دروس

اللغة العبرية

שִׁעוּרֵי הַשָּׂפָה הָעִבְרִית

تأليف

ربحي كمال

الأستاذ المحاضر للدراسات السامية
في كلية الآداب بجامعة دمشق

الطبعة الرابعة

١٣٨٦ هـ - ١٩٦٦ م

مطبعة جامعة دمشق

دروس

اللغة العبرية

שִׁעוּרֵי הַשָּׂפָה הָעִבְרִית

تأليف

ربحي كمال

الأستاذ المحاضر للدراسات السامية
في كلية الآداب بجامعة دمشق

الطبعة الرابعة

مطبعة جامعة دمشق

١٣٨٥ هـ — ١٩٦٦ م

بسم الله الرحمن الرحيم

اللغة العبرية من الأرومة السامية التي تنتمي إليها العربية والفينيقية والآرامية والسريانية والآشورية وغيرها . لذا كان واجباً على من يتصدّى لدراسة اللغة العربية دراسة علمية ؛ على العالم اللغوي ، والعالم الديني ، ومدرّس آداب اللغة العربية ، وحتى مدرّس التاريخ — أن يلمّ بنشأة اللغات السامية ، وتطوّرها ، وتأثير بعضها في بعض ، وأن يكون على حظ من الدراية بقواعد اللغة العبرية ، أو إحدى أخواتها الساميّات ، وبما لها من صلة بلغتنا العربية ، اللغة الساميّة الأولى ، التي فاقت أخواتها جميعاً ، فكان لها هذا التراث الجليل الذي نعتزّ به جيلًا بعد جيل .

وقد درجت جامعات الغرب — منذ القديم — على تدريس لغة سامية إضافية أو أكثر لكل من أراد التخصص في إحدى اللغات السامية . وفي سنة ١٩٠٨ ، يوم إنشاء الجامعة المصرية ، أحسّ رجال الأدب في مصر بهذه الحاجة الماسّة ، فاستقدموا كبار المستشرقين لتدريس اللغات السامية بكلية الآداب، وكان ذلك بداية العناية بدراسة اللغات السامية ، بجانب اللغة العربية ، في الجامعات العربية .

أما جامعة دمشق فقد بدأت الدراسة السامية فيها منذ عام ١٩٥٣ ، حين عُهد إليّ بتدريس هذه المادة لطلاب شهادتي علوم اللغة العربية والتاريخ القديم في كلية الآداب ، وهذا ماحدا بي إلى وضع كتاب يحتوي المنهج المقرّر لطلاب هاتين الشهادتين الذين يدرسون اللغة العبرية .

ولما شرعتُ في تأليف هذا الكتاب وضعت نصب عيني غايتين أساسيتين هما :

١ — سدّ حاجة الطالب أو الأديب العربي الذي يريد دراسة هذه اللغة دراسة علمية والوقوف على ما بينها وبين لغتنا العربية من صلات في الاشتقاق والقواعد .

٢ — سدّ حاجة المثقف العربي الذي يرى أن واجبه القومي يدعوه إلى دراسة لغة العدوّ دراسة عملية .

وتحقيقاً للغاية الأولى فقد صدّرتُ الكتاب بمقدمة تاريخية في نشأة اللغات السامية ، واللغة العبرية وآدابها ، واتبعت هذه المقدمة بقواعد اللغة العبرية، وبقطع

مختارة من الأدب العبري الحديث والقديم ، وختمت الكتاب بفصل خاص في شرح الكلمات الواردة في سفر يونس وتحليلها وموازنتها بما يماثلها في العربية والآرامية .

أما الغاية الثانية – وهي دراسة العبرية كلغة حيّة دراسة عملية – فتتحقق فيما أوردته بعد القسم الثاني – قسم القواعد والتطبيق – من قصص ، ومحاورات مقتبسة من صميم الحياة اليومية ، ومقتطفات من الصحف العبرية ، وفيما يلي القصص والمحاورات من أسئلة وتمارين كثيرة .

وقد اعتمدت في إعداد قسم القواعد على عدة مراجع عبرية وعربية وأجنبية قيّمة . بيد أن هذه المراجع كلها قد أغفلت مباحث صرفية هامّة تتردّد مادتها في اللغة العبرية تردُّدَها في اللغة العربية ، ولها في العبرية مالها من الأهمية في اللغة العربية (كأبواب المجرد ، والاغراض المستفادة من نقل المجرد إلى أوزان المزيد والمصدر الميمي ، وبعض المشتقات : كالصفة المشبّهة ، وصيغ المبالغة ، واسمي الزمان والمكان ، واسم الآلة) فعمدتُ إلى وضع قواعد موجزة لهذه المباحث ، على ضوء القواعد الصرفية في لغتنا العربية . وضمّنت هذا القسم جداول لتصريف الأفعال الصحيحة والمعتلة ، على اختلاف أنواعها .

هذا ، وقد توخيت في ذلك كله : وضوح العبارة ، والإكثار من التمارين العملية تلو كل قاعدة أو قصة أو محاورة ، وشرح المفردات الصعبة بالعربية ، والتنويه بما هنالك من صلة وثيقة بين العربية والعبرية من حيث الاشتقاق والقواعد.

وإني أرجو أن أكون بعملي المتواضع هذا قد قمت ببعض الواجب في سدّ الفراغ الذي كان يشعر به الجميع في عدم وجود كتاب واحد باللغة العربية يعنى بعرض العبرية الحديثة في الحياة اليومية ، لاسيما وأن الوضع الراهن في شرقنا العربي يحتّم علينا دراسة لغة العدوّ ، تحقيقاً للغاية التي توخّاها المرشد الأعظم ﷺ حين أمر زيد بن ثابت الأنصاري بتعلم اللغة العبرية ، والله وليّ التوفيق .

دمشق في : محرم سنة ١٣٧٨ هـ
آب سنة ١٩٥٨ م

ربحي كمال

القسم الأول

في

اللغات السامية

واللغة العبرية وآدابها

חלק ראשון

הַשָּׂפוֹת הַשֵּׁמִיּוֹת

וְהַשָּׂפָה הָעִבְרִית וְסִפְרוּתָהּ

تمهيد

علم اللغات

في الدور الذي وصل فيه الإنسان إلى وضع الألفاظ اهتدى ، بحكم تفكيره ، إلى وضع قواعد لضبط اللفظ ، وتحديد المعنى ، وتنسيق العبارة وتجميلها . وبمقدار رقي الجماعة وتحضرها يكون نصيب لغاتها كذلك من وضع القواعد وفنون التنسيق والتجميل ، إذ اللغة ظلّ لحياة الأمة ، ومرآة تبدو على سطحها حال تلك الأمة ، وما هي عليه من قوة أو ضعف . والقواعد اللغوية ، من نحو وصرف وما يتبعهما من قواعد تكوين الجملة وتنسيقها ، قديمة بقدم اللغات نفسها . أما آداب اللغات المؤرخ ، وفن مقارنتها ، وتقسيمها إلى مجاميع وأقسام ، وأما فقه اللغة والنقد الادبي ، فهذه جميعاً حديثة النشأة وهي ثمرة البحوث القيمة المعروفة بالفيلولوجيا أو علم اللغات .

وهذه الكلمة « فيلولوجيا » (philologia) مركبة تركيباً مزجياً من كلمتين إغريقيتين هما : « فيلوس » (philos) ومعناها محب ، و « لوجوس » (Logos) ومعناها كلمة أو كلام . وبعد حذف حرفي (os) من هاتين الكلمتين وإقحام واو (o) بينهما ، تسهيلاً لهذا التركيب ، صارتا « فيلولوج » (philologue) ، ومعنى هذه الصيغة المركبة : محب الكلمة أو اللغة ، أي الباحث فيها . ثم لحقت بهذه الصيغة المركبة علامة المصدر الصناعي ، وهي في

الاغريقية واللاتينية (يا – ia) فصارت « فيلولوجيا » (philologia) أي محبـة الـكلمة أو الكَلِم ، أي اللغة أو اللغات ، ومعنى ذلك فن اللغة أو علم اللغات . وفيما يلي لمحة موجزة في بيان علم اللغات ، وموضوعه وغايته ، تقدمة للبحث في اللغات الـسامية :

أول من استعمل كلمة «فيلولوجيا» في اللغة اليونانية، هو أفلاطون الحكيم، وأراد بها : الرغبة في البحث العلمي ، أو توجيه الرغبة إلى البحث العلمي .

ودل الاستقراء على أن مدلول هذه الـكلمة قد اختلف اختلافاً بيّناً باختلاف العصور وباختلاف الأمم . ولا يزال العلماء يختلفون حتى اليوم في مدلولها وإطلاقها : فبعض العلماء يطلقونها على ما يشمل البحوث اللغوية جميعاً ؛ ويطلقها البعض الآخر على الدراسات اللغوية من قواعد وتاريخ أدب ونقد للنصوص . وقد تطلق هذه الـكلمة على دراسة الحياة العقلية لأمـة من الأمم . وفي عصر إحياء العلوم كان إطلاقها مقصوراً على دراسة اللغتين الاغريقية واللاتينية دراسة قواعد وأدب .

وقد وصلت بحوث هـذا الفن اللغوي الى نتائج كبرى ذات أثر فعال في تغيير وجه التاريخ العام ، وتركيز النهضة العلمية الحـديثة على دعائم قوية ، وتكوين علوم مستقلة لولا علم اللغات ما ظهرت هذه العلوم في عالم الوجود .

فوائد علم اللغات وغايته :

لعلم اللغات فوائد جلى في الحياة العقلية ، والحيـاة المدنية الاجتماعيـة ، والثقافات العامة وما حققته من تيسير الرفاهية للانسان .

ويرمي هذا العلم من وراء دراسة الظواهر اللغوية المختلفة إلى غايات تحليلية يرجع أهمها إلى :

١ – معرفـة حقيقة الظواهر اللغوية والعناصر التي تتألف منها والأسس التي ترتكز عليها .

٢ ـ معرفة القوانين التي تسري على هـذه الظواهر والعناصر في جميع النواحي . وهذه هي الغاية الأساسية لبحوث علم اللغات .

٣ ـ معرفة الصلات التي تربط هـذه الظواهر بعضها ببعض والصلات التي تربطها بظواهر أخرى : طبيعية كانت ، أم فيزيولوجيـة ، أم تاريخية ، أم جغرافية ، أم اجتماعية ، أم نفسية .

٤ ـ معرفة المهام التي تؤديها هذه الظواهر .

٥ ـ معرفة كيفية تطورها واختلافها باختلاف الأمم والعصور .

ومن النتائج التي وصل اليها علم اللغات معرفـة العاديات ، وحل النقوش والخطوط القديمـة ، مثل النقوش الهيروغليفية والخط المسماري في اللغات السومرية والبابلية والآشورية .

نقلَ علم اللغات التاريخ العام القديم من قاعدته الأسطورية إلى قاعـدة جديدة ترتكز على الآثار القديمة والعاديات والوثائق التاريخية المدونة والمخططات القديمة ، مما أدى إلى تغيير وجه التاريخ العام تغييراً كلياً وجعله قسمين :

١ ـ التاريخ الأسطوري : وهو وليد الرواية أو الأساطير . ويعتمد على روايات الرواة كقضايا مسلم بهـا وعلى الأخبار المختلفة المتوارثة من جيل إلى جيل استناداً على الحدس والتخمين .

٢ ـ التاريخ الدقيق : وهو ما سجلت حوادثه الآثار وأقرته الدراسات العلمية التجريبية .

وقد انبثقت عن هذا العلم علوم كثيرة لها قيمتها في حياة الإنسان وثقافته العامة منها : تاريخ أدب اللغة بعد أن كان أدباً فقط ، والنقد الفني ، والنقـد الأدبي الكامل ، وعلم مقارنة اللغـات مقارنة لفظية ومعنوية ، وتاريخ آداب اللغات المقارن ، وعلم الاشتقاق المعروف بالاتيمولوجيا (Etymologie) .

مجاميع اللغات

والمجموعة السامية

عمد المستشرقون إلى تقسيم اللغات ، بغية تسهيل البحث فيها ، إلى عدة مجاميع تحتوي كل منها طائفة من اللغات تتميز بما فيها من تقارب في اللفظ والتركيب ، والقواعد ، والتفكير وجعلوا تقسيمهم هذا مرتكزاً على تقسيم الأجناس البشرية .

وقد ورد في الإصحاح العاشر من سفر التكوين ، في التوراة ، أول تقسيم للأجناس البشرية ، إذ أرجعت التوراة النوع الإنساني،على تعدد قبائله وشعوبه وأممه ، إلى أبناء نوح الثلاثة وهم : سام وحام ويافث .

وهناك تقسيمات طبيعية أخرى عمد إليها المستشرقون والبحاثون . وهي ترجع في تكوينها إلى طبيعة الإنسان من حيث الألوان ، والملامح الفطرية ، والأماكن والبيئات .

وسواء أكان تقسيم الأجناس البشرية مبنياً على رواية الكتاب المقدس أم على الاعتبارات الطبيعية ، فإن هناك جنساً بشرياً ممتازاً على مبدإ أي تقسيم ، متحداً في النشأة ، والمكان ، واللون ، تجمع شعوبه خواصّ مشتركة،وتقوم بينها روابطُ طبيعية واجتماعية وثيقة ،ويعرف هذا الجنس الممتاز **بالجنس السامي.**

أما الجنس الحامي فقد استمدّ اسمه ووحدته،في التقسيمين الديني والطبيعي مثل الجنس السامي ، حتى لقد ذهب بعضهم إلى اعتبار الجنس السامي والحامي جنساً واحداً يعرف بالجنس السامي الحامي ، لما هنالك من تقارب بين أمم هذين

الجنسين في اللغات وفي تطور الجماعات . وقد ثبت الآن أن معظم الجماعات الحبشية الناطقة بلهجات سامية منحدرة من أصول غير سامية ، وأن اللغة السامية قد تسربت اليها مع من نزح إلى بلادها من الساميين ، إثر صراع انتصرت فيه هذه اللغة على لغاتها القديمة .

وأما الجنس اليافثي فقد وضع له النظر الطبيعي اسماً آخر وهو الجنس الآري أو الهندوجرماني ، وأحصوا له أمماً في آسيا وفي أوربا لم يرد ذكرها في الكتاب المقدس .

ولم يقتصر التقسيم الطبيعي على الأجناس البشرية الثلاثة : السامي والحامي واليافثي أو الآري ، بل أضاف اليها أجناساً كثيرة أخرى ، وأضاف إلى مجموعات لغات الأجناس الثلاثة مجموعات تلك الأجناس .

وقد أوصل علم اللغات المجاميع اللغوية إلى عشر مجاميع وهي : السامية ، الحامية ، الآرية ، الهندية الصينية ، الملايوبولونيزية ، الأدريدية ، الاورالتائية ، الأستورالية ، الأمريكية ، الباتوية . ويتفرع عن هذه المجموعات عدد كبير من اللهجات واللغات .

و « **اللغات السامية** » تطلق على جملة من اللغات التي كانت شائعة منذ أزمان بعيدة في آسيا وافريقيا . وبعضها حي لا يزال يتكلم به ملايين البشر ، ويحمل كنوزاً غنية من الثقافة والأدب ، وبعضها ميت عفت آثاره بذهاب الأيام .

التسمية

أول من أطلق على لغات الجنس السامي اسم « اللغات السامية » هو المستشرق الألماني شلوتزر (Schloezer) في أبحاثه وتحقيقاته في تاريخ الأمم الغابرة سنة ١٧٨١ ب.م ؛ لأن معظم الشعوب والأمم التي تكلمت أو تتكلم هذه اللغات من أولاد سام بن نوح . ويرى البحاثة الألماني نولدكه (Nœldeke)

في كتابه « اللغات السامية (Sem. Sprachen) أن ترتيب الأمم في سفر التكوين مبني على اعتبارات سياسية وثقافية وجغرافيـة ، لا على ظواهر لغوية أو تاريخية . ويعترض نولدكه على هذه التسمية بجملة اعتراضات منها :

١ - إن هناك أقواماً ساميين ، على ما ذكرته التوراة ، لا يتكلمون بلغة سامية ، كالعيلاميين والليديين . فهم ساميون بنص التوراة، ولغاتهم ليست من اللغات السامية ، لأنه ليس هناك من قرابة بينها وبين اللغات السامية .

٢ - إن هناك لغات سامية ، والناطقون بها غير ساميين ولا يجمعهم بالأمم السامية أصل قريب مثل الأحباش ، فلغتهم سامية وهم من الجنس الحامي .

وقد حاول علماء اللغات إيجاد تسمية للغات الجنس السامي تكون نصاً في مسماها فلم يوفقوا إلى ذلك . وظلت تسمية شلوتزر لهذه اللغات حتى الآن . ونرى أنفسنا مضطرين إلى قبول هذه التسمية : « ساميين » و « لغات سامية » لأن الجميع ارتضاها وسلم بها .

المجموعة السامية

تحتوي هذه المجموعة على لغات الأمم السامية وما تفرع منها وعلى بعض لغات أخرى اتضح أنها تنتمي إلى الأرومة التي تنتمي اليها هـــذه اللغات . وتنقسم هذه المجموعة الى ثلاثة أقسام رئيسية : الشرقي أو الآشوري البابلي ، والغربي أو الكنعاني ، والجنوبي أو العربي . وهناك أقسام فرعية تتدرج تحت كل قسم من هذه الأقسام :

فلغات القسم الشرقي هي : البابلية ، والآشورية والكلدانية .

ولغات القسم الغربي هي : الكنعانية ، والفينيقية ، والآرامية ، والعبرية ، والسريانية ، والتدمرية ، والنبطية .

أما القسم الجنوبي فينقسم إلى قسمين فرعين هما : العربي والحبشي . ولهجات القسم العربي هي : العربية القديمة ، القحطانية ، الحميرية ، المعينية ،

السبئية ، العدنانية المضرية أو القرشية الفصحى . ولهجات القسم الحبشي هي : الأثوبية ، والجعزية ، والتيجرية ، والهررية .

وقد وضع المستشرقان الألمانيان ليندر Leander وباور Bauer رسماً توضيحياً يبين مدى علاقة كل من اللغات السامية باللغة السامية الأصلية ويوضح مسافة البعد أو القرب بين كل لغة من هذه اللغات وبين اللغة السامية الأولى ويحدد بوجه تقريبي تاريخ ظهور كل واحدة من هذه اللغات(1) . واليك هذا الرسم في الصفحة المقابلة :

كل هذه اللغات السامية قد تفرعت عن اللغة السامية الأولى ، لغة سام بن نوح ؛ تلك اللغة التي انقرضت منذ عصور طويلة ، ويعسر تحديدها ؛ فقد كانت لأبناء سام لغة واحدة ، بيد أن تفرقهم إلى طوائف مختلفة في جهات شتى قد أدّى إلى وجود لهجات يختلف بعضها عن بعض في وجوه شتى .

المهد الأصلي للأمم السامية

اختلف العلماء اختلافاً كبيراً في تعيين الموطن الأول للأمم السامية . وما من شك في أن تعيين اللغة السامية الأولى والجماعة الواحدة التي كانت تتكلم بها متوقف على تعيين موطن هذه الجماعة الأولى . ولم يصل البحث العلمي بعد إلى رأي يقيني في تعيين هذا الموطن . ويرجع أهم ما قيل في هذا الصدد إلى ستة آراء :

١ – يقول فون كريمر(2) وجويدي(3) وهومل(4) إن المهد الأصلي للأمم السامية كان جنوب العراق . وهذا الرأي يتفق مع ما ذكرته التوراة من أن أقدم ناحية عمرها أولاد نوح هي أرض بابل . ويرون أن الساميين هاجروا قديماً إلى شمال بلاد العرب ، ثم استوطنوا تلك البلاد . ومن تلك الجهة هاجروا إلى

---

(1) ص ١٧ Hist. Gram-der Hebraïschen Sprache

(2) Fon Cremer (3) Guidi (4) Hommel

اللغة السامية الأصلية

٤٠٠٠
٣٠٠٠
٢٠٠٠
١٠٠٠
١٠٠٠
١٩٠٠

١
٢
٣
٤

اللغة الكنعانية القديمة
اللغة البابلية الآشورية
اللغة المصرية
اللغة الكنعانية الحديثة
اللغة الآرامية
اللغة العربية
اللغة الحبشية
سبأ معين

(١) الكتلة القديمة من اللغات السامية
(٢) الكتلة المتأخرة من اللغات السامية
(٣) اللهجة الامورية
(٤) لهجة القبائل العبيري أو الحبيري Habiri

بابل قبل أن يهاجر الآريون اليها . وأقدم موطن لأدب الساميين ، في نظرهم ، هو وادي دجلة والفرات . ويستدلون على رأيهم هذا بكلمات مشتركة في جميع اللغات السامية تتعلق بالعمران والحيوان والنبات ويتخذون من هذا الاشتراك دليلاً على رأيهم . ويقولون ان من استعمل هذه الكلمات هي أمم تلك المنطقة ثم أخذها عنهم جميع الساميين . وحجة جويدي في ذلك هي أن المعاني الجغرافية والنباتية والحيوانية التي عبر عنها الساميون في لغاتهم ، منذ تشتتوا وتفرقوا ، تطابق تمام المطابقة الخواص الطبيعية لنهر الفرات الأسفل وحده . بيد أن المستشرق الألماني نولدكه يعارضه في هذا الرأي معارضة شديدة ويقول : ان من العبث أن نعتمد في إثبات حقيقة كهذه على جملة كلمات ليس ما يثبت لنا أن جميع الساميين أخذوها عن أهل العراق . ثم يذهب نولدكه في تأييد معارضته إلى سرد بعض كلمات عن الحيوان والعمران كانت ، ولاشك ، عند جميع الأمم السامية من أقدم الأزمنة مثل : جبل ، وشيخ ، وصبي ، ونحوذ . فهذه الكلمات تختلف تسميتها ، وكل لغة سامية تسميها باسم يغاير الاسم الذي تطلقه عليها اللغة الأخرى ، مع أنها جديرة بأن يكون لها لفظ مشترك في جميع اللغات السامية ، لأنها كانت موجودة عند الجميع حين كانوا أمة واحدة وحين تفرقوا أمماً شتى[1] .

٢ – ويرى بعض العلماء أن المهد الأصلي للأمم السامية كان بلاد كنعان . ويستدلون على هذا الرأي بأن الأقوام السامية كانت منتشرة في البلاد السورية القديمة منذ أزمنة متوغلة في القدم ، وأن مدنيتهم فيها قديمة لا يعرف مبدأ نشأتها ، وأن الكنعانيين هم أقدم في الوجود والنشأة من ساميي العراق . وعلى ذلك فالأخيرون قد نزحوا من بلاد كنعان مباشرة إلى العراق أو بعد نزوحهم إلى بلاد العرب . وإذن فبلاد كنعان ، في نظرهم ، هي المهد الأول للأمم

---

(١) ص ١٤ Nœldeke, Sem. Sprachen

السامية . أما بلاد العراق التي يرى أصحاب المذهب الأول أنها المهد الأول للساميين فقد كان يسكنها من قبلهم الشعب السومري ، وكانت له فيها مدنية زاهرة قبل المدنية السامية ، وكان نزوح الساميين الى العراق في عصر كانت فيه بلاد كنعان معمورة بأمم سامية متمدينة .

٣ – ويرى بعضهم أن الساميين قد نشؤوا في بلاد الحبشة ونزحوا من ثم الى القسم الجنوبي من بلاد العرب ، ومنه انتشروا في مختلف أنحاء الجزيرة العربية.

٤ – ويرى آخرون أن الصلة بين اللغات السامية والحامية تدل على أن المهد الأول للساميين يجب أن يكون في شمال افريقية ، وأن قلة الشبه الجسمي في الشعر وفك الأسنان بين الجنسين السامي والحامي إنما هي ناجمة عن كثرة اختلاط الساميين والحاميين بالشعوب المختلفة . وهم يرون أن الأمم السامية نزحت من شمال افريقية إلى آسيا عن طريق برزخ السويس .

وأصحاب الرأيين الثالث والرابع ليس لهم من دليل سوى الصلات اللغوية بين اللغات السامية واللغات الحامية والزعم ، بناء على ذلك ، بأن الجنسين السامي والحامي كانا في افريقية منذ أقدم العصور .

٥ – ويرى البعض أن المهد الأول للساميين هو في جهات معينة من أرمينية استناداً على ما في سفر التكوين من أن الشعوب السامية انحدرت من مدينة « أرفكساد » إلى حدود أرمينية وكردستان . وفريق من هؤلاء يرى أن بلاد ارمينية كانت المهد الأول للشعبين السامي والآري معاً .

٦ – ويرى كثير من كبار المستشرقين ، من قدامى ومحدثين ، أن المهد الأول للساميين كان القسم الجنوبي الغربي من شبه الجزيرة العربية . ويؤيد هذا الرأي الاستاذ رينان الفرنسي ، وبروكلمان الألماني ، ودي جوج De Gœge الهولندي ، ورايت الانكليزي . وهذا هو أصح الآراء وأكثرها اتفاقاً مع حقائق التاريخ . ويعضد سيس Sayce في كتابه « الأجرومية الآشورية »

(Assyrian Grammar) هذه النظرية قائلا : « إن جميع التقاليد السامية تدل على أن بلاد العرب هي الموطن الأصلي للساميين ؛ فهي الأرض التي ظلت منذ زمان متوغل في القدم خاصة بهم » .

ونصراء الرأي الأخير يستدلون على صحة رأيهم بأن الهجرة في هذه البلاد كانت تتجه دائماً من بلاد نجد والحجاز واليمن وما إليها إلى سورية والعراق وما إليها . فمن القسم الجنوبي الغربي من شبه الجزيرة العربية نزح الساميون إلى جنوب العراق وغزوا بلاد السومريين وأقاموا فيها مملكة بابل الزاهرة . ومن هذا القسم نزح الساميون شمالاً حيث نشأت من سلالاتهم الشعوب الكنعانية حوالي القرن السادس والعشرين ق.م . ويبدو أن قبائل عاد وثمود لم تنزح مع النازحين ، وتركت في هذه البقعة آثاراً ونقوشاً قيمة ، ساهمت إلى حد كبير في إماطة اللثام عن تاريخ اللغات السامية عامة واللغة العربية خاصة . ومن هذا القسم نزح في مستهل التاريخ الميلادي بعض القبائل المعدّية من الحجاز إلى الشام ، وبعض القبائل القحطانية من اليمن إلى الحجاز والشام والعراق .

ومما يزيد هذا الرأي تأييداً ما نلحظه من الظواهر اللغوية ، ووحدة التفكير ، وميزة العقلية السامية القديمة التي تعتمد على الحسّ المشاهد لا على المعنوي المتخيل ، واصطباغ ذلك كله بصبغة مشتركة أصلها وحي الصحراء وقوامها حياة البداوة ، مما يدل على أن الجماعة السامية الأولى التي توارثت الأمم السامية عقليتها ولغتها وخيالها قد نشأت بادىء ذي بدء في بيئة صحراوية ، فقيرة في المظاهر الطبيعية كالحجاز ونجد . وإذن ، فمن السهل أن نحكم بأن أصل جميع الشعوب السامية هو في القسم الجنوبي الغربي من شبه الجزيرة العربية .

اللغة السامية الأولى

كما اختلف المستشرقون في تعيين المهد الأول للأمم السامية ، اختلفوا

كذلك في تعيين اللغة الأولى التي كان يتكلم بها أبناء سام في موطنهم الأول.

لما تبين المستشرقون تلك الصلة الوثيقة الظاهرة بين جميع اللغات السامية أجمعوا على أنها كلها مشتقة من أرومة واحدة. ثم استنتجوا من بعض الظواهر أن تلك الأرومة، أو تلك اللغة الأصلية، كانت منتشرة في منطقة واسعة الأطراف، ونشأت عنها لهجات مختلفة. ظلت هذه اللهجات قريبة الشبه باللغة الأصلية حتى انتشرت قبائل الأسرة السامية في بقاع شتى وهاجر بعضها من مهده الأصلي، ثم ظهر تأثير البيئة في ألسنة المهاجرين، وراحت المخالفة تتسع رويداً رويداً، حتى غدت تلك اللهجات جلية المخالفة للأصل، كأن كل لهجة منها لغة مستقلة عن غيرها. وليس من السهل أن نعرف اللغة السامية الأولى معرفة حقيقية، بل من العبث إطالة البحث في أمر يكتنفه الغموض، نشأ ونما في عصور متوغلة في القدم.

وقد دل الاستقراء على أن التقارب بين اللغات السامية أدنى وأظهر من تقارب لهجة لغة من اللغات الآرية مع لهجة أو لهجات من تلك اللغة، مثل اللغة الفرنسية والايطالية والاسبانية بالنسبة إلى اللغة اللاتينية وبالنسبة إلى كل واحدة منهن مع الأخرى. وما من شك في أن جميع اللغات السامية هي لهجات نشأت من لغة واحدة أولى هي أم هذه اللهجات.

كان أحبار اليهود في العصور القديمة يعتقدون أن اللغة العبرية هي أقدم لغة في العالم. وانتشر هذا الرأي عند كثير من الباحثين حتى إن بعض العرب في القرون الوسطى قد ذهب اليه.

وذهب بعض الباحثين الى أن الآشورية البابلية هي اللغة السامية الأولى. وهذا الرأي قائم على أساس فاسد، إذ لم تصلنا من الآشورية سوى قلة قليلة من الألفاظ يعسر على ضوئها الحكم على مدى أقدمية هذه اللغة. وقد دلّ البحث العلمي على أن هذه الألفاظ القليلة ليست سامية خالصة، بل تختلط بها

ألفاظ سومرية اقتبست من لغات سكان بابل الأصليين ، بحيث يتعذر تمييز هذه عن تلك .

وقد أجمع العلماء الباحثون على أن أقدم اللغات السامية هي اللغة العربية القديمة ، والبابلية ، والكنعانية . وليست هناك وثائق تدل على أن واحدة من هذه اللغات الثلاث تضرب في القدم إلى حد لا يعرف له بدء . وعلى ذلك فإن من المحتمل أن تكون كل واحدة من هذه اللغات أصلاً للاثنتين الأخريين ، ومن المحتمل أن تكون الثلاث قد نشأت من أم قديمة مجهولة ، عفت ولم يبق لها أثر مستقل تعرف به . وإذا صح أن إحدى هذه اللغات هي الأولى وأن الاثنتين الأخريين نشأتا منها ، فأي هذه اللغات هي الأولى ؟ وإذا كانت اللغة الأولى مجهولة فأي لغة من لغات هذه الأمم السامية أقرب صلة وأقرب شبهاً باللغة السامية الأصلية ؟

يقول المستشرق أولسهوزن (Olshausen) في مقدمة كتابه عن اللغة العبرية أن اللغة العربية هي أقرب لغات الساميين إلى اللغة السامية القديمة . وأيد أولسهوزن رأيه هذا بعدة أدلة ارتاح لها الكثيرون من المستشرقين .

ويرى المستشرق دي جوج ان الجو البديع لبلاد العرب الداخلية ، والجمال الجسمي للعرب يدلان على حقيقة لا نزاع فيها ، وهي أن اللغة العربية تقرب كثيراً من اللغة السامية الأولى ، وتتصل بها أكثر من اللغات السامية الأخرى .

وأما المستشرقون الحديثون فتتلخص آراؤهم في أنه من العبث البحث عن اللغة السامية الأصلية ، لأنه اذا كان العلم قد اهتدى إلى أن اللغة السنسكريتية القديمة لا تعد أقرب لهجة قديمة إلى اللغة الآرية الأصلية فكيف يمكن أن يحكم بأن لغة سامية معينة هي أقرب من غيرها إلى السامية الأم ، هـذا مع العلم بأن تغيرات وتقلبات جمة قد طرأت على اللغات السامية .

ويرى الدكتور اسرائيل ولفنسون في كتابه « تاريخ اللغات السامية » أن اللغة العربية تحتوي على عناصر لغوية قديمة جداً بسبب وجودها في مناطق

منعزلة عن العالم ، بعيدة عما يتوارد عليه من تقلبات . إلا أن ما احتفظت به العربية من القديم ليس بريئاً من التغير بل فيه شيء كثير يدل على أنه تقلب في أطوار مختلفة .

وحاول بعض العلماء أن يتخذ من الظواهر المشتركة بين اللغات السامية في الألفاظ والقواعد صورة اللغة السامية الأولى . وهذا مذهب خاطىء ، لأن هذه الظواهر ليست أكثر من أوجه شبه بين اللغات السامية في أقدم حالة استطاع الباحثون الوقوف عليها . ويرى معظم المحدثين من المستشرقين أن العربية أغنى اللغات السامية بالأصول السامية القديمة من مفردات وقواعد . وهذه الظاهرة ناجمة عن نشوئها في بقعة منعزلة ، فلم تتح لها فرص كثيرة للاحتكاك باللغات الأخرى والابتعاد عن أصلها .

ويرى الدكتور علي العناني في مقدمته لكتاب « الأساس في الأمم السامية ولغاتها » أن بلاد العرب في وسط الجزيرة العربية وجنوبها هي المهد الأول للأمم السامية ، إذ فيها نشأت الجماعة السامية الأولى في العصور القديمة المظلمة ، وعُرفت فيها منذ فجر التاريخ . وهو يرى ، استناداً على ذلك ، أن الساميين جميعاً هم من الأصل العربي وأن لغاتهم ترجع إلى لغة عربية قديمة هي اللغة السامية الأولى ، وان منزلة اللهجات السامية من اللغة العربية هي منزلة الفروع الدانية من الأصل ، ولذلك نجد الفروق اللغوية بين اللهجات السامية جميعها ضئيلة .

وهناك ألفاظ مشتركة في جميع اللغات السامية يرجح أنها كانت مادة من اللغة السامية الأصلية كالضمائر ، وأسماء الاشارة ، وألفاظ العدد ، وأعضاء الجسم ، وجملة من الألفاظ مثل : سماء ، وشمس ، وأخ ، واسم ، وبيت ، وثور ، وجمل ، وليل ، وماء ، وولد . . . وعدد لا يستهان به من حروف الجر .

ولننعم النظر في الجدولين الآتيين[1] في ضمائر الرفع المنفصلة وفي أسماء الإشارة في جميع اللغات السامية التي وصلت الينا لنستدل بها على ذلك .

(١) اقتبسناهما من « تاريخ اللغات السامية » للدكتور ولفنسون .

جدول ضمائر الرفع المنفصلة

في اللغات السامية

بابلي آشوري	عبري	سبئي-معيني	آرامي	عربي	حبشي
anàku	אָנֹכִי אֲנִי anohi, ani	ana	ena (eno)	أنا	ana
atta	אַתָּה atta	anta	atta (ant)	أنتَ	anta
atti	אַתְּ att (atti)	anti	att (anti)	أنتِ	anti
Su	הוּא hu	hua	hu	هو	we étu
Si	הִיא hi	hia	hi	هي	ye éti
anini	אֲנַחְנוּ anaḥnu	naḥnu	ennaḥnan	نحن	neḥna
aninu, nini	נַחְנוּ naḥnu	«	ḥnan	«	«
attunu	אַתֶּם attem, attema	?	attun	أنتم ، أنتما	antemmu
attina	אַתֶּן atten, attena	?	atten	أنتن ، أنتما	anten
Sunu	הֵם hemma, hem	humù	(enoun)henoun	هم ، هما	emuntu we'etomu
Sina	הֵן henna, hen	hunà	(enen) henen	هنّ ، هما	emantu we'eton

جدول أسماء الإشارة
في اللغات السامية

بابلي آشوري	عبري	سبئي-معيني	آرامي	عربي	حبشي
Suatu	Zé זֶה	Zan. S	Hona	ذا ، هذا	Ze
Satu	Hallazé הַלָּזֶה (١)				
Siati	Zot זאת	Zat	Hode	ذه هذه ، ذات(٢)	Za
Ulû	Hahou ההוא	Hua	Hau	ذلك	Zekū, zekuetü
Ullîtu	Hahi ההיא	Hia	Hoj	تلك	Entakti, enteku
Ullûti	Hahem הָהֵם		Holen	أولاء ، هؤلاء	Ellektu, ellekuetu
Allâti	Hahen הָהֵן		Halen	« ، «	Ellū
Suatunu (m.)	Eillou אֵלּוּ				(Elū)
Satunu (m.)	Eilleh אֵלֶּה	Elun	Honoun	« ، «	(Ellā)
Suatina (f.)	« אֵלֶּה	Ulay	Honēn	« ، «	Ella
Satina (f.)					

(١) تقابل هذه اللفظة لفظة « الذي » التي ورد استعمالها اسماً موصولاً في العربية .

(٢) ورد في بعض اللهجات العربية القديمة استعمال « ذات » اسم إشارة للمفردة المؤنثة .

وقد دل الاستقراء على أن في مختلف اللغات السامية طائفة كبيرة من الكلمات المتشابهة الأصول في الأسماء والأفعال والحروف . والمرجح أن هذه الكلمات كانت جزءاً من اللغة السامية الأولى . كما دل البحث ، من ناحية ثانية ، على أن في كل لغة من اللغات السامية طائفة من المفردات لا نعثر على مثلها في اللغات السامية الأخرى وذهب بعضهم الى تفسير هذه الظاهرة بأنها ناجمة عن هجران هذه المفردات في سائر اللغات السامية وبقائها مستعملة في احدى أخواتها .

وقد يسأل سائل : أي اللغات السامية أكثر شبهاً باللغة السامية الأولى ؟ زعم بعض المستشرقين في بادىء الأمر أن العبرية أو الآرامية هي أكثر شبهاً من غيرها ، ثم تخلوا عن هذه النظرية لعدم اعتمادها على قاعدة علمية ؛ وراحوا بعد ذلك يؤيدون الفكرة القائلة بأن العربية أكثر اللغات السامية شبهاً بالسامية الأم ، بحجة احتوائها على آثار قديمة تقرب كل القرب من لغة سام في الخواص والألفاظ والتراكيب .

ومن المحتمل أن اللهجات السامية الأصلية كانت تحتوي فروقاً جوهرية واختلافات أساسية ، ولكنها في بادىء الأمر لم تكن ظاهرة للعيان ، ثم برزت بروزاً واضحاً بعد انفصال بعض اللهجات عن بعض . فاللغة الواحدة في المنطقة الواحدة كثيراً ما تظهر بمظاهر مختلفة يتميز كل منها بصبغة خاصة . ووجوه الاختلاف تكون في بادىء أمرها يسيرة وقليلة ثم تغدو ، مع مرور الزمن ، شديدة معقدة ثم تتسع الشقة بينها ، وتنحو كل شعبة منحى خاصاً ، حتى تصبح ذات كيان خاص ولون خاص .

وما من شك في أن اللغة السامية الأصلية كانت قليلة المفردات، الأمر الذي نلمسه الآن في جميع اللغات البدائية التي تبدو فقيرة الألفاظ ، محدودة النطاق . فاللغة السامية الأولى ، في مبدإ نشوئها وطور طفولتها ، كانت خالية من التفكير الذي يدعو الى إيجاد ألفاظ كثيرة للتعبير عن المعاني التي يبتكرها الفكر ويبتدعها الخيال .

مميزات اللغات السامية

تتميز اللغات السامية ، في بعض أحوالها ، عن أنواع اللغات الأخرى ، بمميزات وخواص تجعل من كل هـذه اللغات كتلة واحدة . واليك أهم هذه الخواص :

١ – ان اللغات السامية تعتمد على الحروف (Consonnes) وحدها ، ولا تلتفت الى الأصوات (Voyelles) بمقدار ماتلتفت الى الحروف . ولذلك فإننا لانجد في حروف هذه اللغات علامات للأصوات كما هو مألوف في اللغات الآرية . وبينما نجد الشعوب السامية تهمل من شأن الأصوات نراها قد بالغت في الاهتمام بالحروف فزادت عددها وأوجدت حروفاً للتفخيم والترقيق .

٢ – ان أغلب الكلمات يرجع في اشتقاقه الى أصل ذي ثلاثة أحرف .

٣ – إن لمعظم الكلمات في هذه اللغات مظهراً فعلياً [١] ، حتى في الأسماء الجامدة والألفاظ الأعجمية المعرّبة . ويرى بعض علماء اللغة العربية أن المصدر الاسمي هو الأصل الذي تشتق منه أصول جميع الكلمات والصيغ ، بيد أن هذا رأي خاطىء لأنه يجعل أصل الاشتقاق مخالفاً لما هو مألوف في سائر اللغات السامية . وقد يكون أولئك العلماء متأثرين بالفرس الذين بحثوا في اللغة العربية بعقليتهم الآرية ، والمصدر الاسمي هو أصل الاشتقاق عند الآريين .

٤ – التشابه في تكوين الاسم (من حيث عدده ونوعه) وفي تكوين الفعل (من حيث زمنه ، وتجرده وزيادته ، وصحته وعلّته) .

٥ – التشابه في الضمائر وفي طريقة اتصالها بالأسماء والأفعال والحروف .

---

(١) ذهب معظم المستشرقين الى ان الصيغة القديمة للفعل انما هي صيغة الأمر . ثم اشتقت منها صيغة المضارع في حالة الاسناد للضمير : فمن قم وعد وزد وبع اشتق - في رأيهم - يقوم ويعود ويزيد ويبيع . وهذا الرأي لايدل على ان الفعل مشتق من صيغة الأمر . بل كل مايمكن استنتاجه منه هو ان اقدم صيغة للفعل انما هي صيغة شبيهة بصيغة الأمر كانت تستعمل للدلالة على جميع الصيغ في الماضي والمضارع والأمر .

٦ – التشابه في المشتقات : كاسمي الفاعل والمفعول ، واسمي الزمان والمكان ، واسم الآلة .

٧ – تغير معنى الكلمات بتغير حركاتها .

٨ – التشابه في صوغ الجمل وتركيبها .

٩ – التشابه في احتوائها على الحرفين الحلقيين : الحاء والعين ؛ وعلى حروف الإطباق وهي : الصاد والضاد والطاء والظاء .

١٠ – التشابه الكبير في المفردات الدالة على أعضاء الجسم ، وصلة القرابة ، والعدد ، وأسماء الحيوان والنبات ، ومرافق الحياة الشائعة في الأمم السامية .

وقد وجد المستشرقون أن بعض اللهجات الحديثة ، كاللغة السريانية الحديثة ، قد طرأ عليها تغيير كبير مما أدى الى اختفاء كثير من هذه المميزات ، وأن الآشورية – وهي لغة سامية عريقة في القدم – لاتحتوي جميع هذه الخواص التي تختص بها اللغات السامية . ومع ماهنالك من فروق في اللهجات السامية ، القديم منها والحديث ، فإننا نستطيع أن نحدّد الصلة القائمة بينها ، ونبين – على وجه التقريب – كيفية نشوء اللهجات الحديثة من القديمة ، مهما اختفى مظهر اللهجات القديمة ، ومهما طرأ من تغيير على شكل اللهجات الحديثة .

التشابه بين اللغات السامية وغيرها من اللغات

تساءل بعض المستشرقين : هل هناك من علاقة بين اللغات السامية واللغات الآرية ؟ وقد ذهبوا مذاهب شتى في الجواب على هذا السؤال . فرجح البعض أن جميع اللغات الانسانية كانت في عصر من العصور لغة واحدة وذكروا أن الموطن الأول لهذه اللغة الأصلية التي تفرعت عنها تلك اللغات هو أرمينيا .

وحاول الكثير من علماء اللغات ، بطرق شتى ، أن يثبتوا أن هناك صلة بين اللغات السامية واللهجات الهندية الأوربية . وكان من الطبيعي أن

يعترض هؤلاء بأن الساميين والهنديين الأوربيين كانوا جيراناً في قديم الزمان، وأن هناك تشابهاً في الملامح الجسمية بين هؤلاء وأولئك، ويصلون من هذا الى ان اللغات السامية واللغات الهندية الأوربية قد انحدرت من أصل واحد ولغة واحدة.

والبعض الآخر – وهم من المحدثين أمثال بروكلمان ونولدكه – سخروا من هذه النظرية الساذجة وقالوا ان هناك فروقاً جوهرية تميز اللغات السامية عن اللغات الآرية وتجعل كلًا منها بعيدة عن الأخرى بعداً لايتصور معه سبق الاشتراك بين هاتين الكتلتين من اللغات في أصل واحد مدى العصور التاريخية ويقولون: إذا كان هناك من أصل اشتركتا فيه فلا يكون ذلك الا قبل التاريخ، وهو لايدخل في نطاق البحث العلمي عند علماء اللغات.

والواقع ان جميع اللغات الانسانية قد اشتقت من أصل واحد ولغة واحدة، لكن اختلافاً كبيراً طرأ على اللغات جميعاً منذ القدم، في العصور التي قبل التاريخ، فأزال هذا الاختلاف مابين اللغات الأولى من صلات.

وما من شك في أن اللغات التي هي من أرومة واحدة يمكن تحليلها تحليلًا لغوياً علمياً ومعرفة مابينها من أوجه الشبه، مهما طالت العصور.

ووجود عدد من الكلمات المتشابهة بين بعض اللغات السامية وبعض اللغات الآرية لايعد دليلًا على وجود صلة أصلية بين اللغتين. ووجود كلمة Shesh (للدلالة على العدد ستة) في اللغات السنسكريتية والفارسية والعبرية ليس إلا من قبيل المصادفة.

ومن هذه الألفاظ التي قد تضلل الباحث اللغوي: ماء وفم وعين؛ فهي ألفاظ مشتركة بين اللغات السامية واللغات الأوربية.

كما أن هناك تشابهاً محدوداً في قواعد هذه اللغات، كالتشابه في صيغ الأفعال وضمائر التكلم والخطاب والغيبة، وفي التأنيث بالتاء. ولكن هذا التشابه لايقف دليلًا كافياً للقول بأن اللغات السامية والهندية الأوربية مشتقة

من أرومة واحدة وأصل واحد .. وقد تستعير بعض الأمم من البعض الآخر بعض الكلمات والاصطلاحات . أما اللغات الحامية فلم تبحث حتى الآن بحثاً علمياً وافياً ، وليس من الممكن الكتابة في قواعد الموازنة بين اللغات السامية والحامية .

وقد وجد بعض المستشرقين أن هناك ألفاظاً حامية كثيرة تشبه ألفاظاً عبرية سامية ، لاسيما الألفاظ السامية المشتقة من أصل ذي حرفين ، كما وجدوا تشابهاً في قواعد هذه اللغات ، ووجدوا ، من ناحية أخرى ، أن هناك فروقاً كثيرة بين الكتلة السامية والكتلة الحامية في المادة اللغوية ، والأساليب ، وتركيب الجمل ، وقواعد اللغة .

ومما أدى الى اندماج بعض الأمم السامية في الأمم الحامية ذلك الاحتكاك القوي الذي لم ينقطع في العصور القديمة بين الأمم السامية والحامية . وقد كانت الفتوح الحربية من أهم عوامل ذلك الاحتكاك بين هاتين الكتلتين ، كما حدث في مصر عندما افتتح الهكسوس الساميون البلاد المصرية الحامية . فقد أثروا في اللغة المصرية القديمة تأثيراً ملحوظاً ، واختلطوا بالمصريين اختلاطاً شديداً ، حمل بعض العلماء على أن ينظروا الى المصريين كشعب من الشعوب السامية ، مع أن علم اللغات لم يبد حتى الآن رأياً قاطعاً في علاقة المصريين بالأمم السامية .

وجوه الخلاف بين اللغات السامية

دل الاستقراء العلمي على أن هنالك كلمات كانت مستعملة في أغلب اللغات السامية للدلالة على أشياء كانت مألوفة لدى جميع الشعوب السامية كأسماء أعضاء الجسم والضمائر فهي متقاربة في جميع اللهجات ، بيد أن هناك كلمات كانت مستعملة في معظم اللهجات السامية للدلالة على أشياء كانت مألوفة عند الجميع ، وتختلف اختلافاً واضحاً في كل لغة من هذه اللغات اذا قورنت بغيرها .

وفي الوقت الذي نقرر فيه أن هناك صلة بين اللغات السامية نقرر أن

لكل لغة سامية مميزات خاصة تختص بها وتنفرد بها عن غيرها . فأداة التعريف في العبرية هي الهاء في أول الاسم ، وتضبط بقواعد خاصة بها ، وهي في اللغة العربية « ال » أو « هل » في بعض اللهجات . وكانت في السبئية حرف « ن » في آخر الكلمة . وفي الآرامية يعبر عن أداة التعريف بزيادة (آ) في آخر الاسم . أما السريانية فليس فيها أداة تعريف ، ولكن لها آثاراً باقية في هذه اللغة . وليس في اللغة الأشورية ولا الحبشية أداة تعريف مطلقاً .

ويستعمل للدلالة على الجمع في العبرية حرفا « يم » للمذكر ،وفي الآرامية حرفا « ين » في حين أنه في العربية يستعمل للدلالة على جمع المذكر السالم واو ونون في حالة الرفع وياء ونون في حالتي النصب والجر ، وعلى جمع المؤنث السالم ألف وتاء في آخر الكلمة ، والقاعدة لجمع المؤنث في العبرية هي زيادة واو وتاء .

وقد نجد في بعض اللغات السامية كلمات مستعملة في بعضها مهجورة في بعضها الآخر . وهناك اختلاف في نطق بعض الحروف : فالثاء في العربية قد تكون شيناً في العبرية ، والشين في العبرية قد تكون ثاء أو سيناً في العربية . والدال في إحدى اللغات السامية قد تكون ذالاً في أخت لها ، والصاد قد تكون ضاداً ، والعين قد تكون غيناً . وتستعمل العبرية حرفين في موضع حرف السين وهما سين وسامخ ، ولكن يبدو أن حرف السين كان في الأصل شيناً ثم أبدل سيناً عند بعض القبائل العبرية . ويحتمل أن حرفي سين وسامخ كانا في الأصل متشابهين وليس بين نطقيهما سوى فرق يسير ، ثم زال هذا الفرق مع مرور الزمن .

وقد دل الاستقراء والمقارنة على أن مايأتي في العبرية سيناً يأتي في العربية والحبشية شيناً والعكس بالعكس .

مقارنة اللغات السامية

قام اللغويون اليهود منذ القرن العاشر الميلادي بالاشتغال بالبحث في مقارنة اللغتين العبرية والعربية من جهة ، وبين العبرية والآرامية من جهة أخرى .

وفي القرن الحادي عشر بعد الميلاد أخذ أبو زكريا يحيى المشهور في تاريخ الأدب العبري باسم ربي يهوذا حيوج يستعمل في اللغة العبرية الطرق التي كان يستعملها علماء النحو في اللغة العربية ، فوضع أساساً للموازنة بين اللغات السامية .

وفي القرن السابع عشر الميلادي لاحظ المستشرقون أن هنالك صلة وثيقة بين العربية والحبشية ، فقارنوا بينهما مقارنة لغوية . وبالمقارنة اللغوية اتضح لعلماء اللغات المستشرقين أمر القرابة بين لغات طائفة كبيرة من اللغات السامية ، لاسيما بعد أن أزيح الستار في القرن التاسع عشر عن لغات سامية أخرى كانت قد دونت بالخط المسماري .

ومقارنة اللغات السامية تنقسم إلى قسمين كبيرين ، يعرف أحدهما بالمقارنة اللفظية الفنية ، ويسمى الثاني بالمقارنة المعنوية الأدبية .

وترجع مقارنة اللغات مقارنة لفظية فنية بالنسبة للغات السامية وبالنسبة لسائر المجاميع اللغوية الى مقارنة الألفاظ والقواعد . أما مقارنة ألفاظ لغة بألفاظ لغة أو لغات أخرى فيراعى فيها تحديد أنواعها الاسمية والفعلية والحرفية ومعانيها الدالة عليها بصيغها ، وادراك ما في ذلك كله من تقارب أو تباعد . أما مقارنة القواعد فتبتدىء بمقارنة الحروف والحركات ، ثم تنتقل إلى أقسام الكلمات وكيفيات الاشتقاق وعلامات التثنية والجمع ، والصحة والاعلال ، وصيغ الأفعال ، والأسماء وتركيب الجملة .

وفيما يلي جدول [1] للمقارنة اللفظية يشتمل على مادة لغوية مقتبسة من جميع

(١) اقتبسنا هذا الجدول من قاموس اللغات السامية الذي ذيل الدكتور اسرائيل ولفنسون به كتابه (تاريخ اللغات السامية) .

اللغات السامية ، ومنه تتضح مسافة البعد أو القرب بين هـذه اللغات . وتمثل العبرية في هذا الجدول جميع اللهجات الكنعانية ، وتمثل السريانية جميع اللهجات الآرامية ، وتمثل الجعزية جميع لهجات جنوب بلاد العرب والحبشة .

عربي	أشوري بابلي	عبري	سرياني	لغات جنوب الجزيرة والحبشة
أبٌ	أبو	أب	أبا	أب
ابنٌ	بنو	بن(١)	برا	بن
أخٌ	أخُو	أح	أحا	أخو
أخذ ، يأخذ	إخوز	أحز يأحز	أحد نحود	أخز ، يأخز
اذنٌ	أزنو	أزن	اودنا	ازن
اثنان	شِنا	شنايم	ترين	سنيت
أرضٌ	أرصتو	إرص	أرعا أرقا	أرض
أربعٌ	أربعُو	أربع	أربع	أربع
إسمٌ	شومو	شم	شما	سم
أمٌ	أمُو	أم	اما	أم
إنسانٌ	نشُو	انوش	ناشا	انش
أنفٌ	أبُو	أف	أبّايا	أنف
أنثى	أششتُو	إشّه	أتتا	أنست
بئرٌ	بورُو	بور	برا	بئر (سبئي)
بَعلٌ	بلو	بَعَل	بعلا	بَعل
بكى	إبكي	بخا يبكه	بكا نبكه	بكا يبكي
بنتٌ	بنتُو	بت	برتا	بنت
بَيتٌ	بتُو	بيت	بيتا	بيت
جملٌ	جملو	جمَل	جملا	جمل

(١) لكي يتمكن القارىء من النطق الصحيح للأصوات استعملنا الصوت اللاتيني (e) للدلالة على الكسرة الممالة التي تماثل بالعبرية حركتي الصيري والسيجول وبالسريانية تماثل حركة الربوصو ، واستعملنا الصوت اللاتيني (o) للدلالة على حركة الضمة المفتوحة التي تماثل بالعبرية حركة الحولام.

عربي	أشوري بابلي	عبري	سرياني	لغات جنوب الجزيرة والحبشة
دَمٌ	دَمُو	دَم	دْما	دم
هيكلٌ	هيكلو	e هيخال	e هيخل	هيكل
هُوَ	سو	هُو	هُو	هُوا
و – حرف عطف	وَ	e وَ u	و	و
ودٌّ يودُّ	ودّ	يدَد	يـِد	وُدّ
ورق	وَرْقو	e e يِرِق يَرَق	يَرْقا	وَرَق (الذهب)
وقر ، وقارٌ	وقْـرُو	يَقر	ايقر نيقر	وَقر
وَلد يَلِد	وُلِد	ee يَلد يلِد	e e إيلد نيلد	وَلد يلد
زرْعٌ	e زِرُو	e زرَع	زَرعا	زَرْع
حبْلٌ	e ابْلو	ee حبل	حَبلا	حبْل
حفر – يحفُر	حفر	حفر يحفر	حْفر	حفر
حَمٌ	امو	حام	حْما	حم
حِمارٌ	إمْرو	o حَمور	حْمارا	حمار
طحن – يطحنُ	e إطن	طحن – يطحن	e e طحن نطحن	طحن
طعْمٌ	e طمو	طَعم	طَعْما	طَعْم
طيبٌ	طبُو	o طوب	طَبا	e طيب
يد	إدُو	يَدْ	إيدا	أدْ
يمين	إمْنو	يمين	يمينا	يَمن
يوم	أمْنو	o يوم	يوما	o يوم
كبِدٌ	كبتُو	كبـِد	كبْدا	كبد
كرشٌ	كرْشو	e e كرس	كرْسا	كرْش
كلبٌ	كلْبُو	e e كلب	كلبا	كلب
كوكبٌ	كاكبُو	o كوكب	كوكبا	كوكب

عربي	أشوري بابلي	عبري	سرياني	لغات جنوب الجزيرة والحبشة
لُبٌّ (قلب)	لِبُّو	لب e	لبا e	لبّ e
لبس	لبش	لبش يلبش	لبش	لبس
لسان	لِشانو	لشون o	لشنا e	لسان e
لهبٌ	لابو	لهب	شَلْهب e	لهبْ
ليلٌ	ليلتُو	لَيْله ، ليل e	ليا e	ليلة
ماءٌ	مُو	مايم	مايا	ماي
مائةٌ	مأتو e	مأه e	ماه	مأأت e
متى	مَتى	مَتَيْ	أمتْ e	مت
ملك	مَلكُو	ملخ ee	مَلْكا	ملْكي
موت	مُوتو	مَوت e	مَوْتا	موت e
نسر	نَشْرُو	نشر ee	نشْرا e	نشْر e
نفخَ	نفخ	نفح	نفح	نفخ
نفْسٌ	نفشتو	نفش ee	نَفْشا	نفْس
نمرٌ	نِمرو o	نَمر e	نمْرا e	نمر
سَبْعٌ (٧)	سِبو	شبع e	شْبع	شبعو
ستٌّ	ششتو e	شش e	شْتا	سسُو e
سُكْر	شِكَرُو	شخَر e	شِكْرا	سكر e
سلامٌ	شَلمُو	شلْم شَلوم e o	شلْما	سلام
سِنٌّ	شِنُو	شن e	شنا e	سن e
سنبلةٌ	شوبُلْتُو	شِبْلت e	شبلْتا ee	سبْل
سألَ	إشْأل	شأل	شأل e	سال
سماءٌ	شَمُو	شمايم	شمايا	سَماي
عشر	عشرو e	عسر ee	عسَر	عشرو

عربي	أشوري بابلي	عبري	سرياني	لغات جنوب الجزيرة والحبشة
عَظْمٌ	عصمتو	عصم	عَطْما	عضم
عقربٌ	عقْرَبو	عَقْرب	عقربا	عقرب
عَلى	ألي	عَل	عَل	على
عِنب	إنبو	عنب	عنْتا	عنب
عينٌ	أنُو	عَين	عيْنا	عين
فتحَ	زيت	فتح	فْتح	فتح
فم	يُو	به	بوما	أف
صرَخَ	صرخ	صَرَح	صْرَح	صرخ
قرُبَ	قرب	قرَب	قْرَب	قرب
قرْنٌ	قرْنُو	قرن	قرْنا	قرْن
قَمْحٌ	قمو	قمح (دقيق)	قمْحا (دقيق)	قمْح (فاكهة)
قوسٌ	قشْتُو	قشت	قشْتا	قشت
رأسٌ	رشو	روش	ريشا	راس
رَحِمَ	إرم	رحم	رحم (أحب)	رحم
رَحض	رَحص	رَحص	رَحص	رحض
رَكِبَ	ركب	رَخب	ركب	ركب
شمسٌ	شمشو	شمش	شمْشا	شمس
شعرٌ	شَرْتُو	سعَر	سعْرا	سعرت
تسعٌ	تِشُو	تشع	تشع	تشع
ثلاثٌ	شلاشو	شلوش	تلات	شلاس
ثوْرٌ	شورو	شور	توْرا	سور
خَمسٌ (٥)	خمشو	خَمش	خَمْشا	خمس
خِنزيرٌ	خُمسر	حزير	حزيرا	خنْزير

عربي	أشوري بابلي	عبري	سرياني	لغات جنوب الجزيرة والحبشة
ذئبٌ	زيبُو	زاب [e e]	دابا [e]	زاب [e]
ذبابٌ	زُبُّو	زبوب	دَبوبا	ذبب [ee]
ذنبٌ	زبّانو	زَنب	دُونبا	زناب
ضَرّةٌ	صرّتُو [e e]	صَرةَ	عرْةا	ضرّ
ظُفْرٌ	صُبْرو	صِبّرن [eo]	طفرا [e]	ظفر [e]
ظِلٌ	صِلو	صل [e]	طُلاّ	صلّلوت

وبمقارنة اللغات السامية مقارنة لفظية اتضح للباحثين فيها أن أصول كلماتها واحدة مشتركة . وكثيراً ماتكون معاني هذه الكلمات الأصلية لاتتغير فيها فهي بمعنى كذا في اللغة العربية مثلاً ، وبه نفسه في العبرية أو الآرامية أو أية لغة سامية أخرى . وفي بعض الكلمات نلحظ الاشتراك اللفظي مع تحوير في المعنى بأن تدل الكلمة من هذا النوع في اللغة العربية مثلاً على معنى خاص ، ولكنها تدل على معنى غير المعنى الذي تدل عليه في العربية ، مع أن لفظها هو عينه لم يتغير في العبرية أو السريانية أو أية لغة سامة أخرى . ولكننا نستطيع بالبحث والاستقراء ، الوقوف على العلاقة التي تربط هذين المعنيين ، فنستنتج من ذلك أن تغيير المعنى للكلمة الواحدة في لغتين ساميتين إنما حدث وفقاً لقاعدة التطور المعروف في معاني الكلمات .

وبفضل المقارنة اللفظية الفنية في اللغات السامية اهتدينا الى أن جميع اللغات السامية الداخلة في مجموعة واحدة هي لهجات متقاربة تقارباً وثيقاً ، والى أن هذه اللهجات منبثقة عن لغة واحدة أولى ، هي أم هذه اللهجات .

وهناك نوع آخر من المقارنة لاصلة له بالمفردات ومدلولاتها ، وانما يعود إلى المعاني العامة وأنواع التفكير ،ونريدبه المجهود العقلي الأدبي المدون في اللغة ،

سواء أكان دينياً ، أم علمياً ، أم فنياً ، أم فلسفياً . وهذا النوع من المقارنة يسمى المقارنة المعنوية الأدبية .

جاءت هذه المقارنة المعنوية متأخرة في الزمن عن المقارنة اللفظية . ففي منتصف القرن التاسع عشر ألّف المستشرق الفرنسي رينان (E. Renan) كتابه في قواعد اللغات السامية المقارنة . وقد يتبادر إلى الذهن ، من هذا العنوان ، المقارنة اللفظية الفنية . ولكن رينان لم يتعرض في كتابه هذا إلى تلك المقارنة مطلقاً وجعل بحثه قاصراً على المقارنة المعنوية الأدبية . وهذا الكتاب هو أول مؤلف جامع في موضوع المقارنة المعنوية ، بيد أنه ليس مؤلفاً فنياً بمعنى الكلمة ، وليس مدوناً في حدود النظريات العلمية المحضة دون تعصب ، بل قد عمد فيه مؤلفه إلى السفسطة واستنتاج أحكام جائرة قاسية بعيدة عن الصواب .

ففي فصل سمّاه رينان «مميزات العقلية السامية» خالف ما عرفه الناس جميعاً من قبله ومن بعده . فهو يرى من صفات الأمم السامية الضعف والإخفاق في كل شيء ويتخذ عقيدة التوحيد دليلاً على ذلك ، فيزعم أن ظهور عقيدة التوحيد عند هذه الأمم في العصور القديمة دليل على أن خيالهم ضئيل ذو لون واحد بخلاف الأمم الوثنية فإن خيالها واسع قوي . وهو في موضع آخر يزعم أن الساميين لم يحرزوا تفوقاً حربياً في أي عصر من العصور ، مع أن التاريخ القديم حافل بأنباء الفتوح التي قام بها ملوك بابل وأشور الذين كثيراً ما دكوا بحروبهم أركان أمم قوية فأبادوها ، وبأنباء الفتوحات الاسلامية التي اكتسحت في أقل من قرن واحد معظم أمصار العالم القديم .

جاء بعد رينان نولدكه الألماني وكتب فيما لم يكتب فيه رينان ثم نسج على منوال نولدكه كثير من المستشرقين الى أن ظهر في أوائل القرن العشرين مؤلف جليل للمستشرق الألماني الكبير بروكلمان في المقارنة اللفظية الفنية باستيعاب كبير ، واستهله بمقدمة في تاريخ اللغات السامية والمقارنة المعنوية الأدبية بين هذه اللغات .

هذا ، وإن[1] بعض ماجاء في التراث العربي الجاهلي من شعر ونثر قد يستعصي علينا فهمه حق الفهم ، لأن كتبنا اللغوية لم توفق في شرحه ؛ فلا يبقى أمامنا سوى الاستعانة بأخوات اللغة العربية لاجتلاء معنى ماغمض من لغتنا . ثم إن النحاة العرب قد تجادلوا كثيراً في تفسير كثير من الكلمات وتحليلها كالضمائر وأسماء الاشارة والموصول . واذا كان لهذه الكلمات مايقابلها في اللغات السامية الأخرى سهل علينا أن نقارن بينها ، فنرد الألفاظ الى أصولها .

أضف الى ذلك أن العالم الديني لايستغني عن معرفة اللغة العبرية ؛ فهي لغة العهد القديم – الكتاب المقدس عند اليهود والنصارى – الذي أشار اليه القرآن الكريم في غير موضع ، ورمى أهله بتحريف كلمه عن مواضعه ؛ فكيف يمكن تفسير الآيات تفسيراً علمياً دون الاطلاع على النص العبري ؟ (إن هذا لفي الصحف الأولى ، صحف إبراهيم وموسى) .

* * *

(١) « مدارج القراءة والانشاء في اللغة العبرية » للدكتور عبد العزيز برهام

اللغة العبرية

جاء في الكتب المقدسة أن إبراهيم العبري أب لشعبين عظيمين هما العرب والعبرانيون ، ذرية إسماعيل وإسحق ، ولدي هاجر وسارة[1] .

وتختلف الآراء في سبب تسمية إبراهيم بالعبري . فبعض المستشرقين يرى – اعتماداً على نظرية أحبار اليهود القدماء – أن ابراهيم إنما عرف بالعبري لأنه عبر النهر . وقد اختلف أولئك الأحبار في تعيين ذلك النهر ، فذهب بعضهم إلى أنه نهر الأردن ، وذهب البعض الآخر إلى أنه نهر الفرات . والواقع أن كلمة « نهر » كانت تطلق في التوراة على الأنهر الكبيرة ، دون أن يضاف إليها مايميز بعضها عن البعض الآخر .

ويرى بعض العلماء أن إبراهيم وُصف بالعبري نسبةً الى أحد آبائه الأقدمين عيبر (עֵבֶר) . وإذا أنعمنا النظر في جدول أبناء عيبر الى عهد ابراهيم الخليل وجدنا أن معظم الأمم السامية منسوب إليه .

ويقول إسرائيل ولفنسون في كتابه « تاريخ اللغات السامية » إن كلمة « عبري » لاترجع الى شخص بعينه أو حادثة معينة ، وإنما يرجع إلى الموطن الأصلي لبني اسرائيل . وذلك أن بني اسرائيل كانوا في الأصل من الأمم البدوية

---

(١) تذكر التوراة ان لابراهيم ذرية أخرى من قطورة أم ولده ، منها بنو مدين؛ وان اسحق كان له ولدان : يعقوب واسمه اسرائيل ، وعيسو واسمه إدوم . وأن يعقوب ترك اثني عشر ولداً ينتسب اليهم اسباط بني اسرائيل الاثنا عشر . ومن ذرية عيسو اليفاز ابو العمالقة .

الصحراوية التي لاتستقر في مكان ، بل ترحل من بقعة إلى أخرى بإبلها وماشيتها بحثاً عن الماء والمرعى . وهو يرى أن كلمة « عبري » في الأصل مشتقة من الفعل الثلاثي « عبر » بمعنى قطع مرحلة من الطريق ، أو عبر الوادي أو النهر من عبره إلى عبره ، أو عبر السبيل شقها . وهذه المعاني كلها نجدها في هذا الفعل ، سواء في العربية أم العبرية ، وهي في مجملها تدل على التحول والتنقل الذي هو من أخص مايتصف به سكان الصحراء وأهل البادية . فكلمة عبري – في رأيه – مثل كلمة بدوي ، أي ساكن الصحراء والبادية .

ويرى ولفنسون أن كلمتي « عبري » و « عربي » مشتقتان من ثلاثي واحد هو « عبر » لأن التصرف في حروف الثلاثي بالتقديم والتأخير شائع جداً في اللغات السامية . فاننا حين نجد كلمة تدل على معنى في إحدى اللغات نرى كلمة أخرى من حروف الكلمة الأولى عينها تدل على هذا المعنى نفسه في لغة أخرى ، ولكن مع التقديم والتأخير في أحرف هذه الكلمة مثل : حنش نحش ، وصّى صوّى ، عورة عروة . وفي العربية ذاتها كثير من المترادفات الدالة على معنى واحد ، وليس بينها أي اختلاف إلا في ترتيب الحروف من حيث التقديم والتأخير مثل : يئس وأيس ، وجذب وجبذ ، وباء وآب ، وغير ذلك من الكلمات التي يعتورها القلب المكاني . ونجد هذه الظاهرة عينها في العبرية نفسها مثل : سملة وسلمة ، وكبسة وكسبة ، وأل ولا . ويستنتج ولفنسون من هذا أن تبديل عَبَر بعَرَب محتمل . وعلى هذا الأساس يمكننا أن ندرك الصلة التي تربط كلمة « عربي » بالعرَبة التي تعني بالعبرية الصحراء .

نشأة اللغة العبرية

دل الاستقراء العلمي على أن اللغة العبرية القديمة قد نشأت في أرض كنعان ، حتى قبل نزوح الاسرائيليين اليها . وهذه اللغة هي اللغة التي ورد ذكرها في سفر اشعيا تحت اسم « لغة كنعان » ؛ فإنه لما هاجر العبريون الى أرض كنعان حوالي

القرن الثالث عشر ق.م . كانوا يتكلمون آنئذ لهجة تقرب من إحدى لهجات اللغة الآرامية القديمة . ومن ثم راحوا يستعملون لغة البلاد التي هاجروا اليها وأخذوا ينسون تدريجياً لغتهم الأصلية ، ولم يأت القرن الحادي عشر حتى أضحت اللغة الكنعانية هي اللغة المستعملة . و « كنعان » هو ابن حام بن نوح، وتسمى باسمه قسم كبير من لبنان وسورية عصوراً طويلة . وتطلق لفظة « كنعان » في الكتاب المقدس على البقعة الممتدة من الأردن الى البحر الأبيض المتوسط . وكان الفينيقيون يسمون بلادهم بلاد كنعان . وذهب بعض العلماء المحدثين الى أن كلمة « كنعان » تشمل الأرض المقدسة وجزءاً كبيراً من لبنان.

واللغة العبرية ليست لغة العبريين جميعاً ، بل هي لغة فرع واحد من فروعهم وهو فرع بني اسرائيل [1] . وتعد العبرية أهم اللهجات الكنعانية،ذلك لأنها أوسع انتشاراً وأكثر انتاجاً من سائر هذه اللهجات ، بل انها لتعد من أغنى لغات العالم أجمع في مختلف فنون القول : في المعتقدات ، والآداب ، والفلسفة ، والتاريخ ، والعلوم وهلم جرا . ولهذه اللغة أهمية دينية كبيرة في البلاد المسيحية ، ذلك لأن جميع أسفار العهد القديم قد دُوِّنت بها .

المهد الأصلي للقبائل العبرية

نزح بنو إسرائيل من شبه جزيرة سيناء ، وأغاروا على أرض كنعان ففتحوا قسماً كبيراً منها ، ودانت لسلطانهم واستقروا في فلسطين حوالي القرن الثالث عشر ق.م. وإلى هذا الرأي جنح معظم المستشرقين القائلين بأن المهد الأصلي للقبائل العبرية إنما كان في شبه جزيرة طور سينا . ويستدلون على رأيهم هذا بأن مميزات الحياة الصحراوية بارزة جداً في اللغة العبرية ، وأن الاسرائيليين

---

(١) تتألف القبائل العبرية من بني اسرائيل وعدة شعوب أخرى كبني إدوم وموآب وعمون . ولا تطلق العبرية إلا على لغة بني إسرائيل وحدهم .

توارثوا هذه المميزات حتى استوطنوا فلسطين ، وأن الأدب العبري القديم يتسم بطابع الصحراء .

ويذهب المستشرق مرغليوث الى أن الوطن الأصلي للعبريين لم يكن في شبه جزيرة طور سينا ، وانما كان في بلاد اليمن التي كانت مهداً لشعوب كثيرة منذ أقدم الأزمنة التاريخية . ويستدل مرغليوث على رأيه هذا بوجود ألفاظ كثيرة مشتركة بين اللغتين السبئية والعبرية ، وبأن هناك شبهاً عظيماً ملحوظاً بين بعض العادات الاجتماعية والتقاليد الدينية عند السبئيين وبني إسرائيل وذلك في كتابه (Relations between Arabs and Israelites). والواقع أن هذين الدليلين اللذين يعتمد عليهما مرغليوث لاينطبقان على بني إسرائيل والسبئيين وحدهم بل يشملان جميع الأمم السامية ، بحيث نستطيع ، على أساسهما ، عقد مقارنة بين بني إسرائيل وعاداتهم وتقاليدهم ، ولغة بابل وعاداتها وتقاليدها ، ثم نستنتج من ذلك أن بني إسرائيل من أصل بابلي . إذن فترجيح أن العبريين القدامى نزحوا من اليمن لايمكن قبوله ، لأن القبائل العبرية عاشت في معظم العصور في شمالي الجزيرة العربية .

التشابه بين العبرية والكنعانية

ذهب المستشرقون مذاهب شتى في تعليل التشابه القائم بين العبرية والكنعانية في معظم مظاهر الصوت والقواعد وأصول الألفاظ .

فذهب بعضهم الى أن هذه الظاهرة ناجمة عن أن اللغة الأصلية للعبريين القدامى قد اشتبكت مع اللغة الكنعانية في صراع انتهى بتغلب الكنعانية عليها ، مما أدى إلى انقراض لغتهم وانتقالها الى لغة السكان الأصليين لأرض كنعان . ويرون أن تحريفاً ملحوظاً قد طرأ على هذه اللغة في أصواتها وألفاظها وبعض قواعدها ، مما أدى إلى نشوء لهجة متميزة على سائر اللهجات الكنعانية .

ويرى البعض الآخر أن هذه الظاهرة ناشئة عن أن العبريين كانوا في

الأصل من سكان أرض كنعان ، ثم هاجروا منها ، ثم عادوا إليها عن طريق سيناء . وفي هذه المدة الطويلة التي قضوها في مهجرهم ظلوا محتفظين بلغتهم القديمة التي اعتراها تأثر طفيف بألسنة الأمم التي أقاموا بين أهلها . وهذا الرأي يستند على ماترويه الكتب المقدسة عن تاريخ الاسرائيليين .

وزعم البعض أن سبب هذه المشابهة ناجم عن أن اللغة العبرية قد تأثرت بلهجات السكان الأصليين وبما انتقل اليها من هذه اللهجات من الألفاظ وقواعد الصرف والاشتقاق وهلم جرا . وهذا رأي ظاهر الضعف ، ذلك لأن التشابه القائم بين العبرية وسائر اللهجات الكنعانية هو تشابه جوهري ، وليس تشابهاً سطحياً ضئيلاً يمكن إرجاعه الى الاقتباس . وقد قرر علماء اللغة أن الاقتباس لايكون عادة الا في الألفاظ ، وانه اذا انتقلت قواعد لغة ما الى لغة أخرى كان هذا الاقتباس نذيراً بفناء اللغة المقتبِسة واندماجها في اللغة المقتبَس منها.

المراجع التي وصلت الينا العبرية عن طريقها

وصلت الينا العبرية عن ثلاثة مراجع (٢) وهي :

١ – الأسفار التي دُونت بها : وهي أسفار العهد القديم والتلمود وملحقاتها ، وعدد كبير من المؤلفات الأدبية والعلمية والقانونية والفلسفية التي دونّها بهذه اللغة علماء اليهود في مختلف العصور .

٢ – بعض نقوش أثرية على لوحات من الصخر والمعدن .

٣ – استعمال اليهود لهذه اللغة في تلاوة بعض الأوراد الدينية ونصوص من التوراة وما إلى ذلك .

وجلي أنه لم يصل الينا عن هذه المراجع سوى لغة الكتابة . ويستفادمما جاء

---

(١) (فقه اللغة) للدكتور علي عبدالواحد وافي .

في الإصحاح الثاني من سفر القضاة أن النطق ببعض الكلمات كان يختلف آنئذ باختلاف المناطق ، وأن مناطق معينة كان يعسر على أهلها النطق بألفاظ شائعة في مناطق أخرى . وقد حاول المستشرقون الوقوف على كيفية نطق اليهود بالأصوات والمفردات ولكنهم لم يتوصلوا إلى شيء يقيني في هذا الصدد ، ذلك لأنه لم يصل إلينا شيء من اللهجات التي كانت مألوفة في التخاطب طوال الفترة التي كانت اللغة العبرية في أثنائها لغة محادثة بين القبائل الاسرائيلية .

أما المرجع الثاني ، أي ماوصل الينا من كتب أو نقوش أثرية على لوحات صخرية أو معدنية ، فلا يمثل النطق العبري إلا في صورة ناقصة ،ذلك لأن الرسم العبري ، في مراحله الاولى ، كان مقصوراً على الرمز الى الأصوات الساكنة في الكلمة ، شأنه في ذلك شأن سائر أنواع الرسوم السامية القديمة. وهذه الأصوات الساكنة ذاتها لم تكن بارزة في ذلك النطق بروزاً صحيحاً كاملاً .

وأما المرجع الثالث الذي وصلت الينا العبرية عن طريقه ،ونعني به استعمال اليهود لهذه اللغة في تلاوة بعض الأوراد وآيات التوراة — فلا يمكن اتخاذه مرجعاً يقينياً للنطق العبري الصحيح . ذلك لأن المستشرقين لم ينصرفوا إلى ملاحظة هذه التلاوة إلا بعد انقراض العبرية بأكثر من عشرة قرون، أي زهاء القرن السابع الميلادي . وما من شك في أن عبارات يتناقلها الخلف عن السلف خلال مدة مديدة كهذه تكون أصواتها الأولى عرضة لكثير من التبديل والتغيير.

الأطوار التي مرت بها اللغة العبرية

اجتازت اللغة العبرية منذ نشوئها طورين هامين ، وكانت في كل من هذين الطورين تتأثر تأثراً ملحوظاً بما يكتنف الاسرائيليين من أحوال سياسية .

ففي الطور الاول كانت اللغة العبرية خالية من عوارض العجمة ، وكانت جميع ألفاظها تقريباً من أصل عبري خالص . ويرى مؤرخو الأدب العبري أن هذا الطور يمتد من حوالي القرن العاشر قبل الميلاد حتى سقوط مملكة يهوذا سنة

٥٨٦ ق.م. ويرون أن العبرية في هذا الطور تعطينا صورة صادقة عن عقلية العصر الذي تم تدوينها فيه. وفي أواخر هذا العصر بلغت العبرية أوج ازدهارها. نلمس ذلك في أسفار الأنبياء الذين ظهروا في هذه الفترة مثل اشعيا وارميا وعاموس. وكانت عقلية الأديب الاسرائيلي في هذا الطور تتسم بطابع البداوة حتى في عصور الحضارة والاستقرار حين استقر بنو اسرائيل وأقاموا لهم مملكة. وأقدم الآثار التي وصلت إلينا من تلك العصور تصطبغ بالسذاجة وبساطة التفكير اللتين كانتا ميزة الأدب العبري. ويعللون هذه الظاهرة بأن علاقة العبريين بشعوب الصحراء لم تنقطع، وبأن عيشة البداوة التي عاشوا قروناً طويلة قد تركت في نفوسهم عادات كان من العسير نسيانها.

وكانت النقوش الأثرية وأسفار العهد القديم أهم ماوصل الينا من آثار العبريين في هذه الحقبة من الزمن. أما النقوش القديمة فقد عُثر عليها محفورة على الصخور والأحجار أو مسكوكة على النقود. وهذه النقوش تتفق في ألفاظها وأسلوبها مع ألفاظ العهد القديم وأسلوبه.

ومن أهم النقوش العبرية القديمة نقش تم اكتشافه سنة ١٨٨٠ في قرية سلوان، بالقرب من بيت المقدس، ويرجع تاريخه إلى عهد الملك حزقيال، أي حوالي سنة ٧٠٠ ق.م. عُثر على هذا النقش على لوحة نصبت تخليدا لذكرى الانتهاء من عملية الحفر في الجبل لجلب مياه النبع الى بركة داخل المدينة القديمة. وهذا النقش المكتوب بقلم عبري قديم مازال على حالته الأصلية الى الآن.

ومن أهم ماوصل إلينا من هذه الآثار قصيدة دينية حماسية جاءت في الاصحاح الخامس عشر من سفر القضاة على لسان حكيمة من حكيمات بني اسرائيل اسمها « دبورة ». وتتحدث هذه القصيدة عن النصر العظيم الذي فازت به دبورة والقائد الاسرائيلي باراق على سيسرا قائد الجيوش الكنعانية. ويظن أن هذه الحكيمة عاشت حوالي القرن الثاني عشر قبل الميلاد.

وفي هذا الطور بلغت اللغة العبرية ذرا مجدها ووصلت الى غاية مااستطاعت

الوصول اليه من النمو والتهذيب واتساع النفوذ . وفي الفترة الأخيرة من هذه المرحلة تم تدوين أسفار العهد القديم . ودامت عملية التدوين زهاء ثلاثة قرون (من النصف الأخير من القرن التاسع حتى أوائل القرن السادس قبل الميلاد).

وفي **الطور الثاني** راحت عوامل الفناء تدبّ رويداً رويداً الى اللغة العبرية، وأخذت الآرامية تتغلب عليها وتنتقص من نفوذها شيئاً فشيئاً حتى قضت عليها. في هذا الطور تأثرت اللغة العبرية بثلاثة عوامل كان لها جميعاً أثر فعّال في إضعاف هذه اللغة وهي : إغارة الأشوريين والكلدانيين على فلسطين وما نجم عن ذلك من تشتيت شمل اليهود ، ثم استيلاء اليونان على هذه البلاد وانتشار اللغة الاغريقية والثقافة الاغريقية في الأقاليم التي خضعت للإغريق ، ثم الفتح الاسلامي وما تلاه من سيطرة اللغة العربية والثقافة الإسلامية .

حقاً ان أحبار اليهود بذلوا قصارى جهدهم في سبيل الابقاء على لغتهم ومكافحة الآرامية وحمل اليهود على كرهها ،وأن اليهود الذين أجلاهم نبوخذنصر الى بابل قد أبدوا حرصاً شديداً على لغتهم طوال مدة النفي وبعد عودتهم الى فلسطين ، وأن اليهود الذين بقوا في فلسطين لم يقلّوا عن إخوانهم حرصاً على لغتهم ورغبة في المحافظة عليها . بيد أن هذه الجهود جميعاً لم تستطع التغلب على تيار اللغة الآرامية ولم تقوَ على عرقلة قوانين الصراع اللغوي .

ومما مهّد للآرامية سبل السيطرة على العبرية انتماء هاتين اللغتين الى شعبة لغوية واحدة ، ومتانة صلة القرابة التي تربط كلّا منهما بالأخرى . أضف الى ذلك التفكك الذي ظهر آنئذ بين اليهود وانهيار سلطانهم السياسي . وما كاد ينتهي القرن الرابع قبل الميلاد حتى غدت العبرية في عداد اللغات الميتة في التخاطب . وأبرز ماوصل الينا من آثار هذه المرحلة بعض أسفار العهد القديم وبعض الآثار الأدبية القيمة كالمدارش بما فيه من هالاخا وهاغادا .

المدارش والهالاخا والهاغادا

بعد أن تخرب بيت المقدس أدرك الفقهاء اليهود أن عهد الشعب السياسي قد

مضى وانقضى ،فراحوا يعملون على إحلال وحدتهم الدينية محل وحدتهم السياسية بأن وجهوا عنايتهم الى المحافظة على تراثهم الروحي ، فأقاموا المدارس الدينية هنا وهناك ، وأهمها مدارس بغداد ، وانكبوا على دراسة نصوص العهد القديم وتفسيرها .

ويعد العهد القديم المصدر الأساسي الذي ترتكز عليه الشريعة اليهودية . ونصوصه مفصلة حيناً مجملة آخر ، بعضها ظاهر جلي وبعضها الآخر مشكل متشابه يحتاج الى الايضاح والتفسير . لذا جاء الـ **«مدراش»** [١] مفسراً لما غمض من نصوص العهد القديم ، مبيناً لما خفي من رموزه .

راح فقهاء اليهود يلقنون هذه الشروح لتلاميذهم شفهياً ويتناقلها الخلف عن السلف ، واستمر الحال من هذا المنوال حتى أواخر القرن الثالث الميلادي ،اذ خشي الفقهاء أن يطغى النسيان على هذه الشروح ، فطفقوا يدونون كل ماعلق في أذهانهم منها . وأشهرهم الرباني بارنحماني الذي قام بجمع هذه الشروح وتبويبها وألف منها سفراً ضخماً يدعى « مدراش ربا [٢] . وهناك مدراش آخر يدعى مدراش تنحوما [٣] » جمعه الرباني تنحوما بعد مرور نحو قرن من الزمن . وراح الفقهاء اليهود بعدئذ يدونون هذه الشروح التي يعدها النقاد اليهود فلسفة التوراة والشريعة اليهودية . وكانت الغاية من هذه الدراسة هي الوقوف على معاني كلمات العهد القديم ، واستخراج القوانين منه ، ووضع قوانين جديدة اعتماداً على القياس ، إن لم يكن هناك نص أو كان النص غامضا مبهما .

والمدراش على نوعين : **هالاخا** [٤] » و « **هاغادا** [٥] » . فالهالاخا هي مجموعة الأحكام التي تبين الحلال والحرام ،والطهارة والنجاسة الخ مما ورد ذكره

---

(١) מִדְרָשׁ

(٢) מִדְרָשׁ רַבָּא

(٣) מִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא

(٤) הֲלָכָה

(٥) הַגָּדָה

في التوراة وفسره الفقهاء اليهود، ووضعوا له حدوداً وقيوداً تلائم حاجة العصر الذي كانوا يعيشون فيه . وأما الهاغادا فهي شرح لنصوص تاريخية أو أخلاقية ، وكثيرا مايعتمد هذا الشرح على المبالغة والحدس والتخمين .

وإمام مؤلفي الفقه اليهودي هو العلامة موسى بن ميمون . ويعد كتابه « اليد القوية[1] » عماداً لجميع من ألفوا بعده ، وأشهرهم الرباني يوسف قارو المعروف باسم « ماران » ، مؤلف كتاب « المائدة المنضودة[2] » الذي يحتوي أربعة أقسام يتناول أولها أحكام العبادات ؛ وثانيها الأحوال الشخصية من زواج وطلاق الخ ؛ وثالثها أحكام الذبح والتعليم واحترام الوالدين وتكريم العلماء الخ . ويتناول الرابع شؤون القضاء والمعاملات والأحكام التي يصدرها القضاة اعتماداً على كتاب « ماران » الذي يعتمد على كتاب موسى بن ميمون، وهذا يعتمد على التلمود[3] الذي يستقي أحكامه من التوراة .

العبرية الربانية أو التلمودية

في مستهل العصور الوسطى ظهر مايسمى بالعبرية الربانية او التلمودية . وذلك لأن أهم ماوصل الينا من آثارها في هذه المرحلة هو بحوث الربانيين في التلمود وقد بلغ عددها ٦٣ كتاباً باللغة العبرية في شؤون الدين ، والقانون ، والتاريخ ، وما الى ذلك . وأطلق على هذه الاسفار اسم « المشنا[4] » ثم راح الفقهاء يشرحون المشنا بالآرامية ، وأطلق على هذا الشرح « الجمارا[5] » . ومن المشنا والجمارا معاً تألف مايسمى « التلمود » .

المشنا

هي مجموعة قوانين اليهود السياسية والحقوقية والمدنية والدينية .

---

(١) יָד חֲזָקָה (٢) שֻׁלְחָן עָרוּךְ

(٣) תַּלְמוּד (٤) מִשְׁנָה (٥) גְּמָרָא

ومعظم هذه القوانين مبني على تقاليد يهودية قديمة وجدت منذ خروج بني إسرائيل من مصر وتيههم في صحراء سيناء . ولما كثرت التقاليد وتشعبت أطرافها وازداد عدد الكتاب والمجتهدين الناظرين في الشريعة ، وكثرت الأحكام الصادرة من الجامع في الشؤون المختلفة قام شمعون بن جامليئيل[1] أحد فقهائهم في طبريا سنة ١٦٦ ب م. فاستعان بزملائه وتلامذته على تنسيق تلك الأحكام والنظر فيها فجمعوا ما تيسر لهم جمعه منها وعكفوا على غربلته وتبويبه ، وظل العمل سائراً كذلك إلى أن أتمه يهوذا[2] هاناسي وتلامذته حوالي سنة ٢١٦ ب.م فجاء ستة أقسام تحتوي على ٦٣ مبحثاً فيها ٥٢٤ فصلاً ، فكانت هذه هي «المشناه». ولقد دُونت جميع هذه الشروح وما دار حولها من مناقشات ومجادلات حادة باللغة العبرية وسميت باللغة الربانية ، لأن القائمين بهذه البحوث كانوا جميعاً من الربانيين وأسلوب هذه اللغة متأثر الى حد كبير بأسلوب اللغة الآرامية ،وتحتوي الكثير من الألفاظ الآرامية واللاتينية والفارسية والاغريقية ، ولكن الأساس الذي تعتمد عليه العبرية الربانية ظل عبرياً ولم يفقد صبغته الكنعانية .

وتحتوي المشنا ستة عناصر وهي :

١ – البذور (זְרָעִים) : وهي قوانين تشير الى الشؤون الزراعية ،مسبوقة بقوانين عن عبادة الله .

٢ – الفصول (מוֹעֵד) : ويبحث عن الأعياد عند اليهود ، وعن يوم السبت والتقاليد الخاصة بها .

٣ – النساء (נָשִׁים) : وقد ذكرت فيه بالتفصيل قوانين الزواج والطلاق والنذور والوصية .

٤ – العقوبات (נְזִיקִין) : وتشتمل على التشريع المدني والاجرامي ، والكلام عن الحكومة .

٥ – الأمور المقدسة (קָדָשִׁים) : وهي بحث عن القربان والتضحية ووصف هيكل أورشليم .

---

(١) שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל (٢) יְהוּדָה הַנָּשִׂיא

٦ ـ الطهارة (טָהֳרוֹת) : وهي بحث عن الطهارة والنجاسة والفرق بينهما.

الجمارا

هي الشروح والحواشي التي تحيط بالمشنا . وهي مدونة بالآرامية المشوبة بقليل من العبرية . ذلك أن فقهاء بابل وفلسطين هجروا ، في القرنين الثالث والرابع ، التوراة جانباً ، وراحوا يعتمدون على المشنا ويتخذونها أساساً لشروحهم ، فبسطوا بعض القواعد ، وحاولوا تطبيقها على حالات افتراضية أو واقعية لم يعالجها الفقهاء من قبل . فالمشنا تتضمن القواعد والأحكام بغير نقاش غالباً . أما الجمارا فتوضح هذه القواعد بأمثلة أو حكايات ، وتناقشها ، وتضع إلى جانبها غالباً الحكم الفقهي الأخير . وقد بدأ تدوين الجمارا في القرن الأول الميلادي ، وتم تدوينها في القرن الخامس .

التلمود

المشنا والجمارا معاً يسميان التلمود وهو مجموعـــة تفاسير وشروح وأخبار وأحكام وضعها حكماء اليهود وفقهاؤهم. وهو يتضمن أحوال اليهود، وصلواتهم، وفلسفتهم ، وتقاليدهم ، وعاداتهم ، وأخلاقهم ، وقصصهم ، وتاريخهم . وهو كبير الحجم يزيد على عشرين مجلداً وضعت في عصور مختلفة وأحوال متباينة .

والتلمود اثنان : الأورشليمي ، نسبة إلى أورشليم ، وهو الذي تم إنجازه في طبريا ؛ والبابلي ، الذي تم في بغداد . ويحتوي التلمود عنصرين : المتن والشرح ويسميان « المشنا » أي ما يحفظ عن ظهر قلب . أما « الجمارا » فهي الحاشية التي تتضمن غالباً الحكم الأخير .

أما التلمود الأورشليمي ففيه ٣٩ مبحثاً من المشنا. وكان الفراغ من تهذيبه في أواخر القرن الرابع . وأسلوبه أوضح وأجلى من أسلوب التلمود البابلي ، ويمتاز عن ذاك بإيجاز مباحثه . وأما التلمود البابلي فكان الفراغ الأول منه نحو أواخر القرن الخامس . ويتضمن الأقسام الأربعة الأولى من الجمارا ، وهو

نحو أربعة أضعاف التلمود الأورشليمي وفيه ٣٦ مبحثاً في ٢٩٤٧ صحيفة .

وفي القرن الثامن بعد الميلاد قام عنان بن داود في بغداد وتبعته فرقة رفضت التلمود واكتفت بما في التوراة بغير تفسير وهذه الفرقة تسمى «القرائين[١]» .

وأفضل شروح التلمود الأورشليمي التفسير الذي وضعه العلامة موسى بن ميمون . أما التلمود البابلي فقد وضع أحسن شروحه راشي[٢] . واختصر موسى بن ميمون التلمود خدمة للناظرين في جميع أجزائه وسمي كتابه «مشني توراة»[٣] . ولا يزال هذا السفر خزانة الشريعة الاسرائلية حتى اليوم . وكان تأليفه بالكتابة العبرية وباللغة العربية الدارجة آنئذ في مصر .

وطبعت المشنا أول مرة في نابولي سنة ١٩٤٢ . وتوالت طبعات التلمود بعدئذ في عصور مختلفة وأماكن متفرقة . وقد ترجمت المشنا إلى لغات كثيرة أما الجمارا فلم تتعد الترجمة فيها بعض الفصول .

والقوانين المذكورة في التلمود هي[٤] :

١ - القوانين التي استنبطت صراحة أو ضمناً من التوراة ، أي من الأسفار الخمسة التي أنزلت على موسى .

٢ - القوانين التي منحها الله موسى وهو على جبل سيناء .

٣ - العادات والتقاليد التي كانت لدى بني إسرائيل قديماً في العصر الذي نزلت فيه التوراة .

٤ - القوانين التي وضعها علماء بني إسرائيل ، وأدخلت بعد عصر التوراة . والغرض منها الوعظ والارشاد، وتقويم الأخلاق والتأكد من إطاعة الأوامر الدينية ، ومنع الرذائل وسوء الظن .

٥ - المنهاج : وهي تمرينات دينية ، لم يعتمد في وضعها على نصوص من التوراة ، ولكنها صارت كالقوانين المقدسة بطول استعمالها .

(١) קְרָאִים (٢) רַשִׁ״י اختزال רַבִּי שְׁלֹמֹה יִצְחָקִי

(٣) מִשְׁנֵה תוֹרָה أو הַיָּד הַחֲזָקָה

(٤) « الآداب السامية » للاستاذ محمد عطية الأبراشي .

ويمتاز عهد التلمود ، على العموم ، بشدة تأثره باللغة الآرامية . ويبدو في اللغة العبرية التلمودية أو الربانية شيء ملحوظ من مظاهر التأثر ببعض اللغات الهندية الأوروبية التي احتك بها اليهود بأهلها احتكاكاً سياسياً أو ثقافياً ، كاليونانية واللاتينية والفارسية . وقد أدى هذا كله إلى تقلص العبرية شيئاً فشيئاً أمام اللغة الآرامية ، مما اضطر رجال الدين إلى إتباع ما يتلونه أو يعلمونه من نصوص التوراة أو أسفار الأنبياء بترجمة له باللغة الآرامية .

وكان خضوع اليهود لليونان ذا أثر فعال في التفكير اليهودي فتأثر أسلوب العبرية تأثراً جلياً باللغة الاغريقية ، كما تأثرت العقلية اليهودية الى حد كبير بالعقلية اليونانية . وهكذا أمسى استعمال العبرية مقصوراً على رجال الدين وحدهم .

وقد أدى زوال نفوذ بني اسرائيل السياسي ، ثم تدمير بيت المقدس وحرق الهيكل عام ٧٠ م . إلى تدهور كبير في اللغة العبرية . وقد أثرت هذه الحوادث تأثيراً عظيماً في تاريخ اليهود الديني واللغوي ، فصاروا ينحون مناحي جديدة في دراساتهم .

اجتازت اللغة العبرية بعد ذلك مرحلتين أخريين تبدأ الأولى منذ اختتام أسفار العهد القديم . وتمتد حتى ما قبل القرون الوسطى . وتسمى العبرية في هذه المرحلة **العبرية التلمودية** ، وقد تحدثنا عنها آنفاً . وتبدأ المرحلة الثانية من القرن الثامن الميلادي وتمتد حتى اليوم ، وهي مرحلة **العبرية الحديثة** . وقد كتب بها في هذه المرحلة عدد كبير من علماء اليهود المنتمين الى شعوب شتى .

وتمتاز العبرية في هذه المرحلة بشدة تأثرها باللغة العربية وباللغات الأوروبية الحديثة . وتتفاوت آثار هذه المرحلة في فصاحة لغتها وصحتها تبعاً لاختلاف المؤلفين ومدى تمكنهم من اللغة وإلمامهم بآدابها القديمة . وقد دل الاستقراء على أن يهود الشرق — لاسيما يهود البلدان العربية — الذين يستعملون اللغة العبرية هم ، على وجه العموم ، أبلغ عبارة وأفصح أسلوباً وأصح لغة من بني جلدتهم يهود الغرب الذين يستعملون هذه اللغة ، كما سنبين ذلك فيما بعد .

تأثير الثقافة العربية في اللغة العبرية

كان للثقافة العربية أثر فعال في العصور الوسطى في تنمية اللغة العبرية والمحافظة عليها من الانقراض . وقد دأب علماء اليهود الذين عاشوا في الأقطار الاسلامية على تأليف الكتب اللغوية على غرار المؤلفات العربية في قواعد اللغة من صرف وبلاغة وعروض . حتى لقد قرض الشعراء اليهود، لاسيما الأندلسيون منهم ، الشعر العبري وفقاً للأبحر الشعرية المألوفة في اللغة العربية . وتناولت فنون الشعر العبري ، في ذلك الحين، جميع الأغراض المعروفة في الشعر العربي من مدح ، وهجاء ، وفخر ، ورثاء ، وحكمة ، ووصف ، وغزل ؛ حتى لقد حاكى الشعراء اليهود الشعراء العرب في النظم العلمي التعليمي ، وفي نظم الأحاجي والألغاز . وانفرد الشعراء العبريون في فن واحد هو الحنين الى أرض الميعاد .

ولم يؤلف اليهود كتباً علمية في قواعد لغتهم إلا بعد أن تتلمذوا للعرب وبعد أن نشؤوا في مهد الثقافة الاسلامية نشأة مكنتهم من فهم العلوم العربية على اختلاف أنواعها . فظهر في أواخر القرن التاسع سعديا (٩٨٣ — ٩٤٢ م .) وهو **سعيد بن يوسف الفيومي** ، فيلسوف اليهود في القرن العاشر . وكان أول النحاة العبريين الذين وضعوا قواعد النحو العبري على غرار قواعد اللغة العبرية في كتابه « المجموعة » (إجّارون) ، ثم وضع كتابي اللغة العبرية والفصاحة . وقد تأثر سعديا لا بالعلوم اللغوية العربية فحسب ، بل أخذ الكثير من العلوم الدينية وتشربت روحه بمذهب المعتزلة ، ويظهر هذا التأثر جلياً في معالجته الديانة اليهودية . ويعتبره النحاة اليهود (أبا النحو العبري) . وجاء من بعده من النحاة **مناحيم بن سروق** الذي ألف كراسة في قواعد العبرية، **ودوناش بن لبراط**، **ويهودا بن داود حيوج** المشهور عند العرب بأبي زكريا يحيى، **ويونا بن جناح**

القرطبي المعروف بأبي الوليد (المتوفي عام ١٠٤٠)**وشاومو بن جبيرول** (أبو أيوب سليمان بن يحيى) **وأبرهام بن عزرا** وغيرهم . وقد ألفوا كتبهم – من لغوية وغيرها – باللغة العربية . وسلك جميعهم في كتبهم النحوية مسلك النحاة العرب وخاصة سيبويه . ونظرة في كتابي « الأصول » و « اللمع » لابن جناح تطلعنا على مقدار ما للعرب من فضل على اليهود .

وقد نقل اليهود إلى لغتهم العلوم الإسلامية كاللاهوت ، والطب ، والفلسفة وغيرها ككتب ابن سينا وككتابي « تهافت الفلاسفة » للغزالي و « تهافت التهافت » لابن رشد . وقد أدى هذا الاحتكاك إلى تهذيب العقيدة اليهودية فيما يتعلق بالذات الالهية وصفاتها . ويسمى مؤرخو الأدب العبري العصر الأندلسي بالعصر الذهبي للغة العبرية .

وأمير الشعراء العبريين في القرون الوسطى هو **يهوذا هاليفي** الملقب بأبي الحسن اللاوي . ولد في طليطلة بالأندلس سنة ١٠٨٠ م . وقد أنشد الشعر في الغزل والإخاء وكل نواحي الاجتماع . ويمتاز شعره على شعر معاصريه بشدة العواطف ، وقوة الخيال ، وسلامة الأسلوب ، وجزالة اللفظ . وهو مع ذلك فيلسوف عظيم ، وله في الفلسفة الدينية مؤلف مشهور بالكتاب « الخوزري[1] » ألفه بالعربية ثم ترجم إلى العبرية .

ومن مشاهير الشعراء اليهود في الأندلس **ابراهيم ابن عزرا** . ولد في طليطلة سنة ١٠٩٢ م . وقضى شطراً من حياته الأولى في مدينة قرطبة التي كانت تموج في ذلك الوقت بالعلماء والكتاب والمؤلفين . وهناك درس اصول الدين وتشبع بالحكمة ، فلم يلبث أن خرج على الناس بأفكار تتضارب مع أفكار معاصريه وكان طبيعياً أن يصطدموا به وأن يقفوا له وقفة عداء دفعت به إلى الرحيل عن وطنه فلم يقر له قرار . فبينما تجده في ايطاليا، إذا به يرحل الى فرنسا ثم إلى بلاد اليونان . وفي آخر عهده بالحياة اتخذ لندن مقراً له حتى وافته منيته سنة ١١٦٧ م . وقد أذاقته هذه الحياة المتنقلة كثيراً من ألوان الشقاء والبؤس . وعلى الرغم من

(١) يتضمن هذا الكتاب مقارنة بين الأديان السماوية الثلاثة جعلها يهوذا هاليفي على شكل حوار بين عالم مسلم ، وحبر يهودي ، وكاهن نصراني .

ذلك لم تذلّل نفسه ولم تنطفيء جذوة نشاطه ، بل ظل يعمل بجد ونشاط، مابين كتب يؤلفها وأشعار يمدح بها ذوي الأريحية .

ومنهم **موسى بن عزرا** . ولد سنة **١٠٧٠** في غرناطة. ضم إلى مهارته في الشعر حذقه لكثير من العلوم والفنون . خلّف كثيراً من الشعر في شتى الأغراض، ولكن الكثير منه مازال مخطوطاً في المكاتب والمطبوع منه قليل . وله مؤلف مشهور في تاريخ النظم والنثر في اللسانين العبري والعربي والموازنة بينهما في اللغتين . وله مع ذلك مؤلفات في الفلسفة وتوفي سنة **١١٣٩** .

وقد يكون من المناسب أن نورد فيما يلي أقوال البروفسور دافيد يالين أستاذ الأدب العبري الأندلسي في الجامعة العبرية في القدس من مؤلفه «فن الشعر الأندلسي[1]» ، قال في مقدمة كتابه :

« لقد كان العصر الأندلسي عصراً زاهراً في الأدب العبري . بدأ هذا العصر قبل البعث الأوربي بحوالي خمسة قرون . وقد شمل التقدم تفسير التوراة، وتفسير التلمود، ووضع قواعد اللغة العبرية ، كما شمل التقدم الفكري في الفلسفة، والرياضيات ، وعلم الهيئة ، والطب .

« لقد كان العصر الأندلسي العصر الذهبي الثاني للأدب العبري . وكان العصر الذهبي الأول عصر الكتاب المقدس . ومما يؤسف له أن ذلك الشعر الأندلسي الجميل قد كاد يندثر . ومنذ جلائنا عن الأندلس عشنا في أقطار شتى وتأثرنا من آداب شتى، وتبدل ذوقنا تبدلاً تاماً بالنسبة للجمال وتذوقه، وصار معظم الناس يعدّون هذا الأدب قديماً عقيماً .

« وإذا كان الشعر العبري الأندلسي لم يعد يستهوي ألباب شعراء عصرنا ، فان أمراء ذلك الشعر ماانفكوا يسحرون قراء شعرهم الجميل بحلاوته وطلاوته إذ أن ميزة الشعر الحقيقي ، الشعر الكلاسيكي في كل لغة ، أن عبيره الفوّاح لايزال خالدا على مدى الأجيال ، رغم مخالفته لما هو مألوف في العصر الحاضر .

« اتخذ شعراؤنا من الشعر العربي في ذلك العهد نموذجاً ينسجون على منواله،

(١) תּוֹרַת הַשִּׁירָה הַסְּפָרַדִית

وكان الشعر العربي آنئذ قد بلغ الأوج في الازدهار والإبداع .

« إن بلاد الأندلس الجميلة، التي ازدهرت في جميع الميادين إبان الحكم العربي ، والتي أسبغت على سكانها ثوباً فضفاضاً من الغنى والرخاء قد كانت ذات أثر فعال في اطراد ازدهار الشعر العربي . إن جمال الطبيعة في هذه البلاد وازدهار الفنون الجميلة ، والتقدم العلمي في مختلف فروعه في العصر الأموي – كل هذا وذاك قد كان له بالطبع تأثيره القوي على اليهود الذين كانوا يعيشون آنذاك في هدوء ونعيم في ظلال الحكم العربي . ومنذ بدء القرن العاشر ، منذ أن انتقل مركز التوراة من العراق إلى الأندلس – نما في هذه البلاد بين ظهراني اليهود أدب جديد ، ذو فروع كثيرة ، أدب حي خلاب . وفي ذلك الحين اتسع صدر الشعر لأبواب جديدة ولصور جديدة ، وجعل العلماء والأدباء والشعراء اليهود ينسجون على منوال الثقافة العربية التي كانت وقتئذ ينبوع الثقافة والتفكير اليهودي .

« إن هذه المحاكاة من قبل العبرية للعربية لم تأت عفواً وعن غير قصد ، بل جاءت نتيجة لعزيمة صادقة منذ بادىء الأمر . لقد كان يهود الأندلس يعتقدون اعتقاداً راسخاً بأن العرب يفوقون سائر الأمم في مضمار الشعر ، ولذا فقد رأوا من الواجب أن ينسجوا على منوالهم في هذا المضمار .

« في ذلك العصر ظهر ناقدان كبيران للشعر العبري . وهذا الناقدان يعبران كلاهما عن هذه الفكرة . فموسى بن عزرا يقول في كتابه « المحاضرة والمذاكرة » مايأتي :

« الشعر عند العرب هو أمر طبيعي ، بينما هو عند سائر الشعوب أمر اصطناعي . ولما كان الأمر كذلك ، ولما كان العرب قد وضعوا لأنفسهم قوانين وقواعد خاصة من أجل تزيين شعرهم ، فالقصائد التي تحققت فيها هذه القوانين والقواعد تعد في نظرهم قصائد ممتازة . أما القصائد التي ينقصها ذلك فهي قصائد ممجوجة

لاطعم لها . وعلى ذلك فما أحرى الشعراء العبريين أن ينسجوا على طريقتهم جهد المستطاع » .

أما الناقد العبري الثاني فهو يهوذا الحريزي . ويقول في كتابه «تحكموني» في أسلوب حماسي :

« إعلم أن الشعر البديع ، الحافل باللآلىء ، قد كان في بادىء الأمر ملكاً مقصوراً على بني يعرب وحدهم ، وقد وزنوه بموازين صادقة . وهم يفوقون في شعرهم شعراء العالم قاطبة ... ومع أن لكل أمة شعراءها ، فإن جميع شعرهم لاقيمة له ولا وزن ، في مقابل شعر الإسماعيليين (أي العرب) فالعرب وحدهم هم المستأثرون بالشعر العذب في لفظه ، الجميل في فحواه ومعناه » .

ثم يتحدث الناقد الحريزي عن الشعر العبري في الأندلس وعن تأثير الشعر العربي في الشعر العبري فيقول : « إن بني شعبنا ، بعد جلائهم عن أرض كنعان ، قد قطن الكثيرون منهم مع بني يعرب في أوطانهم ، وألفوا التحدث بلغتهم والتفكير بتفكيرهم . وبامتزاجهم بهم تعلموا منهم صناعة الشعر ... وحين كان آباؤنا يقطنون في مدينة القدس ما كانوا يعرفون الشعر الموزون في اللغة العبرية . أما أسفار أيوب ، والأمثال ، والمزامير فجملها قصيرة وأبياتها سهلة بسيطة ، وما أشبهها بالسجع ؛ وهي بعيدة عن أن تكون نظماً جميلاً موزوناً مقفى .. »

وجدير بالذكر أن الشعراء اليهود قد عرفوا الأساليب البلاغية المألوفة آنئذ عند العرب ، والتي بها كانوا يزينون قصائدهم ويحلّون أشعارهم .

اللغة العبرية الحديثة (١)

ازدادت عناية اليهود باللغة العبرية منذ القرن التاسع عشر ، فوسعوا نطاق استعمالها في الشؤون العلمية والأدبية وفي ميادين الترجمة والتأليف . وبلغت العناية أشدها في بعض أقاليم أوربا الشرقية والشمالية الشرقية التي يكثر فيها العنصر اليهودي كروسيا ولتوانيا وبولونيا ، وكذا في فلسطين حيث عمل اليهود على بعث العبرية من مرقدها لتكون لغة التخاطب والتعليم .

وفي مستهل القرن التاسع عشر كان اليهود متكتلين في روسيا أكثر من أي قطر أوربي آخر . وقد عمل يهود روسيا على إحياء اللغة العبرية ، فنبغ من بينهم عدد كبير من الكتاب والشعراء الذين يعتبرون مؤسسي الأدب العبري الحديث . ومعلوم أن الصهيونية تقول بوجوب اعتبار اللغة العبرية اللغة القومية لليهود أينما حلوا . وكان النشاط الصهيوني في مستهل هذا القرن في روسيا أشد منه في أية بقعة أخرى من بقاع العالم . وفي روسيا ظهر مؤسسو الصهيونية العملية الداعية إلى اعتبار فلسطين وطناً قومياً لليهود .

وكانت طريقة التعليم ومناهجه في المدارس اليهودية بروسيا عقيمة تافهة . فكان اليهود يرسلون أولادهم إلى « الحيدر » ، وهو أشبه مايكون بالكتاب عند المسلمين ، يتلقى فيه الأولاد بطريقة عقيمة مبادىء التهجي والكتابة وتلاوة الصلوات والأدعية . وفي منتصف هذا القرن قام الدكتور ماكس ليلنتال وهو يهودي ألماني ، بجولة في جميع أنحاء أوروبا حيث يقيم اليهود ، داعياً بني جلدته إلى وجوب تعلم العلوم الدنيوية باللغة الروسية ، ولكن دعوته هذه

---

(١) نعني بالعبرية الحديثة هنا العبرية التي بدأت تعود إلى الحياة منذ مطلع القرن التاسع عشر .

لم تلق أذناً صاغية بين يهود روسيا ، إذ رأوا فيها خطراً يهددهم بالانحلال والذوبان . ولكنهم مالبثوا أن راحوا يتعلمون العلوم العصرية ، وظهر في لتوانيا وجنوبي روسيا عدد لايستهان به من الكتاب والشعراء اليهود الذين صاروا يكتبون ويقرضون الشعر بالعبرية نذكر منهم « **مودخاي غينزبورغ** » و « **ابرهام ليفنزون** » ترجم الأول بلغة عبرية بسيطة عدداً كبيراً من الكتب العلمية والأدبية عن الروسية . وقرض الثاني بالعبرية قصائد تناولت الألم الإنساني ، وألم الفرد ، والعذاب ، والسعادة الموهومة الخ . وأسلوبه في هذه القصائد يشبه أسلوب العهد القديم . وترك غينزبورغ ديوان شعر أسماه « قصائد اللغة المقدسة » . ولهذا الديوان تأثيره الملموس فيمن جاء بعده من الشعراء اليهود . ويتسم شعره بطابع الحزن والأسى . ثم ظهر من بعده « **ميخا ليفنزون** » ، فتناولت قصائد جمال الطبيعة ، ومباهج الحياة ، والحب ، والحنين ، وآلام الشعب اليهودي . وقد بدأ إنتاجه بترجمة روائع الشعر العالمي إلى العبرية .

وفي منتصف القرن التاسع عشر اشتهر بين يهود روسيا القصاص العبري « **ابرهام مابو** » . ويعد مابو في نظر الأدباء اليهود خالق القصة العبرية الأصلية في الأدب العبري الحديث . ومن أشهر مؤلفاته قصة « محبة صهيون » وكان لها تأثير قوي في انتاج معاصريه ومن أتى بعده .

وأكبر الشعراء اليهود في ذلك الحين « **يهودا ليب غوردون** » . حمل هذا الشاعر حملة شعواء على اليهود المتعصبين الجامدين ومن أقواله : « كن إنساناً خارج بيتك ويهودياً في بيتك » بمعنى أنه يجب أن تكون مواطناً مخلصاً ونافعاً للدولة التي تعيش فيها ، أما في بيتك فحافظ على شعائر الدين اليهودي وفكر بلغتك . ودعا غوردون ورفاقه بني جلدتهم إلى التقرب إلى الشعب الروسي ، وإلى لغته وثقافته ، وإلى وجوب نبذ الفكرة الصهيونية وعدم التعلق باللغة العبرية واعتبارها لغة قومية . ودعاهم إلى عدم الهجرة إلى فلسطين

فهي في نظره بلاد فقيرة جرداء ، لا مجال فيها للتجارة ولا للصناعة ، وحثهم على السفر إلى أمريكا حيث النور والحرية وحيث الامكانيات غير المحدودة . وقد لبى هذه الدعوة ألوف مؤلفة من اليهود فصاروا يهاجرون الى أمريكا ولم يهاجر إلى فلسطين منهم إلا القليل .

إن الحركة الصهيونية التي نشأت بين يهود روسيا لم تكن مقصورة على الدعوة الى الهجرة الى فلسطين وتأسيس المستعمرات فيها فحسب ، بل كانت ترمي ، بالاضافة إلى ذلك ، الى إحياء الثقافة اليهودية واللغة العبرية . وفي أواخر هذا القرن ظهر في لتوانيا لغوي يهودي يدعى « **اليعيزر بن يهودا** » وكان يدعو الى إنعاش اللغة العبرية في فلسطين . وكان يقول إن اللغة هي الأمة والأمة هي اللغة وأنه لاحياة للأمة بدون لغة . وكان استعمال العبرية مقصوراً آنئذ على الكتب وعلى تلاوة الصلوات والأدعية ، ولم يكن يحلم أحد بأن تغدو العبرية لغة محادثة يستعملها الكبار والصغار في جميع شؤون الحياة اليومية . فدعا إليعيزر بن يهودا الى جعل العبرية لغة الحديث في أفواه الناشئة في البيت والشارع ولغة التعليم في المدرسة . وفي عام ١٨٨١ هاجر اليعزر بن يهودا مع زوجته الى فلسطين وأقام في القدس ، وظل مدة أربعين عاماً يناضل باستمرار من أجل إحياء اللغة العبرية ، وجعلها لغة الخطاب والمحادثة . وما أن وطئت قدماه أرض فلسطين حتى فرض على نفسه وعلى زوجته التحدث فيما بينهما ومع كل يهودي باللغة العبرية . ولما رزق ابنه الأول علمه التكلم باللغة العبرية ، فسخر منه أصدقاؤه وأشاروا عليه بالعدول عن هذا الجنون ، وألا يكون سبباً في إتعاس ولده الذي لن يستطيع الاشتراك في اللعب والحديث مع لداته لعدم وجود لغة مشتركة بينه وبينهم ، ولكن اليعيزر لم يعبأ بسخرية الساخرين .

وأصدر اليعيزر بن يهودا في القدس صحفاً بالعبرية للكبار والصغار ، دعا فيها الى إحياء اللغة العبرية واستعمالها للتخاطب . وأسس في القدس رابطة

المتكلمين باللغة العبرية كانت ترمي إلى نشر اللغة العبرية بين ظهراني الناشئة اليهودية . وكان بيته محجاً للشباب المثقف الطامح الى النهضة القومية وإلى إحياء اللغة العبرية . وقد نجح اليعيزر نجاحاً لا يستهان به في سبيل تحقيق دعوته، مما حمل الكثيرين على محاكاته . وسرعان ما انتشرت العبرية بين الخاص والعام، وقام جيل جديد من اليهود اتخذ العبرية لغة للتخاطب والتفاهم .

وقد صادف اليعيزر بن يهودا في طريقه صعوبات جمة إذ قام حاخامو القدس فشنوا عليه حرباً شعواء ونبذوه واضطهدوه وقاطعوه [1] ولما توفيت زوجته رفضوا دفنها في المقبرة اليهودية على جبل الزيتون في القدس . وقد اشتدت الحرب بينه وبين الحاخامين إلى حد حملهم على الوشاية لدى السلطات التركية بأنه ثائر على الحكم القائم ، مما أدى إلى زجه في السجن ، ولكن سرعان ما أخلي سبيله بوساطة البارون دي روتشيلد . وبالرغم من هذا الاضطهاد فإن اليعيزر لم يتزحزح عن الغاية التي كان يرمي اليها .

أما المشروع الكبير الذي أنجزه اليعيزر بن يهودا فهو تأليف قاموس اللغة العبرية القديمة والجديدة . وقد ثبت له بعد الاستقراء أن مفردات اللغة العبرية في ذلك الحين لم تكن تصلح الا للتخاطب في شؤون نظرية وروحية مجردة ، ولكنها ليست بكافية لحاجات التكلم الطبيعي في جميع الشؤون الحيوية. وهو يقول في هذا الصدد : « حقاً لقد اتسعت اللغة العبرية ونمت وتطورت على مدى الأجيال . ونبغ في العصور الوسطى أدباء وشعراء ولغويون يهود هذبوا اللغة العبرية وحسنوها ؛ وكيما نجعل اللغة العبرية لغة المحادثة الحية يجب أن نجدد ألفاظاً وعبارات نسيناها على مدى الأيام . إذا دار الحديث بيننا حول شؤون بسيطة عادية من صميم الحياة اليومية غدونا خرساً بكماً لا نستطيع

---

(١) ذلك لأن اللغة العبرية في نظرهم هي اللغة المقدسة ، ولا يجوز استعمالها إلا في الصلوات والشؤون الدينية .

الكلام . لذا يجب علينا أن نخترع ألفاظاً للأدوات المنزلية وأدوات المطبخ ، وأدوات الصناعة ، وأدوات الدراسة ، والثياب وما إلى ذلك . وسداً لهذا النقص رأيت من واجبي تأليف قاموس اللغة العبرية القديمة والحديثة » .

وانكب اليعيزر بن يهودا على العمل بحماسة واخلاص دون كلل أو ملل ، وراح ينقب عن كنوز اللغة العبرية في كتب الأقدمين : في العهد القديم ، والتلمود ، وفي الأدب العبري الذي ترعرع في العصور الوسطى ، لا سيما في الأندلس في ظلال الحكم العربي ، وثابر على دراسة اللغات السامية ، ومن جميع هذه الينابيع استقى اليعيزر ألفاظاً ومصطلحات وجذوراً وجعلها صالحة للاستعمال في لغة التخاطب والكتابة .

جمع اليعيزر بن يهودا كل ما أنتجته اللغة العبرية طوال سني حياتها من مفردات في معجمه الكبير . ولما أعوزته الحاجة إلى كلمات جديدة لمصطلحات جديدة ، علمية وعملية ، لا وجود لها في العهد القديم ولا في الأدب العبري القديم ، أو إلى مصطلحات عادية ضرورية في الحياة اليومية كانت حياة اللغة متوقفة عليها — قام بن يهودا فابتكرها بنفسه عن طريق البحث والاستقصاء والتعمق في مكامن اللغة العبرية وأخواتها من اللغات السامية .

وثابر اليعيزر بن يهودا مدة أربعين عاماً على إصدار «المعجم العبري الكبير» وقد أعد تسعة مجلدات منه في حياته . ويصدر المعجم العبري الكبير الآن في ستة عشر مجلداً مدققة ومنقحة من قبل كبار المحققين واللغويين .

وما ان انتشرت الحركة الصهيونية في مختلف أنحاء المعمورة حتى دعت الحاجة الى إجراء تغيير أساسي في مناهج التعليم اليهودي وإدخال تعديلات جديدة عليها ، وفقاً لما كانت تتطلبه هذه الحركة فحل محل « الحيدر » (الكتّاب) القديم ، الذي يبدأ التعليم فيه بالقراءة الآلية ثم يقتصر على دراسة التوراة والتلمود ، دون تدرج صحيح من السهل الى الصعب ومن المعلوم الى المجهول ، مع شروح

بلغة الإيديش[١] - حلت محل هـذا كله المدرسة الحديثة حيث يتلقى الطلاب دروسهم وفق أسلوب تربوي حـديث ، يتدرج التعليم فيـه تدرجاً تربوياً . وتحتوي مناهج التعليم في المدرسة الحـديثة القراءة الموضحة ، وقواعـد اللغة العبرية ، ودراسة العهد القديم ، والهاغادا ، والمشنا ، والجمـارا ، وتاريخ بني اسرائيل ، وجغرافيـــة فلسطين ، والرياضيات ، والطبيعيات . وكانت لغـة التدريس هي العبرية وحدها . وحرص المعلمون على تحسين طرق التعليم وألفوا كتباً دراسية جديدة في جميع مواد التعليم ، كما حرصوا على بث الروح الصهيونية بين التلاميذ وعلى جعل اللغة العبرية لغة حية تتردد على ألسنة الجيل الجديد .

طرأ تطور ملحوظ آنئذ على اللغة العبرية . فقام من اليهود كتاب وشعراء وصحفيون يكتبون باللغة العبرية ، كما ازدهرت الصحافة العبرية ازدهاراً ملحوظاً فـكانت تصدر ، في مختلف أنحاء أوربا الشرقية والوسطى ، نشرات دورية سنوية وشهرية وأسبوعية وصحف يومية باللغة العبرية . وأهم هذه الصحف جميعاً صحيفتا « هاميليتس » التي كانت تصدر في بطرسبورغ و « هاتسفيرا » التي كانت تصدر في وارسو ، وقد تناولت جميع الشؤون التي كانت تهم اليهود خاصة وسائر الأمم عامة في ذلك الحين ، وكان لها تأثير فعال على القراء . ومن أبرز المجلات الشهرية الأدبيـة في ذلك الحـين مجلة « هاشيلواح » التي أنشأها « **اشير غينزبورغ** » (الملقب بأحد الشعب) ، ثم أشرف على تحريرها « **يوسف كلاوزنر** » . والى جانب الصحافة العبرية كانت هناك صحافة أوسع نطاقاً تصدر بلغة الإيديش التي كان ينطق بها جميع يهود الغرب ، لا سيما يهود روسيا وبولونيا ولتوانيا .

في ذلك الحـــين ظهر كبير الكتاب اليهود في ذلك العصر وهو « **شالوم ابراموفيتس** » (الملقب بمندلي بائع الكتب) وقـد تناول إنتاجه الفني وصفاً

---

(١) الإيديش : رطانة خاصة بالأشكنازيم وهم يهود الغرب ، وهي خليط من الألمانية واللغات السلافية والعبرية والآرامية .

دقيقاً للغيتو اليهودي في روسيا . ويعبر إنتاجه عن مستوى الأدب العبري منذ سني الأربعين من القرن التاسع عشر حتى نهاية هذا القرن ، ويتناول مختلف مرافق الحياة ليهود روسيا وبعد مندلي ، في نظر النقاد اليهود ، خالق الأسلوب العبري الجديد . ويمتاز أسلوبه بمحاكاة الأسلوب النثري للمشنا والمدراش ، وكان الكتاب قبله يحاكون أسلوب العهد القديم . ولذا يعتبره النقاد عميد الأدب العبري الحديث .

ويعتبر إنتاج « **شالوم رابينوفتس** » (الملقب بشالوم عليخم) مرآة واضحة تعبر تعبيراً صادقاً عن حياة اليهود في روسيا . وهو عميد الأدب الفكاهي في الأدب اليهودي الحديث . وقد كانت مؤلفاته بلغة الإيديش وترجمها الى العبرية ي . بركوفتس .

وكان « **اسحق بيرتس** » عميد القصة القصيرة في الأدب العبري الحديث . وهو كاتب متعمق ، ثاقب التفكير ، عرف نفسية الجماهير اليهودية حق المعرفة ، ووصف بأسلوبه الشعري ماتعانيه الطبقات الفقيرة من بؤس وشقاء . وتمتاز قصصه بجمالها الفني وحرارة الإحساس فيها . وقد ألف كتبه بالإيديش ، وترجم بعضها بنفسه الى اللغة العبرية ، وترجم غيره البعض الآخر .

وأكبر الشعراء العبريين في القرن العشرين هو « **حاييم نحمان بياليك** » . وهو من أبرع وصافي الطبيعة في الأدب العبري الحديث . وقد ذاق هذا الشاعر في صغره مرارة اليتم والبؤس ، فكان لهذا أثره الجلي في إنتاجه الشعري . وتلقى بياليك دراسته الأولى في المدارس الدينية اليهودية ، كالحيدر والييشيفا[1] . وفي إنتاجه الشعري نرى وصفاً بارعاً دقيقاً للشاب اليهودي المنقطع لدراسة التوراة والتلمود والذي يعكف ليل نهار على الدراسة مبتعداً عن جميع مُتع الحياة .

---

(١) اليشيفا : معهد ديني يهودي لتخريج الحاخامين .

سافر بياليك الى أوديسا، ملتقى الكتاب اليهود، وذاق فيها مرارة الجوع والعدم. ثم عاد الى وطنه أوكراينا وجعل ينظم هناك قصائده الوطنية، وفي ١٩٢٤ هاجر الى فلسطين، وأضحت داره منتدى للأدباء والكتاب والشعراء. وفي خلال السنوات العشر التي أقامها في فلسطين استخدمته المؤسسات الصهيونية للدعاية في الخارج. ونظم بياليك قصائد قصيرة للأطفال وقصصاً وأساطير شعبية. وفي ١٩٣٤ توفي في فينا ودفن في تل أبيب. ويعتبر بياليك شاعر القومية الصهيونية، وما زال اليهود يحتفلون بذكراه كل عام.

ومن أكبر الشعراء في الأدب العبري الجديد «**شاؤول تشرنخوفسكي**» معاصر بياليك. وتختلف نشأة تشرنخوفسكي عن نشأة بياليك: فبينما عاش بياليك في مهاد البؤس والفقر والشقاء عاش تشرنخوفسكي في مهاد النعماء والرخاء. وقد كان لنشأة كل منهما أثرها في شعره وإنتاجه. ومن أشهر آثار تشرنخوفسكي قصيدته التاريخية «باروخ المغنتسي». وموضوع هذه القصيدة مقتبس من تاريخ الحملة الصليبية الأولى. ففي ذلك العهد كان يعيش في مدينة ماغنتسا، في ألمانيا، يهودي يدعى باروخ. ولما اعتدى الصليبيون هناك على اليهود قتلت زوجة باروخ، فاستولى عليه اليأس وذبح ابنتيه بيديه حتى لا يكرههما الصليبيون على تبديل دينهما فتنجبا جيلاً يواصل قتل اليهود وإبادتهم. وساق المعتدون باروخ الى الدير وأكرهوه على تبديل دينه فاستولى عليه الندم وساورته روح الانتقام فأضرم النار في الدير، والتهمت النيران مدينة ماغنتسا كلها. وجعل باروخ يسير في شوارع المدينة المحترقة يمتع بصره برؤية ألسنة النيران، ويشنف أذنيه بسماع عويل الآباء وولولة الأمهات وهم يرون النار تلتهم أجساد أبنائهم وبناتهم. وفي هذه القصيدة تتجلى روح الكراهية والانتقام تجاه الشعوب الأخرى.

وفي لوزان أتم تشرنخوفسكي دراسة الطب وتخصص في التشريح وأمراض الأطفال. وفي الحرب العالمية الأولى عمل طبيباً في الجيش الروسي، وامتاز

ببسالته في الجبهة ومنحته الحكومة الروسية أوسمة الامتياز .

ظل تشرنخوفسكي زهاء خمسة وعشرين عاماً ينتقل في بقاع الأرض، وفي عام ١٩٣١ ألقى عصا التسيار في فلسطين . وفي الاضطرابات التي نجمت عام ١٩٣٦ بين العرب واليهود اشترك تشرنخوفسكي في حراسة المستعمرات اليهودية. وقال بهذه المناسبة شعراً أشاد فيه ببطولة اليهود في الذود عن مستعمراتهم وذم العرب « رجال الصحراء التواقين للمغانم الظمأى للدماء » . وفي عام ١٩٤٤ توفي في القدس ودفن في تل ابيب الى جانب بياليك .

ويرى النقاد اليهود أن انتاج تشرنخوفسكي متعدد الألوان ، مفعم بالقوة والنضارة وبهجة الحياة . وتناولت قصائده الطبيعة ، والحب ، والصبا ، والشباب ، والبسالة ، والانتقام ، وحب الحياة ، وحب الجمال . ويرى النقاد اليهود أن لانتاجه أثراً بيناً في أدب معاصريه .

وكان تشرنخوفسكي بارعاً في الترجمة الى العبرية . نقل اليها روائع الأدب العالمي الرفيع كالأوديسا لهوميروس : وأوديب الملك لسوفوكلس ، وقصائد هوراسيوم عن اللاتينية ، والكاليفالا ، وهي الانتاج الكلاسيكي للشعب الفنلندي وغيرها .

وقصارى القول : أدت هذه الجهود جميعاً الى جعل اللغة العبرية لغة حية تتردد على ألسنة الصغار والكبار . وقد ساهم مساهمة فعالة في نشر العبرية معلمو اللغة العبرية الذين وفدوا على فلسطين من أقطار أوروبا الشرقية . وحتى مستهل القرن العشرين كان في فلسطين نوعان من المدارس : « الحيدر » ومدارس « الأليانس » . أما « الحيدر » (الكتّاب) القديم فلم يكن يتلاءم مع متطلبات الزمن والحياة . وكان « الحيدر » يقام الى جانب الكنائس اليهودية . وفي الأبنية القديمة التي لاتتوفر فيها الشروط الصحية . وكانت الدراسة في الحيدر ترتكز على تعليم الصلوات والتوراة وترجمة نصوصها الى الإيديش إن كان الطلاب

من الأشكنازيم [1] (أي اليهود الغربيين) والى العربية أو الاسبانية إن كان الطلاب من السفاراديم [2] (أي اليهود الشرقيين) .

أما مدارس « الأليانس » القليلة فكانت لغة التعليم فيها هي الفرنسية . ومناهج التعليم فيها لاترمي الى أية غاية تربوية قومية . وكانت الغاية الأساسية في هذه المدارس هي تعليم اللغة الفرنسية وبث الروح الفرنسية بين ظهراني الناشئة اليهودية . بيد أن هذه الغاية وهذه المناهج لم ترق في أعين الصهيونيين فأسسوا في فلسطين مدارس ابتدائية كانت العبرية فيها هي لغة التعليم ويسيطر عليها الروح الصهيوني . وأقيمت في القدس ويافا والمستعمرات مدارس عبرية . ثم افتتح في تل ابيب معهد « هرتسليا » .

وشن المعلمون اليهود حرباً شعواء ضد شركة مدارس « عزرا » التي كان يشرف عليها يهود ألمان . وكانت هـذه الشركة ترمي الى الحيلولة دون سيادة اللغة العبرية في المدارس التي أنشأتها في فلسطين واحلال اللغة الألمانية محلها . وفي عام ١٩١٣ قررت الشركة افتتاح مدرسة عالية للهندسة في حيفا وهي « التخنيون » وقد ساهمت الجمعية الصهيونية العالمية في إنشاء هذه المدرسة العليا . وقررت شركة « عزرا » جعل اللغة الألمانية لغة للتعليم في هذا المعهد . فهب الصهيونيون من أعضاء مجلس إدارة المعهد ضد هذه الفكرة وقالوا إن هذا القرار يناقض المطامح القومية للشعب اليهودي الرامية إلى إحياء الثقافة اليهودية واللغة العبرية في فلسطين . وكان زعماء الصهيونية وما زالوا يرون في اللغة العبرية الأداة الوحيدة التي تصل

---

(١) الاشكنازيم : مفردها اشنكازي اي يهودي غربي نسبة الى (اشكناز) اي المانيا . واطلاق هذا الاسم على يهود الغرب عامة هو من قبيل المجاز المرسل اذ أطلق الجزء وأريد به الكل .

(٢) السفاراديم : مفردها سفارادي نسبة الى (سفاراد) وهي الأندلس باللغة العبرية . وتسمية اليهود الشرقيين بهذا الاسم على سبيل المجاز المرسل .

مابين يهود الشرق ويهود الغرب في فلسطين . وكانت للصحافة وللكتب الصادرة باللغة العبرية أثر فعال في نشر العبرية وتعميمها .

وهكذا نرى أنه قد تحقق الى حد لا يستهان به حلم الصهيونيين في إحياء اللغة العبرية ، فصارت لغة حية تستعمل في الكتابة والمحادثة ، وفي الخطابة والتمثيل والتأليف . وأنشئت جامعة عبرية في بيت المقدس ، وأصبح يطبع بالعبرية كثير من الكتب العلمية والأدبية والفنية .

وعبرية اليوم تحتوي ألفاظاً كثيرة أتتها على مر العصور من اللغات الأجنبية التي احتكت بها . والكتاب المعاصرون لا يتقيدون في كتاباتهم بالألفاظ العبرية البحتة ، بل يدخلون فيها ألفاظاً ومصطلحات علمية وفنية من اللغات التي يتأثرون بها ، ففيها الألفاظ الألمانية ، والروسية ، والانكليزية ، والفرنسية ، والعربية مكتوبة بحروف عبرية . وقد اتجهت الآداب العبرية الحديثة كذلك اتجاهاً جديداً لتأثر العقلية اليهودية بالآداب الأوربية .

ويتهاون اليهود في العصر الحاضر الى حد كبير في إخراج الحروف من مخارجها فينطقون العين همزة ، والحاء خاء ، والراء غيناً ، والطاء تاء ، والقاف كافاً ، ويهملون الشدة إهمالاً تاماً في النطق مع أن ظهورها في العبرية لا يقل عن ظهورها في العربية . ومع أن للشدة قواعد وأحكاماً خاصة يدرّسها أساتذة النحو في المدارس ، فان الأساتذة أنفسهم يهملون النطق بها . والعبرية الحديثة تهمل كثيراً من قواعد اللغة لاسيما في لغة المحادثة . أما أساليب الكتابة في العبرية الحديثة فهي أشبه ماتكون بالأساليب الأوربية ، وأبعد ماتكون عن الأساليب الشرقية السامية في تركيب الجمل تركيباً شرقياً ، بحيث يراعى في تركيب الجملة سير الفكر الشرقي أو السامي . ومن يطالع الصحف العبرية العصرية يلمس هذا الفرق الشاسع بين العبرية الفصحى ، الأندلسية مثلاً ، وبين العبرية الحديثة وأساليبها ، التي لا هي شرقية ولا غربية .

جعلت سلطات تل أبيب اللغة العبرية لغة رسمية للبلاد وسكانها . وشأن

سلطات تل أبيب في ذلك شأن من يطلب من المسلم الباكستاني أو الصيني أو أي مسلم غير عربي أن يتعلم اللغة العربية ويستبد لها بلغته . وهكذا بات لزاماً على حكومة تل أبيب ان تعلم اللغة العبرية لكل مهاجر ؛ سواء أكان صغيراً أم كبيراً ، وهي تنفق في سبيل ذلك الأموال الطائلة . ومع ذلك فإن اليهود المهاجرين الى فلسطين لايستطيعون أن يلموا باللغة العبرية الماماً كثيراً ، بل يتعلمون منها مايسهل عليهم التخاطب والتفاهم .

وهناك منظمات وروابط [1] يهودية في أمريكا خاصة تطالب بجعل الإيديش اللغة القومية لجميع اليهود بدل العبرية . والإيديش رطانة ألمانية مشوبة بكلمات سلافية وعبرية وآرامية يستعملها يهود الغرب ، ولا سيما يهود أوربا الشرقية والشمالية الشرقية ويهود أمريكا . وهذه الرطانة لاتصلح بالطبع لأن تكون لغة قومية ليهود الشرق والأقطار العربية ، لأن معظم جذورها مشتق من الألمانية والسلافية . ومع هذا فان أنصار هذه اللغة من اليهود يبذلون أموالاً طائلة في سبيل توسيع نطاق استعمالها في الصحافة والتأليف والتمثيل ، ويطالبون حكومة تل أبيب باتخاذها لغة قومية للشعب اليهودي بدل العبرية .

* * *

(١) أشهرها منظمة البوند Bond .

القسم الثاني

في

الأجرومية العبرية

(قواعد وتطبيق)

ח ל ק ש נ י

ה ד ק ד ו ק ה ע ב ר י

(כְּלָלִים וְתַרְגִּילִים)

الخط العبري

تكتب العبرية ، كسائر اللغات السامية ، من اليمين إلى اليسار . ويرى المستشرقون أن السبب في كتابة اللغات السامية من اليمين إلى اليسار هو أن الكتابة في الأصل كانت تنقش على الأحجار بالمطرقة والازميل . فمن طبع النقاش أن يمسك المطرقة بيده اليمنى ويطرق على الازميل . فلذا تكون الكتابة ، بحسب سهولة العمل ، من اليمين إلى اليسار .

كان الخط العبري القديم يعتمد على الخط الكنعاني [1] الذي اشتقت منه جميع الخطوط السامية المتأخرة . والخط الكنعاني إنما هو من صنع الكنعانيين واختراعهم وحدهم . ولما كان لمخترعي هذا الخط إلمام بالخط الهيروغليفي والقلم المسماري فقد استعانوا ببعض صور وعلامات لهذين الخطين على اختراع خطهم الجديد . ومما يؤيد ذلك أن الحروف الكنعانية ، وان كانت ليست بصور ، فإنا نجد لمعانيها بالكنعانية علاقة بالصور .

وكان الخط القديم عند بني اسرائيل يعرف بالقلم العبري (כְּתַב עִבְרִית) وهو الذي كان يستعمل من أقدم الأزمنة إلى عهد السبي البابلي . ثم استبدل اليهود بهذا القلم قلماً آخر يشبه الآرامي ، وعرف عندهم ، بعد ن ارتقى ، بالخط المربع (מְרֻבָּע) أو الخط الاشوري (אַשּׁוּרִי) ، وهو المستعمل الآن. وتكتب الحروف العبرية فرادى فلا يتصل بعضها ببعض . وعددها اثنان

---

(١) تاريخ اللغات السامية للدكتور اسرائيل ولفنسون .

وعشرون حرفاً ، ولكن لبعضها نطقين - كما سيأتي بيانه - نطقاً إذا كان معجماً ونطقاً اذا كان مهملاً . ومنها مايتغير شكله إذا وقع في آخر الكلمة . وليس في العبرية «ض» ولا «ظ» وفيها حرفا P و V ، وهما ليسا في العربية .

وقد اختلف العلماء في الأسباب التي حملت اليهود على ترك خطهم القـديم . ويرجّح معظمهم أن اليهود كرهوا أن يساويهم السامريون [1] في كل شيء ، فتركوا خطهم وراحوا يكتبون مصاحفهم بالخط الجديد .

ظل اليهود يستعملون الخط العبري القديم حتى نهاية القرن الثاني بعد الميلاد. أما القلم المربع ، أو الآشوري ، فقد كان استعماله مقصوراً على الشؤون الدينية.

ويرى الدكتور ولفنسون في كتابه « تاريخ اللغات السامية » أن ترك اليهود لخطهم القديم وأخذهم خطهم الجديد إنما كان نتيجة من النتائج التي نجمت عن انتشار النفوذ الآرامي بين اليهود، فإن بين هذا الخط والخط الآرامي تشابهاً كبيراً . ومن المحتمل أن يكون اليهود قد أخذوا ترتيب الأبجـدية عن الكنعانيين .

الحركات

حوالي القرن السادس للميلاد طرأ إصلاح جديد على الخط العبري إذ راح اليهود يستعملون أحرف العلة (א ה ו י) الألف والهاء والواو والياء كعلامات للحركات تساعدهم على ضبط النطق وحفظ الكلمات كلها من التحريف . وكانت

---

(١) السامريون أقوام ساميون استوطنوا منطقـــة نابلس بعد حروب بني اسرائيل والأشوريين سنة ٧٢٢ ق.م. ثم تهودوا واتخذوا العبرية لغة لهم . وهم يخالفون اليهود في نقاط دينية جوهرية ، منها أنهم لا يقرون من كتب الوحي الا اسفار موسى الخمسة المعروفة بالتوراة وأنهم يقولون بوجوب العبادة لا في اورشليم بل على جبل جرزيم جنوبي مدينة شكيم التي بنيت مدينة نابلس على أنقاضها .

الكتابة العبرية قبل ذلك لاتحتوي إلا على الأصوات الساكنة ، شأنها في ذلك شأن اللغة العربية في الجاهلية وصدر الإسلام .

وبعد أن تشتت اليهود في أقطار العالم ، أضحت أحرف العلة غير كافية لصيانة الكلمات كلها من التحريف ، وخشي اليهود أن يؤدي ذلك إلى تغيير لهجة لغتهم . وفيما بين أواخر القرن السابع وأوائل القرن الثامن اجتمع فريق من علماء اليهود واخترعوا نظام الحركات للاشارة إلى أصوات المد القصيرة مستنيرين بنظام الحركات عند السريان والعرب ، وأحدثوا نظاماً جديداً قوامه النقط والخطوط . وقد اتخذت طريقتان لرسم هذه الحركات . احداهما الطريقة الطبرية نسبة إلى مدرسة من العلماء تسمى مدرسة طبرية لنشأتها في مدينة طبرية بفلسطين ، وهي الطريقة المستعملة في الوقت الحاضر . وترمز هذه الطريقة إلى أصوات المد القصيرة بنقط وخطوط توضع تحت الحرف ، وقد توضع فوقه ، وقد تتلوها حروف العلة للدلالة على أن الحركة مشبعة .

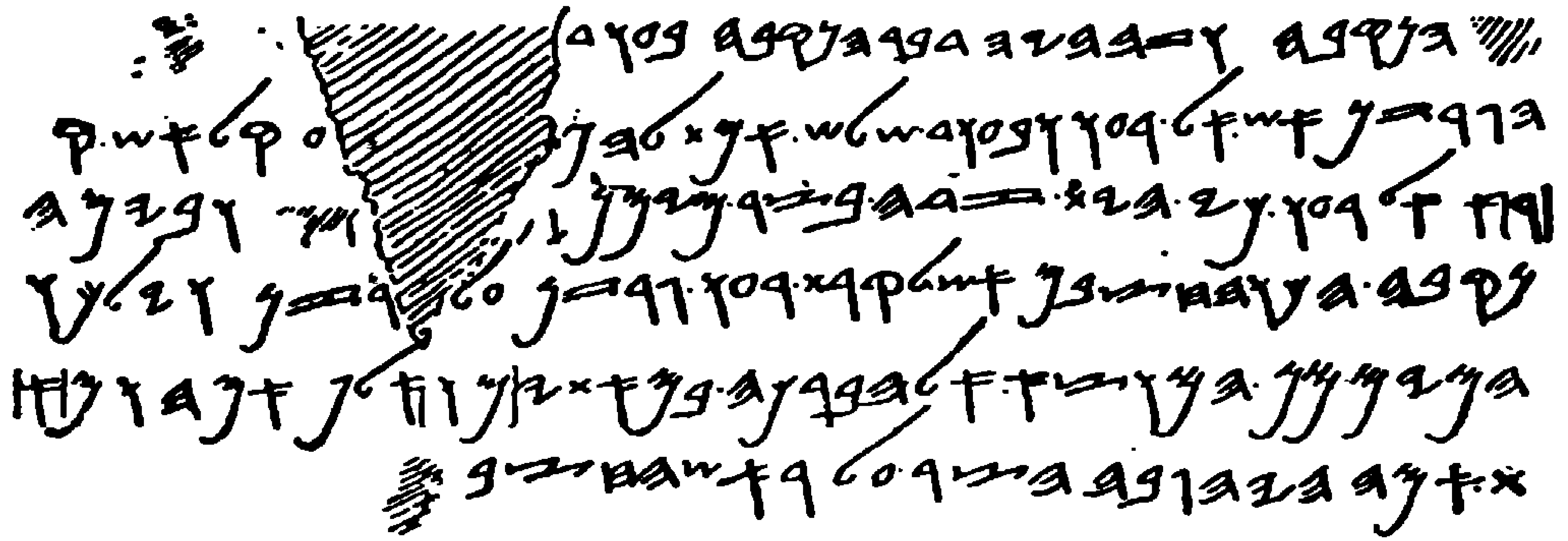
أما الطريقة الثانية فتعرف بـ الطريقة البابلية لأن علماء اليهود ، بعد تخريب الرومان لبيت المقدس ، التجؤوا إلى طبرية وواصلوا هناك دراساتهم الدينية . وهذه الطريقة ترمز إلى أصوات المد القصيرة بعلامات توضع فوق الحروف .

هذا وقد استخدم أحياناً في تدوين العبرية بعض رسوم أجنبية ، لاسيما الرسمان العربي واليوناني .

الخط العبري القديم

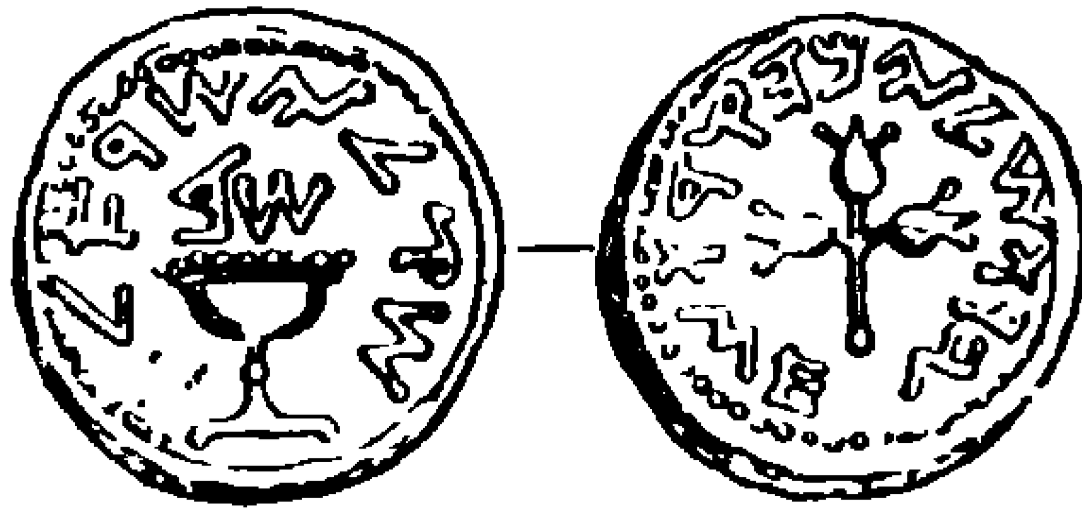
من أهم آثار الخط العبري القديم النقش الذي تم اكتشافه سنة ١٨٨٠

بالقرب من بيت المقدس في قرية « سلوان »[1] حيث وجد داخل مغارة ينبع منها الماء وإليك نصه :

يصف هذا النقش عملية الحفر في الجبل لجلب مياه النبع الى بركة داخل المدينة القديمة في عهد الملك حزقيال ، أي حوالي سنة ٧٠٠ ق.م ووضع العمال هذا النقش منحوتاً على جدران النبع لتخليد ذكرى عملهم . ويوجد هذا النص إلى الآن على حالته الأصلية .

نقود عبرية قديمة

ירושלים הקדושה (أورشليم المقدسة)

שקל ישראל שב (ريال إسرائيلي سنة ٢) أي سنة ٦٧ ب. م.

(١) « سلوان » تحريف للكلمة العبرية « שלח » الذي هو بعينه الينبوع الذي كشف فيه هذا النقش .

الأبجدية : אָלֶף בֵּית

ما يقابله بالعربية	قيمته الرقمية	معناه	تسميته	الحرف اليدوي	شكله في آخر الكلمة	الحرف المربع الحالي	الحرف القديم
ا	١	ثور	آلِف e	א		א	𐤀
ب	٢	بيت	بيت e	ב		ב	𐤁
ج مصرية	٣	جَمَل	جيمَل	ג		ג	𐤂
د	٤	باب	دالت e	ד		ד	𐤃
ه	٥	شبكة	هي e	ה		ה	𐤄
ف V	٦	وتد	فاف V	ו		ו	𐤅
ز	٧	سلاح	زاين	ז		ז	𐤆
ح	٨	حائط	حيت e	ח		ח	𐤇
ط	٩	حنش	طيت e	ט		ט	𐤈
ي	١٠	يد	يود	י		י	𐤉
ك	٢٠	كف اليد	كاف	כ ך	ך	כ	𐤊
ل	٣٠	عصا لضرب البقر	لامِد e	ל		ל	𐤋
م	٤٠	ماء	ميم e	מ ם	ם	מ	𐤌
ن	٥٠	حوت	نون	נ ן	ן	נ	𐤍
س	٦٠	مسند	سامخ e	ס		ס	𐤎
ع	٧٠	عين	عاين	ע		ע	𐤏
ب P	٨٠	فم	پي P	פ ף	ף	פ	𐤐
ص	٩٠	صدّيق	صادي	צ ץ	ץ	צ	𐤑
ق	١٠٠	سمّ الخياط	قوف	ק		ק	𐤒
ر	٢٠٠	رأس	ريش e	ר		ר	𐤓
ش	٣٠٠	سنّ	شين	שׁ		שׁ	𐤔
س	—	سنّ	سين	שׂ		שׂ	𐤔
ت	٤٠٠	علامة	تاف	ת		ת	𐤕

ملحوظات :

١ ـ تقرأ العبرية وتكتب كالعربية من اليمين إلى اليسار .

٢ ـ تكتب الحروف العبرية منفصلاً بعضها عن بعض .

٣ ـ الأبجدية العبرية مرتبة ترتيب أبجد ، هوز ، حطي ، كلمن ، سعفص ، قرشت .

٤ ـ لا إعراب لأواخر الكلمات في العبرية ، بيد أن هناك كلمات قليلة تدل على وجود التنوين في العبرية القديمة .

٥ ـ لكل حرف من حروف الأبجدية قيمته الرقمية كما ذكرنا في جدول الأبجدية . وتكتب الحروف الرقمية من اليمين إلى اليسار : أي أنه يكتب أولاً رقم الألوف ، فرقم المئات ، فرقم العشرات وهكذا .

٦ ـ في الأبجدية العبرية خمسة أحرف يتغير شكلها إذا وقعت في آخر الكلمة ويجمعها قولك « صنفكم » ، وقد وردت أشكالها في جداول الأبجدية.

اختلاف اليهود في نطق الحروف

يتضمن جدول الأبجدية ضبط نطق الحروف العبرية كما كان ينطقها العبريون الأقدمون . بيد أن الطوائف اليهودية ، الشرقية والغربية ، تختلف في نطق هذه الحروف. وهذا الاختلاف أمر طبيعي : فاللغة العبرية لغة شرقية لا يستطيع نطقها نطقاً صحيحاً سوى أبناء الشرق . وطبيعي أن يكون نطق الطوائف اليهودية الشرقية أضبط وأقرب إلى الصواب .

فاللغة العبرية تحتوي ، كاللغة العربية ، أحرفاً حلقية وأحرف إطباق يعسر على الغربيين النطق بها نطقاً صحيحاً . ولذا فان اليهود الغربيين يتهاونون في إخراج الحروف من مخارجها : فينطقون العين همزة ، والحاء خاء ، والراء غيناً ، والطاء

تاءً ، والقاف كافاً . وتخل الطوائف اليهودية الغربيـة بالنطق بحرف الصاد « صادي » فتنطقه « تسادي » وهو محاكاة لحرف Tsé من الأبجدية الألمانية. وكثيراً مايجاري اليهود الشرقيون اليهود الغربيين في الإخلال بنطق هـذه الحروف ، لاسيما الطاء والقاف والصاد .

مخارج الحروف :

تقسم حروف الأبجدية العبرية تقسيماً يلائم طبيعة النطق بهـا ، حسب اصطدامها بأجزاء الفم المختلفة ، كما يلي :

أ – حلقية وهي : א ה ח ע (ويلحق بها أحياناً حرف ר في بعض القواعد) .

ب – شفوية وهي ב ו מ ף .

ج – حنكية وهي : ג י כ ק .

د – لسانية وهي : ד ט ל נ ת .

هـ – حروف الصفير وهي : ז ס ש שׂ צ (ר) .

حروف בגד כפת

في الأبجدية العبرية ستة أحرف هي : ב ، ג ، ד ، כ ، פ ، ת تنطق على طريقتين في حالتي الإعجام والإهمال .

فتنطق بيت (ب) وجيمل (ج مصرية) ودالت (د) وكاف (ك) وبي (P) وتاف (ت) إذا كانت معجمة ، أي إذا كانت في داخلها نقطـة هكذا : בּ גּ דּ כּ פּ תּ .

وتنطق فيت (V) ، وغيمل (وغيمل (غ) وذالت (ذ) وخاف (خ) وفي (ف) وثاف (ث) إذا كانت مهملة أي إذا كانت خالية من النقطة [1] .

---

(١) يرجح أن هذا هو النطق الذي كان مألوفاً لدى العبريين القدامى .

ويجمع هذه الأحرف قولك « بجد كفت » ، وسنتكلم فيما بعد عن أحوال إعجامها وإهمالها . أما نحن فنتمسك بثلاثة من هذه الأحرف وهي בּ و כּ و פּ فننطقها ب و ك و P في حالة الإعجام و V و خ و ف في حالة الإهمال . أما ג و ד و ת فننطقها جيماً مصرية ودالاً وتاءً سواء أكانت معجمة أو مهملة . وهذا هو النطق السائد لدى اليهود الشرقيين .

تمرين

انطق بالحروف الآتية :

(١) بالفتح : ב נ ס ע א פ כ ג ה

(٢) بالكسر : צ ז י ח ט כ פ ל מ

(٣) بالضم : צ ת ק ר ב שׁ שׂ ו ע

المقارنة اللفظية

بعض الحروف العبرية يقابلها في العربية حروف أخرى من المخرج ذاته أو من مخرج قريب منه. وكثيراً ما يكون ذلك في ألفاظ متشابهة المعنى أو متحدته.

١ – فحرف الـ ח يقابله ح أو خ مثل :

חָלָב : حليب חָרַב : خربَ .

٢ – وحرف الـ י يقابله ي أو و مثل :

יָבֵשׁ : يبسَ יָרַד : وردَ יָלַד : ولدَ .

٣ – وحرف الـ צ يقابله ص أو ض أو ظ أو ز مثل :

צָרַח : صرخَ אֶרֶץ : أرض צָעַן : ظعَن קָפַץ : قفزَ

٤ – وحرف الـ שׁ يقابله س أو ث مثل :

שָׁאַל : سأل   שָׁב : ثابَ (رجعَ)   שׁוֹר : ثور

٥ – وحرف الـ שׂ يقابله ش مثل :

שָׂבַע : شبعَ   שָׂפָה : شفة

٦ – وحرف الـ כ يقابله ك مثل :

הָלַךְ : هلكَ (ذهب)   אָכַל : أكلَ

٧ – وحرف الـ ע يقابله ع أو غ مثل :

עָבַר : عبرَ   עָטָה : غطّى   עֶלֶם غلام . ويندر أن تقابله همزة مثل : עָצִיץ : إصيص

٨ – وحرف الـ א يقابله أ ويندر أن تقابله ع مثل :

אָמַר : أمَرَ (قال) אֶשְׁכּוֹל : عُثكول (عنقود عنب) .

٩ – وحرف الـ ו يقابله و مثل :

צִוָּה : وصّى   וֶרֶד : وردٌ

١٠ – وحرف الـ ז يقابله ز أو ذ مثل :

זָרַע : زرَع   זָבַח : ذبَح

١١ – وحرف الـ ד يقابله د أو ذ مثل :

דָּרַשׁ : درَس ، طلبَ   תַּלְמִיד : تلميذ .

الحركات : הַתְּנוּעוֹת

تنقسم الحركات العبرية إلى حركات صغرى وكبرى . وإليك بيانها .

١ ـــ الحركات الصغرى : הַתְּנוּעוֹת הַקְּטַנּוֹת

الحركة	تسميتها	اللام مشكولة بها	طريقة النطق بها
◌ַ	פַּתַח بتاح	לַ	لَ
◌ֶ	סֶגּוֹל سيجول	לֶ	لِ (بالإمالة) Lé
◌ִ	חִירִיק קָטָן حيريق قطان	לִ	لِ
◌ֹ	חוֹלָם קָטָן حولام قطان	לֹ	لُ بالضمة المفتوحة Lo
◌ֻ	קֻבּוּץ قبوص	לֻ	لُ

٢ ـــ الحركات الكبرى : הַתְּנוּעוֹת הַגְּדוֹלוֹת

الحركة	تسميتها	اللام مشكولة بها	طريقة النطق بها
◌ָ	קָמַץ قماص	לָ	لا
◌ֵ	צֵירֶה صيري	לֵ	لي (بالإمالة) Lé
◌ִי	חִירִיק גָּדוֹל حيريق جدول	לִי	لي
וֹ	חוֹלָם גָּדוֹל حولام جدول	לוֹ	لو (بالضمة المفتوحة) Lo
וּ	שׁוּרוּק شُروق	לוּ	لُو

تمرين ١

اقرأ :

בָּ , גֵּ , דְ , סוּ , לֵ , מִ , נוֹ , פּוּ , צַ , עֹ , שִׁ , אוֹ ,

אוּ , וַ , זִי , קָ , רֵ , כְּ , הָ , טֶ , בְ , דָ , רוּ , סֵ , לְ , עֶ , כִּ , קֹ , תָ .

تمرين ٢

إقرأ الكلمات الآتية :

סַל , אָח , אָב , גַּן , חַם , גַּל , שֵׁם , קֵן , נֵר , שֵׁן , עֵז , אֵל .

סֵפֶר , בֶּגֶד , עֶבֶד , מֶלֶךְ , תֶּבֶן , רֶגֶל , כֶּלֶב , דֶּלֶת , קֶרֶן , וֶרֶד .

סוּס , שׁוֹר , פִּיל , אוֹר , עוֹר , פּוּל , נוּר , שׁוּם , סִיר , גִּיר .

גָּמָל , דָּבָר , מָשָׁל , אָדָם , תָּמָר , בָּרָד , זָקָן , חָלָב , קָטָן , לָבָן .

אֹכֶל , טֹהַר , רֹמַח , נַעַר , בַּעַל , שַׁחַר , עַיִן , זַיִן , מֶלַח , קֹטֶב .

אָכַל , אָמַר , בָּרַח , גָּבַהּ , זָרַע , זָבַח , חָרַב , גָּנַז .

טָעָה , יָשַׁב , יָהַב , יָרַשׁ , לָמַד , מָנַע , נָקַם , עָבַר .

פָּדָה , צָלַע , צָעַן , קָנָה , רָאָה , שָׁאַל , קָטַף , בָּלַע .

السكون : שְׁוָא נָח

السكون في العبرية عبارة عن نقطتين تكون إحداهما فوق الأخرى وتأتيان تحت الحرف للدلالة على تسكينه مثل : כִּתְבוּ (أي اكتبوا) ومثل סִפְרִי (أي كتابي) .

والقاعدة في العبرية تسكين الحرف الأخير من كل كلمة ، وذلك لعدم وجود الإعراب في هذه اللغة ، مثل : בָּא יֶלֶד (أي جاء ولدٌ) ومثل :

אָכַלְתְּ לֶחֶם (أي أكلت خبزاً) ومثل : פָּתַח אֶת הַדֶּלֶת (أي فتح الباب) .
وقد شذ عن هذه القاعدة حرف الـ « ך » (خاف) مثل : דֶּרֶךְ (طريق)
وحرف الـ « ת » (تاف) مثل : אַתְּ (أنتِ) .

تمرين

إقرأ الكلمات الآتية :

רַגְלוֹ , שֻׁלְחָן , מַסְמֵר , מֶרְכָּב , שִׂמְלָה , דִּמְעָה , מַלְאָךְ , כָּתַבְתְּ ,
עֵינֶיךָ , כַּלְבִּי , מַלְבּוּשׁ , מַנְעוּל , מִלְחָמָה , תַּלְמִיד , גַּלְגַּל .

السكون المتحرك[1] : שְׁוָא נָע

ينطق بهذا السكون كالكسرة الممالة ، ويعتبر نصف حركة . والأحوال التي يأتي فيها السكون متحركاً هي :

١ – في أول[2] الكلمة مثل : שְׁמַע דְּבָרַי (أي اسمع قولي) .

٢ – إذا التقى[3] سكونان في وسط الكلمة كان أولها ساكناً والثاني متحركاً مثل : יִכְתְּבוּ (يكتبون) ومثل : גִּלְגְּלוּ (دحرجوا) .

٣ – إذا وقع السكون تحت حرف مشدد أي في داخله نقطة مثل: חִזְּקוּ (أي شدّدوا) ومثل : שַׁבְּרִי (أي كسّري) .

٤ – إذا جاء السكون بعد حركة كبرى موقوف عليها بالمدة المعروفة

---

(١) يأتي السكون شبه متحرك في اللغة العربية في حروف القلقلة وهي قطب جد ، ولا يكون ذلك إلا للتجويد وتحسين النطق .

(٢) إذا كان أول الكلمة ساكناً في اللغة العربية وكانت الكلمة في أول الكلام توصلنا إلى النطق بهذا الساكن بإضافة متحرك قبله ، أما في العبرية فينطق هذا الساكن متحركاً بالكسرة الممالة.

(٣) يلتقي السكونان في اللغة العربية في كلمتين متجاورتين مثل (قالت امرأة العزيز) فيحرك الساكن الأول ويبقى الثاني على حاله ، أما في العبرية فالأمر على العكس .

بالمبتج (מֶתֶג) (هكذا) : (אֱ) مثل : אֱכְלָה (أي أكلتْ) ومثل: הָלְכוּ (أي هلكوا بمعنى ذهبوا) .

٥ – إذا وقع السكون تحت حرف يتلوه حرف من جنسه مثل : הִנְנִי (أي ها أنا) ومثل : הַלְלוּ (أي هللوا) .

تمرين

إقرأ الجمل الآتية :

לְאָחִי שְׁנֵי בָּנִים . כַּלְבְּכֶם בְּבִנְכֶם . הַפַּלָּחִים חוֹרְשִׁים אֶת הַכְּרָמִים . הַיְלָדִים קָטְפוּ רִמּוֹנִים . הָאִשָּׁה קָנְתָה תְּמָרִים . שְׁמַע , בְּנִי , דְּבַר אָבִיךָ . הַתַּלְמִידִים לוֹמְדִים בַּסְּפָרִים . הַתַּלְמִידוֹת מְדַבְּרוֹת עִבְרִית . עָבְרוּ יָמִים וְחָלְפוּ שָׁנִים . הִנְנִי עוֹבֵד בְּבִנְנִי .

الحركات المركبة : הַתְּנוּעוֹת הַמֻּרְכָּבוֹת

لايجوز أن يأتي السكون وحده تحت حرف من حروف الحلق א ח ה ע بل يجب أن يكون هـــذا السكون الواقع تحت حرف حلقي مصحوباً إما بحركة القماص هكذا : (ֳ) وينطق في هذه الحالة كالضمة المفتوحة ويدعى (חֲטַף קָמַץ) مثل : מָחֳרָת (أي الغد) ، وإما بحركة البتاح هكذا : (ֲ) وينطق كالفتحة تماماً ويسمى (חֲטַף פַּתָּח) مثل : יַעֲלֶה (أي يعلو) وإما بحركة السيجول هكذا : (ֱ) ويسمى (חֲטַף סֶגּוֹל) مثل : הֶעֱבִיד (أي شغّل) . وفي هذه الحالة يأخذ الحرف الحلقي حركة الحرف الذي قبله سواء أكانت قماص أم بتاح أم سيجول .

تمرين

אֲנִי אֶעֱבֹד וְאַתָּה תַּעֲבֹד . אֲנִי אַעֲבִיד אֶת בְּנִי וְאַתְּ תַּעֲבִידִי
אֶת בִּתֵּךְ . הוּא הֶחֱלִיף אֶת הַסֵּפֶר וְהִיא הֶחֱלִיפָה אֶת הַמַּחְבֶּרֶת .
אֲנַחְנוּ נֶאֱסֹף פְּרָחִים . אַתֶּם תַּעֲלוּ עַל הָהָר וְאַתֶּן תַּעֲלֶינָה עַל
הַתֵּל . מַאֲמָרוֹ טוֹב מִפָּעֳלוֹ . מַעֲשֶׂיךָ יְקָרְבוּךָ וּמַעֲשֶׂיךָ יְרַחֲקוּךָ .

الساكن الظاهر : נָח נִרְאֶה

إذا أتى ساكن تحت حرف في وسط الكلمة أو في آخرها ، فان هـذا الحرف يظهر في النطق ساكناً ويدعى נָח נִרְאֶה (أي الساكن الظاهر) مثل: יִשְׁמַע (يسمع) فحرف الـ ש وحرف الـ ע في هذه الكلمة ساكنان ويدعيان נָח נִרְאֶה لظهورهما في النطق .

الساكن المستتر : נָח נִסְתָּר

إذا أتى أحد أحرف العلة א ה ו י ساكناً وان لم يكن تحته سكون فان هذا الحرف لا يظهر في النطق ، ويدعى נָח נִסְתָּר (أي الساكن المستتر) مثل : בָּא (أتى) و קָנָה (اشترى) و מָה (ما) و לוּ (لو) و לוֹ (لهُ) و עָנִי (فقير) .

والأحوال التي يأتي فيها حرف العلة ساكناً مستتراً هي :

١ ـ الـ (א) بعـد الحركات الكبرى مثل : קָרָא (قرأ) و יָבִיא (يُحضر) و מָבוֹא (مدخَل) و מָאתַיִם (مائتان) و שָׂנוּא (مكروه) .

٢ – الـ (הּ) بعد حركات القماص (ׇ) والصيري (..) والحولام بنوعيه (ֹ ، וֹ) والسيجول (ֶ) مثل : יָפָה (جميلة) و הִנֵּה (هاهو) و שְׁלֹמֹה (سليمان) و יָפֶה (جميل) .

٣ – الـ (ו) إذا جاءت حولام جدول (וֹ) أو شروق (וּ) مثل : לוֹ (لهُ) و כִּתְבוּ (أي اكتبوا) .

٤ – الـ (י) في حالتي الصيري (ֵי) والحيريق جدول (ִי) مثل : בָּנֵי (أبناء) و סִפְרִי (كتابي) .

المخرج : הַמַּפִּיק

تظهر الهاء أحياناً في النطق بعد حركات القماص والصيري والحولام . وفي هذه الحالة توجد في الهاء نقطة تدعى (מַפִּיק) (أي مُخرِج) لإخراجها عن الساكن المستتر ، وتكتب هكذا : (הּ) مثل : לָהּ (لها) و בָּהּ (بها) שְׁמָרָהּ (حفظها) .

ولهذا المخرج (מַפִּיק) أربعة أحوال وهي :

أ – إذا وقعت الهاء في آخر الكلمة كضمير جر للمفردة الغائبة مثل : עֵינָהּ (عَيْنُها) ومثل : רַגְלָהּ (رِجْلها) .

ب – إذا وقعت في آخر الكلمة كضمير نصب للغائبة المفردة مثل : לְקָחָהּ (أخذها) و הִכָּהּ (ضَرَبَها) .

ج – في لفظ الجلالة יָהּ (الله) .

د – في كلمتي التحسّر הָהּ و אֲהָהּ (آه) .

ملحوظة : تأتي الـ (ו) و الـ (י) נָח נִרְאֶה فيظهر سكونها في النطق مثل : שָׁלֵו (هادىء) ومثل : קַו (خطّ) و עֵינָיו (عينَاه) و עָלָיו (عليه) ومثل : שַׁי (هدية) و אֵלַי (إليّ) و אַלְלַי (واحسرتاه) و סְפָרַי (كتُبي)

تمرين

إقرأ الجمل الآتية مع مراعاة أحوال الساكن الظاهر والساكن المستتر :

לִי תַלְמִיד וְלוֹ תַלְמִיד . תַּלְמִידוֹ גָּדוֹל מִתַּלְמִידִי . לוֹ כֶּלֶב גָּדוֹל וְשָׁמֵן וְלָהּ כֶּלֶב גָּדוֹל וְשָׁמֵן . לָנוּ שׁוֹר שָׁמֵן וְלָכֶם שׁוֹר שָׁמֵן . סִפְרָהּ גָּדוֹל מִסִּפְרִי . גַּנְּכֶם גָּדוֹל מִגַּנִּי . מִי קָרָא וּמִי כָּתַב ? אָחִי קָרָא וְאָבִיךָ כָּתַב . תַּלְמִידִי אָכַל וְשָׁתָה וְאָחִיךָ לֹא אָכַל וְלֹא שָׁתָה . לְךָ בַּיִת חָדָשׁ וְלִי בַּיִת חָדָשׁ . דּוֹדִי קָנָה בַּיִת . אָכַלְנוּ וְלֹא שָׁתִינוּ . הֵם כָּתְבוּ וְהֵן לֹא כָּתְבוּ . לִי חֲמוֹר גָּדוֹל וְגָמָל קָטָן .

المقاطع : הַהֲבָרוֹת

كل حرف متحرك بإحدى الحركات ، أو كل مجموعة من الأحرف محرّكة بحركة واحدة تدعى مقطعاً (הֲבָרָה) . وينطق بالمقطع كأنه كلمة مستقلة . وكل كلمة تتألف من مقطع واحد أو أكثر ، بعدد ما تحتوي من حركات .

فالكلمات : שֵׁם (اسم) و פֶּה (فم) و פִּיל (فيل) هي ذات مقطع واحد . والكلمات : יָפֶה (جميل) و עָנָן (سحاب) و שָׁכֵן (جار) هي ذات مقطعين . وكلمة יִכְתְּבוּ (يكتبون) مؤلفة من ثلاثة مقاطع ، وكلمة וּמַאֲכִילֵהוּ (ومُطْعِمه) مؤلفة من ستة مقاطع .

والمقاطع على نوعين :

١ – مقطع بسيط (הֲבָרָה פְּשׁוּטָה) : وهو الحرف المحرك الذي ليس متلواً بحرف ساكن ولا بحرف مشدّد مثل : אָחִי (أخي) و קָנִיתָ (اشتريتَ) و בְּךָ (بكَ) .

٢ – مقطع مركّب (הֲבָרָה מֻרְכֶּבֶת) وهو الحرف المحرّك بحركة ما متلوة بحرف ساكن أو حرف مشدّد مثل : גַּלְגַּל (دولاب) و אֻרְוָה (اصطبل) و צִפּוֹר (عصفور) و נַגָּר (نجّار) .

تمرين ١

اقرأ الكلمات الآتية واذكر عدد المقاطع في كل منها :

מִטָּה . שֻׁלְחָן . עֵץ . אִישׁ . גִּנָּה . שֶׂה . חַלּוֹן . מַדְלֶקֶת . קְטַנָּה .
אֲדָמָה . שִׂמְלָה . כַּלָּה . חֶמְאָה . קַלָּה . תְּפִלָּה . חַזָּן . מַפִּיל .
מַדְלִיק . שֶׁקָּנָה . תַּנּוּר . צַדִּיק . כִּבְשָׂה .

تمرين ٢

إقرأ القطعة التالية وبيّن المقاطع المركبة والمقاطع البسيطة في كل كلمة :

הָלַךְ פַּלָּח אֶל הַשּׁוּק , קָנָה שָׁם שִׁשָּׁה חֲמוֹרִים וְנָהַג אוֹתָם אֶל בֵּיתוֹ . בַּדֶּרֶךְ יָגַע הַפַּלָּח וְרָכַב עַל אַחַד הַחֲמוֹרִים . סָפַר אֶת חֲמוֹרָיו וְהִנֵּה רַק חֲמִשָּׁה חֲמוֹרִים לְפָנָיו תַּחַת הַשִּׁשָּׁה . סָפַר אוֹתָם שֵׁנִית וּשְׁלִישִׁית וּבְכָל . פַּעַם שָׁכַח אֶת הַחֲמוֹר אֲשֶׁר הוּא רוֹכֵב עָלָיו . הוּא תָּמַהּ מְאֹד וְהָיָה הַדָּבָר בְּעֵינָיו לְפֶלֶא גָּדוֹל .

כַּאֲשֶׁר בָּא הַמֶּלֶךְ הַבַּיְתָה קָרָא לְאִשְׁתּוֹ , וְהוּא עוֹד רוֹכֵב
עַל הַחֲמוֹר , וְסִפֵּר לָהּ אֶת אֲשֶׁר קָרָה לוֹ , הִיא צָחֲקָה וְאָמְרָה :
בַּעֲלִי הֶחָכָם , אַתָּה רוֹאֶה רַק חֲמִשָּׁה חֲמוֹרִים וַאֲנִי רוֹאָה שִׁבְעָה .

الشدة : דָּגֵשׁ

الشدة في اللغة العبرية نقطة تقع داخل الحرف هكذا : לּ ، טּ لتشديد هذا الحرف أو لتغيير نقطه . فالشدة في العبرية على نوعين :

١ – شدة ثقيلة (דָּגֵשׁ חָזָק) ووظيفتها تشديد الحرف .

٢ – شدة خفيفة (דָּגֵשׁ קַל) ، ووظيفتها تغيير نطق بعض الحروف .

والشدة بنوعيها لاتقع مطلقاً في الأحرف : א , ה , ח , ע , ר .
وتأتي الشدة ثقيلة وخفيفة في حروف : בְּגַד כְּפַת . وتكون الشدة ثقيلة فقط في حروف : טָס שֶׁקֶץ גּוֹזְלִים .

الشدة الثقيلة : דָּגֵשׁ חָזָק

الشدة الثقيلة وضعت كما في العربية لتشديد نطق الحرف . وتأتي هذه الشدة في الأحوال الآتية :

١ – في الحرف الأول من اسم دخلت عليه أداة التعريف وهي الـ (ה) مثل : הַסֵּפֶר (الكتاب) و הַשֶּׁמֶשׁ (الشمس) .

٢ – في الحرف الأول من اسم دخل عليه حرف من حروف النسب בכל (الباء والكاف واللام) مع افتراض أن هذا الاسم معرّف بهاء التعريف ، إذ تُحذف هذه الهاء وتُعطى حركتها لحرف النسب مثل : בַּגַּן (في البستان) و בַּיָּד (باليد) و כַּשֶּׁמֶשׁ (كالشمس) و לַיֶּלֶד (للولد) .

٣ – في حرف المضارعة[1] من فعل دخلت عليه واو القلب مثل : וַיִּשְׁמַע (أي وسمع) . و יִשְׁמַע (يسمع) هو فعل مضارع قد تحوّل معناه إلى ماض بسبب دخول واو القلب عليه .

٤ – في حالة الإدغام نحو : יִתֵּן (يُنطي أو يعطي) . وأصل الفعل الماضي נָתַן (أعطى) فلما دخل حرف المضارعة (י) على الفعل أصبح יִנְתֵּן فأدغمت النون في التاء وشدّدت عين الفعل دلالة على هذا الإدغام فصار יִתֵּן . وكذا الحال في كلمة מִשָּׁם (من ثَمّ أو من هناك) . وهذه الكلمة مكوّنة في الأصل من كلمتين هما מִן (حرف الجر من) و שָׁם (ثَمّ أو هناك) فأدغم حرف النون في حرف ש وشددت الشين دلالة على هذا الإدغام[2] .

٥ – في بعض الأفعال التي ترد على التراكيب المشدد للتعدية مثل : יִשֵּׁב (أجلسَ)أو للمبالغة مثل: שִׁבֵּר (كسّر) أو للمطاوعة مثل:הִתְחַזֵּק(تقوّى).

٦ – وتأتي الشدة أحياناً لتحسين نطق بعض الكلمات مثل : אֵלֶּה(هؤلاء) و שָׁמָּה (الى هناك) و לָמָּה (لماذا) و הֵמָּה (هم) .

٧ – في أول حرف من كلمة سبقتها كلمة مؤلفة من مقطع واحد ومعتلة الآخر مثل : מַה־זֶּה (ماهذا) و מַה־טּוֹב (ماأطيبَ) . فأصبحت الكلمتان ككلمة واحدة ولذا جاءت وصلة الـ מַקֵּף رابطة بينهما .

ويندر جداً أن ترد الشدة الثقيلة بعد حركة كبرى ، أي أن أكثر ورودها بعد حركة صغرى مثل : אַפּוֹ (أنفهُ) .

ملحوظة : في الحالتين الأولى والثانية لايعدو أن يكون عامل التشديد هو الإدغام ، ففي الحالة الأولى يفترض اللغويون اليهود أن هاء التعريف عندهم أصلها

---

(١) حروف المضارعة هي : אנית (أنيت) كما في العربية ولا تسري هذه القاعدة على حرف المضارعة א لأنه حرف حلقي .

(٢) قد تدغم النون في العربية في الياء أو اللام أو الميم في كلمتين متجاورتين ويشدد الحرف الذي يلي النون دلالة على هذا الإدغام مثل : (ومَن يَهْدِ الله فهو المهتد . فيومئذٍ لايعذب عذابه أحد . فسقناه إلى بلدٍ ميت) ولا يكون ذلك إلا في التجويد .

«هل» وهي لغة في « ال » التعريف عند بعض القبائل العربية . وهم يرون أن عامل التشديد في هذه الحالة هو الإدغام ، إذا أدغمت اللام المحذوفة في الحرف الأول من الاسم المعرف مثل : הַשֶּׁמֶשׁ (الشمس) . وهذا العامل واضح تماماً في اللغة العربية عند دخول لام التعريف على اسم مبدوء بحرف شمسي .

وفي الحالة الثانية ترتكز القاعدة على افتراض أن الاسم الذي دخل عليه حرف النسب هو معرّف . فتشديد الحرف الأول من هذا الاسم ناجم عن إدغام هاء التعريف المحذوفة في هذا الحرف .

ويرى اللغويون اليهود أن النون حرف شبه معتل ، وكثيراً ما يستغنون عنه أو يدغمونه في الحرف الذي يليه كما في الحالة الرابعة من أحوال الشدة الثقيلة ، وهي حالة الإدغام . وهم يعتمدون اعتماداً كبيراً على اللغة العربية فيرون أن אַף (أنف) و גַּב (ظهر أو جنب) و עֵז (عنز) وما إلى ذلك من الكلمات أصلها אַנְף و גַּנְב و עֵנְז ، كما هو الحال في اللغة العربية ، وأن هذه الكلمات وإن كانت محذوفة النون في حالة الإفراد ، فان أثر هذه النون المحذوفة يبدو جلياً في تثنية هذه الأسماء أو جمعها مثل : אַפַּיִם , גַּבִּים , עִזִּים ، إذ يدغم حرف النون المحذوف في الحرف الذي يليه فيشدد . وتبدو هذه الظاهرة كذلك في حالة إضافة مثل هذه الأسماء إلى ضمائر الجر المتصلة مثل: אַפִּי و גַּבִּי و עִזִּי وهم يرون أن ضمير المخاطب אַתָּה أصله أنت (אנתה) كما هو في اللغة العربية وأن تشديد التاء في هذه الكلمة إنما هو بسبب إدغام النون المحذوفة فيها .

تمرين : תַּרְגִּיל

اقرأ الكلمات الآتية وبين أحوال الشدة فيها :

נַפָּח . הַיֶּלֶד הַזֶּה . נַגָּר . הַשָּׁמַיִם . אַתָּה . תְּשַׁבֵּר . הַמֶּלֶךְ . עִזּוֹ .

יִפֹּל . מִטָּה . וַיָּבֹא . לַבַּיִת . נִסַּע . שִׁשִּׁים אַמָּה . מַכָּה . יְוָעֵד .
לַמֵּד . יַבָּשָׁה . וַנִּשְׁמַע . כַּפְּרִי . בַּדֶּרֶךְ . הַיּוֹם . כַּצְּבִי . לִמּוּד .
פַּלָּח . הִתְפַּזֵּר . מַה־לִּי . הִתְחַתֵּן . עִוֵּר . יָקֹם .

٨ الشدة الخفيفة : דָּגֵשׁ קַל

تأتي الشدة الخفيفة في حروف בגד כפת لتغيير نطقها فقط ، كما ذكرنا آنفاً . ولهذه الشدة حالتان :

١ – إذا وقع أحد هذه الأحرف في أول الكلمة مثل : בְּאֵר (بئر) و גְּדִי (جدْي) و דֶּרֶךְ (طريق) و כֶּבֶשׂ (خروف) و פָּרָה (بقرة) و תַּיִשׁ (تيس) .

٢ – وتقع في وسط الكلمة بعد سكون ساكن مثل : עַכְבָּר (فأر) و מִסְגָּד (مسجد) و מִגְדָּל (برج) و מִשְׁכָּב (مضجع) و פַּרְפַּר (فراشة) و מִכְתָּב (رسالة) .

ملحوظة :

لايجوز استعمال الشدة الخفيفة في الحروف الستة المذكورة بعد ساكن مستتر נָח נִסְתָּר ، أي اذا كانت الكلمة السابقة منتهية بحركة كبرى مثل : דִּבְרֵי פִיךָ (أي أقوال فمكَ) ومثل : נְשֵׁי בָנֶיךָ (أي نساء بنيك) .

تمرين ١

اذكر السبب في وجود الشدة الخفيفة أو عدم وجودها في حروف בגד כפת في العبارات الآتية :

בִּרְכַּת יָהּ תַּעֲשִׁיר . הָאֲנָשִׁים יוֹשְׁבִים בְּבַיִת שֶׁל אֶבֶן . הַתַּלְמִיד

שָׂם אֶת מַחְבְּרוֹתָיו בְּאַרְגַּז שֶׁל נְיָר . הַתַּלְמִיד כּוֹתֵב בְּעֵט . הָרוֹפֵא צִוָּנִי לִלְבֹּשׁ כֻּתֹּנֶת שֶׁל צֶמֶר . הַחַיָּט תּוֹפֵר בְּחוּט שֶׁל פִּשְׁתָּן . כָּבַשׁ אָבִי אֶת כַּעֲסוֹ . אֵלֶּה בְּנֵי שֵׁם . אִם אֵין גְּדָיִים אֵין תְּיָשִׁים . וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי . שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ . דִּין פְּרוּטָה כְּדִין מֵאָה .

تمرين ٢

ضع الشدة بنوعيها في أماكنها المناسبة من القطعة التالية :

חֲמוֹר עָמוּס שַׂקִים מְלֵאִים מֶלַח עָבַר עַל גֶשֶׁר . מָעֲדוּ רַגְלֵי הַחֲמוֹר וְנָפַל אֶל הַמַיִם . יָצָא וְרָאָה כִי קַלוּ הַשַׂקִים אֲשֶׁר עָלָיו כִי הַמֶלַח נָמַס בַמַיִם . אַחֲרֵי יָמִים אֲחָדִים עָבַר הַחֲמוֹר עוֹד פַעַם עַל הַגֶשֶׁר וְהָיָה עָמוּס סְפוֹגִים . זָכַר הַחֲמוֹר אֶת הַמִקְרֶה עִם הַמֶלַח וַיַחְפֹּץ לְהָקֵל גַם עַתָה אֶת מַשָׂאוֹ וַיִתְנַפֵּל בְצִדֶיהָ אֶל הַמַיִם . אֲבָל הַסְפוֹגִים מָלְאוּ מַיִם וַיִהְיוּ כְבֵדִים , וְלֹא יָכֹל הַחֲמוֹר לָקוּם־וַיִטְבַּע .

القماص حطوف : קָמַץ חָטוּף

القماص ، كما بينّا آنفاً ، هو حركة الفتح الطويلة . بيد أن هناك خمسة أحوال يجب فيها أن ينطق هذا القماص كالضمة المفتوحة (O) . وتسمى هذه الحركة في هذه الأحوال «קָמַץ חָטוּף» . وإليك هذه الأحوال :

١ — إذا تلا القماص حرف ساكن غير مفصول بينهما بالميتغ ينطق هذا القماص كالضمة المفتوحة ويدعى « قماص حطوف » مثل: קָרְבָּן (قربان) . أما

إذا جاء الميتغ فاصلاً بين الحرف المشكول بالقماص والحرف المشكول بالسكون فانه يجب أن ينطق القماص مفتوحاً مثل : אָמְרָה (قالت) .

٢ ـ إذا تلا القماص حرف مشدّد بالشدة الثقيلة مثل : מָדַּי (أي قيسي) ومثل : כָּלּוּ (انتهوا) .

٣ ـ إذا جاء القماص آخر حركة في الكلمة وكانت هذه الكلمة متصلة بما بعدها بالمقاف «מַקָּף» (أي الوصلة ـ) مثل : כָּל־הָאָרֶץ (كل الأرض) ومثل : כְּתָב־לִי (أي اكتب لي) .

٤ ـ إذا جاء الفعل مضعفاً في صيغة المضارع ودخلت عليه واو القلب المشكولة بالبتاح (וַ) وحوّلت معناه إلى الماضي ، حُذفت لام الفعل وشُكلت فاؤه بالقماص حطوف . فالفعل المضعّف « מָדַד » (قاس) مضارعه « יָמֹד » (يقيس) ، فبعد دخول واو القلب عليه يصبح « וַיָּמָד » (وقاس) . وفي هذه الحالة تشكل فاء الفعل وهي الـ (מ) بالقماص ، وكذلك الفعل « בָּזַז » (سلب) يصبح مضارعه بعد دخول واو القلب عليه וַיָּבָז (أي وسلب) .

٥ ـ إذا جاء الفعل الأجوف في صيغة المضارع مثل : יָשׁוּב (يثوب أي يرجع) ومثل : יָנוּס (يهرب) ودخلت عليه واو القلب المشكولة بالبتاح (וַ) والتي تقلب معنى هذا الفعل إلى ماض ، وجب حذف عين الفعل (١) (أي حرف العلة) وتشكل فاء الفعل بالقماص فيصبح الفعل וַיָּשָׁב (ورجَعَ) و וַיָּנָס (وهرب) . والقماص الأخير في كل من هاتين الكلمتين ينطق ضمة مفتوحة ويسمى قماص حطوف .

---

(١) يلاحظ أن واو القلب في العبرية تعمل عمل (لم) النافية في العربية من حيث قلب معنى الفعل المضارع الى ماض ، ومن حيث جزم الفعل الأجوف بحذف عينه . كما يظهر هذا العمل عند دخول واو القلب على فعل معتل الآخر إذ تحذف لامه مثل : וַיִּקֶן (واشترى) من קָנָה יִקְנֶה . ويندر استعمال واو القلب في الأساليب العبرية الحديثة .

تمرين ١

اقرأ الـكلمات الآتية مراعياً أحوال القامص حطوف :

חָתָן . חָכָם . חָכְמָה . קָרְבָּן . חָדְשׁוֹ . חָצֵר . קָדְשׁוֹ .
עָרְמָה . תּוֹשָׁב . מָקוֹם . כָּתָּנְתִּי . כְּתֳנוֹת . בָּשָׂר . אָמְרָה .
שָׁכְחוּ . אָזְנְכֶם . פָּרָה . מָתְנַיִם . שָׁנָה .

تمرين ٢

إقرأ الجمل الآتية مراعياً أحوال القامص حطوف :

עֵינַיִם לְהָרִים וְאָזְנַיִם לְכְתָלִים .
זוֹרֵעַ עַוְלָה יִקְצָר אָוֶן .
גָּדוֹל הָעוֹשֶׂה צְדָקָה יוֹתֵר מִכָּל-הַקָּרְבָּנוֹת .
בְּסָגְרָהּ אֶת הַשַּׁעַר , לֹא סָגְרָה אֶת הַדֶּלֶת .
סְתָם-פִּי הַשָּׂטָן , דְּבָרָיו הָיוּ סְתָם .
וַיָּגָז אֶת הַכְּבָשִׂים וַיָּשָׁב אֶל הָעֲרָבוֹת .
וַיָּרָץ הַיֶּלֶד וַיֵּלֶךְ לִקְרַאת אִמּוֹ .
אֲנִי אֶבְטַח בֵּאלֹהִים כִּי הוּא עָזִּי וּמָעֻזִּי .
לְפִי מַה שֶּׁהָיְתָה עָרְמָתוֹ שֶׁל נָחָשׁ כָּךְ הָיְתָה מַכָּתוֹ .

الفتحة المستعارة : פַּתָּח גְּנוּבָה

قد يقع أحد الأحرف الثلاثة ה ، ח ، ע في آخر الكلمة مشكولاً بالفتاح هكذا : הַ ، חַ ، עַ .

فإذا كان مسبوقاً بحركة من حركات الكسر وجب نطقه « يَهْ » أو « يَحْ » أو « يَعْ » مثل : מַגִּיהַּ (منقّح) و שִׂיחַ (شجيرة) و רֵעַ (رفيق) .

وإذا كان أحد هذه الحروف مسبوقاً بحركة من حركات الضم وجب نطقه « وَهْ » أو « وَحْ » أو « وَعْ » مثل : תָּמוּהַּ (مدهش) و לוּחַ (لوح) و קָרוּעַ (ممزّق) .

تمارين

١ - إقرأ الكلمات الآتية :

רוּחַ . נֹחַ . תַּפּוּחַ . פָּתוּחַ . רֵיחַ . אוֹרֵחַ . שָׂמֵחַ . קֵרֵחַ .
פִּקֵּחַ . נוֹבֵחַ . זוֹרֵעַ . בּוֹלֵעַ . שׁוֹמֵעַ . זָרוּעַ . בָּלוּעַ . שָׁבוּעַ .
גָּבוֹהַּ . הִתְמַהְמֵהַּ .

٢ - إقرأ ما يأتي مراعياً أحوال الفتحة المستعارة :

– אֵיפֹה הָיִיתָ , יְהוֹשֻׁעַ , כָּל־יְמֵי הַשָּׁבוּעַ ?
– בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיָה בִּגְדִי קָרוּעַ , בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי קָנִיתִי צַעֲצוּעַ , בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָלַכְתִּי אֶל הַמַּבּוּעַ , בַּיּוֹם הָרְבִיעִי אֵינִי זוֹכֵר מַדּוּעַ וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי הָיָה שֵׂעָרִי פָּרוּעַ .
– וְהַיּוֹם , לָמָּה בָּאתָ , יְהוֹשֻׁעַ ?
– גַּם אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ מַדּוּעַ .

النبرة : הַנְּגִינָה

الـكلمات في العبرية على نوعين : מִלְּעֵיל (ممـدودة الصدر) و מִלְּרַע (ممدودة العجز) . ومعظم الـكلمات ينتمي الى النوع الثاني ، أي إلى الممدود العجز ، أي أن النبرة تقع على المقطع الأخير من كلمة تتألف من مقطعين أو أكثر مثل : עָשָׂה (صنَع) و שָׂדֶה (حقل) و אַבְרָהָם (ابراهيم) . ففي مثل هذه الـكلمات يجب أن يرتفع الصوت ، ويحدث بعض الضغط عند النطق بالمقطع الأخير من الـكلمة ، بينما تنطق سائر المقاطع مخطوفة . ويرمز الى هذه النبرة بالميتغ (מֶתֶג) وهو ، كما أسلفنا ، عبارة عن خُطيط عمودي يوضع على يسار الحركة مثل : קָרָא و שָׁמַע .

وهناك طوائف معينة من الـكلمات تأتي ممدودة الصدر מִלְּעֵיל ، أي أن النبرة فيها تقع على المقطع الذي قبل المقطع الأخير من الـكلمة، وإليك أهمها :

١ ــ أسماء تأتي على الأوزان التالية أو منتهية بهذه الأوزان :

أ ــ وزن פֶּעֶל مثل : מֶלֶךְ (ملِك) و עֶבֶד (عبد) و מַחְבֶּרֶת (كراسة
ب ــ « פֵּעֶל « : סֵפֶל (فنجان) و גֵּנֶז (كنز) .
ج ــ « פֶּעֶל « : עָוֶל (إثم) و אָוֶן (بهتان) و צַלְמָוֶת (ظلمة) .
د ــ « פֹּעֶל « : אֹכֶל (أكل)و צֹרֶךְ (حاجة) و מִכְמֹרֶת (شبكة) .
هـ ــ « פֶּגַע « : פֶּגַע (فاجعة) و יֶרַח (شهر) .
و ــ « פֹּעַל « : טֹהַר (طهارة) و רֹמַח (رمح) .
ز ــ « פַּעַל « : נַעַר (صبي) و שַׁחַר (فجر) .
ح ــ « פַּעִל « : עַיִן (عين) و זַיִן (سلاح) و שָׁמַיִם (سماء) .

٢ ـ الأفعال الماضية المسندة إلى ضمائر الرفع المتصلة للمتكلم والمخاطب والمخاطبة مثل: שָׁמַרְתִּי (حرستُ)و שָׁמַרְתָּ(حرستَ)و שָׁמַרְתְּ(حرستِ)

٣ ـ جميع الكلمات المنتهية بالمقطع נוּ مثل : שָׁמַרְנוּ (حرسْنا) و שְׁמָרָנוּ (حرَسنا) و סִפְרֵנוּ (كتابنا) و לָנוּ (لنا) .

٤ ـ إذا كان في آخر الكلمة حرف ليس من مبناها الأصلي مثل : הֵמָּה (هم) ومثل : שָׁמָּה (هناك) . فأصل هاتين الكلمتين הֵם و שָׁם والهاء الأخيرة فيها مزيدة . وكذا كلمة לַיְלָה (ليل) وأصلها לַיִל .

وشذّ عن هذه القاعدة كلمات قليلة تنطق ممدودة العجز مثل : אֵיכָכָה وأصلها אֵיךְ (كيف) ، و אַיֵּה وأصلها אֵי (أين) ، و הִנֵּה وأصلها הֵן (ها) .

٥ ـ إذا كانت الكلمة ممدودة الصدر فالكلمة التي قبلها يمدّ صدرها مراعاة للمجاورة وحفظاً لانسجام النطق مثل : קֹרֵא לָיְלָה (سمّى ليلاً) فأصل الوقف على الراء من קֹרֵא انتقل إلى القاف قبلها لأن الكلمة التالية ممدودة الصدر .

تمرين ١

إقرأ الجمل الآتية مراعياً أحكام النبرة :

לְדוֹדִי כֶּבֶשׂ וְאַרְנֶבֶת . כֶּרֶם אָחִי גָּדוֹל מִכַּרְמִי . דּוֹדִי אָכַל וְלֹא שָׁתָה . שַׁעַר בֵּיתִי פָּתוּחַ . כִּבְשְׂךָ גָּדוֹל מִכִּבְשִׂי . אָכַלְנוּ וְלֹא שָׁתִינוּ מִי מִכֶּם קָרָא וּמִי כָתַב ؟ אֲנִי כָתַבְתִּי וְאַתֶּם לֹא קְרָאתֶם . לְדוֹדִי כֶּלֶב לָבָן וְלִי תַּיִשׁ שָׁחוֹר .

تمرين ٢

اقرأ الكلمات التالية مراعياً أحوال الـ מִלְּרַע (ممدود العجز) والـ מִלְּעֵיל (ممدود الصدر) .

שַׂעַר . גֶּבֶר . אָכַלְנוּ . נֹעַר . סִפְרִי . יָדוֹ . עָזַבְתְּ . זַיִת .
פֶּרַח . אֹמֶר . עֵינַיִם . אָזְנַיִם . מַלְכֵּנוּ . בָּנוּ . דֶּלֶת . לְקָחַנוּ . עֲבַדְנוּ .
בֶּגֶד . רַגְלִי . גְּדוֹלָה . חָבַט . פְּלָדָה . עֵדָה . יָפֶה . צֶדַע .
קֹטֶב . שָׁמַעְתִּי . לַיִשׁ . תַּיִשׁ . נֶגַע . גְּבֶרֶת . מַלְכֹּדֶת . הָלְכָה .

تمرين ٣

إقرأ القطعة التالية مراعياً أحوال الـ מִלְּרַע (ممدود العجز) والـ מִלְּעֵיל (ممدود الصدر) :

אִשָּׁה עֲנִיָּה נָשְׂאָה סַל בֵּיצִים . הִיא הָלְכָה אֶל הַשּׁוּק לִמְכֹּר אוֹתָן . פִּתְאֹם בָּא נַעַר שׁוֹבָב . הַנַּעַר לֹא חָשַׁב הַרְבֵּה , מִהֵר אֶל הָאִשָּׁה , הָפַךְ אֶת הַסַּל , שָׁבַר אֶת הַבֵּיצִים וּבָרַח מִשָּׁם . הָאִשָּׁה עָמְדָה וּבָכְתָה עַל בֵּיצֶיהָ הַשְּׁבוּרוֹת . רָאָה זֹאת נַעַר טוֹב לֵב , רָץ לְבֵיתוֹ וְחִישׁ־מַהֵר שָׁב הַשּׁוּקָה . הַנַּעַר נִגַּשׁ אֶל הָאִשָּׁה , הוֹצִיא מִתַּחַת מְעִילוֹ אֶת קֻפְסַת הַחִסָּכוֹן שֶׁלּוֹ , הֵרִיק אֶת פְּרוּטוֹתָיו אֶל סִנּוֹר הָאִשָּׁה וְכָרֶגַע נֶעֱלַם . הָאִשָּׁה חָפְצָה לְהוֹדוֹת לַנַּעַר , אֲבָל הוּא לֹא הָיָה עוֹד שָׁם .

أقسام الكلمة : חֶלְקֵי הַדִּבּוּר

تنقسم الكلمة في اللغة العبرية إلى ثلاثة أقسام : اسم (שֵׁם) وفعل (פֹּעַל) وحرف (מִלָּה) .

أقسام الاسم : חֶלְקֵי הַשֵּׁם

ينقسم الاسم إلى خمسة أقسام :

١ – اسم ذات שֵׁם עֶצֶם مثل : עֵץ (شجرة) و עָפָר (تراب) و אִישׁ (رجل)

٢ – اسم معنى שֵׁם מִקְרֶה مثل : יֹפִי (جمال) و חָכְמָה (حكمة) و חֻלְשָׁה (ضعف) .

٣ – صفة שֵׁם תֹּאַר مثل : לָבָן (أبيض) و מָתוֹק (حلو) و יָפֶה (جميل)

٤ – ضمير שֵׁם גּוּף مثل : אֲנִי (أنا) و אַתָּה (أنتَ) و הוּא (هو) .

٥ – عدد שֵׁם מִסְפָּר مثل : אֶחָד (واحد) و שְׁנַיִם (اثنان) و שְׁלֹשָׁה (ثلاثة)

أقسام اسم الذات : חֶלְקֵי שֵׁם הָעֶצֶם

ينقسم اسم الذات أربعة أقسام :

١ – علَم שֵׁם עֶצֶם פְּרָטִי مثل : יִשְׁמָעֵאל (اسمعيل) و סוּרְיָה (سورية) و דַּמֶּשֶׂק (دمشق) .

٢ – اسم منكر שֵׁם עֶצֶם כְּלָלִי مثل : אִישׁ (رجل) و סוּס (حصان) و כְּפָר (قرية) و יָם (بحر) .

٣ – اسم جمع שֵׁם קִבּוּץ مثل : אֻמָּה (أمة) و צָבָא (جيش) و שֵׁבֶט (قبيلة) .

٤ – اسم جنس שֵׁם חֹמֶר مثل : מַיִם (ماء) و בַּרְזֶל (حـديد) و זְכוּכִית (زجاج) .

تمرين ١

اقرأ القطعة التالية واذكر مافيها من أسماء وأفعال وحروف ، ثم اذكر نوع الأسماء الواردة في هذه القطعة : (الترجمة هنا حرفية) .

נַעַר קָטָן יָשַׁב תַּחַת עֵץ בַּיַּעַר וּבָכָה . עָבַר לְפָנָיו אִישׁ עָשִׁיר

صبي صغير جلس تحت شجرة في الغابة وبكى . مرّ أمامـه رجل غنيّ

לוֹבֵשׁ בְּגָדִים יְקָרִים וְיָפִים , רָאָה אֶת הַנַּעַר הֶעָנִי וְשָׁאַל אוֹתוֹ :

لابس ثياباً ثمينـة وجميـلة رأى – الصبي الفقير وسأل إياه :

מַדּוּעַ אַתָּה בּוֹכֶה ? וְהַנַּעַר עָנָה : אִמִּי חוֹלָה , וְאָבִי שָׁלַח אוֹתִי אֶל

لماذا أنت تبكي ؟ والصبي أجاب : أمي مريضة ، وأبي أرسل إياي إلى

הָעִיר הַקְּרוֹבָה לִקְנוֹת רְפוּאָה לְאִמִּי , וּבַדֶּרֶךְ אָבַד כִּיסִי עִם הַכֶּסֶף.

المدينة القريبـة لشراء دواء لأمي ، وفي الطريق ضاع كيسي مع النقود.

הָאִישׁ הוֹצִיא כִּיס חָדָשׁ וְיָפֶה מָלֵא מַטְבְּעוֹת זָהָב , וְשָׁאַל אֶת הַנַּעַר :

الرجل أخرج كيساً جديداً وجميلاً ممتلئاً قطع ذهب ، وسأل – الصبي :

הֲזֶה הוּא כִּיסְךָ ? – לֹא , עָנָה הַנַּעַר , כִּיסִי הָיָה פָּשׁוּט וְזוֹל וְגַם לֹא

أهذا هو كيسك؟ – لا ، أجاب الصبي ، كيسي كان بسيطاً ورخيصاً وأيضاً ما

הָיוּ בוֹ מַטְבְּעוֹת יָפִים כָּאֵלֶּה . אַחֲרֵי־כֵן הוֹצִיא הֶעָשִׁיר כִּיס פָּשׁוּט

كانوا فيه قطع جميلة كهذه . بعد ذلك أخرج الغني كيساً بسيطاً

מִכִּיסוֹ וְהֶרְאָה אוֹתוֹ לַנַּעַר . — « זֶה הוּא כִּיסִי ! » קָרָא הַנַּעַר בְּשִׂמְחָה

من جيبه وأرى إياه للصبي . — « هذا هو كيسي ! » صاح الصبي بفرحة

גְּדוֹלָה . אָז אָמַר הֶעָשִׁיר : נַעַד יָשָׁר אַתָּה , לָכֵן אֲנִי נוֹתֵן לְךָ גַּם

كبيرة . عندئذٍ قال الغني : صبي مستقيم أنت ، لذلك أنا أعطي لك أيضاً

אֶת הַכִּיס הַיָּפֶה עִם הַכֶּסֶף אֲשֶׁר בּוֹ .

— الكيس الجميل مع النقد الذي فيه .

تمرين ٢

بيّن أنواع الأسماء الآتية باصطلاحاتها العبرية :

מֶלֶךְ , קְעָרָה , כֶּסֶף , מְעָרָה , אֶבֶן , אֲנָשִׁים , בַּיִת , עֵץ , יֶלֶד ,

ملك ، اناء ، فضة ، مغارة ، حجر ، رجال ، بيت ، شجرة ، ولد ،

צַעֲצוּעַ , אַרְגָּז , נְיָר , גִּבּוֹר , תַּלְמִיד , חָרוּץ , פִּקֵּחַ , עוֹפֶרֶת , חֶמְאָה ,

لعبة ، صندوق ، ورق ، بطل ، تلميذ ، مجتهد ، ذكيّ ، رصاص ، زبدة ،

מַר , מָתוֹק , רָחָב , צַר , שָׁעוֹן , שַׁרְשֶׁרֶת , אָרוֹךְ , זָהָב , מָרָק ,

مرّ ، حلو ، عريض ، ضيق ، ساعة ، سلسلة ، طويل ، ذهب ، حساء ،

נְחֹשֶׁת , קָצָר , כַּף , רוֹפֵא , חוֹלֶה , כֻּתֹּנֶת , צֶמֶר , עוֹר , מֶשִׁי ,

نحاس ، قصير ، ملعقة ، طبيب ، مريض ، قميص ، صوف ، جلد ، حرير ،

יִצְחָק , מֹשֶׁה , עֵדָה , עָם , מִרְיָם , קְבוּצָה , גְּדוּד , לְבָנוֹן .

اسحق ، موسى ، طائفة ، شعب ، مريم ، فرقة ، فوج ، لبنان .

التذكير والتأنيث : זָכָר וּנְקֵבָה

ينقسم الاسم من حيث نوعه إلى قسمين :

١ ـ مذكر שֵׁם זָכָר   ٢ ـ مؤنث שֵׁם נְקֵבָה

ويكون الاسم مذكراً :

١ ـ إذا دل على مذكر حقيقي مثل : יוֹסֵף (يوسف) و אָב (أب).

٢ ـ إذا كان منتهياً بـ ـֶה مثل : שָׂדֶה (حقل) و אַרְבֶּה (جراد) .

٣ ـ إذا كان اسم[1] شعب مثل : מוֹאָב (موآب) و עֲרָב (عرب).

٤ ـ اذا كان اسم جبل أو نهر أو بحر[2] مثل : סִינַי (سيناء) و יַרְדֵּן (الأردن) و פְּרָת (الفرات) و סוּף (البحر الأحمر) .

٥ ـ أغلب الأسماء غير المنتهية بـ ـָה و ـִית و ـוּת و ـֶת ، وهي من علامات التأنيث كما سيأتي .

ويكون الاسم مؤنثاً :

١ ـ إذا دل على مؤنث حقيقي مثل : אֵם (أم) و אִשָּׁה (امرأة) .

٢ ـ إذا كان اسم قطر أو مدينة[3] مثل : מִצְרַיִם (مصر) و דַּמֶּשֶׂק (دمشق) و קָהִיר (القاهرة) و יְרוּשָׁלַיִם (بيت المقدس) .

---

(١) لأنه يلحظ فيه إضمار لفظة עַם (شعب) وهي مذكرة .

(٢) « « « « « הַר (جبل) أو נָהָר (نهر) أو יָם (بحر) وهي جميعاً مذكرة .

(٣) لأنه يلحظ فيها إضمار لفظتي אֶרֶץ (قطر) أو עִיר (مدينة) وهما مؤنثتان .

٣ – إذا كان من أعضاء الجسم المزدوجة أو المتعددة مثل : עַיִן (عين) و אֹזֶן (أذن) و שֵׁן (سن) .

٤ – جميع الأسماء المنتهية بالعلامات الآتية :

أ – ـָה مثل : יַלְדָּה (بنت) و תִּקְרָה (سقف) و שִׂמְחָה (سرور)

ب – ـָת مثل : שַׁבָּת (سبت) و שֵׁנָת (سنة أو نوم) و צָבָת (منزعة)

ج – ـֶת مثل : קֶסֶת (محبرة) و דֶּלֶת (باب) و אַדֶּרֶת (مئزر) .

د – ـִית مثل : רֵאשִׁית (بداية) و בְּרִית (ميثاق) و חָבִית (خابية)

هـ – ـוּת مثل : נְעָרוּת (صبا) و מַלְכוּת (مملكة) و סִפְרוּת (أدب اللغة) .

ملاحظة :

١ – الأسماء אֶבֶן (حجر) و אֶרֶץ (أرض) و בְּאֵר (بئر) و אֵשׁ (نار) و לָשׁוֹן (لسان) و כּוֹס (كأس) و צִפּוֹר (عصفور) – مؤنثة [1] سماعاً .

٢ – هناك أسماء تذكّر وتؤنث مثل : שֶׁמֶשׁ (شمس) و רוּחַ (روح أو ريح) و דֶּרֶךְ (طريق) و עֶצֶם (عظم) .

٣ – هناك أسماء يختلف لفظها تماماً عند تأنيثها مثل : אָב (أب) و אֵם (أم) ، و בֵּן (ابن) و בַּת (ابنة) ، و חֲמוֹר (حمار) و אָתוֹן (أتان) ، و עֶבֶד (عبد) و אָמָה (أمة) ، و חָתָן (عريس) و כַּלָּה (عروس) ، و אַרְיֵה (أسد) و לְבִיאָה (لبوة) .

٤ – الاسم לַיְלָה (ليل أو ليلة) يذكّر شذوذاً .

---

(١) وكذا الأسماء פַּעַם (مرة) و נֶפֶשׁ (نفس) و עִיר (مدينة) و צְפַרְדֵּעַ (ضفدع) و גֹּרֶן (جرن أو بيدر) و חֶרֶב (سيف) و כַּף (ملعقة) و בֶּטֶן (بطن) فهي مؤنثة وإن لم تكن بها علامة التأنيث .

تمرين ١

بين سبب تأنيث كلٍ من الأسماء الآتية :

דְּאָגָה , אֲצִילוּת , מַלְכֹּדֶת , מִשְׁעֶנֶת , מַשְׁמָעוּת , תַּרְנְגֹלֶת ,
قلق نُبل شبكة مسند معنى دجاجة

אֶצְבַּע , מִלְחָמָה , אֱמֶת , אָתוֹן , עִירָאק , אַבִּירוּת , אִגֶּרֶת ,
اصبع حرب حقيقة أتان العراق شجاعة رسالة

מַגֶּבֶת , תְּמוּנָה , כָּתֵף , פָּרָה , הוֹדוּ , צָרְפַת , תַּגְלִית ,
منشفة صورة كتف بقرة الهند فرنسا اكتشاف

גִּבְעָה , תָּכְנִית , זְכוּת , רֶגֶל , בֶּרֶךְ , זְרוֹעַ , פָּרַס , יָוָן .
هضبة برنامج حق رِجل رُكبة ذراع ايران اليونان

تمرين ٢

بيّن سبب تذكير كلٍ من الأسماء الآتية :

הַיְאוֹר , אֶפְעֶה , יַעֲקֹב , כַּרְמֶל , אַרְבֶּה , מַסְמֵר , אִכָּר ,
النيل أفعى يعقوب جبل الكرمل جراد مسمار أكّار(فلاح)

חָתָן , נַגָּר , תַּנּוּר , חָזֶה , כֶּלֶב , גָּמָל , עֶלֶם , יַרְדֵּן ,
عريس نجّار تنّور صدر كلب جَمَل غلام نهر الأردن

אֲרָם , כְּנַעַן , לַיְלָה , תַּרְנְגוֹל , כֶּבֶשׂ , צְבִי .
آرام جبل كنعان ليلة ديك خروف ظبي .

المفرد والمثنى والجمع

מִסְפָּר יָחִיד , מִסְפָּר זוּגִי , מִסְפָּר רַבִּים

ينقسم الاسم من حيث عدده إلى ثلاثة أقسام: مفرد ومثنى وجمع. فالمفرد مادل على واحد مثل: שֻׁלְחָן (منضدة) و כִּסֵּא (كرسي) . والمثنى مادل على اثنين وعلامته في العبرية هي ־ַיִם تلحق الاسم المفرد ، مذكراً كان أم مؤنثاً ، أي أنه يشكل الحرف الأخير من الاسم المفرد بالبتاح [1] ويضاف إليه ־ִים مثل: יָד (يد) و יָדַיִם (يدان) و רֶגֶל (رجل) و רַגְלַיִם (رجلان) .

ولا تستعمل صيغة المثنى في العبرية إلا في أحوال خاصة :

١ — في أسماء أعضاء الجسم المزدوجة مثل : עַיִן (عين) و עֵינַיִם (عينان) و אֹזֶן (أذن) و אָזְנַיִם (أذنان) .

٢ — في الأعداد المثناة مثل : שְׁנַיִם (اثنان) و שְׁתַּיִם (اثنتان) و מָאתַיִם (مائتان) و אַלְפַּיִם (ألفان) .

٣ — في أدوات الصناعة المثناة مثل: רֵחַיִם (رحى) و מֶלְקָחַיִם (ملقط) و מִסְפָּרַיִם (مقص) و מֹאזְנַיִם (ميزان) .

٤ — في أسماء الملابس المزدوجة مثل : מִכְנָסַיִם (سراويل ، بنطلون) و נַעֲלַיִם [2] (حذاء) و גַּרְבַּיִם (جوارب) .

٥ — في أسماء الزمن المزدوجة مثل : יוֹמַיִם (يومان) و שְׁבוּעַיִם (أسبوعان) و שְׁנָתַיִם (سنتان) .

---

(١) تكون النبرة دائماً على البتاح .

(٢) في التنزيل : (اخلع نعليك إنك بالوادِ المقدس طوى) .

ملاحظات :

١ – هناك أسماء تأتي على صيغة المثنى وان لم تكن منها مثل : מַיִם « ماء » و שָׁמַיִם « سماء » و צָהֳרַיִם « ظهر » و מֵעַיִם « أمعاء » .

٢ – وهناك أسماء تأتي على صيغتي المثنى وجمع المؤنث مثل : כְּנָפַיִם و כְּנָפוֹת « أجنحة » و שְׂפָתַיִם و שָׂפוֹת « شفاه » و כְּתֵפַיִם و כְּתֵפוֹת « أكتاف » .

٣ – الطريقة العامة لتثنية الأسماء ، فيما سوى ذلك من الأحوال ، هي أن يؤتى بلفظ שְׁנֵי « اثنا » قبل الاسم المذكر أو שְׁתֵּי « اثنتا » قبل الاسم المؤنث يلي ذلك الاسم مجموعاً مثل : שְׁנֵי יְלָדִים « ولدان » שְׁתֵּי יְלָדוֹת « بنتان » שְׁנֵי אֲנָשִׁים « رجلان » و שְׁתֵּי נָשִׁים « امرأتان » .

جمع المذكر : מִסְפָּר רַבִּים

علامة جمع المذكر هي ־ִים تلحق آخر المفرد ، أي أن يشكل الحرف الأخير من الاسم بالحيريق جدول ثم يضاف إليه حرف ם مثل :

סֵפֶר – סְפָרִים (كتاب و كتب)	סֵפֶל – סְפָלִים (فنجان وفناجين)
כֶּלֶב – כְּלָבִים (كلب وكلاب)	גָּמָל – גְּמַלִּים (جمل و جمال)
מוֹקֵד–מוֹקְדִים (موقد ومواقد)	קֵן – קִנִּים (عش وأعشاش)

جمع المؤنث : מִסְפָּר רַבּוֹת

يصاغ جمع المؤنث بإضافة علامة الجمع (וֹת) إلى الاسم المؤنث المفرد اذا كان منتهياً بـ ָה أو بـ ֶת أو بـ ַת ، أو علامة (יּוֹת)إذا كان الاسم منتهياً بـ ִית أو ـ וּת وذلك بعد حذف علامة التأنيث من الاسم المفرد . مثال ذلك :

יַלְדָּה (بنت) تجمع على יְלָדוֹת

و שַׁבָּת (سبت) تجمع على שַׁבָּתוֹת دون حذف علامة التأنيث .

و אַדֶּרֶת (مئزر) تجمع على אַדָּרוֹת

و חָבִית (خابية) « « חָבִיּוֹת

و חָנוּת (حانوت) « « חֲנֻיּוֹת

ملاحظات :

١ – هناك أسماء مذكرة تجمع على صيغة جمع المؤنث مثل :

אָב « أب » يجمع على אָבוֹת لا على אָבִים ، وكذا שֵׁם « اسم » يجمع على שֵׁמוֹת لا على שֵׁמִים و עוֹף «طير» يجمع على עוֹפוֹת .

وكذا الأسماء : חֶשְׁבּוֹן «حساب» و לוּחַ «لوح» و כִּסֵּא « كرسي » و נֵר « مصباح » و אֶשְׁכּוֹל « عنقود » و אֹרַח « طريق » و לַיִל « ليل » و גּוֹרָל « نصيب » و בּוֹר « بئر » و קוֹל «صوت» و מַקֵּל «عصا» و עוֹר « جلد » و מָקוֹם « مكان » و מַזְלֵג « شوكة » و סֻלָּם « سلم » و לֵב «لب» و לֵבָב « قلب » و עָפָר « تراب » و מָטָר « مطر » و עָוֹן « ذنب » و זָנָב « ذنب » و חֲלוֹם « حلم » و אוֹצָר « كنز » و חוּץ « خارج » .

٢ – وهناك أسماء مؤنثة تجمع جمع مذكر مثل : דְּבוֹרָה « نحلة » فهي تجمع على דְּבוֹרִים و בֵּיצָה « بيضة » تجمع على בֵּיצִים .

وكذا الأسماء : יוֹנָה «حمامة» و נְמָלָה «نملة» و אֶבֶן «حجر» وשׁוֹשַׁנָּה «سوسنة» و לְבֵנָה «لبنة» و אִשָּׁה «امرأة» و שִׁבֹּלֶת «سنبلة» و עֲדָשָׁה «عدسة» و דְּבֵלָה «تين مجفف» و גֶּפֶן «كرمة» و גַּחֶלֶת «جمرة» و חִטָּה «حنطة» و צִפּוֹר «عصفور» و עֵז «عنز».

٣ــ وهناك أسماء تجمع جمع مذكر وجمع مؤنث مثل : קֶבֶר «قبر» فإنها تجمع على קְבָרִים وعلى קְבָרוֹת و נָהָר «نهر» تجمع على נְהָרִים و נְהָרוֹת.

وكذا الأسماء : הֵיכָל «هيكل» و דּוֹר «جيل» و יוֹם «يوم» و יַעַר «غابة» و מִגְדָּל «برج» و חָצֵר «فناء» و זְרוֹעַ «ذراع» و שָׁבוּעַ «أسبوع» و כָּנָף «جناح» و שָׁנָה «سنة» و מָאוֹר «منار» و אֲלֻמָּה «حزمة» و חַלּוֹן «نافذة» و עֶצֶם «عظمة» و קַדְּדֹם «قدوم» و צַוָּאר «رقبة» و כִּכָּר «رغيف» و כָּתֵף «كتف» و שָׂדֶה «حقل».

٤ ــ وهناك أسماء لا تجمع مطلقاً كالأعلام وأغلب أسماء المعاني مثل : מֹשֶׁה «موسى» و זִקְנָה «شيخوخة» . ومن هذه الأسماء שֶׁמֶשׁ «شمس» و יָרֵחַ «قمر» و קַיִץ «صيف» و חֹרֶף «شتاء» و קֹר «برد» و חֹם «حرارة» .

ومعظم أسماء الجنس لا يجوز جمعها مثل : כֶּסֶף «فضة» و זָהָב «ذهب» و נְחֹשֶׁת «نحاس» و יַיִן [1] «خمر» و חָלָב «حليب» و אָבָק «غبار» .

٥ ــ وهناك أسماء لا ترد إلا مجموعة ولا مفرد لها مثل : פָּנִים «وجه» و עֲלוּמִים «شباب» و זְקוּנִים «شيخوخة» و נְעוּרִים «صبا» و בְּתוּלִים «بتولة» و חַיִּים «حياة» و דּוֹדִים «حب» و אֲהָבִים «غزل» .

٦ ــ من الأسماء المثناة أسماء ترد على صيغة الجمع ، وهي إن وردت مثناة دلت على المعنى الحقيقي مثل : רַגְלַיִם «رجلان» وإن وردت مجموعة دلت على المعنى

---

(١) يقابل هذه اللفظة في العربية الوَيْن وهو العنب الأسود . ويستعمل هذا اللفظ عينه في الانكليزية «Wine» وفي الفرنسية «Vin» ، وهو في اللاتينية «Vinum» .

المجازي مثل : רְגָלִים « بمعنى أعياد » و كذا כְּנָפַיִם « جناحان » و כְּנָפִים «جوانب» و כַּפַּיִם « كفا اليد» و כַּפּוֹת « ملاعق » و יָדַיִם «يدان» و יָדוֹת «مساند» و שְׂפָתַיִם « شفتان » و שָׂפוֹת «لغات» و קַרְנַיִם «قرنان» و קְרָנוֹת «رؤوس أموال» و כְּתֵפַיִם « كتفان » و כְּתֵפוֹת « أطراف » .

٧ ـ الأسماء المثناة إذا أريد بها المعنى الحقيقي وأريد جمعها فانها تبقى على صيغة المثنى مثل : אַרְבַּע רַגְלַיִם « أربع أرجل » و שְׁלֹשָׁה מֹאזְנַיִם «ثلاثة موازين » و שִׁבְעָה מִכְנָסַיִם « سبعة سراويل » .

٨ ـ وهناك أسماء مؤنثة مختومة بال « ת » تجمع جمعاً غير قياسي مثل : כֶּסֶת «وسادة» وجمعها כְּסָתוֹת و קֶסֶת «محبرة» وجمعها קְסָתוֹת و דֶּלֶת «باب» وجمعها דְּלָתוֹת و קֶשֶׁת «قوس» وجمعها קְשָׁתוֹת و רֶשֶׁת «شبكة» ـ רְשָׁתוֹת و רֶפֶת «اصطبل» ـ רְפָתִים و פַּחַת «حفرة» ـ פְּחָתִים و חֲנִית «رمح» ـ חֲנִיתוֹת .

٩ ـ وهناك أسماء مذكرة ومؤنثة تجمع جمعاً غير قياسي مثل : אוֹת[1] «حرف» تجمع على אוֹתִיּוֹת و אָחוּ «مرج» ـ אַחִים و אָחוֹת «أخت» ـ אֲחָיוֹת و אִישׁ «رجل» ـ אֲנָשִׁים و אִשָּׁה «امرأة» ـ נָשִׁים و בַּיִת «بيت» ـ בָּתִּים و בַּת «ابنة» ـ בָּנוֹת و גַּיְא « واد » ـ גֵּיאָיוֹת و טָלֶה « طلي ـ صغير الضأن » ـ טְלָאִים و יוֹם «يوم» ـ יָמִים و עִיר «مدينة» ـ עָרִים و פֶּסֶל «صنم» ـ פְּסִילִים و צִפּוֹר «عصفور» ـ צִפֳּרִים و שׁוּק «سوق» ـ שְׁוָקִים و שׁוֹר «ثور» ـ שְׁוָרִים.

١٠ ـ قد يردّ إلى الاسم عند التثنية وعند الجمع مافقده في حالة الإفراد مثل : אַף «أنف» ـ אַפַּיִם (جاءت الشدة عوضاً عن النون المحذوفة) ومثل : עֵז «عنز» ـ עִזִּים و בַּת «ابنة» ـ בָּנוֹת و קַל «خفيف» ـ קַלִּים ويردّ المفقود إلى الكلمة عند إضافتها إلى الضمير مثل : בִּתִּי «ابنتي» و עִזִּי «عنزي» و אַפִּי «أنفي» ـ جاءت الشدة في كل من هذه الكلمات عوضاً عن النون المحذوفة .

---

(١) أما אוֹת (بمعنى اعجوبة) فتجمع على אוֹתוֹת وتقابلها في العربية لفظة « آية » بالمعنى ذاته.

تمارين

١ – بيّن المفرد والمثنى والجمع بنوعيه وعلامة كل في الأسماء الآتية :

תַּלְמִידִים , שׁוֹקַיִם , מוֹרָה , כַּדִּים , בִּרְכַּיִם , קוֹמוֹת ,
רְחוֹבוֹת , שׁוּעָל , זָוִית , תַּרְבּוּת , יְרֵכַיִם , אַמּוֹת , תְּאֵנִים ,
נְחִירַיִם , עֻגּוֹת , בֵּיצִים .

٢ – اجمع على وزن בֶּגֶד , בְּגָדִים الأسماء الآتية :

כֶּלֶב , מֶלֶךְ , דָּבָר , סֵפֶל , נֵצַח , צֶמַח , זֶרַע , פֶּשַׁע ,
גֶּפֶן , מָשָׁל , נָהָר .

٣ – اجمع على وزن חֶדֶר , חֲדָרִים الأسماء الآتية :

עֵבֶר , אֲגַם , אֵבֶר , אָבָק , אֶבֶן , הֶבֶל , חֶסֶד , חֹדֶשׁ ,
חֵלֶב , חֵפֶץ , עֵדֶן , חָכָם , עֵדֶר , עֵנָב , אֶחָד , חֵלֶק .

٤ – اكتب القطعة الآتية واجمع الأسماء التي تحتها خط :

הַלְּבֵנָה שְׂרוּפָה בָּאֵשׁ . הַחוֹלִים אָכְלוּ בֵּיצָה . הַתְּאֵנִים מְתוּקָה
מֵהַתַּפּוּחַ . הַנָּשִׁים רַחֲמָנִיָּה מֵהָאִישׁ . הַצִּפֳּרִים צָדָה זְבוּב . הַקֶּשֶׁת וְהַחֲנִית
כְּלֵי מִלְחָמָה . הַטָּלֶה רוֹעִים בָּאָחוּ . בָּרֶפֶת עוֹמְדוֹת פָּרָה . הַצַּיָּד צָדִים
זְאֵב . הַיּוֹנָה יוֹשֶׁבֶת עַל עֵץ . בַּחֶדֶר יֵשׁ רִצְפָּה . הַיָּדַיִם כּוֹתֶבֶת וְהָרֶגֶל הוֹלֶכֶת .
הַסַּבָּל נוֹשְׂאִים עַל הַכָּתֵף מַשָּׂאוֹת כָּבֵד .

تغير حركات الاسم في صيغة الجمع

أ ـ جمع المذكر :

بالإضافة الى زيادة ياء وميم في آخر الاسم مكسوراً ماقبلها في صيغة الجمع تتغير أيضاً حركاته في بعض الأحوال . وقد قسم اللغويون الأسماء إلى قسمين :

١ ـ أسماء ثلاثية ممدودة الصدر (מִלְעֵיל) تأتي فاؤها أو عينها مشكولة في حالة الإفراد بالسيجول (ֶ) مثل : מֶלֶךְ و סֵפֶר .

وهذه الأسماء تأتي في صيغة الجمع على وزن פְּעָלִים ، أي انه بعد اضافة علامة الجمع في آخر هذه الأسماء تشكل فاؤها بالشفا (ְ) وعينها بالقماص (ָ) مثل : מֶלֶךְ ـ מְלָכִים و סֵפֶר ـ סְפָרִים و כֶּלֶב ـ כְּלָבִים . وكذا الأسماء التي تكون عينها أو لامها حرفاً حلقياً ومشكولة بالبتاح والتي تعد ممدودة الصدر مثل : נַעַר ـ נְעָרִים و זֹהַר ـ זְהָרִים و נֵצַח ـ נְצָחִים .

٢ ـ أسماء ممدودة العجز (מִלְרַע) لا تأتي حركة السيجول في فائها أو عينها مثل : דָּבָר ـ דְּבָרִים . فالأسماء التي يكون أحد حروفها مشكولاً بالقماص أو يكون حرفاها الأولان مشكولين بالقماص مثل : מָשָׁל و שָׁקֵד و מָקוֹם ففي حالة الجمع يشكل الحرف الأول بالشفا (ְ) ويبقى الثاني على شكله الأصلي مثل : מָשָׁל ـ מְשָׁלִים و שָׁקֵד ـ שְׁקֵדִים و מָקוֹם ـ מְקוֹמוֹת .

ولما كانت الأسماء الممدودة العجز تعتمد على السماع في صيغة الجمع نورد فيما يلي جدولاً يبين مايطرأ من تغيير على معظم الأوزان ترددا في اللغة :

١ – פָּעֵל – פְּעֵלִים مثل : זָקֵן – זְקֵנִים (شيخ – شيوخ) .

פָּעָל – פְּעָלִים « : מָשָׁל – מְשָׁלִים (مثل – أمثال) .

פָּעוֹל – פְּעוֹלִים « : גָּדוֹל – גְּדוֹלִים (كبير – كبار) .

٢ – פִּעֵל – פִּעְלִים « : עִוֵּר – עִוְרִים (أعمى عميان) .

פֵּעֵל – פֵּעְלִים « : חֵרֵשׁ – חֵרְשִׁים (أصمّ صُمّ) .

פּוֹעֵל – פּוֹעְלִים « : שׁוֹמֵר – שׁוֹמְרִים (حارس–حراس).

٣ – פַּעִל – פֵּילִים « : זַיִת – זֵיתִים (زيتونة – زيتون) .

٤ – פֹּל – פֻּלִּים « : דֹּב – דֻּבִּים (دب – دببة) .

٥ – פֵּל – פִּלִּים « : עֵת – עִתִּים (حين – أحيان) .

٦ – פְּלִי – פְּלָיִים « : גְּדִי – גְּדָיִים (جدي – جداء) .

ب – جمع المؤنث :

الأسماء المؤنثة التي ترد في حالة الافراد على وزن פְּעָלָה أو على وزن פַּעְלָה يتحول وزنها في صيغة الجمع إلى פְּעָלוֹת مثل : שִׂמְלָה – שְׂמָלוֹת و שִׁפְחָה – שְׁפָחוֹת و יַלְדָּה – יְלָדוֹת .

تمرين

اكتب الأسماء الآتية مجموعة مع الضبط بالشكل :

שֶׁמֶן , עִוֵּר , סוֹפֵר , סֵפֶר , נוֹדֵד , כָּנָף , מַחְבֶּרֶת , מַלְכוּת ,

زيت أعمى كاتب كتاب تائه جناح كراسة مملكة

מְעָרָה , נָהָר , נָמֵר , נַעֲרָה , נֶפֶשׁ , פֶּתַח , צְבִי , חִטָּה , חַלּוֹן , יוֹם ,

مغارة نهر نمر فتاة نفس منفذ ظبي حنطة نافذة يوم

יֶלֶד , כֶּרֶם , בֵּיצָה , בָּקָר , יָתוֹם , זְאֵב , בָּצָל , בַּעֲרוּת , בַּיִת , דֹּב .

ولد كرْم بيضة بقر يتيم ذئب بصل جهلْ بيت دب

أداة التعريف : הֵא הַיְדִיעָה

أداة التعريف في العبرية هي حرف الهاء « ה » . والأصل فيها أن تشكل بالبتاح مع تشديد الحرف الأول من الاسم الذي يليها ، ذلك لأن النحاة اليهود يفترضون – كما قدمنا – أن هاء التعريف عندهم أصلها « هل » وهي لغة في « ال » التعريف عند بعض القبائل العربية . وهم يرون أن عامل التشديد في هذه الحالة هو الادغام ، إذ تدغم اللام المحذوفة في الحرف الأول من الاسم المعرف مثل : הַשֶּׁמֶשׁ (الشمس) و הַסֵּפֶר (الكتاب) .

والحروف الحلقية (אחהער) لا تقبل الشدة كما قدمنا في باب الشدة الثقيلة . فاذا دخلت هاء التعريف على اسم مبدوء بأحد هذه الأحرف فان الحرف الحلقي يخلو من الشدة ويتغير شكله كالآتي :

١ – اذا دخلت هاء التعريف على اسم مبدوء بـ (א) أو (ר) مهما كان شكلها أو على اسم مبدوء بحرف الـ (ע) مشكول بأية حركة دون القماص فيجب شكلها عندئذ بالقماص مثل : הָאֶבֶן (الحجر) و הָרוֹעֶה (الراعي) و הָעֶרֶב (المساء) .

٢ – وتشكل هاء التعريف بالبتاح إذا دخلت على اسم مبدوء بـ (ה) أو (ח) مشكولين بأي حركة غير القماص مثل הַחֶרֶב (السيف) و הַהֵד (الصدى)

٣ - وإذا دخلت هاء التعريف على اسم مبدوء بـ « ה » أو « ח » أو « ע » مشكولة بحركة القماص فيجب شكلها حينئذ بالسيجول هكذا « הֶ » مثل : הֶהָרִים (الجبال) و הֶחָלָב (الحليب) و הֶעָנָן (العَنان أي السحاب).

٤ - أما اذا دخلت أداة التعريف على اسم مؤلف من مقطع واحد أوله « ה » أو « ע » مشكولاً بالقماص فيجب في هذه الحالة أن تشكل هاءالتعريف هي الأخرى بالقماص مثل : הָעָם (الشعب) و הָהָר (الجبل) .

ملاحظات :

١ - عند دخول حرف من حروف النسب الثلاثة « בכל » على اسم معرف بهاء التعريف تحذف هاء التعريف من هذا الاسم وتنقل حركتها مهما كانت إلى حرف النسب مثل : בַּגַּן (في البستان) عوضاً عن בְּהַגַּן ومثل : כָּעֵץ (كالشجرة)عوضاً عن כְּהָעֵץ ومثل :לֶעָנִי (للفقير) عوضاًعنלְהֶעָנִי .

٢ - يرى بعض المستشرقين أن أداة التعريف كانت في الأصل أداة إشارة وأنها قد تحلّ محل اسم الإشارة كما في أسماء الزمان مثل : הַיּוֹם (اليومَ ، أوهذااليوم) و הַשָּׁנָה (السنةَ ، أو هذه السنة) و הַלַּיְלָה(هذه الليلة) و הַפַּעַם (هذه المرة) .

٣ - إذا كان الاسم مبدوءاً بياء ساكنة ودخلت عليه هاء التعريف فان هذه الياء لاتُشدّد مثل הַיְדִיעָה (المعرفة) و הַיְלָדִים (الأولاد) .

٤ - تدخل هاء التعريف على النكرة فتعرّفها وتخصّص معناها ، ولكنها لاتدخل على الاسم المضاف لأنه معرف بالإضافة بل تدخل على المضاف اليه كما في العربية مثل : תְּמוּנַת הַמֶּלֶךְ (صورة الملك) .

٥ - لاتدخل هاء التعريف على العلم لأنه معرف بالعلمية . ومن الأسماء مايستعمل دون أداة تعريف مثل : תֵּבֵל (العالمَ) و תְּהוֹם (الغمر) .

٦ – يتبع النعت المنعوت في تنكيره وتعريفه مثل : זֶה אִישׁ נָדִיב (هذا رجل كريم) و זֶה הָאִישׁ הַנָּדִיב (هذا الرجل الكريم) .

٧ – تدخل هاء التعريف على اسم الإشارة إذا كان المشار اليه معرفة ، ويذكر اسم الإشارة المحلى بالهاء بعد الاسم المشار ويكون بمنزلة البدل من المشار إليه فيقال : הַיֶּלֶד הַזֶּה בְּנִי (هذا الولد ابني) و הַדֶּלֶת הַזֹּאת רְחָבָה (هذا الباب عريض) و הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה חֲדָשִׁים (هذه الكتب جديدة) . و הַתְּמוּנוֹת הָאֵלֶּה יָפוֹת (هذه الصور جميلة) .

تمرين ١

أدخل هاء التعريف على الأسماء الآتية واضبطها بالحركة المناسبة :

קַיִץ , שָׂדוֹת , אַרְיֵה , זְאֵב , אֹהֶל , בַּרְזֶל , אִכָּר , אֲדָמָה ,
עֶרֶב , חֹרֶף , שֶׁלֶג , שָׁמַיִם , נְהָרוֹת , שׁוּעָל , חַיּוֹת , רְחוֹב , עָנָן ,
חָכָם , אֲוִיר , עָצוּם , אָהוּב , חָתָן , עָקֹב , אֵלֶּה תַּלְמִידִים ,
זֶה סֵפֶר , זֹאת יַלְדָּה , הֵיכָל , מֶלֶךְ , סֵפֶר , תּוֹרָה , יְבוּל .

تمرين ٢

اكتب الأسماء الآتية مسبوقة بأحد الأحرف « בכל » مضبوطاً بالشكل:

הַגָּמָל , הָאָדָם , הָעוֹף , הַכָּנָף , הָעִיר , הַכֶּלֶב , הַדָּבָר , הַחֹדֶשׁ , הַמָּוֶת , הָרֹאשׁ , הַבֶּגֶד .

تمرين ٣

اضبط حروف « בכל » بالشكل المناسب في الجمل الآتية :

בנָּהָר דָּגִים רַבִּים . לשֻּׁלְחָן אַרְבַּע רַגְלַיִם . בחָצֵר גַּן קָטָן .
في النهر سمك كثير . للمنضدة أربع أرجل . في الفناء بستان صغير .

הַסּוּס עוֹמֵד בָּאֻרְוָה . לְאַרְיֵה רַעֲמָה עַל צַוָּארוֹ . הַכְּסִיל אֵינוֹ
الحصان واقف في الاصطبل. للأسد عُفرة على رقبته . الأحمق ليس
מֵבִין דָּבָר כֶּחָכָם . אַל תַּאֲמִין בָּאִישׁ הַזֶּה . הַמַּיִם בִּבְאֵר קָרִים .
يفهم شيئاً كالذكي . لا تثق بالرجل هذا . الماء في البئر بارد .
בֶּהָרִים בַּרְזֶל וְכֶסֶף . לְעָנִי רֵעִים מְעַטִּים . וּמִי אָהוּב כֶּעָשִׁיר !
في الجبال حديد وفضة . للفقير رفاق قليلون ومَن محبوب كالغني .

أدوات الاستفهام : מִלּוֹת הַשְּׁאֵלָה

في العبرية حرف استفهام واحد وهو الهاء[1] . وبقية أدوات الاستفهام أسماء. وهاء الاستفهام تكون مشكولة بالحطف بتاح هكذا (הֲ) مثل : הֲקָרָאתָ אֶת הַסֵּפֶר ? (أقرأت أو هل قرأت الكتاب ?) ومثل : הֲלָמַדְתָּ הַיּוֹם ? (أدرستَ اليوم ?) .

وإذا دخلت هاء الاستفهام على كلمة مبدوءة بحرف اليود مشكولاً بالشفا فانها تشكل عندئذ بالبتاح هكذا (הַ) مثل : הַיְרַדְתֶּם הָעִירָה ? (أنزلتم الى المدينة ?) . وتشكل هاء الاستفهام بالبتاح كذلك إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف حلقي غير مشكول بالقماص مثل : הַעֶטְךָ זֶה ? (أقلمك هذا ?). أما إذا كان الحرف الحلقي مشكولاً بالقماص فالهاء تشكل بالسيجول مثل : הֶאָמַרְתָּ זֹאת ? (أقلتَ ذلك ?) ومثل : הֶעָנִי אַתָּה ? (أفقير أنت ?).

---

(١) ورد في بعض اللهجات العربية استعمال الهاء بدل همزة الاستفهام كقول الشاعر :
وأتى صواحبُها فقلنَ : هذا الذي منح المودة غيرَنا وجفانا ?

أما أسماء الاستفهام فهي :

١ – מִי (مَنْ) ويسأل بها عن العقلاء مثل : מִי יוֹשֵׁב שָׁם (مَن جالس هناك ؟) .

٢ – מַה (ما) ويسأل بها عن غير العقلاء مثل : מַה-לְּךָ (مالكَ ؟ مابك ؟) وتشكل الميم بالقامص إذا دخلت מָה الاستفهامية على اسم مبدوء بأحد الأحرف א ה ע ר مثل : מָה עוֹשֶׂה אָבִיךָ (ماذا يصنع أبوك ؟) . أما إذا دخلت מָה الاستفهامية على اسم مبدوء بأحد الأحرف אָ הָ חָ עָ مشكولاً بالقامص فان الميم تشكل بالسيجول هكذا : (מֶה) مثل : מֶה עָשִׂיתָ (ماذا صنعت ؟) . وفي حالة الوقف تشكل الميم بالقامص مثل : אֲנִי לֹא אֵדַע מָה (أنا لاأعرف ماذا) .

٣ – מָתַי (متى) ويُسأل بها عن الزمان مثل : מָתַי בָּאתָ (متى جئت ؟) .

٤ – אַיֵּה (أين) ويسأل بها عن المكان مثل : אַיֵּה בֵּיתְךָ ؟ (أين بيتك ؟) .

٥ – אֵיךְ و אֵיכָה و אֵיכָכָה و כֵּיצַד (كيف) ويُسأل بها عن الحال مثل : אֵיךְ הָלַכְתָּ ؟ (كَيف ذهبت ؟) .

٦ – לָמָּה (لماذا) ويسأل بها عن السبب مثل : לָמָּה בָּאתָ אֶל בֵּית הַסֵּפֶר ؟ (لماذا جئت الى المدرسة ؟) .

٧ – מַדּוּעַ (لماذا) ويسأل بها عن السبب أيضاً مثل : מַדּוּעַ לֹא בָאתָ אֵלַי הַיּוֹם ؟ (لماذا لم تأت إليّ اليوم ؟) .

٨ – כַּמָּה (كم) ويسأل بها عن العدد مثل : כַּמָּה יָמִים בַּשָּׁבוּעַ (كم يوماً في الأسبوع ؟) .

٩ – אֵיזֶה (أيّ) ويسأل بها عن جميع ماتقدم مثل אֵיזֶה סֵפֶר קָנִיתָ ؟ (أي كتاب اشتريت ؟) .

١٠ – אָנָה (الى أين) مثل : אָנָה תֵּלֵךְ ؟ (الى أين تذهب ؟) .

ملاحظات :

١ – أدوات الاستفهام لها الصدارة ، كما هو الحال في العربية .

٢ – هناك أسماء استفهام أخرى يُسأل بها عن المكان مثل : אֵיפֹה و אֵי و אַיֵּה وهي كلها بمعنى أين .

٣ – هناك أسماء استفهام مركبة ، مسبوقة أو ملحقة بحروف جر أو ظروف منها : לְמִי (لمن) و עַל־מִי (على من) و מִמִּי (ممَّن) و עִם מִי (مع من) و בַּמֶּה و בְּמָה (بمَ) و עַל־מָה (علامَ) و אֵי־מִזֶּה (من أين) و מֵאַיִן (من أين) و מַזֶּה (מַה זֶּה ماذا) و מַלָּכֶם (מַה לָּכֶם مالكم) و בְּאֵיזֶה (بأيّ) و מֵאֵיפֹה (من أين) .

٤ – אֵי بمعنى أيّ تكون متبوعة بـ זֶה إذا كان المستفهم عنه مذكراً مثل: אֵיזֶה אִישׁ (أي رجل ؟) وتكون متبوعة بـ זוֹ إذا كان المستفهم عنه مؤنثاً مثل : אֵיזוֹ אִשָּׁה ؟ (أية امرأة ؟). وتكون متبوعة بـ אֵלֶּה إذا كان المستفهم عنه جمعاً مذكراً أو مؤنثاً مثل : אֵי־אֵלֶּה סְפָרִים (أي كتب ؟) .

٥ – تستعمل מָה للتعجب مثل : מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה ! (ما أعظم صنائعك يارب !) ومثل : מַה יָּפֶה הַפֶּרַח ! (ما أجمل الزهرة !) .

٦ – قد تستعمل الهاء حرف نداء مثل : הָאִישׁ (يارجل أو أيها الرجل)

٧ في العبرية الحديثة تستعمل (הַאִם) بمعنى (هل) ومثلها : כְּלוּם و הַאֻמְנָם ، وهي جميعاً أحرف .

٨ – تستعمل الهاء الاستفهامية في العبرية الحديثة للتصور ، كما تستعمل הַאִם (هل) للتصديق مثل : הֶחָלָב שָׁתִיתָ אִם מַיִם ؟(أحليباً شربت أم ماء؟). ومثل : הַאִם קָנִיתָ בַּיִת אַחֵר ؟(هل اشتريت بيتاً آخر ؟). وقد يستغنى عنها في الجملة الاستفهامية فيقال: אֲכַלְתֶּם עֲנָבִים הַיּוֹם؟(أأكلتم أو هل أكلتم عنباً اليوم؟)

٩ — قد تأتي الهاء زائدة في آخر الاسم المشكول بالقاص وتفيد معنى حرف الجر « إلى » مثل : הָלַכְתִּי הָעִירָה (ذهبت إلى المدينة) ومثل : נָסַעְתִּי מִצְרַיְמָה (سافرت إلى مصر) . وهذه الحالة شبيهة بالمنصوب على نزع الخافض في العربية ، مما يدل على وجود الإعراب قديماً في العبرية .

١٠ — قد تلحق الهاء الفعل المضارع أو فعل الأمر فتفيد الرجاء مثل : תָּקוּמָה (أي أرجوك القيام) ومثل : קוּמָה (قم أرجوك) وهذه الهاء شبيهة بنون التوكيد الخفيفة ، والتي تلحق المضارع أو الأمر في العربية — عند الوقف . وقد يلحق حرف الرجاء « נָא » المضارع أو الأمر مثل : תִּכְתָּב־נָא ومثل : כְּתָב־נָא . وهذا الحرف شبيه بنون التوكيد في العربية ، إلا أن نون التوكيد في العربية تفيد غالباً الزجر والتحضيض ، وهي في العبرية تفيد الرجاء . وقد تلحق الهاء و « נָא » الفعل مثل : תָּקוּמָה־נָא و קוּמָה־נָא .

تمرين ١

ضع الهاء الاستفهامية قبل كل كلمة من الكلمات الآتية مع مراعاة قواعد الضبط :

יָשַׁב . חָלָב . שְׁמוּאֵל . עָמַד . עוֹמֵד . שָׁכַח . שְׁכַחְתֶּם .
קְרוֹבִים . אֶבֶן . אָמַר . אָכְלוּ . הוֹלֵךְ . הָלְכוּ . חַיִּם . חָרוּ .
הוֹרֵג . עָף . שָׁמַיִם . דֶּלֶת .

تمرين ٢

حوّل الجمل الآتية إلى جمل استفهامية ، مع استعمال أدوات الاستفهام المناسبة لكل منها : (الترجمة هنا حرفية)

דּוֹדִי הַזָּקֵן מוֹרֶה . הַסּוּס חוֹרֵשׁ אֶת הַשָּׂדֶה . הַנַּעַר הַזֶּה עָצֵל .

عمي الشيخ معلم . الجواد يحرث – الحقل . الصبي هذا كسول .

אָחִי הוֹלֵךְ אֶל בֵּית-הַסֵּפֶר . אֶתְמוֹל הוּא חָלָה . זֶה אַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ .

أخي يذهب إلى المدرسة . أمس هو مرض . هذا قصر الملك .

רוֹכֵב הָלַךְ אָחִיךָ . הַסֵּפֶר עַל הַשֻּׁלְחָן . אֶל הַגַּן הָלַכְתִּי . אָבִי

راكباً ذهب أخوك . الكتاب على المنضدة . إلى البستان ذهبت . أبي

נָסַע . שִׁבְעָה יָמִים בַּשָּׁבוּעַ . אֶת הַתַּלְמִיד הֶחָרוּץ אֲנִי אוֹהֵב . בַּבַּיִת

سافر . سبعة أيام في الأسبوع . – التلميذ المجتهد أنا أحب . في البيت

נִתְאַסֵּף . אָחִיךָ יְדִידִי .

نجتمع . أخوك صديقي .

تمرين ٣

انسخ القطعة الآتية واضبط « מה » بالشكل المناسب :

מה קַר ומה חַם ? מה חָסִיד הָאִישׁ הַזֶּה ! מה חָכָם הוּא ! מה רַע שְׁכֵנֵנוּ ! מה עָשִׂיתִי לְךָ ? מה זֶה קָפַצְתָּ עָלָיו ? מה חוֹשֵׁב דּוֹדְךָ לַעֲשׂוֹת ? מה גָּבוֹהַּ הָעֵץ הַזֶּה ! מה רַבּוּ הַפְּרָחִים פֹּה ! מה רָמִים הֶעָבִים ! עַל מה רָכַבְתָּ אֶתְמוֹל ? מַדּוּעַ תִּתְקַצֵּף עָלַי ? הֲלֹא אַתָּה הָאָשֵׁם וַאֲנִי מה ? מה חַד הַסַּכִּין הַזֶּה ? בְּלֶכְתִּי , דִּבַּרְתִּי עַל דְּבַר מה . מה פִּשְׁעִי ומה חַטָּאתִי לְפָנֶיךָ ? מה אָהוּב ומה חָבִיב מוֹרְךָ בְּכָל הָעִיר !

الإضافة : סְמִיכוּת

الاسم في حالته الأصلية ، غـير مضاف إلى اسم بعده ، يدعى في العبرية « שֵׁם יָשָׁר » (اسم مطلق) مثل : עַיִן و מְלָכִים و שָׂדֶה .

والاسم المضاف الى اسم بعده يدعى « נִסְמָךְ » مثل : עֵינֵי הַמַּיִם (عين الماء) أو מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל (ملوك اسرائيل)أو שְׂדֵה אִילָן (حقل شجر).

ويلاحظ أن المضاف تتغير حروفه وحركاته ، أما المضاف إليه فيبقى على حالته من غير تغيير فيه ويدعى المضاف إليه « סוֹמֵךְ » .

فكلمة עַיִן يتحول شكلها عند إضافتها إلى עֵין وهي في صيغة الإفراد . وعند التثنية تتحول من עֵינַיִם إلى עֵינֵי . وكلمة בַּיִת يتحول شكلها عند الإضافة إلى בֵּית في حالة الإفراد وأما في صيغة الجمع فتتحول من בָּתִּים إلى בָּתֵּי . وكذا מְלָכִים تحوّل إلى מַלְכֵי في حالة الإضافة .

ويلاحظ أن الاسم المضاف إذا كان جمعاً حُذفت الميم من آخره وشُكلت لامه بالصيري (ֵ) بدل الحيريق (ִ) .

والاسم المؤنث المنتهي بـ ָה تُبدل فيه ال ה)تاء عند إضافته مثل :פָּרָה (بقرة) فيقال : פָּרַת הָאִכָּר (بقرة الفلاح) .

ولصيغة الأسماء المضافة وضبطها قواعد خاصة تختلف حسب أوزانها ، كما يتبين من الجدول الآتي :

جدول اضافة الاسماء

في حالتي الإفراد والجمع

الوزن	الاسم	معناه	مضاف مفرد	جمع	مضاف جمع
פָּעָל	דָּבָר	شيء	דְּבַר	דְּבָרִים	דִּבְרֵי
פָּעֵל	זָקֵן	شيخ	זְקַן	זְקֵנִים	זִקְנֵי
פָּעִיל	נָגִיד	قائد	נְגִיד	נְגִידִים	נְגִידֵי
פָּעוֹל	גָּדוֹל	كبير	גְּדוֹל	גְּדוֹלִים	גְּדוֹלֵי
פֵּעָל	עֵנָב	عنبة	עֲנַב	עֲנָבִים	עִנְבֵי
פֵּעֶל	סֵפֶר	كتاب	סֵפֶר	סְפָרִים	סִפְרֵי
פֶּעֶל	מֶלֶךְ	ملك	מֶלֶךְ	מְלָכִים	מַלְכֵי
פַּעַל	בַּעַל	بعل	בַּעַל	בְּעָלִים	בַּעֲלֵי
פֵּעוֹל	אֵזוֹר	منطقة	אֵזוֹר	אֲזוֹרִים	אֲזוֹרֵי
פוֹעָל	עוֹלָם	عالم	עוֹלַם	עוֹלָמִים	עוֹלְמֵי
פֹּעֶל	קֹדֶשׁ	قدس	קֹדֶשׁ	קֳדָשִׁים	קָדְשֵׁי
פוּעָל	עוּגָב	مزمار	עוּגַב	עוּגָבִים	עוּגְבֵי
פְּעָל	כְּתָב	كتابة	כְּתַב	כְּתָבִים	כְּתָבֵי
פְּעִיל	גְּבִיר	سيد	גְּבִיר	גְּבִירִים	גְּבִירֵי
פְּעָל	זְמַן	زمان	זְמַן	זְמַנִּים	זְמַנֵּי
פַּעָל	גַּנָּב	لص	גַּנַּב	גַּנָּבִים	גַּנָּבֵי
פַּעִיל	כַּבִּיר	كبير	כַּבִּיר	כַּבִּירִים	כַּבִּירֵי
פִּעָל	כִּכָּר	رغيف	כִּכַּר	כִּכָּרִים	כִּכְּרֵי
פִּעֵל	עִוֵּר	أعمى	עִוֵּר	עִוְרִים	עִוְרֵי

الوزن	الاسم	معناه	مضاف مفرد	جمع	مضاف جمع
פִּעוֹל	גִּבּוֹר	بطل	גִּבּוֹר	גִּבּוֹרִים	גִּבּוֹרֵי
פְּעָלָה	צְדָקָה	صدقة	צִדְקַת	צְדָקוֹת	צִדְקוֹת
פְּעֵלָה	אֲבֵדָה	خسارة	אֲבֵדַת	אֲבֵדוֹת	אֲבֵדוֹת
פְּעִילָה	נְגִינָה	لحن	נְגִינַת	נְגִינוֹת	נְגִינוֹת
פְּעוֹלָה	חֲגוֹרָה	حزام	חֲגוֹרַת	חֲגוֹרוֹת	חֲגוֹרוֹת
פּוֹעֵלָה	תּוֹעֵבָה	رجس	תּוֹעֲבַת	תּוֹעֵבוֹת	תּוֹעֲבוֹת
פַּעֲלָה	נַעֲרָה	فتاة	נַעֲרַת	נְעָרוֹת	נַעֲרוֹת
פָּעְלָה	חָכְמָה	حكمة	חָכְמַת	חָכְמוֹת	חָכְמוֹת
פַּעָלָה	כַּפָּרָה	كفارة	כַּפָּרַת	כַּפָּרוֹת	כַּפְּרוֹת
פְּעָלֶת	עֲטָרֶת	اكليل	עֲטֶרֶת	עֲטָרוֹת	עַטְרוֹת
פִּעֶלֶת	אִגֶּרֶת	رسالة	אִגֶּרֶת	אִגְּרוֹת	אִגְּרוֹת
פְּעֵלוּת	כְּבֵדוּת	ثقل	כְּבֵדוּת	כְּבֵדוּיוֹת	כְּבֵדֻיּוֹת
פַּעְלוּת	מַלְכוּת	مملكة	מַלְכוּת	מַלְכוּיוֹת	מַלְכֻיּוֹת
פַּעֲלִית	אַחֲרִית	آخرة	אַחֲרִית	אַחֲרִיוֹת	אַחֲרִיּוֹת
פִּעְלוֹן	זִכְרוֹן	ذكرى	זִכְרוֹן	זִכְרוֹנוֹת	זִכְרוֹנוֹת
מִפְעָל	מִשְׁפָּט	حكم	מִשְׁפַּט	מִשְׁפָּטִים	מִשְׁפְּטֵי
מִפְעָל	מִשְׂגָּב	حصن	מִשְׂגַּב	מִשְׂגַּבִּים	מִשְׂגַּבֵּי
מִפְעֵל	מִזְבֵּחַ	مذبح	מִזְבַּח	מִזְבְּחוֹת	מִזְבְּחוֹת
מִפְעָלָה	מִלְחָמָה	حرب	מִלְחֶמֶת	מִלְחָמוֹת	מִלְחֲמוֹת
תִּפְעֶלֶת	תִּפְאֶרֶת	مجد	תִּפְאֶרֶת	תִּפְאָרוֹת	תִּפְאֲרוֹת
אֶפְעָל	אֶצְבַּע	إصبع	אֶצְבַּע	אֶצְבָּעוֹת	אֶצְבְּעוֹת
אֶפְעוֹל	אֶשְׁכּוֹל	عنقود	אֶשְׁכּוֹל	אֶשְׁכּוֹלוֹת	אֶשְׁכְּלוֹת
אַפְעָלָה	אַזְכָּרָה	تأبين	אַזְכָּרַת	אַזְכָּרוֹת	אַזְכְּרוֹת
מַעָל	מַטָּע	غرسة	מַטַּע	מַטָּעִים	מַטָּעֵי
מַעָלָה	מַתָּנָה	هدية	מַתְּנַת	מַתָּנוֹת	מַתְּנוֹת

الوزن	الاسم	معناه	مضاف مفرد	جمع	مضاف جمع
מַפֶּה	מַטֶּה	قضيب	מַטֵּה	מַטִּים	מַטֵּי
מוֹפֵל	מוֹקֵשׁ	لغم	מוֹקֵשׁ	מוֹקְשִׁים	מוֹקְשֵׁי
מוֹפָלָה	מוֹעָצָה	مجلس استشاري	מוֹעֶצֶת	מוֹעָצוֹת	מוֹעֲצוֹת
מוֹפֶלֶת	מוֹלֶדֶת	موطن	מוֹלֶדֶת	מוֹלָדוֹת	מוֹלְדוֹת
פֵלָה	עֵדָה	طائفة	עֲדַת	עֵדוֹת	עֲדוֹת
פֵל	עֵד	شاهد	עֵד	עֵדִים	עֵדֵי
פִיל	שִׁיר	قصيدة	שִׁיר	שִׁירִים	שִׁירֵי
פוּל	גּוּר	شبل	גּוּר	גּוּרִים	גּוּרֵי
פַיִל	זַיִת	زيتون	זֵית	זֵיתִים	זֵיתֵי
פָפָה	שָׂפָה	لغة	שְׂפַת	שָׂפוֹת	שְׂפוֹת
פֵפָה	פֵּאָה	جانب	פְּאַת	פֵּאוֹת	פְּאוֹת
פָפֶה	שָׂדֶה	حقل	שְׂדֵה	שָׂדִים	שְׂדֵי
פָפִי	נָקִי	نقي	נְקִי	נְקִיִּים	נְקִיֵּי
פָפוּת	גָּלוּת	جالية	גָּלוּת	גָּלֻיּוֹת	גָּלֻיּוֹת
מִפְפֶה	מִקְנֶה	ماشية	מִקְנֵה	מִקְנִים	מִקְנֵי
מִפְפָה	מִצְוָה	وصية	מִצְוַת	מִצְווֹת	מִצְווֹת
פִפְיָן	קִנְיָן	مال	קִנְיַן	קִנְיָנִים	קִנְיְנֵי
פֶע	שֶׂה	شاة	שֵׂה	שֵׂיִים	שֵׂיֵי
פֹל	חֹק	قانون	חֹק	חֻקִּים	חֻקֵּי
פֵל	חֵן	حسن	חֵן	חִנִּים	חִנֵּי
פַל	סַל	سلة	סַל	סַלִּים	סַלֵּי
פִלָּה	סִבָּה	سبب	סִבַּת	סִבּוֹת	סִבּוֹת
פַעוֹן	חַלּוֹן	نافذة	חַלּוֹן	חַלּוֹנוֹת	חַלּוֹנוֹת
מְפִלָּה	מְגִלָּה	ملف	מְגִלַּת	מְגִלּוֹת	מְגִלּוֹת
תְּהִלָּה	תְּהִלָּה	ثناء	תְּהִלַּת	תְּהִלּוֹת	תְּהִלּוֹת

ملاحظات :

١ ـ الأسماء אָב و אָח و חָם و פֶּה (أب وأخ وحم وفم) تلحقها ياء في حالة الإضافة مثل : אֲבִי אַבְרָהָם (أبو ابراهيم) و אֲחִי דוֹדִי (أخو عمي) و חֲמִי אֲחוֹתִי (حمو أختي) و פִּי הַיֶּלֶד (فم الولد) .

٢ ـ لاتحذف علامة التأنيث من الاسم المؤنث في حالة الإضافة إذا كان في صيغة الجمع ، بل يكتفى بتغيير شكله .

٣ ـ الأسماء المنتهية بـ ־ָה تعود إلى صورتها الأصلية ־ַת ـ كما تقدم ـ فيقال في גִּנָּה (حديقة) גִּנַּת הַבַּיִת (حديقة البيت) .

٤ ـ تصاغ الإضافة اللفظية أحياناً ـ لاسيما في العبرية الحديثة ـ باستعمال كلمة שֶׁל [١] (خاصة) بين المضاف والمضاف إليه ، دون اجراء تغيير في حركات المضاف . فعوضاً عن בֵּית אָבִי نستطيع أن نقول باستعمال كلمة שֶׁל : הַבַּיִת שֶׁל אָבִי وعوضاً عن פָּרַת אֲחוֹת שְׁכֵנִי يمكننا أن نقول : הַפָּרָה שֶׁל הָאָחוֹת שֶׁל שְׁכֵנִי .

٥ ـ هناك أسماء تشذّ عن قاعدة هذه الأوزان منها : גָּמָל تجمع على גְּמַלִּים ، وفي حالة الإضافة تصبح גְּמַלֵּי ؛ و דֶּגֶל (علَم) تصبح في حالة الإضافة جمعاً דִּגְלֵי ؛ و בַּיִת تصبح في حالة إضافتها مفردة בֵּית وتجمع على בָּתִּים وفي صيغة الجمع المضاف בָּתֵּי . و בֵּן تجمع على בָּנִים وفي حالة الإضافة בְּנֵי ؛ و עֵט (قلم) تجمع على עֵטִּים وفي حالة الإضافة עֵטֵּי . ومنها אִישׁ تجمع على אֲנָשִׁים وفي حالة الإضافة إلى اسم ظاهر تصبح אַנְשֵׁי . وكذا אִשָּׁה في حالة الإضافة المفردة تصبح אֵשֶׁת وتجمع على נָשִׁים وفي حالة إضافة الجمع נְשֵׁי .

(١) تتألف لفظة (שֶׁל) من اسم الموصول (שֶׁ) (اختزال אֲשֶׁר) وحرف النسب (לְ).

تمرين ١

اجعل الأسماء المكتوبة بين قوسين فيما يأتي في حالة الإضافة :

(אָח) מוֹרִי חוֹלֶה מְאֹד . (פְּרִי) הָעֵץ מָתוֹק . (פֶּה) הַתַּנִּין רָחָב

اخو معلمي مريض جداً . ثمر الشجرة حلو . فم التمساح واسع

מְאֹד . (אָב) אָבִי הוּא זְקֵנִי . (תְּפִלָּה) הֶעָנִי שׁוֹמֵעַ יְהֹוָה . (חוֹמָה)

جداً . أبو أبي هو جدي . صلاةَ الفقير يسمع الله . سور

הָעִיר גְּבוֹהָה . (חַלּוֹנוֹת) הַבַּיִת סְגוּרִים . (עֵינַיִם) הַפָּרָה גְּדוֹלוֹת .

المدينة عال . شبابيك البيت مغلقة . عينا البقرة كبيرتان .

הַסֵּפֶר הַזֶּה הוּא (מַתָּנָה) דּוֹדִי לְיוֹם הוּלַדְתִּי . (דִּמְעָה) הָעַיִן .

الكتاب هذا هو هدية عمي ليوم ميلادي . دمعة العين .

(עֵצִים) הַיַּעַר . (עֵינַיִם) הַיֶּלֶד . (גַּרְגְּרִים) הַחִטָּה . (מְנוֹרוֹת) הַחֶדֶר .

شجر الغابة . عينا الولد . حَب الحنطة . مصابيح الغرفة .

(תְּמוּנָה) הַמֶּלֶךְ . (סַכִּינִים) בַּרְזֶל . (שִׂמְלָה) מֶשִׁי . (יָדַיִם) הַנַּעַר .

صورة الملك . سكاكين حديد . فستان حرير . يدا الصبي .

(מוֹרִים) הַנְּעָרִים . (כָּנָף) הַצִּפּוֹר . (מֶלְקָחַיִם) הַנַּפָּח . (פֶּצַע)

معلمو الصبيان . جناح العصفور . ملقط الحداد . جُرح

הַחוֹלֶה . (חַיִּים) הָאָדָם . (בֵּיצָה) הַיּוֹנָה . (פָּנִים) הָאִישׁ . (יָתֵד)

المريض . حياة الإنسان . بيضة الحمامة . وجه الرجل . وتد

הַבַּרְזֶל . (בְּרָכָה) יְהֹוָה תַּעֲשִׁיר . (לַיִל) הַקַּיִץ קָצָר . הַדֹּב (קָצָר)

الحديد . بركة الله تغني . ليل الصيف قصير . الدب قصير

הַזָּנָב . הָעוֹרֵב (שָׁחוֹר) הַנּוֹצוֹת . הַצְּבִי (קַל) הָרַגְלַיִם . הֶחָתוּל (קָצוּץ)

الذنب . الغراب أسود الريش . الظبي خفيف الأرجل . القط مقصوص

הַזָּנָב . הַחוֹלֶה (שָׁבוּר) הָרֶגֶל . הַנַּעַר (קָרוּעַ) הַבְּגָדִים .

الذنب . المريض مكسور الرجل . الصبي ممزّق الثياب .

تمرين ٢

احذف كلمة « שֶׁל » من العبارات الآتية مع مراعاة ما يلزم من تغيير في الاسم المضاف : (الترجمة هنا حرفية)

הַסְּפָרִים שֶׁל הַנַּעַר הֶעָצֵל חֲדָשִׁים תָּמִיד . הַחַלּוֹנוֹת שֶׁל הַבַּיִת

الكتب « خاصة » الغلام الكسول جديدة تماماً . الشبابيك « خاصة » البيت

עוֹשֶׂה הַנַּגָּר . הַבָּנִים שֶׁל שְׁכֵנֵנוּ חֲרוּצִים מְאֹד . הַיֶּלֶד קָרַע אֶת הֶעָלִים

بصنع النجار . الأبناء « خاصة » جارنا مجتهدون جداً . الولد مزق الأوراق

שֶׁל הַסֵּפֶר . הַשַּׁרְשֶׁרֶת שֶׁל אֲחוֹתִי נִגְנְבָה . הַפְּרָחִים שֶׁל הָעֵצִים

« خاصة » الكتاب . السلسلة « خاصة » أختي سُرِقت . الأزهار « خاصة » الأشجار

נוֹבְלִים וְנוֹפְלִים . הָאָזְנַיִם שֶׁל הַנַּעַר אָדְמוּ מִקֹּר . הַמֶּרְכָּבָה שֶׁל

تذبل وتسقط . الأذنان « خاصة » الغلام أحمرّتا من برد . المركبة « خاصة »

אָבִי חֲדָשָׁה . הָרֵיחַ שֶׁל הַשּׁוֹשַׁנָּה נָעִים . הַיָּדַיִם שֶׁל הַקּוֹף אֲרֻכּוֹת .

أبي جديدة . الرائحة « خاصة » السوسنة لطيفة . اليدان « خاصة » القرد طويلتان

הַתְּבוּאָה שֶׁל הַשָּׂדֶה בְּשֵׁלָה . הַצָּרָה שֶׁל הָאָב גְּדוֹלָה .

الغلة « خاصة » الحقل ناضجة . البلية « خاصة » الأب كبيرة .

درجات التشبيه في الصفات : עֶרְכֵי הַתֹּאַר

هناك ثلاث درجات للتشبيه : مساواة ، وتفضيل ، ومبالغة .

١ ــ درجة المساواة עֶרֶךְ הַשִּׁוּוּי : ويعبر عنها بوضع الـ כּ الدالة على التشبيه بعد الصفة التي تساوت الدرجة فيها بين المشبه والمشبه به مثل : הָאֶבֶן קָשָׁה כַּבַּרְזֶל (الحجر قاسٍ كالحديد) ومثل : הַתַּפּוּחַ מָתוֹק כַּדְּבַשׁ (التفاح حلو كالعسل) .

٢ ــ درجة التفضيل עֶרֶךְ הַיִּתְרוֹן : وتكون بوضع מִן (מֵ ، מִ) بعد الصفة مثل : הַדְּבַשׁ מָתוֹק מֵהַתַּפּוּחַ (العسل أحلى من التفاح) . ومن الممكن في هذه الدرجة أن نقول : הַתַּפּוּחַ מָתוֹק וְהַדְּבַשׁ מָתוֹק יוֹתֵר أو יוֹתֵר מָתוֹק (حلو أكثر) .

٣ ــ درجة المبالغة עֶרֶךְ הַהַפְלָגָה : وهي تفيد اتصال الاسم بصفة هي أعلى من جميع الأسماء المماثلة له في هذه الصفة . وفي هذه الحالة تسبق هاء التعريف الصفة ويليها كلمة « בְּכָל » أو حرف الـ « בּ » مثل : אָחִי הוּא הֶחָרוּץ בְּכָל הַתַּלְמִידִים (أخي هو المجتهد في جميع التلاميذ) أو הֶחָרוּץ בַּתַּלְמִידִים (المجتهد في التلاميذ) . كما يجوز استعمال « מִכָּל » بعد الصفة مثل : חָכָם מִכָּל־אָדָם (أحكم من كل إنسان) .

ملاحظات :

١ ــ يمكن الاستغناء ــ في العبرية الحديثة ــ عن هاء التعريف قبل الصفة في درجة المبالغة وأن تحل محلها كلمة : הֲכִי مثل אָחִי הוּא הֲכִי חָרוּץ בַּתַּלְמִידִים.

٢ – في درجة المبالغة يمكن الاستغناء عن الاسم الذي تضاف إليه كلمة כָּל مثل : אָחִי הֶחָרוּץ מִכֹּל .

٣ - من صيغ درجة المبالغة أن تلي الصفة لفظة בְּיוֹתֵר (بالأكثر) مثل : אָחִי הוּא הֶחָרוּץ בְּיוֹתֵר . وهذه الصفة مألوفة في العبرية الحديثة .

تمرين

بيّن درجات التشبيه فيما يأتي :

הַסּוּס מוֹעִיל לְאִכָּר כַּפָּרָה . הַפִּיל גָּדוֹל מֵהַדֹּב . הַזָּהָב יָקָר מֵהַכֶּסֶף . הַשּׁוֹשַׁנָּה נוֹתֶנֶת רֵיחַ טוֹב כַּחֲבַצֶּלֶת . אָחִי הַגָּדוֹל בַּתַּלְמִידִים . הַזָּהָב הוּא הַיָּקָר בַּמַּתָּכוֹת . הַשַּׁקְרָן שָׂנוּא כַּגַּנָּב . הַשֶּׁמֶשׁ גָּדוֹל מֵהַיָּרֵחַ . הֶעָשִׁיר נִכְבָּד מִן הֶעָנִי . הַקֶּרַח קַר מִכֹּל . שְׁלֹמֹה הָיָה הֶחָכָם בָּאָדָם . הַמַּפָּה לְבָנָה כַּשֶּׁלֶג . פָּרִיז יָפָה מִלּוֹנְדּוֹן . הֶעָצֵל הוּא הָאֻמְלָל בָּאָדָם . הָאָדָם הוּא הֶחָכָם בַּיְצוּרִים . בַּגַּן טוֹב כְּבַיַּעַר . בְּנִי חָכָם וּבִנְךָ חָכָם יוֹתֵר .

حروف النسب : מִלּוֹת הַיַּחַס

حروف النسب أربعة وهي ב כ ל מ .

والأصل في الحروف الثلاثة الأولى בכל أن تشكل بالشفا مثل : סִפְרִי בְּיָדִי (كتابي في يدي) ومثل : אָחִי עָשִׁיר כְּאָחִיךָ (أخي غني كأخيك) ومثل : לְאָבִי בַּיִת גָּדוֹל (لأبي بيت كبير) .

إلا أن هناك أحوالاً خاصة يتغير فيها شكل حروف בכל كما يأتي :

١ – إذا دخلت على حرف ساكن تشكل بالحريق مثل : בִּמְעִילְךָ כַּפְתּוֹרִים יָפִים (في معطفك أزرار جميلة) ومثل : הַתַּפּוּחַ מָתוֹק כִּדְבַשׁ (التفاحة حلوة كالعسل) ومثل : לִבְנִי סֵפֶר חָדָשׁ (لابني كتاب جديد)

٢ – اذا دخلت على حرف الياء مشكولاً بالشفا (יְ) تشكل هذه الحروف بالحريق . وفي هذه الحالة تحذف الشفا من الياء ، وتغدو الياء حركة ، مثل : יְדִידִי כִּידִידְךָ (صديقي كصديقك) ومثل : סְפָרֵיכֶם בִּידֵיכֶם (كتبكم في أيديكم) ومثل : נָסַעְתִּי לִירוּשָׁלַיִם (سافرت إلى أورشليم) .

٣ – اذا دخلت على حرف مشكل بحركة مركبة فيعطى حرف النسب الحركة الثانية من الحركة المركبة مثل: לֶאֱסוֹף אֶת הָעֵדֶר (لجمع القطيع) ومثل : לַעֲבוֹד בַּגִּנָּה (للعمل في البستان) ومثل: כָּאֳנִיַּת מִפְרָשִׂים (كسفينة شراعية) . وشذ عن هذه القاعدة لفظ الجلالة אֱלֹהִים فاذا دخل عليه حرف النسب يصبح לֵאלֹהִים (لله) وذلك بضبط حرف النسب بالصيري وبتسكين الألف ، وكذا لفظ אֲדֹנָי فاذا دخلت عليه اللام أصبح « לַאדֹנָי » .

٤ – أما إذا دخلت هذه الحروف على اسم معرف فان هاء التعريف تحذف منه ويأخذ حرف النسب حركة هاء التعريف المحذوفة مثل : בָּעִיר (في المدينة) عوضاً عن בְּ – הָעִיר ومثل : כַּשֶּׁמֶשׁ (كالشمس) عوضاً عن כְּ – הַשֶּׁמֶשׁ ومثل : לֶעָנִי (للفقير) عوضاً عن לְ – הֶעָנִי .

أما حرف الميم « מ » فيكون مشكولاً بالحريق متبوعاً بحرف النون هكذا : « מִן » اذا تلاه اسم معرف بالهاء مثل : מִן הָאִישׁ (من الرجل) .

وإذا تلاه اسم منكر حذفت منه النون وأدغمت في الحرف الأول من هذا الاسم مثل : מִבַּיִת (من بيت) ومثل : מִכֶּרֶם (من كرم) .

وإذا كان الحرف الأول من الاسم حلقياً فان الـ « מ » تشكل

بالصيري عوضاً عن الحريق ويخلو الحرف الحلقي من الشدة مثل: מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ (من مدينة القدس)، ومثل: מֵהָרֵי הַגָּלִיל (من جبال الجليل).

تمرين ١

اكتب الكلمات الآتية مسبوقة بحروف בכלם مضبوطة بالشكل المناسب:

אִישׁ , בָּנִים , דְּרָכַי , עֶרֶב , אֲבֵדָה , אֱמֶת , יְלָדִים ,
אֲשֶׁר , כּוֹבַע , חָדָשׁ , עָשִׁיר , עָנִי , אֱלֹהִים , עֵין הַמַּיִם ,
שַׁבָּת , עִנְיָן , בְּרָכָה , יְצִירָה , יְרוּשָׁלַיִם , יְהוּדָה , עָנָן .

تمرين ٢

اشكل حروف בכלם في العبارات التالية بالشكل الملائم:

לאִישׁ הַזֶּה בָּנִים ובָנוֹת . דוֹדִי שָׁב מדַּרְכּוֹ . הַתַּלְמִידִים
מְשַׂחֲקִים בגַּן . הָאִכָּרִים שָׁבִים בעֶרֶב מִן הַשָּׂדֶה לבֵיתָם . הַסּוּס
בְּהֵמָה כחֲמוֹר . בגַּן טוֹב כבַיַּעַר . הַנְּיָר לָבָן כשֶּׁלֶג . אָחִי חָכָם
כאָחִיךָ . ביַּעַר טוֹב מאֲשֶׁר בחֶדֶר . הַזָּהָב הוּא הַיָּקָר במַּתָּכוֹת .
בקַּיִץ טוֹב לָשֶׁבֶת בצֵל הָעֵצִים . נָסַעְתִּי הָעִירָה במֶּרְכָּבָה שֶׁל דוֹדִי .
בימֵי הַשִּׁלְטוֹן הָאִסְלָאמִי חָיוּ הַיְּהוּדִים בשָׁלוֹם . הַנַּעַר יָשֵׁן במִּטָּה .

واو العطف : וּ הַחִבּוּר

וּ הַחִבּוּר تقابل واو العطف في اللغة العربيـة ، وتأتي لعطف اسم على اسم أو لعطف فعل على فعل . والأصل في ضبطها أن تكون مشكولة بالشفاناع هكذا : (וְ) مثل : חַלּוֹן וְדֶלֶת (نافذة وباب) ومثل : אָכַל וְשָׁתָה (أكل وشرب) ؛ إلا أن ضبطها يتغير في الأحوال التالية :

١ – إذا دخلت واو العطف على حرف ساكن فانها تشكل بالشروق هكذا : (וּ) وتنطق كالهمزة المضمومة (أُ) مثل : יַמִּים וּנְהָרוֹת (بحار وأنهار) ومثل : זָכָר וּנְקֵבָה (ذكر وأنثى) . وتشكل واو العطف بالشروق كذلك إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف من الحروف الشفوية ويجمعها قولك « בומף » مثل : הָאָב וּבְנוֹ (الأب وابنـه) ومثل : שׁוֹשָׁן וּוֶרֶד (سوسن وورد) ومثل : יָתֵד וּמַסְמֵר (وتد ومسمار) ومثل : עָשָׂה וּפָעַל (صنع وفعل) .

٢ – إذا دخلت واو العطف على كلمـة مبدوءة بحرف مشكول بحركة مركبة تُعطى واو العطف الحركة الثانية من الحركة المركبة مثـل : לֵךְ וֶאֱמֹר (اذهب وقل) ومثل : שָׁנִים וָחֳדָשִׁים (سنون وأشهر) ومثل: לִי אָתוֹן וַחֲמוֹר (لي أتان وحمار) ومثل : אֱמֹר וַעֲשֵׂה (قل وافعل)

٣ – إذا دخلت واو العطف على كلمة مبدوءة بحرف اليود مشكولاً بالشفاناع فانها تشكل عندئذ بالحيريق هكذا (וִ) . وتحذف في هـذه الحالة حركة الشفا من اليود التي تصبح حركة مثل : יְרִידָה (نزول) تصبح عند دخول واو العطف عليها וִירִידָה وكذا : יְרוּשָׁלַיִם (اورشليم) إذا دخلت عليهـا واو العطف أصبحت וִירוּשָׁלַיִם .

٤ - إذا دخلت واو العطف على لفظ الجلالة אֲדֹנָי لا تظهر الألف في النطق

وتصبح حركة واو العطف بتاح مثل : וַאדֹנָי . وإذا دخلت واو العطف على اسم الجلالة אֱלֹהִים لاتظهر الألف في النطق وتصبح حركة واو العطف صيري مثل : וֵאלֹהִים .

واو القلب : ו׳ הַהִפּוּךְ

قد تأتي واو العطف قبل الفعل الماضي فتقلب معناه إلى المستقبل وقد تأتي هذه الواو قبل الفعل المضارع فتقلب معناه إلى ماض وتسمى عندئذ واو القلب مثل : וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי (واذكر ميثاقي) ومثل : וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה (وأرسل فرعون) . وهذه الصيغة مألوفة في الأساليب العبرية القديمة لاسيما في العهد القديم ، وليست مألوفة في العبرية الحديثة إلا في بعض الأساليب القصصية.

والأصل في واو القلب أن تكون مشكولة بالبتاح هكذا (וַ) مع تشديد حرف المضارعة الذي يليها إذا دخلت على الفعل المضارع فقلبت معناه إلى ماض مثل : וַיִּקַּח (وأخذ) ومثل : וַיַּשְׁכֵּם (وبكّر) .

وتخلو ياء المضارعة من الشدة إلا كانت ساكنة بعد واو القلب مثل : וַיְהִי (وكان) ومثل : וַיְסַפֵּר (وقصّ) . وإذا دخلت واو القلب على مضارع مسند إلى المتكلم المفرد تشكل بالقماص مثل : וָאֹמַר (وقلتُ) ومثل : וָאֶקְרָא (ودعوتُ) .

تمارين

١ ـ اضبط واو العطف فيما يأتي بالحركة المناسبة :

אָח ואָחוֹת ـ בֵּן ואָב ـ אָב ובֵן ـ בַּת ואֵם ـ אֵם ובַת ـ כִּסֵּא ושֻׁלְחָן ـ אִישׁ ואִשְׁתּוֹ ـ אֲנָשִׁים ונְשֵׁיהֶם ـ מֶלֶךְ ומַלְכָּה ـ הָרִים

וַעֲמָקִים ـ חָתוּל וְכֶלֶב ـ כְּלָבִים וַחֲתוּלִים ـ עִיר וּכְפָר ـ סֵפֶר וּמַחְבֶּרֶת ـ עֵט וּנְיָר ـ לֵךְ וֶאֱסֹף ـ יְהוּדָה וּפְנִינָה ـ אֲנִי וְאַתָּה ـ אַתָּה וַאֲנִי .

٢ – علل ضبط واو العطف بما ضبطت به فيما يأتي :

קַיִץ וּסְתָיו . גַּנִּים וְשָׂדוֹת . נְהָרוֹת וּמַעְיָנוֹת . הָלַךְ וּבָא . תְּמָרִים וַעֲנָבִים . בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת . זְאֵב וְשׁוּעָל . הֲרוּגִים וּפְצוּעִים . פְּצוּעִים וַהֲרוּגִים . לֶחֶם וַעֲבוֹדָה . מִי עָשִׁיר וּמִי עָנִי ? לַיִשׁ וַאֲרִי . זָהָב וָכֶסֶף . בַּיָּם וּבַנָּהָר . סְתָיו וָחֹרֶף . יְלָדִים חֲרוּצִים וִילָדִים עֲצֵלִים . עֲלִיָּה וִירִידָה .

٣ – اضبط واو العطف بالحركة المناسبة فيما يأتي :

רֹאשׁ הַחֲמוֹר וזְנָבוֹ . פִּי הַיֶּלֶד ושִׁנָּיו . בָּתֵּי הָעִיר ונָוֶיהָ . שָׂרֵי הַצָּבָא ופְקִידָיו . עֲבוֹדַת הַפּוֹעֵל ומְנוּחָתוֹ . צְחוֹק הַיֶּלֶד ובְכִיָּתוֹ . שָׁרְשֵׁי הָעֵץ ועֲנָפָיו . חַיֵּי הָאָדָם ומוֹתוֹ . צַעֲקַת הַחוֹלֶה ואֲנָחוֹתָיו . אָזְנֵי הַנַּעַר ויָדָיו . חַלּוֹנוֹת ודְלָתוֹת . מַחְבָּרוֹת וסְפָרִים . סוּס ועֲגָלָה . סוּס ופָרָה . בָּנִים ובָנוֹת . שַׁרְשֶׁרֶת וטַבַּעַת . עָלִים ופְרָחִים . שִׁפְחָה ומְשָׁרֶת .

٤ – علل سبب ضبط واو القلب بما ضبطت به فيما يأتي :

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים . וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד . וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר . אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם . וְהִפְרֵתִי אוֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ . וְנָתַתִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֵת כָּל־אֶרֶץ כְּנַעַן לַאֲחֻזַּת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים .

النعت : שֵׁם הַתֹּאַר

يتلو النعت الاسم المنعوت ويطابقه في تعريفه وتنكيره ، وفي تذكيره وتأنيثه ، وفي إفراده وجمعه فيقال : אִישׁ טוֹב (رجل طيب) و הָאִישׁ הַטּוֹב و אִשָּׁה טוֹבָה و אֲנָשִׁים טוֹבִים و נָשִׁים טוֹבוֹת . وإذا كان النعت خبراً لمبتدأ معرف فانه يجوز تنكيره مثل : הָאִישׁ טוֹב . ويجب أن يطابق الخبر المبتدأ من حيث النوع والعدد .

ويؤنث النعت بإلحاق ָה بالصفة المذكرة مثل : טוֹב ـ טוֹבָה و רָחָב (واسع) ـ רְחָבָה و מָתוֹק (حلو) ـ מְתוּקָה و נָקִי (نظيف) ـ נְקִיָּה و עָנִי ـ עֲנִיָּה . وقد يكون التأنيث بإلحاق « ת » مثل : כּוֹפֵר (كافر) و כּוֹפֶרֶת .

وإذا كان المنعوت من الأسماء المذكرة التي تجمع شذوذاً على صيغة جمع المؤنث ، أو كان من الأسماء المؤنثة التي تجمع شذوذاً على صيغة جمع المذكر مثل : עוֹפוֹת (עוֹף) و דְּבוֹרִים (דְּבוֹרָה) ، ففي حالة الجمع يتبع النعت القاعدة العامة للجمع ، أي أنه يجمع على (ִים) مع الاسم المذكر وعلى (וֹת) مع المؤنث مثل : עוֹפוֹת גְּדוֹלִים و דְּבוֹרִים חֲרוּצוֹת .

ويوصف المثنى بلفظ الجمع الملائم لنوعه مثل : לַנַּעֲרָה עֵינַיִם שְׁחוֹרוֹת (للفتاة عينان سوداوان) .

ومن صيغ المبالغة في النعت مايأتي على وزن פַּעְלָן مثل : זַכְרָן « ذكور » و יַדְעָן « علامة » . ومن صيغ المبالغة أيضاً مايأتي على وزن פָּעוּל و פַּעִיל مثل : רָחוּם و רַחִים .

وفي العبرية صيغة للدلالة على قلة اتصاف المنعوت بالصفة ، وذلك بإضافة

الحرفين الأخيرين من الصفة إليها مثل : אָדֹם « أحمر » و אֲדַמְדַּם « أحمر قليلاً ، أو ضارب إلى الحمرة » و צָהֹב « أصهب أو أشقر » و צְהַבְהַב « أشقر قليلاً » و שָׁחֹר « أسود » و שְׁחַרְחֹר « ضارب إلى السواد » .

وقد تفيد هذه الصيغة المبالغة في العبرية الحديثة مثل : קָטָן « صغير » و קְטַנְטַן « صغير جداً » .

المنسوب : שֵׁם הַיַּחַס

المنسوب في العبرية كالمنسوب في العربيـة وهو ماألحق آخره ياء مكسور ماقبلها للدلالة على نسبته إلى المجرد منها .

فعلامة النسب في اللغة العبرية هي (־ִי) تلحق آخر الاسم المفرد المذكر و (־ִיָּה) أو (־ִית) للمفردة المؤنثة مثل : סוּרִי (سوري) و סוּרִיָּה و סוּרִית (سورية) ومثل: מִצְרִי (مصري) و מִצְרִיָּה و מִצְרִית(مصرية).

ويجمع المنسوب بأن تضاف إلى آخر المنسوب المفرد علامة « ־ִים » للمذكر وعلامة « ־יוֹת » للمؤنث مثل : סוּרִי-סוּרִיִּים و מִצְרִיָּה-מִצְרִיּוֹת : إلا أنه كثيراً مايحذف حرف اليود الأخير من الاسم المنسوب قبل إضافة علامة الجمع المذكر إليه تخفيفاً للنطق فيقال : סוּרִים و מִצְרִים عوضاً عن סוּרִיִּים و מִצְרִיִּים .

وإذا كان الاسم العلم مركباً مزجياً مثل : בֵּית-לֶחֶם « بيتلحم » و בִּנְיָמִין « بنيامين » قيل في النسب إليه : בֵּית-הַלַּחְמִי و בֶּן-יְמִינִי .

تمارين

١ – اكتب ماياتي في صيغة المفرد :

בָּנִים חֲרוּצִים . בָּנוֹת יָפוֹת . דּוֹדִים עֲשִׁירִים . תַּלְמִידִים גְּדוֹלִים .
תַּלְמִידוֹת קְטַנּוֹת . סְפָרִים חֲדָשִׁים . תְּמוּנוֹת יָפוֹת ; אִכָּרִים חֲרוּצִים .
תַּפּוּחִים מְתוּקִים . עֲבָדִים נֶאֱמָנִים . הַכְּתָּתִים הַחֲרֵבִים . הָרוּחוֹת הַצַּחוֹת .
הַגְּמַלִּים הַחֲרוּצוֹת .

٢ – اكتب ماياتي في صيغة الجمع :

מִטָּה רַכָּה . דְּבוֹרָה חֲרוּצָה . עֵץ פּוֹרֵחַ . חֶרֶב חַדָּה . נֶפֶשׁ יָפָה .
יָם עָמוֹק . קְעָרָה גְּדוֹלָה . שָׂדֶה זָרוּעַ . לְבֵנָה שְׂרוּפָה . מַפָּה פְּרוּשָׂה .
אֶבֶן קָשָׁה . סוּס מוֹעִיל . שׁוֹשַׁנָּה יָפָה . נָהָר אָרוֹךְ . שֵׁם טוֹב . אָב
רַחְמָן . אִשָּׁה אַלְמָנָה . אִישׁ גִּבּוֹר , עוֹף בַּיְתִי . מָקוֹם קָדוֹשׁ . נֵר
מֵאִיר . בֵּיצָה טְרִיָּה . יוֹם טוֹב . הֵיכָל יָשָׁן . חַלּוֹן סָגוּר . שָׁנָה טוֹבָה .
מַעְיָן מָתוֹק . עֵז שְׁחוֹרָה . יוֹנָה לְבָנָה . אֹזֶן מַקְשִׁיבָה . יָד נְדִיבָה .

٣ – انسب إلى الأسماء الآتية :

דַּמֶּשֶׂק . סוּרְיָה . מִצְרַיִם . עֵבֶר . קָהִיר . יְהוּדָה . כַּרְמֶל .
בִּנְיָמִין . יִשְׁמָעֵאל ; צָרְפַת . אֲוִיר . עוֹלָם . מַדָּע . שָׁנָה . בַּיִת .
יוֹם . חֹדֶשׁ . בֶּרְלִין . פָּרִיז . נֶפֶשׁ . בֵּית-לֶחֶם .

الضمير : שֵׁם[1] הַגּוּף

الضمير هو ما وضع لمتكلم (מְדַבֵּר) أو مخاطب (נֹכַח) أو غائب (נִסְתָּר) مثل : אֲנִי (أنا) و אַתָּה (أنتَ) و הוּא (هو) .

والضمير نوعان : بارز (בּוֹלֵט) ومستتر (נִסְתָּר) . فالبارز هو ما كان ظاهراً في النطق كـ « תִּי » « في » כָּתַבְתִּי (كتبتُ) . والمستتر ماليست له صورة في النطق كضمير الغائب في « כָּתַב » .

والضمير البارز ينقسم إلى منفصل ومتصل . فالمنفصل هو ما كان ظاهر الاستقلال في النطق مثل : אַתָּה (أنتَ) و אַתֶּם (أنتم) . والمتصل ما كان كجزء من الكلمة مثل : « תָּ » في « כָּתַבְתָּ » (كتبتَ) و « תֶּם » في (כְּתַבְתֶּם) (كتبتم) .

وتنقسم الضمائر المنفصلة حسب موقعها من الإعراب إلى قسمين :

---

(١) ويطلق على الضمير اسم (הַכִּנּוּי) ويقابله في العربية (الكناية) ،وهي تسمية مألوفة لدى بعض النحاة العرب؛ فالضمير لايعدو أن يكون كناية عن الاسم الظاهر ، إلا أن لفظة (כִּנּוּי) تطلق بوجه خاص على ضمائر النصب والجر المتصلة .

١ ـ مايختص بالرفع وهي :

אֲנִי (١) أو אָנֹכִי	أنا	אֲנַחְנוּ أو נַחְנוּ أو אָנוּ	نحن
אַתָּה (٢)	أنتَ	אַתֶּם	أنتم
אַתְּ	أنتِ	אַתֶּן	أنتنّ
הוּא	هو	הֵם	هم
הִיא	هيَ	הֵן	هنّ

٢ ـ مايختص بالنصب وهي :

אוֹתִי	إياي	אוֹתָנוּ	إيانا
אוֹתְךָ	إياكَ	אֶתְכֶם	إياكم
אוֹתָךְ	إياكِ	אֶתְכֶן	إياكنّ
אוֹתוֹ	إياه	אוֹתָם	إياهم
אוֹתָהּ	إياها	אוֹתָן	إياهنّ

وينقسم الضمير المتصل حسب موقعه من الإعراب إلى قسمين :

١ ـ مايختص بالرفع وعددها ستة يجمعها قولك תהימון « تهيمون »

ونوردها فيما يلي متصلة بالفعل הָלַךְ « ذهب » :

הָלַכְתִּי ـתִּי	ذهبتُ	הָלַכְנוּ ـנוּ	ذهبنا
הָלַכְתָּ ـתָּ	ذهبتَ	הֲלַכְתֶּם ـתֶּם	ذهبتم
הָלַכְתְּ ـתְּ	ذهبتِ	הֲלַכְתֶּן ـתֶּן	ذهبتنّ
הָלְכָה ـָה	ذهبتْ	הָלְכוּ ـוּ	ذهبوا

---

(١) ضمير المتكلم المفرد (אֲנִי) مماثل للضمير (أني) في إحدى اللهجات العربية القديمة وما زال مستعملاً في بعض اللهجات العامية في مناطق مختلفة من العالم العربي . أما אָנֹכִי فمأخوذة عن (أناكو) وهو ضمير المتكلم المفرد باللغة الآشورية .

(٢) تشديد التاء في אַתָּה و אַתְּ و אַתֶּם و אַתֶּן هو بسبب إدغام النون المحذوفة في هذا الحرف ، وهذا مانقول به كتب النحو العبري المفصلة .

٢ ــ ماهو مشترك بين النصب والجر [١] : فيكون ضمير نصب إذا وقع عليه فعل الفاعل ويكون ضمير جر إذا اتصل بالاسم .

أ ــ ضمير النصب

שְׁמָרַנִי ـ ־ַנִי	حرسَني	שְׁמָרָנוּ ـ ־ָנוּ	حرسَنا
שְׁמָרְךָ ـ ־ְךָ	حرسَكَ	שְׁמַרְכֶם ـ ־ְכֶם	حرسكم
שְׁמָרֵךְ ـ ־ֵךְ	حرسكِ	שְׁמַרְכֶן ـ ־ְכֶן	حرسكنّ
שְׁמָרוֹ ـ וֹ	حرسهُ	שְׁמָרָם ـ ־ָם	حرسَهن
שְׁמָרָהּ ـ ־ָהּ	حرسها	שְׁמָרָן ـ ־ָן	حرسهنّ

ب ــ ضمير الجر

المضاف مفرداً		المضاف جمعاً	
סִפְרִי ـ ־ִי	كتابي	סְפָרַי ـ ־ַי	كتبي
סִפְרְךָ ـ ־ְךָ	كتابكَ	סְפָרֶיךָ ـ ־ֶיךָ	كتبكَ
סִפְרֵךְ ـ ־ֵךְ	كتابكِ	סְפָרַיִךְ ـ ־ַיִךְ	كتبكِ
סִפְרוֹ ـ וֹ	كتابه	סְפָרָיו ـ ־ָיו	كتبه
סִפְרָהּ ـ ־ָהּ	كتابها	סְפָרֶיהָ ـ ־ֶיהָ	كتبها
סִפְרֵנוּ ـ ־ֵנוּ	كتابنا	סְפָרֵינוּ ـ ־ֵינוּ	كتبنا
סִפְרְכֶם ـ ־ְכֶם	كتابكم	סִפְרֵיכֶם ـ ־ֵיכֶם	كتبكم
סִפְרְכֶן ـ ־ְכֶן	كتابكنّ	סִפְרֵיכֶן ـ ־ֵיכֶן	كتبكنّ
סִפְרָם ـ ־ָם	كتابهم	סִפְרֵיהֶם ـ ־ֵיהֶם	كتبهم
סִפְרָן ـ ־ָן	كتابهنّ	סִפְרֵיהֶן ـ ־ֵיהֶן	كتبهنّ

(١) هذا النوع من الضمائر يسمى في العبرية (כִּנּוּיִים) .

ملاحظات :

في حالة اتصال الجمع بضمير الجر تحذف ميم الجمع بسبب الإضافة وتبقى الياء دلالة على الجمع مع بعض التغيير في حركات الاسم .

اتصال الضمائر ببعض الحروف والظروف

מִלּוֹת הַיַּחַס עִם כִּנּוּיִים

يتصل بعض الحروف والظروف بالضمائر . فمنها ما يعامل معاملة الاسم المفرد عند الإضافة إلى ضمير الجر ، ومنها ما يعامل معاملة الاسم الجمع .

בְּ (الباء أو في) : בִּי , בְּךָ , בָּךְ , בּוֹ , בָּהּ , בָּנוּ , בָּכֶם , בָּכֶן , בָּהֶם , בָּהֶן .

לְ (لِ) : לִי , לְךָ , לָךְ , לוֹ , לָהּ , לָנוּ , לָכֶם , לָכֶן , לָהֶם , לָהֶן .

אֶל (إلى) : אֵלַי , אֵלֶיךָ , אֵלַיִךְ , אֵלָיו , אֵלֶיהָ , אֵלֵינוּ , אֲלֵיכֶם־ן , אֲלֵיהֶם־ן .

מִן (من) : מִמֶּנִּי , מִמְּךָ , מִמֶּנּוּ , מִמֶּנָּה , מִכֶּם־ן , מֵהֶם־ן .

כְּ أو כְּמוֹ (الكاف أو مثل) : כָּמוֹנִי , כָּמוֹךָ , כָּמוֹךְ , כָּמוֹהוּ , כָּמוֹהָ , כָּמוֹנוּ , כְּמוֹכֶם־ן , כְּמוֹהֶם־ן , כָּכֶם־ן , כָּהֶם־ן [1] .

שֶׁל (خاصة) : שֶׁלִּי , שֶׁלְּךָ , שֶׁלָּךְ , שֶׁלּוֹ , שֶׁלָּהּ , שֶׁלָּנוּ , שֶׁלָּכֶם־ן , שֶׁלָּהֶם־ן .

---

(١) الصورتان الأخيرتان لا تستعملان في العبرية الحديثة .

עַל (على) : עָלַי , עָלֶיךָ , עָלַיִךְ , עָלָיו , עָלֶיהָ , עָלֵינוּ ,
עֲלֵיכֶם־ן , עֲלֵיהֶם־ן .

עִם (مع) : עִמִּי , עִמְּךָ , עִמָּךְ , עִמּוֹ , עִמָּהּ , עִמָּנוּ , עִמָּכֶם־ן ,
עִמָּם־ן .

אֶת (علامة المفعول به تسبق الاسم اذا كان معرفاً) : אוֹתִי , אוֹתְךָ ,
אוֹתָךְ , אוֹתוֹ , אוֹתָהּ , אוֹתָנוּ , אֶתְכֶם־ן , אוֹתָם־ן .

אֵת (مع) : אִתִּי , אִתְּךָ , ... אִתָּנוּ , אִתְּכֶם . . . .

בֵּין (بين) : בֵּינִי , בֵּינְךָ , בֵּינֵךְ , בֵּינוֹ , בֵּינָהּ , בֵּינֵינוּ ,
(בֵּינוֹתֵינוּ) , בֵּינֵיכֶם־ן , בֵּינֵיהֶם־ן .

לְמַעַן , בִּשְׁבִיל , בַּעֲבוּר , בְּעַד , בִּגְלַל (لأجل ، بسبب) :
לְמַעֲנִי , לְמַעַנְךָ . . . .

אֵצֶל (عند) : אֶצְלִי , אֶצְלְךָ , אֶצְלָךְ , אֶצְלוֹ , אֶצְלָהּ ,
אֶצְלֵנוּ , אֶצְלְכֶם־ן , אֶצְלָם־ן .

הִנֵּה (هاء التنبيه) : הִנְנִי , הִנְּךָ , הִנָּךְ , הִנּוֹ , הִנָּהּ (הִנֶּהָ) ,
הִנְנוּ , הִנְּכֶם־ן , הִנָּם־ן .

יֵשׁ [1] (يوجد) : יֶשְׁנִי , יֶשְׁךָ , יֶשְׁנֵךְ , יֶשְׁנוֹ , יֶשְׁנָהּ , יֶשְׁנֵנוּ ,
יֶשְׁכֶם־ן , יֶשְׁנָם־ן .

עוֹד (مازال) : עוֹדֶנִּי , עוֹדְךָ , עוֹדָךְ , עוֹדֶנּוּ , עוֹדֶנָּה ,
עוֹדֵנוּ , עוֹדְכֶם־ן , עוֹדָם־ן .

---

(١) تقابل لفظة (יֵשׁ) فعل (أيس) للكون المات في اللغة العربية . وقد بقي أثر هذا الفعل في الفعل الناقص (ليس) فهو منحوت من لا النافية و (أيس) فعل الكون المات .

אַיִן[1] (ليس ، لا يوجد) : אֵינֶנִּי (אֵינִי) , אֵינְךָ , אֵינֶנּוּ (אֵינוֹ) ,
אֵינֶנָּה , (אֵינָהּ) , אֵינֶנּוּ , אֵינְכֶם־ן , אֵינָם־ן .
נֹכַח (تجاه) : נִכְחִי , נִכְחֲךָ , נִכְחֵךְ , נִכְחוֹ ....
נֶגֶד (ضد) : נֶגְדִּי , נֶגְדְּךָ ....
בְּתוֹךְ (داخل ، بين) : בְּתוֹכִי , בְּתוֹכְךָ ....
לְבַד (وحد) : לְבַדִּי , לְבַדְּךָ ....
לְעֻמַּת (مقابل) : לְעֻמָּתִי .. . לְעֻמַּתְכֶם־ן , לְעֻמָּתָם־ן .
לִקְרַאת (نحو) : לִקְרָאתִי , לִקְרָאתְךָ , לִקְרָאתֵךְ ....
לִקְרַאתְכֶם־ן , לִקְרָאתָם־ן .
תַּחַת (تحت) : תַּחְתַּי , תַּחְתֶּיךָ , תַּחְתַּיִךְ , תַּחְתָּיו ....
אוֹדוֹת (عن) : אוֹדוֹתַי , אוֹדוֹתֶיךָ , אוֹדוֹתַיִךְ , אוֹדוֹתָיו ....
לְפָנִים (أمام ، قبل) : לְפָנַי , לְפָנֶיךָ , לְפָנַיִךְ , לְפָנָיו ,
לְפָנֶיהָ , לְפָנֵינוּ , לִפְנֵיכֶם־ן , לִפְנֵיהֶם־ן .
אַחַר (بعد) : אַחֲרַי , אַחֲרֶיךָ , אַחֲרַיִךְ , אַחֲרָיו ,
אַחֲרֶיהָ , אַחֲרֵינוּ ....
בִּלְעֲדֵי (عدا) : בִּלְעָדַי , בִּלְעָדֶיךָ , בִּלְעָדַיִךְ , בִּלְעָדָיו , ...
בִּלְעֲדֵיכֶם ....

(١) تقابل (אַיִן) إن النافية في اللغة العربية .

تصريف الأسماء : נְטִיַּת הַשֵּׁמוֹת

تحدثنا عن التغيير الذي يطرأ على الاسم في حالة اضافته إلى اسم ظاهر. أما إذا أضيف الاسم إلى الضمير فيكون تصريفه كالآتي :

الوزن	الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
פְּעָל	דָּבָר شيء	דְּבַר	דְּבָרִי ، דְּבָרְךָ ... דְּבָרֵנוּ ، דְּבַרְכֶם
פְּעָלִים	דְּבָרִים	דִּבְרֵי	דְּבָרַי ، דְּבָרֶיךָ ... דְּבָרֵינוּ ، דִּבְרֵיכֶם
פָּעֵל	זָקֵן شيخ	זְקַן	זְקֵנִי ، זְקֵנְךָ ... זְקֵנֵנוּ ، זְקֵנְכֶם
פְּעֵלִים	זְקֵנִים	זִקְנֵי	זְקֵנַי ، זְקֵנֶיךָ ... זְקֵנֵינוּ ، זִקְנֵיכֶם
פָּעוֹל	גָּדוֹל كبير	גְּדוֹל	גְּדוֹלִי ، גְּדוֹלְךָ ... גְּדוֹלֵנוּ ، גְּדוֹלְכֶם
פְּעוֹלִים	גְּדוֹלִים	גְּדוֹלֵי	גְּדוֹלַי ، גְּדוֹלֶיךָ ... גְּדוֹלֵינוּ ، גְּדוֹלֵיכֶם
פֵּעֶל	סֵפֶר كتاب	סֵפֶר	סִפְרִי ، סִפְרְךָ ... סִפְרֵנוּ ، סִפְרְכֶם
פְּעָלִים	סְפָרִים	סִפְרֵי	סְפָרַי ، סְפָרֶיךָ ... סְפָרֵינוּ ، סִפְרֵיכֶם
פֶּעֶל	מֶלֶךְ ملك	מֶלֶךְ	מַלְכִּי ، מַלְכְּךָ ... מַלְכֵּנוּ ، מַלְכְּכֶם
פְּעָלִים	מְלָכִים	מַלְכֵי	מְלָכַי ، מְלָכֶיךָ ... מְלָכֵינוּ ، מַלְכֵיכֶם
פַּעַל	בַּעַל بعل	בַּעַל	בַּעְלִי ، בַּעַלְךָ ... בַּעְלֵנוּ ، בַּעַלְכֶם
פְּעָלִים	בְּעָלִים	בַּעֲלֵי	בְּעָלַי ، בְּעָלֶיךָ ... בְּעָלֵינוּ ، בַּעֲלֵיכֶם
פֵּעוֹל	אֵזוֹר منطقة	אֵזוֹר	אֱזוֹרִי ، אֱזוֹרְךָ ... אֱזוֹרֵנוּ ، אֱזוֹרְכֶם
פְּעוֹלִים	אֱזוֹרִים	אֱזוֹרֵי	אֱזוֹרַי ، אֱזוֹרֶיךָ ... אֱזוֹרֵינוּ ، אֱזוֹרֵיכֶם
פוּעָל	עוּגָב مزمار	עוּגַב	עֻגָבִי ، עוּגָבְךָ ... עוּגָבֵנוּ ، עוּגַבְכֶם
פוּעָלִים	עוּגָבִים	עוּגְבֵי	עוּגָבַי ، עוּגָבֶיךָ ... עוּגָבֵינוּ ، עוּגְבֵיכֶם
פְּעִיל	גְּבִיר سيّد	גְּבִיר	גְּבִירִי ، גְּבִירְךָ ... גְּבִירֵנוּ ، גְּבִירְכֶם
פְּעִילִים	גְּבִירִים	גְּבִירֵי	גְּבִירַי ، גְּבִירֶיךָ ... גְּבִירֵינוּ ، גְּבִירֵיכֶם
פְּעַל	זְמַן زمان	זְמַן	זְמַנִּי ، זְמַנְּךָ ... זְמַנֵּנוּ ، זְמַנְּכֶם

الوزن	الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
פְּעָלִים	זְמַנִּים	זְמַנֵּי	זְמַנַּי , זְמַנֶּיךָ . . . זְמַנֵּינוּ , זְמַנֵּיכֶם
פְּעָל	כִּכָּר رغيف	כִּכַּר	כִּכָּרִי , כִּכָּרְךָ . . . כִּכָּרֵנוּ , כִּכָּרְכֶם
פְּעָלִים	כִּכָּרִים	כִּכְּרֵי	כִּכָּרַי , כִּכָּרֶיךָ . . . כִּכָּרֵינוּ , כִּכְּרֵיכֶם
פְּעֵלָה	אֲבֵדָה خسارة	אֲבֵדַת	אֲבֵדָתִי , אֲבֵדָתְךָ . . .
פְּעֵלוֹת	אֲבֵדוֹת	אֲבֵדוֹת	אֲבֵדוֹתַי , אֲבֵדוֹתֶיךָ . . .
פְּעִילָה	נְגִינָה لحن	נְגִינַת	נְגִינָתִי , נְגִינָתְךָ . . .
פְּעִילוֹת	נְגִינוֹת	נְגִינוֹת	נְגִינוֹתַי , נְגִינוֹתֶיךָ . . .
פַּעֲלָה	נַעֲרָה فتاة	נַעֲרַת	נַעֲרָתִי , נַעֲרָתְךָ . . .
פְּעָלוֹת	נְעָרוֹת	נַעֲרוֹת	נַעֲרוֹתַי , נַעֲרוֹתֶיךָ . . .
פָּעְלָה	חָכְמָה حكمة	חָכְמַת	חָכְמָתִי , חָכְמָתְךָ . . .
פָּעְלוֹת	חָכְמוֹת	חָכְמוֹת	חָכְמוֹתַי , חָכְמוֹתֶיךָ . . .
פֶּעֶלֶת	אִגֶּרֶת رسالة	אִגֶּרֶת	אִגַּרְתִּי , אִגַּרְתְּךָ . . .
פִּעָלוֹת	אִגָּרוֹת	אִגְּרוֹת	אִגְּרוֹתַי , אִגְּרוֹתֶיךָ . . .
תִּפְעֶלֶת	תִּפְאֶרֶת مجد	תִּפְאֶרֶת	תִּפְאַרְתִּי , תִּפְאַרְתְּךָ . . .
תִּפְעָלוֹת	תִּפְאָרוֹת	תִּפְאֲרוֹת	תִּפְאֲרוֹתַי , תִּפְאֲרוֹתֶיךָ . . .
אֶפְעָל	אֶצְבָּע إصبع	אֶצְבַּע	אֶצְבָּעִי , אֶצְבָּעֵךְ . . .
אֶפְעָלוֹת	אֶצְבָּעוֹת	אֶצְבְּעוֹת	אֶצְבְּעוֹתַי , אֶצְבְּעוֹתֶיךָ . . .
מַעָּלָה	מַתָּנָה هدية	מַתְּנַת	מַתְּנָתִי , מַתְּנָתְךָ . . .
מַעָּלוֹת	מַתָּנוֹת	מַתְּנוֹת	מַתְּנוֹתַי , מַתְּנוֹתֶיךָ . . .
מַעוֹל	מַשּׂוֹר منشار	מַשּׂוֹר	מַשּׂוֹרִי , מַשּׂוֹרְךָ . . .
מַעוֹלִים	מַשּׂוֹרִים	מַשּׂוֹרֵי	מַשּׂוֹרַי , מַשּׂוֹרֶיךָ . . .
מוֹעֵלָה	מוֹעֵצָה مجلس	מוֹעֶצֶת	מוֹעַצְתִּי , מוֹעַצְתְּךָ . . .
מוֹעָלוֹת	מוֹעָצוֹת	מוֹעֲצוֹת	מוֹעֲצוֹתַי , מוֹעֲצוֹתֶיךָ . . .
מוֹעֶלֶת	מוֹלֶדֶת وطن	מוֹלֶדֶת	מוֹלַדְתִּי , מוֹלַדְתְּךָ . . .
מוֹעָלוֹת	מוֹלָדוֹת	מוֹלְדוֹת	מוֹלְדוֹתַי , מוֹלְדוֹתֶיךָ . . .
פִּיל	שִׁיר قصيدة	שִׁיר	שִׁירִי , שִׁירְךָ . . .

الوزن	الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
פִּילִים	שִׁירִים	שִׁירֵי	שִׁירַי ، שִׁירֶיךָ . . .
מָפוֹל	מָקוֹם مكان	מְקוֹם	מְקוֹמִי ، מְקוֹמְךָ . .
מְפוֹלוֹת	מְקוֹמוֹת	מְקוֹמוֹת	מְקוֹמוֹתַי ، מְקוֹמוֹתֶיךָ . . .
פָּצָה .	שָׂפָה لغة	שְׂפַת	שְׂפָתִי ، שְׂפָתְךָ . . .
פָּעוֹת	שָׂפוֹת	שְׂפוֹת	שְׂפוֹתַי ، שְׂפוֹתֶיךָ . . .
פִּעְיָן	בִּנְיָן بناء	בִּנְיַן	בִּנְיָנִי ، בִּנְיָנְךָ . . .
פִּעְיָנִים	בִּנְיָנִים	בִּנְיְנֵי	בִּנְיָנַי ، בִּנְיָנֶיךָ . . .
פֵּע	בֵּן ابن	בֶּן	בְּנִי ، בִּנְךָ . . .
פָּעִים	בָּנִים	בְּנֵי	בָּנַי ، בָּנֶיךָ . . .
פֹּל	חֹק قانون	חָק	חֻקִּי ، חָקְךָ . . .
פֻּלִּים	חֻקִּים	חֻקֵּי	חֻקַּי ، חֻקֶּיךָ . . .

هناك أسماء ينتمي معظمها إلى الأوزان السابقة ، ولكن تصريفها يشذ عن تلك القواعد ، وإليك أهمها :

تمرين ١

אָב (أب) : אָבִי ، אָבִיךָ ، אָבִיךְ ، אֲבִיכֶם ، אֲבִיהֶם .

אָח (أخ) : אָחִי ، אָחִיךָ ، אָחִיךְ ، אֲחִיכֶם ، אֲחִיהֶם .

אַחִים (إخوة) : אַחַי ، אַחֶיךָ ، אֶחָיו ، אֲחֵיכֶם ، אֲחֵיהֶם .

חָם (حم) : חָמִי ، חָמִיךְ ، חָמִיהָ ، חֲמִיכֶן ، חֲמִיהֶן .

פֶּה (فم) : פִּי ، פִּיךָ ، פִּיךְ ، פִּיכֶם ، פִּיהֶם .

פִּיּוֹת(أفواه) : פִּיּוֹתַי ، פִּיּוֹתֶיךָ ، פִּיּוֹתֵיכֶם ، פִּיּוֹתֵיהֶם .

בַּת (ابنة) : בִּתִּי ، בִּתְּךָ ، בִּתְּכֶם ، בִּתָּם .

בָּנוֹת بنات) : בְּנוֹתַי ، בְּנוֹתֶיךָ ، בְּנוֹתֵיכֶם ، בְּנוֹתֵיהֶם .

בְּהֵמָה (بهيمة) : בְּהֶמְתִּי , בְּהֶמְתְּךָ , בְּהֶמְתְּכֶם , בְּהֶמְתָּם .
בַּרְזֶל (حديد) : בַּרְזִלִּי , בַּרְזִלְּךָ , בַּרְזִלְּכֶם , בַּרְזִלָּם .
גַּלְגַּל (دولاب) : גַּלְגַּלִּי , גַּלְגַּלְּךָ , גַּלְגַּלְּכֶם , גַּלְגַּלָּם .
גַּלְגַּלִּים (دواليب) : גַּלְגַּלַּי , גַּלְגַּלֶּיךָ , גַּלְגַּלֵּיכֶם , גַּלְגַּלֵּיהֶם .
דְּבַשׁ (عسل) : דִּבְשִׁי , דִּבְשְׁךָ , דִּבְשְׁכֶם , דִּבְשָׁם .
דָּם (دم) : דָּמִי , דָּמְךָ , דִּמְכֶם , דָּמָם .
חֶדֶר (غرفة) : חֶדְרִי , חֶדְרְךָ , חֶדְרְכֶם , חֶדְרָם .
יָד (يد) : יָדִי , יָדְךָ , יֶדְכֶם , יָדָם .
לְחִי (خدّ) : לֶחְיִי , לֶחְיוֹ . . . .
לְחָיַיִם (خدان أو خدود) : לְחָיַי , לְחָיֶיךָ , לְחָיֵיכֶם , לְחָיֵיהֶם .
מַס (ضريبة) : מִסִּי , מִסְּךָ , מִסְּכֶם , מִסָּם .
מִסִּים (ضرائب) : מִסַּי , מִסֶּיךָ , מִסֵּיכֶם , מִסֵּיהֶם .
נֶכֶד (حفيد) : נֶכְדִּי , נֶכְדְּךָ , נֶכְדְּכֶם , נֶכְדָּם .
סַף (عتبة) : סִפִּי , סִפְּךָ , סִפְּכֶם , סִפָּם .
צַד (جانب) : צִדִּי , צִדְּךָ , צִדְּכֶם , צִדָּם .
קָדְקֹד (جمجمة) : קָדְקֳדִי , קָדְקָדְךָ , קָדְקָדְכֶם , קָדְקֳדָם .
שָׁבוּעַ (اسبوع) : שְׁבוּעִי , שְׁבוּעֲךָ , שְׁבוּעֲכֶם , שְׁבוּעָם .
שָׁבוּעוֹת (أسابيع) : שְׁבוּעוֹתַי , שְׁבוּעוֹתֶיךָ , שְׁבוּעוֹתֵיכֶם , שְׁבוּעוֹתֵיהֶם .
שְׁכֵנָה (جارة) : שְׁכֶנְתִּי , שְׁכֶנְתְּךָ , שְׁכֶנְתְּכֶם , שְׁכֶנְתָּם .
שֶׂה (شاة) : שֵׂיִי , שֵׂיְךָ , שֵׂיכֶם , שֵׂיָם .

تمارين

أضف الأسماء الآتية مفردة ومجموعة إلى جميع ضمائر الجر المتصلة :

סַל ، סַכִּין ، חַלּוֹן

٢ – استبدل الكلمات שֶׁלִּי ، שֶׁלְּךָ الخ فيما يأتي بضمائر جر متصلة مطابقة :

הַמְּנוֹרָה שֶׁלִּי גְּדוֹלָה מֵהַמְּנוֹרָה שֶׁלְּךָ וּמַדּוּעַ הַמְּחִיר שֶׁלָּהּ קָטָן מֵהַמְּחִיר שֶׁל מְנוֹרָתְךָ ? עַל הַכִּסְאוֹת שֶׁלָּנוּ אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים , וְעַל הַמִּטּוֹת שֶׁלָּנוּ אֲנַחְנוּ יְשֵׁנִים . מַדּוּעַ לֹא אָכְלָה הַנַּעֲרָה אֶת הַגְּבִינָה שֶׁלָּהּ ? הַדְּבוֹרָה נוֹתֶנֶת לָנוּ אֶת הַדְּבַשׁ שֶׁלָּהּ . מַדּוּעַ אֵינְךָ אוֹכֵל בַּמַּזְלֵג שֶׁלְּךָ ? אֵין אִישׁ שָׂמֵחַ בַּחֵלֶק שֶׁלּוֹ . בַּמֶּה אֲכַלְתֶּם אֶת הַמָּרָק שֶׁלָּכֶם ? הַיֶּלֶד בָּכָה , וְאִישׁ לֹא שָׁמַע אֶת קוֹל הַבְּכִי שֶׁלּוֹ .

٣ – حوّل ضمير المتكلم في الجملة الآتية إلى جميع ضمائر الرفع المنفصلة ، بحيث يكون كل خبر مطابقاً لكل مبتدأ وهي :

« אֲנִי חָרוּץ »

٤ – حوّل ضمير المتكلم في الجملة الآتية إلى جميع ضمائر النصب المنفصلة وهي :

« אוֹתִי שָׁאַל הַמּוֹרֶה »

٥ – خاطب بالعبارة الآتية المفردة المؤنثة وجمع الذكور وجمع الإناث وهي :

« הֲלָמַדְתָּ אֶת שִׁעוּרְךָ »

٦ – أضف الأسماء الآتية إلى ضمائر الجر المتصلة :

נָשִׁים — עֵינַיִם — אָבוֹת — נְעָרִים — פָּרוֹת — שְׁכֵנִים — עִזִּים — כְּרָמִים — רַגְלַיִם — אַחִים .

اسم الإشارة : כִּנּוּי הָרֶמֶז

أ - القريب

المفرد		للجمع بنوعيه
للمذكر	للمؤنث	
זֶה ذا ، هذا הַזֶּה : هذا זוּ : هذا	זאת : ذه ، هذه הַזּאת : هذه זוּ، זוֹ } هذه	אֵל ، אֵלֶּה ، אֵלּוּ הָאֵל ، הָאֵלֶּה ، הָאֵלּוּ } هؤلاء הַלָּלוּ

ب - البعيد

للمذكر	للمؤنث	للجمع
הַלָּז הַלָּזֶה הַהוּא אוֹתוֹ } ذلك	הַלָּז הַלֵּזוּ הַהִיא אוֹתָהּ } تلك	للجمع المذكر : הָהֵם، אוֹתָם للجمع المؤنث : הָהֵן، אוֹתָן } أولئك للجمع بنوعيه : הַלָּלוּ

اسم الإشارة : هو مادل على معيّن بمعونة إشارة حسيّة . ويطابق اسم الإشارة المشار إليه في تذكيره وتأنيثه وفي إفراده وجمعه .

ملاحظات :

١ – يندر في العبرية الحديثة استعمال זוֹ (للمذكر القريب) كما يندر استعمال הַלָּז و הַלָּזֶה و הַלֵּזוּ[1] (للمفرد البعيد بنوعيه) و אֵל و הָאֵל (للجمع البعيد بنوعيه) .

٢ – يقابل זֹאת (للمؤنث القريب) لفظة « ذات » في اللغة العربية ، وقد نصت الكتب النحوية القديمة على أن « ذات » اسم إشارة للمؤنث القريب في بعض اللهجات العربية .

٣ – إذا كانت أداة الإشارة بمنزلة المبتدأ ذكرت قبل المشار إليه ، مثل : זֶה אִישׁ עָשִׁיר (هذا رجل غني) و זֹאת אִשָּׁה עֲשִׁירָה (هذه امرأة غنية) و זֶה הָאִישׁ (هذا « هو » الرجل) و אֵלֶּה בְּנֵי דוֹדִי (هؤلاء أبناء عمي) .

٤ – إذا كان المشار إليه معرّفاً وجب أن يسبق اسم الإشارة . وعندئذ يكون اسم الإشارة بمنزلة البدل من المشار إليه . ويجب أن يطابق البدل المبدَل منه من حيث نوعه وعدده مثل : הָאֲנָשִׁים הָהֵם נְדִיבִים (أولئك الرجال كرام) و הַנָּשִׁים הָהֵן נְדִיבוֹת (أولئك النسوة كريمات) . أما אוֹתוֹ و אוֹתָהּ و אוֹתָם و אוֹתָן للمشار إليه البعيد فتستعمل استعمال اسم الإشارة في اللغة العربية ، أي أنها تسبق المشار إليه المعرّف ويكون هو بمنزلة البدل منها ، مثل : אוֹתוֹ הָאִישׁ יְדִידִי (ذلك الرجل صديقي) و אוֹתָהּ הָאִשָּׁה יְדִידָתִי و אוֹתָם הָאֲנָשִׁים יְדִידַי و אוֹתָן הַנָּשִׁים יְדִידוֹתַי .

٥ – إذا كان المشار إليه متلواً بصفة ذكرت قبل أداة الإشارة مثل : הָאִישׁ הַנָּדִיב הַזֶּה שְׁכֵנִי (هذا الرجل الكريم جاري) .

٦ – قد تدل أداة الإشارة المنكرة على معنى « دونكَ » أو « دونكم » الخ فيقال זֶה הַסֵּפֶר (دونك الكتابَ) و אֵלֶּה הַסְּפָרִים (دونكم الكتبَ) .

---

(١) يلاحظ استعمال اللام في هذه الأسماء للدلالة على البعد .

٧ - يأتي اسم الإشارة « זֶה » أحياناً لتحسين اللفظ ، ولا فائدة له غير ذلك ، وذلك بعد أسماء الاستفهام : מַה و מֶה و מָה و מִי و לָמָּה و מַדּוּעַ مثل : מַה זֶּה עָשִׂיתָ ؟ (ماذا صنعت ؟) و לָמָּה זֶה אָמַרְתָּ ؟ (لماذا قلت ؟) و מִי זֶה בָּא (منذا جاء ؟) وقد تأتي « זֶה » قبل اسم عدد أو قبل اسم دال على الزمن [1] مثل : זֶה עֶשֶׂר שָׁנִים (منذ عشر سنوات) ومثل : זֶה שָׁנָה אֲנִי לוֹמֵד (منذ سنة أنا أدرس) و זֶה שָׁבוּעַ יָמִים אֲנִי נוֹסֵעַ (منذ أسبوع أنا مسافر) .

٨ – تدخل حروف النسب على أسماء الإشارة فتقول : לָזֶה و בָּזֶה و מִזֶּה و כָּזֶה للمذكر ، و בְּזֹאת و לְזֹאת و מִזֹּאת و כָּזֹאת للمؤنث .

٩ – كثيراً مايستعمل حرف التنبيه « הִנֵּה » للاشارة ، ويكون المشار إليه ضميراً مقترناً بها فيقال : הִנְנִי (هأنذا) بدلاً من הִנֵּה אֲנִי ، عند الوقف يقال : הִנֵּנִי .

تمارين

١ – ضع اسم إشارة مناسباً في المكان الخالي مما يأتي :

מַה זֶּה ? . . . כֶּבֶשׂ — הַכֶּבֶשׂ . . . גָּדוֹל וְהַכֶּבֶשׂ . . . קָטָן — קַח־לְךָ אֶת הַתַּפּוּחִים . . . — הַתַּפּוּחִים . . . מְתוּקִים וְהַתַּפּוּחִים . . . מָרִים — הָאִשָּׁה . . . צְעִירָה וְהָאִשָּׁה . . . זְקֵנָה — . . . כֶּלֶב וְ . . . חָתוּל — הַבַּיִת . . . חָדָשׁ וְהַבַּיִת . . . יָשָׁן — מִי . . . עוֹמֵד שָׁם תַּחַת הָעֵץ ? — שָׁם בַּגַּן . . . יֵשׁ תְּאֵנִים , וּפֹה בַּגַּן . . . רַק עֲנָבִים — הַבַּיִת . . . אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה נִבְנָה . . . שָׁלֹשׁ שָׁנִים — מַדּוּעַ . . . אַתָּה עָצוּב ? — מִי . . . בָּא שָׁם עִם הַנַּעַר ? — לָמָּה . . . בָּאתָ אֶל בֵּית הַסֵּפֶר ?

---

(١) تكون عندئذ بمعنى منذ .

٢ – حوّل الإشارة في الجملة الآتية إلى المفردة المؤنثة ثم إلى الجمع بنوعيه :

הַתַּלְמִיד הַזֶּה פָּתַח אֶת סִפְרוֹ

٣ – تحدث بالعبارة الآتية عن المفردة المؤنثة ثم عن الجمع بنوعيه :

הָאִישׁ הַהוּא קָרַע אֶת בִּגְדוֹ

٤ – دلّ على أسماء الإشارة في العبارات التالية وعلل أسباب استعمالها :

לָאִישׁ הַזֶּה בָּנִים וּבָנוֹת . בַּנָּהָר הַזֶּה יֵשׁ דָּגִים רַבִּים . הַסּוּסִים הָהֵם עוֹמְדִים בָּאֻרְוָה . הַפָּרוֹת הָהֵן עוֹמְדוֹת בָּרֶפֶת . בֶּחָצֵר הַזֹּאת יֵשׁ גַּן קָטָן . אַל תִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע הַהוּא . אַל תַּאֲמִין לָאִשָּׁה הַזֹּאת . הַמַּיִם בַּבְּאֵר הַהִיא קָרִים . בֶּהָרִים הָאֵלֶּה יֵשׁ בַּרְזֶל וָכֶסֶף . לֶעָנִי הַהוּא רֵעִים מְעַטִּים . מִי אָהוּב כֶּעָשִׁיר הַזֶּה ! הֶהָרִים הַלָּלוּ גְּבוֹהִים . הַבָּתִּים הַלָּלוּ בְּעִירֵנוּ קְטַנִּים . הַנָּשִׁים הָהֵן צְנוּעוֹת . הַבֵּיצִים הַלָּלוּ טְרִיּוֹת .

الاسم الموصول : כִּנּוּי הַהֶמְשֵׁךְ

الموصول : هو ما دل على معين سبب تعيينه جملة الصلة التي تليه ويدل على الموصول في العبرية كلمة (אֲשֶׁר) التي تستعمل للمفرد والجمع بنوعيهما مثل : הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּא אָחִיךָ הוּא (الرجل الذي جاء أخوك هو) و הָאִשָּׁה אֲשֶׁר בָּאָה אֲחוֹתְךָ הִיא و הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ אַחֶיךָ הֵם و הַנָּשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ אַחְיוֹתֶיךָ הֵן .

وقد يقتصر أحياناً على حرف الشين وحده مشكولاً بالسيجول (שֶׁ) بدلاً

من كلمة אֲשֶׁר مثل : אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת הַמּוֹרֶה שֶׁלִּמֵּד אוֹתְךָ (أنا أعرف المعلم الذي علمكَ) . وفي هـذه الحالة ينبغي تشديد الحرف الذي يلي الشين إذا لم يكن من حروف الحلق . ويكثر استعمال هذه الصيغة في العبرية الحديثة .

وقد تدخل هاء التعريف على بعض المشتقات فتفيد معنى الموصول وتنوب عنه [1] مثل : הָאִישׁ הָעוֹשֶׂה צְדָקָה שְׁכֵנִי (الرجل الذي يصنع صدقة جاري) بدل : הָאִישׁ אֲשֶׁר עוֹשֶׂה צְדָקָה .

وقد تفيد (מַה) و (מִי) معنى الموصول إذا كانتا متلوتين بحرف (שֶׁ) وتستعمل الأولى لغير العاقل ، كما تستعمل الثانيـة للعاقل مثل : מַה־שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה (ما كان هو ما سيكون) ومثل : רָאִיתִי אֶת מִי שֶׁהָלַךְ (رأيت من ذهب) .

وقد يحذف الاسم الموصول إذا دل السياق عليه مثل : בָּעִיר בָּהּ נוֹלַדְתְּ (في المدينة التي فيها وُلدت) و הָאִישׁ אֵלָיו הָלַכְתְּ (الرجل الذي إليه ذهبتِ).

وصلة الموصول تأتي جملة فعلية مثل : הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ ، أو اسمية مثل: הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּנוֹ חָרוּץ ، أو ظرفاً مثل : הָאִישׁ אֲשֶׁר תַּחַת הָעֵץ ، أو جاراً ومجروراً مثل : הָאִישׁ אֲשֶׁר בַּבַּיִת .

ويجب أن تشتمل صلة الموصول على ضمير يعود على الموصول يسمى عائداً، وكثيراً ما يحذف هذا العائد إذا فُهم المعنى مثل : זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם (هذا عهدي الذي تحفظونـ « ـه » بيني وبينكم) ومثل : וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ (واتخذوا لأنفسهم نساء من كل ما اختارو « ه »).

وإذا دخلت الباء على אֲשֶׁר أفادت معنى الظرفية المكانية مثل: בַּאֲשֶׁר תָּגוּר אָגוּר (حيثما تسكن أسكن) وإذا دخلت الكاف على אֲשֶׁר أفـادت معنى

(١) يشبه ذلك استعمال أداة التعريف في اللغة العربية اسماً موصولاً وهي الداخلة على اسمي الفاعل والمفعول أو على المضارع الذي يفيد الاستمرار التجددي كقول الشاعر :

ما أنت بالحكم الترضى حكومته ولا الأصيل ولا ذي الرأي والجدل

الظرفية الزمانية مثل : כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל הָעִיר (حينما اقترب إلى المدينة) .

ورد في العبرية القديمة استعمال « זֶה » و « זוּ » اسمي[1] موصول للمفرد المذكر والمؤنث . ويندر هذا الاستعمال في العبرية الحديثة .

تمرين

اضبط بالشكل المناسب حرفي الـ « ה » والـ « ש » الواردين اسماً موصولاً في القطعة التالية :

הַנַּעַר שמִתְעַצֵּל בְּלִמּוּדוֹ לֹא יַצְלִיחַ . מִי הוּא הָאוֹרֵחַ הבָּא אֵלֶיךָ ? הָאִישׁ שמְכַבֵּד אֲחֵרִים , מְכַבְּדִים אֲחֵרִים גַּם אוֹתוֹ . מָה הוּא הַדָּבָר שאָבַד לְךָ ? הַבַּיִת הבָּנוּי מֵעֵצִים לַחִים לֹא טוֹב לְדִירָה . הַכֶּלֶב שקָשׁוּר תָּמִיד אֶל הַקִּיר רַע מְאֹד . הָאֲנָשִׁים העוֹשִׂים טוֹב חֲבִיבִים לַכֹּל . תֵּן לִי עֵט שכּוֹתֵב הֵיטֵב . הָאִישׁ העוֹבֵד אֵינוֹ רָעֵב לַלֶּחֶם . זֶה הוּא הָאִישׁ האוֹהֵב אֶת מוֹלַדְתּוֹ .

العدد : שֵׁם הַמִּסְפָּר

العدد من ثلاثة إلى عشرة على عكس المعدود : فيذكّر إذا كان المعدود مؤنثاً ، ويؤنث إذا كان المعدود مذكراً فنقول : אַרְבָּעָה יְלָדִים (أربعة أولاد) و אַרְבַּע יְלָדוֹת (أربع بنات) .

---

(١) هذا الاستعمال شبيه باستعمال « ذو » اسم موصول في بعض اللهجات العربية القديمة كقول الشاعر :

فإن الماء ماء أبي وجدي وبئري ذو حفرت وذو طويت

وفي لهجة طيء : (هذا ذو قال ذاك) .

وفيما يلي بيان العدد مذكراً ومؤنثاً ، مطلقاً ومضافاً :

مع المذكر: مطلقاً		مع المذكر: مضافاً	مع المؤنث: مطلقاً		مع المؤنث: مضافاً
אֶחָד	واحد	אַחַד	אַחַת [1]	واحدة	אַחַת
שְׁנַיִם	اثنان	שְׁנֵי	שְׁתַּיִם	اثنتان	שְׁתֵּי
שְׁלֹשָׁה	ثلاثة	שְׁלֹשֶׁת	שָׁלֹשׁ	ثلاث	שְׁלֹשׁ أو שְׁלֹשֶׁת
אַרְבָּעָה	أربعة	אַרְבַּעַת	אַרְבַּע	أربع	אַרְבַּע أو אַרְבַּעַת
חֲמִשָּׁה	خمسة	חֲמֵשֶׁת	חָמֵשׁ	خمس	חֲמֵשׁ أو חֲמֵשֶׁת
שִׁשָּׁה	ستة	שֵׁשֶׁת	שֵׁשׁ	ست	שֵׁשׁ أو שֵׁשֶׁת
שִׁבְעָה	سبعة	שִׁבְעַת	שֶׁבַע	سبع	שְׁבַע أو שִׁבְעַת
שְׁמוֹנָה	ثمانية	שְׁמוֹנַת	שְׁמוֹנֶה	ثمان	שְׁמוֹנֶה
תִּשְׁעָה	تسعة	תִּשְׁעַת	תֵּשַׁע	تسع	תְּשַׁע أو תִּשְׁעַת
עֲשָׂרָה	عشرة	עֲשֶׂרֶת	עֶשֶׂר	عشر	עֶשֶׂר أو עֲשֶׂרֶת

والأعداد المركبة من أحد عشر إلى تسعة عشر هي كالوضع العربي من حيث التذكير والتأنيث وهي :

(١) في حالة الوقف אֶחָת .

אַחַד أو עַשְׁתֵּי	עָשָׂר	أحد عشر
שְׁנֵים	עָשָׂר	اثنا عشر
שְׁלֹשָׁה	עָשָׂר	ثلاثة عشر
אַרְבָּעָה	עָשָׂר	أربعة عشر
חֲמִשָּׁה	עָשָׂר	خمسة عشر
שִׁשָּׁה	עָשָׂר	ستة عشر
שִׁבְעָה	עָשָׂר	سبعة عشر
שְׁמוֹנָה	עָשָׂר	ثمانية عشر
תִּשְׁעָה	עָשָׂר	تسعة عشر

אַחַת أو עַשְׁתֵּי(1)	עֶשְׂרֵה	احدى عشرة
שְׁתֵּים	עֶשְׂרֵה	اثنتا عشرة
שְׁלֹשׁ	עֶשְׂרֵה	ثلاث عشرة
חֲמֵשׁ	עֶשְׂרֵה	أربع عشرة
חֲמֵשׁ	עֶשְׂרֵה	خمس عشرة
שֵׁשׁ	עֶשְׂרֵה	ست عشرة
שְׁבַע	עֶשְׂרֵה	سبع عشر
שְׁמוֹנֶה	עֶשְׂרֵה	ثماني عشرة
תְּשַׁע	עֶשְׂרֵה	تسع عشر

ألفاظ العقود :

עֶשְׂרִים عشرون ـ שְׁלֹשִׁים ثلاثون ـ אַרְבָּעִים أربعون ـ חֲמִשִּׁים خمسون ـ שִׁשִּׁים ستون ـ שִׁבְעִים سبعون ـ שְׁמוֹנִים ثمانون ـ תִּשְׁעִים تسعون .

المئات والآلاف :

מֵאָה مئة ـ מָאתַיִם مائتان ـ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת ثلاثمائة ـ אַרְבַּע מֵאוֹת أربعمائة ـ חֲמֵשׁ מֵאוֹת خمسمائة ـ שֵׁשׁ מֵאוֹת ـ שְׁבַע מֵאוֹת ـ שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת ـ תְּשַׁע מֵאוֹת ـ אֶלֶף ألف ـ אַלְפַּיִם ألفان ـ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים ثلاثة آلاف ـ אַרְבַּעַת . . . חֲמֵשֶׁת . . . שֵׁשֶׁת . . . שִׁבְעַת . . . שְׁמוֹנַת . . . תִּשְׁעַת . . . עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים عشرة آلاف ـ أو רִבּוֹא(2) أو רְבָבָה ـ עֶשְׂרִים אֶלֶף عشرون ألفاً ـ שְׁלֹשִׁים אֶלֶף ثلاثون ألفاً أو שָׁלֹשׁ רְבָבוֹת ـ מֵאָה אֶלֶף مائة ألف .

---

(١) يندر جداً استعمال هذا اللفظ في العبرية الحديثة .

(٢) يقابل هذا اللفظ في العربية الربوة وهي عشرة آلاف .

عطف الأعداد :

في حالة عطف الأعداد على ألفاظ العقود يجب مراعاة جعل العدد على عكس المعدود .

فاذا كان المعدود مذكراً نقول :

עֶשְׂרִים וְאֶחָד أو אֶחָד וְעֶשְׂרִים واحد وعشرون (الصيغة الأولى هي المألوفة ، لا سيا في العبرية الحديثة) — עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם اثنان وعشرون — עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה ثلاثة وعشرون — עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה أربعة وعشرون — חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה تسعة وخمسون — שִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה ثمانية وستون — שִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה ثلاثة وسبعون — שְׁמוֹנִים וּשְׁנַיִם اثنان وثمانون — תִּשְׁעִים וְאֶחָד واحد وتسعون .

وإن كان المعدود مؤنثاً نقول :

עֶשְׂרִים וְאַחַת واحدة وعشرون — חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם اثنتان وخمسون — שִׁבְעִים וְאַרְבַּע أربع وسبعون — תִּשְׁעִים וְשָׁלֹשׁ ثلاث وتسعون .

قواعد هامة :

١ — الأعداد من ثلاثة إلى تسعة على عكس المعدود مفردة أو مركبة أو معطوفاً عليها .

٢ — العدد عشرة يكون على عكس المعدود إن كان مفرداً ، وعلى وفقه إن كان مركباً .

٣ — العددان واحد واثنان يوافقان المعدود مفردين أو مركبين أو معطوفاً عليهما .

٤ — مائة وألف وألفاظ العقود تلزم صورة واحدة ، سواء أكان المعدود مذكراً أم مؤنثاً .

٥ — تمييز العدد يكون جمعاً مع الاثنين والثلاثة والعشرة وما بينهما ، ويكون مفرداً مع الأعداد المركبة وألفاظ العقود والمائة والألف .

العدد الترتيبي : הַמִּסְפָּר הַסִּדּוּרִי

مذكراً		جمع المذكر	مؤنثاً	جمع المؤنث
רִאשׁוֹן	أول	רִאשׁוֹנִים	רִאשׁוֹנָה	רִאשׁוֹנוֹת
שֵׁנִי	ثان	שְׁנִיִּים	שְׁנִית أو שְׁנִיָּה	שְׁנִיּוֹת
שְׁלִישִׁי	ثالث	שְׁלִישִׁים	שְׁלִישִׁית	שְׁלִישִׁיּוֹת
רְבִיעִי	رابع	רְבִיעִים	רְבִיעִית	רְבִיעִיּוֹת
חֲמִישִׁי	خامس	חֲמִישִׁים	חֲמִישִׁית	חֲמִישִׁיּוֹת
שִׁשִּׁי	سادس	שִׁשִּׁים	שִׁשִּׁית	שִׁשִּׁיּוֹת
שְׁבִיעִי	سابع	שְׁבִיעִים	שְׁבִיעִית	שְׁבִיעִיּוֹת
שְׁמִינִי	ثامن	שְׁמִינִים	שְׁמִינִית	שְׁמִינִיּוֹת
תְּשִׁיעִי	تاسع	תְּשִׁיעִים	תְּשִׁיעִית	תְּשִׁיעִיּוֹת
עֲשִׂירִי	عاشر	עֲשִׂירִים	עֲשִׂירִית	עֲשִׂירִיּוֹת

ملاحظات :

١ – لا تأتي أعداد ترتيبية خاصة بعد العشرة ، لكن يؤتى بالأعداد الأصلية معرفة بهاء التعريف مسبوقة بالاسم المعدود مثل : הַיּוֹם הָעֶשְׂרִים (اليوم العشرون) و הַתַּלְמִידָה הַשְּׁבַע עֶשְׂרֵה (التلميذة السابعة عشرة) .

٢ – يتلو العدد الترتيبي المعدود ويتبعه في تعريفه وتنكيره ، وفي إفراده وجمعه ، وفي تذكيره وتأنيثه مثل : שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן (أسبوع أول) و הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן (الأسبوع الأول) و הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית (السنة الرابعة)والשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת (السنون الأولى) .

٣ – قد يضاف الاسم المعدود إلى العدد مثل : שְׁנַת הַמֵּאָה (ولا يقال הַשָּׁנָה הַמֵּאָה) ومثل : שְׁנַת הָאֶלֶף .

الكسور : הַמִּסְפָּר הַחֶלְקִי

חֲצִי (وفي حالة الوقف חֵצִי) نصف ـ שְׁלִישִׁית أو שְׁלִישׁ (ثلث) ـ רְבִיעִית أو רֶבַע (ربع) ـ חֲמִישִׁית أو חֹמֶשׁ (خُمس) ـ שִׁשִּׁית (سُدس) ـ שְׁבִיעִית (سُبع) ـ שְׁמִינִית (ثُمن) ـ תְּשִׁיעִית (تُسع) ـ עֲשִׂירִית أو עִשָּׂרוֹן أو עֲשִׂירִיָּה (عُشر) .

بعد العشرة لا توجد ألفاظ خاصة للكسور وإنما يؤتى بالعدد الأصلي بإضافة كلمة « חֵלֶק » (جزء) مثل : חֵלֶק אַחַד עָשָׂר ($\frac{١}{١١}$) و חֵלֶק שִׁבְעָה עָשָׂר ($\frac{١}{١٧}$) . أما في الجمع فيؤتى بكلمة « חֶלְקֵי » (أجزاء) فيقال שְׁלֹשָׁה חֶלְקֵי עֶשְׂרִים ($\frac{٣}{٢٠}$) و אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה חֶלְקֵי מֵאָה וְעֶשְׂרִים ($\frac{٤٥}{١٢٠}$) الخ . وفي حالة التعريف نقول : הַחֵלֶק הַמֵּאָה ($\frac{١}{١٠٠}$) و תְּשַׁעַת חֶלְקֵי הָאַרְבָּעִים ($\frac{٩}{٤٠}$) .

تعريف العدد : יִדּוּעַ הַמִּסְפָּר

إذا أُريد تعريف عدد بالهاء ، فان كان مضافاً أُدخلت الهاء على المضاف إليه مثل : אַרְבַּעַת הָאֲנָשִׁים (أربعة الرجال) و חֲמֵשׁ הַשָּׁנִים (خمس السنين) و שֵׁשֶׁת אַלְפֵי הַלִּירָה (ستة آلاف الليرة) ؛ وإن كان مركباً أُدخلت على عجز العدد المركب أو على تمييزه مثل : שְׁנֵים הֶעָשָׂר אִישׁ (الاثنا عشر رجلاً) ومثل : שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים[1] (الاثنتا عشرة حَجَرة) . هذا إذا كان

---

(١) تمييز العدد المركب يكون مفرداً ، ويجوز أن يؤتى به جمعاً في العبرية الحديثة كما في هذا المثال .

العدد المركب أصلياً . أما إذا كان ترتيبياً فإن كان العدد مذكراً ادخلت هاء التعريف على عجزه مثل : הַיּוֹם אַחַד הֶעָשָׂר (اليوم الحادي عشر) وإن كان العدد مؤنثاً أدخلت هاء التعريف على صدره مثل : הַשָּׁנָה הָאַחַת עֶשְׂרֵה (السنة الحادية عشرة) . وإذا كان العدد من ألفاظ العقود دخلت الهاء على الاسم المعدود الذي يليه مثل : אַרְבָּעִים הַיּוֹם (الأربعون يوماً) ، وإذا كان العدد معطوفاً ومعطوفاً عليه أدخلت هاء التعريف على المعطوف عليه مثل : הַחֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם (المائتان والخمسون) . هذا اذا لم يذكر المعدود بعد المعطوف . فإن ذكر المعدود بعده أدخلت الهاء على المعدود وحده فنقول : עֶשְׂרִים וְשִׁבְעַת הָאֲנָשִׁים (السبعة والعشرون رجلًا) .

ملاحظات :

١ – قد تضاف الأعداد إلى ضمائر الجر المتصلة فيقال : שְׁלָשְׁתֵּנוּ (ثلاثتنا) بدل : אֲנַחְנוּ הַשְּׁלֹשָׁה (نحن الثلاثة) و שְׁנֵיכֶם عوضاً عن : אַתֶּם הַשְּׁנַיִם (أنتما الاثنان) .

٢ - للدلالة على مضاعفة العدد يؤتى باللاحقة « ־ַיִם » مثل : אַרְבַּעְתַּיִם (أربعة أضعاف) و שִׁבְעָתַיִם (سبعة أضعاف) كما يقال : שְׁלָשְׁתַּיִם و שְׁשָׁתַיִם و עֲשַׂרְתַּיִם [1] .

٣ – إذا سبقت كاف التشبيه اسم العدد أفادت التقريب مثل : כְּעֶשְׂרִים אִישׁ (نحو عشرين رجلًا) ومثل : כְּאַרְבָּעִים יוֹם و כְּמֵאָה לִירָה .

---

(١) للدلالة على مضاعفة العدد بعد العشرة يؤتى بكلمتين « פְּעָמִים כָּכָה » مثل : עֶשְׂרִים פְּעָמִים כָּכָה .

تمارين

١ – إقرأ الأعداد الآتية مميزة بمذكر مرة وبمؤنث أخرى :

5 — 8 — 12 — 18 — 24 — 37 — 40 — 68 — 79 — 103 — 217 — 436 — 1957 .

٢ – استبدل الأرقام فيما يأتي بكلمات عبرية :

בְּשָׁבוּעַ (7) יָמִים . בַּיּוֹם (24) שָׁעוֹת . בַּשָּׁעָה (60) דַּקָּה . בַּדַּקָּה (60) שְׁנִיָּה .
בַּשָּׁנָה (12) חֹדֶשׁ . בַּחֹדֶשׁ (30) יוֹם . בַּשָּׁנָה (365) יוֹם . בַּשָּׁנָה (4) תְּקוּפוֹת .
בַּתְּקוּפָה (3) חֳדָשִׁים .

٣ – اكتب الأرقام التي في الجمل الآتية بكلمات عبرية ، ثم بيّن حكم الأعداد من حيث التذكير أو التأنيث أو البقاء على صورة واحدة :

הַיּוֹם לָמַדְתִּי (2) שָׁעוֹת וּמָחָר אֶלְמַד (4) פְּעָמִים . יְהוָה יְשַׁלֵּם לְךָ שֶׁבַע פְּעָמִים עַל הַטּוֹב שֶׁעָשִׂיתָ לָנוּ הַ (2) לִי וּלְאָחִי . אַיֵּה הָיָה הַמּוֹרֶה בְּ (40) יָמִים (*) , אֲשֶׁר לֹא בָא אֶל בֵּית-הַסֵּפֶר ? אֲנִי יוֹשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת בְּעֶרֶךְ (15) שָׁנָה . (25) אֲנָשִׁים נָסְעוּ בָּעֲגָלָה הַקְּטַנָּה הַזֹּאת .

٤ – ضع الأعداد الآتية مُعرّفة في جمل تامة :

25 יוֹם — 503 חַיָּלִים — 19 בַּיִת — 68 לִירוֹת .

٥ – ضع أعداداً ترتيبية مكان الأرقام في الجمل الآتية :

בִּקַּרְתִּי בְּבֵיתְךָ בַּיּוֹם 15 לַחֹדֶשׁ זֶה . קָרָאתִי אֶת הַחֵלֶק 3 מִן הַסֵּפֶר . שָׁחַטְנוּ אֶת הַתַּרְנְגֹלֶת 5 . שָׁתִיתִי אֶת הַכּוֹס 10 . נוֹלַדְתִּי בַּיּוֹם 21 לְחֹדֶשׁ יוּלִי . אָחִי נוֹלַד בַּיּוֹם 12 לְחֹדֶשׁ מַאי .

---

(١) يجوز في العبرية الحديثة أن يأتي تمييز ألفاظ العقود جمعاً كما في هذا المثال .

الفعل : הַפֹּעַל

تقسيم من حيث الزمن : זְמַנֵּי הַפֹּעַל

ينقسم الفعل من حيث زمنه الى ماض זְמַן עָבָר مثل : שָׁמַר (حَرَسَ) ومستقبل זְמַן עָתִיד مثل : יִשְׁמֹר (يحرس) وحال זְמַן הֹוֶה مثل : אֲנִי שׁוֹמֵר (أنا حارسٌ الآن) وأمر צִוּוּי مثل : שְׁמֹר (أحرُسْ) .

اللازم والمتعدي : פֹּעַל עוֹמֵד וּפֹעַל יוֹצֵא

ينقسم الفعل الى لازم ومتعد . فاللازم ما لا يحتاج إلى مفعول مثل : שָׁכַב (نام) و בָּכָה (بكى) . والمتعدي يحتاج إلى مفعول واحد مثل : הֶעָנִי אָכַל אֶת הַלֶּחֶם (أكل الفقير الخبز) أو الى مفعولين مثل : אָבִי הֶאֱכִיל אֶת הֶעָנִי אֶת הַלֶּחֶם (أطعم أبي الفقيرَ الخبزَ) . فالفعل אָכַל في الجملة الأولى متعدٍ لواحد والفعل הֶאֱכִיל في الجملة الثانية متعد لاثنين .

وإذا زيد في أول الفعل « ה » وبين عينه ولامه « י » أو ضُعّف ثانية — تعدّى لواحد إن كان لازماً ، وتعدى لاثنين إن كان أصله متعدياً لواحد مثل : עָבַר و הֶעֱבִיר (مرّ وأمرّ) و שָׁכַב و הִשְׁכִּיב (رقد وأرقدَ) و קָרָא و הִקְרִיא (قرأ وأقرأ) ومثل : לָמַד و לִמֵּד (درس ودرّسَ) و אָבַד و אִבֵּד (ضاع وضيّع) و כָּתַב و כִּתֵּב (كتَبَ وكتّبَ) .

وإذا كان الفعل متعدياً لواحد كان مطاوعه لازماً مثل : שָׁמַעְתִּי אֶת

הַקּוֹל (سمعتُ الصوت) וְהַקּוֹל נִשְׁמַע (فانسمع الصوت) .

وهناك أفعال متعدية تنصب مفعولين أصلهما مبتدأ وخبر مثل : חָשַׁבְתִּי אֶת הַצַּדִּיק לְרָשָׁע [1] (حسبت الصالح طالحاً) .

وهناك أفعال متعدية تنصب مفعولين ليس أصلهما مبتدأ وخبراً مثل : נָתַן אָחִי לֶעָנִי [2] לֶחֶם (أعطى أخي الفقير خبزاً) ومثل : וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם (وسمّى الله النورَ نهاراً) .

تمارين

١ ـ ميّز الأفعال اللازمة والمتعدية فيما يأتي :

הָאִישׁ יָצָא . הַיֶּלֶד שָׂמַח בַּמַּתָּנָה . הָאוֹרֵחַ יָשַׁב . אִבַּדְתִּי אֶת הַסֵּפֶר . הוֹשַׁבְתִּי אֶת הָאוֹרֵחַ . הַתַּלְמִיד הֵבִין אֶת הַשִּׁעוּר . הַשַּׂר רָכַב עַל הַסּוּס . הַשַּׂר הִרְכִּיב אֶת בְּנוֹ עַל הַסּוּס . הַתַּלְמִידִים לָמְדוּ אֶת הַשָּׂפָה . הַמּוֹרֶה לִמֵּד אֶת תַּלְמִידָיו אֶת הַשָּׂפָה .

٢ ـ اكتب الأفعال الآتية وضع خطاً واحداً تحت الفعل اللازم وخطين تحت الفعل المتعدي :

גָּבַר (اشتد) . גָּדַל (كبر) . גָּבָה (جبى) . אָסַר (منع) . אָסַף (جمع) . בָּרַח (هرب) . בָּלַע (بلع) . בָּגַד (خان) . בִּקֵּשׁ (طلب) . תָּמַהּ (دهش) . צָחַק (ضحك) . בָּכָה (بكى) . זָרַח (أشرق) . חָשַׁב (حسب) . טָעָה (أخطأ) . תָּעָה (ضلّ) . פָּנָה (اتجه) . קָצַף (حنق) . שָׁבָה (سبى) . שָׁכַח (نسي) . תָּפַס (أمسك) .

---

(١) تكون التعدية إلى المفعول الثاني في هذه الحالة باللام .

(٢) تكون التعدية إلى المفعول الأول في هذه الحالة باللام . وقد يستغنى عن هذه اللام في مثل : הוֹדַעְתִּיךָ אֶת הַדָּבָר (أعلمتك الأمر) ومثل : הִלְבַּשְׁתִּיהוּ בֶּגֶד (كسوته ثوباً) .

المجرد والمزيد : הַקַּל וְהַנּוֹסָף

المجرد הַקַּל ما كانت جميع حروفه أصلية . والمزيد הַנּוֹסָף ما زيد فيه حرف أو أكثر على حروفه الأصلية .

والمجرد نوعان : ثلاثي مثل : שָׁמַע (سمع) و יָשַׁב (جلس) و מָלַךְ (ملك) ورباعي مثل : בִּלְבֵּל (بلبل) و צִלְצֵל (صلصل) و גִּלְגֵּל (دحرج) .

والمزيد قسمان : مزيد الثلاثي ومزيد الرباعي .

فمزيد الثلاثي قد تكون زيادته بحرف واحد مثل : נִשְׁבַּר (انكسر) و נִמְלָא (مُلىء) و שִׁבֵּר [1] (كسّر) ، وإما بحرفين مثل : הִלְבִּישׁ (ألبس) و הֶעֱבִיד (شغّل) . وإما بثلاثة أحرف مثل : הִתְגַּבֵּר [2] (تغلب) و הִתְאַבֵּד (انتحر) و הִתְאַבֵּק (تصارع) .

ومزيد الرباعي تكون زيادته بحرفين مثل : הִתְחַלְחֵל (ارتجف) و הִתְדַּלְדֵּל (افتقر) و הִתְגַּלְגֵּל (تدحرج) .

أوزان الفعل : בִּנְיָנֵי הַפֹּעַל

تنقسم الأفعال في اللغة العبرية إلى سبعة أوزان בִּנְיָנִים ، واحد منها مجرد والستة الباقية مزيدة ، وترتيبها كالآتي :

---

(١) هذا الفعل مزيد بالتضعيف .

(٢) هذا الفعل مزيد بالهاء والتاء والتضعيف .

١ – קַל (مجرد) : פָּעַל يقابله في العربية فَعَلَ مثل : כָּתַב كَتَبَ
٢ – נוֹסָף (مزيد) : נִפְעַל 〃 〃 انفعلَ 〃 : נִכְתַּב انكتب
٣ – 〃 〃 : פִּעֵל 〃 〃 فَعّل 〃 : כִּתֵּב كتّب
٤ – 〃 〃 : פֻּעַל 〃 〃 فُعّلَ 〃 : כֻּתַּב كُتّب
٥ – 〃 〃 : הִפְעִיל 〃 〃 أفعلَ 〃 : הִכְתִּיב أكتَب
٦ – 〃 〃 : הָפְעַל 〃 〃 أُفعِلَ 〃 : הָכְתַּב أُكتِبَ
٧ – 〃 〃 : הִתְפַּעֵל[1] 〃 〃 افتعل[2] 〃 : הִתְכַּתֵּב تكاتبَ

ملاحظة :

الأول والثالث والخامس من هذه الأوزان أفعال مبنية للمعلوم ، والثاني والرابع والسادس أفعال مبنية للمجهول . أما السابع فيسمى في العبرية חוֹזֵר (مطاوع) ويدل على الفاعلية والمفعولية في آن واحد ، وعلامته زيادة حرفي הִתְ في أوله مع تشديد عينه .

تمارين

١ – بيّن المجرد والمزيد من الأفعال الآتية ، والحروف الزائدة في كل مزيد :

אָחַז (أمسك) – אִיֵּם (هدّد) – הֶאֱכִיל (أطعمَ) – בִּצְבֵּץ (تدفق) –

---

(١) المفروض أن تكون الـ (ע) مشددة في الوزن الثالث والرابع والسابع ، لكن لما كانت العين حرفاً حلقياً لا يقبل الشدة لم تُسبَك منقوطة للطباعة .

(٢) وقد يقابل هذا الوزن في العربية : تفعّلَ أو تفاعلَ .

בִּצֵּר (حصّن) ـ בָּקַע (شقّ) ـ נִבְקַע (انشقّ) ـ בִּקֵּשׁ (طلب) ـ הִתְבָּרֵר (اتضح) ـ נָאָה (فاض) ـ גִּלָּה (كشف) ـ דָּרַךְ (داس) ـ נִדְרַשׁ (انطلب) ـ זִיֵּף (زيّف) ـ זָרַם (سال) ـ חִבֵּל (أتلف) ـ הִתְחַבֵּר (انصل) ـ הֶחֱטִיא (أخطأ المرمى) ـ חִלֵּץ (خلّص) ـ חָמַק (فرّ) ـ הִתְחַנֵּן (توسّل) ـ נֶחֱנַק (انخنق) ـ הֶחֱרִיב (خرّب) ـ חִלְחֵל (زعزع) ـ הִתְחַלְחֵל (ارتجف) .

٢ ـ اجعل الأفعال المزيدة الآتيـة مجردة ، ثم ضع ثلاثة أفعال مجردة في جمل مفيدة :

הִמְלִיךְ — הִתְפַּתֵּחַ — נִלְחַם — לִמֵּד — נִסְגַּר — הִתְאַבֵּד

٣ ـ اجعل الأفعال المجردة الآتية مزيدة ، ثم ضع ثلاثة أفعـال مزيدة في جمل تامة :

אָכַל — שָׁמַע — שָׁלַח — אָחַז — יָבֵשׁ — כָּתַב

* * *

أبنية المزيد : בִּנְיְנֵי הַנּוֹסָף

أشهر المعاني المستفادة من نقل المجرد الى أوزان المزيد

١ – פִּעֵל (فعّل)

يُنقل المجرد الثلاثي إلى وزن פִּעֵל (بتضعيف عينه) لمعانٍ منها :

١ – التعدية نحو : שִׂמַּח (فرّحَ) و אִבֵּד (ضيّعَ) فإنّ مجرد كل منها لازم : שָׂמַח אָבַד .

٢ – الدلالة على التكثير نحو : שִׁבֵּר (كسّرَ) و חִתֵּךְ (قطّع) .

٣ – النسبة إلى أصل الفعل نحو : קִדֵּשׁ (قدّسَ) أي نسب إلى القداسة (קְדֻשָּׁה) .

٤ – السلب نحو : קִלֵּף (قشّرَ) أي نزعَ القِشرة (קְלִפָּה) .

٥ – اتخاذ الفعل من الاسم نحو : אִהֵל (خيّمَ) أي ضرب خيمة (אֹהֶל) .

٢ – הִפְעִיל (أفْعَلَ)

يُنقل المجرد الى وزن הִפְעִיל لمعانٍ منها :

١ – التعدية نحو : הִגְדִּיל (كبّرَ) و הִקְטִין (صغّرَ) فان مجرّد كل منها لازم : גָּדַל و קָטֹן .

٢ – الدخول في الشيء نحو הֶעֱרִיב (أمسى) أي دخل في المساء (עֶרֶב).

٣ – وجود ما اشتُقّ منه الفعل في صاحبه نحو : הִפְרָה הָעֵץ (أثمرت الشجرة) أي وُجد فيها الثمر (פְּרִי) .

٤ – المبالغة نحو : הֶעֱסִיק (أشغل) أي بالغ في الشُغْل (עֵסֶק) .

٥ – الصيرورة نحو . הֶאְדִים (احمرّ) أي صار أحمر (אָדוֹם) .

٦ – ويكون הִפְעִיל بمعنى פִּעֵל نحو : הֶאֱבִיד بمعنى אִבֵּד (ضيّع) .

٧ – وقد يكون הִפְעִיל بمعنى المجرّد نحو : הֵבִין (فهمَ) بمعنى בָּן .

٣ – הִתְפַּעֵל (افتعلَ ، تفعّلَ ، تفاعلَ)

يُنقل المجرد الثلاثي إلى הִתְפַּעֵל (بتضعيف عينه) لمعانٍ منها :

١ – لمطاوعة פִּעֵל . والمطاوعة هي حصول الأثر عند تعلق الفعل المتعدي بمفعوله نحو : חִמַּמְתִּי אֶת הַחוֹלֶה וְהִתְחַמֵּם (دفّأت المريض فتدفّأ) .

٢ – للتكلف وهو معاناة الفاعل الفعل ليحصل نحو : הִתְאַמֵּץ (تشجعَ) أي تكلف الشجاعة (אֲמִיצוּת) وعاناها لتحصل .

٣ – للصيرورة نحو : הִתְיַתֵּם (تيتّمَ) أي صار يتيماً (יָתוֹם) ، و הִתְאַלְמֵן (ترمل) أي صار أرملَ (אַלְמָן) .

٤ – لاتخاذ الفعل من الاسم نحو : הִתְכַּסָּה (اكتسى) أي اتخذ الكُسوة (כְּסוּת) .

٥ – لإظهار ما ليس في الباطن نحو : הִתְחַלָּה (تمارضَ) أي أظهر المرض (חֳלִי) وليس به مرض .

٦ – للوقوع تدريجياً نحو : הִתְקַדֵּם הַצָּבָא (تقدمَ الجيش) أي حصل تقدمه دفعة بعد أخرى .

٧ – لمطاوعة הִפְעִיל أحياناً نحو הִרְחַקְתִּיו וְהִתְרַחֵק (باعدتهُ فتباعَدَ) .

٨ – للمشاركة نحو : הִשְׁתַּתֵּף (تشاركَ) .

٩ – وقد يكون הִתְפַּעֵל بمعنى المجرد نحو : הִתְעַלָּה (تعالى) بمعنى עָלָה (علا) .

٤ – נִפְעַל (انفعلَ)

ينقل المجرد الى وزن נִפְעַל :

١ – لمطاوعة פָּעַל نحو : שְׁבַרְתִּיו וְנִשְׁבַּר (كسرتهُ فانكسرَ) .

٢ – لمطاوعة הִפְעִיל أحياناً نحو : הִבְהַלְתִּיו וְנִבְהַל (أذعرته فانذعر).

٣ – وقد يكون נִפְעַל بمعنى المجرد نحو : נִלְחַם (حاربَ) بمعنى לָחַם .

ولا يبنى انفعل – في العربية – إلا مما فيه علاجٌ وتأثير . ولهذا لا يقال :علمتُ المسألة فانعلمتْ ولا ظننت الأمر فانظنَّ . أما في العبرية فإن وزن נִפְעַל يصلح مطاوعاً لكل مجرد ثلاثي متعدٍ مهما كان نوعه فنقول : הַשְּׁאֵלָה נוֹדְעָה و הַדָּבָר נֶחֱשַׁב .

ويلاحظ أن معظم هذه المعاني ذاتها يستفاد من المزيدات في العربية .

وهناك أغراض أخرى غير هـذه . وأكثر أبنية هـذه المزيدات سماعية لا يقاس عليها . ولا يلزم في كل مجرد أن يستعمل له مزيد ، ولا في كل مزيد أن يكون له مجرد مستعمل ، ولا فيما استعمل له بعض المزيدات أن يستعمل له القسم الآخر . والمدار في ذلك على كتب اللغة .

تمرين ١

بين الأحرف المزيدة في الأفعال الآتية واذكر المعاني الطارئةعليهابسبب هذه الزيادة :

נִשְׁמַר — כִּבֵּד — הִמְלִיךְ — הוֹצִיא — הִתְעַשֵּׁר — נִזְרַק

تمرين ٢

زد على الأفعال الآتيـة ما يمكن من أحرف الزيادة ، ثم اذكر ما تحمل هذه الزيادات من المعاني الجديدة :

זָרַע — חָבַט — טָבַע — יָלַד — לָבַשׁ — קָצַר — תָּפַר — קָשַׁר

صيغ الفعل : גִּזְרוֹת הַפֹּעַל

يأتي الفعل الثلاثي في اللغة العبرية على وزن פָּעַל مثل : כָּתַב و בָּלַע و שָׁמַע ، غير أن هناك صيغاً خاصة يختلف فيها هذا الوزن .

وقد وضع النحاة العبريون خمس صيغ للفعل العبري تسمى גִּזְרוֹת (صيغ) ومفردها גִּזְרָה (صيغة) ، وإليك بيانها :

١ – صيغة الفعل السالم : גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים وهي إذا كان الفعل خالياً من حروف العلة (א ה ו י) ومن التضعيف مثل : שָׁמַר (حرسَ) و מָלַךְ (ملكَ) و סָפַר (عدّ) .

٢ – صيغة الفعل المعتل : גִּזְרַת הַנָּחִים وتشمل الأفعال التي يكون بعض حروفها الأصلية من أحرف العلة . وهي أنواع ثلاثة :

(أ) المعتل الفاء بالألف : נָחֵי פ״א مثل : אָכַל (أكل)
« « بالهاء : « פ״ה « : הָלַךְ (ذهب)
« « بالياء : « פ״י « : יָשַׁב (جلس)
ويقابله المثال في العربية

(ب) المعتل العين بالواو : « נָחֵי ע״ו : קָם[1] (قـام)
« « بالياء : « ע״י « : שָׁר[2] (غنى)
ويقابله الأجوف في العربية

(ج) المعتل اللام بالألف : « ל״א « : בָּרָא (برأ)
« « بالهاء : « ל״ה « : קָנָה (اشترى)
ويقابله الناقص في العربية

٣ – صيغة الفعل المضعف : גִּזְרַת הַכְּפוּלִים وهي صيغة الفعل الذي يكون حرفاه الثاني والثالث من جنس واحد مثل : מָדַד (قاس) و כָּפַף (حنى) و מָשַׁשׁ (جسّ) .

---

(١) لأنه مشتق من קום وهو معتل العين بالواو .
(٢) « « « שיר « « بالياء .

٤ – صيغة الفعل الناقص[1] : גִּזְרַת הַחֲסֵרִים وهي صيغة الفعل الذي تكون فاؤه « נ » أو « ל » ، ويدعى ناقصاً لأن فاءه تحذف في زمن الاستقبال مثل : נָפַל و יִפֹּל (سقط ويسقط) و לָקַח و יִקַּח (أخذ ويأخذ) و נָגַע و יִגַּע (لمس ويلمس) .

٥ – صيغة الفعل المركب : גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים وهي صيغة الأفعال التي تنتمي إلى صيغتين معاً مثل : אָבָה (شاء) و נָשָׂא (حمل) و יָצָא (خرج) و יָפָה (حسُن) و בָּא[2] (جاء أو دخل) . ويقابل هذه الصيغة اللفيف المفروق أو اللفيف المقرون في العربية .

تمرين

بين صيغ الأفعال وأنواعها فيما يأتي :

אָחַז (قبض) – אָסַף (جمع) – בָּעַר (أحرق) – בָּדַק (فحص) – גָּבָה (جبى) – גָּבַר (اشتد) – גָּלָה (جلا) – גָּל (ابتهج) – גָּלַל (دحرج) – גָּרַף (جرف) – הָפַךְ (قلب) – זָכָה (فاز) – זָכַר (ذكر) – זָכַךְ (زكا) – חָפַף (غطى) – יָרַד (نزل) – יָלַד (ولد) – יָכֹל (استطاع) – יָאָה (تلاءم) – יָרַשׁ (ورث) – צָד (صاد) – נָם (نام) – יָשֵׁן (وسن) – יָרָה (أطلق النار) – גָּרַר (جرّ) – זָבַח (ذبح) – נָבַל (ذبل) – נָע (تحرّك) – נָס (فرّ) – נָשָׁה[3] (أقرض) – תָּפַר (خاط) – אָפָה (خبز) .

أبواب المجرد : מִשְׁקְלֵי הַקַּל

الفعل المجرد قسمان : ثلاثي ورباعي. فالثلاثي له مع مضارعه خمسة أبواب هي:

(١) الناقص العبري غير الناقص العربي .

(٢) لأن عينه واو فهو مشتق من בָּא יָבוֹא (باء يبوء) .

(٣) يقابله في العربية (نسأ) . يقال نسأه البيع أي باعه وأخر له دفع الثمن .

١ – כָּתַב יִכְתֹּב (كَتَبَ يَكْتُبُ) ويقابله بالعربية باب نصرَ ينصرُ .
٢ – פָּתַח יִפְתַּח (فتحَ يفتح) « « فتحَ يفتح .
٣ – נָתַן יִתֵּן (أعطى يعطي) « « ضربَ يضرِب
٤ – זָקֵן יִזְקַן (شاخ يشيخ) « « فرِح يفرح .
٥ – קָטֹן יִקְטַן (صغُر يصغُر) وهـذا الباب يقابل في ماضيه باب كرُم ، إلا أن مضارعه יִקְטַן مفتوح العين .

أما الرباعي المجرد فله وزن واحد : פִּעְלֵל יְפַעְלֵל مثل : גִּלְגֵּל יְגַלְגֵּל (دحرجَ يُدحرج) .

وقـد رُتبت أبواب المجرد الثلاثي على حسب كثرتها : فأفعال باب כָּתַב יִכְתֹּב أكثر من أفعال باب פָּתַח יִפְתַּח وهكذا .

والماضي المفتوح العين إن كان معتل اللام بالهـاء أو أجوف يائياً فهو من باب נָתַן יִתֵּן ، أي مكسور العين في المضارع مثل : קָנָה יִקְנֶה (اشترى يشتري) ومثل : שָׁר יָשִׁיר [1] (غنّى يغني) . والأجوف الواوي مضموم العين في المضارع مثل : קָם יָקוּם [1] .

وإن كان الماضي المفتوح العين مضعفاً ، فان كان متعدياً فهو من باب כָּתַב יִכְתֹּב أي مضموم العين في المضارع كثيراً مثل : מָדַד יָמֹד (قاس يقيس) وإن كان لازماً فهو من باب פָּתַח יִפְתַּח غالباً مثل : נָדַד יִדַּד (طاف يطوف) .

وإن كان الماضي المفتوح العين مثالاً يائياً فهو من باب נָתַן יִתֵּן غالباً مثل : יָשַׁב יֵשֵׁב (جلس يجلس) و יָרַד יֵרֵד (نزل ينزل) .

ومن خصائص الفعل الثلاثي أيضاً أن معظم الأفعال التي هي من باب פָּתַח יִפְתַּח يكون وسطها أو آخرها حرف حلق من حروف (א ח ה ע) مثل : נָעַר יִנְעַר (انتهر ينتهر) ومثل : קָרַע יִקְרַע (مزّق يمزق)

---

(١) في هذه الكلمة إعلال بنقل حركة حرف العلة إلى الساكن قبله كما هو الحال في العربية .

و שָׁאַל יִשְׁאַל (سأل يسأل) و סָחַב יִסְחַב (سحب يسحب) و תָּמַה יִתְמַה (عجب يعجب) و נָהַג יִנְהַג (ساق يسوق) .

والأفعال المعتلة اللام بالألف مفتوحة العين في المضارع ، مثل : קָרָא יִקְרָא و בָּרָא יִבְרָא .

تمارين

١ – بيّن باب كل فعل من الأفعال الآتية :

בָּרַח – יִבְרַח . בָּגַד – יִבְגֹּד . גָּזַל – יִגְזֹל . גָּמַם – יָגֹם . דָּחָה – יִדְחֶה . זָעַק – יִזְעַק . זָרַח – יִזְרַח . חָגַג . יָחֹג . חָרַד – יֶחֱרַד . טָמַן – יִטְמֹן . טָעָה – יִטְעֶה . יָרַד – יֵרֵד . קָטַף – יִקְטֹף . רָאָה – יִרְאֶה . שָׁמַן – יִשְׁמַן . נָתַן – יִתֵּן . שָׁקַד – יִשְׁקֹד . יָכֹל – יוּכַל . יָרֵא – יִירָא . שָׁתָה – יִשְׁתֶּה .

X ٢ – هات الماضي لكل مضارع مما يأتي واذكر بابه ، وضع أربعة أفعال في جمل مفيدة :

יִרְמֹז – יִשְׁבֹּר – יִשְׁאַל – יִשְׁמַע – יָמֹק – יִנְעַם – יִסְחַב

٣ – اذكر مضارع كل فعل مما يأتي ، ثم ضعه في جملة مفيدة :

תִּרְגֵּם – עָלָה – שָׂמַח – אָחַז – לָקַט – מָלַךְ – רָמַם – קִרְקֵר

٤ – بيّن باب كل فعل من الأفعال الآتية مع ذكر السبب ، ثم ضع ثلاثة منها في جمل تامة :

יָרַד – שָׁדַד – רָמָה – קָשָׁה – גָּזַז – שָׁר – גָּר – גָּל

تصريف المجرد في الماضي : נְטִיַּת הַקַּל בֶּעָבָר

أ ـــ صيغة السالم : גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים

تقدم في بحث « أبواب المجرد » أن للفعل السالم في الماضي ثلاثة أوزان هي:
פָּעַל (فعَلَ) و פָּעֵל (فعِلَ) و פָּעֹל (فعُل) .

١ – وزن פָּעַל (فعَل) مثل : שָׁמַר (حرسَ) فنقول:

שָׁמַרְתִּי	(حرستُ)	שָׁמַרְנוּ	(حرسنا)
שָׁמַרְתָּ	(حرستَ)	שְׁמַרְתֶּם	(حرستم)
שָׁמַרְתְּ	(حرستِ)	שְׁמַרְתֶּן	(حرستنّ)
שָׁמַר	(حرسَ)	שָׁמְרוּ	(حرسوا)
שָׁמְרָה	(حرستْ)	שָׁמְרוּ	(حرسْنَ)

ويلاحظ أن السالم في الماضي يأتي على وزن פְּעַלְתֶּם פְּעַלְתֶּן للمخاطبين والمخاطبات أي أن فاءه تشكل بسكون متحرك (שְׁוָא נָע) مثل : סְגַרְתֶּם (أغلقتم) و סְגַרְתֶּן (أغلقتن) .

وإذا كانت فاء الفعل حرفاً من حروف الحلق (א ה ח ע) وجب شكلها بالحطف بتاح (חֲטַף פַּתַּח) مثل : אֲמַרְתֶּם (قلتم) و אֲמַרְתֶּן (قلتن) ـ חֲזַרְתֶּם (رجعتم) و חֲזַרְתֶּן (رجعتن) و עֲבַדְתֶּם (عملتم) و עֲבַדְתֶּן (عملتن) و הֲרַסְתֶּם (هدمتم) و הֲרַסְתֶּן (هدمتن) .

وإذا أسند الفعل إلى الغائبة أتى على وزن פָּעֲלָה ، أي أن عينه تشكل بالسكون المتحرك مثل : כָּתְבָה (كتبتْ) . وإذا كانت عينه حرفاً حلقياً فإنها تشكل بالحطف بتاح مثل : נָאֲמָה (خطبتْ) و פָּחֲדָה (خافت) و סָעֲדָה (أكلتْ) و נָהֲגָה (اعتادت) أما إذا ورد هذا الوزن في حالة الوقف فإنه يصبح على وزن : פָּעָלָה[1] مثل : בָּא הַיּוֹם וְהָעִיר רָעָשָׁה (جاء النهار والمدينة ضجّت) .

والماضي المسند إلى جماعة الذكور أو إلى جماعة الإناث يأتي على وزن פָּעֲלוּ مثل : שָׁמְרוּ (حرسوا أو حرسْن) ، وتشكل عين الفعل بالحطف بتاح إذا كانت حرفاً حلقياً مثل : נָאֲמוּ (خطبوا أو خطبْن) و נָהֲגוּ (اعتادوا أو اعتدْن) و פָּחֲדוּ (خافوا أو خفن) و סָעֲדוּ (أكلوا أو أكلن) أما إذا وُقف على هذا الوزن فإنه يصبح على وزن פָּעָלוּ[1] مثل : אַחֵינוּ הָלְכוּ וַאֲחֵיכֶם לֹא הָלָכוּ (إخوتنا ذهبوا وإخوتكم لم يذهبوا) .

وإذا كانت لام الفعل ת كما في مثل : חָרַת (نقش) و נָחַת (هبط) و לָפַת (لفَّ) فإن هذه الـ ת تسقط عند اتصال الفعل بضمائر الرفع المتصلة : תִּי ـ תָּ ـ תְּ ـ תֶּם ـ תֶּן ، ويشدد حرف الـ ת من هذه الضمائر دلالة على هذا الإدغام[2] مثل : חָרַתִּי (نقشتُ) و חָרַתָּ (نقشتَ) و חָרַתְּ (نقشتِ) ويظل الفعل دونما تغيير عند اسناده الى الضمائر الأخرى مثل : חָרַתְנוּ (نقشنا) و חָרְתָה (نقشتْ) و חָרְתוּ (نقشوا) .

وإذا كانت لام الفعل נ مثل : טָחַן (طحن) فإن هذه النون تحذف وتدغم في ضمير الرفع المتصل נוּ ، وتشدد نون الضمير دلالة على هذا الإدغام[2] فنقول:

---

(١) هذا الوزن غير مألوف في العبرية الحديثة إلا في الشعر .

(٢) إذا كانت لام الفعل الثلاثي تاء وأسند إلى تاء الفاعل في اللغة العربية وأدغمت التاء في التاء كما في « بتّ » . وإذا كانت لامه نوناً وأسند إلى ضمير المتكلمين أو نون النسوة أدغمت النون في النون كما في « كنّا » و « كنّ » .

טָחַנּוּ (طحنّا) و טָמַנּוּ (دفنّا) .

وإذا كانت لام الفعل ח أو ע مثل : שָׁכַח (نسي) و בָּלַע (بلع) فإنه يجب شكلها بالبتاح عند إسناد الفعل إلى ضمير المخاطبة תְּ بدل أن تكون مشكولة بالسكون مثل : שָׁכַחַתְּ عوضاً عن שָׁכַחְתְּ و בָּלַעַתְּ عوضاً عن בָּלַעְתְּ .

تمارين

١ – ضع ضمير الرفع المنفصل المناسب أمام كل فعل من الأفعال الآتية :

יְדַעְתֶּם — מָלְכוּ — מָרַדְנוּ — תָּפַרְתְּ — יָשַׁבְתִּי — שָׁכַחְתָּ — בָּרַח — בְּחַרְתֶּם — סָבְלוּ — פְּגַעְתֶּן — סָגְרָה — חָלְפוּ — גָּמַרְנוּ — רָכְבוּ — שָׁכְבָה .

٢ - ألحق كل فعل فيما يأتي بضمير متصل بدل الضمير المنفصل واضبط الفعل بالشكل المناسب :

אֶתְמוֹל הלך (אֲנִי) אֶל הַשּׁוּק . בְּנִי רכב (הוּא) עַל חֲמוֹרוֹ הַקָּטָן . הַיּוֹנִים ישב (הֵן) בָּאֲרֻבָּה . בַּמֶּה כתב (אַתָּה) עַל הַלּוּחַ ? הַכְּלָבִים נבח (הֵם) בַּלַּיְלָה . הַתּוֹפֶרֶת תפר (הִיא) אֶת הַשִּׂמְלָה . הַחַיָּטִים תפר (הֵם) בְּגָדִים . אָנָה הלך (אַתְּ) אֶתְמוֹל עִם אָחִיךְ ? (אֲנַחְנוּ) קטף הַיּוֹם אֶת הַתַּפּוּחִים .

٣ – أسند الأفعال الآتية الى جميع ضمائر الرفع المتصلة :

פָּתַח — טָחַן — שָׁבַת — אָכַל — קָשַׁר — הָלַךְ — טָמַן

٢ – وزن פָּעֵל (فعِلَ) :

تقدم في بحث أبواب المجرد أن هناك أفعالاً تأتي على وزن פָּעֵל יִפְעַל مثل : זָקֵן יִזְקַן (شاخ بشيخ) . ويرى بعض اللغويين العبريين أن هذا الفعل هو في الأصل صفة على وزن פָּעֵל . فعوضاً عن قولك : הוּא הָיָה[1] לְזָקֵן (أصبح شيخاً) جاز أن تقول : זָקֵן (شاخ) باستعمال الصفة استعمال الفعل . وعوضاً عن قولك : אַתָּה הָיִיתָ[1] לְרָעֵב (أصبحتَ جائعاً) لك أن تقول : רָעַבְתָּ (جُعتَ) باستعمال الصفة רָעֵב فعلاً ماضياً مسنداً إلى ضمير الرفع תָּ .

وعلى ذلك يرد هذا الفعل في حالة إسناده إلى الغائب المفرد على وزن פָּעֵל أي أن عينه تشكل بالصيري (◌ֵ) عوضاً عن البتاح ، وفي حالة إسناده إلى سائر الضمائر يشكل وفق القواعد السابقة. ففي تصريف (רָעֵב) (جاعَ) تقول:

רָעַבְתִּי	جُعت	רָעַבְנוּ	جعْنا
רָעַבְתָּ	جعتَ	רְעַבְתֶּם	جعتم
רָעַבְתְּ	جعتِ	רְעַבְתֶּן	جعتنّ
רָעֵב	جاعَ	רָעֲבוּ	جاعوا
רָעֲבָה	جاعت	רָעֲבוּ	جُعنَ

تمرين

أسند الأفعال الآتية إلى جميع ضمائر الرفع المتصلة :

יָבֵשׁ (يبس) – כָּבֵד (ثقُل) – יָשֵׁן (نام) – קָרֵב (قرُب) –

(١) إذا كانت הָיָה بمعنى « صار » وقعت اللام زائدة في خبرها كما في هذا المثال .

לָבֵשׁ[1] (لبس) – לָמֵד[2] – (تعلم) – שָׁפֵל (سفل) – זָקֵן (شاخَ) שָׁלֵם (سليم) .

٣ – פָּעֹל (فعُل) :

ذكرنا في بحث أبواب المجرد أن من الأفعال ما يأتي على وزن פָּעֹל[3] (فعُل) ففي تصريف (יָכֹל[4]) (استطاع) نقول :

יָכֹלְתִּי	استطعتُ	יָכֹלְנוּ	استطعنا
יָכֹלְתָּ	استطعتَ	יְכָלְתֶּם	استطعتم
יָכֹלְתְּ	استطعتِ	יְכָלְתֶּן	استطعتن
יָכֹל	استطاع	יָֽכְלוּ	استطاعوا
יָֽכְלָה	استطاعت	יָֽכְלוּ	استطعنَ

ويلاحظ أنه في حالة إسناد الفعل إلى جماعة المخاطبين والمخاطبات יְכָלְתֶּם و יְכָלְתֶּן قد تغيرت عين الفعل من حولام الى قماص حطوف ، وهكذا بقيت عينه مضمومة .

تمرين

أسند الأفعال : קָטֹן (صغُر) و יָגֹר (خشي) و יָקֹשׁ (نصب فخاً) إلى جميع ضمائر الرفع المتصلة .

---

(١) أكثر استعماله على وزن פָּעֵל ـ לָבֵשׁ .
(٢) » » » » » » לָמֵד .
(٣) الأفعال التي على هذا الوزن قليلة جداً .
(٤) هذا فعل معتل الفاء ، وقد آثرنا تصريفه هنا لكثرة استعماله .

تمرين

حوّل الكلمات الواردة بين قوسين فيما يأتي إلى أفعال ماضية :

גַּנִּים וְשָׂדוֹת (עוֹמְדִים) עֲרוּמִים . קֹר (שׁוֹרֵר) בַּחוּץ . הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת (כְּבֵדָה) מְאֹד . הָרוֹעֶה (שׁוֹמֵר) אֶת הָעֵדֶר . הָאִכָּר (עָיֵף) מֵעֲבוֹדַת הַיּוֹם . הַכְּלָבִים (יְכוֹלִים) לִשְׁמוֹר אֶת הַבַּיִת . הַחוֹלִים (יְשֵׁנִים) מְעַט . אָחִי (רְחוֹקִים) מִמֶּנִּי . הַתַּפּוּחַ (מָתוֹק) מִדְּבַשׁ . שִׂמְלַת אֲחוֹתִי (אֲרֻכָּה) מְאֹד .

ب — صيغة الأفعال المعتلة : גִּזְרַת הַנָּחִים

المثال : נָחֵי פ״ ، وهو على أنواع :

١ – المعتل الفاء[1] بالألف : נָחֵי פ״א مثل : אָכַל (أكلَ) .

٢ – 〃 〃 بالهاء : נָחֵי פ״ה مثل : הָלַךְ (ذهبَ) .

٣ – 〃 〃 بالياء : נָחֵי פ״י مثل : יָרַד (نزلَ) .

وتصريف هذه الأفعال كتصريف الفعل السالم . وفي حالة إسناد معتل الفاء بالألف أو معتل الفاء بالهاء إلى جماعة المخاطبين والمخاطبات تشكل فاء الفعل بـ (ֲ) عوضاً عن الـ (ְ) مثل אֲכַלְתֶּם (أكلتم) و הֲלַכְתֶּן (ذهبتنّ) أما المعتل الفاء بالياء فلا يطرأ عليه أي تغيير ويكون تصريفه كتصريف السالم تماماً مثل : יְרַדְתֶּם و יְרַדְתֶּן .

---

(١) يقابله المهموز في العربية .

إسناد الأفعال المعتلة الفاء إلى ضمائر الرفع المتصلة

אָמַרְתִּי	قلتُ	הָלַכְתִּי	ذهبتُ	יָרַדְתִּי	نزلتُ
אָמַרְתָּ	قلتَ	הָלַכְתָּ	ذهبتَ	יָרַדְתָּ	نزلتَ
אָמַרְתְּ	قلتِ	הָלַכְתְּ	ذهبتِ	יָרַדְתְּ	نزلتِ
אָמַר	قال	הָלַךְ	ذهبَ	יָרַד	نزل
אָמְרָה	قالت	הָלְכָה	ذهبتْ	יָרְדָה	نزلتْ
אָמַרְנוּ	قلنا	הָלַכְנוּ	ذهبنا	יָרַדְנוּ	نزلنا
אֲמַרְתֶּם	قلتم	הֲלַכְתֶּם	ذهبتم	יְרַדְתֶּם	نزلتم
אֲמַרְתֶּן	قلتن	הֲלַכְתֶּן	ذهبتن	יְרַדְתֶּן	نزلتن
אָמְרוּ	قالوا	הָלְכוּ	ذهبوا	יָרְדוּ	نزلوا
אָמְרוּ	قلن	הָלְכוּ	ذهبن	יָרְדוּ	نزلن

تمرين

أسند الأفعال الآتية إلى جميع ضمائر الرفع المتصلة :

אָבַד (بادَ) אָגַד (عقدَ) אָדַם (احمرَّ) אָהַב (أحب) אָזַל (زال ، نفِدَ) אָחַז (أخذ ، أمسك) אָסַר (أسر ، مَنَع) אָפַל (أفلَ) אָשַׁם (أثِمَ) אָסַף (جمع) הָרַג (قتل) הָפַךְ (قلبَ) הָלַם (خبطَ) .

٢) الأجوف : נָחֵי ע״ وهو نوعان :

أ ـ المعتل العين بالواو : נָחֵי ע״ו مثل : סָר (مال) ومصدره סוּר .

ب ـ المعتل العين بالياء : נָחֵי ע״י مثل : שָׁר (غنّى) ومصدره שִׁיר .

أ ـ المعتل العين بالواو : נָחֵי ע״ו

يأتي هذا الفعل على ثلاثة أوزان : פָּל مثل : סָר (مالَ) و פֵּל مثل : מֵת (مات) و פֹּל مثل : בֹּשׁ (خجلَ) .

ففي الوزن الأول تشكل فاء الفعل بالقماص (ָ) عند إسناده إلى الغائب والغائبة والغائبين مثل : סָר (مالَ) و סָרָה (مالتْ) و סָרוּ (مالوا أو مِلن) وعند إسناده إلى سائر الضمائر تشكل فاؤه بالبتاح (ַ) مثل : סַרְתִּי (ملتُ) و סַרְתֶּם (مِلتم) الخ .

ففي الوزن الأول تشكل فاء الفعل بالصيري (ֵ) عند إسناده إلى الغائب والغائبة والغائبين مثل : מֵת (مات) و מֵתָה (ماتت) و מֵתוּ (ماتوا) وعند إسناده إلى سائر الضمائر تشكل فاؤه بالبتاح (ַ) مثل : מַתָּ (مُتّ) و מַתְנוּ (متنا) .

وفي الوزن الثالث تشكل فاء الفعل بالحولام قطان (ֹ) مثل : בֹּשׁ (خجل) و בֹּשָׁה (خجلت) و בֹּשׁוּ (خجلوا) . وعند إسناده إلى جماعة المخاطبين والمخاطبات تشكل فاؤه بالقماص (ָ) مثل : בָּשְׁתֶּם (خجلتم) و בָּשְׁתֶּן (خجلتن) وتنطق فاء الفعل مضمومة لأن القماص متلو بالسكون .

إسناد المعتل العين بالواو إلى ضمائر الرفع المتصلة

وزن פָּל مثل שָׁב		وزن פֵּל مثل מֵת		وزن פֹּל مثل בֹּשׁ	
שַׁבְתִּי	عُدتُ	מַתִּי	مُتُّ	בֹּשְׁתִּי	خجلتُ
שַׁבְתָּ	عدتَ	מַתָּ	متَّ	בֹּשְׁתָּ	خجلتَ
שַׁבְתְּ	عدتِ	מַתְּ	متِّ	בֹּשְׁתְּ	خجلتِ
שָׁב	عاد	מֵת	مات	בֹּשׁ	خجلَ
שָׁבָה	عادت	מֵתָה	ماتت	בֹּשָׁה	خجلتْ
שַׁבְנוּ	عدنا	מַתְנוּ	متنا	בֹּשְׁנוּ	خجلنا
שַׁבְתֶּם	عدتم	מַתֶּם	مُتّم	בָּשְׁתֶּם	خجلتمْ
שַׁבְתֶּן	عدتنّ	מַתֶּן	مُتنّ	בָּשְׁתֶּן	خجلتنّ
שָׁבוּ	عادوا	מֵתוּ	ماتوا	בֹּשׁוּ	خجلوا
שָׁבוּ	عُدنَ	מֵתוּ	مُتنَ	בֹּשׁוּ	خجلنَ

ب ـ المعتل العين بالياء נָחֵי ע״י .

بتصريف هذا الفعل كتصريف المعتل العين بالواو من وزن פָּל مثل : שָׁב . ففي تصريف الفعل שָׂם (وضعَ) نقول :

שַׂמְתִּי	وضعتُ	שַׂמְנוּ	وضعنا
שַׂמְתָּ	وضعتَ	שַׂמְתֶּם	وضعتم
שַׂמְתְּ	وضعتِ	שַׂמְתֶּן	وضعتنّ
שָׂם	وضعَ	שָׂמוּ	وضعوا
שָׂמָה	وضعتْ	שָׂמוּ	وضعن

تمارين

١ - صغ من المصادر الآتية أفعالاً ماضية وأسندها إلى ضمائر الرفع المتصلة مع استيعاب الضمائر جميعاً :

עוּר (استيقظ) נוּחַ (استراح) בִּין (فهمَ) גּוּר (سكَن) שִׁיר (غنّى) סוּר (مال) קוּם (قام) שׁוּר (نظر) מוּת (ماتَ) לוּן (بات) דִּין (حكم) .

٢ – صغ أفعالاً ماضية من المصادر التي تحتها خط فيما يأتي مع استبدال ضمائر الرفع المنفصلة بضمائر رفع متصلة :

הָאִכָּר דוּשׁ (הוּא) אֶת הַתְּבוּאָה בַּגֹּרֶן . אַתֶּם לוּן (אַתֶּם) בְּבֵית אֲחִיכֶם . הָאִישׁ אֲשֶׁר נָפַל אֶתְמוֹל מֵעַל הַגָּג מוּת (הוּא) הַבֹּקֶר . אֲחוֹתֵךְ קוּם (הִיא) מִשְּׁנָתָהּ . רוּץ (אֲנִי) הַבַּיְתָה וְנוּחַ (אֲנִי) מֵעֲמָלִי . הָעֵץ נוּעַ (הוּא) בָּרוּחַ . הַאִם בִּין (אַתְּ) לִדְבָרַי ؟

٣) المعتل اللام : נָחֵי ל״ وهو نوعان :

أ – المعتل اللام بالألف : נָחֵי ל״א مثل : קָרָא (قرأ) و שָׂנֵא[1] (كره)

ب – « « بالهاء : נָחֵי ל״ה مثل : קָנָה (اشترى) و בָּנָה (بنى)

أ) المعتل اللام بالألف נָחֵי ל״א :

يأتي هذا الفعل على وزنين :

١ – على وزن פָּעָא مثل : קָרָא و יָצָא وتشكل عينه بالقماص .

٢ – « « פָּעֵא مثل : צָמֵא و שָׂנֵא وتشكل عينه بالصيري .

---

(١) يقابله في اللغة العربية شنِيءَ

١) وزن פָּעָא ومثاله קָרָא (قرأ) وتصريفه كالآتي :

קָרָאתִי	قرأتُ	קָרָאנוּ	قرأنا
קָרָאתָ	قرأتَ	קְרָאתֶם	قرأتم
קָרָאתְ	قرأتِ	קְרָאתֶן	قرأتن
קָרָא	قرأ	קָֽרְאוּ	قرؤوا
קָֽרְאָה	قرأتْ	קָֽרְאוּ	قرأنَ

ولام الفعل ، وهي الألف ، هي من قبيل الـ נָח נִסְתָּר أي أنها لا تظهر في النطق لأنها متلوة بحركة كبرى ، بيد أنها تظهر في النطق في קָֽרְאָה و קָֽרְאוּ لوقوعها بعد حركة صغرى وتكون في هذه الحالة من قبيل الـ נָח נִרְאֶה .

٢) وزن פָּעֵא ومثاله צָמֵא (ظمِئ) وتصريفه كالآتي :

צָמֵאתִי	ظمئتُ	צָמֵאנוּ	ظمئنا
צָמֵאתָ	ظمئتَ	צְמֵאתֶם	ظمئتم
צָמֵאת	ظمئتِ	צְמֵאתֶן	ظمئتن
צָמֵא	ظمِئَ	צָֽמְאוּ	ظمئوا
צָֽמְאָה	ظمئتْ	צָֽמְאוּ	ظمئنَ

تمرين

أسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة :

מָצָא (وجدَ) צָבָא (حشدَ) בָּדָא (زعمَ) מָלֵא (امتلأ) טָמֵא (دنِس) שָׂנֵא (شنِئَ) בָּרָא (برأ) חָטָא (أخطأ) כָּלָא (حبس) .

ب ـ **المعتل اللام بالهاء נָחֵי ל"ה ومثاله קָנָה (اشترى) وتصريفه كالآتي :**

קָנִיתִי	اشتريتُ	קָנִינוּ	اشترينا
קָנִיתָ	اشتريتَ	קְנִיתֶם	اشتريتم
קָנִית	اشتريتِ	קְנִיתֶן	اشتريتن
קָנָה	اشترى	קָנוּ	اشتروا
קָנְתָה	اشترتْ	קָנוּ	اشترين

ويلاحظ أنه عند إسناد هذا الفعل إلى ضمائر الرفع المتصلة يطرأ عليه إعلال بقلب لامه وهي الـ « ה » ياءً وتكسر عينه وهي الـ « נ » بعد أن كانت في الأصل مفتوحة ، مثل : קָנִיתִי و קָנִית و קָנִינוּ ، ويطرأ عليه اعلال بإبدال لامه وهي الـ « ה » تاء عند إسناده إلى المفردة الغائبة ، مثل : קָנְתָה.
ويحدث فيه إعلال بحذف لامه وهي الـ « ה » عند إسناده إلى جماعة الغائبين والغائبات مثل : קָנוּ .

تمارين

١ ـ أسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة في صيغة الماضي :
בָּנָה (بنى) שָׁתָה (شرب) עָנָה (أجابَ) גָּבָה (جبى) דָּחָה (أجّل) זָרָה (ذرا) שָׁעָה (أصغى) תָּלָה (علّق) מָנָה (أحصى) אָבָה (شاء) .

٢ ـ أسند الأفعال الآتية إلى الضمائر المذكورة في صدر كل طائفة منها، في صيغة الماضي :

אֲנִי — אֲנַחְנוּ : אָכַל — בָּנָה — שָׂבַע — חָכַם .

אַתָּה — אַתֶּם : בָּלַע — בָּקַע — הָפַךְ — אָמַר .
אַתְּ — אַתֶּן : מָלַךְ — יָלַד — יָדַע — עָלָה .
הוּא — הֵם : עָשָׂה — דָּחַק — חָזַק — שָׂמַח .
הִיא — הֵן : דָּשׁ — קָם — שָׁר — סָר — נָם .

٣ – أسند الأفعال الواردة بين قوسين فيما يأتي إلى الضمائر الملائمة ، في صيغة الماضي :

אֲנִי (רָאָה) אֶת הַמֶּלֶךְ . אָחִי וַאֲחוֹתִי (עָשָׂה) אֶת שִׁעוּרָם . יוֹסֵף וּמֹשֶׁה (קָרָא) אֶת כָּל־הַסֵּפֶר . אֲנַחְנוּ (שָׂמַח) עַל כִּי (מָצָא) אִמֵּךְ אֶת כַּסְפָּהּ . אֲנִי חָפֵץ לִשְׁתּוֹת כִּי (צָמֵא) . אַתָּה וְאַתְּ (הָלַךְ) אֶל הַגַּן .

ج — الفعل المضعّف : גִּזְרַת הַכְּפוּלִים

وهو ما كانت عينه ولامه من جنس واحد مثل : מָדַד (قاس) و גָּזַז (جزّ) و סָבַב (طافَ) . وعند إسناد هذا الفعل إلى ضمائر الرفع المتصلة في الماضي تشكل فاؤه بالبتاح (ַ) عوضاً عن القماص ، كما تدغم عينه في لامه وتشكل اللام دلالة على هذا الإدغام . فمن الفعل מָדַד مثلاً نقول : מַדּוֹתִי (قستُ) و מַדּוֹתָ (قستَ) ومن גָּזַז نقول : גַּזּוֹתֶם (جززتم) و גַּזּוֹתֶן (جززتنّ) . وعند إسناد هذا الفعل إلى الغائب المفرد تخلو عينه من الشدة[1] فنقول : מַד (قاسَ) و גַּז (جزّ) . ففي إسناد المضعّف מָדַד إلى ضمائر الرفع المتصلة نقول :

---

(١) إذا كان المضعّف منتهياً بحرفي רר وأسند إلى ضمائر الرفع تشكل فاؤه بالقماص عوضاً عن البتاح مثل : בָּרוֹתִי و בָּרוֹתֶם من الفعل בָּרַר (انتقى) . وعند إسناده إلى الغائب المفرد تبقى فاؤه مفتوحة فنقول : בַּר (انتقى) .

מַדּוֹתִי	قسْتُ	מַדּוֹנוּ	قسنا
מַדּוֹתָ	قسْتَ	מַדּוֹתֶם	قستم
מַדּוֹת	قسْتِ	מַדּוֹתֶן	قستنّ
מַד	قاسَ	מַדּוּ	قاسوا
מַדָּה	قاسَتْ	מַדּוּ	قسنَ

تمارين

١ – أسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المذكورة في صدر كل طائفة منها :

אֲנַחְנוּ — אַתֶּם — הֵן : סָבַב (طاف) גָּרַר (جرّ)

אֲנִי — אַתָּה — אַתֶּן : בָּרַר (انتقى) גָּלַל (دحرج)

אַתָּה — אַתְּ — הִיא : צָרַר (صرّ) מָצַץ (مصّ)

אֲנִי — אַתֶּם — הֵם : מָשַׁשׁ (مسّ) רָצַץ (رضّ)

٢ – أسند الأفعال الواردة بين قوسين فيما يأتي الى الضمائر المناسبة :

אֲנַחְנוּ (חגג) אֶת הֶחָג בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ . אַתֶּם (מדד) אֶת הָאֲדָמָה . הַדֻּבָּא (סבב) אֶת הָעִיר . הַצּוֹרְפִים (זקק) אֶת הַכֶּסֶף . לָמָּה (גלל) אֲחוֹתְךָ אֶת הָאֶבֶן ? הַיְלָדוֹת (לקק) דְּבַשׁ . הָאִכָּרִים (ברר) אֶת הַחִטִּים .

و — الفعل الناقص : גִּזְרַת הַחֲסֵרִים

تقدم أن الناقص العبري هو غير الناقص العربي وهو ما كان أوله (נ)(١)

---

(١) هناك بعض أفعال تشبه في صيغتها الأفعال الناقصة وتلحق بها مثل : לָקַח (أخذ) .

مثل : נָסַע (سافر) و נָפַל (سقطَ) و נָתַן (أعطى) وسمي هذا الفعل ناقصاً لأن فاءه تسقط في زمن الاستقبال عند دخول حروف المضارعة عليها وتدغم في عينه وتشدد العين دلالة على هذا الإدغام مثل : יִסַּע (يسافر) و יִפֹּל (يسقط) و יִתֵּן (يعطى) .

وتصريف هذا الفعل في الماضي مماثل تماماً لتصريف الفعل السالم . ففي اسناد الناقص (נָסַע) إلى ضمائر الرفع المتصلة نقول :

נָסַעְתִּי	سافرتُ	נָסַעְנוּ	سافرنا
נָסַעְתָּ[1]	سافرتَ	נְסַעְתֶּם	سافرتم
נָסַעַת	سافرتِ	נְסַעְתֶּן	سافرتن
נָסַע	سافر	נָסְעוּ	سافروا
נָסְעָה	سافرتْ	נָסְעוּ	سافرنَ

تمرين

أسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة المذكورة أمام كل طائفة منها :

אֲנִי — אֲנַחְנוּ — הֵן : נָפַל (سقط) נָפַח (نفخ)

אַתָּה — הֵם — הוּא : נָבַל (ذبُلَ) נָדַר (نذر)

הִיא — אַתֶּם — אַתֶּן : נָטַשׁ (ترك) נָסַךְ (صبّ)

הֵם — אֲנִי — אַתְּ : נָטַע (غرس) לָקַח (أخذَ)

---

(١) تقدم أنه إذا كانت لام الفعل ח أو ע وأسند إلى ضمير المؤنثة المخاطبة « תְּ » فإنها تشكل بالبتاح عوضاً عن السكون مثل : נָסַעַת و נָפַחַת .

٥ — الفعل المركب : גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים

يقابل هـذه الصيغة اللفيف المفروق أو اللفيف المقرون في العربية ، ويراد به في العبرية ما كان ينتمي إلى صيغتين في آن واحـد مثل : נָשָׂא (حملَ) و אָבָה (شاءَ) و הָיָה (كانَ) و יָצָא (خرجَ) و יָפָה (حسُنَ) و בָּא (باء أو جاء) .

فالفعل נָשָׂא مركب لأنه ناقص ومعتل اللام بالألف في آن واحد. والفعل אָבָה مركب لأنه معتل الفاء بالألف ومعتل اللام بالهاء ، والفعل הָיָה مركب لأنه معتل الفاء واللام بالهاء ؛ والفعل יָצָא مركب لأن فاءه ياء ولامه ألف ؛ والفعل יָפָה مركب لأن فاءه ياء ولامه هاء والفعل בָּא مركب لأن عينه واو ولامه ألف فهو مشتق من בּוֹא (بمعنى البَوْء أي المجيء) .

ففي إسناد المركب (יָצָא) (خرجَ) إلى ضمائر الرفع المتصلة نقول :

יָצָאתִי	خرجتُ	יָצָאנוּ	خرجنا
יָצָאתָ	خرجتَ	יְצָאתֶם	خرجتم
יָצָאת	خرجتِ	יְצָאתֶן	خرجتنّ
יָצָא	خرجَ	יָצְאוּ	خرجوا
יָצְאָה	خرجتْ	יָצְאוּ	خرجنَ

وفي إسناد المركب (הָיָה) (كان) إلى ضمائر الرفع المتصلة نقول :

הָיִיתִי	كنتُ	הָיִינוּ	كنّا
הָיִיתָ	كنتَ	הֱיִיתֶם	كنتم
הָיִית	كنتِ	הֱיִיתֶן	كنتنّ
הָיָה	كان	הָיוּ	كانوا
הָיְתָה	كانتْ	הָיוּ	كُنَّ

وفي إسناد المركب (בָּא) (جاء) إلى ضمائر الرفع المتصلة نقول :

בָּאתִי	جئتُ	בָּאנוּ	جئنا
בָּאתָ	جئتَ	בָּאתֶם	جئتم
בָּאתְ	جئتِ	בָּאתֶן	جئتنّ
בָּא	جاء	בָּאוּ	جاءوا
בָּאָה	جاءت	בָּאוּ	جئنَ

أسند الأفعال الآتية إلى ضمائر الرفع المتصلة الواردة في صدر كل طائفة منها :

אֲנִי — אֲנַחְנוּ — הֵן : יָדָה (قذفَ) הָמָה (همى) אָתָה (أتى)

אַתָּה — הֵם — הוּא : יָאָה (تلاءم) נָטָה (مال) נָשָׁה (أقرضَ)

הִיא — אֲנִי — אַתֶּן : דָּאָה (حامَ) רָאָה (رأى) נָאָה (حسُنَ)

הֵם — אֲנִי — אַתְּ : גָּאָה (تكبرَ) לָאָה (عجزَ) יָרֵא (خشي)

جدول تصريف المجرد في الماضي

نورد فيما بعد جدولاً مفصلاً يتضمن الأفعال المجردة على اختلاف صيغها في الماضي .

المضارع الحالي

(أو اسم الفاعل [1]) זְמַן הֹוֶה

يصاغ المضارع الحالي على وزن اسم الفاعل كما يأتي :

١ – פּוֹעֵל للمفرد المذكر ، المتكلم والمخاطب والغائب ، مثل : אֲנִי אוֹכֵל (أنا آكلٌ الآن) و אַתָּה הוֹלֵךְ (أنت ذاهب الآن) و הוּא עוֹמֵד (هو واقف الآن) .

٢ – פּוֹעֶלֶת أو פּוֹעְלָה للمفردة المؤنثة ، المتكلمة والمخاطبة والغائبة ، مثل : אֲנִי יוֹשֶׁבֶת (أنا جالسة الآن) و אַתְּ אוֹמֶרֶת (أنت قائلة الآن) و הִיא עוֹבֶדֶת (هي مشتغلة الآن) .

٣ – פּוֹעֲלִים لجماعة الذكور ، متكلمين أو مخاطبين أو غائبين ، مثل : אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים (نحن سامعون الآن) و אַתֶּם שׁוֹמְרִים (أنتم حارسون) و הֵם פּוֹתְחִים (هم فاتحون) .

٤ – פּוֹעֲלוֹת لجماعة الإناث ، المتكلمات والمخاطبات والغائبات ، مثل : אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבוֹת (نحن جالسات الآن) و אַתֶּן אוֹמְרוֹת (أنتن قائلات) و הֵן עוֹבְדוֹת (هنّ مشتغلات) .

ونورد فيما يلي طريقة تصريف هذه الأوزان في صيغ مختلفة :

---

(١) قد يستعمل اسم الفاعل في العربية بمعنى المضارع الحالي مثل : (أراغب أنت عن آلهتي يا إبراهيم) . وقد يراد بهذه الصيغة في العربية والعبرية زمن الاستقبال .

المجرد: صيغة الماضي ـ בִּנְיַן הַקַּל: זְמַן עָבָר

	السالم — גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים						المعتل — גִּזְרַת הַנָּחִים					
	מִשְׁקַל פָּעַל				מִשְׁקַל פָּעֵל	מִשְׁקַל פָּעֹל	נָחֵי פ״א	נָחֵי פ״ה	נָחֵי פ״י	נָחֵי ע״ו		
										מִשְׁקַל פָּל	מִשְׁקַל פֵּל	מִשְׁקַל פֹּל
	حرس	سحب	لفّ	مزّق	شاخ	صغر	قال	ذهب	نزل	سكن	مات	خجل
	שָׁמַר	סָחַב	לָפַת	קָרַע	זָקֵן	קָטֹן	אָמַר	הָלַךְ	יָרַד	גָּר	מֵת	בֹּשׁ
אֲנִי	שָׁמַרְתִּי	סָחַבְתִּי	לָפַתִּי	קָרַעְתִּי	זָקַנְתִּי	קָטֹנְתִּי	אָמַרְתִּי	הָלַכְתִּי	יָרַדְתִּי	גַּרְתִּי	מַתִּי	בֹּשְׁתִּי
אַתָּה	שָׁמַרְתָּ	סָחַבְתָּ	לָפַתָּ	קָרַעְתָּ	זָקַנְתָּ	קָטֹנְתָּ	אָמַרְתָּ	הָלַכְתָּ	יָרַדְתָּ	גַּרְתָּ	מַתָּ	בֹּשְׁתָּ
אַתְּ	שָׁמַרְתְּ	סָחַבְתְּ	לָפַתְּ	קָרַעַתְּ	זָקַנְתְּ	קָטֹנְתְּ	אָמַרְתְּ	הָלַכְתְּ	יָרַדְתְּ	גַּרְתְּ	מַתְּ	בֹּשְׁתְּ
הוּא	שָׁמַר	סָחַב	לָפַת	קָרַע	זָקֵן	קָטֹן	אָמַר	הָלַךְ	יָרַד	גָּר	מֵת	בֹּשׁ
הִיא	שָֽׁמְרָה	סָֽחֲבָה	לָֽפְתָה	קָֽרְעָה	זָֽקְנָה	קָֽטְנָה	אָֽמְרָה	הָֽלְכָה	יָֽרְדָה	גָּֽרָה	מֵתָה	בֹּשָׁה
אֲנַחְנוּ	שָׁמַרְנוּ	סָחַבְנוּ	לָפַתְנוּ	קָרַעְנוּ	זָקַנּוּ	קָטֹנּוּ	אָמַרְנוּ	הָלַכְנוּ	יָרַדְנוּ	גַּרְנוּ	מַתְנוּ	בֹּשְׁנוּ
אַתֶּם	שְׁמַרְתֶּם	סְחַבְתֶּם	לְפַתֶּם	קְרַעְתֶּם	זְקַנְתֶּם	קְטָנְתֶּם	אֲמַרְתֶּם	הֲלַכְתֶּם	יְרַדְתֶּם	גַּרְתֶּם	מַתֶּם	בָּשְׁתֶּם
אַתֶּן	שְׁמַרְתֶּן	סְחַבְתֶּן	לְפַתֶּן	קְרַעְתֶּן	זְקַנְתֶּן	קְטָנְתֶּן	אֲמַרְתֶּן	הֲלַכְתֶּן	יְרַדְתֶּן	גַּרְתֶּן	מַתֶּן	בָּשְׁתֶּן
הֵם	שָֽׁמְרוּ	סָֽחֲבוּ	לָֽפְתוּ	קָֽרְעוּ	זָֽקְנוּ	קָֽטְנוּ	אָֽמְרוּ	הָֽלְכוּ	יָֽרְדוּ	גָּרוּ	מֵתוּ	בֹּשׁוּ
הֵן	שָֽׁמְרוּ	סָֽחֲבוּ	לָֽפְתוּ	קָֽרְעוּ	זָֽקְנוּ	קָֽטְנוּ	אָֽמְרוּ	הָֽלְכוּ	יָֽרְדוּ	גָּרוּ	מֵתוּ	בֹּשׁוּ

	المعتل — גִּזְרַת הַנָּחִים				المضعّف		الناقص	المركّب	
	נָחֵי ע״י	נָחֵי ל״א		נָחֵי ל״ה	גִּזְרַת הַכְּפוּלִים		גִּזְרַת הַחֲסֵרִים	גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים	
		מִשְׁקַל פָּעַל	מִשְׁקַל פָּעֵל						
	بات	قرأ	عطش	ابتاع	قاس	أظلم	غرس	حمل	كان
	לָן	קָרָא	צָמֵא	קָנָה	מָדַד	כָּהָה	נָטַע	נָשָׂא	הָיָה
אֲנִי	לַנְתִּי	קָרָאתִי	צָמֵאתִי	קָנִיתִי	מַדּוֹתִי	כָּהִיתִי	נָטַעְתִּי	נָשָׂאתִי	הָיִיתִי
אַתָּה	לַנְתָּ	קָרָאתָ	צָמֵאתָ	קָנִיתָ	מַדּוֹתָ	כָּהִיתָ	נָטַעְתָּ	נָשָׂאתָ	הָיִיתָ
אַתְּ	לַנְתְּ	קָרָאת	צָמֵאת	קָנִית	מַדּוֹת	כָּהִית	נָטַעַתְּ	נָשָׂאת	הָיִית
הוּא	לָן	קָרָא	צָמֵא	קָנָה	מַד	כָּהָה	נָטַע	נָשָׂא	הָיָה
הִיא	לָנָה	קָֽרְאָה	צָֽמְאָה	קָֽנְתָה	מַדָּה	כָּהֲתָה	נָֽטְעָה	נָֽשְׂאָה	הָֽיְתָה
אֲנַחְנוּ	לַנּוּ	קָרָאנוּ	צָמֵאנוּ	קָנִינוּ	מַדּוֹנוּ	כָּהִינוּ	נָטַעְנוּ	נָשָׂאנוּ	הָיִינוּ
אַתֶּם	לַנְתֶּם	קְרָאתֶם	צְמֵאתֶם	קְנִיתֶם	מַדּוֹתֶם	כְּהִיתֶם	נְטַעְתֶּם	נְשָׂאתֶם	הֱיִיתֶם
אַתֶּן	לַנְתֶּן	קְרָאתֶן	צְמֵאתֶן	קְנִיתֶן	מַדּוֹתֶן	כְּהִיתֶן	נְטַעְתֶּן	נְשָׂאתֶן	הֱיִיתֶן
הֵם	לָנוּ	קָֽרְאוּ	צָֽמְאוּ	קָנוּ	מַדּוּ	כָּהוּ	נָֽטְעוּ	נָֽשְׂאוּ	הָיוּ
הֵן	לָנוּ	קָֽרְאוּ	צָֽמְאוּ	קָנוּ	מַדּוּ	כָּהוּ	נָֽטְעוּ	נָֽשְׂאוּ	הָיוּ

الضمائر	שָׁמַר	אָמַר	הָלַךְ	יָרַד	מָדַד
אֲנִי־אַתָּה־הוּא	שׁוֹמֵר	אוֹמֵר	הוֹלֵךְ	יוֹרֵד	מוֹדֵד
	שׁוֹמֶרֶת	אוֹמֶרֶת	הוֹלֶכֶת	יוֹרֶדֶת	מוֹדֶדֶת
אֲנִי־אַתְּ־הִיא	أو	أو	أو	أو	أو
	שׁוֹמְרָה	אוֹמְרָה	הוֹלְכָה	יוֹרְדָה	מוֹדְדָה
אֲנַחְנוּ־אַתֶּם־הֵם	שׁוֹמְרִים	אוֹמְרִים	הוֹלְכִים	יוֹרְדִים	מוֹדְדִים
אֲנַחְנוּ־אַתֶּן־הֵן	שׁוֹמְרוֹת	אוֹמְרוֹת	הוֹלְכוֹת	יוֹרְדוֹת	מוֹדְדוֹת

ملاحظات :

تطرأ بعض التغييرات على الأوزان السابقة الخاصة بالمضارع الحالي :

فاذا كان الفعل سالماً وكانت عينه ח أو ע مثل : סָחַב (سَحَبَ) أو שָׁעַל (سعلَ) فإنها تشكل بالحطف بتاح (:ـ) عوضاً عن الشفا (ְ) في وزن جمع الذكور وجمع الإناث فنقول : אַתֶּם סוֹחֲבִים و הֵן סוֹחֲבוֹת . و אֲנַחְנוּ שׁוֹעֲלִים و אַתֶּן שׁוֹעֲלוֹת .

وإذا كانت لام الفعل السالم ח أو ע مثل : סָלַח (صفحَ) أو בָּלַע (بلعَ) فإنها تشكل بالفتحة المستعارة في وزن المفرد المذكر فنقول : אַתָּה סוֹלֵחַ و הוּא בּוֹלֵעַ وفي وزن المفردة المؤنثة تشكل بالبتاح (ַ) عوضاً عن السيجول (ֶ) مثل : הִיא סוֹלַחַת و הִיא בּוֹלַעַת . ويلاحظ أنه في هذه الحالة تشكل عين الفعل أيضاً بالبتاح عوضاً عن السيجول .

وإذا كان الفعل السالم على وزن פָּעֵל (فعِل) أو פָּעֹל (فعُل) في الماضي مثل : כָּבֵד (ثقُل) و קָטֹן (صغُر) فلا يطرأ تغيير على وزنه في الزمن الحالي فنقول : הוּא כָּבֵד (هو ثقيل) في الحال كما يقال : הוּא כָּבֵד (ثقل هو) في

الماضي . وكذا הוא קָטֹן (هو صغيرٌ في الحال) كما يقال : הוא קָטֹן (صغُر هو) في الماضي . وفي صيغة المفردة المؤنثة وجمع الذكور وجمع الإناث تشكل فاء الفعل بالشفا (ְ) عوضاً عن القامص (ָ) فنقول : הִיא כְּבֵדָה و אֵינָם כְּבֵדִים و הֵן כְּבֵדוֹת .

وإذا كان الفعل أجوف مثل : קָם و שָׁר فإن المضارع الحالي (أو اسم الفاعل منه) يصاغ ، عند إسناده إلى المفردة المؤنثة ، على وزن الماضي مثل : קָמָה و שָׁרָה إلا أن المضارع الحالي منه ينطق بمدود العجز مثل : קָמָה و שָׁרָה .

وإذا كان معتل اللام بالهاء مثل : קָנָה فالمضارع الحالي منه يأتي على وزن פּוֹעֶה بضبط عين الفعل بالسيجول في وزن المفرد المذكر . وفي سائر الأحوال يحدث إعلال بالحذف فتصبح أوزان المضارع الحالي : פּוֹעֶה و פּוֹעָה و פּוֹעִים و פּוֹעוֹת فنقول : קוֹנֶה_קוֹנָה_קוֹנִים_קוֹנוֹת .

وإذا كان معتل اللام بالألف مثل . קָרָא فيصبح وزن المفردة المؤنثة منه في المضارع الحالي קוֹרֵאת . وفي هذه الحالة لا تظهر لام الفعل وهي الـ (א) في النطق . وفي سائر الأحوال لا يطرأ على الفعل أي تغيير فنقول : קוֹרֵא و קוֹרְאִים و קוֹרְאוֹת .

وإذا كان الفعل مركباً مثل : נָשָׂא و נָטָה فإن تصريفه لا يختلف عن تصريف المعتل اللام . فإن كان المركب معتل اللام بالألف سرت عليه قاعدة المعتل اللام بالألف ، وإن كان معتل اللام بالهاء سرت عليه قاعدة معتل اللام بالهاء فنقول : נוֹשֵׂא_נוֹשֵׂאת_נוֹשְׂאִים_נוֹשְׂאוֹת_נוֹטֶה_נוֹטָה_נוֹטִים_נוֹטוֹת .

أما اللفيف المقرون בָּא (المشتق من בוֹא) فيصاغ المضارع الحالي منه صيغة الأجوف فنقول : בָּא_בָּאָה_בָּאִים_בָּאוֹת .

تصريف المضارع الحالي

(أو اسم الفاعل) من الفعل المجرد

בִּנְיַן הַקַּל – זְמַן הֹוֶה

أ ـــ الفعل السالم : שְׁלֵמִים

الفعل	وزنه	المفرد المذكر	المفردة المؤنثة	جمع الذكور	جمع الإناث
שָׁמַר	פָּעַל	שׁוֹבֵר	שׁוֹבֶרֶת	שׁוֹבְרִים	שׁוֹבְרוֹת
סָחַב	פָּעַל	סוֹחֵב	סוֹחֶבֶת	סוֹחֲבִים	סוֹחֲבוֹת
בָּלַע	פָּעַל	בּוֹלֵעַ	בּוֹלַעַת	בּוֹלְעִים	בּוֹלְעוֹת
סָלַח	פָּעַל	סוֹלֵחַ	סוֹלַחַת	סוֹלְחִים	סוֹלְחוֹת
כָּבֵד	פָּעֵל	כָּבֵד	כְּבֵדָה	כְּבֵדִים	כְּבֵדוֹת
יָכֹל	פָּעֹל	יָכוֹל	יְכוֹלָה	יְכוֹלִים	יְכוֹלוֹת

ب ـــ الفعل المعتل : נָחִים

الفعل	صيغته	المفرد المذكر	المفردة المؤنثة	جمع الذكور	جمع الإناث
אָמַר	פ"א	אוֹמֵר	אוֹמֶרֶת	אוֹמְרִים	אוֹמְרוֹת
הָלַךְ	פ"ה	הוֹלֵךְ	הוֹלֶכֶת	הוֹלְכִים	הוֹלְכוֹת
יָרַד	פ"י	יוֹרֵד	יוֹרֶדֶת	יוֹרְדִים	יוֹרְדוֹת
קָם	ע"ו	קָם	קָמָה	קָמִים	קָמוֹת
שָׁר	ע"י	שָׁר	שָׁרָה	שָׁרִים	שָׁרוֹת
קָרָא	ל"א	קוֹרֵא	קוֹרֵאת	קוֹרְאִים	קוֹרְאוֹת
קָנָה	ל"ה	קוֹנֶה	קוֹנָה	קוֹנִים	קוֹנוֹת

ج ـ الفعل المضعّف : כְּפוּלִים

الفعل	المفرد المذكر	المفردة المؤنثة	جمع الإناث	جمع الذكور
מָדַד	מוֹדֵד	מוֹדֶדֶת	מוֹדְדִים	מוֹדְדוֹת

د ـ الفعل الناقص : חֲסֵרִים

נָסַע	נוֹסֵעַ	נוֹסַעַת	נוֹסְעִים	נוֹסְעוֹת

ه ـ الفعل المركب : מֻרְכָּבִים

נָשָׂא	נוֹשֵׂא	נוֹשֵׂאת	נוֹשְׂאִים	נוֹשְׂאוֹת
נָטָה	נוֹטֶה	נוֹטָה	נוֹטִים	נוֹטוֹת
בָּא	בָּא	בָּאָה	בָּאִים	בָּאוֹת

نفي المضارع الحالي

إذا أريد نفي المضارع الحالي تستعمل كلمة (אֵין) (ليس) . وتقابلها (إن) النافية في اللغة العربية فنقول : אֵין הָאִישׁ הוֹלֵךְ (لايذهب الرجل) . ويجوز أن تتصل (אֵין) بالضمائر فنقول : אֵינִי أو אֵינֶנִּי שׁוֹמֵעַ (لست سامعاً الآن) ولا يجوز استعمال לֹא النافية بدل אֵין ، لأنها خاصة بنفي الماضي والمستقبل فلا يقال : אֲנִי לֹא שׁוֹמֵעַ بل אֵינִי שׁוֹמֵעַ و אֵינְכֶם שׁוֹמְעִים و אֵינֵךְ שׁוֹמַעַת و אֵינְכֶן שׁוֹמְעוֹת .

تمارين

١ – استبدل الأفعال الماضية في القطعة التالية بمضارع حالي :

הַכֶּלֶב יָשַׁב בֶּחָצֵר וְשָׁמַר אֶת הוֹן אֲדוֹנוֹ . כַּאֲשֶׁר בָּא אִישׁ זָר הוּא נָבַח עָלָיו . הוּא אָהַב מְאֹד אֶת אֲדוֹנוֹ וְעָזַר לְרוֹעֶה בִּשְׁמִירַת הָעֵדֶר .

٢ – استبدل المضارع الحالي فيما يأتي بأفعال ماضية :

הַמֶּלֶךְ אוֹכֵל בִּקְעָרָה שֶׁל כֶּסֶף . הָאֲנָשִׁים גָּרִים בְּבַיִת שֶׁל עֵץ אוֹ שֶׁל אֶבֶן . הַיֶּלֶד שָׂם אֶת צַעֲצוּעָיו בְּאַרְגָּז שֶׁל נְיָר . הַתַּלְמִיד כּוֹתֵב בְּעֵט נוֹבֵעַ . הֶעָנִי אוֹכֵל בְּכַף שֶׁל בְּדִיל . הַסַּנְדְּלָר עוֹשֶׂה נַעֲלֵי עוֹר . הַחַיָּט תּוֹפֵר אֶת הַבְּגָדִים . צִפֳּרִים עָפוֹת אֶל מְקוֹמוֹת רְחוֹקִים .

٣ – استبدل الأفعال الماضية فيما يأتي بمضارع حالي :

הַמּוֹרֶה נָסַע לְבֵיתוֹ . אָבִיךְ מָכַר אֶת בֵּיתוֹ . הַנַּעַר יָשַׁן עַד חֲצִי הַיּוֹם . רֹאשׁוֹ כָּאַב לוֹ . אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם קָם מִשְּׁנָתוֹ . יָשַׁב אֶל שֻׁלְחָן וְלָמַד אֶת שִׁעוּרָיו . אַתֶּם אֲכַלְתֶּם עֲנָבִים . הַסּוּס חָרַשׁ אֶת הַשָּׂדֶה . הַתַּרְנְגֹלֶת יָשְׁבָה עַל בֵּיצָתָהּ .

٤ – اجعل المضارع الحالي المثبت فيما يأتي مضارعاً منفياً :

הַיָּד כּוֹתֶבֶת וְהָרֶגֶל הוֹלֶכֶת . הַזָּקֵן יוֹשֵׁב נִשְׁעָן עַל הַיָּד שֶׁל הַכִּסֵּא . אֲנִי מִתְפַּלֵּל פֹּה בְּכָל חַג . הַסַּבָּלִים נוֹשְׂאִים מַשָּׂאוֹת כְּבֵדִים . אַתָּה אוֹהֵב אֶת מוֹלַדְתְּךָ . אַתְּ תּוֹפֶרֶת אֶת שִׂמְלָתֵךְ . אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים בֵּיצִים . הַיּוֹנִים יוֹשְׁבוֹת עַל הָעֵץ . אַתֶּם נוֹסְעִים אֶל הָעִיר .

المستقبل : זְמַן עָתִיד

تقابل صيغة المستقبل المضارع في العربية لفظاً وقـد تدل على الحال مثله . وحروف المضارعة التي تدخل على هذا الفعل لتعيين الفاعل ونوعه وعدده أربعة يجمعها قولك (أنيت)[1] . فإذا أردنا أن نصوغ المستقبل من כָּתַב مثلاً قلنا :

אֶכְתֹּב – للمتكلم المفرد أو المتكلمة المفردة .

و תִּכְתְּבִי – للمخاطبة المفردة .

و יִכְתְּבוּ – لجماعة الغائبين .

و נִכְתֹּב – لجماعة المتكلمين والمتكلمات .

تصريف (כָּתַב) في المستقبل

אֲנִי אֶכְתֹּב	أكتب	אֲנַחְנוּ נִכְתֹּב	نكتب
אַתָּה תִּכְתֹּב	تكتب	אַתֶּם תִּכְתְּבוּ	تكتبون
אַתְּ תִּכְתְּבִי	تكتبين	אַתֶּן תִּכְתֹּבְנָה	تكتبن
הוּא יִכְתֹּב	يكتب	הֵם יִכְתְּבוּ	يكتبون
הִיא תִּכְתֹּב	تكتب	הֵן תִּכְתֹּבְנָה	يكتبن

ضبط حروف المضارعة في السالم

تشكل الهمزة (א) بالسيجول (ֶ) ، وتشكل النون والياء والتاء

(١) وهناك أربعة أحرف أخرى تضاف إلى آخر الفعل للدلالة على نوع الفاعل وعدده ويجمعها قولك : יוּנָה .

بالحريق هكذا : ﬞ ـ ﬞ ـ ﬞ ''' مثل : אֶפְתַּח ، יִשְׁמַע ، תִּקְטֹף ، נִסְגֹּר .
وإذا كانت فاء الفعل حرفاً حلقياً من حروف א ה ח ע تبقى الهمزة على شكلها الأصلي وهو السيجول (אֶ) ويشكل الحرف الحلقي الذي يليها بخطف سيجول (ֱ) مثل : אֶאֱרֹז (أربط) و אֶחֱלַשׁ (أضعُف) و אֶהֱרֹס (أهدم) و אֶעֱזֹר (أُساعد) . أما سائر الحروف ، وهي النون والياء والتاء ، فتشكل بالسيجول إذا دخلت على حرف (א) ، أي إذا كان الفعل الذي دخلت عليه مهموز الفاء ؛ ونشكل فاء الفعل بخطف سيجول مثل : יֶאֱסֹר (يأسر) و תֶּאֱרַךְ (تطول) و נֶאֱסֹף (نجمع) .
وإذا دخلت الحروف الثلاثة (נ ـ י ـ ת) على فعل مبدوء بـ ה أو ח أو ע فإنها تشكل بالسيجول إذا كان الفعل مفتوح العين في المضارع وتشكل فاء الفعل بخطف سيجول (ֱ) مثل : יֶחֱרַב (يخرب) و תֶּעֱרַב (تحلو) .
وإذا كانت عين الفعل حرفاً من حروف בגד כפת سُكنت فاء الفعل لضرورة إعجام حروف בגד כפת بعد حرف ساكن مثل : יֶחְדַּל (يكف) و תֶּחְכַּם (تفطن) .
وإذا كان الفعل مضموم العين في المضارع شكلت حروف (נ ـ י ـ ת) بالبتاح (ַ) وفاء الفعل ה ח ע بخطف بتاح (ֲ) مثل : יַהֲלֹם (يخبط) و תַּחֲרֹשׁ (تحرث) و נַעֲבֹד (نعمل) .

جدول تصريف المجرد في المستقبل

نورد فيما بعد جدولاً يتضمن تصريف الأفعال المجردة ، على اختلاف صيغها ، في المستقبل . وبدراسة الجدول الآتي بعناية يسهل تصريف أي فعل من الأفعال المجردة ، مهما كانت صيغته ، ومهما كانت علته .

(١) لهجة بني تميم في العربية هي كسر أحرف المضارعة مطلقاً .

تمارين

١ – ضع الأفعال الآتية في زمن الاستقبال وفقاً للضمائر الواردة في صدر كل طائفة منها :

أ – אֲנִי – הֵם – הִיא : שָׁמַר (حرس) – רָדַף (اضطهد) – גָּמַר (تمم) .
ب – אֲנַחְנוּ – הוּא – הֵן : סָלַח (صفح) – קָפַץ (قفز) – בָּלַע (بلع)
ج – אַתֶּם – אַתְּ – הִיא : מָלַךְ (ملك) – קָשַׁר (ربط) – שָׁכַח (نسي) .
د – אַתֶּן – אַתָּה – הֵן : פָּתַח (فتح) – צָעַד (خطا) – אָגַר (جمع) .

٢ – هات مستقبل كل من الأفعال الآتية مع مراعاة ضبط حروف (أنيت) وفاء الفعل بالشكل المناسب :

أ – אַתֶּן – אַתָּה – הֵן : חָפַר (حفر) – הָרַס (هدم) – עָבַד (اشتغل) .
ب – אֲנִי – הֵם – הִיא : חָסַךְ (وفّر) – אָרַךְ (طال) – אָסַף (جمع) .
ج – אֲנַחְנוּ – הוּא – הֵן : חָלַב (حلب) – עָגַן (رسا) – עָצַב (حزن) .
د – אַתֶּם – אַתְּ – הִיא : חָזַק (تقوّى) – אָסַר (أسر) – חָלַם (حلم) .

٣ – خاطب بالعبارات الآتية المفردة المؤنثة ، ثم جمع الذكور ، ثم جمع الإناث واضبط الأفعال المستقبلة بالشكل المناسب :

אַל תִּגְזֹל דַּל כִּי דַל הוּא . אַל תֵּלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ וְאַל תַּעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ . לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר . אַל תָּרִיב עִם אָדָם חִנָּם . מַה שֶּׁשָּׂנוּי עָלֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה לַחֲבֵרְךָ . אַל תִּשְׁפֹּט צַדִּיק עִם רָשָׁע .

ا ـ المجرد في صيغة الاستقبال : בִּנְיַן הַקַּל : זְמַן עָתִיד

	السالم — גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים								
	מִשְׁקַל יִפְעֹל	מִקַל יִפְעַל			מִשְׁקַל יֶפֱעֹל	מִשְׁקַל יֶפֱעַל	מִשְׁקַל יַפְעֹל	מִשְׁקַל יֶפְעַל	מִשְׁקַל יַפְעֹל
	كسر	ركب	حب	مزق	جمع	قوي	ضرب	كف	خبط
	שָׁבַר	רָכַב	סַב	קָרַע	אָגַר	חָזַק	הָלַם	חָדַל	חָבַט
אֲנִי	אֶשְׁבֹּר	אֶרְכַּב	אָסֹב	אֶקְרַע	אֶאֱגֹר	אֶחֱזַק	אֶהֱלֹם	אֶחְדַּל	אֶחְבֹּט
אַתָּה	תִּשְׁבֹּר	תִּרְכַּב	תָּסֹב	תִּקְרַע	תֶּאֱגֹר	תֶּחֱזַק	תַּהֲלֹם	תֶּחְדַּל	תַּחְבֹּט
אַתְּ	תִּשְׁבְּרִי	תִּרְכְּבִי	תָּסֹבִּי	תִּקְרְעִי	תֶּאֶגְרִי	תֶּחֶזְקִי	תַּהַלְמִי	תֶּחְדְּלִי	תַּחְבְּטִי
הוּא	יִשְׁבֹּר	יִרְכַּב	יָסֹב	יִקְרַע	יֶאֱגֹר	יֶחֱזַק	יַהֲלֹם	יֶחְדַּל	יַחְבֹּט
הִיא	תִּשְׁבֹּר	תִּרְכַּב	תָּסֹב	תִּקְרַע	תֶּאֱגֹר	תֶּחֱזַק	תַּהֲלֹם	תֶּחְדַּל	תַּחְבֹּט
אֲנַחְנוּ	נִשְׁבֹּר	נִרְכַּב	נָסֹב	נִקְרַע	נֶאֱגֹר	נֶחֱזַק	נַהֲלֹם	נֶחְדַּל	נַחְבֹּט
אַתֶּם	תִּשְׁבְּרוּ	תִּרְכְּבוּ	תָּסֹבּוּ	תִּקְרְעוּ	תַּאַגְרוּ	תֶּחֶזְקוּ	תַּהַלְמוּ	תֶּחְדְּלוּ	תַּחְבְּטוּ
הֵם	יִשְׁבְּרוּ	יִרְכְּבוּ	יָסֹבּוּ	יִקְרְעוּ	יַאַגְרוּ	יֶחֶזְקוּ	יַהַלְמוּ	יֶחְדְּלוּ	יַחְבְּטוּ
אַתֶּן ـ הֵן	תִּשְׁבֹּרְנָה	תִּרְכַּבְנָה	תְּסֻבֶּינָה	תִּקְרַעְנָה	תֶּאֱגֹרְנָה	תֶּחֱזַקְנָה	תַּהֲלֹמְנָה	תֶּחְדַּלְנָה	תַּחְבֹּטְנָה

المعتل — גִּזְרַת הַנָּחִים													
	נְחֵי פ״א	נְחֵי פ״י		נְחֵי ע״ו		נְחֵי ע״י		נְחֵי ל״א		נְחֵי ל״ה			ל״ה מַפִּיק
	מִשְׁקַל יֹאפַל	מ״ יִיפַל	מ״ יֵפַל	מ״ יָפוּל	מ״ יֵפוֹל	מ״ יָפִיל		מ״ יִפְעָא	מ״ יֶפֱעָא	מ״ יִפְעֶה	מ״ יַפְעֶה	מ״ יִפְעֶה	מ״ יִפְעַה
	قال	رضع	نزل	سكن	خجل	ابتهج		قرأ	أخطأ	ابتاع	أجاب	رأى	ارتفع
	אָמַר	יָנַק	יָרַד	גָּר	בֹּשׁ	גָּל		קָרָא	חָטָא	קָנָה	עָנָה	רָאָה	גָּבַהּ
אֲנִי	אֹמַר	אִינַק	אֵרֵד	אָגוּר	אֵבוֹשׁ	אָגִיל	אֲנִי	אֶקְרָא	אֶחֱטָא	אֶקְנֶה	אֶעֱנֶה	אֶרְאֶה	אֶגְבַּה
אַתָּה	תֹּאמַר	תִּינַק	תֵּרֵד	תָּגוּר	תֵּבוֹשׁ	תָּגִיל	אַתָּה	תִּקְרָא	תֶּחֱטָא	תִּקְנֶה	תַּעֲנֶה	תִּרְאֶה	תִּגְבַּה
אַתְּ	תֹּאמְרִי	תִּינְקִי	תֵּרְדִי	תָּגוּרִי	תֵּבוֹשִׁי	תָּגִילִי	אַתְּ	תִּקְרְאִי	תֶּחֶטְאִי	תִּקְנִי	תַּעֲנִי	תִּרְאִי	תִּגְבְּהִי
הוּא	יֹאמַר	יִינַק	יֵרֵד	יָגוּר	יֵבוֹשׁ	יָגִיל	הוּא	יִקְרָא	יֶחֱטָא	יִקְנֶה	יַעֲנֶה	יִרְאֶה	יִגְבַּה
הִיא	תֹּאמַר	תִּינַק	תֵּרֵד	תָּגוּר	תֵּבוֹשׁ	תָּגִיל	הִיא	תִּקְרָא	תֶּחֱטָא	תִּקְנֶה	תַּעֲנֶה	תִּרְאֶה	תִּגְבַּה
אֲנַחְנוּ	נֹאמַר	נִינַק	נֵרֵד	נָגוּר	נֵבוֹשׁ	נָגִיל	אֲנַחְנוּ	נִקְרָא	נֶחֱטָא	נִקְנֶה	נַעֲנֶה	נִרְאֶה	נִגְבַּה
אַתֶּם	תֹּאמְרוּ	תִּינְקוּ	תֵּרְדוּ	תָּגוּרוּ	תֵּבוֹשׁוּ	תָּגִילוּ	אַתֶּם	תִּקְרְאוּ	תֶּחֶטְאוּ	תִּקְנוּ	תַּעֲנוּ	תִּרְאוּ	תִּגְבְּהוּ
הֵם	יֹאמְרוּ	יִינְקוּ	יֵרְדוּ	יָגוּרוּ	יֵבוֹשׁוּ	יָגִילוּ	הֵם	יִקְרְאוּ	יֶחֶטְאוּ	יִקְנוּ	יַעֲנוּ	יִרְאוּ	יִגְבְּהוּ
אַתֶּן ـ הֵן	תֹּאמַרְנָה	תִּינַקְנָה	תֵּרַדְנָה	תָּגֹרְנָה	תֵּבֹשְׁנָה	תָּגֵילֶינָה	אַתֶּן־הֵן	תִּקְרֶאנָה	תֶּחֱטֶאנָה	תִּקְנֶינָה	תַּעֲנֶינָה	תִּרְאֶינָה	תִּגְבַּהְנָה

ب ـ المجرد في صيغة الاستقبال : בִּנְיַן הַקַּל : זְמַן עָתִיד

	المضعّف : גִּזְרַת הַכְּפוּלִים			
	מִשְׁקַל יָפֹעַ	מ״ יָפֹע	מ״ יָפַע	מ״ יִפְעֶה
	قاس : מָדַד		حطم : רָעַע	أظلم : כָּהָה
	עָתִיד א	עָתִיד ב		
אֲנִי	אָמֹד	אֶמַּד	אָרֹעַ	אֶכְהֶה
אַתָּה	תָּמֹד	תִּמַּד	תָּרֹעַ	תִּכְהֶה
אַתְּ	תָּמֹדִּי	תִּמְּדִי	תָּרֹעִי	תִּכְהִי
הוּא	יָמֹד	יִמַּד	יָרֹעַ	יִכְהֶה
הִיא	תָּמֹד	תִּמַּד	תָּרֹעַ	תִּכְהֶה
אֲנַחְנוּ	נָמֹד	נִמַּד	נָרֹעַ	נִכְהֶה
אַתֶּם	תָּמֹדּוּ	תִּמְּדוּ	תָּרֹעוּ	תִּכְהוּ
הֵם	יָמֹדּוּ	יִמְּדוּ	יָרֹעוּ	יִכְהוּ
אַתֵּן־הֵן	תְּמֻדֶּינָה	תִּמַּדְנָה	תְּרוּעֶינָה	תִּכְהֶינָה

	الناقص : גִּזְרַת הַחֲסֵרִים				
	חֲסֵרֵי פ״נ				חֲסֵרֵי פ״י
	מ״ יִעֹל	מ״ יִעַל	מ״ יִפְעַל	מ״ יִתֵּל	מ״ יִעֹל
	انتقم : נָקַם	غرس : נָטַע	هبط : נָחַת	أعطى : נָתַן	أنشأ : יָצַר
אֲנִי	אֶקֹּם	אֶטַּע	אֶנְחַת	אֶתֵּן	אֶצֹּר
אַתָּה	תִּקֹּם	תִּטַּע	תִּנְחַת	תִּתֵּן	תִּצֹּר
אַתְּ	תִּקְּמִי	תִּטְּעִי	תִּנְחֲתִי	תִּתְּנִי	תִּצְּרִי
הוּא	יִקֹּם	יִטַּע	יִנְחַת	יִתֵּן	יִצֹּר
הִיא	תִּקֹּם	תִּטַּע	תִּנְחַת	תִּתֵּן	תִּצֹּר
אֲנַחְנוּ	נִקֹּם	נִטַּע	נִנְחַת	נִתֵּן	נִצֹּר
אַתֶּם	תִּקְּמוּ	תִּטְּעוּ	תִּנְחֲתוּ	תִּתְּנוּ	תִּצְּרוּ
הֵם	יִקְּמוּ	יִטְּעוּ	יִנְחֲתוּ	יִתְּנוּ	יִצְּרוּ
אַתֵּן	תִּקֹּמְנָה	תִּטַּעְנָה	תִּנְחַתְנָה	תִּתֵּנָּה	תִּצֹּרְנָה

	المركّب : גִּזְרַת הַמֻּרְכָּבִים								
	מ״ יֹאפְעֶה	מ״ יֶפְעֶה	מ״ יִפְעֶה	מ״ יֵעֵא	מ״ יִיעָא	מ״ יֵיעֶה	מ״ יִעָא	מ״ יִעֶה	מ״ יָפוֹא
	شاء : אָבָה	فكر : הָגָה	كان : הָיָה	خرج : יָצָא	خشي : יָרֵא	ألقى : יָדָה	حمل : נָשָׂא	نسي : נָשָׁה	أتى : בָּא
אֲנִי	אֹבֶה	אֶהְגֶּה	אֶהְיֶה	אֵצֵא	אִירָא	אִידֶה	אֶשָּׂא	אֶשֶּׁה	אָבוֹא
אַתָּה	תֹּאבֶה	תֶּהְגֶּה	תִּהְיֶה	תֵּצֵא	תִּירָא	תִּידֶה	תִּשָּׂא	תִּשֶּׁה	תָּבוֹא
אַתְּ	תֹּאבִי	תֶּהְגִּי	תִּהְיִי	תֵּצְאִי	תִּירְאִי	תִּידִי	תִּשְׂאִי	תִּשִּׁי	תָּבוֹאִי
הוּא	יֹאבֶה	יֶהְגֶּה	יִהְיֶה	יֵצֵא	יִירָא	יִידֶה	יִשָּׂא	יִשֶּׁה	יָבוֹא
הִיא	תֹּאבֶה	תֶּהְגֶּה	תִּהְיֶה	תֵּצֵא	תִּירָא	תִּידֶה	תִּשָּׂא	תִּשֶּׁה	תָּבוֹא
אֲנַחְנוּ	נֹאבֶה	נֶהְגֶּה	נִהְיֶה	נֵצֵא	נִירָא	נִידֶה	נִשָּׂא	נִשֶּׁה	נָבוֹא
אַתֶּם	תֹּאבוּ	תֶּהְגּוּ	תִּהְיוּ	תֵּצְאוּ	תִּירְאוּ	תִּידוּ	תִּשְׂאוּ	תִּשּׁוּ	תָּבוֹאוּ
הֵם	יֹאבוּ	יֶהְגּוּ	יִהְיוּ	יֵצְאוּ	יִירְאוּ	יִידוּ	יִשְׂאוּ	יִשּׁוּ	יָבוֹאוּ
אַתֵּן־הֵן	תֹּאבֶינָה	תֶּהְגֶּינָה	תִּהְיֶינָה	תֵּצֶאנָה	תִּירֶאנָה	תִּידֶינָה	תִּשֶּׂאנָה	תִּשֶּׁינָה	תָּבוֹאנָה

مطلوب ولم يترجم

٤ — اكتب الجمل الآتية بعد تغيير كل فعل ماض فيها بفعل مستقبل واشكل حروف المضارعة بالشكل المناسب :

הָרַכֶּבֶת נָסְעָה — הַצִּפּוֹר עָפָה — הַיֶּלֶד חָלָה — הַגֶּשֶׁם יָרַד — הַסּוֹחֵר מָכַר אֶת הַסְּחוֹרָה — הָאִכָּר חָרַשׁ אֶת הָאֲדָמָה — הָאִישׁ רָחַץ אֶת יָדָיו — הַזְּאֵב טָרַף אֶת הָעֵז — הַסֵּפֶר אָבַד — לָמַדְנוּ אֶת הַשִּׁעוּר — קְנִיתֶם לֶחֶם וּגְבִינָה — קְרָאוּ אֶת הָעִתּוֹן — מְצָאתֶם מְצִיאָה — הָלְכָה אֶל הַשּׁוּק — יָרַדְתְּ הָעִירָה — נְשָׂאתֶן אֶת הַכִּסֵּא — נָטִיתָ מִן הַדֶּרֶךְ — יָכֹלְנוּ לְאוֹיְבֵנוּ — סַבּוֹתִי בַּשְּׁוָקִים .

٥ — اكتب الجمل الآتية بعد تغيير كل فعل مستقبل فيها بفعل ماض :

הַנַּעַר יִשְׂחֶה בַּנָּהָר — הַתַּלְמִידִים יֵלְכוּ אֶל בֵּית הַסֵּפֶר — הַסַּבָּלִים יִשְׂאוּ מַשָּׂאוֹת — מַה תִּמְצְאוּ בָּרְחוֹב ? — נָסוּר אֲלֵיכֶם — הַכַּדּוּר יִפֹּל — אַתֶּן תִּקַּחְנָה — נִתֵּן אֶת כַּסְפֵּנוּ — נִירֶה בְּרוֹבֵינוּ — אֵצֵא אֵלֶיךָ — תִּירְאוּ אֶת יְהֹוָה — נִבְנֶה בַּיִת — תִּשְׁתּוּ יַיִן — תָּבוֹאוּ לְבַדְּכֶם .

٦ — ضع فعلًا مستقبلًا مناسباً في المكان الخالي مما يأتي :

הָאִכָּר . . . אֶל הָעִיר — הַתַּלְמִיד . . . אֶל בֵּית הַסֵּפֶר — הָאִשָּׁה . . . אֶת הָעֲנָבִים בַּשּׁוּק — הַצַּיָּד . . . אַרְנֶבֶת בְּרוֹבוֹ — הַיְלָדִים . . . עַל הַסַּפְסָלִים — הָאִמָּהוֹת . . . אֶת יַלְדֵיהֶן — הַנּוֹסְעִים . . . מִדַּרְכָּם — הַנַּעַר . . . בַּמִּטָּה — הַצִּפֳּרִים . . . אֶל הַמְּקוֹמוֹת הַחַמִּים — הַנַּגָּרִים . . . אֶת הַחַלּוֹנוֹת וְהַדְּלָתוֹת .

الأمر : הַצִּוּוּי

يصاغ الأمر من المضارع المسند إلى المخاطب بتجريده من حرف المضارعة (תּ) . فمن المستقبل תִּשְׁמֹר (تحرس) مثلاً يصاغ الأمر : שְׁמֹר (احرس) ومن תִּמְצָא (تجد) يصاغ : מְצָא (جِدْ) ومن תִּקְנֶה (تشتري) يصاغ : קְנֵה (اشتر) .

وعند إسناد الفعل إلى ياء المخاطبة أو إلى واو الجماعة تشكل فاؤه بالحريق (ִ) عوضاً عن السكون (ְ) لاستحالة التقاء ساكنين في أول الكلمة مثل :

المستقبل	الأمر
תִּ – שְׁמְרִי	שִׁמְרִי
תִּ – שְׁמְרוּ	שִׁמְרוּ

وفي حالة النهي يأتي المضارع مسبوقاً بـ אַל الناهية ، مثل : אַל תִּגְנֹב (لاتسرقْ) وندر استعمال לֹא النافية للنهي ، مثل : לֹא תִּרְצָח (لاتقتل).

وإليك طرق استعمال الأمر في مختلف الصيغ :

١ – **في الفعل السالم** : إذا كان مضارعه مضموم العين مثل : יִשְׁמֹר يأتي الأمر منه هكذا : שְׁמֹר (أحرُسْ) و שִׁמְרִי (أحرسي) و שִׁמְרוּ(احرسوا) و שְׁמֹרְנָה (أحرسنَ) . وإن كان مضارعه مفتوح العين مثل : יִרְכַּב يأتي الأمر منه هكذا : רְכַב , רִכְבִי , רִכְבוּ , רְכַבְנָה . وإن كانت فاؤه ח أو ע مثل : חָזַר و עָזַר فإنها تشكل بحطف بتاح عوضاً عن السكون في حالة إسناد الفعل إلى ضمير المخاطب وإلى نون النسوة فنقول : חֲזֹר (عُدْ) و עֲזֹר (ساعدْ) و חֲזֹרְנָה (عُدنَ) و עֲזֹרְנָה (ساعدنَ) . ولايطرأ على

فاء الفعل أي تغيير عند أسناده الى ياء المخاطبة وإلى واو الجماعة فنقول : חִזְרִי (عودي) و עִזְרִי (ساعدي) و חִזְרוּ (عودوا) و עִזְרוּ (ساعدوا) .
وان كانت عين الفعل حرفاً حلقياً مثل : נְאַם (خطب) و שְׁחַט (ذبح) و נְהַג (قاد) و לְעַס (مضغ) فإن فاء الفعل تشكل بالبتاح وتشكل عينه بحطف بتاح عند إسناد الفعل الى ياء المخاطبة أو إلى واو الجماعة . وتبقى صيغة الأمر على حالها عند إسناد الأمر الى ضمير المخاطب أو إلى نون النسوة مثل :

נְאַם ، נַאֲמִי ، נַאֲמוּ ، נְאַמְנָה
שְׁחַט ، שַׁחֲטִי ، שַׁחֲטוּ ، שְׁחַטְנָה
נְהַג ، נַהֲגִי ، נַהֲגוּ ، נְהַגְנָה
לְעַס ، לַעֲסִי ، לַעֲסוּ ، לְעַסְנָה

٣ - **في الفعل المعتل** : إذا كان الفعل معتل الفاء بالألف مثل : אָכַל و אָמַר يأتي الأمر منه على وزن פְּעֹל إن كان الفعل مضموم العين في المضارع أو على وزن פְּעַל إن كان مفتوح العين في المضارع وتشكل فاء الفعل بحطف سيجول (ֱ) عند إسناد الفعل إلى ضمير المخاطب أو إلى نون النسوة فنقول : אֱכֹל و אֱכֹלְנָה و אֱמֹר و אֱמֹרְנָה . وتبقى فاء الفعل على شكلها الأصلي مكسورة عند إسناده إلى ياء المخاطبة أو إلى واو الجماعة فنقول : אִכְלִי و אִכְלוּ و אִמְרִי و אִמְרוּ .

وإذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً مثل : אָהַד (عطف) و אָחַז (أمسك) فإن فاء الفعل تشكل بالسيجول (ֶ) عوضاً عن الحريق، وتشكل عينه بحطف سيجول (ֱ) عند إسناد الفعل إلى ياء المخاطبة أو إلى واو الجماعة فنقول : אֶהֱדִי و אֶהֱדוּ و אֶחֱזִי و אֶחֱזוּ .

وإذا كان معتل الفاء بالهاء مثل : הָלַם (خبط) و הָפַךְ (قلب) فإن الأمر منه يأتي على وزن פְּעֹל بشكل فائه بحطف بتاح (־ֲ) عند إسناده إلى

ضمير المخاطب ونون النسوة وتبقى على شكلها الأصلي عند إسناده إلى ياء المخاطبة وواو الجماعة فنقول : הֲפֹךְ و הִפְכִי و הִפְכוּ و הֲפֹכְנָה .

وإن كان معتل الفاء بالياء مفتوح العين في المضارع مثل : יִישַׁן (نامَ) و יִצֹק (وضعَ) و יִגַע (كدَّ) فإن الأمر منه يأتي على صيغة الأمر في الفعل السالم فنقول : יְשַׁן و יִשְׁנִי و יִשְׁנוּ و יְשַׁנָּה .

وفي الأفعال التي تكون مكسورة العين في المضارع مثل : יֵשֵׁב (من יָשַׁב) و יֵרֵד (من יָרַד) يأتي الأمر على وزن עַל بحذف فاء الفعل المثال مثل : רֵד و רְדִי و רְדוּ و רֵדְנָה . وإن كان المعتل الفاء بالياء منتهياً بحرف ע مثل : יָדַע (عرف) فالأمر منه يأتي على وزن עַל مثل : דַּע , דְּעִי , דְּעוּ , דַּעְנָה.

والأمر من הָלַךְ يصاغ هو الآخر على وزن עַל لأنه يعامل في الاستقبال معاملة المعتل الفاء بالياء فنقول : לֵךְ , לְכִי , לְכוּ , לֵכְנָה .

وإذا كان الفعل أجوف فإن الأمر منه يصاغ بحذف حرف المضارعة من مستقبله مثل : קוּם (من יָקוּם) و שִׁיר (من יָשִׁיר) ، ويكون تصريفه كالآتي :

תָּקוּם : קוּם , קוּמִי , קוּמוּ , קֹמְנָה .

ومن תָּשִׁיר : שִׁיר , שִׁירִי , שִׁירוּ , שִׁירֶינָה .

وإذا كان الفعل معتل اللام بالهاء فالأمر منه يصاغ بحذف حرف المضارعة من مستقبله وتشكل عينه بالصيري عوضاً عن السيجول فمن קָנָה – יִקְנֶה يصاغ الأمر هكذا : קְנֵה , קְנִי , קְנוּ , קְנֶינָה .

٣ – **في الفعل المضعّف** : يصاغ الأمر بحذف حرف المضارعة من مستقبله فمن סָבַב – יָסֹב : סֹב , סֹבִּי , סֹבּוּ , סֻבֶּינָה .

٤ – **في الفعل الناقص** : إذا كان الناقص مضموم العين في المضارع مثل : יִקֹּם (من נָקַם) يأتي الأمر منه على وزن פְּעֹל مثل :

الأمر	المستقبل
נְקֹם	תִּקֹם
נִקְמִי	תִּקְמִי
נִקְמוּ	תִּקְמוּ
נְקֹמְנָה	תִּקֹמְנָה

وإذا كان الناقص مفتوح العين في المضارع مثل : יִגַּע (من נָגַע) تحذف فاء الفعل من الأمر فيقال גַּע , גְּעִי , גְּעוּ , גַּעְנָה .

وإذا كانت عين الفعل الناقص حرفاً حلقياً مثل : נָאַם (خطبَ) يأتي الأمر على وزن الفعل السالم المفتوح العين في المضارع فنقول : נְאַם , נַאֲמִי , נַאֲמוּ , נְאַמְנָה .

ويعامل الفعل לָקַח معاملة الفعل الناقص فتحذف فاؤه في الأمر فنقول : קַח , קְחִי , קְחוּ , קַחְנָה ويأتي الأمر من נָתַן كما يأتي: תֵּן , תְּנִי , תְּנוּ , תֵּנָּה .

٥ – **في الفعل المركب** : يصاغ الأمر من هذا الفعل بحذف حرف المضارعة من مستقبله وتشكل فاؤه بالسكون المتحرك أو بخطف بتاح (ֲ) إن كانت فاء الفعل حرفاً حلقياً .

فمن תֹּאבֶה (من אָבָה) نقول : אֱבֵה , אֱבִי , אֱבוּ , אֱבֶינָה .
ومن תֵּצֵא (من יָצָא) نقول : צֵא , צְאִי , צְאוּ , צֶאנָה .
ومن תִּירֶה (من יָרָה) نقول : יְרֵה , יְרִי , יְרוּ , יְרֶינָה .
ومن תִּשָּׂא (من נָשָׂא) نقول : שָׂא , שְׂאִי , שְׂאוּ , שֶׂאנָה .
ومن תִּטֶּה (من נָטָה) نقول : נְטֵה , נְטִי , נְטוּ , נְטֶינָה .
ومن תָּבוֹא (من[1] בָּא) نقول : בֹּא , בֹּאִי , בֹּאוּ , בֹּאנָה .

---

(١) أجوف ومعتل اللام بالألف لأنه مشتق من בוא فهو لفيف مقرون .

تمارين

١ - هات الأمر مما يأتي :

גָּר — נָפַל — עָבַד — חָלָה — רָצַץ — נָשַׁק — יָצַב — יָצָא — הָלַךְ —
רָאָה — סָחַב — סָלַח — מָצָא — זָקֵן — לָן — מָדַד — סָבַב — שָׁבַר .

٢ - حوّل الجملة الآتية إلى خطاب المفردة المؤنثة ، ثم جماعة الذكور ، ثم جماعة الإناث :

שְׁמַע , בְּנִי , מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ .

٣ - هات أفعال الأمر من الأفعال المضارعة الآتية مع المحافظة على ما اتصل بها ان كانت متصلة بشيء :

תֹּאמְרוּ — תִּמְצָא — תֵּלֵךְ — תָּשׁוּבִי — תִּשְׂנְאוּ — תִּקַּחְנָה — תִּשְׁמְרִי —
תָּגִילוּ — תִּשְׁכְּנוּ — תִּשְׁכַּח — תָּסֹרְנָה — תִּהְיוּ — תִּשְׁכַּב — תִּפְחַד — תִּירָא
— תָּבֹאנָה — תִּמְנְעִי — תָּרִיב — תִּבְחַרְנָה — תִּתְּנִי — תִּטֶּה — תִּמְצֶאנָה .

تصريف المزيد

נְטִיַּת הַנּוֹסָף

في الصفحات التالية جداول مفصلة تتضمن تصريف الأفعال المزيدة ، على اختلاف صيغها ، كما تتضمن صيغ الأفعال المجردة التي أوردنا قواعدها فيما سبق .

وبدراسة هذه الجداول بعناية يسهل تصريف أي فعل من الأفعال المزيدة مهما كانت صيغته ، ومهما كانت علته .

السالم : גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵ"ל	פֻּעַ"ל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵ"ל
עָבָר	אֲנִי	שָׁמַרְתִּי	נִשְׁמַרְתִּי	לִמַּדְתִּי	לֻמַּדְתִּי	הִרְכַּבְתִּי	הָרְכַּבְתִּי	הִתְקַשַּׁרְתִּי
	אַתָּה	שָׁמַרְתָּ	נִשְׁמַרְתָּ	לִמַּדְתָּ	לֻמַּדְתָּ	הִרְכַּבְתָּ	הָרְכַּבְתָּ	הִתְקַשַּׁרְתָּ
	אַתְּ	שָׁמַרְתְּ	נִשְׁמַרְתְּ	לִמַּדְתְּ	לֻמַּדְתְּ	הִרְכַּבְתְּ	הָרְכַּבְתְּ	הִתְקַשַּׁרְתְּ
	הוּא	שָׁמַר	נִשְׁמַר	לִמֵּד	לֻמַּד	הִרְכִּיב	הָרְכַּב	הִתְקַשֵּׁר
	הִיא	שָׁמְרָה	נִשְׁמְרָה	לִמְּדָה	לֻמְּדָה	הִרְכִּיבָה	הָרְכְּבָה	הִתְקַשְּׁרָה
	אֲנַחְנוּ	שָׁמַרְנוּ	נִשְׁמַרְנוּ	לִמַּדְנוּ	לֻמַּדְנוּ	הִרְכַּבְנוּ	הָרְכַּבְנוּ	הִתְקַשַּׁרְנוּ
	אַתֶּם	שְׁמַרְתֶּם	נִשְׁמַרְתֶּם	לִמַּדְתֶּם	לֻמַּדְתֶּם	הִרְכַּבְתֶּם	הָרְכַּבְתֶּם	הִתְקַשַּׁרְתֶּם
	הֵם-הֵן	שָׁמְרוּ	נִשְׁמְרוּ	לִמְּדוּ	לֻמְּדוּ	הִרְכִּיבוּ	הָרְכְּבוּ	הִתְקַשְּׁרוּ
	אַתֶּן	שְׁמַרְתֶּן	נִשְׁמַרְתֶּן	לִמַּדְתֶּן	לֻמַּדְתֶּן	הִרְכַּבְתֶּן	הָרְכַּבְתֶּן	הִתְקַשַּׁרְתֶּן
הֹוֶה	יָחִיד	שׁוֹמֵר	נִשְׁמָר	מְלַמֵּד	מְלֻמָּד	מַרְכִּיב	מֻרְכָּב	מִתְקַשֵּׁר
	יְחִידָה	שׁוֹמֶרֶת	נִשְׁמָרָה	מְלַמֶּדֶת	מְלֻמָּדָה	מַרְכִּיבָה	מֻרְכָּבָה	מִתְקַשְּׁרָה
	יְחִידִים	שׁוֹמְרִים	נִשְׁמָרִים	מְלַמְּדִים	מְלֻמָּדִים	מַרְכִּיבִים	מֻרְכָּבִים	מִתְקַשְּׁרִים
	יְחִידוֹת	שׁוֹמְרוֹת	נִשְׁמָרוֹת	מְלַמְּדוֹת	מְלֻמָּדוֹת	מַרְכִּיבוֹת	מֻרְכָּבוֹת	מִתְקַשְּׁרוֹת

(*) المفروض أن تكون الـ ע منقوطة في هذه الأوزان التي تفيد المبالغة أو التعدية أو المطاوعة ، لكن لما كانت العين حرفاً حلقياً لايقبل الشدة لم تسبك منقوطة للطباعة .

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָתִיד	אֲנִי	אֶשְׁמֹר	אֶשָּׁמֵר	אֲלַמֵּד	אֲלֻמַּד	אַרְכִּיב	אָרְכַּב	אֶתְקַשֵּׁר
	אַתָּה	תִּשְׁמֹר	תִּשָּׁמֵר	תְּלַמֵּד	תְּלֻמַּד	תַּרְכִּיב	תָּרְכַּב	תִּתְקַשֵּׁר
	אַתְּ	תִּשְׁמְרִי	תִּשָּׁמְרִי	תְּלַמְּדִי	תְּלֻמְּדִי	תַּרְכִּיבִי	תָּרְכְּבִי	תִּתְקַשְּׁרִי
	הוּא	יִשְׁמֹר	יִשָּׁמֵר	יְלַמֵּד	יְלֻמַּד	יַרְכִּיב	יָרְכַּב	יִתְקַשֵּׁר
	הִיא	תִּשְׁמֹר	תִּשָּׁמֵר	תְּלַמֵּד	תְּלֻמַּד	תַּרְכִּיב	תָּרְכַּב	תִּתְקַשֵּׁר
	אֲנַחְנוּ	נִשְׁמֹר	נִשָּׁמֵר	נְלַמֵּד	נְלֻמַּד	נַרְכִּיב	נָרְכַּב	נִתְקַשֵּׁר
	אַתֶּם	תִּשְׁמְרוּ	תִּשָּׁמְרוּ	תְּלַמְּדוּ	תְּלֻמְּדוּ	תַּרְכִּיבוּ	תָּרְכְּבוּ	תִּתְקַשְּׁרוּ
	הֵם	יִשְׁמְרוּ	יִשָּׁמְרוּ	יְלַמְּדוּ	יְלֻמְּדוּ	יַרְכִּיבוּ	יָרְכְּבוּ	יִתְקַשְּׁרוּ
	אַתֶּן-הֵן	תִּשְׁמֹרְנָה	תִּשָּׁמַרְנָה	תְּלַמֵּדְנָה	תְּלֻמַּדְנָה	תַּרְכֵּבְנָה	תָּרְכַּבְנָה	תִּתְקַשֵּׁרְנָה
צִוּוּי	יָחִיד	שְׁמֹר	הִשָּׁמֵר	לַמֵּד		הַרְכֵּב		הִתְקַשֵּׁר
	יְחִידָה	שִׁמְרִי	הִשָּׁמְרִי	לַמְּדִי		הַרְכִּיבִי		הִתְקַשְּׁרִי
	רַבִּים	שִׁמְרוּ	הִשָּׁמְרוּ	לַמְּדוּ		הַרְכִּיבוּ		הִתְקַשְּׁרוּ
	רַבּוֹת	שְׁמֹרְנָה	הִשָּׁמַרְנָה	לַמֵּדְנָה		הַרְכֵּבְנָה		הִתְקַשֵּׁרְנָה
מָקוֹר		שְׁמֹר	הִשָּׁמֵר	לַמֵּד	לֻמַּד	הַרְכֵּב	הָרְכֵּב	הִתְקַשֵּׁר

المعتل الفاء بالألف : נָחֵי פ״א

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל
עָבָר	אֲנִי	אָמַרְתִּי	נֶאֱסַרְתִּי	אִבַּדְתִּי	אֻבַּדְתִּי	הֶאֱמַנְתִּי
	אַתָּה	אָמַרְתָּ	נֶאֱסַרְתָּ	אִבַּדְתָּ	אֻבַּדְתָּ	הֶאֱמַנְתָּ
	אַתְּ	אָמַרְתְּ	נֶאֱסַרְתְּ	אִבַּדְתְּ	אֻבַּדְתְּ	הֶאֱמַנְתְּ
	הוּא	אָמַר	נֶאֱסַר	אִבֵּד	אֻבַּד	הֶאֱמִין
	הִיא	אָמְרָה	נֶאֶסְרָה	אִבְּדָה	אֻבְּדָה	הֶאֱמִינָה
	אֲנַחְנוּ	אָמַרְנוּ	נֶאֱסַרְנוּ	אִבַּדְנוּ	אֻבַּדְנוּ	הֶאֱמַנּוּ
	אַתֶּם	אֲמַרְתֶּם	נֶאֱסַרְתֶּם	אִבַּדְתֶּם	אֻבַּדְתֶּם	הֶאֱמַנְתֶּם
	הֵם-הֵן	אָמְרוּ	נֶאֶסְרוּ	אִבְּדוּ	אֻבְּדוּ	הֶאֱמִינוּ
	אַתֶּן	אֲמַרְתֶּן	נֶאֱסַרְתֶּן	אִבַּדְתֶּן	אֻבַּדְתֶּן	הֶאֱמַנְתֶּן
הֹוֶה	יָחִיד	אוֹמֵר	נֶאֱסָר	מְאַבֵּד	מְאֻבָּד	מַאֲמִין
	יְחִידָה	אוֹמְרָה	נֶאֱסָרָה	מְאַבְּדָה	מְאֻבָּדָה	מַאֲמִינָה
	רַבִּים	אוֹמְרִים	נֶאֱסָרִים	מְאַבְּדִים	מְאֻבָּדִים	מַאֲמִינִים
	רַבּוֹת	אוֹמְרוֹת	נֶאֱסָרוֹת	מְאַבְּדוֹת	מְאֻבָּדוֹת	מַאֲמִינוֹת

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל
עָתִיד	אֲנִי	אֹמַר	אֵאָסֵר	אֲאַבֵּד	אֲאֻבַּד	אַאֲמִין
	אַתָּה	תֹּאמַר	תֵּאָסֵר	תְּאַבֵּד	תְּאֻבַּד	תַּאֲמִין
	אַתְּ	תֹּאמְרִי	תֵּאָסְרִי	תְּאַבְּדִי	תְּאֻבְּדִי	תַּאֲמִינִי
	הוּא	יֹאמַר	יֵאָסֵר	יְאַבֵּד	יְאֻבַּד	יַאֲמִין
	הִיא	תֹּאמַר	תֵּאָסֵר	תְּאַבֵּד	תְּאֻבַּד	תַּאֲמִין
	אֲנַחְנוּ	נֹאמַר	נֵאָסֵר	נְאַבֵּד	נְאֻבַּד	נַאֲמִין
	אַתֶּם	תֹּאמְרוּ	תֵּאָסְרוּ	תְּאַבְּדוּ	תְּאֻבְּדוּ	תַּאֲמִינוּ
	הֵם-הֵן	יֹאמְרוּ	יֵאָסְרוּ	יְאַבְּדוּ	יְאֻבְּדוּ	יַאֲמִינוּ
	אַתֶּן	תֹּאמַרְנָה	תֵּאָסַרְנָה	תְּאַבֵּדְנָה	תְּאֻבַּדְנָה	תַּאֲמֵנָּה
צִוּוּי	יָחִיד	אֱמֹר	הֵאָסֵר	אַבֵּד		הַאֲמֵן
	יְחִידָה	אִמְרִי	הֵאָסְרִי	אַבְּדִי		הַאֲמִינִי
	רַבִּים	אִמְרוּ	הֵאָסְרוּ	אַבְּדוּ		הַאֲמִינוּ
	רַבּוֹת	אֱמֹרְנָה	הֵאָסַרְנָה	אַבֵּדְנָה		הַאֲמֵנָּה
מָקוֹר		אֱמֹר	הֵאָסֵר	אַבֵּד	אֻבֹּד	הַאֲמֵן

المعتل الفاء بالياء : נָחֵי פ״י

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָבָר	אֲנִי	יָלַדְתִּי	נוֹלַדְתִּי	יִלַּדְתִּי	יֻלַּדְתִּי	הוֹלַדְתִּי	הוּלַדְתִּי	הִתְיַלַּדְתִּי
	אַתָּה	יָלַדְתָּ	נוֹלַדְתָּ	יִלַּדְתָּ	יֻלַּדְתָּ	הוֹלַדְתָּ	הוּלַדְתָּ	הִתְיַלַּדְתָּ
	אַתְּ	יָלַדְתְּ	נוֹלַדְתְּ	יִלַּדְתְּ	יֻלַּדְתְּ	הוֹלַדְתְּ	הוּלַדְתְּ	הִתְיַלַּדְתְּ
	הוּא	יָלַד	נוֹלַד	יִלֵּד	יֻלַּד	הוֹלִיד	הוּלַד	הִתְיַלֵּד
	הִיא	יָלְדָה	נוֹלְדָה	יִלְּדָה	יֻלְּדָה	הוֹלִידָה	הוּלְדָה	הִתְיַלְּדָה
	אֲנַחְנוּ	יָלַדְנוּ	נוֹלַדְנוּ	יִלַּדְנוּ	יֻלַּדְנוּ	הוֹלַדְנוּ	הוּלַדְנוּ	הִתְיַלַּדְנוּ
	אַתֶּם	יְלַדְתֶּם	נוֹלַדְתֶּם	יִלַּדְתֶּם	יֻלַּדְתֶּם	הוֹלַדְתֶּם	הוּלַדְתֶּם	הִתְיַלַּדְתֶּם
	אַתֶּן	יְלַדְתֶּן	נוֹלַדְתֶּן	יִלַּדְתֶּן	יֻלַּדְתֶּן	הוֹלַדְתֶּן	הוּלַדְתֶּן	הִתְיַלַּדְתֶּן
	הֵם-הֵן	יָלְדוּ	נוֹלְדוּ	יִלְּדוּ	יֻלְּדוּ	הוֹלִידוּ	הוּלְדוּ	הִתְיַלְּדוּ
הֹוֶה	יָחִיד	יוֹלֵד	נוֹלָד	מְיַלֵּד	מְיֻלָּד	מוֹלִיד	מוּלָד	מִתְיַלֵּד
	יְחִידָה	יוֹלֶדֶת	נוֹלָדָה	מְיַלְּדָה	מְיֻלֶּדֶת	מוֹלִידָה	מוּלָדָה	מִתְיַלֶּדֶת
	רַבִּים	יוֹלְדִים	נוֹלָדִים	מְיַלְּדִים	מְיֻלָּדִים	מוֹלִידִים	מוּלָדִים	מִתְיַלְּדִים
	רַבּוֹת	יוֹלְדוֹת	נוֹלָדוֹת	מְיַלְּדוֹת	מְיֻלָּדוֹת	מוֹלִידוֹת	מוּלָדוֹת	מִתְיַלְּדוֹת

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָתִיד	אֲנִי	אֵלֵד	אִוָּלֵד	אֲיַלֵּד	אֲיֻלַּד	אוֹלִיד	אוּלַד	אֶתְיַלֵּד
	אַתָּה	תֵּלֵד	תִּוָּלֵד	תְּיַלֵּד	תְּיֻלַּד	תּוֹלִיד	תּוּלַד	תִּתְיַלֵּד
	אַתְּ	תֵּלְדִי	תִּוָּלְדִי	תְּיַלְּדִי	תְּיֻלְּדִי	תּוֹלִידִי	תּוּלְדִי	תִּתְיַלְּדִי
	הוּא	יֵלֵד	יִוָּלֵד	יְיַלֵּד	יְיֻלַּד	יוֹלִיד	יוּלַד	יִתְיַלֵּד
	הִיא	תֵּלֵד	תִּוָּלֵד	תְּיַלֵּד	תְּיֻלַּד	תּוֹלִיד	תּוּלַד	תִּתְיַלֵּד
	אֲנַחְנוּ	נֵלֵד	נִוָּלֵד	נְיַלֵּד	נְיֻלַּד	נוֹלִיד	נוּלַד	נִתְיַלֵּד
	אַתֶּם	תֵּלְדוּ	תִּוָּלְדוּ	תְּיַלְּדוּ	תְּיֻלְּדוּ	תּוֹלִידוּ	תּוּלְדוּ	תִּתְיַלְּדוּ
	הֵם	יֵלְדוּ	יִוָּלְדוּ	יְיַלְּדוּ	יְיֻלְּדוּ	יוֹלִידוּ	יוּלְדוּ	יִתְיַלְּדוּ
	אַתֶּן-הֵן	תֵּלַדְנָה	תִּוָּלַדְנָה	תְּיַלֵּדְנָה	תְּיֻלַּדְנָה	תּוֹלֵדְנָה	תּוּלַדְנָה	תִּתְיַלֵּדְנָה
צִוּוּי	יָחִיד	לֵד	הִוָּלֵד	יַלֵּד		הוֹלֵד		הִתְיַלֵּד
	יְחִידָה	לְדִי	הִוָּלְדִי	יַלְּדִי		הוֹלִידִי		הִתְיַלְּדִי
	רַבִּים	לְדוּ	הִוָּלְדוּ	יַלְּדוּ		הוֹלִידוּ		הִתְיַלְּדוּ
	רַבּוֹת	לֵדְנָה	הִוָּלַדְנָה	יַלֵּדְנָה		הוֹלֵדְנָה		הִתְיַלֵּדְנָה
מָקוֹר		לֶדֶת , יְלֹד	הִוָּלֵד	יַלֵּד	יֻלַּד	הוֹלִיד		הִתְיַלֵּד

المعتل اللام بالألف : נָחֵי ל״א

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
	אֲנִי	קָרָאתִי	נִקְרֵאתִי	מִלֵּאתִי	מֻלֵּאתִי	הִבְרֵאתִי	הָבְרֵאתִי	הִתְפַּלֵּאתִי
הֹוֶה	אַתָּה	קָרָאתָ	נִקְרֵאתָ	מִלֵּאתָ	מֻלֵּאתָ	הִבְרֵאתָ	הָבְרֵאתָ	הִתְפַּלֵּאתָ
	אַתְּ	קָרָאת	נִקְרֵאת	מִלֵּאת	מֻלֵּאת	הִבְרֵאת	הָבְרֵאת	הִתְפַּלֵּאת
	הוּא	קָרָא	נִקְרָא	מִלֵּא	מֻלָּא	הִבְרִיא	הָבְרָא	הִתְפַּלֵּא
	הִיא	קָרְאָה	נִקְרְאָה	מִלְּאָה	מֻלְּאָה	הִבְרִיאָה	הָבְרְאָה	הִתְפַּלְּאָה
	אֲנַחְנוּ	קָרָאנוּ	נִקְרֵאנוּ	מִלֵּאנוּ	מֻלֵּאנוּ	הִבְרֵאנוּ	הָבְרֵאנוּ	הִתְפַּלֵּאנוּ
	אַתֶּם	קְרָאתֶם	נִקְרֵאתֶם	מִלֵּאתֶם	מֻלֵּאתֶם	הִבְרֵאתֶם	הָבְרֵאתֶם	הִתְפַּלֵּאתֶם
	הֵם-הֵן	קָרְאוּ	נִקְרְאוּ	מִלְּאוּ	מֻלְּאוּ	הִבְרִיאוּ	הָבְרְאוּ	הִתְפַּלְּאוּ
	אַתֶּן	קְרָאתֶן	נִקְרֵאתֶן	מִלֵּאתֶן	מֻלֵּאתֶן	הִבְרֵאתֶן	הָבְרֵאתֶן	הִתְפַּלֵּאתֶן
עָבָר	יָחִיד	קוֹרֵא	נִקְרָא	מְמַלֵּא	מְמֻלָּא	מַבְרִיא	מָבְרָא	מִתְפַּלֵּא
	יְחִידָה	קוֹרְאָה	נִקְרָאָה	מְמַלְּאָה	מְמֻלָּאָה	מַבְרִיאָה	מָבְרָאָה	מִתְפַּלְּאָה
	רַבִּים	קוֹרְאִים	נִקְרָאִים	מְמַלְּאִים	מְמֻלָּאִים	מַבְרִיאִים	מָבְרָאִים	מִתְפַּלְּאִים
	רַבּוֹת	קוֹרְאוֹת	נִקְרָאוֹת	מְמַלְּאוֹת	מְמֻלָּאוֹת	מַבְרִיאוֹת	מָבְרָאוֹת	מִתְפַּלְּאוֹת

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָתִיד	אֲנִי	אֶקְרָא	אֶקָּרֵא	אֲמַלֵּא	אֲמֻלָּא	אַבְרִיא	אָבְרָא	אֶתְפַּלֵּא
	אַתָּה	תִּקְרָא	תִּקָּרֵא	תְּמַלֵּא	תְּמֻלָּא	תַּבְרִיא	תָּבְרָא	תִּתְפַּלֵּא
	אַתְּ	תִּקְרְאִי	תִּקָּרְאִי	תְּמַלְּאִי	תְּמֻלְּאִי	תַּבְרִיאִי	תָּבְרְאִי	תִּתְפַּלְּאִי
	הוּא	יִקְרָא	יִקָּרֵא	יְמַלֵּא	יְמֻלָּא	יַבְרִיא	יָבְרָא	יִתְפַּלֵּא
	הִיא	תִּקְרָא	תִּקָּרֵא	תְּמַלֵּא	תְּמֻלָּא	תַּבְרִיא	תָּבְרָא	תִּתְפַּלֵּא
	אֲנַחְנוּ	נִקְרָא	נִקָּרֵא	נְמַלֵּא	נְמֻלָּא	נַבְרִיא	נָבְרָא	נִתְפַּלֵּא
	אַתֶּם	תִּקְרְאוּ	תִּקָּרְאוּ	תְּמַלְּאוּ	תְּמֻלְּאוּ	תַּבְרִיאוּ	תָּבְרְאוּ	תִּתְפַּלְּאוּ
	הֵם	יִקְרְאוּ	יִקָּרְאוּ	יְמַלְּאוּ	יְמֻלְּאוּ	יַבְרִיאוּ	יָבְרְאוּ	יִתְפַּלְּאוּ
	אַתֶּן-הֵן	תִּקְרֶאנָה	תִּקָּרֶאנָה	תְּמַלֶּאנָה	תְּמֻלֶּאנָה	תַּבְרֶאנָה	תָּבְרֶאנָה	תִּתְפַּלֶּאנָה
צִוּוּי	יָחִיד	קְרָא	הִקָּרֵא	מַלֵּא		הַבְרִיא		הִתְפַּלֵּא
	יְחִידָה	קִרְאִי	הִקָּרְאִי	מַלְּאִי		הַבְרִיאִי		הִתְפַּלְּאִי
	רַבִּים	קִרְאוּ	הִקָּרְאוּ	מַלְּאוּ		הַבְרִיאוּ		הִתְפַּלְּאוּ
	רַבּוֹת	קְרֶאנָה	הִקָּרֶאנָה	מַלֶּאנָה		הַבְרֶאנָה		הִתְפַּלֶּאנָה
מָקוֹר		קְרֹא	הִקָּרֵא	מַלֵּא	מֻלָּא	הַבְרִיא	הָבְרָא	הִתְפַּלֵּא

المعتل اللام بالهاء : נָחֵי ל״ה

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָבָר	אֲנִי	קָנִיתִי	נִקְנֵיתִי	צִוִּיתִי	צֻוֵּיתִי	הִגְלֵיתִי	הָגְלֵיתִי	הִתְגַּלֵּיתִי
	אַתָּה	קָנִיתָ	נִקְנֵיתָ	צִוִּיתָ	צֻוֵּיתָ	הִגְלִיתָ	הָגְלֵיתָ	הִתְגַּלֵּיתָ
	אַתְּ	קָנִית	נִקְנֵית	צִוִּית	צֻוֵּית	הִגְלִית	הָגְלֵית	הִתְגַּלִּית
	הוּא	קָנָה	נִקְנָה	צִוָּה	צֻוָּה	הִגְלָה	הָגְלָה	הִתְגַּלָּה
	הִיא	קָנְתָה	נִקְנְתָה	צִוְּתָה	צֻוְּתָה	הִגְלְתָה	הָגְלְתָה	הִתְגַּלְּתָה
	אֲנַחְנוּ	קָנִינוּ	נִקְנֵינוּ	צִוִּינוּ	צֻוֵּינוּ	הִגְלִינוּ	הָגְלֵינוּ	הִתְגַּלֵּינוּ
	אַתֶּם	קְנִיתֶם	נִקְנֵיתֶם	צִוִּיתֶם	צֻוֵּיתֶם	הִגְלֵיתֶם	הָגְלֵיתֶם	הִתְגַּלֵּיתֶם
	הֵם-הֵן	קָנוּ	נִקְנוּ	צִוּוּ	צֻוּוּ	הִגְלוּ	הָגְלוּ	הִתְגַּלּוּ
	אַתֶּן	קְנִיתֶן	נִקְנֵיתֶן	צִוִּיתֶן	צֻוֵּיתֶן	הִגְלֵיתֶן	הָגְלֵיתֶן	הִתְגַּלֵּיתֶן
הֹוֶה	יָחִיד	קוֹנֶה	נִקְנֶה	מְצַוֶּה	מְצֻוֶּה	מַגְלֶה	מָגְלֶה	מִתְגַּלֶּה
	יְחִידָה	קוֹנָה	נִקְנָה	מְצַוָּה	מְצֻוָּה	מַגְלָה	מָגְלָה	מִתְגַּלָּה
	רַבִּים	קוֹנִים	נִקְנִים	מְצַוִּים	מְצֻוִּים	מַגְלִים	מָגְלִים	מִתְגַּלִּים
	רַבּוֹת	קוֹנוֹת	נִקְנוֹת	מְצַוּוֹת	מְצֻוּוֹת	מַגְלוֹת	מָגְלוֹת	מִתְגַּלּוֹת

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָתִיד	אֲנִי	אֶקְנֶה	אֶקָּנֶה	אֲצַוֶּה	אֲצֻוֶּה	אַגְלֶה	אָגְלֶה	אֶתְגַּלֶּה
	אַתָּה	תִּקְנֶה	תִּקָּנֶה	תְּצַוֶּה	תְּצֻוֶּה	תַּגְלֶה	תָּגְלֶה	תִּתְגַּלֶּה
	אַתְּ	תִּקְנִי	תִּקָּנִי	תְּצַוִּי	תְּצֻוִּי	תַּגְלִי	תָּגְלִי	תִּתְגַּלִּי
	הוּא	יִקְנֶה	יִקָּנֶה	יְצַוֶּה	יְצֻוֶּה	יַגְלֶה	יָגְלֶה	יִתְגַּלֶּה
	הִיא	תִּקְנֶה	תִּקָּנֶה	תְּצַוֶּה	תְּצֻוֶּה	תַּגְלֶה	תָּגְלֶה	תִּתְגַּלֶּה
	אֲנַחְנוּ	נִקְנֶה	נִקָּנֶה	נְצַוֶּה	נְצֻוֶּה	נַגְלֶה	נָגְלֶה	נִתְגַּלֶּה
	אַתֶּם	תִּקְנוּ	תִּקָּנוּ	תְּצַוּוּ	תְּצֻוּוּ	תַּגְלוּ	תָּגְלוּ	תִּתְגַּלּוּ
	הֵם	יִקְנוּ	יִקָּנוּ	יְצַוּוּ	יְצֻוּוּ	יַגְלוּ	יָגְלוּ	יִתְגַּלּוּ
	אַתֶּן-הֵן	תִּקְנֶינָה	תִּקָּנֶינָה	תְּצַוֶּינָה	תְּצֻוֶּינָה	תַּגְלֶינָה	תָּגְלֶינָה	תִּתְגַּלֶּינָה
צִוּוּי	יָחִיד	קְנֵה	הִקָּנֵה	צַוֵּה		הַגְלֵה		הִתְגַּלֵּה
	יְחִידָה	קְנִי	הִקָּנִי	צַוִּי		הַגְלִי		הִתְגַּלִּי
	רַבִּים	קְנוּ	הִקָּנוּ	צַוּוּ		הַגְלוּ		הִתְגַּלּוּ
	רַבּוֹת	קְנֶינָה	הִקָּנֶינָה	צַוֶּינָה		הַגְלֶינָה		הִתְגַּלֶּינָה
מָקוֹר		קָנֹה	הִקָּנוֹת	צַוֵּה	צֻוֹּה	הַגְלֵה	הָגְלֵה	הִתְגַּלֵּה
		קְנוֹת		צַוּוֹת	צֻוּוֹת	הַגְלוֹת	הָגְלוֹת	הִתְגַּלּוֹת

الأجوف (معتل العين بالواو) : נָחֵי ע"ו

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָבָר	אֲנִי	צַדְתִּי	נְצוּדוֹתִי	קוֹמַמְתִּי	קוֹמַמְתִּי	הֲקִמֹתִי	הוּקַמְתִּי	הִתְקוֹמַמְתִּי
	אַתָּה	צַדְתָּ	נְצוּדוֹתָ	קוֹמַמְתָּ	קוֹמַמְתָּ	הֲקִמֹתָ	הוּקַמְתָּ	הִתְקוֹמַמְתָּ
	אַתְּ	צַדְתְּ	נְצוּדוֹת	קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתְּ	הֲקִמֹתְ	הוּקַמְתְּ	הִתְקוֹמַמְתְּ
	הוּא	צָד	נָצוֹד	קוֹמֵם	קוֹמַם	הֵקִים	הוּקַם	הִתְקוֹמֵם
	הִיא	צָדָה	נָצוֹדָה	קוֹמְמָה	קוֹמְמָה	הֵקִימָה	הוּקְמָה	הִתְקוֹמְמָה
	אֲנַחְנוּ	צַדְנוּ	נְצוּדוֹנוּ	קוֹמַמְנוּ	קוֹמַמְנוּ	הֲקִמֹנוּ	הוּקַמְנוּ	הִתְקוֹמַמְנוּ
	אַתֶּם	צַדְתֶּם	נְצוּדוֹתֶם	קוֹמַמְתֶּם	קוֹמַמְתֶּם	הֲקִמֹתֶם	הוּקַמְתֶּם	הִתְקוֹמַמְתֶּם
	הֵם-הֵן	צָדוּ	נָצוֹדוּ	קוֹמְמוּ	קוֹמְמוּ	הֵקִימוּ	הוּקְמוּ	הִתְקוֹמְמוּ
	אַתֶּן	צַדְתֶּן	נְצוּדוֹתֶן	קוֹמַמְתֶּן	קוֹמַמְתֶּן	הֲקִמֹתֶן	הוּקַמְתֶּן	הִתְקוֹמַמְתֶּן
הֹוֶה	יָחִיד	צָד	נָצוֹד	מְקוֹמֵם	מְקוֹמָם	מֵקִים	מוּקָם	מִתְקוֹמֵם
	יְחִידָה	צָדָה	נְצוֹדָה	מְקוֹמְמָה	מְקוֹמָמָה	מְקִימָה	מוּקָמָה	מִתְקוֹמְמָה
	רַבִּים	צָדִים	נְצוֹדִים	מְקוֹמְמִים	מְקוֹמָמִים	מְקִימִים	מוּקָמִים	מִתְקוֹמְמִים
	רַבּוֹת	צָדוֹת	נְצוֹדוֹת	מְקוֹמְמוֹת	מְקוֹמָמוֹת	מְקִימוֹת	מוּקָמוֹת	מִתְקוֹמְמוֹת

		קַל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הֻפְעַל	הִתְפַּעֵל
עָתִיד	אֲנִי	אָצוּד	אֶצּוֹד	אֲקוֹמֵם	אֲקוֹמַם	אָקִים	אוּקַם	אֶתְקוֹמֵם
	אַתָּה	תָּצוּד	תִּצּוֹד	תְּקוֹמֵם	תְּקוֹמַם	תָּקִים	תּוּקַם	תִּתְקוֹמֵם
	אַתְּ	תָּצוּדִי	תִּצּוֹדִי	תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמְמִי	תָּקִימִי	תּוּקְמִי	תִּתְקוֹמְמִי
	הוּא	יָצוּד	יִצּוֹד	יְקוֹמֵם	יְקוֹמַם	יָקִים	יוּקַם	יִתְקוֹמֵם
	הִיא	תָּצוּד	תִּצּוֹד	תְּקוֹמֵם	תְּקוֹמַם	תָּקִים	תּוּקַם	תִּתְקוֹמֵם
	אֲנַחְנוּ	נָצוּד	נִצּוֹד	נְקוֹמֵם	נְקוֹמַם	נָקִים	נוּקַם	נִתְקוֹמֵם
	אַתֶּם	תָּצוּדוּ	תִּצּוֹדוּ	תְּקוֹמְמוּ	תְּקוֹמְמוּ	תָּקִימוּ	תּוּקְמוּ	תִּתְקוֹמְמוּ
	הֵם	יָצוּדוּ	יִצּוֹדוּ	יְקוֹמְמוּ	יְקוֹמְמוּ	יָקִימוּ	יוּקְמוּ	יִתְקוֹמְמוּ
	אַתֶּן-הֵן	תָּצֹדְנָה	תִּצֹּדְנָה	תְּקוֹמֵמְנָה	תְּקוֹמַמְנָה	תָּקֵמְנָה	תּוּקַמְנָה	תִּתְקוֹמֵמְנָה
צִוּוּי	יָחִיד	צוּד	הִצּוֹד	קוֹמֵם		הָקֵם		הִתְקוֹמֵם
	יְחִידָה	צוּדִי	הִצּוֹדִי	קוֹמְמִי		הָקִימִי		הִתְקוֹמְמִי
	רַבִּים	צוּדוּ	הִצּוֹדוּ	קוֹמְמוּ		הָקִימוּ		הִתְקוֹמְמוּ
	רַבּוֹת	צֹדְנָה	הִצֹּדְנָה	קוֹמֵמְנָה		הָקֵמְנָה		הִתְקוֹמֵמְנָה
מָקוֹר		צוּד	הִצּוֹד	קוֹמֵם	קוֹמַם	הָקִים	הוּקַם	הִתְקוֹמֵם

المضعف : הַכְּפוּלִים

		קַל	נִפְעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל
עָבָר	אֲנִי	בַּזּוֹתִי	נְבַזּוֹתִי	הֲסִבּוֹתִי	הוּסַבּוֹתִי
	אַתָּה	בַּזּוֹתָ	נְבַזּוֹתָ	הֲסִבּוֹתָ	הוּסַבּוֹתָ
	אַתְּ	בַּזּוֹת	נְבַזּוֹת	הֲסִבּוֹת	הוּסַבּוֹת
	הוּא	בַּז - בָּזַז	נָבַז	הֵסֵב	הוּסַב
	הִיא	בַּזָּה	נָבַזָּה	הֵסֵבָּה	הוּסַבָּה
	אֲנַחְנוּ	בַּזּוֹנוּ	נְבַזּוֹנוּ	הֲסִבּוֹנוּ	הוּסַבֵּינוּ
	אַתֶּם	בַּזּוֹתֶם	נְבַזּוֹתֶם	הֲסִבּוֹתֶם	הוּסַבּוֹתֶם
	אַתֶּן	בַּזּוֹתֶן	נְבַזּוֹתֶן	הֲסִבּוֹתֶן	הוּסַבּוֹתֶן
	הֵם-הֵן	בַּזּוּ	נָבַזּוּ	הֵסֵבּוּ	הוּסַבּוּ
הֹוֶה	יָחִיד	בַּז - בּוֹזֵז	נָבָז	מֵסֵב	מוּסָב
	יְחִידָה	בַּזָּה - בּוֹזְזָה	נְבַזָּה	מְסִבָּה	מוּסַבָּה
	רַבִּים	בַּזִּים	נְבַזִּים	מְסִבִּים	מוּסַבִּים
	רַבּוֹת	בַּזּוֹת	נְבַזּוֹת	מְסִבּוֹת	מוּסַבּוֹת

		קַל	נִפְעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל
עָתִיד	אֲנִי	אָבֹז	אֶבֹּז	אָסֵב	אוּסַב
	אַתָּה	תָּבֹז	תִּבֹּז	תָּסֵב	תּוּסַב
	אַתְּ	תָּבֹזִּי	תִּבְּזִי	תָּסֵבִּי	תּוּסַבִּי
	הוּא	יָבֹז	יִבֹּז	יָסֵב	יוּסַב
	הִיא	תָּבֹז	תִּבֹּז	תָּסֵב	תּוּסַב
	אֲנַחְנוּ	נָבֹז	נִבֹּז	נָסֵב	נוּסַב
	אַתֶּם	תָּבֹזוּ	תִּבּוֹזוּ	תָּסֵבּוּ	תּוּסַבּוּ
	הֵם	יָבֹזוּ	יִבּוֹזוּ	יָסֵבּוּ	יוּסַבּוּ
	אַתֶּן-הֵן	תְּבֻזֶּינָה	תִּבֹּזֶינָה	תְּסִבֶּינָה	תּוּסַבֶּינָה
צִוּוּי	יָחִיד	בֹּז	הִבֹּז	הָסֵב	
	יְחִידָה	בֹּזִּי	הִבֹּזִּי	הָסֵבִּי	
	רַבִּים	בֹּזוּ	הִבֹּזוּ	הָסֵבּוּ	
	רַבּוֹת	בְּזֶינָה	הִבֹּזְנָה	הֲסִבֶּינָה	
מָקוֹר		בָּזוֹז - בֹּז	הִבּוֹז	הָסֵב	הוּסַב

الناقص : הַחֲסֵרִים

		חַסְרֵי פ״נ				חַסְרֵי פ״ל	חֲסַר הַקְּצָווֹת
		קַל	נִפְעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	קַל	קַל
עָבָר	אֲנִי	נָפַלְתִּי	נִפַּלְתִּי	הִפַּלְתִּי	הֻפַּלְתִּי	לָקַחְתִּי	נָתַתִּי
	אַתָּה	נָפַלְתָּ	נִפַּלְתָּ	הִפַּלְתָּ	הֻפַּלְתָּ	לָקַחְתָּ	נָתַתָּ
	אַתְּ	נָפַלְתְּ	נִפַּלְתְּ	הִפַּלְתְּ	הֻפַּלְתְּ	לָקַחַתְּ	נָתַתְּ
	הוּא	נָפַל	נִפַּל	הִפִּיל	הֻפַּל	לָקַח	נָתַן
	הִיא	נָ֫פְלָה	נִפְּלָה	הִפִּילָה	הֻפְּלָה	לָ֫קְחָה	נָ֫תְנָה
	אֲנַחְנוּ	נָפַלְנוּ	נִפַּלְנוּ	הִפַּלְנוּ	הֻפַּלְנוּ	לָקַחְנוּ	נָתַנּוּ
	אַתֶּם	נְפַלְתֶּם	נִפַּלְתֶּם	הִפַּלְתֶּם	הֻפַּלְתֶּם	לְקַחְתֶּם	נְתַתֶּם
	אַתֶּן	נְפַלְתֶּן	נִפַּלְתֶּן	הִפַּלְתֶּן	הֻפַּלְתֶּן	לְקַחְתֶּן	נְתַתֶּן
	הֵם - הֵן	נָ֫פְלוּ	נִפְּלוּ	הִפִּילוּ	הֻפְּלוּ	לָ֫קְחוּ	נָ֫תְנוּ
הֹוֶה	יָחִיד	נוֹפֵל	נִפָּל	מַפִּיל	מֻפָּל	לוֹקֵחַ	נוֹתֵן
	יְחִידָה	נוֹפְלָה	נִפָּלָה	מַפִּילָה	מֻפָּלָה	לוֹקַחַת	נוֹתֶנֶת
	רַבִּים	נוֹפְלִים	נִפָּלִים	מַפִּילִים	מֻפָּלִים	לוֹקְחִים	נוֹתְנִים
	רַבּוֹת	נוֹפְלוֹת	נִפָּלוֹת	מַפִּילוֹת	מֻפָּלוֹת	לוֹקְחוֹת	נוֹתְנוֹת

		חֲסֵרֵי פ״נ				חֲסֵרֵי פ״ל	חֲסַר הַקְּצָווֹת
		קַל	נִפְעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	קַל	קַל
עָתִיד	אֲנִי	אֶפֹּל	אִנָּפֵל	אַפִּיל	אֻפַּל	אֶקַּח	אֶתֵּן
	אַתָּה	תִּפֹּל	תִּנָּפֵל	תַּפִּיל	תֻּפַּל	תִּקַּח	תִּתֵּן
	אַתְּ	תִּפְּלִי	תִּנָּפְלִי	תַּפִּילִי	תֻּפְּלִי	תִּקְחִי	תִּתְּנִי
	הוּא	יִפֹּל	יִנָּפֵל	יַפִּיל	יֻפַּל	יִקַּח	יִתֵּן
	הִיא	תִּפֹּל	תִּנָּפֵל	תַּפִּיל	תֻּפַּל	תִּקַּח	תִּתֵּן
	אֲנַחְנוּ	נִפֹּל	נִנָּפֵל	נַפִּיל	נֻפַּל	נִקַּח	נִתֵּן
	אַתֶּם	תִּפְּלוּ	תִּנָּפְלוּ	תַּפִּילוּ	תֻּפְּלוּ	תִּקְחוּ	תִּתְּנוּ
	הֵם	יִפְּלוּ	יִנָּפְלוּ	יַפִּילוּ	יֻפְּלוּ	יִקְחוּ	יִתְּנוּ
	אַתֶּן-הֵן	תִּפֹּלְנָה	תִּנָּפַלְנָה	תַּפֵּלְנָה	תֻּפַּלְנָה	תִּקַּחְנָה	תִּתֵּנָּה
צִוּוּי	יָחִיד	פֹּל	הִנָּפֵל	הַפֵּל		קַח	תֵּן
	יְחִידָה	פִּלִי	הִנָּפְלִי	הַפִּילִי		קְחִי	תְּנִי
	רַבִּים	פִּלוּ	הִנָּפְלוּ	הַפִּילוּ		קְחוּ	תְּנוּ
	רַבּוֹת	פֹּלְנָה	הִנָּפַלְנָה	הַפֵּלְנָה		קַחְנָה	תֵּנָּה
מָקוֹר		נְפֹל	הִנָּפֵל	הַפֵּל	הֻפַּל	—לְקֹם , קַחַת	נְתֹן , תֵּת

المركّب : הַמֻּרְכָּבִים

		קַל חַסְרֵי פ״י וְנָחֵי ל״א	קַל עַל מִשְׁקַל פָּעֵל פ״י ול״א	קַל נִפְעַל נָחֵי פ״י ול״א	קַל חַסְרֵי פ״נ וְנָחֵי ל״א	קַל חַסְרֵי פ״נ וְנָחֵי ל״ה
עָבָר	אֲנִי	יָצָאתִי	יָרֵאתִי	נוֹרֵאתִי	נָשָׂאתִי	נָטִיתִי
	אַתָּה	יָצָאתָ	יָרֵאתָ	נוֹרֵאתָ	נָשָׂאתָ	נָטִיתָ
	אַתְּ	יָצָאת	יָרֵאת	נוֹרֵאת	נָשָׂאתְ	נָטִית
	הוּא	יָצָא	יָרֵא	נוֹרָא	נָשָׂא	נָטָה
	הִיא	יָֽצְאָה	יָֽרְאָה	נוֹֽרְאָה	נָֽשְׂאָה	נָֽטְתָה
	אֲנַחְנוּ	יָצָאנוּ	יָרֵאנוּ	נוֹרֵאנוּ	נָשָׂאנוּ	נָטִינוּ
	אַתֶּם	יְצָאתֶם	יְרֵאתֶם	נוֹרֵאתֶם	נְשָׂאתֶם	נְטִיתֶם
	אַתֶּן	יְצָאתֶן	יְרֵאתֶן	נוֹרֵאתֶן	נְשָׂאתֶן	נְטִיתֶן
	הֵם-הֵן	יָֽצְאוּ	יָֽרְאוּ	נוֹֽרְאוּ	נָשְׂאוּ	נָטוּ
הֹוֶה	יָחִיד	יוֹצֵא	יָרֵא	נוֹרָא	נוֹשֵׂא	נוֹטֶה
	יְחִידָה	יוֹצְאָה	יְרֵאָה	נוֹרָאָה	נוֹשְׂאָה	נוֹטָה
	רַבִּים	יוֹצְאִים	יְרֵאִים	נוֹרָאִים	נוֹשְׂאִים	נוֹטִים
	רַבּוֹת	יוֹצְאוֹת	יְרֵאוֹת	נוֹרָאוֹת	נוֹשְׂאוֹת	נוֹטוֹת

עָתִיד	אֲנִי	אֵצֵא	אִירָא	אִוָּרֵא	אֶשָּׂא	אֶטֶּה
	אַתָּה	תֵּצֵא	תִּירָא	תִּוָּרֵא	תִּשָּׂא	תִּטֶּה
	אַתְּ	תֵּצְאִי	תִּירְאִי	תִּוָּרְאִי	תִּשְּׂאִי	תִּטִּי
	הוּא	יֵצֵא	יִירָא	יִוָּרֵא	יִשָּׂא	יִטֶּה
	הִיא	תֵּצֵא	תִּירָא	תִּוָּרֵא	תִּשָּׂא	תִּטֶּה
	אֲנַחְנוּ	נֵצֵא	נִירָא	נִוָּרֵא	נִשָּׂא	נִטֶּה
	אַתֶּם	תֵּצְאוּ	תִּירְאוּ	תִּוָּרְאוּ	תִּשְּׂאוּ	תִּטּוּ
	הֵם	יֵצְאוּ	יִירְאוּ	יִוָּרְאוּ	יִשְּׂאוּ	יִטּוּ
	אַתֶּן-הֵן	תֵּצֶאנָה	תִּירֶאנָה	תִּוָּרֶאנָה	תִּשֶּׂאנָה	תִּטֶּינָה
צִוּוּי	יָחִיד	צֵא	יְרָא	הִוָּרֵא	שָׂא	נְטֵה
	יְחִידָה	צְאִי	יִרְאִי	הִוָּרְאִי	שְׂאִי	נְטִי
	רַבִּים	צְאוּ	יִרְאוּ	הִוָּרְאוּ	שְׂאוּ	נְטוּ
	רַבּוֹת	צֶאנָה	יְרֶאנָה	הִוָּרֶאנָה	שֶׂאנָה	נְטֶינָה
מָקוֹר		יְצֹא	יְרוֹא	הִוָּרֵא	נְשֹׂא	נְטֹה

المركّب : הַמֻּרְכָּבִים

		הִפְעִיל חַסְרֵי פ״נ וְנָחֵי ל״ה	קַל נָחֵי ע״ו ול״א	הִפְעִיל נָחֵי ע״ו ול״א	קַל נָחֵי פ״י ול״ה	הִפְעִיל נָחֵי פ״י ול״ה
	אֲנִי	הִכֵּיתִי	בָּאתִי	הֵבֵאתִי	יָרִיתִי	הוֹרֵיתִי
עָבָר	אַתָּה	הִכֵּיתָ	בָּאתָ	הֵבֵאתָ	יָרִיתָ	הוֹרֵיתָ
עָבָר	אַתְּ	הִכֵּית	בָּאת	הֵבֵאת	יָרִית	הוֹרֵית
עָבָר	הוּא	הִכָּה	בָּא	הֵבִיא	יָרָה	הוֹרָה
עָבָר	הִיא	הִכְּתָה	בָּאָה	הֵבִיאָה	יָרְתָה	הוֹרְתָה
עָבָר	אֲנַחְנוּ	הִכֵּינוּ	בָּאנוּ	הֵבֵאנוּ	יָרִינוּ	הוֹרֵינוּ
עָבָר	אַתֶּם	הִכֵּיתֶם	בָּאתֶם	הֲבֵאתֶם	יְרִיתֶם	הוֹרֵיתֶם
עָבָר	אַתֶּן	הִכֵּיתֶן	בָּאתֶן	הֲבֵאתֶן	יְרִיתֶן	הוֹרֵיתֶן
עָבָר	הֵם-הֵן	הִכּוּ	בָּאוּ	הֵבִיאוּ	יָרוּ	הוֹרוּ
הֹוֶה	יָחִיד	מַכֶּה	בָּא	מֵבִיא	יוֹרֶה	מוֹרֶה
הֹוֶה	יְחִידָה	מַכָּה	בָּאָה	מְבִיאָה	יוֹרָה	מוֹרָה
הֹוֶה	רַבִּים	מַכִּים	בָּאִים	מְבִיאִים	יוֹרִים	מוֹרִים
הֹוֶה	רַבּוֹת	מַכּוֹת	בָּאוֹת	מְבִיאוֹת	יוֹרוֹת	מוֹרוֹת

עָתִיד	אֲנִי	אַכֶּה	אָבוֹא	אָבִיא	אִירֶה	אוֹרֶה
	אַתָּה	תַּכֶּה	תָּבוֹא	תָּבִיא	תִּירֶה	תּוֹרֶה
	אַתְּ	תַּכִּי	תָּבוֹאִי	תָּבִיאִי	תִּירִי	תּוֹרִי
	הוּא	יַכֶּה	יָבוֹא	יָבִיא	יִירֶה	יוֹרֶה
	הִיא	תַּכֶּה	תָּבוֹא	תָּבִיא	תִּירֶה	תּוֹרֶה
	אֲנַחְנוּ	נַכֶּה	נָבוֹא	נָבִיא	נִירֶה	נוֹרֶה
	אַתֶּם	תַּכּוּ	תָּבוֹאוּ	תָּבִיאוּ	תִּירוּ	תּוֹרוּ
	הֵם-הֵן	יַכּוּ	יָבוֹאוּ	יָבִיאוּ	יִירוּ	יוֹרוּ
	אַתֶּן	תַּכֶּינָה	תָּבֹאנָה	תָּבֵאנָה	תִּירֶינָה	תּוֹרֶינָה
צִוּוּי	יָחִיד	הַכֵּה	בֹּא	הָבֵא	יְרֵה	הוֹרֵה
	יְחִידָה	הַכִּי	בֹּאִי	הָבִיאִי	יְרִי	הוֹרִי
	רַבִּים	הַכּוּ	בֹּאוּ	הָבִיאוּ	יְרוּ	הוֹרוּ
	רַבּוֹת	הַכֶּינָה	בֹּאנָה	הָבֵאנָה	יְרֶינָה	הוֹרֶינָה
מָקוֹר		הַכֵּה	בֹּא	הָבֵא	יְרֹה	הוֹרוֹת

الجامد والمشتق : יְסוֹדִי וְנִגְזָר

الاسم قسمان : جامد שֵׁם יְסוֹדִי ومشتق שֵׁם נִגְזָר . والجامد ما لم يؤخذ من غيره مثل : שָׁמַיִם (سماء) و אֶרֶץ (أرض) و עָפָר (تراب) و רוּחַ (ريح) و כִּסֵּא (كرسيّ) . والمشتق ما أخذ من غيره مثل : סוֹעֵר (ثائر) فهو مشتق من סָעַר (ثارَ) ومثل : נָקוּב (مثقوب) فهو مشتق من נָקַב (ثقبَ) و יָפֶה (جميل) فهو مشتق من יָפָה (جمُلَ) .

والجامد نوعان : اسم ذات שֵׁם עֶצֶם مثل : אֶבֶן (حجر) و אֵשׁ (نار) و מַיִם (ماء) . واسم معنى שֵׁם מִקְרֶה مثل : חָכְמָה (حكمة) و גְּבוּרָה (بطولة) و דַּעַת (معرفة) .

المصدر : הַמָּקוֹר

المصدر ما دلّ على حدث مجرد من الزمان وهو أصل جميع المشتقات .

ولمصادر الأفعال الثلاثية في العبرية ثلاثة أوزان قياسية هي :

١ ـ פְּעֹל : وهذا المصدر هو أكثر المصادر استعمالاً . ويستعمل لجميع الأفعال الصحيحة والمعتلة ، باستثناء الفعل الأجوف بنوعيه . فمصدر כָּתַב ـ כְּתֹב ، ومصدر קָנָה ـ קְנֹה ومصدر אָכַל ـ אֱכֹל و מָצָא ـ מְצֹא .

٢ ـ פּוּל أو פּוֹל : وهو خاص بالفعل الأجوف بالواو مثل : גּוּר

(من גָּר : سكنَ) و שׁוּב (من שָׁב : رجَعَ) و בּוֹשׁ (من בֹּשׁ : خجِل).
٣ - פִּיל وهو خاص بالفعل الأجوف بالياء مثل : שִׁיר (من שָׁר : غنى) و שִׂים (من שָׂם : وضعَ) و גִּיל (من גָּל : ابتهج) .

إضافة المصدر : إذا كان مصدر الفعل على وزن פָּעֹל وأُضيف إلى اسم بعده فإن فاءه تشكل بالشفا ويصبح على وزن פְּעֹל مثل : שְׁמֹר בַּיִת (حراسة بيت) ويصبح على وزن פְּעֹא إن كان معتل اللام بالألف مثل : קְרֹא מִכְתָּב (قراءة رسالة) أو على وزن פְּעוֹת إن كان معتل اللام بالهاء مثل : קְנוֹת חִטָּה (شراء حنطة) .

وإذا كان المصدر معتل الفاء بالياء مثل : יָרֹד تحوّل إلى רֶדֶת في حالة الإضافة ، وإن كانت لامه ألفاً مثل : יָצֹא تحوّل إلى צֵאת .

وإن كان الفعل نوني الفاء ومفتوح العين في المضارع مثل : נָגַשׁ - יִגַּשׁ يأتي مصدره مضافاً على وزن עֶלֶת مثل : גֶּשֶׁת أو على وزن עַלַת إن كانت لامه حاء أو عيناً مثل : נָגַע - יִגַּע - גַּעַת . وإذا كانت لامه ألفاً مثل : נָשָׂא فإنه يتحول في حالة الإضافة إلى وزن עֵאת مثل : שֵׂאת .

وإن كان الفعل مضعفاً مثل : מָדַד و סָבַב أتى المصدر المضاف منه على وزن פֹּע مثل : מֹד و סֹב .

ملاحظة :

المصدر المضاف من לָקַח يتحول إلى קַחַת والمصدر المضاف من נָתַן يتحوّل إلى תֵּת .

اتصاله بحروف النسب : قد تقترن حروف النسب « ב כ ל מ » بالمصدر פְּעֹל فيصاغ عندئذ صيغته في حالة الإضافة كما يأتي :

فمن المصدر כָּתֹב نقول : בִּכְתֹב , כִּכְתֹב , לִכְתֹב , מִכְּתֹב .
ومن « קְרֹא « : בִּקְרֹא , כִּקְרֹא , לִקְרֹא , מִקְּרֹא .
« « קְנֹה « : בִּקְנוֹת , כִּקְנוֹת , לִקְנוֹת , מִקְּנוֹת .
« « נְגֹשׁ « : בְּגֶשֶׁת , כְּגֶשֶׁת , לָגֶשֶׁת , מִגֶּשֶׁת .
« « נְתֹן « : בְּתֵת , כְּתֵת , לָתֵת , מִתֵּת .
« « הָלֹךְ « : בַּהֲלֹךְ , כַּהֲלֹךְ , לַהֲלֹךְ , מֵהֲלֹךְ .
« « עֲשֹׂה « : בַּעֲשׂוֹת , כַּעֲשׂוֹת , לַעֲשׂוֹת , מֵעֲשׂוֹת .
« « אֲבֹה « : בֶּאֱבוֹת , כֶּאֱבוֹת , לֶאֱבוֹת , מֵאֱבוֹת .
« « רְאֹה « : בִּרְאוֹת , כִּרְאוֹת , לִרְאוֹת , מֵרְאוֹת .
ومن المصدر الرباعي גַּלְגֵּל « : בְּגַלְגֵּל , כְּגַלְגֵּל , לְגַלְגֵּל , מִגַּלְגֵּל .

اسم المصدر : שֵׁם הַפֹּעַל

أسماء مصادر الأفعال الثلاثية المجردة كثيرة لا تعرف إلا بالسماع والرجوع إلى كتب اللغة وأشهرها :

פְּעִילָה مثل : כְּתִיבָה (كتابة) و פְּעָלָה مثل : צְדָקָה (صدقة) و פְּעֵלָה مثل : אֲבֵדָה (خسارة) و פּוֹעֵלָה مثل : תּוֹעֵבָה (حرام) و פָּעְלָה مثل : חָכְמָה (حكمة) و פְּעֵלוּת مثل : כְּבֵדוּת (ثِقَل) و פַּעֲלוּת مثل עַבְדוּת (عبودية) و פִּעָלוֹן مثل : זִכְרוֹן (ذكرى) و עֵלָה مثل : עֵצָה (عظة) و פָּלוֹן مثل : שָׂשׂוֹן (فرح) و פֶּעֶה مثل : בֶּכֶה (بُكاء) و פִּעְיָן مثل : קִנְיָן (امتلاك) .

مصدر المزيد على الثلاثي : מְקוֹר הַנּוֹסָף

١ – من נִפְעַל (انفعل) يأتي المصدر على وزن הִפָּעֵל مثل : נִשְׁבַּר (انكسر) و הִשָּׁבֵר . واسم المصدر منه הִשָּׁבְרוּת .

٢ – من הִפְעִיל (أفعلَ) يأتي المصدر على وزن הַפְעִיל مثل : הִרְכִּיב (أركب) ومصدره הַרְכִּיב . واسم المصدر منه הַרְכָּבָה .

٣ – من הָפְעַל (أُفعلَ) يأتي المصدر على وزن הָפְעֵל مثل : הָרְכַּב (أركِب) و הָרְכֵּב .

٤ – من פִּעֵל (فعّلَ) يأتي المصدر على وزن פַּעֵל مثل : שִׁבֵּר (كسّر) و שַׁבֵּר . ويأتي اسم المصدر منه على وزن פִּעוּל مثل: שִׁבּוּר. وهناك أسماء مصادر سماعية لوزن פִּעֵל منها : תַּפְעִיל مثل : תַּשְׁמִישׁ (استعمال) و תִּפְעֹלֶת مثل : תִּרְכֹּבֶת (تركيب) و תַּפְעֵלָה مثل: תַּרְדֵּמָה (نوم عميق) و תַּפְעוּל مثل : תַּגְמוּל (مكافأة) و תַּפְעוּלָה مثل: תַּחְבּוּלָה (احتيال).

٥ – من פֻּעַל (فُعّل) يأتي المصدر على وزن פֻּעֹל مثل : לֻקֹּט .

٦ – من הִתְפַּעֵל (افتعل أو تفعّل أو تفاعلَ) يأتي المصدر على وزن הִתְפַּעֵל مثل : הִתְקַשֵּׁר (ارتبط) فمصدره הִתְקַשֵּׁר ويأتي اسم المصدر منه على وزن הִתְפַּעֲלוּת مثل : הִתְקַשְּׁרוּת (ارتباط) .

مصدر الرباعي : מְקוֹר הַמְּרֻבָּע

إذا كان الرباعي مجرداً مثل : גִּלְגֵּל (دحرجَ) فالمصدر منه يأتي كما تقدم على وزن פַּעְלֵל مثل : גַּלְגֵּל ويأتي اسم المصدر منه على وزن פִּעְלוּל مثل : גִּלְגּוּל (دحرجة) و קִלְקוּל (قلقلة) .

وإذا كان الرباعي مزيداً مثل : הִתְגַּלְגֵּל (تدحرج) فالمصدر منه يأتي على وزن הִתְפַּעְלֵל مثل : הִתְגַּלְגֵּל . ويأتي اسم المصدر منه على وزن הִתְפַּעְלְלוּת مثل : הִתְגַּלְגְּלוּת (تدحرج) و הִתְרַבְרְבוּת (تغطرس) .

المصدر الميمي : مصدر مبدوء بميم زائدة وهو لا يأتي إلا من الأفعال الثلاثية . فإن كان الفعل سالماً صحيحاً كان مصدره الميمي على وزن מִפְעָל

مثل : מִשְׁפָּט (قضاء) من שָׁפַט و מִשְׂחָק (لعب) من שָׂחַק و מִכְתָּב (كتابة) من כָּתַב .

وإذا كان الفعل ثلاثياً مثالاً صحيح اللام محذوف الفاء في المضارع مثل : יָרַד و יָשַׁב و יָלַד ، كان مصدره الميمي على وزن מוֹעָל مثل : מוֹרָד و מוֹשָׁב و מוֹלָד [1] .

وقد تزاد على صيغة المصدر الميمي هاء في آخره مثل : מוֹדָעָה (اعلان) و מַהֲתַלָּה (سخرية) و מִלְחָמָה (ملحمة) و מַתָּנָה (هدية) .

تمرين ١

هات المصادر القياسية للأفعال الآتية ثم أدخل عليها حروف ב כ ל ם :

בָּגַד — זָרַע — חָרַשׁ — מָלַךְ — שָׁמַע — הָלַךְ — אָכַל — אָפָה — מָדַד — יָדַע — עָנָה — דָּשׁ — דָּן — חָסַף — תָּלָה .

تمرين ٢

أدخل على الفعل الثاني من كل جملة مما يأتي حرف ל بعد صوغ المصدر القياسي منه :

הָאוֹרֵחַ קָם (הָלַךְ) . הַפּוֹעֲלִים בָּאוּ (עָבַד) . הַתַּלְמִיד הִתְחִיל (קָרָא) הַתַּלְמִידוֹת הִתְחִילוּ (שָׁר) . אָבִי אוֹהֵב (יָשַׁב) בַּכְּפָר . הַחוֹלֶה אֵינוֹ יָכֹל (קָם) מִמִּטָּתוֹ . מַדּוּעַ רוֹצָה אַתָּה (לָקַח) אֶת סִפְרִי ؟ בָּאתִי (שָׁמַע) אֶת הַשִּׁעוּר . הָאִכָּר יוֹדֵעַ (נָטַע) עֵצִים .

تمرين ٣

هات المصادر الميمية للأفعال الآتية واضبطها بالشكل :

שָׁמַר — הָלַךְ — עָשָׂה — יָצָא — צָעַד — חָנַק — נָהַג — נָשָׂא — נָגַע .

---

(١) في هذه الأمثلة حدث إعلال بقلب الياء واواً .

أقسام المشتق : חֶלְקֵי הַנִּגְזָר

١ – اسم الفاعل : שֵׁם הַפּוֹעֵל

اسم الفاعل : اسم مصوغ لما وقع منه الفعل أو قام به . ويصاغ من الثلاثي المجرد على وزن פּוֹעֵל أي على وزن الفعل في صيغة المضارع الحالي ، ومن مزيد الثلاثي على وزن مضارعه بإبدال حرف المضارعة ميماً . فمن יַרְכִּיב (يُرْكِب) يصاغ اسم الفاعل מַרְכִּיב ، ومن יְשַׁבֵּר (يكسّر) يصاغ اسم الفاعل מְשַׁבֵּר ، ومن יִתְקַשֵּׁר (يرتبط) يصاغ اسم الفاعل מִתְקַשֵּׁר . ومن الرباعي יְגַלְגֵּל _ מְגַלְגֵּל .

ويحوّل اسم الفاعل عند قصد المبالغة إلى פַּעָל[1] مثل : חַטָּא (خطّاء) ، أو إلى פַּעְלָן مثل : יַדְעָן (علاّم) ، أو פָּעוּל مثل : רָחוּם (رحيم) أو פָּעִיל مثل : חָבִיב (حبيب) . وهذه الصيغ سماعية ولا تُبنى إلا من الثلاثي.

تمرين ١

بيّن فيما يأتي صيغ المبالغة وأسماء الفاعلين :

הַמַּאֲמִין סַבְלָן , לֹא מַלְשִׁין וְלֹא קַנָּאִי ; לֹא נוֹכֵל וְלֹא רַמָּאִי , לֹא

(١) أكثر استعمال هذا الوزن للدلالة على ذي حرفة مثل : נַגָּר (نجار) و נַפָּח (حداد) و קַצָּב (قصاب) .

גַּנָּב וְלֹא זַיָּף . זוֹרְעֵי עָמָל יִקְצְרוּהוּ . אֵין הַבּוֹר מִתְמַלֵּא מֵחֻלְיָתוֹ . זִכְרָן טוֹב מַשְׁכְּחָן . אֵין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לוֹ . הָאִישׁ הַזֶּה דַּבְּרָן וְיוֹדֵעַ לְמַתֵּק אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל . הַשּׁוֹנֶה וְאֵינוֹ עָמֵל דּוֹמֶה לְזוֹרֵעַ וְאֵינוֹ קוֹצֵר . שִׂנְאָה מְבַטֶּלֶת שׁוּרָה שֶׁל גְּדוּלָה . מְשַׁנֶּה מָקוֹם מְשַׁנֶּה מַזָּל .

تمرين ٢

صُغ أسماء الفاعلين من الأفعال الآتية :

טָוָה — רָצָה — הִתְמַלֵּא — טָפָה — אָהֵב — יָדַע — בָּחַר — כָּבַשׁ — הִגְדִּיל — חִזֵּק — הִתְרוֹמֵם — הִתְעַשֵּׁר — הִלְבִּישׁ — דִּבֵּר — נִגְנַב .

---

٢ — اسم المفعول : שֵׁם הַפָּעוּל

اسم المفعول : هو اسم مصوغ من الفعل المتعدي للدلالة على ما وقع عليه الفعل . ويصاغ من الثلاثي على وزن פָּעוּל أو على وزن נִפְעָל مثل : גָּנוּב و נִגְנָב (مسروق) . وإذا كان الفعل معتل اللام بالهاء صيغ اسم المفعول منه على وزن פָּעוּי ، أي بابدال لام الفعل وهي الهاء ياء . فمن الفعل קָנָה نقول : קָנוּי ومن בָּנָה ـ בָּנוּי ومن צָלָה ـ צָלוּי .

ولا يصاغ اسم المفعول من فعل لازم .

ويصاغ اسم المفعول من غير الثلاثي كما يأتي :

١ – من פֻּעַל يصاغ اسم المفعول على وزن מְפֻעָל مثل : מְשֻׁבָּר (مكسّر)
٢ – من הָפְעַל 〃 〃 〃 〃 מָפְעָל مثل : מָלְבָּשׁ (مُلبَس)
٣ – من פֻּעְלַל 〃 〃 〃 〃 מְפֻעְלָל مثل: מְגֻלְגָּל (مدحرج)

تمرين ١

ضع بدل كل فعل في الجمل الآتية اسم مفعول مع المحافظة على المعنى وإحداث ما يتطلبه ذلك من التغيير في كل جملة :

סָגַרְתִּי אֶת הַדֶּלֶת . הָרוּחַ שִׁבְּרָה אֶת עַנְפֵי הָעֵצִים . קָרָאתִי אֶת הָעִתּוֹן . אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת הַדָּבָר . הָאִכָּר הִרְכִּיב אֶת בְּנוֹ עַל הַחֲמוֹר . הָאֵם הִלְבִּישָׁה אֶת בִּתָּהּ . שָׁחַטְנוּ יוֹנִים . אִבַּדְתִּי אֶת סִפְרִי . שָׁמַרְנוּ אֶת הַגַּן . הַפַּלָּח חָרַשׁ אֶת אַדְמָתוֹ . הֶעָשִׁיר בָּנָה בֵּית סֵפֶר . הַמּוֹרֶה מְלַמֵּד אֶת תַּלְמִידָיו . הַקַּמְצָן הִסְתִּיר אֶת כַּסְפּוֹ . הַיֶּלֶד גִּלְגֵּל אֶת הַגַּלְגַּל .

تمرين ٢

صغ أسماء المفعولين من الأفعال الآتية ، وضع كلاً منها في جملة مفيدة :

הוּקַם — נֶאֱכַל — פֻּזַּר — לֻקַּט — הָרְכַּב — נִדְרַשׁ — סֻפַּר — שֻׁכְלַל
הָרְחַב — הָדְלַק — קֻבַּץ — נִשְׂרַף — גֻּלַּח — הָחֲזַר .

---

٣ ـ الصفة المشبهة باسم الفاعل

اسم مصوغ من الثلاثي اللازم للدلالة على من قام به الفعل على وجه الثبوت. وتأتي الصفة المشبهة من باب פָּעֵל (فعِلَ) على الوزن ذاته مثل: זָקֵן (شيخ) و כָּבֵד (ثقيل) و טָמֵא (نجس). وتأتي من باب פָּעֹל على هذا الوزن مثل: יָכֹל[1] (قادر) و קָטֹן (صغير).

وتأتي الصفات المشبهة من غير هذين البابين، وحينئذ تكون لها أوزان أخرى: فكل ما جاء من الثلاثي اللازم بمعنى פּוֹעֵל (فاعل) ولم يكن على وزنه فهو صفة مشبهة مثل: אָדֹם (أحمر) فهو مشتق من אָדַם (احمرّ) و אֱצִיל[2] (نبيل) مشتق من אָצַל (نبُلَ) و אָרֹךְ (طويل) من אָרַךְ (طالَ) و יָפֶה (جميل) من יָפָה (جَمُل) و טוֹב (طيّب) من טוֹב (طابَ) و כַּעְסָן[3] (غضبان) من כָּעַס (غضبَ) و חָזָק (قويّ) من חָזַק (قويَ).

تمرين ١

ميز الصفة المشبهة من اسم الفاعل في القطعة التالية:

הָרוּחַ הֵבִיא בִּכְנָפָיו מִן הַשָּׂדוֹת רֵיחַ אָבִיב רַעֲנָן. וְזוֹרַחַת הַשֶּׁמֶשׁ הַבְּהִירָה וְהוֹמִים וְעַלִּיזִים הָרְחוֹבוֹת בָּעִיר. וּבְחֶדֶר קָטֹן, עַל מִטָּה קְטַנָּה,

---

(١) يستعمل الفعل יָכֹל لازماً ومتعدياً.

(٢) إذا كان وزن פָּעִיל مشتقاً من فعل لازم فهو صفة مشبهة مثل: נָעִים (لطيف) فهو مشتق من נָעַם (لطُف) وإن كان مشتقاً من متعد فهو صيغة مبالغة مثل: חָבִיב (حبيب) فهو مشتق من חָבַב (أحب).

(٣) إذا كان وزن פַּעְלָן مشتقاً من فعل لازم فهو صفة مشبهة مثل: שַׁתְקָן (سكوت) فهو مشتق من שָׁתַק (سكت). وإن كان مشتقاً من متعد فهو صيغة مبالغة مثل: רַחְמָן (رحيم) فهو مشتق من רָחַם (رحمَ).

שׁוֹכֶבֶת נַעֲרָה רַכָּה , הִיא חוֹלָה מַחֲלָה קָשָׁה . כָּל הַחֹרֶף הָעַז הִתְהַפְּכָה בְּחָלְיָהּ : קַוֵּי הַשֶּׁמֶשׁ הַבְּהִירִים הֶחֱיוּ אֶת רוּחָהּ , וַתֹּאמֶר אֶל אִמָּהּ הַשּׁוֹמֶרֶת אֶת מִטָּתָהּ :

— אִמָּא ! מַה בָּהִיר הַיּוֹם ! מֵעַל לְחַלּוֹנִי מְזַמֶּרֶת הַצִּפּוֹר .
מַה נָּעִים הָאֲוִיר הַזַּךְ !

تمرين ٢

גָּדַל — גָּאָה — גָּבַהּ — שָׂמַח — צָמֵא — עָבָה — גָּבַר — עָרֵב — נָעֵם כָּהָה — מָתַק — חָלַשׁ — קָצַר — רָוָה — שָׂבַע — רָצֵב — רָחַק — קָרַב — רָב — מָעַט .

---

٤ — اسما الزمان والمكان : שְׁמוֹת הַזְּמָן וְהַמָּקוֹם

هما اسمان مصوغان للدلالة على زمان الفعل أو مكانه . ويصاغان من الثلاثي على وزن (מִפְעָל) مثل : מִטְבָּח (مطبخ) من טָבַח (طبخَ) و מִשְׁכָּב (مضجع) من שָׁכַב (ضجعَ) و מֶרְכָּב (مركب) من רָכַב (ركب) . وإذا كان الفعل أجوف كان اسم الزمان والمكان منه على وزن (מָפוֹל) مثل : מָקוֹם (مقام ، مكان) من קָם (قام) ؛ وإذا كان الفعل مثالاً صحيح الآخر كان اسم الزمان والمكان منه على وزن (מוֹעָל) مثل : מוֹשָׁב (مجلس) من יָשַׁב (جلسَ) و מוֹרָד (مهبط) من יָרַד (هبطَ) و מוֹעֵד (موعِد)

من יָעַד (وعَد) . وقد يأتي على وزن מוֹעָל مثل : מוֹעֵד (موعِد) . والمثالان الأخيران מוֹעָד و מוֹעֵד يراد بالأول منها اسم المكان ويراد بالثاني اسم الزمان . وإذا كان الفعل لفيفاً مفروقاً كان اسم المكان منه على وزن מוֹעָא مثل : מוֹצָא (مخرَج) من יָצָא (خرَج) ؛ وإذا كان لفيفاً مقروناً كان اسم المكان منه على وزن מָפוֹא مثل : מָבוֹא (مدخل ، مباءة) من בָּא (باء المشتق من בוֹא) .

أما الفعل غير الثلاثي فلا يصاغ منه اسما زمان ومكان .

وقد تلحق מִפְעָל ה التأنيث كما في מִכְלָאָה (زريبة) من כָּלָא (زرب أو حبس) و מְלוּנָה (مبات) من לָן (باتَ) و מֶמְשָׁלָה (حكومة)من מָשַׁל (حكَمَ) و מִסְעָדָה (مطعم) من סָעַד (تغدّى) .

تمرين ١

صغ اسمي الزمان والمكان من الأفعال الآتية :

עָמַד — רָץ — שָׁתָה — עָבַר — יָלַד — רָכַב — זָרַח — עָרַב — קָם — שָׁכַן — בָּא — רָחַק — רָחַץ — דָּרַשׁ — לָן — יָקַד .

تمرين ٢

اضبط أسماء المكان فيما يأتي وضع كلاً منها في جملة تامة :

מבראה — מארב — מאפיה — מכון — מעון — מפרץ — משפך — מרעה — מסגד .

---

٥ ــ اسم الآلة : שֵׁם הַכְּלִי

اسم الآلة : اسم مصوغ من الثلاثي المتعدي للدلالة على ما وقع الفعل بوساطته . ولاسم الآلة أوزان سماعية أشهرها :

١ ـ מַפְעֵל مثل : מַסְרֵק (مشط) و מַפְתֵּחַ (مفتاح) و מַלְקֵט (ملقط)

٢ ـ מַפְעֶלֶת مثل : מַשְׁחֶזֶת (مسنّ) و מַגְדֶּלֶת (مجهر) و מַגֶּבֶת (منشفة)

٣ ـ מַפְעֵלָה مثل : מַזְמֵרָה (معزقة) و מַאֲפֵרָה (منفضة) و מַצְלֵפָה (سوط)

وهناك أوزان سماعية أخرى أقل استعمالاً ، منها : מַפְעָל مثل : מַגָּל (منجل) و מַפְעָלָה مثل : מַחְבָּטָה (مخبطة) و מַפְעוּל مثل : מַנְעוּל (قفل) و מַפְעֶה مثل : מַרְדֶּה (راحة الخباز) و מַפּוֹל مثل : מַשּׂוֹר (منشار) و מִפְעָלַיִם مثل : מִסְפָּרַיִם (مقصّ) . وهذا الوزن الأخير من الأسماء التي تطرد فيها صيغة التثنية في اللغة العبرية

ومن أسماء الآلة : מַסְמֵר (مسمار) و מַזְלֵג (شوكة) و מַרְדֵּעַ (عصا لضرب البقر) و מַרְזֵב (ميزاب) و מַשְׁאֵבָה (مضخة) و מַאֲכֶלֶת (سكين) و מֹאזְנַיִם (ميزان) و מֶלְקָחַיִם (ملقط) و מִשְׁקְפַיִם (نظارة) . و מַצְבּוֹעַ (منقش) و מַפְצֵחַ (كسارة الجوز) و מִפְלֶצֶת (مجدار لزجر السباع والطير) و מַעֲשֵׁנָה (مدخنة) و מַלְכֹּדֶת (مصيدة) و מַכְתֵּשׁ (هاون) و מִכְמֹרֶת (شبكة) .

أما اسم الآلة غير المشتق فلا ضابط له ويأتي على أوزان مختلفة نحو : קַרְדֹּם (قدوم) و סַכִּין (سكين) و גַּרְזֶן (فأس) و פַּטִּישׁ[1] (مطرقة) .

---

(١) يقابل هذه اللفظة في العربية كلمة « فِطِّيس » . ومن أقوالهم : « إصبر على أدب النِطَّيس ولو ضربك بالفِطِّيس .

تمرين ١

بيّن أنواع المشتقات فيما يلي :

מֵאַרְבַּע רוּחוֹת רָצוֹת עִזִּים לִמְקוֹם הָאָסֵף הַמִּקְנֶה . וּמִשָּׁם יוֹצֵא הָעֵדֶר . הָעִזִּים וְהַתְּיָשִׁים עַזֵּי הַפָּנִים מַגְבִּיהִים זְנָבָם וְקוֹפְצִים בְּרֹאשׁ , וְהַפָּרוֹת פּוֹסְעוֹת אַחֲרֵיהֶן , וְקוֹל נְהִימָה מְשֻׁנָּה כְּקוֹל שׁוֹפָר מְרֻסָּק יוֹצֵא מִפִּיהֶן . בַּר הָאַוָּז מִתְנוֹדֵד לְרֶגֶל יְלָדָיו הָרַכִּים , נְטוּי גָּרוֹן וּמְשַׁקֵּר עֵינַיִם וּמוֹלִיךְ וּמוֹרִיד אֶת טַפּוֹ אֶל הַמַּיִם . הַיּוֹם צַח וְנָעִים .

تمرين ٢

بيّن نوع كل من المشتقات الآتية :

גִּבּוֹר — יָפֶה — נָאֶה — עָצוּב — רוֹגֵז — מְשֻׁכְלָל — בָּזוּי — בָּקִיא — צָמֵא — אֵיתָן — רַעֲנָן — נִרְדָּף — מְקֻשָּׁאָה — מֶרְחָב — מִרְעֶה — זָקוּק — טַבָּח — מַשְׁפֵּךְ — מַאֲמִין — רוֹאֶה — חָכָם — חוֹלֶה — מְדַבֵּר — אִלֵּם — חֵרֵשׁ — עָרוֹם — יָחֵף — מָתוֹק — כּוֹאֵב — בּוֹכֶה — יָתוֹם — אַלְמָן — מְלֻמָּד — מִתְקַשֵּׁר — מֶרְכָּב .

ابدال : חִלּוּף הָאוֹתִיּוֹת

هو جعل حرف مكان حرف آخر . ونقتصر هنا على ذكر أبرز صوره : فاذا كان أول الثلاثي أو الرباعي (ד) أو (ז) وبُني على وزن הִתְפַּעֵל تبدل (ת) הִתְפַּעֵל (ד) مثل : הִדַּבֵּק (التصق) عوضاً عن הִתְדַּבֵּק ومثل : הִזַּיֵּן (تسلح) عوضاً عن הִזְתַּיֵּן ومثل : הִדַּרְדֵּר (تبعثر) عوضاً عن הִתְדַּרְדֵּר . ومثل ذلك يحصل في مصدر הִתְפַּעֵל ومشتقاته مثل : הִדַּמּוּת (تشبّه) عوضاً عن הִתְדַּמּוּת و מִדַּמֶּה (متشبّه) عوضاً عن מִתְדַּמֶּה و מִזְדַּקֵּף (منتصب) عوضاً عن מִזְתַּקֵּף .

وإذا كان أول الثلاثي أو الرباعي (צ) أو (ט) وبُني على وزن הִתְפַּעֵל تُبدّل (ת) הִתְפַּעֵל (ט) مثل : הִצְטַיֵּר (تصوّر) عوضاً عن הִצְתַּיֵּר ومثل : הִטַּמֵּא (تدنّس) عوضاً عن הִתְטַמֵּא . ومثل : הִצְטַמְצֵם (انحصر) عوضاً عن הִצְתַּמְצֵם . ومثل ذلك يحصل في مصدر هذا الفعل ومشتقاته فنقول : הִצְטַיְּרוּת و מִצְטַיֵּר و מִטַּמֵּא و מִצְטַמְצֵם .

وإذا كان أول الثلاثي أو الرباعي (ס) أو (שׁ) أو (ז) أو (צ) وبُني على وزن הִתְפַּעֵל تصبح صيغته على وزن הִפְתַּעֵל مثل : הִסְתַּדֵּר (انتظم) عوضاً عن הִתְסַדֵּר ومثل : הִשְׁתַּמֵּשׁ (استعمل) عوضاً عن הִתְשַׁמֵּשׁ ومثل : הִשְׁתַּעֲמֵם (ملّ) عوضاً عن הִתְשַׁעֲמֵם .

تمارين

١ ـ كيف تأتي بوزن הִתְפַּעֵל من الأفعال الآتية :

דָּבַר — דִּלְדֵּל — דָּחָה — דָּכָא — זָקַן — זַךְ — זָכַר — צָחַק — צָרַךְ — צָרַף — טָמֵא — טָהֵר — טָמַע — סָגַר — שָׁתַק — שָׁפַל .

٢ ـ ما مجرد الأفعال الآتية وما أحرف الزيادة التي بها :

הִזְדַּוֵּג — הִזְדַּמֵּן — הִזְדַּיֵּף — הִצְטַיֵּן — הִצְטַדֵּק — הִטַּנֵּף — הִשַּׁמַּע — הִצְטַמֵּק — הִשַּׂמַּסֵּם — הִטַּיֵּב .

٣ - هات المصدر ثم اسم الفاعل من كل فعل مما يأتي واشرح ما في إحدى هذه الكلمات من الابدال :

הִצְטַבֵּר — הִצְטַלֵּם — הִדַּדָּה — הִזְדַּנֵּב — הִצְטָרֵךְ — הִצְטַפְצֵף — הִטַּפֵּשׁ .

اتصال الفعل بضمائر النصب

يتصل الفعل المتعدي — ماضياً ومستقبلاً وحالاً وأمراً — بضمائر النصب منفصلة ومتصلة مثل : שָׁמַר אוֹתִי أو שְׁמָרַנִי (حرَسَني) ومثل : יִקְנוּ אוֹתוֹ أو יִקְנוּהוּ (يشترونه) ومثل : אַתָּה לוֹקֵחַ אוֹתָהּ أو לוֹקְחָהּ (تأخذها أو آخذُها) ومثل : זָכְרֵנִי أو זְכֹר אוֹתִי (أذكرْني) . ويلاحظ أنه عند اتصال الفعل بضمير النصب المتصل يطرأ بعض التغيير على حركاته . ففي حالة اتصال الفعل الماضي بضمائر النصب المتصلة تقول :

שְׁמָרַנִי , שְׁמָרְךָ , שְׁמָרֵךְ , שְׁמָרוֹ , שְׁמָרָהּ , שְׁמָרָנוּ , שְׁמַרְכֶם–כֶן שְׁמָרָם–ן .

وعند اتصال الفعل المستقبل بضمائر النصب المتصلة تقول :

יִשְׁמְרֵנִי , יִשְׁמָרְךָ , יִשְׁמְרֵךְ , יִשְׁמְרוֹ , יִשְׁמְרָהּ , יִשְׁמְרֵנוּ , יִשְׁמָרְכֶם–כֶן , יִשְׁמְרֵם–ן .

وعند اتصال المضارع الحالي بهذه الضمائر تقول :

שׁוֹמְרֵנִי , שׁוֹמֶרְךָ , שׁוֹמְרֵךְ , שׁוֹמְרוֹ , שׁוֹמְרָהּ , שׁוֹמְרֵנוּ , שׁוֹמֶרְכֶם–כֶן , שׁוֹמְרָם–ן .

وعند اتصال الأمر بهذه الضمائر نقول :

שָׁמְרֵנִי , שָׁמְרֵהוּ , שָׁמְרֵהָ (שָׁמְרֶנָּה–שָׁמְרָה) שָׁמְרֵנוּ , שָׁמְרֵם–ין .

تغيير حركات الفعل في حالة الوقف

يطرأ بعض التغيير على ضبط الفعل في حالة الوقف .

فاذا كان الفعل الماضي مسنداً إلى ضمائر المتكلم والمخاطب والغائب تصبح حركة عينه قماص بدلاً من بتاح مثل : שָׁמָרְתִּי و שָׁמָרְתָּ و שָׁמָר . وعند اسناده إلى ضمير الغائبة وجماعة الغائبين تصبح حركة عينه قماص بعد أن كانت سكوناً متحركاً مثل : שָׁמָרָה و שָׁמָרוּ .

وإذا كان المستقبل مفتوح العين تصبح حركة عينه قماص بعد أن كانت سكوناً متحركاً وذلك عند إسناده إلى ضمائر المخاطبة والمخاطبين والغائبين مثل : תִּשְׁמָעִי و תִּשְׁמָעוּ و יִשְׁמָעוּ . وإذا كان المستقبل مضموم العين أو مكسورها تشكل عينه بالحركة الأصلية عند اسناده إلى ضمائر المخاطبة والمخاطبين والغائبين . فمن : תִּכְתֹּב : תִּכְתְּבִי نقول : תִּכְתֹּבִי ومن : תֵּשֵׁב : תֵּשְׁבוּ نقول : תֵּשֵׁבוּ . ومن : יִפֹּל–יִפְּלוּ نقول : יִפֹּלוּ ومن : יִתֵּן : יִתְּנוּ نقول : יִתֵּנוּ .

ولما كان الأمر مصوغاً من المستقبل بعد حذف حرف المضارعة منه فانه يعامل في حالة الوقف معاملة المستقبل فنقول :

عند الاسناد إلى ياء المخاطبة : שְׁמֹרִי بدل שִׁמְרִי .

وعند الاسناد إلى ضمير المخاطبين : שְׁמֹרוּ بدل שִׁמְרוּ .

المفعول فيه والمفعول المطلق والحال : תֹּאַר הַפֹּעַל

يطلق في النحو العبري على ثلاثة من أبواب النحو العربي[1] وهي :

١ - **المفعول فيه** : وهو الاسم الذي يبين زمن حصول الفعل أو مكانه مثل : הַיּוֹם הָלַכְתִּי אֶל הַשּׁוּק (اليوم ذهبت إلى السوق) ومثل : שָׁם יָשַׁבְתִּי (هناك جلست) . وقد حدّد النحاة العبريون المفعول فيه بنوعيه باسم (זְמַן וּמְקוֹם הַפְּעוּלָה) .

ومن ألفاظ ظرف الزمان في العبرية : אָז (حينئذٍ) و אֶתְמוֹל (أمس) و מָחָר (غداً) و תָּמִיד (دائماً) و שִׁלְשׁוֹם (أمس الأول) و מָחֳרָתַיִם (بعد غد) و פִּתְאֹם (فجأة) و לְעוֹלָם (إلى الأبد) و עַד-עוֹלְמֵי עַד (الى أبد الآبدين) و מָתַי (متى) و מֵעוֹלָם (منذ القدم) و לְפָנִים (من قبل) و טֶרֶם (قبل أن) و כָּל-עוֹד (مادام) و עַתָּה (الآن) و לִפְנֵי (قبل) و אַחֲרֵי (بعد) .

ومن ألفاظ ظرف المكان : שָׁם و שָׁמָּה (ثَمّ أو هناك) و פֹּה (هنا) و מַטָּה (أسفل) و מַעְלָה (أعلى) و הֵנָּה (هنا) و הֲלוֹם[2] (هنا) و הָלְאָה (بعيداً) و אַיֵּה و אָנָה (أين) .

٢ - **المفعول المطلق** : ويراد به هنا ما ينوب عن المصدر في باب المفعول المطلق كصفته مثل : אֱמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה (قل قليلاً وافعل كثيراً) أو ما يدل على نوع المصدر مثل : עָבַדְתִּי חִנָּם (اشتغلت مجاناً) . وقد يراد به التأكيد مثل : אָכֵן הִצְלִיחַ הַתַּלְמִיד (حقاً نجح التلميذ) و אָמְנָם יָדַעְתִּי אֶת הַדָּבָר (حقاً علمت الأمر) .

---

(١) يقابل תֹּאַר הַפֹּעַל في الأجرومية العبرية ما يسمى Adverb في الأجرومية الانكليزية.

(٢) يقابل هذه اللفظة كلمة « هلمّ » في العربية إلا أنها اسم فعل أمر بمعنى « أقبل » .

ويعرف هذا الباب في النحو العبري باسم (אֵיכוּת הַפְּעוּלָה) . ومن ألفاظه : טוֹב مثل: טוֹב עָשִׂית (حسناً فعلت) و כַּבִּיר (كثيراً) و לַשָּׁוְא (باطلا) و לָרִיק (سدى) و מְאֹד (جداً) و לְפִי (بمقدار) و כִּמְעַט (تقريباً ، صرعان ما) و יוֹתֵר (أكثر) و פָּחוֹת (أقل) و עוֹד (أيضاً) و דַּי (كفاية) و שׁוּב (ثانية) و פַּעַם (مرة) و כַּאֲשֶׁר (مثلما) .

٣ – **الحال** : وهو الاسم المبين لهيئة الفاعل أو المفعول به حين وقوع الفعل مثل : שָׁכַנְתִּי בֶּטַח (سكنت مطمئناً) ومثل : בָּדָד עֲזַבְתִּיךָ (وحيداً تركتك) و אֵיךְ و אֵיכָכָה و אֵיכָכָה (كيف) إذا تلاها فعل .

وأكثر ورود الحال في العبرية اسماً مشتقاً (أي اسم فاعل أو اسم مفعول أو صفة مشبهة) ، ويندر ورودها مصدراً جامـداً شاذاً كما في المثالين السابقين وكما في גַּלְמוּד (وحيداً) و רֵיקָם (سدىً) و שַׁאֲנָן (مطمئناً) .

ويرى النحاة العبريون أن معظم ألفاظ תֹּאַר הַפֹּעַל ، على اختلاف أنواعها ، هي مصادرة شاذة التركيب تذكر بعد الفعل أو قبله ، للغايات السابقة . ولا يطرأ تغيير على صيغة هذه الـكلمات ، بمعنى أنها لا تطابق العـامل من حيث نوعـــه وعدده .

وقد يصاغ المفعول المطلق أو الحـال بادخال أحد حرفي النسـب (בל) على اسم المصدر مثل : עָבַד בְּהַצְלָחָה (عمل بنجاح) وהָלַךְ לְשָׁלוֹם (ذهب بالسلامة) .

وقد يدخل حرف النسب (מ) على اسم المصدر فيؤدي معنى المفعول لأجله الذي يبين سبب الفعل وعلة حصوله مثل : מֵת מֵרָעָב (مات جوعاً) و רָקַד מִשִּׂמְחָה (رقص فرحاً) و בָּרַח מִפַּחַד (هرب خوفاً) .

الميزان الصرفي : הַמִּשְׁקָל הַדִּקְדּוּקִי

لما كان أكثر الكلمات في العبرية ثلاثياً جعل علماء الصرف العبري لوزنها ثلاثة أحرف ، هي الـ פ للحرف الأول من الكلمة ، والـ ע للثاني ، والـ ל للثالث . وتضبط أحرف الميزان على حسب ضبط أحرف الموزون دائماً. فوزن כָּתַב–פָּעַל ، ووزن קָטֹן–פָּעֹל ، ووزن זָקֵן–פָּעֵל ووزن דָּבָר–פָּעָל .

ويوزن الرباعي بزيادة لام عليه . ففي גִּלְגֵּל مثلاً نقول : פִּעְלֵל ، وفي גַּלְגַּל–פַּעְלַל ، وفي צִלְצוּל–פִּעְלוּל .

وإذا كانت الكلمة مزيدة بتضعيف حرف ضُعّف الحرف المقابل له في الميزان . ففي לִמֵּד مثلاً نقول : פִּעֵל ، وفي לִמּוּד–פִּעוּל .

وإذا اشتملت الكلمة على حرف زائد أو أكثر وضع الزائد مكانه في الميزان ففي נִשְׁבַּר مثلاً نقول : נִפְעַל ، وفي הִרְכִּיב–הִפְעִיל ، وفي הִתְקַשֵּׁר–הִתְפַּעֵל ، وفي הִמָּנְעוּת–הִפָּעְלוּת وفي הִתְמַזְּגוּת–הִתְפַּעְלוּת .

وإذا حُذف من الكلمة بعض أحرفها حُذف نظير ذلك من الميزان . ففي שֵׁב مثلاً نقول : עֵל ، وفي קְנוּ–פְּעוּ ، وفي שֵׁם و בֵּן–פֵּע .

تمرين

زن الكلمات الآتية مع ضبط الميزان بالشكل :

שֶׁמֶשׁ — כָּתֵף — עוֹלָם — גָּדוֹל — נַגָּר — חָכְמָה — מוֹלֶדֶת — מִשּׁוֹר — שִׁיר — גּוּר — שָׂפָה — גָּלוּת — בִּנְיָן — סִבָּה — מְגִלָּה — צִלְצֵל — יִבְכּוּ — הִתְעַטֵּף — דַּע — נִשְׁמַר — סָר — הִזְדַּיֵּן — הִצְטַדֵּק — יִשָּׂא — תָּבוֹא — מֵת .

الحرف : הַמִּלָּה

الحرف هو مادل على معنى في غيره ،وتنقسم الحروف العبرية عشرة أقسام:

١ – מִלּוֹת הַיַּחַס (حروف النسب) وأهمها حروف ב כ ל מ وقد تكلمنا عنها مفصلاً في بحث خاص .

ومن أحرف النسب עַל (على) و אֶל (إلى) و בְּעַד (عن) و עַד (حتى) و אֵת (مع) وحرف التعدية אֶת .

وهناك كلمات يعتبرها النحاة العبريون أحرف نسب ، بينما يعدّها النحاة العرب ظروف زمان أو مكان ، منها : תַּחַת (تحت) و מִמַּעַל (فوق) و בֵּין (بين) و נֶגֶד (أمام) و מוּל (تجاه) و אֵצֶל (عند) و עִם (مع) و תּוֹךְ و בְּתוֹךְ (ضمن) .

٢ – מִלּוֹת הַחִבּוּר (حروف العطف) وهي ו' הַחִבּוּר(١) (واو العطف) و ו' הַהִפּוּךְ (واو القلب) وقد تحدثنا عنها مفصلاً في بحثين خاصين . ومن حروف العطف : אוֹ(٢) (أو) و גַּם (أيضاً) و אַף (حتى) و כִּי אִם (بل) .

٣ - מִלּוֹת הַמְּבַטְּלוֹת (أحرف النفي أو الاستثناء) وأشهرها : לֹא (لا) و בַּל (لم أو لن) و בִּלְתִּי (دون) و בִּלְעֲדֵי (سوى) זוּלָתִי (ما عدا) و בִּלְבַד (لا غير) .

٤ – מִלּוֹת הַטַּעַם (أحرف السبب) وهي : בַּעֲבוּר و לְמַעַן و יַעַן (لأجل) و אַחֲרֵי שֶׁ (حيث إن) و לָכֵן و עַל כֵּן (لذلك) و פֶּן (لئلا) و כִּי (إذ أن) .

---

(١) هذا الحرف يؤدي معنى الواو والفاء وثم في العربية وقد يستعمل استعمال واو رُبّ في الشعر العبري القديم .

(٢) تفيد التخيير أو الشك كما في العربية .

٥ – מִלּוֹת הַתְּשׁוּבָה (أحرف الجواب) وهي: כֵּן و הֵן[١] (نعم) و לֹא و לָאו (لا)

٦ – מִלּוֹת הַתְּנַאי (أحرف الشرط) وهي: אִם (إن وإذا) و לוּ و אִלּוּ (لو) و לוּלֵא و אִלּוּלֵי (لولا).

٧ – מִלּוֹת הַדִּמְיוֹן (أحرف التشبيه) وهي: כְּ (كاف التشبيه) و כְּמוֹ (مثل) و כַּאֲשֶׁר (كما) و כֵּן (كذلك).

٨ – מִלּוֹת הַקְּרִיאָה (أحرف النداء): يأتي حرف الـ ה قبل المنادى للدلالة على طلب إقبال مدلوله مثل: הָאִישׁ (يا رجلُ) وقد يستغنى عن هذا الحرف.

ومن حروف النداء ما يستعمل للندبة، وهي نداء المتفجع عليه أو المتوجع منه، مثل: הִי و הָהּ و אֲהָהּ و הוֹי و אֲבוֹי و אָהּ و אָח و וַי و אַלְלַי؛ ومنها ما يستعمل للدلالة على الابتهاج مثل: הֶאָח و הֵידָד؛ ومنها ما يستعمل للاغراء والتشجيع والاستحثاث مثل: הָבָה و לְכָה؛ ومنها ما يستعمل للرجاء والتوسل مثل: בִּי و אַחֲלַי و אָנָּא و נָא؛ ومنها ما يكون للتعجب مثل: מָה و רְאֵה و צֵא و סוּר و אֵיכָה، وللزجر: הַס (صَه) وللتمني: לוּ[٢] و מִי יִתֵּן (ليت).

وحروف الإغراء والرجاء والتوسل والتعجب والزجر تكون بلفظ واحد مع المفرد والجمع والمذكر والمؤنث. أما אַשְׁרֵי (طوبى) فيجوز أن تلحقها ضمائر الجر فيقال: אַשְׁרֶיךָ و אַשְׁרָיו.

٩ – מִלּוֹת הַשְּׁאֵלָה (أحرف الاستفهام): حرف הֲ ونقابله همزة الاستفهام في اللغة العربية. وهناك ثلاثة أحرف أخرى تستعمل بمعنى هل وهي הַאִם و כְּלוּם و הַאֻמְנָם. وقد ورد تفصيل ذلك في بحث أدوات الاستفهام.

١٠ – מִלּוֹת הַהִפּוּךְ וְהַסְּתִירָה (أحرف الاستدراك) وهي: אַךְ و אוּלָם و אֲבָל (لكن).

(١) تقابل هذه اللفظة « إن » التي تأتي حرف جواب في العربية بمعنى نعم كقوله:
ويقلن شيب قد علا ك وقد كبرت فقلت إنه

(٢) يشبه ذلك استعمال « لو » للتمني في العربية.

الإعراب في العبرية

يرى المستشرقون أن اللغة العبرية كانت في الأصل معربة الأسماء دون الأفعال ، وأن هذا الاعراب قد اختفى من عبرية العهد القديم ، وتبقت منه آثار ضئيلة ، أهمها مابقي في حالة النصب .

بيد أن هناك آثاراً تدل على وجود الاعراب في الفعل العبري . فقد لوحظ أن واو القلب (ו״ הַהִפּוּךְ) تعمل عمل « لم » النافية في العربية من حيث قلب معنى الفعل المضارع إلى ماض ، ومن حيث جزم الفعل الأجوف بحذف عينه مثل : וַיָּקָם (المشتق من קָם יָקוּם) ومثل : וַיָּבֶן (المشتق من בָּן יָבִין) . كما يظهر هذا العمل عند دخول واو القلب على فعل معتل الآخر بالهاء إذ تحذف لامه مثل : וַיִּבֶן (المشتق من בָּנָה יִבְנֶה) . ولوحظ كذلك أن الفعل المضارع المقترن بياء المخاطبة أو واو الجماعة يكون مجرداً من النون في آخره ، وهي النون التي تكون علامة لرفع الفعل في اللغة العربية ، إلا أن هناك نصوصاً شعرية ونثرية ، لاسيا في الأدب العبري القديم ، تحتوي أفعالاً لحقت بها هذه النون مما يدل على استعمالها علامة لإعراب الفعل المضارع في العبرية القديمة ، كما ورد في سفر أرميا : « עַד־מָתַי תִּתְחַמָּקִין הַבַּת הַשּׁוֹבֵבָה ... » وكما ورد في قصيدة لابراهيم بن عزرا :

לוּ אֶהְיֶה סוֹחֵר בְּתַכְרִיכִים   לֹא יִגְוְעוּן אִישִׁים בְּכָל־יָמַי

ويرى المستشرقون أن علامة النصب في العبرية القديمة كانت الفتحة الطويلة ونشأ عنها حرف ה الشبيه بالألف اللينة فصارت ָה . وأكثر ظهور هذه العلامة في المنصوب على نزع الخافض . إذ كثيراً ماتحذف أحرف الجر « אֶל » ، أو « לְ » ، أو « עַל » ، وينصب المجرور بعد حذفها بشكل آخر حرف من الاسم

بالقياس وباضافة « ה » في آخر الكلمة مثل : הָלַכְתִּי הָעִירָה بدل: הָלַכְתִּי אֶל הָעִיר ومثل לֵךְ מִצְרַיְמָה و קוּם שָׁמָּה عوضاً عن : אֶל שָׁם .

وقد تدل هذه العلامة (ـָה) على الظرفية الزمانية مثل : עַתָּה (الآن) من עֵת بمعنى حين و לַיְלָה (ليلاً) من לַיִל .

وقد تفيد الاستغاثة مثل : עֶזְרָתָה (الغوث) أو الندبة مثل : אוֹיָה (ويلاه) .

ومن علامات [1] النصب ـָם التي تحوّل معنى الاسم إلى الظرفية أو المفعول المطلق ، ويبدو أن الميم هنا عوض عن نون التنوين مثل : יוֹמָם : نهاراً (من יוֹם : نهار) و חִנָּם : مجاناً (من חֵן : فضل) و שִׁלְשֹׁם : أول أمس (من שָׁלֹשׁ : ثلاث) و רֵיקָם : سدى (من רֵיק : خالٍ) .

وعلامة الرفع كانت الضمة ولم يبق منها سوى آثار ضئيلة جداً في بعض الأعلام مثل : פְּנוּאֵל ، وفي بعض الأسماء عند إضافتها مثل : לְמַעְיְנוֹ-מַיִם (لينبوع ماء) و חַיְתוֹ-אֶרֶץ (حيوان الأرض) .

أما علامة الجر فقد كانت الكسرة . ونجد آثارها في مثل: פְּנִיאֵל ومثل: שָׂרָתִי בַּמְּדִינוֹת הָיְתָה לָמַס (أميرة في المقاطعات صارت تحت الجزية) ومثل : גְּנֻבְתִי יוֹם וּגְנֻבְתִי לָיְלָה (مسروقة النهار ومسروقة الليل) .

تمرين

احذف أحرف الجر من الجمل الآتية وألحق بالأسماء التي تلي أحرف الجر علامة (ـָה) .

הַנַּעַר נָפַל אֶל הַמַּיִם . הַבַּנַּאי עָלָה עַל הַגַּג . הַסּוּס נָפַל אֶל הַבּוֹר . הַשּׁוּעָל יָרַד אֶל הַבְּאֵר . אָבִי הָלַךְ אֶל הַגַּן . הַזְּאֵב נָס אֶל הַיַּעַר . הַסּוּס שָׁב אֶל הַבַּיִת . אֵלִיָּהוּ עָלָה אֶל הַשָּׁמַיִם . הַסּוֹחֵר נָסַע לְפָּרִיז . אֲנִי שַׁבְתִּי אֶל הַמָּלוֹן בָּעֶרֶב .

(١) مدارج القراءة والإنشاء في اللغة العبرية للدكتور عبد العزيز برهام .

القسم الثالث

قصص وفكاهات

חלק שלישי

מַעֲשִׂיּוֹת וּבְדִיחוֹת

הָעִוֵּר וְהַפָּנָס

אִישׁ עִוֵּר [1] הָלַךְ בַּלַּיְלָה בַּדֶּרֶךְ וּבְיָדוֹ פָּנָס [2]. בַּדֶּרֶךְ פָּגַשׁ [3] בּוֹ אִישׁ פִּקֵּחַ [4] וְשָׁאַל אוֹתוֹ: לָמָּה לְךָ הַפָּנָס וְאַתָּה עִוֵּר? הָעִוֵּר עָנָה [5]: הַפָּנָס נָחוּץ [6] לִי: אֲנָשִׁים פִּקְחִים יִרְאוּ אוֹתִי וְיִטּוּ [7] מִדַּרְכִּי.

(« שפת ילדים » — עם שנויים)

المفردات:

(١) أعمى (٢) فانوس (٣) التقى (٤) بصير (٥) أجاب (٦) ضروري (٧) فيحيدون.

تمرين — תַּרְגִּיל

אֵיפֹה הָלַךְ הָעִוֵּר בַּלַּיְלָה? — מֶה הָיָה בְּיָדוֹ? — מִי פָּגַשׁ בּוֹ בַּדֶּרֶךְ? — מַה שָּׁאַל הַפִּקֵּחַ אֶת הָעִוֵּר? — מֶה עָנָה הָעִוֵּר?

הֶעָנִי הָרַחְמָן

עָנִי עִוֵּר יָשַׁב בָּרְחוֹב. הוּא הָיָה רָעֵב. פַּעַם [1] אַחַת עָבַר מִשָּׁם עָנִי פִּקֵּחַ. כַּאֲשֶׁר רָאָה הֶעָנִי הַפִּקֵּחַ אֶת הֶעָנִי הָעִוֵּר רִחֵם עָלָיו. נִגַּשׁ [2] אֵלָיו וְאָמַר: « אֲנִי עָנִי וְאַתָּה עָנִי אַךְ [3] אַתָּה עִוֵּר וַאֲנִי פִּקֵּחַ. אֲנִי יָכוֹל לָלֶכֶת וּלְבַקֵּשׁ [4] לֶחֶם, וְאַתָּה אֵינְךָ יָכוֹל

לָלֶכֶת וּלְבַקֵּשׁ לֶחֶם . הֵא לְךָ (٥) כָּל־לַחְמִי וַאֲנִי אֵלֵךְ לְבַקֵּשׁ לִי לֶחֶם אַחֵר » .

المفردات :

(١) مرة (٢) تقدم (٣) لكن (٤) ولطلب (٥) هاكَ .

تمرين — תַּרְגִּיל

אֵיפֹה יָשַׁב הֶעָנִי הָעִוֵּר ? — הֶהָיָה הֶעָנִי שָׂבֵעַ ? — הֲשָׂבֵעַ אַתָּה עַכְשָׁיו ? מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בִּהְיוֹתְךָ רָעֵב ? — מִי עָבַר עַל יַד הָעִוֵּר ? — הֲיָכוֹל הָעִוֵּר לִרְאוֹת ? — מֶה אָמַר הֶעָנִי הַפִּקֵּחַ לֶעָנִי הָעִוֵּר ? — הֲיָכוֹל הַפִּקֵּחַ לִרְאוֹת ? מַה קּוֹרְאִים לְאָדָם הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת ? — וּמַה קּוֹרְאִים לְזֶה שֶׁאֵינוֹ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת ?

הַשּׁוּעָל (١) וְהַכֶּלֶב

אָמְרוּ לַשּׁוּעָל : « הֲתִשָּׂא מִכְתָּב אֶל הַכֶּלֶב וּתְקַבֵּל (٢) שָׂכָר (٣) בְּסַךְ (٤) מֵאָה לִירוֹת ? » .

עָנָה הַשּׁוּעָל : « הַשָּׂכָר גָּדוֹל וּכְנֶגְדּוֹ–הַסַּכָּנָה (٥) » .

المفردات :

(١) الثعلب (٢) فتأخذ (٣) أجرة (٤) بمبلغ (٥) الخطر .

הַצְּבִי (١) וְהַכֶּלֶב

כֶּלֶב צַיִד רָדַף (٢) אַחֲרֵי צְבִי .

« לָמָּה תִּרְדֹּף אַחֲרַי ? » שָׁאַל הַצְּבִי « לֹא תַשִּׂיגֵנִי[3] » .

« מַדּוּעַ ? » שָׁאַל הַכֶּלֶב .

« כִּי אֲנִי רָץ כְּדֵי לְהַצִּיל[4] אֶת עַצְמִי[5] » עָנָה הַצְּבִי ,

« וְאַתָּה–לְמַעַן אֲדוֹנְךָ » .

المفردات :

(١) الظبي (٢) لحق (٣) تدركني (٤) لإنقاذ (٥) نفسي .

הַשּׁוּעָל וְהָאַרְנֶבֶת

שׁוּעָל תָּפַס[1] אַרְנֶבֶת וְהִתְחִיל[2] לְהִתְפָּאֵר[3] בְּכֹחוֹ[4]

« אַל תִּתְהַלֵּל[5] » אָמְרָה הָאַרְנֶבֶת , « לֹא מִפְּנֵי[6] שֶׁאַתָּה חָזָק תָּפַסְתָּ אוֹתִי , אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי חַלָּשָׁה[7] » .

المفردات :

(١) أمسك (٢) وبدأ (٣) يفتخر (٤) بقوته (٥) تتباهى (٦) بسبب (٧) ضعيفة .

קֵרֵחַ[1] מִכָּאן[2] וּמִכָּאן

לְאִישׁ אֶחָד הָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים : אַחַת צְעִירָה[3] וְאַחַת זְקֵנָה[4] . רָצְתָה[5] כָּל אַחַת מֵהֶן כִּי הַבַּעַל יִהְיֶה כָּמוֹהָ . לִקְּטָה הַצְּעִירָה מֵרֹאשׁוֹ וּמִזְּקָנוֹ[6] אֶת הַשְּׂעָרוֹת הַלְּבָנוֹת , וְהַזְּקֵנָה אֶת הַשְּׁחוֹרוֹת .

נִמְצָא [٧] הָאִישׁ קֵרֵחַ מִכָּאן וּמִכָּאן .

(ספר היסוד - עם שנויים)

المفردات :

(١) أصلع (٢) من هنا (٣) شابة (٤) عجوز (٥) أرادت (٦) ومن لحيته (٧) وُجِدَ ، أصبح .

تمرين — תַּרְגִּיל

כַּמָּה נָשִׁים הָיוּ לָאִישׁ ? — הֲהָיוּ שְׁתֵּיהֶן צְעִירוֹת ? — מָה רָצְתָה כָּל אַחַת ? — מֶה עָשְׂתָה הַצְּעִירָה וּמֶה עָשְׂתָה הַזְּקֵנָה ? — הֲיֵשׁ לְךָ שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת ? — אֵיךְ נִמְצָא הָאִישׁ בַּסּוֹף ?

הַנְּעָרִים וְהַתַּפּוּחַ

שְׁנֵי נְעָרִים מָצְאוּ תַּפּוּחַ [١] . הָאֶחָד אָמַר : אֲנִי מְצָאתִיו וְהַשֵּׁנִי אָמַר : אֲנִי מְצָאתִיו . הָאֶחָד אָמַר לַשֵּׁנִי : אַתָּה שַׁקְרָן [٢] ! הַנְּעָרִים הִכּוּ [٣] זֶה אֶת זֶה . הַתַּפּוּחַ נָפַל עַל הָאָרֶץ וְנִרְמַס [٤] בְּרַגְלֵיהֶם . הִבִּיטוּ [٥] הַנְּעָרִים זֶה בִּפְנֵי זֶה וְהִתְחָרְטוּ [٦] עַל מַה שֶּׁקָּרָה [٧] בֵּינֵיהֶם .

(בית ספר עברי - עם שנויים)

المفردات :

(١) تفاحة (٢) كذّاب (٣) ضربا (٤) وديسَ (٥) نظرا (٦) وندما (٧) ما حدث .

تمرين — תַּרְגִּיל

מַה מָּצְאוּ שְׁנֵי הַנְּעָרִים ? — מֶה אָמַר הָרִאשׁוֹן ? — וּמֶה אָמַר הַשֵּׁנִי ? לָמָּה הִכּוּ זֶה אֶת זֶה ? — מַדּוּעַ נִרְמַס הַתַּפּוּחַ ? — הַאוֹהֵב אַתָּה אֶת הַתַּפּוּחִים ?

הַנַּעַר וְהָאֱגוֹזִים

נַעַר אֶחָד שָׂם (1) אֶת יָדוֹ תּוֹךְ כַּד אֱגוֹזִים וְלָקַח מְלֹא יָדוֹ מֵהֶם . רָצָה לְהוֹצִיא (2) אֶת יָדוֹ הַמְּלֵאָה מִן הַכַּד וְלֹא יָכוֹל , כִּי פִּי הַכַּד צַר . הַנַּעַר צָעַק (3) בְּקוֹל (4) רָם . אִמּוֹ בָּאָה וְרָאֲתָה אֶת אֲשֶׁר בְּנָהּ עוֹשֶׂה . הִיא צָחֲקָה (5) וְאָמְרָה : אִם תָּשִׁיב (6) אֶת הָאֱגוֹזִים אֲשֶׁר גָּנַבְתָּ (7) תּוּכַל לְהוֹצִיא אֶת יָדְךָ מִן הַכַּד .

(בית ספר עברי ـ עם שנויים)

المفردات :

(١) وضعَ (٢) أن يُخرج (٣) صرخَ (٤) بصوت (٥) ضحكت (٦) تُرجع (٧) سرقتَ .

تمرين — תַּרְגִּיל

אֵיפֹה הָיוּ הָאֱגוֹזִים ? — לָמָּה לֹא יָכוֹל הַנַּעַר לְהוֹצִיא אֶת יָדוֹ מִן הַכַּד ? מָה אָמְרָה הָאֵם לִבְנָהּ הַצּוֹעֵק ? — הֶהָיָה פִּי הַכַּד רָחָב ?

הָעוֹרֵב [1] וְהַשּׁוּעָל

עוֹרֵב עָמַד עַל עֵץ . בְּפִיו הָיָה נֶתַח [2] בָּשָׂר . שׁוּעָל רָעֵב [3] עָבַר עַל יַד [4] הָעֵץ , הֵרִיחַ [5] אֶת רֵיחַ [6] הַבָּשָׂר , קָרַב אֶל הָעֵץ וְאָמַר לָעוֹרֵב : אַתָּה עוֹף [7] טוֹב , אַתָּה עוֹף יָפֶה , זַמֵּר לִי מְעַט .

הָעוֹרֵב פָּתַח אֶת פִּיו לְזַמֵּר , הַבָּשָׂר נָפַל [8] עַל הָאָרֶץ . הַשּׁוּעָל לָקַח אֶת הַבָּשָׂר וְהָלַךְ .

(בית ספר עברי ـ עם שנויים)

المفردات :

(١) الغراب (٢) قطعة (٣) جائع (٤) بجانب (٥) شمّ (٦) رائحة (٧) طائر (٨) سقط .

تمرين — תַּרְגִּיל

אֵיפֹה עָמַד הָעוֹרֵב ? — מֶה הָיָה בְּפִיו ? — מֶה עָבַר עַל יַד הָעֵץ ? — מֶה אָמַר הַשּׁוּעָל כַּאֲשֶׁר הֵרִיחַ אֶת רֵיחַ הַבָּשָׂר ? — מֶה עָשָׂה הָעוֹרֵב ? — וּמֶה עָשָׂה הַשּׁוּעָל ?

הַשּׁוּעָל וְהַכֶּרֶם

שׁוּעָל מָצָא כֶּרֶם . הַכֶּרֶם הָיָה גָּדוּר [1] מִכָּל־פִּנּוֹתָיו [2] .

וְהָיָה שָׁם נֶקֶב [3] אֶחָד . בִּקֵּשׁ [4] הַשּׁוּעָל לָבֹא אֶל הַכֶּרֶם , דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב , וְלֹא יָכֹל . מֶה עָשָׂה ? צָם שְׁלֹשָׁה יָמִים עַד שֶׁכָּחַשׁ [5] וְנִכְנַס [6] בְּאוֹתוֹ [7] נֶקֶב וְאָכַל וְשָׁמֵן [8] . בִּקֵּשׁ לָצֵאת וְלֹא יָכֹל . שָׁב וְצָם שְׁלֹשָׁה יָמִים עַד שֶׁכָּחַשׁ וְהָפַךְ [9] כְּמוֹ שֶׁהָיָה וְיָצָא דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב שֶׁבָּא בוֹ . כְּשֶׁיָּצָא הָפַךְ [10] פָּנָיו וְהִבִּיט בַּכֶּרֶם וְאָמַר : כֶּרֶם , כֶּרֶם ! מַה טּוֹב אַתָּה וּמַה טּוֹבִים פֵּרוֹתֶיךָ [11] ! אֲבָל מָה הֲנָאָה [12] מִמְּךָ ?

(בית ספר עברי ـ עם שנויים)

المفردات :

(١) محاط بجدار (٢) جوانبه (٣) ثقب (٤) أراد (٥) أن هزل (٦) ودخل (٧) في ذلك (٨) وسمن (٩) وصار (١٠) قلب ، أدار (١١) ثمارك (١٢) فائدة .

تمرين — תַּרְגִּיל

מַה מָּצָא הַשּׁוּעָל ? — אֵיךְ הָיָה הַכֶּרֶם ? — לָמָּה לֹא יָכוֹל הַשּׁוּעָל לָבוֹא אֶל הַכֶּרֶם ? — דֶּרֶךְ מָה נִכְנַס הַשּׁוּעָל אֶל הַכֶּרֶם ? — מַדּוּעַ כָּחַשׁ הַשּׁוּעָל ? — לָמָּה לֹא יָכוֹל הַשּׁוּעָל לָצֵאת מִן הַכֶּרֶם ? — מֶה עָשָׂה כְּדֵי לִכְחוֹשׁ ? — מֶה אָמַר הַשּׁוּעָל לַכֶּרֶם אַחֲרֵי צֵאתוֹ מִמֶּנּוּ ?

שְׁנֵי הַכְּלָבִים וְהַלֶּחֶם

כֶּלֶב פָּגַשׁ [1] בַּחֲבֵרוֹ וּבְפִיו כִּכַּר [2] לֶחֶם חָרוּךְ [3] .

« אֵיזֶה לֶחֶם שָׂרוּף [٣] יֵשׁ לְךָ » , אָמַר הַכֶּלֶב , « זְרֹק [٤] אוֹתוֹ ! » .

« לֹא אֶזְרֹק אוֹתוֹ » , עָנָה בַּעַל הַכִּכָּר , « בְּטֶרֶם [٥] אֶמְצָא טוֹב מִמֶּנּוּ » .

المفردات :

(١) التقى (٢) رغيف (٣) محروق (٤) إرم (٥) قبل أن .

הָעַקְרָב וְהַסֶּלַע [١]

עוֹבֵר אֹרַח [٢] רָאָה עַקְרָב הָעוֹקֵץ [٣] סֶלַע :

« לָמָּה תַעֲקֹץ אוֹתוֹ ? » , הִשְׁתָּאָה [٤] , « זֶה סֶלַע » .

« יָדַעְתִּי זֹאת » , הֵשִׁיב הָעַקְרָב , « אַךְ רוֹצֶה אֲנִי שֶׁיַּכִּיר [٥] אוֹתִי וְיֵדַע לִירוֹא [٦] אוֹתִי » .

المفردات :

(١) والصخر (٢) سبيل (٣) يلدغ (٤) دُهش (٥) أن يعرف (٦) أن يخاف .

הַזְּאֵב וְהַגְּדִי

זְאֵב פָּגַשׁ בִּגְדִי רַךְ [١] וְרָצָה לִטְרוֹף [٢] אוֹתוֹ .

« סוֹף סוֹף [٣] מָצָאתִי אוֹתְךָ ! » קָרָא בְּזַעַם [٤] , « אַתָּה קִלַּלְתָּ [٥] אוֹתִי פַּעַם . לֹא תִמָּלֵט [٦] מֵעֹנֶשׁ [٧] ! » .

« מָתַי הָיָה זֶה ? » שָׁאַל הַגְּדִי בְּעוֹדוֹ[٨] רוֹעֵד[٩] בְּכָל גּוּפוֹ[١٠] .
« לִפְנֵי שְׁנָתַיִם » אָמַר הַזְּאֵב .
« אֲבָל רַק הַשָּׁנָה נוֹלַדְתִּי » הֵשִׁיב הַגְּדִי .
« אִם כֵּן[١١] » , אָמַר הַזְּאֵב , « הָיָה זֶה , בְּוַדַּאי[١٢] , אָבִיךָ » .

المفردات :

(١) صغير السن (٢) أن يفترس (٣) أخيراً (٤) بسخط (٥) شتمت (٦) نقلب (٧) من عقاب (٨) بينما (٩) يرتجف (١٠) جسمه (١١) إذاً (١٢) بالطبع .

צִפּוֹר חֲכָמָה

צִפּוֹר אַחַת הָיְתָה בַּשָּׂדֶה[١] . הִיא הָיְתָה צְמֵאָה[٢] וּמַיִם לֹא הָיוּ בַּשָּׂדֶה . הַצִּפּוֹר מָצְאָה כַּד[٣] מַיִם עַל הָאָרֶץ . בַּכַּד הָיָה מְעַט[٤] מַיִם וְהַצִּפּוֹר לֹא יָכְלָה לִשְׁתּוֹת מִן הַמַּיִם , כִּי פִּי הַכַּד צַר[٥] וְלֹא יָכְלָה הַצִּפּוֹר לָבוֹא אֶל תּוֹךְ[٦] הַכַּד . הַצִּפּוֹר לָקְטָה אֲבָנִים קְטַנּוֹת וְהִשְׁלִיכָה[٧] אוֹתָן אֶל הַכַּד . הַמַּיִם עָלוּ וְשָׁתְתָה הַצִּפּוֹר .

(בית ספר עברי - עם שנויים)

المفردات :

(١) في الحقل (٢) ظمأى (٣) جرة (٤) قليل (٥) ضيق (٦) داخل (٧) وألقت .

תמרין — תַּרְגִּיל

אֵיךְ הָיְתָה הַצִּפּוֹר ? — לָמָּה לֹא יָכְלָה הַצִּפּוֹר לִשְׁתּוֹת ? — מֶה עָשְׂתָה הַצִּפּוֹר כְּדֵי לִשְׁתּוֹת ? — אֵיפֹה מָצְאָה אֶת הָאֲבָנִים הַקְּטַנּוֹת ? — הֲצָמֵא אַתָּה ? — מָה עוֹשֶׂה אַתָּה בִּהְיוֹתְךָ צָמֵא ?

הָעוֹרֵב וְהַזָּמִיר (1)

הָעוֹרֵב וְהַזָּמִיר רָבוּ (2) זֶה עִם זֶה . זֶה אָמַר : « קוֹלִי עָרֵב (3) מִקּוֹלֶךָ » וְזֶה אָמַר : « קוֹלִי עָרֵב מִקּוֹלֶךָ » . הִתְעָרְבוּ (4) שְׁנֵיהֶם וְאָמְרוּ : נַשְׁבִּיעַ (5) אֶת זֶה שֶׁיַּעֲבֹר תְּחִלָּה (6) וְיִשְׁפֹּט (7) בֵּינֵינוּ , וּמִי שֶׁקּוֹלוֹ עָרֵב יוֹתֵר יְנַקֵּר אֶת עֵין הַשֵּׁנִי .

הָעוֹבֵר הָרִאשׁוֹן הָיָה חֲזִיר . עָמְדוּ וְשָׁרוּ (8) שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו וּבִקְּשׁוּ אֶת מִשְׁפָּטוֹ (9) .

« קוֹל הָעוֹרֵב עָרֵב יוֹתֵר ! » — אָמַר הַחֲזִיר » .

הָעוֹרֵב נִקֵּר אַחַת מֵעֵינֵי הַזָּמִיר .

יָשַׁב הַזָּמִיר עַל אֶחָד מֵעַנְפֵי (10) הָעֵץ וּבָכָה .

— לָמָּה אַתָּה בוֹכֶה ? עַל עֵינְךָ שֶׁנִּקַּרְתִּי ? — שָׁאַל הָעוֹרֵב .

- לֹא עַל עֵינִי אֲנִי בוֹכֶה , אֶלָּא עַל שֶׁהַחֲזִיר הָיָה לִי לְשׁוֹפֵט - עָנָה הַזָּמִיר .

(שפיינברג - עם שנויים)

المفردات :

(١) والبلبل (٢) اختصما (٣) أعذب (٤) تراهنا (٥) نختلف (٦) أولاً (٧) فيحكم (٨) وأنشدوا (٩) حكمه (١٠) من أغصان .

تمرين — תַּרְגִּיל

עַל מָה רָבוּ הָעוֹרֵב וְהַזָּמִיר ? — מֶה אָמַר כָּל אֶחָד מֵהֶם ? — עַל מָה הִתְעָרְבוּ ? — מִי עָבַר תְּחִלָּה ? — מֶה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו ? — מֶה אָמַר הַחֲזִיר ? — הֲצָדַק הַחֲזִיר בְּמִשְׁפָּטוֹ ? — לָמָּה נִקֵּר הָעוֹרֵב אֶת עֵין הַזָּמִיר ?

הָאִכָּר (١) וְהַתְּרוּפָה (٢)

לְאִכָּר אֶחָד כָּאֲבָה (٣) הַבֶּטֶן . הוּא נָסַע הָעִירָה וּבָא אֶל הָרוֹפֵא (٤) . בָּדַק (٥) הָרוֹפֵא אֶת גּוּפוֹ (٦) , דָּפַק (٧) בְּאֶצְבָּעוֹ עַל בִּטְנוֹ , רָשַׁם (٨) לוֹ תְּרוּפָה עַל נְיָר וְאָמַר לוֹ : אֶת-זֶה תִּשְׁתֶּה וְתִהְיֶה בָּרִיא (٩) .

בָּא הָאִכָּר הַבַּיְתָה וְשָׁתָה אֶת הַנְּיָר בַּמַּיִם , אֲבָל (١٠) כְּאֵבוֹ (١١) לֹא חָדַל (١٢) . תָּמַהּ (١٣) הָאִכָּר וְאָמַר : הֲלֹא אֶת הַתְּרוּפָה כְּבָר שָׁתִיתִי וּמַדּוּעַ-זֶה בִּטְנִי עוֹד (١٤) כּוֹאֶבֶת ?...

(ספר היסוד)

المفردات :

(١) الفلاح (٢) والدواء (٣) وجعت (٤) الطبيب (٥) فحص (٦) جسمه

(٧) دقّ (٨) دوّنَ (٩) صحيح الجسم (١٠) لكن (١١) ألله (١٢) انقطع (١٣) عَجِب (١٤) لايزال .

تمرين — תַּרְגִּיל

. לְמִי כְּאֵבָה הַבֶּטֶן ? — לָמָּה הָלַךְ אֶל הָרוֹפֵא ? — מֶה עָשָׂה לוֹ הָרוֹפֵא ? וּמֶה אָמַר לוֹ ? — מֶה עָשָׂה הָאִכָּר בְּבוֹאוֹ הַבַּיְתָה ? — לָמָּה לֹא חָדַל כְּאֵבוֹ ? מֶה אָמַר הָאִכָּר ? — אֵיפֹה חַי הָאִכָּר ? — מָה עוֹשֶׂה הָרוֹפֵא ?

הָאִכָּר (١) וְהַמִּשְׁקָפַיִם (٢)

אִכָּר בָּא אֶל חֲנוּת (٣) לִקְנוֹת מִשְׁקָפַיִם . נָתַן לוֹ הַחֶנְוָנִי (٤) זוּג (٥) מִשְׁקָפַיִם . שָׂם (٦) הָאִכָּר אֶת הַמִּשְׁקָפַיִם עַל עֵינָיו , לָקַח סֵפֶר וְהִסְתַּכֵּל (٧) בּוֹ .

— לֹא טוֹבִים הֵם הַמִּשְׁקָפַיִם הָאֵלֶּה , אָמַר הָאִכָּר , תֵּן לִי אֲחֵרִים .

נָתַן לוֹ בַּעַל הַחֲנוּת זוּג אַחֵר . הִסְתַּכֵּל הָאִכָּר עוֹד פַּעַם בַּסֵּפֶר וְאָמַר : גַּם אֵלֶּה רָעִים .

נָתַן לוֹ הַחֶנְוָנִי עוֹד זוּגוֹת אֲחָדִים . הָאִכָּר הָפַךְ (٨) וְהָפַךְ בַּסֵּפֶר , הִסְתַּכֵּל בּוֹ הֵנָּה וָהֵנָּה וּבַסּוֹף אָמַר : כָּל־הַמִּשְׁקָפַיִם שֶׁלְּךָ לֹא יַצְלִחוּ (٩) .

שָׁאַל אוֹתוֹ הַחֶנְוָנִי :

— אֱמָר־לִי , אֲדוֹנִי , הֲיוֹדֵעַ אַתָּה לִקְרֹא בַּסֵּפֶר ?

— לוּ [10] יָדַעְתִּי לִקְרֹא , עָנָה הָאִכָּר , לָמָּה אֶקְנֶה מִשְׁקָפַיִם ?

المفردات :

(١) الفلاح (٢) والمنظار (٣) حانوت (٤) صاحب الحانوت (٥) زَوج، اثنين (٦) وضع (٧) ونظر (٨) قلب (٩) لاتصلح (١٠) لو .

تمرين — תַּרְגִּיל

לְאָן בָּא הָאִכָּר ? — לָמָּה בָּא אֶל הַחֲנוּת ? — הֲיֵשׁ לְךָ מִשְׁקָפַיִם ? — הֲיָכוֹל אַתָּה לִרְאוֹת בְּלִי מִשְׁקָפַיִם ? — מַה נָּתַן הַחֶנְוָנִי לָאִכָּר ? — מֶה עָשָׂה הָאִכָּר ? — וּמֶה אָמַר לַחֶנְוָנִי ? — מַה שָּׁאַל אוֹתוֹ הַחֶנְוָנִי ? — מָה הֵשִׁיב הָאִכָּר ?

שְׁנַיִם עַל חֲמוֹר אֶחָד

אָדָם [1] רָכַב עַל חֲמוֹרוֹ וְיָצָא לַשּׁוּק . בַּדֶּרֶךְ פָּגַשׁ בְּאָדָם שֶׁבִּקֵּשׁ [2] כִּי יִקַּח גַּם אוֹתוֹ עַל גַּב הַחֲמוֹר . הִסְכִּים [3] בַּעַל הַחֲמוֹר וְהֶעֱלָה אֶת הַזָּר עַל חֲמוֹרוֹ .

לְאַחַר כַּמָּה דַקּוֹת אָמַר הַזָּר [4] בְּהִתְפָּעֲלוּת [5] : « מֶה חָזָק [6] הַחֲמוֹר שֶׁלְּךָ ! » .

כַּעֲבוֹר [7] דַּקּוֹת [8] אֲחָדוֹת אָמַר : « מֶה חָזָק הַחֲמוֹר שֶׁלָּנוּ ! »

« שְׁמַע , יְדִידִי » , הֵשִׁיב לוֹ בַּעַל הַחֲמוֹר , « רֵד נָא מִיָּד מִן הַחֲמוֹר , בְּטֶרֶם תֹּאמַר : « מֶה חָזָק הַחֲמוֹר שֶׁלִּי ! »

المفردات :

(١) شخص (٢) الذي طلب (٣) وافق (٤) الأجنبي (٥) بتأثر (٦) ما أقوى (٧) وبعد مضي (٨) بضع دقائق (٩) صديقي (١٠) فوراً .

יֹשֶׁר לֵב [1]

הָרַב [2] הַגָּדוֹל, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח, קָנָה חֲמוֹר מִנָּכְרִי [3]. כַּאֲשֶׁר הֵבִיא [4] אֶת הַחֲמוֹר אֶל חֲצֵרוֹ [5], רָאוּ תַלְמִידָיו וְהִנֵּה [6] אֶבֶן יְקָרָה [7] תְּלוּיָה [8] בְּצַוָּארוֹ [9] שֶׁל הַחֲמוֹר, וַיָּרוּצוּ [10] אֶל רַבָּם וַיֹּאמְרוּ לוֹ : « בִּרְכַּת יְהֹוָה הֶעֱשִׁירָה [11] אוֹתְךָ . יִרְאֶה רַבֵּנוּ אֶת הָאֶבֶן הַטּוֹבָה שֶׁהָיְתָה עַל צַוָּאר הַחֲמוֹר שֶׁקָּנִיתָ הַיּוֹם » . וַיַּעַן הָרַב רַבִּי שִׁמְעוֹן לְתַלְמִידָיו : לֹא ! תַּלְמִידַי הַטּוֹבִים, רַק חֲמוֹר קָנִיתִי וְאֶבֶן טוֹבָה לֹא קָנִיתִי . לְכוּ וְהַחֲזִירוּ [12] אוֹתָהּ לִבְעָלֶיהָ [13] » . וַיַּעֲשׂוּ כֵן [14] . הַנָּכְרִי הִתְפַּלֵּא [15] עַל יֹשֶׁר לִבּוֹ שֶׁל הָרַב .

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(١) استقامة (٢) الرباني ، الحبر (٣) من أجنبي (٤) جلب (٥) فناء داره (٦) فإذا (٧) ثمينة (٨) معلقة (٩) برقبته (١٠) فجروا (١١) أغنت (١٢) فأعيدوا (١٣) لصاحبها (١٤) كذلك (١٥) تعجب .

تمرين — תַּרְגִּיל

מַה קָּנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן ? — מִמִּי קָנָה אֶת הַחֲמוֹר ? — מֶה הָיָה תָּלוּי בְּצַוָּארוֹ שֶׁל הַחֲמוֹר ? — מֶה אָמְרוּ הַתַּלְמִידִים לְרַבָּם ? — מֶה עָנָה לָהֶם ? — עַל מָה הִתְפַּלֵּא הַנָּכְרִי .

הַגָּמָל וְהַחֲמוֹר

גָּמָל וַחֲמוֹר בָּרְחוּ[١] מִבֵּית בַּעֲלֵיהֶם וְנִפְגְּשׁוּ בַּיַּעַר[٢] . שָׁם חָיוּ יַחַד[٣] בְּשָׁלוֹם וּבְשַׁלְוָה[٤] , עַד לְאוֹתוֹ יוֹם מַר , בּוֹ הִתְאַוָּה[٥] הַחֲמוֹר לָשִׁיר . הַגָּמָל נִסָּה[٦] לִמְנוֹעַ אוֹתוֹ מִלְּבַצֵּעַ[٧] אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ[٨] , אוּלָם[٩] לַשָּׁוְא[١٠] . הַחֲמוֹר פָּעַר[١١] אֶת פִּיו , וּלְקוֹל נְעִירָתוֹ[١٢] בָּאוּ אֲנָשִׁים וְתָפְסוּ אֶת שְׁנֵי הַבּוֹרְחִים , הֶעֱמִיסוּ[١٣] אֶת הַחֲמוֹר עַל גַּב הַגָּמָל וְיָצְאוּ לַדֶּרֶךְ .

בְּאֶמְצַע[١٤] הַדֶּרֶךְ אָמַר הַגָּמָל לַחֲמוֹר : « רוֹצֶה אֲנִי לִרְקוֹד[١٥] » . « הִשְׁתַּגַּעְתָּ[١٦] ? » נָאַק[١٧] הַחֲמוֹר , « אַתָּה תַּפִּיל אוֹתִי אַרְצָה ! » « אֲנִי מֻכְרָח[١٨] לִרְקוֹד » , הֵשִׁיב הַגָּמָל « עַד כְּדֵי כַּךְ[١٩] נֶהֱנֵיתִי[٢٠] מִשִּׁירַתְךָ » .

הוּא הֵחֵל לִקְפּוֹץ , וְהַחֲמוֹר נָפַל אַרְצָה וְשָׁבַר אֶת צְלָעָיו[٢١]

المفردات :

(١) هربا (٢) في الغابة (٣) معاً (٤) وبهدوء (٥) اشتهى (٦) حاولَ

(٧) من تنفيذ (٨) فكرته (٩) لكن (١٠) عبثاً (١١) ففر (١٢) نهيقه (١٣) حمّلوا (١٤) في منتصف (١٥) أن أرفض (١٦) جُننت (١٧) نهق (١٨) مضطر (١٩) حتى الآن (٢٠) تمتعتُ (٢١) ضلوعه .

הַיְרוּשַׁלְמִי וְהַתַּגָּר (1) מֵאַתּוּנָה

פַּעַם אַחַת בָּא אוֹרֵחַ (2) יְרוּשַׁלְמִי אֵצֶל תַּגָּר מֵאַתּוּנָה . מָצָא בַּחֲנוּתוֹ בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים . אָכַל וְשָׁתָה גַּם הוּא עִמָּהֶם . בָּעֶרֶב בִּקֵּשׁ לִישׁוֹן שָׁם . אָמְרוּ לוֹ : הַמִּנְהָג (3) אֶצְלֵנוּ שֶׁלֹּא נְקַבֵּל אוֹרֵחַ אֶלָּא עַד שֶׁיִּקְפֹּץ (4) שָׁלֹשׁ קְפִיצוֹת . אָמַר לָהֶם : וְכִי (5) יוֹדֵעַ אֲנִי אֵיךְ אַתֶּם קוֹפְצִים ? יַעֲמֹד אֶחָד וְיִקְפֹּץ לְפָנַי וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה כְּמוֹתוֹ . עָמַד אֶחָד וְקָפַץ אַחַת וְנִמְצָא בְּאֶמְצַע (6) הֶחָנוּת , קָפַץ שֵׁנִית וְנִמְצָא עַל פֶּתַח הֶחָנוּת , קָפַץ שְׁלִישִׁית וְנִמְצָא בַּחוּץ (7) הָלַךְ הַיְרוּשַׁלְמִי וְסָגַר אֶת הַדֶּלֶת בְּפָנָיו . אָמַר לָהֶם : חַיֵּיכֶם (8) , מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתֶּם לַעֲשׂוֹת לִי עָשִׂיתִי לָכֶם .

(א. רבינזון - עם שנויים)

المفردات :

(١) والتاجر (٢) ضيف (٣) العادة (٤) أن يقفز (٥) وهل (٦) في وسط (٧) في الخارج (٨) وحياتكم .

تمرين — תַּרְגִּיל

לְאָן בָּא הָאוֹרֵחַ הַיְרוּשַׁלְמִי ? — מֶה עָשׂוּ הָאֲנָשִׁים בַּחֲנוּתוֹ שֶׁל הַתַּגָּר ?

מָה עָשָׂה הַיְרוּשַׁלְמִי ? — אֵיפֹה רָצָה לִישׁוֹן ? — מָה אָמְרוּ לוֹ ? — מָה עָנָה לָהֶם ? — מָה עָשָׂה אֶחָד מֵהֶם ? — מָה עָשָׂה הַיְרוּשַׁלְמִי ? — וּמָה אָמַר לָהֶם ?

חָכְמַת יְלָדִים

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וּמָצָא יֶלֶד אֶחָד וּבְיָדוֹ כְּלִי(1) מְכֻסֶּה(2). שָׁאַל אוֹתוֹ : מַה בְּיָדְךָ בִּכְלִי זֶה ? – עָנָה לוֹ הַיֶּלֶד : אִלּוּ(3) רוֹצָה אִמִּי שֶׁתֵּדַע מַה בַּכְּלִי , לֹא הָיְתָה מְכַסָּה אוֹתוֹ .

הָלַךְ מִשָּׁם וּמָצָא יַלְדָּה שׁוֹאֶבֶת(4) מַיִם מִן הָעַיִן , אָמַר לָהּ : הַשְׁקִינִי(5) מְעַט מַיִם . אָמְרָה לוֹ : לְךָ וְלַחֲמוֹרְךָ . אַחֲרֵי שֶׁשָּׁתָה אָמַר לָהּ : בִּתִּי , עָשִׂית כְּמַעֲשֵׂה רִבְקָה אִמֵּנוּ עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם . אָמְרָה לוֹ : אֲדוֹנִי , אֲנִי עָשִׂיתִי כְּמַעֲשֵׂה רִבְקָה , וְאַתָּה לֹא עָשִׂיתָ כְּמַעֲשֵׂה אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָבִינוּ , עָלָיו הַשָּׁלוֹם .

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(١) وعاء (٢) مغطى (٣) لو (٤) تستقي (٥) اسقيني .

تمرين — תַּרְגִּיל

אֶת מִי מָצָא ר׳ יְהוֹשֻׁעַ בַּדֶּרֶךְ ? — מֶה הָיָה בְּיַד הַיֶּלֶד ? — מַה שָּׁאַל ר׳ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַיֶּלֶד ? — מֶה עָנָה הַיֶּלֶד ? — הֲצָדַק הַיֶּלֶד בִּתְשׁוּבָתוֹ ? — מִנַּיִן שָׁאֲבָה הַיַּלְדָּה מַיִם ? — מָה אָמַר לָהּ ר׳ יְהוֹשֻׁעַ ? — מָה הֵשִׁיבָה הַיַּלְדָּה ? — מָה אָמַר לָהּ ? — וּמָה הֵשִׁיבָה אָז ? — הֲצָדְקָה הַיַּלְדָּה בִּתְשׁוּבָתָהּ ?

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וְהַדְּבוֹרִים

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ , עָלָיו הַשָּׁלוֹם , הָיָה חָכָם מִכָּל-אָדָם . פַּעַם אַחַת , אָמַר שְׁלֹמֹה : מִי חָכָם כָּמוֹנִי בְּכָל-הָחַי ? וְאֵיזֶה דָּבָר נֶעֱלָם (١) מִמֶּנִּי ? אָמַר לוֹ נָתָן הַנָּבִיא : בְּרִיָּה (٢) קְטַנָּה יֵשׁ וּדְבוֹרָה שְׁמָהּ , הִיא עוֹשָׂה דְּבַשׁ וְשַׁעֲוָה (٣) וְאַתָּה אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵיךְ הִיא עוֹשָׂה אוֹתָם . מֶה עָשָׂה שְׁלֹמֹה ? הֶעֱמִיד בְּגַנּוֹ כַּוָּרוֹת (٤) שֶׁל זְכוּכִית , אָמַר בְּלִבּוֹ : « עַתָּה אֶרְאֶה אֶת כָּל עֲבוֹדָתָן ! » מֶה עָשׂוּ הַדְּבוֹרִים ? טָחוּ (٥) אֶת קִירוֹת הַכַּוָּרוֹת בְּשַׁעֲוָה , וְלֹא יָכוֹל שְׁלֹמֹה לִרְאוֹת מְאוּמָה (٦) . וּמֵאָז (٧) לֹא הִתְגָּאָה (٨) עוֹד בְּחָכְמָתוֹ .

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(١) خفيّ ، مجهول (٢) مخلوقة (٣) وشمع (٤) خلايا (٥) طلوا (٦) شيء (٧) ومنذ ذلك الحين (٨) تباهى .

تمرين — תַּרְגִּיל

אֵיךְ הָיָה שְׁלֹמֹה ? — מֶה אָמַר לוֹ נָתָן הַנָּבִיא ? — מֶה עָשָׂה שְׁלֹמֹה כְּדֵי לָדַעַת אֵיךְ עוֹשָׂה הַדְּבוֹרָה אֶת הַדְּבַשׁ ? — מֶה אָמַר בְּלִבּוֹ ? — מֶה עָשׂוּ הַדְּבוֹרִים ? — לָמָּה לֹא יָכוֹל שְׁלֹמֹה לִרְאוֹת אֶת עֲבוֹדָתָן ? — הַהִתְגָּאָה אַחֲרֵי - כֵן בְּחָכְמָתוֹ ?

הֶחָכָם וְהַגַּנָּב

בְּאַחַד הַלֵּילוֹת הָאֲפֵלִים , בָּא גַּנָּב (١) אֶל בֵּית חָכָם אֶחָד לִגְנוֹב . הֶחָכָם הָיָה עָנִי , וְאֵין בְּבֵיתוֹ זוּלַת (٢) כִּסֵּא , שֻׁלְחָן וּמְנוֹרָה (٣) וְאִי-אֵלּוּ (٤) סְפָרִים . הַגַּנָּב חִפֵּשׂ (٥) בְּכָל-הַבַּיִת לִמְצֹא כֶּסֶף , אוֹ דָבָר שֶׁשָּׁוֶה (٦) כֶּסֶף , וְלֹא מָצָא . וַיִּפְנֶה (٧) לָלֶכֶת . אָז פָּרַץ (٨) צְחוֹק (٩) מִפִּי הֶחָכָם . כַּאֲשֶׁר שָׁמַע הַגַּנָּב אֶת צְחוֹק הֶחָכָם , שָׁב אֵלָיו וַיָּרֶם (١٠) אֶת יָדוֹ לְהַכּוֹתוֹ . וַיֹּאמֶר לוֹ הֶחָכָם : יִסְלַח (١١) נָא לִי אֲדוֹנִי . לֹא עָלֶיךָ אֲנִי צוֹחֵק ! כִּי אִם (١٢) עַל אֲשֶׁר בָּאתָ לְחַפֵּשׂ בְּבֵיתִי בְּחֶשְׁכַת (١٣) הַלַּיִל עַל דָּבָר שֶׁאֵין אֲנִי מוֹצֵא אוֹתוֹ גַּם בַּיּוֹם לְעֵת הַצָּהֳרַיִם (١٤) . וַיֵּבוֹשׁ (١٥) הַגַּנָּב וַיֵּלֶךְ לוֹ .

(ספר היסוד)

المفردات :

(١) لص (٢) سوى (٣) ومصباح (٤) وبعض (٥) بحث (٦) مايساوي (٧) فاتجه (٨) انفجر (٩) ضحكة (١٠) فرفع (١١) يصفح (١٢) بل (١٣) في ظلمة (١٤) الظهر (١٥) فخجل .

تمرين — תַּרְגִּיל

מָתַי הָלַךְ הַגַּנָּב לִגְנוֹב ? — אֶל בֵּית מִי בָּא לִגְנוֹב ? — הֶהָיָה הֶחָכָם עָשִׁיר ? — מֶה הָיָה בְּבֵיתוֹ ? — הֲמָצָא הַגַּנָּב כֶּסֶף בְּבֵית הֶחָכָם ? — הֲמָצָא

דָּבָר שֶׁשָּׁוֶה כֶּסֶף ? — מֶה עָשָׂה הֶחָכָם כַּאֲשֶׁר פָּנָה הַגַּנָּב לָלֶכֶת ? — לָמָּה רָצָה הַגַּנָּב לְהַכּוֹת אֶת הֶחָכָם ? — מֶה אָמַר לוֹ הֶחָכָם ? — בַּמֶּה הִרְגִּיעַ הֶחָכָם אֶת רֹגֶז הַגַּנָּב ? — מֶה עָשָׂה אָז הַגַּנָּב ?

חוּשָׁם רַע הַמַּזָּל (1)

חוּשָׁם רַע הַמַּזָּל נוֹלַד בְּשָׁעָה רָעָה וּמָרָה (2). מִן הַבֹּקֶר עַד שָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלַּיְלָה רוֹדֵף אַחֲרָיו מַזָּלוֹ הָרָע. מִיָּד (3) כְּשֶׁהוּא קָם בַּבֹּקֶר וּפוֹקֵחַ אֶת עֵינָיו–נִכְנָס זְבוּב (4) קָטָן לְתוֹךְ עֵינוֹ. יוֹרֵד הוּא מִמִּטָּתוֹ–נִפְצָעָה (5) כַּף רַגְלוֹ הַיְחֵפָה (6) בְּמַסְמֵר חַד. יוֹשֵׁב הוּא לֶאֱכוֹל אֶת אֲרֻחַת הַבֹּקֶר–מוֹצֵא הוּא אֶת הַקָּפֶה קַר (7). מְעַשֵּׁן (8) הוּא סִיגָרָה–שָׂם אֶל פִּיו אֶת הַקָּצֶה (9) הַבּוֹעֵר (10) בָּאֵשׁ. מְפַצֵּחַ (11) הוּא אֱגוֹזִים–נִמְצָאִים הֵם כֻּלָּם רֵיקִים (12). אוֹכֵל הוּא דָּגִים (13) עוֹמֵד לוֹ עֶצֶם בִּגְרוֹנוֹ (14).

כּוֹתֵב חוּשָׁם מִכְתָּב נָחוּץ (15)–שׁוֹפֵךְ הוּא עָלָיו אֶת הַדְּיוֹ בִּמְקוֹם חוֹל (16). הוֹלֵךְ הוּא לְהִתְחַץ–גּוֹנְבִים מִמֶּנּוּ אֶת מִכְנָסָיו (17) שָׁב הוּא לְבֵיתוֹ, בְּשָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלַּיְלָה, וְרוֹצֶה לִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת–נִזְכָּר הוּא, כִּי שָׁכַח אֶת הַמַּפְתֵּחַ בְּבֵית חֲבֵרוֹ.

צָרוֹת (18) כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה סוֹבֵל (19) חוּשָׁם רַע הַמַּזָּל בְּכָל–יוֹם מִן הַבֹּקֶר עַד שָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלַּיְלָה.

(למדו עברית)

المفردات :

(١) سيء الحظ (٢) ومرّة (٣) في الحال (٤) ذبابة (٥) انجرحت (٦) الحافية (٧) بارد (٨) يدخّن (٩) الطَرف (١٠) المحترق (١١) يكسر (١٢) خالية (١٣) سمك (١٤) في حلقه (١٥) ضروري (١٦) دمل (١٧) سراويله (١٨) مصائب (١٩) يقامي .

تمرين — תַּרְגִּיל

הֶהָיָה חוּשָׁם בַּר - מַזָּל ? — מָה הֵן הַצָּרוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם ? בַּמֶּה נִפְצְעָה כַּף רַגְלוֹ ? — אֶת מַה שָּׁכַח חוּשָׁם בְּבֵית חֲבֵרוֹ ? — מָתַי בָּא אֶל בֵּיתוֹ ? — מַה שָּׁפַךְ עַל הַמִּכְתָּב ? — הֲשׁוֹכֵחַ אַתָּה לִפְעָמִים אֶת סִפְרְךָ בַּבַּיִת ?

רַחֲמֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ [١]

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאן [٢] יִתְרוֹ [٣] חֹתְנוֹ [٤] בַּמִּדְבָּר [٥] . וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּרְא מֹשֶׁה וְהִנֵּה שֶׂה [٦] אֶחָד נִפְרַד [٧] מִן הָעֵדֶר [٨] וַיֵּלֶךְ לְבַדּוֹ בַּמִּדְבָּר . וַיַּחֲשׁוֹב מֹשֶׁה כִּי הוּא תּוֹעֶה [٩] , וַיָּרָץ [١٠] אַחֲרָיו לַהֲשִׁיבוֹ [١١] אֶל הָעֵדֶר . וַיָּרָץ הַשֶּׂה , עַד אֲשֶׁר בָּא אֶל מַעְיַן מַיִם וַיַּעֲמֹד וַיֵּשְׁתְּ . וַיָּבֶן [١٢] מֹשֶׁה , כִּי צָמֵא הָיָה הַשֶּׂה לְמַיִם , וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה : שֶׂה מִסְכֵּן ! אַךְ לַשָּׁוְא [١٣] רָדַפְתִּי [١٤] אַחֲרֶיךָ עַד כִּי יָגַעְתָּ [١٥] , וְלָכֵן אֶקָּחֲךָ עַל זְרוֹעוֹתַי , וְאֶשָּׂאֲךָ

אֶל הָעֵדֶר , וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר אָמַר .

וַיִּיטַב [16] הַדָּבָר הַזֶּה מְאֹד בְּעֵינֵי יְהֹוָה , וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה : מָה רַבּוּ רַחֲמֶיךָ [17] ! רָאִיתִי אֶת טוּב לִבְּךָ , עַל כֵּן [18] לְרוֹעֶה עַל יִשְׂרָאֵל נְתַתִּיךָ [19] .

(מאגדות ישראל)

المفردات :

(١) سيدنا موسى (٢) غنم (٣) شعيب (٤) حموه (٥) في الصحراء (٦) حَمَلٌ (٧) انفرد (٨) القطيع (٩) تائه (١٠) فركض (١١) لارجاعه (١٢) فأدرك (١٣) عبثاً (١٤) لحقتُ (١٥) كللتَ (١٦) فحسُن (١٧) رأفتك (١٨) لذلك (١٩) جعلتك .

تمرين — תַּרְגִּיל

מֶה עָבַד מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר ? — לָמָּה נִפְרַד הַשֶּׂה מִן הָעֵדֶר ? — מֶה חָשַׁב מֹשֶׁה ? — מַדּוּעַ רָץ מֹשֶׁה אַחֲרֵי הַשֶּׂה ? — לְאָן הִגִּיעַ הַשֶּׂה ? — וּמֶה עָשָׂה שָׁם ? — הֲצָמֵא אַתָּה עַכְשָׁו ? — מָה עוֹשֶׂה אַתָּה בִּהְיוֹתְךָ צָמֵא ? — מֶה אָמַר מֹשֶׁה אָז ? — וּמֶה עָשָׂה ? — מֶה אָמַר יְהֹוָה אֶל מֹשֶׁה ?

סְחוֹרָתִי [1] גְּדוֹלָה

מַעֲשֶׂה בְּחָבֵר [2] שֶׁנָּסַע בִּסְפִינָה וְהָיוּ שָׁם סוֹחֲרִים שֶׁהֵבִיאוּ עִמָּהֶם סְחוֹרָה רַבָּה . שָׁאֲלוּ הַסּוֹחֲרִים אֶת הֶחָבֵר : וְאַתָּה , אַיֵּה סְחוֹרַתְךָ ? עָנָה לָהֶם : סְחוֹרָתִי אֲנִי גְּדוֹלָה מִשֶּׁלָּכֶם . בָּדְקוּ [3]

בַּסְּפִינָה וְלֹא מָצְאוּ כְלוּם . הִתְחִילוּ הַסּוֹחֲרִים שׂוֹחֲקִים [٤] עָלָיו . בַּדֶּרֶךְ נָפְלוּ עֲלֵיהֶם לִסְטִים [٥] וְלָקְחוּ כָּל מַה שֶּׁנִּמְצָא בַּסְּפִינָה . יָצְאוּ לַיַּבָּשָׁה [٦] וְנִכְנְסוּ לָעִיר וְלֹא הָיָה לָהֶם מָה לֶאֱכֹל . מֶה עָשָׂה אוֹתוֹ חָבֵר ? נִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ [٧] , יָשַׁב וְדָרַשׁ [٨] כְּשֶׁרָאוּ בְּנֵי הָעִיר שֶׁהוּא בֶּן תּוֹרָה נָהֲגוּ בוֹ כָּבוֹד [٩] גָּדוֹל וְהִתְחִילוּ לְפַרְנְסוֹ [١٠] . רָאוּ זֹאת הַסּוֹחֲרִים וּבָאוּ אֶצְלוֹ לְפַיְּסוֹ [١١] . אָמְרוּ לוֹ : בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ , בִּשְׁבִיל [١٢] שֶׁאַתָּה מַכִּיר אוֹתָנוּ , דַּבֵּר נָא עָלֵינוּ טוֹבוֹת בְּאָזְנֵי בְּנֵי הָעִיר וְלֹא נָמוּת בְּרָעָב . אָמַר לָהֶם : זֶה הוּא שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם : סְחוֹרָתִי גְּדוֹלָה מִשֶּׁלָּכֶם , כִּי הִנֵּה סְחוֹרַתְכֶם נֶאֶבְדָה [١٣] וְשֶׁלִּי קַיֶּמֶת [١٤] .

(א. רבינזון ـ עם שנויים)

المفردات :

(١) بضاعتي (٢) بحّار (٣) بحثوا (٤) يضحكون (٥) لصوص (٦) اليابسة (٧) للمدرسة (٨) ودرّس (٩) تكريم (١٠) للاتفاق عليه (١١) لترضيته (١٢) من أجل (١٣) ضاعت (١٤) قائمة ، موجودة .

تمرين — תַּרְגִּיל

בַּמֶּה נָסַע הֶחָבֵר ? — מִי הָיוּ בַּסְּפִינָה ? — מָה הֵבִיאוּ אִתָּם ? — מַה שָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ הַסּוֹחֲרִים ? — מֶה עָנָה ? — הַמָּצְאוּ אֶת סְחוֹרָתוֹ ? — לָמָּה שָׂחֲקוּ עָלָיו ? — מֶה עָשׂוּ לָהֶם הַלִּסְטִים ? — לְאָן נִכְנְסוּ ? — מֶה עָשָׂה הֶחָבֵר ? — לָמָּה נָהֲגוּ בוֹ כָּבוֹד ? — מָה אָמְרוּ לוֹ הַסּוֹחֲרִים ? — מֶה עָנָה לָהֶם ?

בְּעַד (1) כַּסְפִּי (2)

אִישׁ אֶחָד נִכְנַס (3) אֶל מִסְעָדָה (4). פָּנָה (5) אֶל הַמֶּלְצָר (6) וְשָׁאַל אוֹתוֹ:

– הַאֶפְשָׁר (7) לִי לִסְעוֹד פֹּה בְּעַד כַּסְפִּי?

– לָמָּה לֹא? עָנָה הַמֶּלְצָר. הֲלֹא כָל-אִישׁ סוֹעֵד בְּעַד כַּסְפּוֹ. שֵׁב נָא, אֲדוֹנִי, אֶל הַשֻּׁלְחָן וֶאֱמֹר מָה אַגִּישׁ לְךָ.

הָאִישׁ יָשַׁב לַשֻּׁלְחָן, עִיֵּן (8) בִּרְשִׁימַת (9) הַמַּאֲכָלִים וְצִוָּה (10) לְהַגִּישׁ (11) לוֹ דָגִים, צָלִי (12) וּפֵרוֹת שׁוֹנִים (13).

אַחַר הַסְּעוּדָה רָמַז (14) לַמֶּלְצָר וְנָתַן לוֹ גְּרוּשׁ אֶחָד. הַלָּז תָּמַה וְשָׁאַל:

– מָה הוּא גְרוּשׁ זֶה שֶׁנָּתַתָּ לִי, אֲדוֹנִי? הֲלֹא סְעוּדָה זוֹ עוֹלָה בַּעֲשָׂרָה גְרוּשִׁים.

– אָמְנָם (15) כֵּן, אֲדוֹנִי, עָנָה הָאִישׁ, אֲבָל הֲלֹא שָׁאַלְתִּי אוֹתְךָ, אִם אוּכַל לִסְעוֹד בְּעַד כַּסְפִּי וּגְרוּשׁ זֶה הוּא כָל-כַּסְפִּי.

(למדו עברית)

المفردات :

(١) في مقابل (٢) نقودي (٣) دخل (٤) مطعم (٥) التفت (٦) النادل ، خادم المطعم (٧) أيمكن (٨) تأمل (٩) في قائمة (١٠) وأمر (١١) بتقديم (١٢) شواء (١٣) مختلفة (١٤) أشار (١٥) حقاً .

تمرين — תַּרְגִּיל

לְאָן נִכְנַס הָאִישׁ ? — מַה שָּׁאַל אֶת הַמֶּלְצַר ? — וּמֶה עָנָה הַמֶּלְצַר ? — מָה עוֹשִׂים אָנוּ בַּמִּסְעָדָה ? — מָה עוֹשֶׂה הַמֶּלְצַר ? — מַה בִּקֵּשׁ הָאִישׁ לְהַגִּישׁ לוֹ ? — מַה שִּׁלֵּם לַמֶּלְצַר אַחַר הַסְּעוּדָה ? — לָמָּה תָּמַהּ הָאִכָּר ? — כַּמָּה עוֹלָה הַסְּעוּדָה ? — מַה שָּׁאַל הַמֶּלְצַר אֶת הָאִישׁ ? — וּמֶה עָנָה לוֹ הָאִישׁ?

הַיְהוּדִי וְהַצּוֹעֲנִי (١)

יְהוּדִי קָנָה סוּס בְּזוֹל (٢) מִצּוֹעֲנִי . בָּאוּ אֶל הַצּוֹעֲנִי אֲנָשִׁים מִן הַשּׁוּק וְצָחֲקוּ מִמֶּנּוּ : « רְאֵה בְּאֵיזֶה מְחִיר זוֹל מָכַרְתָּ אֶת סוּסְךָ ! » – הֵשִׁיב לָהֶם : הַחוֹשְׁבִים אַתֶּם שֶׁיְּהוּדִי יְסַדֵּר (٣) צוֹעֲנִי ? סוּס צוֹלֵעַ מָכַרְתִּי לוֹ . וְלֹא הִרְגִּישׁ (٤) .

שָׁבוּ לַיְהוּדִי וְאָמְרוּ : « סוּס צוֹלֵעַ מָכַר לְךָ הַצּוֹעֲנִי ! » צָחַק הַיְהוּדִי וְהֵשִׁיב : « כְּלוּם (٥) עָלָה עַל דַּעְתְּכֶם שֶׁצּוֹעֲנִי יְסַדֵּר יְהוּדִי ? בְּרֶגַע שֶׁרָאִיתִי אֶת הַסּוּס הִבְחַנְתִּי (٦) כִּי יֵשׁ קוֹץ (٧) בְּרַגְלוֹ . הוֹצֵאתִי אֶת הַקּוֹץ – וְהִנֵּה הוּא סוּס מְרוּצִים (٨) » .

בָּאוּ לַצּוֹעֲנִי וְצָחֲקוּ מִמֶּנּוּ שׁוּב . אָמַר לָהֶם : « כֵּן , אֲבָל הַיְהוּדִי לֹא הִבְחִין שֶׁסּוּס זָקֵן מָכַרְתִּי לוֹ . סוּס שֶׁכָּל־שִׁנָּיו צְהֻבּוֹת מְזֻקָּנָה » . הַיְהוּדִי אָמַר : « וְכִי עִוֵּר אֲנִי שֶׁלֹּא רָאִיתִי אֶת שִׁנָּיו ? אֶלָּא חִטַּטְתִּי (٩) עֲלֵיהֶן בְּמַסְמֵר וְגִלִּיתִי שֶׁאֵין הַצֹּהַב אֶלָּא חֹסֶר־נִקָּיוֹן (١٠) . נִקִּיתִי אֶת שִׁנָּיו וְהִנֵּה הֵן לְבָנוֹת כְּשֶׁלֶג הַלְּבָנוֹן » .

בְּקִצּוּר (١) —כַּךְ הָלַךְ הַדָּבָר וְחָזַר כְּעֶשֶׂר פְּעָמִים עַד שֶׁנִּמְאַס (٢) הַדָּבָר לַיְהוּדִי וְאָמַר : דָּבָר אֶחָד בָּרוּר (١٣) לִי שֶׁעָשִׂיתִי עֵסֶק (١٤) טוֹב . אֲבָל מָה ? צוֹעֲנִי הוּא צוֹעֲנִי וְיֵשׁ לְהִזָּהֵר (١٥) מִמֶּנּוּ—אֲנִי לְיֶתֶר (١٦) בִּטָּחוֹן (١٧) נָתַתִּי לוֹ שְׁטַר (١٨) כֶּסֶף מְזֻיָּף » .

المفردات :

(١) والنوريّ (٢) بثمن رخيص (٣) يدبر (٤) شعر (٥) هل (٦) ميّزتَ (٧) شوكة (٨) سباق (٩) فركتُ (١٠) قلة (١١) باختصار (١٢) قبُحَ (١٣) واضح (١٤) صفقة (١٥) الحذَر (١٦) لمزيد (١٧) اطمئنان (١٨) سند .

تمرين — תַּרְגִּיל

מִמִּי קָנָה הַיְהוּדִי אֶת הַסּוּס ? — מֶה אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים לַצּוֹעֲנִי וּמֶה עָנָה לָהֶם ? — מֶה אָמְרוּ לַיְהוּדִי וּמֶה עָנָה לָהֶם ? — הַאִם הָיָה הַסּוּס זָקֵן ? — מַדּוּעַ חִטֵּט הַיְהוּדִי בְּמַסְמֵר עַל שִׁנֵּי הַסּוּס ? — אֵיךְ סִדֵּר הַיְהוּדִי אֶת הַצּוֹעֲנִי ? — לָמָּה נָתַן לוֹ שְׁטַר כֶּסֶף מְזֻיָּף ?

מֶלֶךְ הָעֵצִים

הָלֹךְ הָלְכוּ הָעֵצִים לִמְשׁוֹחַ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לַזַּיִת : « מָלְכָה עָלֵינוּ ! » וַיֹּאמֶר לָהֶם הַזַּיִת :

— הֶחֳדַלְתִּי (١) אֶת דִּשְׁנִי (٢) , אֲשֶׁר בּוֹ יְכַבְּדוּ (٣) אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים , וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ (٤) עַל הָעֵצִים ?

וַיֹּאמְרוּ הָעֵצִים לַתְּאֵנָה : לְכִי אַתְּ מָלְכִי עָלֵינוּ ! » וַתֹּאמֶר לָהֶם הַתְּאֵנָה .

– הֶחֳדַלְתִּי אֶת מָתְקִי (٥) וְאֶת תְּנוּבָתִי (٦) הַטּוֹבָה וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל הָעֵצִים ?

וַיֹּאמְרוּ הָעֵצִים לַגֶּפֶן (٧) : לְכִי אַתְּ מָלְכִי עָלֵינוּ ! וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן :

– הֶחֳדַלְתִּי אֶת תִּירוֹשִׁי (٨), הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים, וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל הָעֵצִים ?

וַיֹּאמְרוּ כָל הָעֵצִים אֶל הָאָטָד (٩) : לֵךְ אַתָּה מְלֹךְ עָלֵינוּ : וַיֹּאמֶר הָאָטָד אֶל הָעֵצִים :

אִם בֶּאֱמֶת אַתֶּם מוֹשְׁחִים אוֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם, בּוֹאוּ חֲסוּ בְצִלִּי (١٠) ... וְאִם אַיִן, תֵּצֵא אֵשׁ מִן הָאָטָד וְתֹאכַל אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן ...

(שופטים ט, ח-טו)

المفردات :

(١) أقطعتُ (٢) دُهني (٣) يُكرِّمون (٤) لأتسكّع (٥) حلاوتي (٦) ثمري (٧) للكرمة (٨) عصيري،خمري (٩) العَوْسَج (١٠) تفيأوا بظلي.

تمرين — תַּרְגִּיל

לְאָן הָלְכוּ הָעֵצִים ? — מֶה אָמַר לָהֶם הַזַּיִת ? — מֶה אָמְרוּ הָעֵצִים לַתְּאֵנָה ? — מֶה עָנְתָה הַתְּאֵנָה ? – מֶה הָיְתָה תְּשׁוּבַת הַגֶּפֶן ? — מֶה אָמְרוּ כָל הָעֵצִים אֶל הָאָטָד ? – מֶה עָנָה לָהֶם הָאָטָד ?

القسم الرابع

العبرية الحديثة

في الحياة اليومية

(محاورات وتمارين)

ח ל ק   ר ב י ע י

העברית החדשה

בחיי יום יום

(שִׂיחוֹת וְתַרְגִּילִים)

١ ـــ في المدرسة : בְּבֵית הַסֵּפֶר

מַחְלָקָה	صف	שֻׁלְחָן	منضدة	נְיָר	ورق
חֶדֶר	غرفة	לוּחַ	لوح	עֵט	قلم حبر أو ريشة
דֶּלֶת	باب	מַפָּה	خريطة	סַרְגֵּל	مسطرة
חַלּוֹן	نافذة	סַפְסָל	مقعد الدراسة	קֶסֶת	محبرة
קִיר	حائط	תַּנּוּר	موقد	מַחְבֶּרֶת	كراسة
תִּקְרָה	سقف	רִצְפָּה	أرض الحجرة	קֻפְסָה	علبة
פִּנָּה	زاوية	תְּמוּנָה	صورة	דְּיוֹ	حبر
כִּסֵּא	كرسي	סֵפֶר	كتاب	גִּיר	طباشير
עִפָּרוֹן	قلم رصاص	מַחַק	ممحاة	סְפוֹג	نشافة

בבית הספר ארבע מחלקות. במחלקה יש ספסלים, שלחן וכסא. התלמידים יושבים על הספסלים והמורה יושב על הכסא. המורה כותב בגיר על הלוח והתלמידים כותבים במחברותיהם בעטים או בעפרונות. לכל תלמיד ספרו. התלמיד קורא בספר וכותב על הניר. יש לי ניר ואין לי דיו. על השלחן יש קסת, סרגל, קפסה וגיר. המפה והתמונות על הקיר. התקרה למעלה והרצפה למטה. התנור בפנה. הדלת פתוחה והחלון סגור. כמה חדרים בבית הזה? על הקיר יש שתי תמונות.

تمرين — תַּרְגִּיל

כמה מחלקות בבית־הספר ? — מה יש במחלקה ? — איפה יושבים התלמידים ? — איפה יושב המורה ? במה כותב המורה על הלוח ? — היש לך מחברת ? — במה כותב התלמיד על הניר ? — איפה הדיו ? — מה יש עַל הקיר ? — ומה יש בפנה ? — כמה חדרים בבית הזה ?

٢ — الثياب : הַבְּגָדִים

חֲלִיפָה	بذلة	מִמְחָטָה, מִטְפַּחַת (منديل)		כִּיס	جيب
מְעִיל	معطف	חֲזִיָּה	صدرية	שַׁרְווּל	كُمّ
מִכְנָסַיִם (سراويل، بنطلون)		בֶּגֶד	ثوب	שִׂמְלָה	فستان
כּוֹבַע	قبعة	נַעֲלַיִם	حذاء	מִשְׁקָפַיִם	منظار
כֻּתֹּנֶת	قميص	גַּרְבַּיִם	جوارب	מִצְנֶפֶת	عمامة
צַוָּארוֹן	قَبّة	חֲגוֹרָה	حزام	כַּפְתּוֹר	زرّ
עֲנִיבָה	رباط عنق	כְּפָפוֹת	قفّاز	לוּלָאָה	عروة

חליפתי חדשה. מעילך קרוע. מכנסיו על הכסא. כובעך על ראשך. העניבה יפה. אין לי חזיה. נעליך קרועות. מטפחתי בכיסי. האשה לובשת שמלה. האיש לובש חליפה. הילד חובש כובע. אני מרכיב משקפים. אתה נועל נעלים יפות. הזקן חובש מצנפת. אין לי כפפות. שרוול אחד של המעיל ארוך והשני קצר. למעיל יש שנים או שלשה כפתורים. כפתר את מעילך. הנער ההוא לובש כתנת, מכנסים ומעיל לא ארוך ולא קצר.

تمرين — תַּרְגִּיל

מה אתה חובש על ראשך ? — החליפתך חדשה ? — מה לובשת האשה ? — כמה כיסים יש במעילך ? — היש לך חזיה ? — איפה מטפחתך ? — מי מרכיב משקפים ? — מה חובש הזקן על ראשו ? — היש לך גרבים קצרים ? — האוהב אתה ללבוש מכנסים ארוכים ? — ההולך אתה בלי כובע ברחוב ? — מה אתה נועל ברגליך ? — איפה אתה שם את בגדיך ? — כמה כפתורים יש למעילך ? — העונד אתה עניבה שחורה ?

٣ — الألوان : הַצְּבָעִים

צֶבַע	لون	לָבָן	أبيض	תְּכֵלֶת	سماوي
אָדֹם	أحمر	אָפֹר	رمادي	אַרְגָּמָן	أرجواني
כָּחֹל	أزرق	חוּם	بني	וָרֹד	وردي
כָּתֹם	أصفر	שָׁחוּם	أسمر	לְבַנְבַּן	أشهب
יָרֹק	أخضر	סָגֹל	بنفسجي	צֶבַע בָּהִיר	لون أزرق
שָׁחֹר	أسود	צָהֹב	أشقر ، أصفر	צֶבַע כֵּהֶה	لون قاتم

מה זה ? — זה ספר אדם (אדום) . ומה זה ? — זה עפרון כחול. הניר לבן והלוח שחור. האיש לבן והכובע שחור . האשה לבנה והשמלה שחורה . הקופסה כתומה והעניבה ירוקה . הכפפה אפורה והמעיל חום. מה צבע העפרון ? — צבע העפרון אדום , העפרון אדם . הספר חום ? — לא ! הספר אינו חום. מה צבע השמלה ? — צבע השמלה ירוק , השמלה ירוקה .

צוארון אחד לבן	שמלה אחת לבנה
עפרון אחד חום	דלת אחת חומה
כובע אחד אפור	עניבה אחת אפורה
ניר אחד ירוק	קופסה אחת ירוקה

אָרֹךְ (אָרוֹךְ)	طويل	צַר	ضيّق	עָבֶה (סָמִיךְ)	
קָצֵר (קָצָר)	قصير	גָּדוֹל	كبير		سميك ، غليظ
רָחָב	عريض	קָטָן	صغير	דַּק	دقيق ، رقيق

העפרון השחור ארוך. העניבה האדומה ארוכה. העניבה השחורה קצרה. הארוך הוא העפרון השחור ? הקצרה היא העניבה השחורה ? הספר החום רחב. הספר האדום אינו רחב , הוא צר. החלון רחב , הדלת צרה.

הספר האדום ארוך ורחב , הוא גדול. הספר הקצר קצר וצר , הוא קטן.

٤ — أعضاء الجسم : אֵבָרֵי הַגּוּף

רֹאשׁ	رأس	שָׂפָה	شفة	סַנְטֵר	ذقن
שֵׂעָר	شعر	שָׂפָם	شارب	זָקָן	لحية
עַיִן	عين	לָשׁוֹן	لسان	עַפְעַף	جفن
אֹזֶן	أذن	שֵׁן	سنّ	רִיסִים	أهداب العين
אַף	أنف	מֵצַח	جبهة	גַּבּוֹת הָעַיִן	حاجب العين
פֶּה	فم	לֶחִי	خدّ	פָּנִים	وجه

גָּרוֹן	حلق	כַּף	كف	עָקֵב	كعب
צַוָּאר	عنق	אֶצְבַּע	اصبع	מַרְפֵּק	مرفق
גַּב	ظهر	בֶּטֶן	بطن	שׁוֹק	ساق
חָזֶה	صدر	יָרֵךְ	ورك ، فخذ	גֵּו	جسم
זְרוֹעַ	ذراع	רֶגֶל	رجل ، قدم	גּוּף	جسم
יָד	يد	בֶּרֶךְ	ركبة	אֵבֶר	عضو

זאת היד הַיְמָנִית , היד הַשְּׂמָאלִית . אלה הן הַיָּדַיִם ואלה הן הָרַגְלַיִם . עין אחת , העינים . אֹזֶן אחת , הָאָזְנַיִם . שוק אחת . שתי אצבעות , עשר אצבעות .

אנחנו רואים בעינים ושומעים באזנים . אני סוֹגֵר את העינים , איני רואה . אני פותח את העינים , אני רואה . אתה עוֹמֵד לְפָנַי(1) אני רואה אותך . הרואה אתה את החלון ? האם החלון מֵאֲחוֹרֶיךָ(2) ? סְגֹר את העינים . הרואה אתה ? מא אתה רואה על השלחן ? את מי אתה רואה פה ?

אני מְדַבֵּר(3) אתה שׁוֹמֵעַ אותי מדבר . את מי אתה שומע ? אני שומע את המורה . אני מַכֶּה בְּיָדַי על השלחן , מה אתה שומע ? אני שומע אותך מכה בידך על השלחן . השומע אתה את המכוניות בָּרְחוֹב ? אֱטֹם(4) את אזניך באצבעותיך . השומע אתה ? — לא , איני שׁוֹמֵעַ כְּלוּם . אנחנו מריחים(5)באף.

חֲמֵשֶׁת הַחוּשִׁים(6) :

לאדם חמשה חושים : חוש הַשֵּׁמַע , חוש הָרְאוּת , חוש הָרֵיחַ חוש הַטַּעַם וחוש הַמִּשּׁוּשׁ .

מה עושה האדם בפיו ? — הוא טועם את המאכלים . ומא עוד(7) ?
— הוא אוכל , הוא שותה . ומה עוד ? — הוא מדבר . בְּאֵיזוֹ שָׂפָה הוא מדבר ?
— הוא מדבר בְּשָׂפוֹת רַבּוֹת : עֲרָבִית, צָרְפָתִית , אַנְגְּלִית , אִיטַלְקִית וכו׳(8). השומע

(١) أمامي (٢) وراءك (٣) أتكلم (٤) سد (٥) نشم (٦) الحواس الخمس (٧) أيضاً (٨) الخ .

אתה את קוֹלִי כְּשֶׁאֲנִי מדבר ? — כן , אני שומע את קולך . אתה מדבר בקול רָם(1) . אני מדבר בקול נָמוּךְ(2) . האדם שאינו שומע באזניו הוא חֵרֵשׁ(3) האדם שאינו רואה בעיניו הוא עִוֵּר(4) . האדם שאינו מדבר בפיו הוא אִלֵּם(5) .

٥ — أُسرة : הַמִּשְׁפָּחָה

אָב	أب	חָמוֹתָה	حماة	גִּיסָה	زوجة الأخ
אֵם	أم	בַּעַל	بعل ، زوج	נַעַר	صبي
אָח	أخ	אִשָּׁה	زوجة	עֶלֶם	غلام
אָחוֹת	أخت	חֹתֵן	خَتَن[٦]، صهر	צָעִיר	فتى
בֵּן	ابن	חֹתֶנֶת	صهرة	בָּחוּר	شاب
בַּת	ابنة	מִשְׁפָּחָה	أسرة	זָקֵן	شيخ ، مسن
דּוֹד	عم أو خال	חָתָן	عريس[٧]	זְקֵנָה	عجوز
דּוֹדָה	عمة أو خالة	כַּלָּה	عروس ، كنة	יָשִׁישׁ	شيخ هرم
סָב	جدّ	אָרוּס	خطيب	צָרָה	ضرّة
סָבָה , סָבְתָה	جدّة	אֲרוּסָה	خطيبة	רַוָּק	أعزب
חָם	حم	גִּיס	أخو الزوج	נָשׂוּי	متزوج

חמשה אנשים במשפחתנו : אבי , אמי , אחי , אחותי ואני . אחי קטן ממני בשנתים ואחותי קטנה ממני בחמש שנים . אחותי בת שבע שנים . אחי בן עשר ואני בן שתים עשרה . אחותי הקטנה במשפחה . לי דוד אחד

(١) عالٍ (٢) منخفض (٣) أصمّ (٤) أعمى (٥) أبكم (٦) الختن : كل من كان من قبل المرأة مثل الأب والأخ (٧) « العريس » لفظ مولّد في العربية .

ודודה אחת . לדודי בן אחד ושתי בנות . דודתי מורה בבית הספר . לי דוד רַוָּק ודודה נְשׂוּאָה . סבי , אבי אבי , גָּר(1) אתנו בבית . סבתי , אם אבי , מֵתָה מזמן . סבי , אבי אמי , מת גם הוא , עליו השלום(2) . סבתי , אם אמי , גרה אֵצֶל(3) דודתי בדמשק . סבי , אבי אבי , זקן מְאֹד(4) , הוא יָשִׁישׁ . גם סבתי זקנה מאד . בנות דודי לומדות עמי בבית־הספר . האיש הזה רַוָּק האשה ההיא נשואה . לה שני בנים ושתי בנות . הבנות גדולות מן הבנים .

٦ — عبارات التحية : פְּרִיסַת הַשָּׁלוֹם

– שָׁלוֹם	– سلاماً
– שָׁלוֹם וּבְרָכָה	– سلاماً وتحية
– בֹּקֶר טוֹב	– صباح طيب
– בֹּקֶר טוֹב וּמְבוֹרָךְ	– صباح طيب ومبارك
– עֶרֶב טוֹב	– مساء طيب
– עֶרֶב טוֹב וּמְבוֹרָךְ	– مساء طيب ومبارك
– לַיְלָה טוֹב , לֵיל מְנוּחָה	– ليلة طيبة ، ليلة راحة
– לַיְלָה טוֹב וּמְבוֹרָךְ	– ليلة طيبة ومباركة
– חָג שָׂמֵחַ , מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה	– عيد مسرور ،أعياد للسرور
– חָג שָׂמֵחַ וּמְבוֹרָךְ	– عيد مسرور ومبارك

---

(١) يسكن (٢) عليه الرحمة (٣) عند (٤) جداً .

– מַה שְּׁלוֹמְךָ ?	– ما سلامتك ؟ (كيف حالك ؟)
– טוֹב , תּוֹדָה לָאֵל	– طيب ، حمداً لله
– תּוֹדָה רַבָּה	– شكراً كثيراً
– בְּבַקָּשָׁה	– تفضل
– פְּתַח אֶת הַדֶּלֶת , בְּבַקָּשָׁה	– افتح الباب ، من فضلك
בְּבַקָּשָׁה , אֲבַקֶּשְׁךָ , אָנָּא	أرجوك ، من فضلك
בְּבַקָּשָׁה לִשְׁתּוֹת קָפֶה	تفضل اشرب قهوة
עֲשֵׂה טוֹבָה	اصنع معروفاً
סְלִיחָה	عفواً
בְּרָצוֹן רַב	بارتياح كثير (عن طيب خاطر)
תִּתְחַדֵּשׁ (١)	مبارك (الألبسة الجديدة)
מַזָּל טוֹב (٢) / סִמָּן טוֹב (٣)	مبارك (تهنئة النجاح والزواج الخ)
נְסִיעָה טוֹבָה	سفرة طيبة
בְּהַצְלָחָה פּוֹרִיָּה (٤)	وفقك الله
דְּרֹשׁ בִּשְׁלוֹם אָבִיךָ	سلّم على أبيك
לְהִתְרָאוֹת (٥)	وداعاً
לֵךְ לְשָׁלוֹם	مصحوباً بالسلامة

(١) تتجدد (٢) حظ طيب (٣) علامة طيبة (٤) بنجاح مثمر (٥) للتراني .

٧ — الطعام وأدواته : הָאֹכֶל וְכֵלָיו

לֶחֶם	خبز	רִבָּה	مربى	פֵּרוֹת	ثمار ، فواكه
בָּשָׂר	لحم	מָרָק	حساء	סֻכָּר	سكّر
מַיִם	ماء	בֵּיצָה	بيضة	מִסְכֶּרֶת	وعاء السكر
דָּגִים	سمك	שֶׁמֶן זַיִת	زيت زيتون	סַכִּין	سكّين
חֶמְאָה	زبدة	זַיִת	زيتون	מַזְלֵג	شوكة
גְּבִינָה	جبنة	אֹכֶל	طعام	סִיר	قِدر
חָלָב	حليب	יַיִן	خمر ، نبيذ	צַלַּחַת	صحن ، صفحة
עֻגָּה	كعكة	תֵּה	شاي	כּוֹס	كأس
חֲבִיתָה	عجّة	קָפֶה	قهوة	סֵפֶל	فنجان
דְּבַשׁ	عسل	יְרָקוֹת	خضر	קְעָרָה	طبق مجوّف

בפה אנחנו אוכלים ושותים . אנחנו אוכלים לחם , בשר , ירקות ופרות . אנחנו שותים מים , יין , תה , חלב וקפה . אני אוכל לחם ואיני אוכל בשר . אני שותה תה ואיני שותה יין . המוסלמים אינם שותים יין . זה אָסוּר(1) . השותה אתה יין ? האוכל אתה פרות ? הִנֵּה(2) מסכרת . יש סֻכָּר במסכרת . אתה שָׂם(3) סכר בקפה ובתה . אתה שם חלב בקפה . אני שותה קפה בחלב . איני שותה תה בלי(4) חלב . השם אתה חלב או לימון בתה ? האוכל אתה לחם לבן ? השותה אתה יין לבן או אדום ? מה אתה שם בקפה או בתה ?

אנחנו אוהבים לֶאֱכֹל את הדברים הטובים . אין אנחנו אוהבים לאכל את הדברים הָרָעִים(5) . האוהב אתה לאכל גבינה ? האוהבים אתם לשתות מַי

(١) حرام (٢) ها (أداة تنبيه) (٣) تضع (٤) بدون (٥) الرديئة .

לימון ? האוהב אתה לְדַבֵּר עברית ? האוהב אתה את המוסיקה ? הרוֹצֶה(1) אתה לאכל דבר ? לא , תודה , איני רוצה לאכל מְאוּמָה (= כְּלוּם) , מה אתה רוצה לשתות ?

כְּדֵי(2) לאכול את המרק מוּכְרָח(3) אני לְהִשְׁתַּמֵּשׁ(4) בכף . במה מוכרחים אנחנו להשתמש כדי לחתוך(5) את הבשר ? — אנו מוכרחים להשתמש בסכין . מה אתה מוכרח לעשות כדי לדבר ? — אני מוכרח לפתוח את הפה . בסיר אנחנו מְבַשְּׁלִים(6) את האכל . את המרק אנחנו שמים בקערה . יש לנו רבה ואין לנו דבש . מה שָׂמִים בצלחת ?

٨ — الفواكه والثمار والخضر والأزهار

הַפֵּרוֹת , הַיְרָקוֹת וְהַפְּרָחִים

עֲנָבִם	عنب	אֲפַרְסְקִים[٧]	خوخ،دراق	בָּצָל	بصل
תְּאֵנִים	تين	צִמּוּקִים	زبيب	פּוּלִים	فول
תַּפּוּחִים	تفاح	שְׁקֵדִים	لوز	כְּרוּב	ملفوف
אַגָּסִים	أجاص	אֱגוֹזִים	جوز	כְּרוּבִית	قنبيط
אֲבַטִּיחַ	بطيخ	תּוּת	توت	תַּפּוּחֵי אֲדָמָה	بطاطا
תְּמָרִים	تمر	שְׁזִיפִים	برقوق	חֲצִילִים	باذنجان
לִימוֹנִים	ليمون	תַּפּוּחֵי זָהָב	برتقال	גֶּזֶר	جزر
רִמּוֹנִים	رمان	עַגְבָנִיּוֹת	بندورة	צְנוֹן	فجل
מוּז (בָּנָנוֹת)	موز	שְׁעוּעִית	فاصوليا	שׁוּם	ثوم

---

(١) أتريد (٢) كي (٣) مضطر (٤) لاستعمال (٥) لقطع (٦) تطبخ (٧) يقابلها في العربية الفِرسك وهو الخوخ .

מְלָפְפוֹנִים خيار	פְּרָחִים زهر (أزهار)	שׁוֹשָׁן ورد
קִשּׁוּאִים قثّاء ، كوسى	צִפֹּרֶן قرنفل	סֶגֶל بنفسج
פֶּרַח زهرة	יַסְמִין ياسمين	חֲבַצֶּלֶת زنبق

הַרְבֵּה חנויות(1) יש בשוק . אנו עַכְשָׁיו(2) בשוק הירקות והפרות . הירקות מוּנָחִים(3) על רַפִּים(4) בִּפְנִים(5) והפרות מונחים על רפים בַּחוּץ(6) הפלחות מוֹכְרוֹת(7) על הרציף . הן מוכרות ירקות ,תַּרְנְגוֹלוֹת(8) וביצים . הפלחים מְבִיאִים(9) ירקות יפים וטובים מן הכפרים . מה הם הירקות שאנו רואים בחנויות ? מה הם הפרות שאנו רואים בַּקַּיִץ(10) ? מה הם הירקות שאין אנו רואים בַּחֹרֶף(11) בחנויות ?

אנחנו מריחים באף . לפרחים ריח טוב . לַנֵּפְט אין ריח טוב . לנפט ריח רע .

הנה פרחים : השושן , הצפרן , הסגל והיסמין .

٩ — الساعة : הַשָּׁעוֹן

שָׁעוֹן ساعة	פָּחוֹת إلا	הַשָּׁעוֹן עוֹמֵד الساعة واقفة
שָׁעָה ساعة زمنية	כּוֹנֵן אֶת שְׁעוֹנְךָ	« נָכוֹן « مضبوطة
דַּקָּה , רֶגַע دقيقة	اضبط ساعتك	שְׁעוֹן יָד ساعة يد
שְׁנִיָּה ثانية	הַשָּׁעוֹן מַקְדִּים	« קִיר « حائط
רֶבַע ربع	الساعة تقدّم	« כִּיס « جيب
חֲצִי (١٢) نصف	« מְפַגֵּר « تؤخر	שְׁעוֹן מְעוֹרֵר « منبّه

---

(١) دكاكين كثيرة (٢) الآن (٣) موضوعة (٤) رفوف (٥) في الداخل (٦) في الخارج (٧) يبعن (٨) دجاج (٩) يجلبون (١٠) في الصيف (١١) في الشتاء (١٢) في حالة الوقف חֲצִי .

הנה פֹּה(1) שעון כיס וְשָׁם(2) שעון קיר . השעה אחת , שתים , שלש . השעה ארבע ורבע , ארבע וחצי . השעה שש פחות עשרים וחמש . שש פחות עשרים , פחות עשר , פחות חמש . השעה אחת עשרה , השעה שתים עשרה (שְׁעַת הַצָּהֳרַיִם)(3) . מה השעה ? השעה אחת . אתה בא הנה בשעה אחת עשרה . אתה יוֹצֵא(4) בשתים עשרה (בצהרים) . אתה אוכל סְעוּדַת(5) הצהרים בשעה אחת . באיזו שעה אתה בא הנה ? באיזו שעה אתה יוצא ? באיזו שעה אתה אוכל את סעודת הצהרים ? בשעה אחת ששים דקה . בחצי שעה שלשים דקה . ברבע שעה חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה דקה . כמה דקות בשעה אחת ? בחצי שעה ? ברבע שעה ?

שעון הקיר גדול משעון הכיס . המעיל ארוך מן החזיה . דמשק גדולה מחמץ . הגדול שעון הקיר משעון הכיס ? האם החזיה גדולה כמעיל ?

את שעון הקיר אנו תּוֹלִים(6) בקיר ואת השעון הקטן אנו שמים בכיס . כל שעון מוֹרֶה(7) את השעות . בשעה ששים דקה . עשרים וארבע שעות הן יום אחד .

בָּאוּלָם(8) הזה יש שעון קיר עומד . הוא עומד כִּי(9) לא כּוֹנְנוּהוּ . צריך(10) לכונן אותו . הנה הַמַּפְתֵּחַ . אני מְכוֹנֵן את השעון . שעונך נכון : הוא אינו מקדים ואינו מפגר . שעורך העברי מַתְחִיל(11) באחת עשרה וְנִגְמָר(12) בצהרים . הוא יֶאֱרַךְ(13) שעה אחת . באיזו שעה מתחיל שעורך ? באיזו שעה הוא נגמר ? הנגמר הַשִּׁעוּר(14) ? . באיזו שעה אתה בא אל בית הספר ? באיזו שעה אתה אוכל (סועד) בצהרים ?

תַּמְרִין — תַּרְגִּיל

עֲנֵה(15) לשאלות הבאות :

היש שעון קיר באולם הזה ? איהו ? היש לך שעון ? האם הוא

---

(١) هنا (٢) وهناك (٣) الظُّهر (٤) تخرج (٥) وجبة (٦) نعلق (٧) يدل على (٨) في القاعة (٩) لأن (١٠) يجب (١١) يبدأ (١٢) وينتهي (١٣) يطول (١٤) الدرس (١٥) أجب .

בכיסך ? איפה אנחנו שמים את שעון הקיר ? המורה שעונך את הדקות ? מה השעה ? כמה שעות ביום ? העומד שעונך ? המקדים שעוני ? המפגר שעונו ?

١٠ — الزمن : הַזְּמַן

יום	يوم	הַחֹדֶשׁ הַבָּא	الشهر المقبل	שִׁלְשׁוֹם	أمس الأول
שָׁבוּעַ	أسبوع	אֶשְׁתָּקַד	السنة الماضية	תְּקוּפָה	فصل
חֹדֶשׁ	شهر	מָחָר	غداً	אָבִיב	ربيع
שָׁנָה	سنة	מָחֳרָתַיִם	بعد غد	קַיִץ	صيف
הַחֹדֶשׁ שֶׁעָבַר		אֶתְמוֹל	أمس	סְתָו	خريف
	الشهر الماضي	אֶמֶשׁ	مساء أمس	חֹרֶף	شتاء

ביום עשרים וארבע שעות . בשבוע שבעה ימים . שִׁבְעַת ימי השבוע הם : יום הראשון , יום השני , יום השלישי , יום הרביעי , יום החמישי יום הששי , שַׁבָּת . בחדש 30 או 31 יום . בשנה 365 יום . שמות החדשים העבריים הם : תִּשְׁרֵי , חֶשְׁוָן , כִּסְלֵו , טֵבֵת , שְׁבָט , אֲדָר , נִיסָן , אִיָּר , סִיוָן , תַּמּוּז , אָב , אֱלוּל . החדש הזה הוא פֶּבְּרוּאַר . היום הוא החמשה עשר בחדש . החדש שעבר היה יָנוּאַר . החדש הבא יהיה מַרְץ . היום יום השלישי (ג) . אתמול היה יום השני (ב) . מחר יהיה יום הרביעי (ד) . היום החמשה עשר בחדש . אתמול היה הארבעה עשר . מחר יהיה הששה עשר . בשנה ארבע תקופות : האביב , הקיץ , הסתו והחרף .

אנחנו עובדים (1) ששה ימים בשבוע וְנָחִים(2) יום אחד . היום יום עבודה . מחר יום מנוחה .

---

(١) نشتغل (٢) نستريح .

تمرين — תַּרְגִּיל

כמה ימים בשנה ? כמה שבועות בשנה ? כמה ימים בשבוע ? מתי מתחילה השנה ? מתי היא נגמרת ? איזהו החדש הראשון , השלישי , בשנה ? איך קוראים לחדש האחרון בשנה ? ואשר לפני האחרון ? מה הם שבעת ימי השבוע ? איך קוראים ליום האחרון בשבוע ? מה היום בשבוע ? באיזה יום אתה בא הנה ? התבוא מחר ? כמה זמן אתה נִשְׁאָר(1) פה ? כמה יארך השעור ? כמה בחדש היום ? ביום החמישי האחרון כמה היה בחדש ? המחר סוף(2) החדש ? מה היא תקופה זו ? כמה תארך התקופה ? מה הם חדשי הקיץ ? מה שם התקופה הבאה אחרי תקופת החרף ? האביב עכשיו ? מה השעה עכשיו ? באילה ימים עובדים אנחנו ?

١١ — النهار والليل : הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה

יוֹם	نهار	אוֹר	نور ، ضوء	עֶרֶב	مساء
לַיְלָה	ليل ، ليلة	חֹשֶׁךְ	ظلمة	מִזְרָח	شرق
שָׁמַיִם	سماء	שַׁחַר	فجر	מַעֲרָב	غرب
יָרֵחַ	قمر	בֹּקֶר	صباح	צָפוֹן	شمال
כּוֹכָב	كوكب ، نجم	צָהֳרַיִם	ظهر	דָּרוֹם	جنوب

השמש בשמים . אנחנו רואים את השמש ביום . אנחנו רואים את הירח (הַלְּבָנָה) ואת הכוכבים בלילה .

ביום אנו רואים הֵיטֵב(3) , כי יש אור השמש . בלילה אין אנחנו רואים

(١) باقٍ (٢) آخر (٣) جيداً .

מִפְּנֵי(1) החשך . בלילה אני מַדְלִיקִים(2) את אור הַחַשְׁמַל(3) . בחדר הזה יש חשמל . החשמל מֵאִיר(4) את החדר . אני מדליק . אני מְכַבֶּה(5) את הַמְּנוֹרָה(6) אנחנו מדליקים את הגז בְּגַפְרוּר(7) . השמש זוֹרֵחַ(8) בבקר וְשׁוֹקֵעַ(9) בערב .

היום מתחיל בבקר ונגמר בערב . הלילה מתחיל בערב ונגמר בבקר . בקיץ מאיר היום משעה ארבע בבקר . בחרף מתחיל הלילה מחמש בערב . בקיץ השמש מַקְדִּים(10) לזרוח וּמְאַחֵר לשקוע . מזרח , מערב , צפון , דרום—הן רוחות הַשָּׁמַיִם . ביום אנחנו עובדים . בערב אנחנו שׁוֹכְבִים(11) בַּמִּטָּה(12) . בלילה אנחנו יְשֵׁנִים(13) . בבקר אנחנו קָמִים , מִתְרַחֲצִים(14) , לובשים את בגדינו ואוכלים את ארוחת הבקר .

תְּמְרִין — תַּרְגִּיל

מתי יש אור ? החשך כָּעֵת(15) ? מנין בא אור היום ? איה השמש ? המאיר השמש בלילה ? בַּמֶּה מוּאָר האולם הזה בלילה ? מה עושים אנחנו בלילה כְּדֵי(16) לראות ? מה אתה רואה בשמים בלילה ? מה הן ארבע רוחות השמים ? מתי זורח השמש ? באיזו שעה הוא זורח בחדש מרץ ? המקדים השמש לשקוע בקיץ ? באיזו שעה הוא שוקע עכשו ? באיזו תקופה הימים הם ארוכים ? הארוכים הם הלילות עכשיו יותר מן הימים ? אם אין אור , היכול אתה לראות ? מתי אנו מדליקים את החשמל ? מתי אתה הולך לישון ? איפה אתה ישן? מה אתה עושה בבקר ? באיזו שעה אתה סועד בצהרים ? עד איזו שעה אתה עובד ? האוהב(17) אתה לעבוד ? מתי יאיר הירח ? היכול אתה לספור את הכוכבים? המאחר אתה לישון בקיץ ? המקדים אתה לקום בקיץ ? אני סועד בתשע בערב , האם זה מאוחר ? המאחר אני לסעוד יותר מִמְּךָ בערב ?

---

(١) بسبب (٢) نشعل (٣) الكهرباء (٤) ينير (٥) اطفىء (٦) المصباح (٧) بكبريت (٨) يشرق (٩) ويغيب (١٠) يبكر (١١) نضطجع (١٢) في الفراش (١٣) نائمون (١٤) نغتسل (١٥) الآن (١٦) كي (١٧) أتحب .

١٢ — الطقس : מֶזֶג הָאֲוִיר

מֶזֶג אֲוִיר	طقس	שֶׁלֶג	ثلج	לְעוֹלָם	أبداً
גֶּשֶׁם	مطر	תַּנּוּר	مدفأة ، موقد	פַּעַם	مرة
הַגֶּשֶׁם יוֹרֵד	المطر يهطل	קַר	بارد	פַּעֲמַיִם	مرتان
מִטְרִיָּה / שִׁמְשִׁיָּה	مظلة	חַם	حارّ ، دافىء	לִפְעָמִים	أحياناً
		קַר לִי	أشعر ببرد	לְעִתִּים קְרוֹבוֹת	في أحيان متقاربة
עָנָן	سحابة	חַם לִי	أشعر بحر	לְעִתִּים רְחוֹקוֹת	في أحيان متباعدة
רוּחַ	هواء ، ريح	תָּמִיד	دائماً		

עכשיו מזג האויר יָפֶה(1) , טוב . כַּאֲשֶׁר(2) השמים מְכוּסִים(3) עננים הם אפורים . כאשר השמים מכוסים הגשם יורד . בחרף יורד שלג . השלג לבן . השמים כחולים . השמש מאיר . מזג האויר טוב . הנה מטריה . בְּרֶדֶת(4) הגשם , אנו פותחים את המטריה . במה מכוסים הבתים בימי החרף בַּלְּבָנוֹן ? הפותחות הנשים את מטריותיהן כאשר השמש זורח ? — לא ! מה הן פותחות ? — שמשיות . בקיץ אתה לובש בגדים קַלִּים(5) . בחרף אתה לובש בגדים הַרְבֵּה . בקיץ אנו פותחים את החלונות ואת הדלתות . בחרף אנו יושבים אצל התנור . בקיץ חם . בחרף קר . הלובש אתה אַדֶּרֶת(6) בחרף ? בַּקֹּטֶב(7) הצפוני קר . אם אתה לובש בגדים הרבה אז(8) חם לך . אם אתה יוצא בחרף בלי אדרת קר לך . התנור חם מאד . אינך יכול לנגוע בו(9) . מרק קר אינו טוב . הקפה חם מאד , אינך יכול לִשְׁתּוֹתוֹ (לשתות אותו) . בקטב הצפוני קר בחרף ובקיץ . תמיד קר שם . לעולם לא

---

(١) حَسَن (٢) حينما (٣) مغطاة (٤) بنزول (٥) خفيفة (٦) معطف شتوي (٧) في القطب (٨) عندئذ (٩) لمسه .

חם . היורד לפעמים גשם באפריל ? - כן , לפעמים . היורד לפעמים גשם ביולי ? לעולם לא יֵרֵד גשם ביולי . בלונדון יורד גשם לעתים קרובות . בדמשק יורד גשם לעתים רחוקות על פִּי הָרוֹב(1) יפה פה מזג האויר . אני סועד את ארוחת הצהרים בשעה אחת , ולעתים רחוקות בשעה מאוחרת יותר .

تمرين — תַּרְגִּיל

מה צבע השמים בְּעֵת הגשמים ? המכוסים השמים היום ? היורד גשם עכשיו ? מה יורד מן השמים בחרף ? הטוב לָלֶכֶת בחרף כשיורד הגשם ? מה אתה מַחֲזִיק(2) בידך כדי לַחֲסוֹת(3) מגשם ? מה מזג האויר היום ? הקר בחוץ ? באיזה חדש יורד שלג ? הקר לך ? במה אנו מַסִּיקִים(4) את האולם בחרף ? המסיקים את התנור בקיץ ? במה מסיקים את התנור ? במה אנו חוסים מן הקר ? איפה אתה יושב כדי לחַמֵּם את עצמך(5) ? מתי הרוח מְנַשֵּׁב(6) ? באיזה חדש אתה לובש בגדים כְּבֵדִים(7) מה מזג האויר על פי הרוב בדמשק ? היורד שלג פעמים באוגוסט ? התמיד קר בקטב הצפוני ? היורד הגשם בלונדן פעמים רחוקות ? באיזו שעה אתה אוכל סעודת הצהרים על פי הרוב ?

١٣ — البهائم والحيوانات والطيور

הַבְּהֵמוֹת , הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת

סוּס	حصان	פָּרָה	بقرة	אַיִל	كبش
סוּסָה	فرس	חֲמוֹר	حمار	רָחֵל	نعجة
שׁוֹר	ثور	אָתוֹן	أتان	תַּיִשׁ , עֵז	تيس ، عنز

(١) في الغالب (٢) تمسك (٣) للاحتماء (٤) نشعل (٥) نفسك (٦) يهب (٧) ثقيلة .

גָּמָל , נָקָה	جمل ، ناقة	דֹּב	دب	בַּרְוָז	بطة
כֶּבֶשׂ	خروف	זְאֵב	ذئب	תַּרְנְגוֹל הוֹדּוּ	
עֵגֶל	عجل	שׁוּעָל	ثعلب		ديك رومي
שֶׂה	حمل	נָמֵר	نمر	טַוָּס	طاووس
פֶּרֶד	بغل	תַּרְנְגוֹל	ديك	עוֹרֵב	غراب
חָתוּל	قط	תַּרְנְגֹלֶת	دجاجة	נֶשֶׁר	نسر
כֶּלֶב	كلب	יוֹנָה	حمامة	תֻּכִּי	ببغاء
אַרְיֵה	أسد	אַוָּז	اوزة	בַּת יַעֲנָה	نعامة

أصوات البهائم والحيوانات والطيور

קוֹלוֹת הַבְּהֵמוֹת , הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת

הָאֲרִי נוֹהֵם . הַצִּפּוֹר מְצַפְצֶפֶת . הַתַּרְנְגוֹל קוֹרֵא . הַכֶּלֶב נוֹבֵחַ . הַפָּרָה גּוֹעָה . הַשּׁוֹר גּוֹעֶה . הַיּוֹנָה מְרַנֶּנֶת . הַחֲמוֹר נוֹעֵר . הַסּוּס צוֹהֵל . הַצְּפַרְדֵּעַ (1) מְקַרְקֶרֶת . הַגָּמָל מְחַרְחֵר .

تمرين — תַּרְגִּיל

מה נותנת הפרה לאדם ? מה נותנת עוד הכבשה ? איפה ישן הסוס ? — איפה יְשֵׁנָה הפרה ? — הראית פעם אריה ? — האוהב אתה לאכול בשר עוף ?

— מה עושה הסוס ? — איפה יש צפרדעים ? — איפה חי הצפרדע ? — היש חתול בביתך ? — שחור הוא או לבן ? — למה שוֹחֲטִים(2) אנו את הכבש ?

(١) الضفدعة (٢) تذبح .

١٤ — السفر : הַמַּסָּע

אֶרֶץ	قطر ، بلاد	מִזְוָדָה , יַלְקוּט	حقيبة	נָמָל	ميناء
מְדִינָה	دولة	כַּרְטִיס נְסִיעָה	بطاقة سفر	חֲבִילָה	رزمة
עִיר	مدينة	מִסְפָּר	رقم	פְּקִיד הַמִּשְׂרָד	موظف أو مأمور المكتب
כְּפָר	قرية	הָלוֹךְ וָשׁוֹב	ذهاباً وإياباً	סַבָּל	حمّال
בִּירָה	عاصمة	דַּרְכִּיָּה	جواز سفر	מָקוֹם תָּפוּשׂ	مكان محجوز
רָחוֹק	بعيد	אֲשָׁרָה	تأشيرة سفر	מָקוֹם פָּנוּי	مكان خال
קָרוֹב	قريب	הָאֳנִיָּה מַפְלִיגָה	السفينة تبحر	מַחְלָקָה	درجة
מָלוֹן	فندق	הָאֳנִיָּה עוֹגֶנֶת	السفينة ترسو	תְּעוּדַת מַסָּע	وثيقة سفر
מֶרְחָק	مسافة	מְסִלַּת בַּרְזֶל	سكة حديد	אוּלַם הַמְתָּנָה	قاعة انتظار
מְכוֹנִית	سيارة	תַּחֲנָה	محطة	קַבָּלָה	وصل
רַכֶּבֶת	قطار				
אֲוִירוֹן , מָטוֹס	طائرة				
מוֹרֵה דֶּרֶךְ	دليل				
שְׂדֵה תְּעוּפָה	مطار				

פריז היא בירת צרפת(1) . לונדון היא בירת אנגליה . ברלין היא בירת גרמניה . מדריד בירת סְפָרַד(2) . לונדון עיר גדולה . זאת היא העיר הגדולה ביותר באנגליה . רוסיה ארץ רְחָבָה(3) . הֲנִמְצֵאת(4) העיר חלב מצפון לדמשק ?

---

(١) فرنسا (٢) اسبانيا (٣) واسعة (٤) أموجودة .

ולדקיה המדרום לחלב היא ? בירות קרובה לדמשק . סן־פרנסיסקו רחוקה מדמשק . כפר דומָה קרוב מאד לדמשק . הרחוק מלונך מפה ? מפריז עד ורסיל 18 קילומטר . 18 ק"מ הוא המרחק שבין פריז לורסיל . כמה רחוקה חלב מדמשק ? הֲגָר(1) אתה הרחק מבית הספר ? לא , ביתי רחוק עשר דקות מִפֹּה . כמה מפה עד התחנה ? שלשה קילומטרים . חצי שעה בָּרֶגֶל . הנה שמות ערים : דמשק , לדקיה , קהיר , עיר הקדש (יְרוּשָׁלַיִם) , תל אביב , יפו , חיפה , אלכסנדריה , בגדד , מרסיליה , רומא , בריסל .

קרא , בבקשה , אֲחָדוֹת מֵעָרֵי אירופה בְּשֵׁמָן .

הנה שמות ארצות : סוריה , פלשתינה , לבנון , ירדן , מִצְרַיִם , צרפת , אנגליה , גרמניה , רוסיה , אוסטריה , ספרד , איטליה , בלגיה , יָוָן , אַרְצוֹת הַבְּרִית (אמריקה) וכ״ו .

קרא , בבקשה , אחדות מארצות אירופה בשמן . הנה שמות חמשת חֶלְקֵי(2) הַיַּבָּשָׁה(3) : אירופה , אפריקה , אמריקה , אסיה , אוסטרליה .

אנו הולכים מארץ אל ארץ , מעיר אל עיר . אנו נוֹסְעִים(4) . הרבים הם הנוסעים האמריקאים ? הנוסע אתה בקיץ ?

הנוסע רוכב ברכבת או באניה . מפריז לרומא אנו נוסעים במסלת — הברזל . מהאור עד ניו יורק אנו נוסעים באניה . בכמה ימים עוברים מאי — רופה לאמריקה ? בשבוע אחד בְּקֵרוּב(5) . בכמה זמן הולכים מפה עד המלון הגדול ? — בחמש דקות בקרוב . אני מְעַיֵּן(6) במורה דרך . יש רכבת מְיוּחֶדֶת(7) יוצאת בשש בבקר .

הַנְּסִיעָה

כדי לִנְסוֹעַ אתה לוקח עמך בגדים . אתה שָׂם אותם בְּאַרְגָּזִים(8) ובילקוטים או במזודות . הארגז גדול לא תוכַל(9) לָשֵׂאת(10) אותו . אתה

---

(١) أساكن (٢) أجزاء (٣) اليابسة (٤) تسافر (٥) تقريباً (٦) أطالع (٧) خاصة
(٨) في صناديق (٩) تستطيع (١٠) حَمْل .

יכול לשאת את החבילות . הסבל נושא את הארגז שלי . אני שם בארגזי את הבגדים , המִבְרֶשֶת(1) , המַסְרֵק(2) ואת חֲפָצַי(3) האחרים . אני הולך אל התחנה . הרכבות באות אל התחנה ויוצאות . ההולך אתה אל התחנה ברגל ? הנוסע אתה במכונית ? מאיזה מקום יוצאות הרכבות ? בתחנה יש מסלות שונות(4) .

לפני צֵלוֹתְךָ(5) אל הרכבת אתה קונה כרטיס . אתה הולך אל המשרד ואומר : כרטיס למחלקה הראשונה עד מרסיליה , בבקשה . בכמה ? הַגֵּד(6) לי שנית , בבקשה , איני מֵבִין(7) אותך . דַּבֵּר-נא לְאַט(8) . המבין אתה עברית היטב ? מה אתה אומר אם אינך מבין את האיש המדבר אליך ? הסבל נוֹשֵׂא את החבילות . לסבל יש מספר . אתה קוֹרֵא(9) : « סבל ! » ואתה אומר : לֵךְ לְהַרְשִׁים(10) את הארגזים . הנה שלש חבילות . את החבילות הקטנות אני נושא בְּעַצְמִי(11) . הסבל הולך ומרשים את החבילות ונותן לך את הקבלה . אתה אומר אל הסבל : כמה לְךָ עָלַי ? הסבל עונה : כמה שאתה רוצה .

על הָרָצִיף קורא פקיד התחנה : « לָרַכֶּבֶת ! » . אנחנו עולים אל הַקָּרוֹן(12) . אתה שואל : « היש מקום ? התָפוּשׂ המקום הזה ? » .

تمرين — תַּרְגִּיל

הֲעָלֶיךָ לעשות הֲכָנוֹת(13) רבות קֹדֶם(14) לנסיעתך הארוכה ? הלוקח אתה מַלְבּוּשִׁים רבים בנסעך ? איפה תְּשִׂימֵם (תשים אותם) ? הלוקחות הנשים עמהן ארגזים רבים ? מה אתה עושה כדי להיות מוכן לנסוע ? היכול אתה לישון בִּמְנוּחָה אם עליך לנסוע למחר בבקר ? המאחר אתה לפעמים לבוא לשעוריך ? מה אתה שותה בבקר , קפה או תה ? מה שתית הבקר ?

(١) الفرشاة (٢) المشط (٣) أغراضي (٤) مختلفة (٥) صعودك (٦) قل (٧) أفهم (٨) على مهل (٩) تنادي (١٠) لتسجيل (١١) بنفسي (١٢) القاطرة (١٣) استعدادات (١٤) قبل .

השולח אתה מכתבים בַּדֹּאַר(1) ? היכול אתה לשלוח חבילות קטנות בדאר ? מה עושה הסבל ? הרחוקה התחנה מפה ? מה מְחִ ר(2) הכרטיס ? כמה אתה נותן לַנֶּהָג(3) מה אתה אומר לפקיד ? אם אין המורה שלך בא לשעת השעור , הַמְחַכֶּה(4) אתה לו ? הנוסעים תַּיָּרִים(5) רבים כל שנה לסוריה ? הֲבִקַּרְתָּ(6) בדמשק ?

١٥ — مم تصنع الأشياء ؟ מִמָּה עֲשׂוּיִים הַדְּבָרִים ?

זָהָב	ذهب	מֶשִׁי	حرير	קַשׁ	قش
כֶּסֶף	فضة	קְטִיפָה قطيفة (مخمل)		עוֹר	جلد
נְחֹשֶׁת	نحاس	צֶמֶר	صوف	עֵץ	خشب
בַּרְזֶל	حديد	צֶמֶר גֶּפֶן	قطن	אֶבֶן	حجر
פְּלָדָה	فولاذ	אָרִיג	قماش ، نسيج	שַׁיִשׁ	رخام
זְכוּכִית	زجاج	לֶבֶד	لباد	נְיָר	ورق

השעון עשוי זהב , כסף , נִיקֶל או פלדה . הַמַּנְעוּל(7) עשוי נחשת . המפתח — ברזל . העט — פלדה . הקסת — זכוכית . השמלה — משי , קטיפה , צמר או צמר גפן . החליפה עשויה אריג . הכובע — לבד , קש . הנעלים — עור . השלחן — עץ . הקיר — אבן . שעון הקיר — שיש .

---

(١) في البريد (٢) ثمن (٣) للسائق (٤) أتنتظر (٥) سائحون (٦) أزرت (٧) القفل .

تمرين — תַּרְגִּיל

מֶה עָשׂוּי שעונך ؟ — מה עשויה שמלת הצעירה ؟ — מה עשויות נעלי ؟ מה עשויים הכסאות האלה ؟ — והקסת הזאת ؟ הקיר הזה ? — הדלת ? עניבתי ? — מה עשוי הַמַּטְבֵּעַ(1) של עשרה פרנקים ? — הַטַּבַּעַת(2) ? הספר ؟ — העט ? — כובע הָאָדוֹן(3) ? — צווארוני ؟ — מטפחתך ? — השיש הוא שעון הקיר הזה ؟ — מה הוא ? מה עשוי פֶּסֶל(4) וינוס ؟ שעוני זהב , ומה שלך ؟ — נעלי שחורות , ומה צבע נעליך ? מה צבע עניבתו של האדון הזה ? — מה שם הַגְּבֶרֶת(5) הזאת ? — מה שמי ؟ מה שמך ؟ — המטריתי בידך ? — איזו סִפְרוּת(6) יָפָה יותר , של הצרפתים או של האנגלים ?

١٦ — في الشارع : בָּרְחוֹב

מִדְרָכָה رصيف
צַד جانب
שׁוּרָה صفّ
שְׂדֵרוֹת עֵצִים
صفوف أشجار
מָעוֹן } مسكن
דִּירָה }

שׁוֹעֵר بوّاب
קוֹמָה طابق ، دَوْر
סְחוֹרָה بضاعة
מְכוֹנִית سيّارة
עֲגָלָה عربة
אוֹפַנַּיִם درّاجة
בְּסִיטוֹנוּת بالجملة
בְּקִמְעוֹנִים بالمفرّق

מַחְלְקוֹת הַמֶּמְשָׁלָה
دوائر الحكومة
עָסוּק مشغول
טַיֵּל تنزّهَ
הֵאִיר أنار
בִּנְיָן بناء
מַחְסָן مخزن ، مستودع
כְּבִישׁ طريق معبّد

(١) قطعة النقد (٢) الخاتم (٣) السيد (٤) تمثال (٥) السيدة (٦) أدب .

בעיר יש בתים רבים . בין הבתים יש רחובות . משני צדי הרחוב עומדות שתי שורות של בנינים .

בְּצִדֵּי הרחוב יש מדרכות . על המדרכה הולכים ומטילים . על המדרכות יש שדרות עצים , עמודי תלפון , תלגרף ופַנָסים . הפנסים מאירים את הרחוב בלילה .

. בבתים יש דירות . אנו דָּרִים(1) בדירות . לאיש שיש לו דירה אנו קוראים דַיָּר(2) . האיש השומר את הבית ומַשְׁגִיחַ(3) עליו הוא השוער .

הָבָה(4) ונצא אל הרחוב הגדול . אנו עומדים עתה על המדרכה מצד ימין . לפנינו בנינים בשתי קומות או יותר .

אנו קוראים לחנויות הגדולת מחסנים . במחסנים מוכרים סחורות בסיטונות . בחנויות מוכרום סחורות בקמעונים . גם מחלקות הממשלה ברחוב הזה .

אנשים רבים הולכים על המדרכות . באמצע הבביש עוברות מכוניות אוטובוסים , עגלות ואופנים . פלחים רוככים על חמורים עוברים באמצע הככיש .

האנשים הולכים ובאים . הם נכנסים אל החנויות . הרבה גברות יוצאות מן החנויות . כֻּלָם עסוקים .

تمرين — תַּרְגִּיל

מה יש בין הבנינים ؟ מה עומד משני צדי הרחוב ؟ מה יש בצדי הרחוב ؟ מה עושים על המדרכה ؟ מה יש על המדרכות ؟ למה הם

---

(١) نسكن (٢) دَيّار . ساكن (٣) وبراقب (٤) هيّا .

הפנסים ? מה יש בבתים ? מה עושים בדירות ? איך קוראים לאיש אשר לו בית ? מי הוא האיש השומר את הבית ומשגיח עליו ? מה מוכרים בחנויות ? איפה הולכות המכוניות והעגלות ? העסוק אתה עכשיו ? המטיל אתה לעתים קרובות ברחוב ?

١٧ — في الفندق : בַּמָּלוֹן

הִזְמִין חֶדֶר	حجز غرفة	תֵּכֶף	في الحال، فوراً	צִלְצֵל	دقّ (الجرس)
אַמְבַּטְיָה	حمّام	תֵּכֶף וּמִיָּד	في الحال، فوراً	צִחְצַח	صقل ، لمّع
קוֹמָה	طابق	פַּעֲמוֹן	جرس	מַגֶּבֶת	قطيلة (منشفة)
הַשְׁכֵּם	باكراً	מֶלְצַר	نادل (سفرجي)	עָסִיס	عصير
מַעֲלִית	مصعد	מְשָׁרֵת	خادم	מְגֹהָץ	مكويّ
לְבָנִים	غسيل (بياض)	נָקִי	نظيف	חֲפָצִים	أمتعة
הַקְדֵּם כְּכָל הָאֶפְשָׁר	بأسرع ما يمكن	מְלוּכְלָךְ	وسخ	כּוֹבֶסֶת	غسّالة

محاورة : שִׂיחָה

יוסף : הִזְמַנּוּ הַבֹּקֶר שני חדרים בְּמִבְרָק(1) .

פקיד המלון : האדונים יוסף וסעיד , הֲלֹא כֵן (2) ?

יוסף : כן , אדוני .

הפקיד : הִתְקַנּוּ(3) בשבילכם חדרים סְמוּכִים(4) , מספר 35 ו — 36 .
היש לכם חבילות ?

יוסף : כן , בתחנה . הנה הקבלות שלנו .

הפקיד : אשלח להביאן תכף , וכאשר יַגִּיעוּ(5) נעלה אותן אל החדרים .

סעיד : היש אמבטאות בחדרים ?

הפקיד : לא , רק(6) אמבטיה אחת לכל קומה ,

יוסף : רוצים אנחנו לקום בבקר השכם , היכולים אתם לְהַעִירֵנוּ(7) ?

הפקיד : באיזו שעה צריך להעירכם ?

יוסף : בשבע וחצי .

הפקיד : טוב , רַבּוֹתַי (= אֲדוֹנַי) אובילכם(8) אל חדריכם , אם רוצים אתם . דרך פה . הנה המעלית .

סעיד : יש לנו בגדים לכביסה . אבל נְחוּצִים(9) הם לנו הקדם ככל האפשר .

הפקיד : לנו כובסת הַמַּחֲזִירָה(10) את הכביסה לאחר עשרים וארבע שעות כשהם מְכֻבָּסִים וּמְגֹהָצִים .

יוסף : תשלח אותה אלינו אחרי שיביאו את חפצינו , תכף .

הפקיד : הנה הפעמון החשמלי , תִּלְחֲצוּ(11) על הַכַּפְתּוֹר(12) פעם אחת בשביל המלצר וּפַעֲמַיִם בשביל המשרתת . (הפקיד יוצא).

סעיד : הנעלים שלנו מלוכלכות מאד , איפה נוכל לנקות אותן ?

יוסף : צלצל למלצר ויבוא לצחצה אותן .

המלצר : אדוני צלצל ?

---

(١) ببرقية (٢) أليس كذلك ؟ (٣) أعددنا (٤) متجاوران (٥) يصلون (٦) فقط
(٧) إيقاظنا (٨) أقودكم (٩) ضروريون (١٠) تعيد (١١) تضغطون (١٢) الزر .

סעיד : כן , התוכל לצחצח את נעלינו ולנקות את מעילינו תיכף ומיד ?
המלצר : כן , אדוני .
סעיד : האם אפשר להביא לנו מים חַמִּים , סַבּוֹן וּמַגָּבוֹת .
המלצר : באמבטה תמצאו כל מה שצריך(1) לכם .
סעיד : המים האלה טובים לִשְׁתִיָּה ?
המלצר : כן , מֵי הָעַיִן טובים לשתיה . אבל אם אתם רוצים בגזוז , בעסיס , אביא לכם .
סעיד : לא , תודה .

תַּמְרִין — תַּרְגִּיל

עֲנֵה לשאלות הבאות :

מה אתה עושה בְּבוֹאֲךָ לעיר ? — מה עשו יוסף וסעיד כדי להיות בְּטוּחִים(2) שימצאו חדרים פנויים במלון ? — מנין יָדַע(3) פקיד המלון את שמות האורחים החדשים ? — מה מספר החדרים שהזמינו האדונים האלה ? — הרחוקים החדרים זה מזה ? — איפה נמצאים החפצים שלהם ? — מה יעשו כדי להביאם מן התחנה ? מה יעשו בהם כשיגיעו למלון ? — היש אַמְבַּטְיוֹת בחדרי המלון ? האהב אתה לרחוץ במים קרים ביום חם ? הרוצים הם לקום בבקר השכם ? — המשכים אתה לקום כשאתה עָיֵף(4) מאד ? — היכול אתה לישון אם יש שָׁאוֹן(5) גדול סְבִיבְךָ(6) ? — היכול אתה לישון לַמְרוֹת(7) השאון ? — מה על המלצר לעשות כדי להעיר את הנוסע ? — היש לך שעון מעורר בחדרך ? — באיזו שעה ובאיזה מקום שתו יוסף וסעיד את הקפה שלהם ? — הָעָלוּ לְבַדָּם(8) אל חדריהם ? — העלו במדרגות ? — מה עושים בבגדים המלוכלכים ? — מי מְכַבֵּס אותם ? — מה עושה הכובסת אחרי שהיא מכבסת את הבגדים ? — מתי רוצים הם לתת את הכביסה לכובסת ? — מה

---

(١) لازم (٢) واثقين (٣) عرف (٤) متعب (٥) ضجيج (٦) حولك (٧) رغم (٨) وحدهم .

הם עושים כשהם רוצים לקרוא למשרתים ? — מה עושה המשרת אם בגדינו אינם נקיים ? — ומה אתה עושה אם נעליך מלוכלכות ? — היש מצחצחי נעלים ברחוב — מדוע הם רוצים במים חמים ? — האם אֶפְשָׁר(1) להתרחץ היטב בלי סבון ? — מה עושים כשהידים רְטוּבוֹת(2) ? — במה מְנַגְּבִים אותן ? — האוהב אתה לשתות מים חמים ? — האם בעיר גדולה המים נקיים תמיד ? — מה עושים אם אינם נקיים?

١٨ — البريد : הַדֹּאַר

מִכְתָּב	رسالة	תָּא תֶּלֶפוֹן	حجرة هاتف	בָּרוּר	واضح
מִכְתָּב רָשׁוּם		אֶשְׁנָב	شبّاك	מָסַר	سلّم
	رسالة مسجلة	חוּץ לָאָרֶץ	خارج البلاد	קִבֵּל	تسلّمَ
תְּעוּדַת זֶהוּת		מַעֲטָפָה	غلاف	דֹּאַר אֲוִירִי	بريد جوي
	وثيقة هوية	מוּתָר	مسموح	כְּתֹבֶת	عنوان
פִּנְקָס	سجلّ	הִדְבִּיק	ألصق	הֶכְרֵחִי	اجباري
הֲרָקָה	تفريغ	הֵכִיל	احتوى	רִשְׁמִי	رسمي
חֲלוּקָה	توزيع	חָתַם	وقّع	הִשְׁתַּמֵּשׁ	استعملَ
בּוּל	طابع	מִבְרָק	برقية	אַלְחוּט	لاسلكي
נוֹסָף	اضافي	טֹפֶס	نموذج	רָגִיל	عادي

(١) ممكن (٢) مبلولة .

محاورة : שִׂיחָה

יוסף : היש מכתב בשבילי ?

הפקיד : יש שני מכתבים : האחד רשום והשני רגיל . היש לך תעודת זהות ?

יוסף : בֶּאֱמֶת(1) אינני יודע (מְחַפֵּשׂ(2) בכיסיו) .

הפקיד : האין לך דרכיה או כל ניר שהוא ?

יוסף : הנה הניר הזה . המַסְפִּיק(3) הוא ?

הפקיד : בְּוַדַּאי(4) . הנה מכתביך . הרוצה אתה לַחְתּוֹם בפנקס זה ?

יוסף : באיזו שעה ההרקה האחרונה בשביל בֵּירות ?

הפקוד : בשש . יש עוד הרקה נוספת בשבע ורבע . אבל אז דָּרוּשׁ(5) בול נוסף בעשרה גְּרָשִׁים(6) .

יוסף : השעה מאוחרת עכשיו . אני מַעֲדִיף(7) לְתַלְפֵּן .

הפקיד : תאי התלפון הם מצד זה , לימין .

יוסף : איפה אוכל למצוא בולים .

הפקיד : באשנב מספר 3 , כתוב « בולים » .

יוסף : מה מחיר בול לחוץ - לארץ ?

הפקיד : חמשה עשר גרוש .

יוסף : איה משרד התלגרף ?

הפקיר : הנה , שם .

יוסף : אני רוצה לשלוח מברק לפריז .

הפקיד : טוב , אדוני , קח בבקשה טפס וכתב עליו ברור את המברק וְאַחַר כָּךְ(8) תמסר אותו לאשנב מספר 4 .

יוסף : מה הוא התעריף למברקים ?

הפקיד : בארץ התעריף הוא 50 גרוש ולחו״ל 100 גרוש ויותר לכל מִלָּה(9) , לְפִי(10) המרחק .

יוסף : תודה , אדוני . הנה מברק לבירות . כמה יעלה זה ?

הפקיד : 125 גרוש .

יוסף : רוצה אני לשלוח מברקים לפריז וללונדון . מה תעריף המברקים לצרפת ולאנגליה ?

---

(١) حقاً (٢) يبحث (٣) أكافٍ (٤) بالتأكيد (٥) مطلوب (٦) قروش (٧) أفضل (٨) وبعدئذ (٩) كلمة (١٠) حسب .

הפקיד : יש תעריפים שונים לשתי הארצות .
יוסף : האם אפשר לשלוח מכתב לחו"ל דרך האויר ?
הפקיד : כן , ארבע פעמים בכל שבוע , התעריף הוא 20 גרוש לכל מכתב בן 20 גְּרָם .
יוסף : חֵן(1) , אדוני , הנך אָדִיב(2) מאד .

תمرين — תַּרְגִּיל

איך שולחים מכתבים מעיר לעיר ? — מה מדביקים על המעטפה ? — אם תשלח מכתב רשום , הנותנים לך קבלה ? — אילה מכתבים אתה שולח רשומים ? — מה מראה יוסף לפקיד הדאר כדי לזהות את שמו ? — היוֹעִיל(3) כרטיס בקור בִּמְקוֹם(4) תעודת זהות ? — איך יכול הוא להוכיח שהוא מר(5) יוסף ולא אדם אחר ? — היכול אתה לנסוע לחוץ לארץ בלי דרכיה ? — היש דרכיה למר יוסף ? — איפה צריך מר יוסף לחתום את שמו ? — כמה פעמים מריקים את תֵּבוֹת(6) הדאר ביום ? — כמה פעמים מְחַלְּקִים את המכתבים ? — מה מחיר בול למכתב מסוריה לחו"ל ? — האם הכרחי לכתוב מברקים על טפסים רשמיים ? — האם סִגְנוֹן(7) המברקים כסגנון המכתבים ? מתי נשתמש בסגנון מברק ? — הנותן הפקיד תמיד קבלה למברק ? — כמה זמן דרוש כדי להגיע מפריז ללונדון בְּרַכֶּבֶת וכמה באוירון ? — הכבר נסעת באוירון ? — המותר לַצִּבּוּר(8) להשתמש באלחוט ? — ההראה פקיד הדאר אֲדִיבוּת ליוסף ? — איך מוֹדֶה(9) יוסף לפקיד ?

---

(١) شكراً (٢) لطيف (٣) أينفع (٤) عوضاً عن (٥) سيد (٦) صناديق (٧) أسلوب (٨) للجمهور (٩) يشكر .

١٩ — محادثة في الهاتف : שִׂיחָה בַּטֶּלֶפוֹן

מַדְרִיךְ הַטֶּלֶפוֹן	دليل الهاتف	מִגְרָשׁ / חֶלְקַת אֲדָמָה	قطعة أرض	קַרְקַע	أرض
				הִצִּיג	قدّم
קוֹל	صوت	עוֹלֶה	يكلف	הִכִּיר	عرف
מָה דַעְתְּךָ ؟	ما رأيك	בְּיֹקֶר	غالياً	רְצִינִי	جدّي
בְּנִידּוֹן זֶה / אוֹדוֹת זֶה	في هذا الشأن	בְּזוֹל	رخيصاً	זָהִיר	حذِر
		הִתְיָעֵץ	تشاور		
פַּרְדֵּס	بستان (بيارة)	עֵצָה	نصيحة	חִבּוּר	اتصال
עֵסֶק	عمل	סַרְסוּר	سمسار	הִפְסִיק	قطع
הִצִּיעַ	عرض	מְתַוֵּךְ	وسيط	קַו	خطّ

יוסף : נא לתת לי את מדריך התלפון .

הפקיד : הנה , אדוני .

יוסף : אני רואה מספר 28001 בבירות .

הפקיד : כן , אדוני .

יוסף : האתה מר אחמד ?

אחמד : כן , אדוני , מי מדבר ? אינני מכיר את קולך .

יוסף : אני יוסף .

אחמד : אה , טוב מאד ! מה שלומך , אדוני ?

יוסף : תודה , לא רע . רק קצת עיף . הגד נא , מר אחמד . קבלתי את מכתבך הרשום .

אחמד : אִם כֵּן(1) מה דעתך בנידון זה ?

---

(١) إذن

יוסף : לא הֶחְלַטְתִּי(1) עֲדַיִן(2) אם לקנות פרדס או עסק אחר . מציעים לי מִגְרָשׁ (חלקת אדמה) בחלב . אבל זה עולה ביקר מאד .

יש לי הרבה לדבר אליך . רצוני לשאול בעצתך . בעוד ימים אחדים אהיה בבירות ואז נתיעץ . מי זה הפסיק את הקו בינינו ? הַלְלוֹ ! מר אחמד ? חשומע אתה ?

אחמד : מי הוא שהציע לך את המגרש בחלב ?

יוסף : איש אחד , סרסור , מְתַוֵּךְ בין בַּעֲלֵי(3) הקרקע והקונים .

מר פואד הציג אותו לפני שלשום .

אחמד : אני מכיר את האיש הזה , אינו רציני . מוּטָב(4) שתהיה זהיר .

יוסף : טוב . עוד נדבר אודות זה . שלום לך . שלום גם לביתך !

אחמד : להתראות !

تمرين — תַּרְגִּיל

אם רוצה אתה לדבר עם אדם הנמצא בִּשְׁכוּנָה(5) רחוקה מביתך מה אתה עושה ? — היש לך תלפון בבית ? — הנמצאים בעיר הזאת תאי תלפון לצבור ? — איפה אתה מוצא את מספר התלפון הדרוש לך ? — כשאתה ריצה לתלפן באיזו מלה אתה מתחיל ? — האפשר להכיר את קול המדבר ? — מדוע אמר יוסף שהוא עיף ? — מה אמר יוסף לאחמד תְּחִלָּה(6) ? — מה הִגִּיד לו אחר כך ? — מדוע יָקָר(7) המגרש בחלב ? — מי הציע ליוסף לקנות מגרש כזה ? — האפשר לקנות אדמה בלי עזרת מתַוְּכים ? — הַרַבִּים המתוכים בקנית אדמה ? — למה ילך יוסף לבירות ? — מתי ילך שמה ? מי הפסיק את שיחתם ? — מדוע הוּפְסַק הַחִבּוּר ? — האפשר לתלפן מדמשק ללונדון ? — הֲקַל(8) החבור בין שתי הערים ? — אודות מי דברו האנשים האלה אחרי שחִבְּרוּ שוּב(9) ? — מדוע מְיַעֵץ(10) אחמד ליוסף להיות זהיר ? — מה הם אומרים זה לזה בְּגָמְרָם(11) את שיחתם ?

---

(١) قررت (٢) بعد (٣) أصحاب (٤) خير (٥) في حي (٦) في البدء (٧) غالٍ (٨) أسهل (٩) ثانية (١٠) ينصح (١١) بإنهائهم .

٢٠ — عند تاجر اوثاث : אֵצֶל סוֹחֵר הָרָהִיטִים

לָקוֹחַ / קוֹנֶה	زبون	סִגְנוֹן	طراز	מוֹשָׁב	مقعد
		הוֹצִיא	أنفق	רַךְ	طريّ ، لين
בְּטוּבְךָ	من فضلك	מְרֻפָּד	منجد	נוֹחַ	مُريح
רהוּט	طقم	בָּחַר	انتقى ، انتخب	שָׁלֵם	كامل
מִין	جنس	סַפָּה	أريكة	עָמַד עַל הַמָּקָח	ساوم
סוּג	صنف	מַתְאִים	مناسب ، ملائم	מְחִיר קָצוּב	سعر محدود

מָצָא חֵן בְּעֵינַי وجد خيراً في عينيّ (أعجبني)   שָׁטִיחַ سجادة بساط

محاورة : שִׂיחָה

הַלָּקוֹחַ (הקוֹנֶה) : הַרְאֵה לי בטובך רהוט לטרקלין(1) .

הסוחר : הנה רהיטים ממינים שונים ? כמה אתה רוצה להוציא ?

הקונה : איני יכול להגיד מאומה בְּטֶרֶם(2) אֶרְאֶה את הרהיטים .

הסוחר : מה תאמר על רְהוּט זה ?

הקונה : איני אוהב אותו כְּלָל(3) .

הסוחר : ועל רהוט זה של עץ שחור וּמְרֻפָּד בקטיפה אדומה ?

הקונה : אין זה מוצא חן בעיני . אבחר ברהוט זה . מה הוא מכיל ?

הסוחר : סַפָּה , ארבע כּוּרְסוֹת(4) וששה כִּסְאוֹת .

הקונה : אין לך שולחן מתאים לרהוט זה ?

הסוחר : כן , אדוני , הנה שולחן מאותו סגנון מַמָּשׁ(5) .

---

(١) لغرفة الجلوس (٢) قبل (٣) البتة (٤) كراسي كبيرة (٥) تماماً .

הקונה : אבל איני יודע אם המושבים האלה מְרֻפָּדִים היטב .

הסוחר : שב נא בַּכורסה הזאת ותראה כי המושב רך הוא .

הקונה : אמנם הישיבה נוחה בה . מה מחיר הרהוט כלו , לֶאֱמֹר (1) עם השולחן ?

הסוחר : 680 לירה . הנך רוצה לקנות גם רהיטים אחרים , הלא כן ?

הקונה : עלי לְרַהֵט בית שָׁלֵם . נראה כעת את הרהיטים הדרושים לי לחדר האכל . איזה עץ עשוי שלחן זה ?

הסוהר : עץ אגוז .

הקונה : חוֹשֵׁב(2) אני כי אינו חזק לְמַדַּי(3) , הראה לי שלחן אחר .

הסוחר : המוצא זה חן בעיניך ?

הקונה : כן , למדי . האם יש לך כסאות ומזנון מתאימים לזה ?

הסוחר : בודאי .

הקונה : הראה נא לי את המזנון המתאים לשלחן ולכסאות .

הסוחר : אני מיעץ לך לקחת את זה . הוא מאותו סוג מַמָּשׁ(4)

הקונה : אבל בכמה יעלה לי חֲדַר האכל הזה ?

הסוחר : ב 350 לירה .

הקונה : הזה הוא המחיר האחרון ?

הסוחר : אף פְּרוּטָה(5) פחות , אדוני . אין צרך לעמוד על הַמֶּקַח אצלנו . הכל נמכר פה במחיר הקצוב שהוא הנמוך ביותר .

הקונה : איני רואה פה רהוט לחדר הַשֵּׁנָה ?

הסוחר : יש לנו רהוט יפה מאד בקומה הראשונה . נעלה בַּמַּדְרֵגוֹת .

הקונה : לך לפני בבקשה . הראה לי את הדרך .

הסוחר : הרוצה אתה בחדר שנה של אגוז ?

הקונה : רוצה אני סחורה טובה . הנה מה שמוצא חן בעיני מאד , בְּיִחוּד(6) המטה . המוכרים אתם את כְּלֵי המטה ?

הסוחר : בקומה העליונה תמצא את שצריך לך .

הקונה : אשוב פעם אחרת בשביל כל זה .

---

(١) أعني (٢) أظن (٣) إلى حد كاف (٤) تماماً (٥) درهم (٦) خصوصاً .

הסוחר : כְּחֶפְצְךָ(1) ،

הקונה : שלום לך ، להתראות ،

הסוחר : להתראות .

تمرين — תַּרְגִּיל

מה רוצה אחמד לראות ؟ — מה דעתו על הרהוט הראשון ? — מדוע אינו אוהב את הקטיפה ? — המצא סוף סוף (2) רהוט לפי (3) טעמו (4) ? — מה אמר בְּמָצְאוֹ את הרהוט ? — מה מכיל הרהוט שבחר בו ؟ — מה עשה אחמד כדי לדעת בי המושבים נוחים ? — מה מחיר הרהוט הזה ؟ — הגמר אחמד את קְנִיּוֹתָיו(5) ? — אילה רהיטים חָפֵץ מר אחמד לקנות בשביל חדר האכל שלו ؟ — מה דעת אחמד על השלחן הראשון ? — מדוע אין עושים רהיטים מקַרְטוֹן ؟ — מה שם הרהוט ששמים בו את המאכלים ? — מה אתה מיעץ לי לעשות כדי ללמוד אנגלית ? — היקח אחמד כסאות מרפדים ؟ — בכמה יעלה לו הרהוט לחדר האכל ؟ — היכול אחמד לעמוד על המקח אצל הסוחר ؟ — העומד אתה על המקח בּמַּחְסָנִים(6) ؟ — באיזו קומה נמצאים הרהיטים לחדר המטות ? — מדוע עבר הסוחר לפני אחמד ? — העולה אתה במדרגות בבואך הנה ? — באיזה סוג של רהיטים בחר אחמד בשביל חדר האכל ? — התחזור לביתך אחרי השעור ؟ — מתי תשתה תה ? — מה אתה אומר בְּהִפָּרֶדְךָ(7) מִיָּדִיד ? — האוהב אתה את הרהיטים המרפדים בקטיפה ؟ האם שִׁלֵּם אחמד את מחיר הרהיטים ?

---

(١) كمشيئتك (٢) أخيراً (٣) حسب (٤) ذوقه (٥) مشترياته (٦) في المخازن (٧) عند توديعك .

٢١ — استئجار بيت : שְׂכִירַת בַּיִת

דִּירָה	مسكن	חֲדַר אוֹרְחִים		קוֹמָה	طابق
שָׂכַר	استأجر	ردهة استقبال		פְּנִימִי	داخلي
הִשְׂכִּיר	آجر	חֲדַר אַמְבַּטְיָה	حمّام	חִיצוֹנִי	خارجي
שָׂכָר	أجرة	מָבוֹא	مدخل	מַרְתֵּף	قبو
חֲדַר שֵׁנָה	غرفة نوم	מִסְדְּרוֹן	ممرّ	תַּשְׁלוּם	قسط
חֲדַר אֹכֶל	غرفة طعام	בֵּית כִּסֵּא	مرحاض	לְמַפְרֵעַ	سلفاً، مقدّماً
טְרַקְלִין	غرفة جلوس	שַׁעַר	باب كبير	תִּקּוּנִים	تصلحات
תָּא	حجرة	מוֹדָעָה	إعلان	הוֹאִיל	تفضلَ
חָצֵר	فناء	יְדִיעוֹת	معلومات	הוֹרָה	دلّ

אחמד (פונה לעובר ברחוב) : סליחה אדוני , הֲתוֹאִיל להורות לי את רחוב בגדד ?

העובר : בְּרָצוֹן , אבל רחוב בגדד ארוך , איזה מספר דרוש לך ?

העובר : טוב מאד , לֵךְ יָשָׁר לפניך וְכַאֲשֶׁר תַּגִּיעַ לרחוב השלישי . תִּפְנֶה לימין ורחוב זה מוביל(1) לרחוב בגדד לא הַרְחֵק מֵהַמספר הדרוש לך .

אחמד : אני מבקש את המספר 52 .

אחמד : תודה רבה , אדוני , (הולך בדרך שהורו לו עד בואו אל דירת מר דרובי . שם הוא מצלצל ונער אחד פותח לו את השער) .

---

(١) يؤدّي .

אחמד : המר דרובי בביתו ?

הנער : כן אדוני , יואיל נא להכנס . מה השם שֶׁעָלַי לְהַגִּיד ?

אחמד : אין כל צֹרֶךְ בְּשֵׁם , מר דרובי אינו מכיר אותי . הַגֵּד לו כי בא איש לראות את הדירה העומדת לִשְׂכִירָה . (הנער מכניס את מר אחמד והולך לקרוא את אָבִיו) .

מר דרובי : לִפְקוּדָתְךָ(1) , אדוני .

אחמד : קראתי בין המודעות בעתון כי יש לך דירה להשכיר . האפשר לראותה ? כמה חדרים בה ?

מר דרובי : ששה חדרים בה : מטבח , חדר אכל , חדר אורחים , טרקלין ושני חדרי שֵׁנָה אשר לכל אחד מהם תָּא רַחְצָה . בַּתָּא הגדול יש אַמְבַּטְיָה .

אחמד : היכול אתה להראות לי את הדירה ?

דרובי : בחפץ לֵב (ברצון) .

אחמד : באיזו קומה היא ?

דרובי : בשניה , אדוני . הואיל נא לעלות דרך פה , בבקשה . הנה המטבח .

אחמד : הוא אָפֵל יותר מִדַּי , לאן פּוֹנֶה חלון זה ?

דרובי : הוא פונה אל חָצֵר פנימית . המטבח מחובר אל חֲדַר האכל בְּפֶתַח זה . הנך רואה שחדר האכל בהיר מאד .

אחמד : אמנם כן , אבל קטן הוא ואיני רואה איפה אוכל לשים את הַמִּזְנוֹן(2) .

דרובי : יש די מקום בין שני החלונות . נעבור כעת אל הטרקלין . גם פה כמו בחדר האכל יש מַרְאֶה יָפֶה מאד .

אחמד : לאן פונים שני החלונות האלה ?

דרובי : הם פונים אל הרחוב .

אחמד : הואיל נא לתת לי אילה ידיעות על אודות דַּיָּרֵי הבית .

---

(١) بأمرك (٢) المقصف (البوفيه) .

דרובי : כָּפִי(1) שראית אני תּוֹפֵשׂ(2) את הקומה התחתונה . בקומה הראשונה דר פ. מנהל חֶבְרַת(3) בִּטּוּחַ(4) ובַקומה הָעֶלְיונה דָּרוֹת שתי משפחות של מורים בגמנסיה .

אחמד : שכחתי לשאול אותך אם יש לכם מים בדירה זו .

דרובי : כן , אדוני : מים וחשמל יש לנו כמו בכל בתי העיר .

אחמד : היכול אתה לתת לי מקום בַּמַּרְתֵּף לְעֵצִים(5) וְלַפֶּחָם ?

דרובי : כמובן .

אחמד : ומה הוא שְׂכַר הדירה .

דרובי : אלף וחמש מאות לירה לשנה בְּתַשְׁלוּמִים לְמַפְרֵעַ לכל שלשה חדשים .

אחמד : דרושים אֵילה תקונים . מתי אוכל להעביר את חפצַי(6) ?

דרובי : בעוד שבועים . אני אעשה את התקונים תיכף ומיד . הפועלים יתחילו מחר .

אחמד : טוב , אני שוכר את הדירה . את הרהיטים שלי יביאו באחד לְחֹדֶשׁ (בראש החדש) .

تمرين — תַּרְגִּיל

עם מי מדבר אחמד ? — מדוע הוא מבקש ממנו סליחה ? — מה הוא שאל אותו ? — מה מספר הבית שהוא מבקש ? — באיזו דרך עליו ללכת ? — הֵיכָן (איפה) נמצא המספר 52 ? — מה תאמר לאדם המורה לך את הדרך ? — מה עושים לפני שנכנסים לבית ? — מה עושים בני הבית בְּשָׁמְעָם את הַצִּלְצוּל ? — מה אתה שואל את הבא לפתוח לך את הדלת ? — מה שואל אותך הַפּוֹתֵחַ ? — מה אומרים לאדם שמזמינים אותו לְהִכָּנֵס או לָשֶׁבֶת ? — מה מַטְּרַת(7) אחמד ? — מדוע לא הגיד אחמד את שמו לנער ? — מה עושה הנער בְּחָפְצוֹ להודיע לאביו על דְּבַר בִּקּוּרוֹ של

(١) كما (٢) أحتل (٣) شركة (٤) تأمين (٥) للحطب (٦) أجرة (٧) أمتعتي .

איש זר(1) ? — מה אמר הנער לאביו בעת שהאיש מחכה בַּמִּסְדְּרוֹן ? — איך נודע לאחמד כי לדרובי יש דירה להשכיר ? — מה שאל אותו דרובי ? — מה שאל אחמד כשרצה לדעת את מספר החדרים שבדירה ? — באיזו קומה נמצאת הדירה ? — קְרָא בְּשֵׁם(2) את הקומות הַשּׁוֹנוֹת(3) בבית ? — קרא בשם את החדרים השונים שבדירה וְהַגֵּד מה עושים בכל אחד מהם ? — מה הן הידיעות שבעל הבית נתן אודות הַדַּיָּרִים(4) שלו ? — האם ביתך מוּבְטָח מפני אֵשׁ ? — אין קוראים לחלק התחתון של הבית ? — לאיזה דבר אחמד לא שָׂם לֵב(5) ? — מה הוא שכר הדירה ? — מתי משלמים את שכר הדירה ?

— האם הדירה היא בְּמַצָּב(6) טוב או גָּרוּעַ(7) ? — הֲשָׂכַר אחמד את הדירה ?

— מתי ישלח את הרהיטים שלו ? — מה הִבְטִיחַ(8) בעל הבית אודות התקונים ?

— היעשה הוא בעצמו את התקונים ? — הֲתְצַחְצַח את נְעָלֶיךָ בעצמך או יַעֲשֶׂה אותן הַמְצַחְצֵחַ ברחוב ?

٢٢ — عند الخياط : אֵצֶל הַחַיָּט

חֲלִיפָה	بذلة	שַׁרְווּלִים	أكمام	גָּזַר לְפִי מִדָּה	قصّ وفقاً للقياس (فصّل)
אֶרֶג	قماش	בִּטְנָה	بطانة	הִזְמִין	وصّى
בֶּגֶד לִנְשָׁפִים	بذلة سهرة	תָּפַר	خاط	פָּשַׁט	خلعَ
אָפְנָה	طراز	הוֹלֵם , יָאֶה	لائق	נִסָּיוֹן	تجربة (بروفة)
מוּכָן	جاهز	מִדָּה	قياس		

---

(١) أجنبي (٢) سمِّ (٣) المختلفة (٤) السكان (٥) لم ينتبه (٦) في وضع (٧) سيء (٨) وعدَ .

محاورة : שִׂיחָה

אחמד : יוסף , חביבי , יש לך חליפה היאה לך מאד , הקנית אותה מן המוכן או גְּזָרוּהָ לפי מדתך ?

יוסף : אני מזמין את כל בגדי לפי הַגְּזָרָה(1) . הבגדים המוכנים אינם נוחים לי .

אחמד : מי הוא החיט שלך ?

יוסף : סעיד .

אחמד : התִרְצֶה להובילני אליו ?

יוסף : מה אתה רוצה לעשות שם ?

אחמד : אני חפץ להזמין חליפה דוֹמָה(2) לחליפתך .

יוסף : בְּרָצוֹן .

(אצל החיט) .

יוסף : שלום , מר סעיד . אני מביא לך לָקוֹחַ .

סעיד : תודה רבה ! בַּמֶּה אוּכַל לְשָׁרֶתְכֶם(3) (לְשָׁרֵת אֶתְכֶם) ?

אחמד : היכול אתה לִתְפּוֹר לי חליפה דומה לשל ידידי ?

סעיד : נִשְׁאַר(4) בְּדִיוּק(5) דֵי אֶרֶג לַחליפה . הואילה-נא לפשוט את מעילך כדי שאוכל לקחת את מדתך . הרוצה אתה גם בחזיה ובמכנסים ?

אחמד : כן , עֲשֵׂה לי חליפה שלמה .

סעיד : איך אתה רוצה את המעיל ?

אחמד : הלא ידעת היטב ממני מה לובשים עתה . עשה לי חליפה לפי האפנה האחרונה .

סעיד : איזו בִטְנָה רוצה אתה למעיל ?

אחמד : בַּטֵּן אותו במשי אם המשי טוב לדעתך .

---

(١) بالتفصيل (٢) شبيهة (٣) أخدمكم (٤) تبقى (٥) بالضبط .

סעיד : טוב , הכל גמור . יכול אתה ללבוש את בגדך . למתי אתה רוצה את חליפתך ?

אחמד : בעוד שבוע אם אפשר .

סעיד : טוב מאד , אדוני , הכל יהיה מוכן . אולם אבקש ממך , אדוני , לשוב אלי מָחֳרָתַיִם בארבע כדי לְנַסּוֹת אותה .

אחמד : אבוא בדיוק בזמן הַנָּכוֹן(1) .

סעיד : האין לך צרך בבגד לנשפים ?

אחמד : לא , תודה ! יש לי הכל .

تمرين — תַּרְגִּיל

את מי פָּגַש(2) אחמד ברחוב ? — מי הוא ידידו של יוסף ? — איך אתה יודע זאת ? — מה אומר אחמד ליוסף ? — מה הוא שאל אותו ? — באיזו חליפה בוחר הוא ? — מדוע אינו קונה חליפה מוכנה ? — מה שם החיט ? — התופר אתה את בגדיך בעצמך ? — אצל מי אתה מזמין אותם ? — הקונה אתה בגדים מְשֻׁמָּשִׁים(3) ? — מה רוצה אחמד ? — מה עשו שני הידידים אחר כך ? — ההלך אחמד לבדו אל החיט ? — מה אמר יוסף לחיט בבואו אליו ? — על מה החיט נתן לו תודה ? — היכול החיט לעשות שתי חליפות דומות לשל יוסף ? — מה צריך החיט לעשות בטרם יגזור את הארג ? — למה הוא מודר ? — מה שאל החיט את אחמד ? — הֲהִסְבִּיר(4) אחמד את טַעֲמוֹ(5) לחיט ? — מדוע לא הסביר לו את טעמו ?

— מה עשה אחמד אחרי שגמר החיט את המדידה ? — לאיזה יום הזמין אחמד את החליפה שלו ? — במה ענה החיט ? — מדוע אנו מְנַסִּים את הבגדים החדשים ? — היבוא אחמד אל החיט באחור ? — מה הִצִּיעַ(6) החיט לאחמד ? — היש לאחמד צרך בזה ? — איפה פגש אחמד את יוסף ? — האם מחיר הבגדים התפורים לפי המדה גדול יותר ? — מה אתה עושה כשיש לך צרך בחליפה ? — מה פֵּרוּשׁ (7) המלה « לָקוֹחַ » ? — האם יכולים אנו לדעת אם החליפה הולמת אותנו בלי נסיון ?

---

(١) المضبوط (٢) صادف (٣) مستعملة (٤) شرح (٥) ذوقه (٦) عرضَ (٧) معنى.

٢٣ — في المطعم : בַּמִּסְעָדָה

תַּפְרִיט قائمة ألوان الطعام	לֶבֶן لبن	חָמוּץ حامض
מַפִּית فوطة المائدة	מָנָה وجبة	מַר مُرّ
אֶשְׁכּוֹלִית كريب فروت	בָּשָׂר מְטֻגָּן	מָתוֹק حلو
שָׁלוּק مسلوق	لحم مقلي ، (محمّر)	חָרִיף حرّيف
צְנִים خبز محمّر (مقمر)	בָּשָׂר צָלוּי لحم مشويّ	מָלוּחַ مالح
כָּרִיךְ , סַנְדְּוִיץ׳	״ מְבֻשָּׁל ״ مطبوخ	חֹמֶץ خَلّ
شطيرة (سندويش)	חֶשְׁבּוֹן حساب	חַרְדָּל خردل
נַקְנִיק نقانق		

محاورة : שִׂיחָה

אחמד : בקר טוב , סעיד .

סעיד : בקר טוב ומבורך אחמד .

אחמד : מה שלומך הבקר ?

סעיד : שלום לי , תודה .

אחמד : אני רעב , הרוצה אתה ללכת אל המסעדה ?

סעיד : גם אני רעב . הבה נלך .

אחמד : היום יפה , אבל חם .

סעיד : הנה המסעדה .

המלצר : בבקשה לשבת , מה רוצה אדוני ?

אחמד : אני רוצה תַּפְרִיט .

המלצר : הנה מים , הנה מַפִּית והנה תפריט . מה רוצה אדוני ראשונה ?

אחמד : בבקשה לתת לי מיץ תַּפּוּזִים (תפוחי זהב) .

סעיד : אני רוצה מיץ אֶשְׁכּוֹלִית .

אחמד : מלצר ! תן לי , בבקשה , כַּפִּית .

המלצר : בכל הכבוד , ומה עוד ?

סעיד : תן לי חביתה בשתי ביצים .

אחמד : אני רוצה ביצה שְׁלוּקָה . תן לי , בבקשה , סכין ומזלג .

סעיד : ואיפה המלח ?

המלצר : הנה מלח וגם פִּלְפֵּל .

סעיד : ועכשו צְנִים בחמאה , בבקשה .

אחמד : בבקשה , מלצר , תן לי סֻכָּר .

המלצר : הנה המִסְכֶּרֶת על השלחן .

אחמד : תן לי את תפריט הצהרים .

המלצר : הנה התפריט . המאכלים טעימים מאד .

סעיד : איזה כְּרִיכִים יש לך ?

המלצר : יש כְּרִיכֵי גבינה , רִבָּה , סַרְדִּין ונַקְנִיק .

סעיד : אני רוצה כְּרִיךְ גבינה . ומה יש לשתות ?

המלצר : גזוז , חלב , תה , לֶבֶּן ...

סעיד : תן לי לֶבֶּן . זה טעים .

אחמד : בבקשה להביא לי קֻפְסַת סיגריות .

סעיד : אחמד , אני רעב מאד , יש לי תֵּאָבוֹן גדול . מה יש בַּמָּנָה הראשונה ?

המלצר : מרק ירקות . מרק קטניות , מרק עדשים , מרק אֹרֶז ומרק תרנגלת .

סעיד : אני בוחר במרק תרנגלת . בבקשה , תן לי כַּף למרק .

המלצר : כן , אדוני , הנה גם מזלג וְכַפִּית . מה אתה רוצה לאכול עכשו-בשר עוף או בשר כֶּבֶשׂ ?

אחמד : אני רוצה בשר מְטֻגָּן .

סעיד : ואני רוצה בשר מְבֻשָּׁל . אל תִּשְׁכַּח את הַסָּלָט . אנו רוצים סלט ירקות . אולי יש גם חַסָּה , מלפפון חָמוּץ וְחַרְדָּל ?

המלצר : סליחה , אדוני , הנה גם חֹמֶץ ושמן .

סעיד : בבקשה , תן לי את הַחֶשְׁבּוֹן .

המלצר : הֲשָׂבַעְתָּ , אדוני ?

סעיד : אכלתי , שבעתי וּבֵרַכְתִּי(1) .

אחמד : המסעדה טובה . אין כָּמוֹהָ . הבה נלך .

המלצר : בּוֹאוּ עוד פעם .

סעיד : להתראות מחר .

تمرين — תַּרְגִּיל

לאן הלכו אחמד וסעיד ? — למה הלכו אל המסעדה ? — הרעב אתה עכשיו ? — איך קוראים לאיש המַגִּיש את האכל במסעדה ? — מה עושים בכף ומה עושים בכפית ? — ממה עושים את החביתה ? — האוהב אתה את הביצים שלוקות או מְטֻגָּנוֹת ? — המבַכֵּר אתה את הבשר צלוי או מְטֻגָּן ? — איזה כריך אתה מבַכֵּר לאכול ? — מה זה תַּפְרִיט ? — מה עושים אנו במַפִּית ? — מה עשויים הלֶבֶּן , הגבינה והרִבָּה ? — מי שִׁלֵּם את חשבון הארוחה ? — מה דעתו של אחמד על המסעדה הזאת ? — המעֲדִיף אתה לאכול בבית או במסעדה ? — כמה ארוחות אתה סועד ביום ? — מה תאמר לחברך בראותך אותו אוכל ? — הסועד אתה לעתים קרובות במסעדות ? — המעדיף אתה את המאכלים המזרחיים ? — ממה עושים את הסלט ? — האוהב אתה לשתות מיץ תפוזים בְּחֹם היום ? — מה עושה אתה אחרי הסעודה ?

---

(١) بارك ، حمدت الله .

٢٤ ـ الزيارة : הַבִּקּוּר

טוֹעֶה مخطىء	בְּרָכָה) تحية	הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ
הֲלֹם) إلى هنا	מַחֲמָאָה)	المائدة منصوبة
הֵנָּה)	שָׁהָה مكث	הִגִּישׁ قدّم
קֹדֶם כֹּל	מְצוּיָּן ممتاز	עָרֵב لذيذ
قبل كل شيء ، أولاً	הִפְרִיעַ أزعج	עוֹזֶרֶת خادمة
חוּץ מִזֶּה عدا عن ذلك	הוֹסִיף أضاف	בִּכֵּר فضّل
הַפְתָּעָה مفاجأة	הוֹצִיא דִבָּה اغتاب	אִי־נָעִים غير لطيف
עֹנֶג سرور، متعة	סִמֵּל رمز	בְּכָל אֹפֶן على كل حال
יוֹם הֻלֶּדֶת يوم ميلاد	נָשָׂא אִשָּׁה تزوج	הִרְגִּישׁ شعر

محاورة : שִׂיחָה

אחמד : אם איני טועה הנך מר סעיד בעצמו ! מה שלומך , ידידי ? מה הֱבִיאֲךָ הֲלוֹם ?

סעיד : קדם כל העסקים וחוץ מזה רציתי לראות את דמשק שלא ראיתיה מזמן .

אחמד : מה טוב ! בקורך הוא הפתעה נעימה מאד בשבילי .

סעיד : גם אני מַרְגִּישׁ(1) אותו הענג לראותך שוב (עוד פעם) .

---

(١) أشعر .

אחמד : מה טוב עשית לבוא היום שהוא יום הולדתי .

סעיד : אם כן קַבֵּל נא את ברכתי היוצאת מן הלב .

אחמד : חן חן לך , ידידי . ועתה הַגֵּד נא-לי כמה תשהה פה ?

סעיד : איני יודע בדיוק , אבל לְכָל הַפָּחוֹת(1) כחדש ימים .

אחמד : חדש מָלֵא (שָׁלֵם) ! זה מצוין ! מְקַוֶּה(2) אני שתבוא לבקרני לְעִתִּים קרובות והיום תִּסְעַד(3) אִתָּנוּ(4) .

סעיד : בענג רב . אבל אני חוֹשֵׁשׁ(5) להפריע אותך .

אחמד : כלל וכלל .

סעיד : ומה תאמר אשתך ?

אחמד : היא תשמח מאד לְהַכִּיר אותך (הוא מצלצל) . (העוזרת נִכְנֶסֶת(6) : האדון צלצל ?

אחמד : תגידי לגברת כי מר סעיד פה ויאכל אתנו ארוחת הצהרים . ואת הוֹסִיפִי-נא כֵּלִים בשביל האורח .

אחמד : יש לי הענג להציג לך את ידידי מר סעיד .

הגברת : שְׂמֵחָה(7) אני מאד לְהַכִּירְךָ . בעלי סִפֵּר(8) לי הרבה אודותיך .

סעיד : בְּשִׁבְחִי(9) או בִּגְנוּתִי(10) ?

הגברת : זה לא יפה מצדך , אדוני . אתה יודע שבעלי אינו מוֹצִיא דִּבָּה על חבֵרָיו .

סעיד : יודע אני שאחמד הוא סֵמֶל הַטּוֹב ורואה אני שנשא לו אשה נֶחְמָדָה(11) .

העוזרת : גברתי . השלחן ערוך . (שלשתם נכנסים לחדר האכל) .

הגברת : (מראה על מקום לימינה) : הואילה-נא לשבת פה . (מביאים את המרק) . האינך מוצא , אחמד , שהמרק אינו מָלוּחַ דַּיּוֹ ?

אחמד : אין דעתי כדעתך , יקירתי(12) . הלא יודעת את שאיני אוהב את המאכלים הַמְמֻלָּחִים או הַמְתֻבָּלִים .

סעיד : האפשר להגיש לך לחם , גברתי ?

---

(١) على الأقل (٢) آمل (٣) تأكل (٤) معنا (٥) أخشى (٦) تدخل (٧) مسرورة (٨) قص (٩) بمدحي (١٠) بذمي (١١) لطيفة (١٢) عزيزتي .

הגברת : הואילה-נא , אדוני . תודה רבה . הֲקָרֵב לך הדג הזה ?

סעיד : ערב מאד , גברתי , אין כָּמוהו . אה ! הנה הַתַּבְשִׁיל(1) שאני בוחר בו !

הגברת : בְּתֵאָבוֹן(2) ! הנה מַאֲכָלֵי הַמְּבְכָּר ! אל נא תִתְבַּיֵּשׁ(3) , מר סעיד . בעלי כָּמוֹךָ ! אינו אוכל את הירק עם הבשר . (אחרי האכילה) האוהב אתה , מר סעיד , את הקפה מתוק(4) מאד ?

סעיד : התיכת(5) סֻכַּר אחת תספיק לי , חן חן לך , גברתי !

אחמד : ועכשיו , סעיד , הלא תְּעַשֵּׁן(6) סיגרה ?

סעיד : תודה , לא כעת .

אחמד : מדוע ?

סעיד : אני חושש שזה אי-נעים בשביל הגברת .

הגברת : כלל וכלל לא , אדוני . אני רְגִילָה(7) לְעַשֵּׁן(8) הַטַּבָּק . בכל אפן , עלי ללכת אל המטבח . הַאֶרְאֶה אתכם אחרי הצהרים ?

אחמד : לא לפני סעודת הערב , יקירתי , כי עלי לטַיֵּל קְצָת(9) עם ידידי , כדי להראות לו את העיר .

הגברת : אם כן , רבותי , לכו לשלום !

סעיד : תודה רבה , גברתי , להתראות הערב .

تمرين — תַּרְגִּיל

הַחִכָּה אחמד לידידו ? — מה אמר בראותו אותו ? — מדוע היתה זו הפתעה ? — מה שאל אחמד את ידידו ? — מה סִבַּת(10) בואו של סעיד לארץ ? — מה סבת בואך הנה ? — ההיתה נסיעה זו לְשֵׁם(11)ענג בִּלְבָד(12) ? — היהיה טָרוּד(13) במקצת ? — הֲיִשְׁתַּתֵּף(14) בשמחת ידידו ? — הבא בזמן מתאים ? — מה עושים ביום הֻלֶּדֶת של ידיד ? — כמה זמן חושב סעיד לשהות בדמשק ? —

---

(١) الطبيخ (٢) بشهية (٣) تخجل (٤) حلو (٥) قطعة (٦) تدخن (٧) متعودة (٨) الدخان (٩) قليلًا (١٠) سبب (١١) لأجل (١٢) فقط (١٣) مشغول (١٤) أيشترك.

הישהה שם פחות מחדש ? — האפשר כי נסיעתו תארַך יותר מחדש ? — איך מצא אחמד את החלטת ידידו לשהות לכל הפחות כחדש ימים בעיר ? — לְמה הזמין אותו ? — הקבל ידידו את הַזְמָנָתוֹ ? — את מי חושש סעיד להפריע ? — היפריע אותה באמת ? — למה צלצל אחמד ? — מה עשתה העוזרת ? — מה אמר לה אחמד ? — למי הציג אחמד את ידידו ? — מה ענתה אשתו ? — הכבר שמעה על אודותו ? — ממי ? — איך מדבר אחמד על ידידו ? — מה דעתו של סעיד על אחמד ואשתו ? — מה עשו כשהיה השלחן ערוך ? — איך אוהב אחמד את המאכלים ? — באיזה מאכל אתה בוחר ? — מה הגיד אחמד לסעיד בִּזְמַן שְׁתִיַּת הקפה ? — במה היתה הגברת עֲסוּקָה(1) בזמן שהאדונים מעשנים ? — כמה זמן יִשְׁהוּ בחוץ ?

٢٥ — في المسرح : בַּתֵּיאַטְרוֹן

חִזָּיוֹן	رواية تمثيلية	שְׁעַת הַהַפְסָקָה		סֵרֵב	رفض
מַחֲזֶה			فترة الاستراحة	הִסְכִּים	وافق ، قبل
תַּפְקִיד		אוּלָם	قاعة	הֶחֱלִיף	بدّل
	دور ، مهمة ، وظيفة	יָצִיעַ	شرفة (بلكون)	בִּלָּה	قضى
הִתְבַּדֵּר	تسلّى	תִּזְמֹרֶת	موسيقى	הִבִּיט	نظر ، تطلّع
הִצְטוֹפֵף	ازدحم	קָהָל , הָמוֹן	جمهور	הִתְעַכֵּב	تأخّر
לִשְׁכָּה	مقصورة	הִצְטָרֵךְ	اضطرّ	נִגְמַר	انتهى
מַשְׁגִּיחַ	مراقب	שַׂחְקָן	ممثّل ، لاعب	אֵין דָּבָר	لا بأس
תָּכְנִית	برنامج	מְשַׁעֲמֵם	مُمِلّ	בְּנוֹגֵעַ לְ	بخصوص
מָסָךְ	سِتار	מְשַׁעֲשֵׁעַ	مُسَلٍّ	בְּנָקֵל	بسهولة
הַצָּגָה	عَرْض	חֲתֻנָּה	عُرس	פָּנָה	اتّجه

(١) مشغولة .

محاورة : שִׂיחָה

סעיד : שלום לך , בן דודי , מה יפה מצדך כי באת לבקרני .
אחמד : גם אני מִתְגַּעְגֵּעַ(1) לך מאד : הכבר יצאה הגברת ?
סעיד : לא , אבל היום היה עליהָ לַעֲסוֹק בַּמטבח . הנה היא באה .
אחמד : טוב עשית , בת דודי ! שמעתי כי נַעֲשֵׂית(2) לְמְבַשֶּׁלֶת(3) טובה .
הגברת : כן , העוזרת שלי הלכה לחתונת אחותה ואני ממלאה היום את תפקידה , כפי שהנך רואה . בבקשה לסעוד עמנו הערב , אל תְּסָרֵב . אני רוצה שתטעמו את תבשילי .
אחמד : אם כן , הנני מסכים בחפץ לב , ואחר כך אזמינכם לתיאטרון .
הגברת : לתיאטרון ?
אחמד : אינֵך יוצאת כלל . צריך להתבדר קצת מזמן לזמן .
הגברת : אבל כָּל כָּךְ(4) לא נעים לסעוד , להתלבש בְּחִפָּזוֹן(5) ולְהִכָּנֵס לתיאטרון בשעה מאוחרת !..
אחמד : אין דבר ! נְבַלֶּה את הערב בקונצרט , כרצונך .
סעיד : ומדוע לא נלך לַקּוֹלְנוֹעַ(6) ?
הגברת : אני מקבלת את הזמנתך בענג רב . אך אם תַּרְשׁוּ(7) לי לבחור . הנני מבכרת ללכת לתיאטרון מאשר למקום אחר .
אחמד : אם כן הסכמנו לתיאטרון . בנוגע לקולנוע אני מקוה כי נלך לשם בשבוע הבא . הבה נראה בעתון את מְדוֹר(8) ההצגות . לאן חפצים אתם ללכת ?
הגברת : החליטו בעצמכם . אני שבה אל המטבח .
אחמד : האופרה ? — אל נדבר על זה כי לשם , תלבשת ערב היא

---

(١) مشتاق (٢) أصبحت (٣) طباخة (٤) جداً (٥) بسرعة (٦) للسينا (٧) تسمحون (٨) قسم .

הכרחית, וקרובתי אינה רוצה להחליף את שמלתה. הבה נלך ל « פרופיסור מנהיים » .

סעיד : אשתי תשמח מאד .

אחמד : באיזו שעה מתחילה ההצגה ?

סעיד : בתשע בדיוק. עלינו לסעוד מהר כי השעה כבר שבע וחצי .

אחמד : הנמצא מקום בנקל ? משרדי התיאטרון סגורים עכשיו והמון רב מצטופף על פתחי התיאטרון .

סעיד : תיכף אתלפן ... נשארה עוד לִשְׁכָּה אחת .

אחמד : שְׂכוֹר אותה .

סעיד : הנה נגמר הדבר . הבה נלך לאכול .

אחמד : יש לנו די זמן כדי לסעוד במנוחה . נקח מכונית .

הגברת : מדוע לא נקח את האוטובוס מס. 6 העובר על יד ביתנו ומוביל אותנו בקרבת התיאטרון .

אחמד : לא , יקירתי , לא ישאר לנו זמן רב . התחנות הן רבית בקו זה והאוטובוס מוכרח להתעכב כל רגע . (הוא רואה מכונית פְּנוּיָה וּמַעֲמִידָהּ) .
נֶהָג ! אל תיאטרון « אדיסון » בבקשה !

הגברת : הנה אנחנו מתקרבים . המון רב עומד ליד הפתח .

אחמד : דרך כאן , גברתי , הנה המשגיח . (אל המשגיח) . אנחנו הִזְמַנּוּ לשכה בתלפון .

המשגיח : כן , אדוני , לשכה מספר ג׳ .

אחמד : כן , אדוני .

המשגיח : הנה הכרטיס שלכם ! 30 לירה בבקשה .

אחמד : הכבר הוּרַם(1) המסך ?

המשגיח : זה רק חמש דקות .

הפותחת : לשכה מספר ג׳ הנה פה . הרוצים אתם לפשוט את מעיליכם ? הרוצים אתם בתכנית ?
(בשעת ההפסקה) .

---

(١) رُفع .

הגברת : האולם מלא עד אֶפֶס מקום . ישנן תלבשות יפות מאד . הביטו נא שם בִּיָצִיעַ , גברת לבושה כחולים . האם אתה רוצה בַּמִּשְׁקֶפֶת שלי ?

אחמד : תודה .

סעיד : הנה האדון והגברת פ. על יד הַתִּזְמֹרֶת . הרואים אתם אותם

אחמד : רוצים אתם לְהִכָּנֵס אל האולם ?

הגברת : לא , מוטב להתהלך במסדרון . שם רואים קהל רב יותר .

סעיד : אמנם מצוינים הם השחקנים (המשחקים) . כלם ממלאים את תפקידיהם באפן מצוין .

אחמד : כבר מצלצלים . מוטב לקחת את בגדינו מהמִּלְבָּשָׁה ולא נצטרך לחכות בִּשְׁעַת היציאה .

הפותחת : מספר 20 הנה , רבותי (נותנים לו מַטְבֵּעַ(1) . תודה רבה .

تمرين — תַּרְגִּיל

הַמְשׂוֹחֲחִים(2) בשיחה זו , הקרובים הם זה לזה ? — באילה מלים אתה מַבִּיעַ(3) לאדם שהנך שמח לבקורו ? — הרק סעיד בלבד שמח לראות את בן דודו ? איפה היתה אֵשֶׁת סעיד בבוא אחמד ? — איך קוראים לעוזרת העובדת במטבח ? — מה היא עבודת המבשלת ? — מי מִלֵּא את מקום העוזרת ? — מדוע יצאה המבשלת — ? מה עשתה אחות המבשלת ? — לָמָּה הזמינה הגברת את בן דודה ? — מה כַּוָּנָתָהּ(4) מהזמנה זו ? — מה עושה המבשלת כדי לִבְחוֹן(5) את טעם המאכלים ? — הסרב אחמד להזמנת קרובתו ? — מה הציע(6) לעשות אחר הארוחה ? — למה הולכים לראות קומדיה ? — היש צרך לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ אחרי העבודה ? — המרבים סעיד ואשתו לצאת ? — מדוע

---

(١) قطعةنقدية (٢) المتحدثون (٣) تعبر (٤) قصدها (٥) لفحص (٦) اقترح .

אינם הולכים לפעמים קרובות אל התיאטרון ? — המשתעמם אתה כשאין לך מה לעשות ? — הנעים לָגור בִּשְׁכֵנוּת(1) אנשים המתלמדים לְפְרוֹט(2) על הפְּסַנְתֵּר(3) ? — איפה יְבַלּוּ את הערב : בתיאטרון , בקונצרט או בקולנוע ? — מה הם המַחֲזוֹת הַמּוּצָּגִים ? — הנשארה הגברת עם האדונים בְּעֵת שהם מְעַלְעֲלִים(4) בעתונים ? — לאן היא הלכה ? — על איזה מַכְשִׁיר(5) מבשלים את המאכלים ? — האוהב אתה את הַהֲלָצוֹת(6) ? — קרא בשם אחד מגדולֵי המְשַׂחֲקִים ואחת מגדולות המשחקות בזמן הזה ? — מדוע צריך להזמין מקומות בתיאטרון ? — מה עשו כדי להזמין מקומות ? — המוכרחים הם לסעוד בְּחִפָּזוֹן ? — מדוע עוד יש להם פְּנַאי(7) ? — ההלכו ברגל אל התיאטרון ? — השהו זמן רב בדרך ? — איפה מצאו את כרטיסיהם ? מה נתן להם המשגיח וכמה שלמו לו ? — מה מורה על תחלת ההצגה ? — האחרו לבוא ? — האחרו יותר מחמש דקות ? — מי הראה להם את מקומותיהם ? — המַכְבִּיד(8) עליך מעילך בתיאטרון ? — למה אנחנו נותנים אותו אל הפותַחַת ? — הרב הקהל באולם ? — איזו מלה מורה על זה ? — במה השתמשו כדי לראות היטב בתיאטרון ? — המצאו מַכָּרִים(9) בתיאטרון ? — הישבו בלשכה בשעת ההפסקה ? — הנכנסו אל האולם ? — מדוע בְּכְּרוּ(10) לטיל במסדרון ? — אודות מה דברו בטיולם זה ? — מה ספרו על המשחקים ? — את מה מְשַׁכֵּחַ(11) אותנו המשחק הטוב ? — מה מורה על סוף ההצגה ? — מה עשו לפני שובם הביתה ? — מדוע הִקְדִּימוּ(12) לקחת את מעיליהם ? — מדוע אמרה להם הפותחת « תודה » ?

---

(١) بجوار (٢)العزف (٣) البيانو (٤) يتصفحون (٥) آلة (٦) الفكاهات (٧) متسع من الوقت (٨) أيثقل (٩) معارف (١٠) فضلوا (١١) يُنسي (١٢) بكروا .

٢٦ – عند المريض : אֵצֶל הַחוֹלֶה

רוֹפֵא طبيب	רִפֵּא عالَج ، داوى	בְּדִיקָה فحص
חוֹלֶה مريض	שָׁב לְאֵיתָנוֹ	שִׁלְשׁוּל إسهال
בָּרִיא صحيح الجسم	استردّ عافيته	עֲצִירָה قبض الأمعاء
מַחֲלָה مرَض	הִבְרִיא صحّ	שֶׁמֶן קִיק زيت خروع
בְּרִיאוּת صحة ، عافية	מוּמְחֶה اختصاصي	מֵעַיִם أمعاء
רֹאשִׁי כּוֹאֵב לִי	רוֹקֵחַ صيدلي	קֵבָה معدة
رأسي يؤلمني	כָּאַב وجيع	דֹּפֶק نبض
חֹם / קַדַּחַת حمّى ، سخونة	כְּאֵב وجع ، ألم	קְלִינִיקָה عيادة
	פָּג הַכְּאֵב زال الألم	נָשַׁם تنفّس
תֵּאָבוֹן شهيّة	טִפֵּל בְּ عُني بـ ، عالج	עָצַר אֶת נְשִׁימָתוֹ
רְפוּאָה / תְּרוּפָה دواء علاج	בָּדַק فحص	قطع نفَسَهُ

محاورة : שִׂיחָה

אחמד : סוף סוף באת .
עלי : המְחַכֶּה אתה זה זמן רב ?
אחמד : לפחות שעה אחת .
עלי : הואיל נא לסלוח לי . לא ישנתי היטב בלילה שעבר . אינני מרגיש את עצמי בריא .
אחמד : באמת ! מה לך ?

עלי : אינִי יודע בעצמי . זה ימים רבים שראשי כואב לו וגם קדחת תוקפת(1) אותי .

אחמד : אבל עַל פִּי רוב(2) בריאותך טובה מאד ! היש לך תֵּאָבוֹן לאכילה ?

עלי : לא , אינִי יכול לטעום כלום .

אחמד : עליך ללכת לרופא .

עלי : כבר עשיתי זאת , אבל תְּרוּפוֹתָיו לא הוֹעִילוּ(3) מאומה .

אחמד : מה רשם לך ?

עלי : ראשית . צִוָּנִי(4) לקחת שמן-קיק , וימים אחדים אחר כך רָשַׁם לי רְפוּאָה להכינה אצל הרוֹקֵחַ .

אחמד : מי הוא הרופא שלך ?

עלי : רופא משפחתנו , הד"ר פ .

אחמד : זה הוא שרִפֵּא את אמי .

עלי : מה שלום אמך עכשיו ?

אחמד : מצבה הוּטַב(5) הרבה . תודה .

עלי : המוכרחת היא לשכב במטה ?

אחמד : לא , יכולה היא לקום וגם לצאת מעט אל הגן אם מזג - האויר אינו קר .

עלי : שָׂמֵחַ אני לָדַעַת כי שבה כִּמְעַט(6) לְאֵיתָנָהּ (לבריאותה) . השמעת דבר מה אודות סעיד ? מה מצבו ?

אחמד : הה ! מצבו לא הוטב כלל , אין כל תִּקְוָה(7) שֶׁיַּבְרִיא .

עלי : באמת ! אם כן יִשָּׁאֵר עִוֵּר .

אחמד : כך(8) חושב הרופא שלו .

עלי : איך התחילה מחלתו ?

אחמד : מִנְּעוּרָיו(9) היו עיניו כּוֹאֲבוֹת .

עלי : מדוע אינו שואל בעצת הרופא מ. שהוא מוּמְחֶה למחלות עינים ועושה נִפְלָאוֹת(10) בְּמִקְצוֹעוֹ(11) .

---

(١) تدام (٢) غالباً (٣) ما نفعت (٤) أوصاني (٥) تحسّن (٦) تقريباً (٧) أمـل (٨) هكذا (٩) من صباه (١٠) أعاجيب (١١) في مهنته .

אחמד : לא ידעתי אם כבר פָּנָה אֱלָיו או לא . אשאל אותו .

המרגיש אתה את עצמך בריא לְמַדַּי כדי לְטַיֵּל עכשיו ?

עלי : כן פָּג כאב ראשי .

אחמד : אם כן , הבה נצא !

تمرين — תַּרְגִּיל

מה נוֹשֵׂא(1) השיחה הַקּוֹדֶמֶת(2) ? — במה הִצְטַדֵּק(3) עלי על אשר נתן לידידו לחכות לו הַרְבֵּה ? — כמה חִכָּה לו ? — מדוע שכב עלי במטה זמן רב כל כך ? — היודע הוא מחלתו ? — הכואב לך הראש פעמים קרובות ? — הלא היה לך מעולם כאב שִׁנַּיִם ? — הֶחָשׁ כְּאֵב חזק בראשו סוֹבֵל(4) הרבה ? — מה הם סִימָנֵי(5) המחלה של עלי ? — החולה הוא לְעִתִּים קְרוֹבוֹת ? — מה יעץ לו ידידו ? — מה עשה הרופא הַמְטַפֵּל בידידו ? — איך הִכִּירוֹ ? — מה מצב אמו של אחמד ? — מתי יכול החולה לקום ממטתו ? — האם הִצְטַנַּנְתָּ(6) בימים האלה ? — מדוע אין אֵם אחמד יכולה לצאת בכל יום ? — השבה לבריאותה בִּשְׁלֵמוּת(7)? — מה אמר עלי בְּשָׁמְעוֹ כי אֵם ידידו התחילה מבריאה ? — מדוע נִזְכַּר(8) בסעיד ? — מה הוא שאל אודות סעיד ? — מה ענה לו אחמד ? — הֵיֵרָפֵא ממחלתו ? — מהי דַּעַת רופאו ? — איך התחילה מחלתו ? — מי הוא הרופא מ. ? — מה הָרְאָיָה(9) שד״ר מ. הוא רופא חָרוּץ(10) מאד ? — מה שלום עלי אחרי השיחה ? — העוֹדֶנּוּ(11) חָשׁ(12) בכאב ? — מה בדעת שני הידידים לעשות ?

---

(١) موضوع (٢) السابقة (٣) اعتذر . تنصل (٤) يقاسي (٥) علامات (٦) أخذتَ بردًا (٧) تمامًا (٨) تذكر (٩) الدليل (١٠) نشيط ، مجتهد (١١) ألا يزال (١٢) يحسّ

٢٧ — عند الطبيب : אֵצֶל הָרוֹפֵא

محاورة : שִׂיחָה

עלי : שלום , אדוני הרופא .

הרופא : שלום וברכה . על מה אתה מִתְאוֹנֵן(1) .

עלי : אני עיף . אין לי תאבון , ראשי כואב לי . לפעמים יש לי כאב בטן . אני מרגיש בחם , אדוני הרופא .

הרופא : פשוט את מעילך כדי שאבדוק אותך בדיקה טובה : הִשְׁתַּטַּח(2) על הספה הזאת אשר על יד החלון . נְשׁוֹם הרבה .

עלי : הגרון כואב לי , אדוני הרופא .

הרופא : אין דבר . עכשיו עֲצֹר את נשימתך .

עלי : מה אתה אומר , אדוני ?

הרופא : נשימתך טובה . נִרְאֶה(3) שקלקלת מעיך .

עלי : אתמול הוזמנתי לחתונת בן דודי ואכלתי יותר מדי .

הרופא : אתה צריך לשתות כף שמן קיק .

עלי : תן לי דבר אחר , בבקשה .

הרופא : החולה צריך לעשות כל מה שמְּצַוֵּהוּ הרופה .

עלי : לפעמים אני מרגיש צְמַרְמֹרֶת(4) .

הרופא : אני נותן לך פְּתַק רְפוּאָה(5) . לך תֵּכֶף אל בֵּית הַמִּרְקַחַת(6)

עלי : כמה אני חַיָּב(7) לך ?

הרופה : הבדיקה אצלי בעשר לירות , אך אקח ממך רק מַחֲצִית (חצי) הַשָּׂכָר .

עלי : תודה רבה לך . האלהים יַאֲרִיךְ את ימיך .

הרופא : שים לֵב על בריאותך . להתראות .

---

(١) تشكو (٢) تمدّدْ (٣) يبدو (٤) قشعريرة (٥) تذكرة الطبيب (روشتة) (٦) الصيدلية (٧) مدين .

٢٨ — الصناع وأدوات عملهم : בַּעֲלֵי מְלָאכָה וּכְלֵי עֲבוֹדָתָם

חַיָּט	خياط	פַּסָּל	نحّات	רַפָּד	منجّد
סַנְדְּלָר	حذّاء	צַיָּר	رسّام	מַחַט	إبرة
אֻשְׁכָּף	اسكاف	צַלָּם	مصوّر شمسيّ	מְכוֹנַת תְּפִירָה	آلة خياطة
נַפָּח	حدّاد	שָׁעָן , שֶׁעָן	ساعاتيّ	חוּטִים	خيوط
נַגָּר	نجار	נָהָג , נֶהָג	سائق	מַרְצֵעַ	مخرز
פֶּחָח	سبّاك	מְכוֹנַאי	ميكانيكي	קַרְדֹּם	قدوم
מַסְגֵּר	صانع الأقفال	חַשְׁמְלָאִי	عامل كهرباء	פַּטִּישׁ	مطرقة
זַגָּג	زجّاج	סַפָּר	حلاق	סַדָּן	سندان
צוֹרֵף	صانع	סַפְּרָן	كتبيّ	מַפֻּחָה	منفاخ
בַּנַּאי	بنّاء	אוֹפֶה	خبّاز	מַשּׂוֹר	منشار
צַבָּע	نقّاش ، دهّان	קַצָּב	قصّاب	דֶּבֶק	غراء
אִכָּר , פַּלָּח	فلاح	חֶנְוָנִי	بقال ، صاحب حانوت	מֶלְקָחַיִם	ملقط
חַקְלַאי	مزارع	צַיָּד	صيّاد	מַחֲרֵשָׁה	محراث
גַּנָּן	بستانيّ	דַּיָּג	صيّاد سمك	מַגָּל	منجل

החיט תופר לנו חליפות והתופרת תופרת שמלות . החיט משתמש בְמכונַת תפירה , במַחט ובחוטים . הסנדלר תופר מעוֹר נְעָלִים שונות . כְּלֵי

מלאכתו של הסנדלר הם : מרצע , צְבָת(1) , אֱמוּם(2) , מַסְמֵרִים , סכין מִבְרֶשֶׁת(3) , חוטים ופטיש . הסנדלר המתקן(4) וְהַמַּטְלִיא(5) טְלָאִים על הנעלים הַקְּרוּעוֹת(6) נִקְרָא אֻשְׁכָּף .

הַנַּפָּח עושה פַּרְסוֹת(7) , גַּרְזִנִּים(8) , פטישים . כלי מלאכתו הם : פטיש , סדן ומפחה .

הנגר עושה רהיטים : שלחן , כסא , מזנון , אָרוֹן(9) . הוא חוֹטֵב(10) את העצים בגרזן , מְנַסֵּר במשור , תּוֹקֵעַ(11) מסמרים בפטיש , מוציא אותם במלקחים וּמְדַבֵּק את חלקי הרהיט בדבק , בית מלאכתו נקרא נגריה .

הפחח עושה מִפַּח(12) דְּלָיִים(13) , פנסים , כפות . ומזלגות . הוא עושה מַרְזְבִים(14) למי הגשם .

הַמַּסְגֵּר עושה מַנְעוּלִים(15) , מפתחות . הוא עובד במסגריה . הזגג קוֹבֵעַ(16) שְׁמָשׁוֹת(17) בחלונות . הוא עובד בזגגיה .

הצורף עושה ומתקן כלי זהב .

הבנאי בונה בתים מִלְּבֵנִים(18) ומאבנים .

הַצַּבָּע צובע את הבנינים בְּצֶבַע . האכר חורש את האדמה במחרשה , קוצר את הַשִּׁבֳּלִים(19) בְּמַגָּל . הגנן מְטַפֵּל בגן . הַפַּסָּל עושה פְּסָלִים(20) . הַצַּיָּר עושה תמונות . הַצַּלָּם עושה תמונות אור . הַשָּׁעָן מתקן את השעונים . הַנֶּהָג נוהג את הַמְּכוֹנִית . המכונאי עוסק בַּמְּכוֹנָה(21) ויודע לתקן אותה . הַסַּפָּר גוזז שערות אנשים . הספרן עובד בַּסִּפְרִיָּה(22) . האופה אופה את הלחם בתנור . הַקַּצָּב מוכר בשר . החנוני הוא בעל חנות הַמַּכֹּלֶת(23) . בחנותו הוא מוכר צרכֵי מָזוֹן(24) . הַצַּיָּד צָד חיות וְהַדַּיָּג דָּג דגים . החשמלאי עוסק בעבודות החשמל .

---

(١) منزعة (٢) قالب (٣) فرجون (٤) المصلح (٥) والمرقع (٦) الممزقة (٧) نعال (٨) فؤوس (٩) خزانة (١٠) يشق (١١) يغرز (١٢) من صفيح (١٣) دلاء (ج :دلو) (١٤) مزاريب (١٥) أقفال (١٦) يثبت (١٧) ألواح زجاجية (١٨) من آجُر (١٩) السنابل (٢٠) تماثيل (٢١) بالآلة (٢٢) في المكتبة (٢٣) البقالة (٢٤) غذاء .

تمرين — תַּרְגִּיל

מה תופר לנו החיט ? — מי תופר את השמלות ? — האפשר לתפור בלי מכונת תפירה ? — ממה עשויות הנעלים ? — מי תופר אותן ? — מי מתקן את הנעלים הקרועות ? — במה משתמש הסנדלר ? — מי עושה את הפרסות ? — מה הם כלי הנפח ? — מי עושה לנו את הרהיטים ? — במה מדבק הנגר את חלקי הרהיט ? — איך קוראים לבית מלאכתו של הנגר ? — מי עושה את הדליים ? — האפשר לעשות שעונים מפח ? — מה היא עבודת המסגר ? — איפה הוא עובד ? — מי קובע את השמשות בחלונות ? — מה היא עבודת הצורף ? — מי בונה לנו את הבתים ? — במה בונים את הבתים ? — במה חורש האכר את אדמתו ? — במה קוצר הוא את השבלים ? — איך קוראים לאדם המטפל בגן ? — מה עושה הפסל ? הציר ? — הצלם ? — מי מתקן לנו את השעונים ? — איך קוראים לאיש הנוהג את המכונית ? — מה היא עבודת המכונאי ? — מי גוזז לך את שערותיך ? — ממי אתה קונה בשר ? לחם ? צרכי מזון ? — מה הַהֶבְדֵּל(1) בין צַיָּד לבין דַּיָּג ? — מי עוסק בעבודות החשמל ?

---

(١) الفرق .

٢٩ — في القرية : בַּכְּפָר

שָׂדֶה	حقل	מְלוּנָה	مرقد الكلب	קָצִיר	حصاد
צֶמַח	نبات	מַשְׂדֵּדָה	زحّافة	בָּצִיר	قطاف العنب
חִטָּה	حنطة	אֵת	معزقة	זָרַע	زرعَ
שְׂעוֹרָה	شعير	כֶּרֶם	كرْم	נָטַע	غرسَ
אָסָם	مخزن الغلال	מוֹרַג	نَوْرَج	זָרָה	ذرا
אֻרְוָה	اصطبل	גַּרְגְּרִים	حَبْ	דָּשׁ	درسَ (الحنطة)
רֶפֶת	زريبة	מִזְרֶה	مذراة	גֹּרֶן	جُرْن ، بيدر
לוּל	مأوى الدجاج	טַחֲנָה	طاحون	תֶּבֶן	تبن
שׁוֹבָךְ	مأوى الحمام	קֶמַח	دقيق	תְּבוּאָה	غلّة

בכפר אין רחובות רבים . הבתים קטנים ונמוכים . בתי הכפר בנויים עץ : הגגות מכוסים תבן או קְרָשִׁים(1) . על יד כל בית יש גן ירק . בכפר יש גנים . מאחורי הבתים יש שדות שעליהם צומחים חִטִּים , שעורים , דוּרָה , תפוחי - אדמה ועוד .

האנשים היושבים בכפר הם אכרים . האכר עובד את האדמה . ביתו של האכר קטן ונמוך : רק חדר אחד או שנים יש בביתו . שם הוא יושב עם כל בני ביתו ועושה את כל עבודותיו . לאכר יש בנינים אחדים בחצרו : אסם לַתְּבוּאה , ארוה לסוס , רפת לפרה , שבך ליונים ומלונה לכלב . בחצרו עומדת עֲגָלָה וכלי זריעה : מחרשה , משדדה , את ומוריגים . במחרשה הוא חורש את האדמה . את המחרשה מושכים הַשְּׁוָרִים או הסוסים .

(١) ألواح خشبية .

האכר חורש לזרוע . הוא חורש את האדמה . אחרי כן הוא זורע : זורק גרגרים באדמה . מן הגרגרים צומחות שִׁבֳּלִים . בשבלים יש גרגרים .

בקיץ קוצר האכר את השבלים במגל . אחרי הקציר הוא מְאַלֵּם אֲלֻמִּים(1) ומוביל אותן בעגלה אל הגרן . בגרן דשים את השבלים במוריגים .

את הגרגרים טוחן האכר בטחנה ועושה מהם קמח . מקמח אופים לחם .

تمرين — תַּרְגִּיל

היש רחובות רבים בכפר ? — היש בנינים גְּבוֹהִים(2) בכפר ? — ממה בנויים בתי הכפר ? — מה יש על יד כל בית ? — מה יש בשדות ? — מה קוראים לְתוֹשָׁבֵי(3) הכפר ? — מה היא עבודתו של האכר ? — איפה שם האכר את התבואה ? — במה קוצרים את השבלים ? — במה חורשים את האדמה ? — מה זורע האכר באדמתו ? — מתי קוצרים את השבלים ? — מה עושים אחרי הקציר ? — במה דשים את החטה ? — במה זורים את התבואה אחרי הַדַּיִשׁ(4) ? — איפה טוחנים את החטה ? — ממה עשוי הקמח ? — במה אופים את הלחם ?

---

(١) يحزم حزماً (٢) عالية (٣) لسكان (٤) الدراسة .

القسم الخامس

مقتطفات

من الصحف العبرية

חלק חמישי

לֶקֶט

מִן הָעִתּוֹנוּת הָעִבְרִית

פְּגִישַׁת (١) טיטו , נאצר ונהרו בבריוני

בלגראד , 15 — ביום ד׳ , 18 ביולי , יִוָּעֲדוּ(2) מרשל טיטו וקולונל עבד א־נאצר עם ראש מֶמְשֶׁלֶת(3) הודו , נהרו , העומד להגיע לבקור של יומים ביוגוסלביה . הַוְּעִידָה(4) תתקים בְּאִי(5) בריוני , מְעוֹן הקיץ(6) של נְשִׂיא(7) יוגוסלביה .

16 . 7 . 1956 « דבר »

المفردات :

(١) اجتماع (٢) يجتمعان (٣) حكومة (٤) المؤتمر (٥) في جزيرة (٦) مصيف (٧) رئيس .

מרכז מִסְחָרִי (١) יוקם בקהיר

קהיר , 15 (סי״ף) — הַהֶסְכֵּם(2) המצרי־סובייטי להקמת מרכז מסחרי סובייטי בקהיר וכן באלכסנדריה נחתם היום על ־ ידי (ע״י) עבד ־ אל פתאח חסן , סְגַן(3) מַזְכִּיר(4) במיניסטריון החוץ המצרי , ומר קיסלב , שַׁגְרִיר(5) ברית ־ המועצות (6) (בריה״מ) בקהיר .

16 . 7 : 1956 « דבר »

المفردات :

(١) تجاري (٢) الاتفاق (٣) مساعد (٤) سكرتير (٥) سفير (٦) الاتحاد السوفياتي .

נפתחו שיחות לְאִחוּד (1) כַּלְכָּלִי (2)

— מאת סופר (3) « הבקר » לעניני (4) הערבים —

בדמשק נפתחו אתמול השיחות לאחוד כלכלי בין סוריה וירדן בְּהֶתְאֵם(5) להסכם הָעֶקְרוֹנִי(6) בין המלך חוסין ובין נשיא סוריה, שוכרי קוותלי, בשעת בקורו האחרון בְּרַבַּת עַמּוֹן(7), — מודיעות תחנות הַשִּׁדּוּר(8) הערביות.

הוסכם על בחירת(9) וַעֲדָה(10) משותפת של מוּמְחִים(11) כדי לְהָנִיחַ(12) את הַיְסוֹדוֹת(13) להקמת האחוד בין שתי הארצות.

« הבקר » 30 . 7 . 1956

المفردات :

(١) لاتحاد (٢) اقتصادي (٣) مراسل (٤) لشؤون (٥) وفقاً (٦) المبدئي (٧) في عمان (٨) الاذاعة (٩) انتخاب (١٠) لجنة (١١) خبراء (١٢) لوضع (١٣) الأسس .

תָּכְנִית (1) צְבָאִית (2)

שגריר ירדן בבגדד מסר, כי תכנית צבאית עיראקית ירדנית כדי לעמוד בפני הַתְקָפַת־פֶּתַע(3) מִצַּד(4) ישראל על ירדן הונחה ב־12 ביוני, כאשר בקר בבגדד ראש מַטֵּה(5) הלגיון הירדני, הגנרל עלי אבו נוואר־מודיע ראדיו בירות.

« הארץ » 15 . 7 . 1956

المفردات :

(١) مشروع (٢) عسكري (٣) هجوم مفاجىء (٤) من جانب (٥) أركان

המרשלד : אעשה הכל

לְקִדּוּם (1) השלום במזרח הַתִּיכוֹן

ני־יורק (יו. פי.) ־ « אעשה כל מה שביכולתי כדי לְקַדֵּם את השלום במזרח התיכון » ־ הִכְרִיז(2) כָּאן(3) אֶמֶש(4) מזכיר האו״ם (אִרְגּוּן הָאֻמּוֹת הַמְּאוּחָדוֹת)(5) מר דאג המרשלד עם שובו מבקורו השני בָּאֵזוֹר(6) .

« הבקר » 29 . 6 . 1956

المفردات :

(١) لتعجيل (٢) أعلن (٣) هنا (٤) مساء أمس (٥) منظمة الامم المتحدة (٦) في المنطقة .

המתמרדים באלג׳יריה

אלג׳יר , 22 — 30 מוֹרְדִים(1) אלג׳יריים נֶהֶרְגוּ(2) בְּהִתְנַגְּשׁוּיוֹת(3) עם כּחוֹת(4) הַבִּטָּחוֹן(5) הצרפתיים ב — 24 השעות האחרונות . מִשְׁטֶרֶת(6) אלג׳יר הודיעה על מאסרם של 18 איש , שלדבריה היו אַחֲרָאִים(7) ל — 23 התקפות על אירופים ומושלמים מאז חדש פברואר שעבר .

« הבקר » 23 . 7 . 1956

المفردات :

(١) ثائرون (٢) قتلوا (٣) في اصطدامات (٤) قوات (٥) الأمن (٦) شرطة (٧) مسؤولون .

מְעֻבְּדִים (1) חוּקָּה (2) חדשה בהונגריה

וינה , 15 — אריק מולנר , מיניסטר הַמִּשְׁפָּטִים(3) ההונגרי , אמר אתמול שחוק בחירות חדש נמצא בְּתַהֲלִיךְ(4) הֲכָנָה(5) וכמו כן מְנַסְּחִים(6)

מחדש את הַמִּשְׁפָּט(7) הַפְּלִילִי(8) וְהָאֶזְרָחִי(9) — נמסר על ידי רדיו בודאפשט .

בשדור נאמר שמנסחים מחדש את כל חוקי הונגריה ויוכנסו בהם תִּקּוּנִים(10) בְּמִדַּת(11) הצרך .

« הצופה » 16 . 7 . 1956

المفردات :

(١) يهيئون (٢) دستور ، قانون (٣) العدل (٤) في طريق (٥) إعداد (٦) يسوّدون (٧) القانون (٨) الجزائي (٩) والمدني (١٠) تعديلات (١١) بقدر .

מיניסטר החוץ היפני הגיע למוסקובה

מוסקובה , 9 — שר החוץ היפני , מר מאמורו שיגאמיטסו , הגיע לכאן היום בדרך האויר כדי לְחַדֵּשׁ את שיחות השלום הסובייטיות-יפניות שֶׁנִּכְשְׁלוּ(1) בלונדון במרס שעבר .

דּוֹבֵר(2) יפני אמר כי עדיין יֵשׁ(3) לְהַחֲלִיט(4) אם שתי הַמְּדִינוֹת(5) צריכות לחתום על חוֹזֶה(6) שלום , או שאפשר לְהִסְתַּפֵּק(7) בְּהַחֲלָפַת(8) שגרירים בִּלְבַד(9) .

הדובר השיב , כי שאלת תְּבִיעוֹתֶיהָ(10) הטריטוריאליות של יפאן מוֹסִיפָה לִהְיוֹת(11) בְּעָיָה(12) רָאשִׁית(13) .

« הבקר » 30 . 7 . 1956

المفردات :

(١) التي أخفقت (٢) ناطق (٣) يجب (٤) تقرير (٥) الدول (٦) عقد (٧) الاكتفاء (٨) بتبادل (٩) فحسب (١٠) مطالبها (١١) مازالت تؤلف (١٢) مشكلة (١٣) رئيسية .

נְצִיגֵי[1] רוסיה במזרח התיכון לועידה במוסקובה

— מאת סופר « הבקר » לעניני הערבים

ועידה של הנציגים הדיפלומטיים של ברית המועצות במזרח התיכון כדי לָדון(2) על יַחֲסֵי(3) רוסיה עם מדינות האזור , תתקים בימים הקרובים במוסקובה — זאת מוסרת סוֹכְנוּת הַמּוֹדִיעִין(4) הערבית .

מר סרגי קיקטייב , הַצִּיר(5) הסובייטי בלבנון , עומד לצאת למוסקובה . לפי בקשת ממשלתו , כדי לדון על יחסי שתי הארצות . גם צירי רוסיה בדמשק וקהיר הוּזְמְנוּ(6) למוסקובה .

« הבקר » 19 . 7 . 1956

المفردات :

(١) ممثلو (٢) للتداول (٣) علاقات (٤) وكالة الأنباء (٥) الوزير المفوض (٦) دُعيا .

בולגנין : שלזיה לא תנותק[1] מפולין

ורשה , 27 (יו . פי) — ראש ממשלת ברית המועצות , מארשל בולגנין הכריז כאן אמש כי שִׁטְחֵי(2) שלזיה ורודר–ניסה « יִשָּׁאֲרוּ(3) לָנֶצַח(4) בידי פולניה ולא יוחזרו עוֹד(5) לגרמנים » .

בִּנְאוּם(6) לפני הֲמוֹן(7) פועלים בסטלינגרד שבשלזיה , קרא מר בולגנין אִגֶּרֶת(8) מִשַּׂר הַהֲגָנָה(9) הסובייטי המרשל ג׳וקוב , שֶׁבָּהּ נאמר כי « שלזיה וְהַגְּבוּלוֹת(10) המערביים יהיו תמיד פולניים » .

« הבקר » 29 . 7 . 1956

المفردات :

(١) تنفصل (٢) أراضي (٣) تظل (٤) إلى الأبد (٥) بعد الآن (٦) في خطاب (٧) جمهور (٨) رسالة (٩) الدفاع (١٠) والحدود .

נְסִיגַת (١) המע. ב–אחרי דיוני אַ־צוֹת הַבְּרִית(٢)–בריטניה

מאת סופר « הבקר » בלונדון

לונדון , 21 — חוגֵי(3) משרד החוץ הבריטי מַדְגִישִׁים(4) כי נסיגת המערב מהשתתפות בְּמִמּוּן(5) סֶכֶר(6) אסואן באה לאחר הִתְיַעֲצוּיוֹת(7) אנגלו-אמרקניות וכי הַהַחְלָטָה(8) נתקבלה(9) בְּמְשׁוּתָף(10) .

חוגי משרד החוץ הבריטי מְצַיְּנִים(11) , כי לפי דעת מומחים כלכליים אין מצרים יכולה לבנות את הסכר וּבְעֵת וּבְעוֹנָה אַחַת(12) לשלם תמורת המלחמה הקרה .

22 . 7 : 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) عدول (٢) الولايات المتحدة (٣) أوساط (٤) يؤكدون (٥) في تمويل (٦) سد (٧) مشاورات (٨) القرار (٩) اتخذت (١٠) بالاشتراك (١١) يذكرون (١٢) وفي آن واحد .

הצהרת שפילוב על מַסַּע הַיְדִידוּת

מוסקובה , 21 (יו . פי .) — שר החוץ הסובייטי , מר דימיטרי שפילוב , הִפְרִיךְ(1) היום את הַשְּׁמוּעוֹת(2) כְּאִילוּ(3) בריה״מ החלה לנהל מַסַּע(4) יְדִידוּת(5) חדש כְּלַפֵּי(6) ישראל .

« אין לנו כל ענין מיוחד בישראל » , אמר שר החוץ הסובייטי בפני קְבוּצַת(7) עתונאים מערביים בְּמְסִבַּת(8) קַבָּלַת פָּנִים(9) שהתקימה היום בשגרירות הבלגית .

« עֶמְדָּתֵנוּ(10) היא כי יש לְהָפִיג(11) את המְתִיחוּת(12) הַבֵּין-לְאוּמִית(13) בכל מקום וּבִכְלָל זאת(14) גם במזרח התיכון » , הוֹסִיף(15) מר שפילוב .

22 . 7 . 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) دحض (٢) الاشاعات (٣) كأنما (٤) حملة (٥) صداقة (٦) نحو (٧) فريق (٨) في حفلة (٩) استقبال (١٠) موقفنا (١١) تخفيف (١٢) التوتر (١٣) الدولية (١٤) بما في ذلك (١٥) أضاف .

« פראבדה » : בריה״מ מוּכָנָה(1) לְהֵעָנוֹת(2) למצרים

מוסקובה , 29 — עתון המִפְלָגָה(3) הקומוניסטית הסובייטית « פראבדה » כותב היום , כי בריה״מ מוכנה לכל « בקשה מעשית » מצד מצרים לְסִיּוּעַ(4) כַּלְכָּלִי(5) .

העתון אינו מזכיר כל מִפְעָל(6) מיוחד או תכנית פִּתּוּחַ(7) מְסוּיֶּמֶת (8) שמצרים מבקשת לְבַצֵּעַ(9) בעתיד , אַךְ(10) הוא קוֹשֵׁר(11) את דבריו בְּהַבָּעַת (12) תְּמִיכָה(13) לִתְפִישַׂת(14) תְּעָלַת(15) סואץ על ידי מצרים .

30 . 7 . 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) مستعدة (٢) لتلبية (٣) الحزب (٤) لعون (٥) اقتصادي (٦) مشروع (٧) إنعاش (٨) معينة (٩) التنفيذ (١٠) لكن (١١) يربط (١٢) باعراب (١٣) تأييد (١٤) لاحتلال (١٥) قناة .

ראש ממשלת בלגיה לבקור בבריה״מ

בריסל ׳ 14 — ראש ממשלת בלגיה , א. ואן אקר , ושר החוץ שלו , פאול הנרי ספאק , נֶעֱנוּ(1) להזמנתה של הממשלה הסובייטית לבקר בברית המועצות לְשֵׁם(2) שיחות על בעיות המְעֻנְיָנוּת(3) את שני הצדדים - נאמר בְּהוֹדָעָה(4) רשמית שנִתְפַּרְסְמָה(5) בליל שבת על-ידי משרד החוץ הבלגי .

בהודעה נאמר , שהמְדִינָאִים(6) הבלגיים יסעו למוסקובה בראשית חדש אוקטובר .

« קול העם » 15 . 7 . 1956

المفردات :

(١) لبّيا (٢) من أجل (٣) التي تهم (٤) في بلاغ (٥) التي نشرت (٦) أن الساسة .

מתיחות בבורמה

ראנגון , בורמה , 15 (יו. פי.) — כחות צבאיים בורמיים הוּצְבוּ(1) לְאֹרֶךְ(2) הגבול בורמה־סין הקומוניסטית , לְאוֹר רִכּוּזֵי(3) הכחות הקומוניסטיים באזור — נמסר בידיעות שהגיעו לכאן היום .

בידיעות נאמר כי בורמה הציבה כחות צבאיים לארך הגבול . במקום כחות המשטרה , בִּתְגוּבָה(4) לרכוזי הכחות הקומוניסטיים . לא נרמז על סַכָּנַת(5) תּוֹקְפָנוּת(6) כל שהיא .

« הצופה » 16 . 7 . 1956

المفردات :

(١) رُكِّزوا (٢) على طول (٣) تركيزات (٤) رداً (٥) خطر (٦) عدوان .

פייסל ללונדון לבקור רשמי

לונדון , 15 — רחובות לונדון מִתְקַשְּׁטִים(1) בִּדְגָלִים(2) בשעה שאנגליה מִתְכּוֹנֶנֶת(3) להקביל את פני פייסל מלך עיראק העומד להגיע הֵנָּה(4) לבקור רשמי של ארבעה ימים , בשבוע הבא .

זה יהיה בקורו הרשמי השני של המלך בן העשרים . הוא היה אוֹרְחָהּ של אליזבט המלכה לשבוע ימים בשנת 1952 .

המלך פייסל העומד להגיע בְּחֶבְרַת(5) עבדול אלאה יתקבל בתחנת הרכבת ויקטוריה על ידי המלכה אליזבט ובעלה הַנָּסִיךְ(6) מאידנבורג בהגיעו ביום השני אחר הצהרים . המלכה תַּעֲרוֹךְ(7) בערב סעודה בְּאַרְמוֹן(8) בוקינגהאם לְכָבוֹד(9) פייסל .

16 . 7 . 1956 « הצופה »

المفردات :

(١) ترْدان (٢) بأعلام (٣) تستعد (٤) إلى هنا (٥) برفقة (٦) الأمير (٧) تقيم (٨) في قصر (٩) لتكريم .

מיקויאן נִפְגַּשׁ'' עם טיטו

בלגרד , 22 — אנסטאס מיקויאן , סגן ראשון לראש הממשלה הסובייטי , הגיע אתמול בְּאֹרַח(2) בלתי צָפוּי(3) למעון הקיץ של נשיא יוגוסלביה המרשל טיטו באי בריונו שבים האדריאטי לבקור של יומים — מודיעה סוכנות הַיְדִיעוֹת היוגוסלבית הרשמית « טאניוג » .

מר מיקויאן הגיע מבודפסט , מקום שם ערך שיחות עם מַנְהִיגֵי(4) הממשלה ההונגרית .

23 . 7 . 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) اجتمع (٢) بصورة (٣) متوقع (٤) زعماء .

מרוקו בקשה להתקבל לאו"ם

ניו־יורק , 14 — מרוקו הגישה בַּקָּשָׁה(1) לְהתקבל כַּחֲבֵרָה(2) באו"ם . הבקשה נִכְלְלָה(3) במכתב מאת מיניסטר החוץ המרוקני , אחמד בלאטראג' , אל הַמַּזְכִּיר(4) הַכְּלָלִי של האו"ם , דאג האמרשולד .

מַשְׁקִיפִים(5) סבורים שהמדינות האסיאתיות־אפריקניות , המהוות מִבְּחִינָה(6) מספרית את הקבוצה החזקה ביותר באו״ם , יַצְלִיחוּ(7) להביא לידי אִשּׁוּר(8) בקשתה של מרוקו .

מוֹעֶצֶת הַבִּטָּחוֹן(9) צריכה קֹדֶם־כֹּל(10) לדון בבקשה זו . המועצה צריכה לתת את אשורה לפני שֶׁהָעֲצֶרֶת הַכְּלָלִית(11) של האו״ם תוכל לבחור בחברה חדשה .

15 . 7 . 1956 « הצופה »

المفردات :

(١) طلب (٢) كعضوة (٣) أُدمجت (٤) الأمين العام (٥) مراقبون (٦) من وجهة (٧) ينجحون (٨) تصديق (٩) مجلس الأمن (١٠) قبل كل شيء (١١) الجمعية العمومية .

חרושצ׳וב מַזְהִיר (1) מפני צְעָדִים (2) צבאיים

לונדון , 31 (יו . פי .) המזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית , מר ניקיטה חרושצ׳וב , הזהיר היום את המערב מפני נְקִיטַת(3) צעדים « כִּמְעַט(4) צבאיים » נגד מצרים בְּעִקְבוֹת(5) הַלְאָמָתָהּ(6) את תעלת סואץ בִּנְאוּם(7) שנשא באיצטדיון לושינסקי , וְהוּקְלַט(8) ברדיו מוסקובה .

1 . 8 . 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) يحذّر (٢) خطوات (٣) اتخاذ (٤) شبه (٥) على أثر (٦) تأميمها (٧) في خطاب (٨) والتُقط .

18 נהרגו בְּהִתְפּוֹצְצוּת (١) בארה״ב

טקסס, ארה״ב, 30 (יו. פי) — 18 איש נהרגו ו 31 נִפְצְעוּ(2) בהתפוצצות גדולה שֶׁאֵירְעָה(3) ביום א׳ בטקסס ארה״ב בְּבֵית-זִקּוּק(4) מקומי. הַדְּלֵיקָה(5) שֶׁפָּרְצָה(6) בעקבות ההתפוצצות, נראתה במרחק של כמה מילין ממקום הָאָסוֹן(7).

31 . 7 . 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) في انفجار (٢) جُرحوا (٣) التي حدثت (٩) في معمل تكرير (٥) الحريق (٦) التي شبت (٧) الكارثة .

לבנון מְבָרֶכֶת (١) את מצרים

בירות, 30 (סי״ף) — פֶּה אֶחָד(2) וּבַאֲוִירָה(3) של הִתְלַהֲבוּת(4) הִצְבִּיעַ(5) הפרלמנט הלבנוני על הַצָּעַת(6) ועדת החוץ לברך את מצרים על הלאמת תעלת סואץ. ראש הממשלה הִצְהִיר(7) כי תמיכת לבנון במצרים אינה מִתְבַּטֵּאת(8) בְּמִלִּים(9) בלבד אלא תתורגם גם במעשים בְּמִקְרֶה(10) הַצֹּרֶךְ(11).

31 . 7 . 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) تحيي (٢) بالاجماع (٣) وفي جو (٤) حماس (٥) صوّت (٦) اقتراح (٧) صرّح (٨) تتجلى (٩) بأقوال (١٠) في حالة (١١) الضرورة .

חִלּוּפֵי גַּבְרֵי (1) בממשלת הונגריה

בודפסט , 30 (יו. פי.) — בֵּית הַנִּבְחָרִים(2) ההונגרי אֲשֶׁר היום , עִם כִּנּוּס(3) מוֹשָׁבוֹ(4) הראשון לאחר הִתְפַּטְּרוּתוֹ(5) של מאתיאס , מִכָּל תַּפְקִידָיו(6) המפלגתיים והממשלתיים , שׁוּרַת(7) חלופים בממשלתו של אנדריאס .

הורברט נִתְמַנָּה(8) לשר החוץ במקום בולדוצקי . כֵּן(9) התחלפו שרי הַתַּעֲשִׂיָּה הַחִימִית(10) , הַחִנּוּךְ(11) , הַמָּזוֹן(12) , הַמִּכְרוֹת(13) והאנרגיה הָאָטוֹמִית(14) .

« הבקר » 31 . 7 . 1956

المفردات :

(١) تنقلات (٢) مجلس النواب (٣) عقد (٤) دورته (٥) استقالته (٦) مهامه (٧) سلسلة (٨) عُين (٩) كذلك (١٠) الصناعة الكيمائية (١١) التربية (١٢) الغذاء (١٣) المناجم (١٤) الذرية .

צרפת קוראת לְחֵרֶם (1) בֵּינְלְאוּמִי (2) על מצרים

לונדון , 30 — צרפת הציעה היום , בעת דיוני נציגי שלש מַעֲצָמוֹת(3) המערב בלונדון בְּדָבָר(4) הלאמת תעלת סואץ , חרם בינלאומי מוּחְלָט(5) על מצרים — על כך נודע מִמְּקוֹרוֹת(6) צרפתיים מְהֵימָנִים(7) .

« הבקר » 31 . 7 . 1956

المفردات :

(١) لمقاطعة (٢) دولي (٣) دول (٤) بشأن (٥) بات (٦) من مصادر (٧) موثوقة .

בירנס יַמְשִׁיךְ (1) בתפקידו

מרכז הא"ום, 2 (ס"יק) —

המזכיר הכללי של או"ם, מר דאג האמרשלד, הכריז היום בְּמְסִבַּת עִתּוֹנָאִים(2) בתשובה לשאלה, כי לא קבל שום דרישה מאת שום ממשלה לָשִׂים קֵץ(3) לְכְהוּנַת(4) הגנרל בירנס, ראש משקיפי הא"ום. מר האמרשלד צין כי תֹּקֶף(5) הַמַּנְדָּט(6) של הגנרל בירנס פָּג(7) בסוף השנה.

« הבקר » 3.8.1956

المفردات :

(١) يواصل (٢) في مؤتمر صحفي (٣) لوضع حدّ (٤) لخدمة (٥)مفعول (٦) الانتداب (٧) ينتهي .

לונדון: לא נְסַפֵּק (1) נֶשֶׁק (2) לישראל

לונדון. 1 (יו. פי.) —

סגן שר החוץ הבריטי לענינים פרלמנטריים, הלורד ג'ון הופ, מסר היום בבית הנבחרים, בתשובה לִשְׁאֵלְתָּא(3), כי בריטניה לא תספק נשק מודרני לישראל, עַל אַף(4) הלאמת תעלת סואץ בידי מצרים.

« המדיניות הבריטית בשאלת הנשק », אמר הופ, « מְבוּסֶסֶת(5) על ההצהרה הַמְּשׁוּלֶשֶׁת(6) משנת 1950, הַמִּתְיַחֶסֶת(7) אל הַסִּכְסוּךְ(8) הישראלי-ערבי. הלאמת תעלת סואץ אינה מתיחסת לסכסוך זה ».

« הבקר » 2.8.1956

المفردات :

(١) نزوّد (٢) سلاح (٣) لاستفتاء (٤) بالرغم (٥) ترتكز (٦) الثلاثية (٧) التي تنتمي (٨) النزاع .

1700 חַיָּלִים (١) בריטיים הגיעו לעדן

אניה עֲמוּסָה(2) ב־2700 חילים בריטיים הגיעה היום לנמל עדן בדרכה לתעלת סואץ . משקיפים בלונדון עוקבים בְּעִנְיָן(3) כיצד תהיה תְּגוּבַת(4) מצרים למעבר אניה זו בתעלה .

« הבקר » 31 . 7 . 1956

المفردات :

(١) جنود (٢) مشحونة (٣) باهتمام (٤) رد فعل .

אילת יִוָּעֵד (١) עם לויד

(מאת סופר « הבקר » בלונדון)

לונדון , 30 — שגריר ישראל בבריטניה מר אליהו אילת עוֹמֵד לְהִפָּגֵשׁ(2) השבוע עם שר החוץ הבריטי מר סלוין לויד לשיחה על הַמַּשְׁבֵּר(3) בסואץ בְּתֹם(4) דיוני נציגי שלש מעצמות המערב בלונדון על עמדתן בעקבות הלאמת חברת תעלת סואץ על ידי מצרים .

בֵּינְתַיִם(5) מתנהלות שיחות בְּדֶרֶג(6) נמוך יותר בין שגרירות ישראל בלונדון וה « פורין אופיס » הבריטי בענין זה .

שגריר מצרים בלונדון בקר היום במשרד האוצר הבריטי ותבע שִׁחְרוּר(7) שטרלינגים לשם קִיּוּם(8) השגרירות .

« הבקר » 31 . 7 . 1956

المفردات :

(١) يجتمع (٢) على وشك أن يجتمع (٣) الأزمة (٤) لدى انتهاء (٥) في هذه الأثناء (٦) في مستوى (٧) إفراج (٨) بقاء (نفقات) .

מאירסון : נְקַדֵּם בִּבְרָכָה(1) בקור שפילוב

ישראל תקדם בברכה בקור של מר שפילוב או של כל מנהיג סובייטי אחר , — הודיעה אמש בכנסת שרת החוץ בתשובה לשאלתא על דרך הַזְמָנַת(2) שר החוץ הסובייטי לבקור בישראל .

19 . 7 . 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) نرحب (٢) دعوة .

רֹאשׁ הַמַּטֶּה הַכְּלָלִי(1) (הרמכ"ל) הסורי החדש

להתיעצות בירדן

— מאת סופר « הבקר » לעניני הערבים —

תופיק נזאם א־דין , הרמטכ"ל הסורי החדש , עומד לבקר בקרוב בירדן כדי לדון עם הרמטכ"ל בירדן עלי אבו נוואר על הבעיות הצבאיות בין ירדן וסוריה — מודיע « פלשתין » . זה יהיה הבקור הראשון של הרמטכ"ל הסורי לאחר הַדְּחָתוֹ(2) של הרמטכ"ל שוקייר .

18 . 7 . 1956 « הבקר »

المفردات :

(١) رئيس الأركان العامة (٢) تحيته .

צ׳כיה הציעה נשק לתימן

מִשְׁלַחַת(1) צ׳כיה הציעה למכור נשק לתימן - הכריז האמיר סיף אל אסלאם אל בדר , יוֹרֵשׁ - הָעֶצֶר(2) התימני , שהגיע לבירות לאחר בקור ברוסיה וצ׳כיה . כן הודיע על הסכם עם ברית המועצות , לְפִיו(3) יְסַיְּעוּ(4) הסובייטים בפתוח מִפְעָלִים(5) כלכליים בתימן . לצרך זה תפתח ברית המועצות מִשְׂרָד(6) מיוחד בתימן .

« הבקר » 27 . 7 . 1956

المفردات :

(١) بعثة (٢) ولي العهد (٣) بموجبه (٤) يساعدون (٥) مشروعات (٦) مكتب .

« איזבסטיה » : אין שִׁנּוּי ׳ בידידות עם ערב

לונדון , 26 — עתון דממשלה הסובייטית « איזבסטיה » הִכְחִישׁ(2) היום את דברי הַתַּעֲמוּלָה(3) האמרקנית « שרוסיה הסובייטית הִסְתַּלְּקָה(4) מידידותה עם מדינות ערב וְשִׁנְּתָה(5) את מְדִינִיּוּתָהּ(6) במזרח התיכון .

« הבקר » 27 . 7 . 1956

المفردات :

(١) تبديل (٢) كذّب (٣) الدعاية (٤) تخلت (٥) وبدّلت (٦) سياستها .

האמרשלד תובע הַפְסָקַת הָאֵשׁ (1)

ג'ניבה , 26 (יו . פי .) — מזכיר האו"ם מר דאג האמרשלד פנה היום בקריאה נִמְרֶצֶת(2) לישראל ולמדינות ערב לְקַיֵם(3) את הִתְחַיְבוּיוֹתֵיהֶם(4) להפסקת אש שנתנו לו בבקורו במזרח התיכון , לאחר מקרי הַפְּגִיעָה(5) במשקיפי האו"ם בַּהִתְנַגְּשׁוּיוֹת(6) שאירעו אתמול בין כחות ישראל וירדן .

" הבקר " 27 . 7 . 1956

المفردات :

(١) إيقاف النار (٢) شديدة (٣) لتنفيذ (٤) التزاماتهم (٥) الاعتداء (٦) في الاصطدامات .

מוֹחֶה (1) נגד הסכם הנפט רוסיה־ישראל

— מאת סופר " הבקר " לעניני הערבים —

בִּמְחָאָה(2) על חתימת הסכם הנפט בין רוסיה וישראל יצא ראש ממשלת לבנון , עבדאללה אל־יאפי , בשיחה עם העתון הבירותי " אל ג'רידה » . פְּעוּלָה(3) זו־הִדְגִּישׁ(4) אל יאפי־מְעוֹרֶרֶת(5) תִּמָּהוֹן(6) בִּיחוּד(7) לאחר שהרוסים הִפְגִּינוּ(8) את ידידותם כלפי הערבים .

אליאפי גִּלָּה(9) כי בזמן בקורו של שר החוץ הסובייטי מר שפילוב בבירות , הוא סֵרֵב(10) לְהַבְטִיחַ(11) כי רוסיה לא תתן עֶזְרָה(12) לישראל . אל יאפי הודיע כי ממשלת לבנון תָּבוֹא בִּדְבָרִים(13) עם יֶתֶר(14)

מדינות ערב כדי להגיש מחאה משותפת לרוסיה על אמוץ(15) קְשָׁרֶיהָ(16) עם ישראל .

" הבקר " 20 . 7 . 1956

المفردات :

(١) يحتج (٢) باحتجاج (٣) عملية (٤) أكد (٥) تثير (٦) دهشة (٧) بوجه خاص (٨) أظهروا (٩) أبدى (١٠) رفض (١١) أن يعد (١٢) معونة (١٣) تفاوض (١٤) سائر (١٥) توثيق (١٦) علاقاتها .

הרוסים מציעים ועידת אטום

ממוסקובא נמסר . כי הממשלה הסובייטית הציעה אתמול לקים ועידה נוֹסֶפֶת(1) לדיון בנצול האנרגיה האטומית לצרכי שלום , והזמינה את ארה״ב להשתתף בועידה זו . בהודעה הסובייטית , שנמסרה לַשַּׁגְרִירוּיוֹת(2) המערביות במוסקובה נאמר , כי ועידה כזו צריכה לדון בהקמתו של ארגון אירופי לנצול האנרגיה האטומית לצרכי שלום , בהשתתפותן של כל מדינות אירופה הַמְּעוּנְיָנוֹת(3) בכך , לְרַבּוֹת(4) ארה״ב .

" הבקר " 15 . 7 . 1956

المفردات :

(١) إضافية (٢) للسفارات (٣) المعنية (٤) لاسيما .

נאצר החליט לְפוֹצֵץ(1) התעלה

קהיר , 11 — עתונו של מי שהיה שר הַהַדְרָכָה(2) הלאומית(3)

המצרי המיג'ור צלאח סאלם , " א־שעב " , חזר אתמול על איומו מלפני ימים מספר , לפוצץ את תעלת סואץ במקרה של הִתְנַקְּשׁוּת(4) מווינת . מקורות מהימנים מוסרים . כי החלטה זו נתקבלה ע"י (על־ידי) ישיבה של הקבינט המצרי , בראשותו של עבדול נאצר .

" הבקר " 12 . 8 . 1959

المفردات :

(١) نسف (٢) الارشاد (٣) القومية (٤) عدوان .

מצרים מְגַיֶּסֶת (1) חַיִל (2) מִלּוּאִים (3)

עתוני מצרים מודיעים , בשם דובר מְפַקֶּדֶת(4) הצבא המצרי , כי ביומים האחרונים נקראו לְשֵׁרוּת(5) ארבעה אלפים מחַיָּלֵי(6) המלואים והועברו לאזורים שונים . מְצַפִּים(7) כי בימים הקרובים יגויסו חילי מלואים נוספים . אתמול נֶעֱרַךְ(8) תִּמְרוֹן(9) הג"א (הִתְגּוֹנְנוּת אֶזְרָחִית(10)) באזור התעלה , התמרון הִקִּיף(11) את הערים פורט־סעיד , אסמאעיליה וסואץ . היום תּוּפְגַּז(12) אלכסנדריה מן האויר . מודיע רדיו קהיר .

ביום חמישי תּוּכְרַז בכל רְחָבֵי מצרים שביתה כללית כמחאה על כנוס הועידה בלונדון . שביתות מחאה כלליות תֵּעָרֵכְנָה גם בְּיֶתֶר(13) מדינות ערב כְּאוֹת(14) תמיכה בַּכַּת(15) הצבאית במצרים . אתמול נמסר על הפגנה ושביתה בסוריה .

קהיר , 14 (יו . פי .) — שמונה מדינות ערביות ־ מצרים , סעודיה , עיראק , ירדן , לבנון , תימן , לוב וסוריה ־ הגיעו היום לכלל החלטה , כי הן תראינה את עצמן במצב מלחמה בארח אוטומטי עם בריטניה וצרפת במקרה שמדינות אלו תאחזנה בפעולות צבאיות נגד מצרים בשאלת תעלת סואץ . מסרו כאן היום מקורות יודעי דבר .

" הבקר " 15 . 8 . 1959

المفردات :

(١) تجنّد (٢) قوة (٣) احتياط (٤) قيادة (٥) للخدمة (٦) من جنود (٧) يتوقعون (٨) أقيم (٩) مناورة (١٠) دفاع مدني (١١) شمل (١٢) تقصف (١٣) في سائر (١٤) كعلامة (١٥) بالفئة .

זורין תוקף וְד.חֶה⁽¹⁾ תכנית המערב

לונדון , 27 (יו. פי.) — ההצעות מ — 2 באוגוסט בדבר פִּקּוּחַ(2) אוירי וְקַרְקָעִי(3) למניעת הַתְקָפַת-פֶּתַע הוקעו(4) היום על - ידי מר ולריאן זורין , הנציג הסובייטי בועידת פֵּרוּק הַחִמּוּשׁ(5) המקימת את דיוניה בלונדון .

בנאום בן 7.500 מלה שנשא בְּמִסְגֶּרֶת(6) וְעָדַת הַמִּשְׁנֶה(7) של ועדת האו"ם לפרוק החמוש תקף מר זורון את ההצעות המערביות ואמר כי התכנית המערבית לאפשר טיסות(8) מעל לכל הטריטוריה של ארה"ב ובריה"מ (ברית המועצות) אינה אלא תמרון שֶׁמְּגַמָּתוֹ(9) לְהַסִּיחַ אֶת תְּשׂוּמַת הַלֵּב(10) מן הבעיות הדחופות של פרוק החמוש לְהַשִּׂיג(11) חפש פעולה מוחלט בשביל שֵׁרוּת הַמּוֹדִיעִין(12) הצבאי המערבי למען האינטרסים של ההכנות לתקפנות .

« בָּרוּר(13) — ממשיך מר זורין — שמגמתה של הצעה אמרקנית וו היא , לאסוף אינפורמציה לצרכי שרות האינטלג'נס . הדבר אינו מוליך לשפור אלא לְהַחְרָפָה(14) במצב הבינלאומי , ומגמתו לשרת את הַמַּטָּרָה(15) של ההכנות למלחמה תקפנית ולא לְסַלֵּק(16) את סכנת המלחמה » .

« הבקר » 28 . 8 . 1957

المفردات :

(١) ويرفض (٢) إشراف (٣) وأراضي (٤) استنكرت (٥) نزع السلاح (٦) ضمن (٧) اللجنة الفرعية (٨) تحليقات جوية (٩) الذي غايته (١٠) صرف

الانتباه (١١) للحصول على (١٢) خدمة الاستعلامات (١٣) واضح (١٤) الى
تفاقم (١٥) الهدف (١٦) إزالة .

לויד דן בבלגרד בבעיות המזרח התיכון

בלגראד . 5 — עניני המזרח התיכון ובעית פרוק החמוש היו שני הנושאים העקריים שהועלו לדיון על ידי שר החוץ הבריטי . מר סלוין לויד . כאשר נפגש כאן היום עם שר החוץ היוגוסלבי מר קוצ'ה פופוביץ' . לשם החלפת הַשְׁקָפוֹת(1) על המצב הבינלאומי .

לאחר שבעית המזרח התיכון הועלתה על ידי הצד היוגוסלבי הביע מר לויד את דעתו . כי מקור המתיחות בחלק עולם זה הוא הסכסוך הערבי — ישראלי . ואת הסכסוך הזה יֵשׁ לְיַשֵּׁב(2) לפני שאפשר יהיה לקוות לְהַשְׁכָּנַת(3) שָׁלוֹם שֶׁל קֶבַע(4) בחלק עולם זה . הוא הוסיף כי מערב אירופה רוצה בְּרֹאשׁ וּבְרִאשׁוֹנָה(5) בשלום וְיַצִּיבוּת(6) במזרח התיכון . שהוא המקור העקרי שלה להשגת נפט . כפי שנמסר הציג מר לויד באור שְׁלִילִי(7) את משלוחי הנשק הסובייטיים למצרים . לתימן ולסוריה .

6 . 9 . 1957 « הבקר »

المفردات :

(١) آراء (٢) يجب تسوية (٣) لإقرار (٤) سلام دائمي (٥) قبل كل شيء
(٦) واستقرار (٧) سلبي .

עַצְמָאוּת (1) הוענקה למלאיה

קולה לומפור , 31 (יו . פי .) מלאיה היתה היום למדינה עצמאית , לאחר 71 שנות שלטון בריטי .

בטקס חֲגִיגִי(2) שבו השתתפו 40.000 אנשים וביניהם נציגי 20 מדינות מסר הַדוּכָּס(3) מגלוצ'אסטר , דודה של המלכה אליזבט , את הקונסטיטוציה החדשה של מלאיה לידיו של ראש ממשלתה , טנקו עבדול רחמן .

לקול תְּשׁוּאוֹת(4) הֶהָמוֹן(5) הכריז רחמן : « קשרינו עם בריטניה יֵלְכוּ וְיִתְעַצְּמוּ » (6) .

מלאיה היא המדינה החמישית בַּקֵּיסָרוּת(7) הבריטית , שקבלה את עצמאותה אחרי מלחמת העולם השניה ונכנסה לְחֶבֶר(8) העמים הבריטי . בראש הפדרציה המלאיית עומד שַׁלִּיט(9) בְּדַרְגַּת(10) « מלך » וממשלה כְּפוּפָה(11) לבית נבחרים דוּגְמַת(12) בית הנבחרים הבריטי . סינגאפור , האי שנמצא לְיַד חֲצִי הָאִי(13) המלאיי , לֹא נִכְלַל(14) בפדרציה שיצאה היום לעצמאות .

« הבקר » 1 . 9 . 1957

المفردات :

(١) استقلال (٢) بهيج (٣) الدوق (٤) صخب (٥) الجمهورية (٦) تزداد قوة (٧) في الامبراطورية (٨) المجموعة (٩) حاكم (١٠) برتبة (١١) خاضعة (١٢) على غرار (١٣) شبه الجزيرة (١٤) لم يشمل .

ספינות מלחמה סובייטיות נכנסו לים הצפוני

קופנהגן 24 (יו. פי.) שתי ספינות מלחמה סובייטיות עברו היום על פני דנמארק בדרכן לים הצפוני .

היתה זו היחידה הימית הסובייטית השניה שנסעה בכוון זה בימים האחרונים .

המפקדה הימית הדנית בקופנהגן הודיעה כי הַסַּיֶּרֶת(1) הסובייטית . « אוסחאקוב » , בת 14.450 טון , ומשחתת אחת עברו על פני חוף דנמארק בלילה שעבר בדרכן לים הצפוני . בִּתְחִלַּת(2) השבוע עברו הסיירת « קוטזוב » ומשחתת אחרת לעבר התעלה האנגלית בדרכן מלנינגראד למזרח התיכון .

הצי הסובייטי האשים היום את כוחות הים והאויר של נאט״ו בְּהִתְנַהֲגוּת(3) בִּלְתִּי הוֹגֶנֶת(4) כלפי שתי ספינות מלחמה סובייטיות , שעברו בשבוע שעבר בתעלה האנגלית .

הצי הסובייטי טען , כי מטוסים מערביים חָגוּ(5) מעל הספינות בעוד שצוללות עקבו אחריהן וכמעט שספינת מוטור מערבית הִתְנַגְּחָה(6) באחת מהן .

הצי הבריטי סרב לְהָגִיב(7) על ההאשמה הסובייטית . הסיירת הסובייטית « מיכאל קוטוזוב » ומשחתת אחת היו בדרכן מללינגראד אל הים התיכון ועברו בתעלה האנגלית ביום ג׳ ויום ד׳ שעבר .

« הבקר » 25 . 8 . 1957

المفردات :

(١) سفينة الاستطلاع (٢) في بدء (٣) بسلوك (٤) غير لائقة (٥)حلقت (٦) اصطدمت (٧) التعليق .

בריה"מ חִדְשָׁה הנסויים הגרעיניים

הקפאון בועדת פירוק הנשק — נמשך

ושינגטון 24 , (יו. פי.) — בריה"מ חדשה את הַנִּסּוּיִים(1) הַגַּרְעִינִיִּים(2) שלה בסיביריה — הודוּעה אתמול הועדה האמרקנית לאנרגיה אטומית .

בהודעתו הקצרה של יו"ר הועדה האמריקנית לאנרגיה אטומית , לואיס שטראוס , נאמר : « פִּצּוּץ(3) בגודל נכר נערך בְּשֶׁטַח(4) הנסויים הסובייטיים בסיביריה ב־22 באוגוסט » . דובר הועדה סרב לִמסור פְּרָטִים(5) על הפצוץ האחרון . היתה זו ההודעה ה־25 על הנסויים הגרעיניים הסובייטיים למן ה־3 בספטמבר 1949 , כאשר פִּרְסֵם(6) נשיא ארה"ב לשעבר , הארי טרומן , את ההודעה הראשונה על הפעלת כְּלֵי מַשְׁחִית(7) גרעיניים סובייטיים .

הפצוץ הסובייטי נערך פָּחוֹת(8) מ־24 שעות אחרי שמעצמות המערב הודיעו בועדת המשנה של האו"ם לפירוק הנשק על הסכמתן לדרישה הסובייטית להפסיק את הנסויים הגרעיניים לִתְקוּפָה(9) של שנתים .

הנציג הסובייטי לועדת המשנה של האו"ם , ואלריאן זורין , הִבְהִיר(10) אתמול , כי בריה"מ לא דחתה את ההצעות המערביות האחרונות , אלא שהיא רוצה לקבל יותר פרטים עליהם .

הנציג הבריטי דאויד אורמסבי ־ גור התקיף בַּחֲרִיפוּת(11) את , בריה"מ על עמדתה הַדּוּ ־ פַּרְצוּפִית(12) בשאלת הנסויים הגרעינים .

« הבקר » 27 . 7 . 1957

المفردات :

(١) التجارب (٢) النووية (٣) تفجير (٤) في منطقة (٥) تفاصيل (٦) نشر (٧) أدوات تدمير (٨) أقل (٩) لفترة (١٠) أوضح (١١) بشدة (١٢) ذات الوجهين .

הונגריה מוחה על החלטה לדון באו"ם
על המצב בארצה

וינה , 23 — ממשלת הונגריה מחתה בפני או"ם נגד החלטתו לפתוח בְּדִיּוּן(1) מיוחד על המצב בהונגריה ב — 10 בספטמבר — אמר אתמול דובר משרד החוץ ההונגרי .

רדיו בודפסט הביא את הודעת הדובר בה נאמר , כי ממשלת הונגריה תָּבְעָה(2) הסרת הַסָּעִיף(3) על הונגריה מִסֵּדֶר הַיּוֹם(4) של העצרת .

הממשלה ההונגרית רואה את ההחלטה לְעוֹרֵר(5) את הבעיה כִּפְגִיעָה(6) חֲמוּרָה(7) בענינים פנימיים של הונגריה וְכַהֲפָרָה(8) של עקרונות או"ם .

25 . 8 . 1957 «הבקר»

المفردات :

(١) بمناقشة (٢) طالبت (٣) البند (٤) من جدول الأعمال (٥) إثارة (٦) كمساس (٧) خطيرة (٨) وكنقض .

צוללת אטומית אמריקנית בים התיכון

לונדון 26 (יו. פי.) — יִתָּכֵן(1) כי ארה"ב תשגר את הַצּוֹלֶלֶת(2) האטומית שלה להשתתף בתמרוני ספינות המלחמה המערביות בים התיכון נוכח רכותי כלי השיט המלחמתיים הסובייטיים באזור .

230 ספינות מלחמה של ארצות נאט"ו ישתתפו בתמרון עֲנָק(3) הגדול ביותר מאז מלחמת העולם השניה — שייפתח ב־19 בספטמבר .

27 . 7 . 1957 « הבקר »

المفردات :

(١) محتمل (٢) الغواصة (٣) ضخم .

נפתחו שיחות צרפת – מצרים

ג'נבה 26 — השיחות בנושאים כספיים כלכליים ותרבותיים בין צרפת לבין מצרים נפתחו כאן היום .

לאחר הפגישה הראשונה נמסרה הודעה ששתי המשלחות יְשַׁדְּרוּ(1) דין וְחֶשְׁבּוֹן(2) הלילה לממשלותיהן ויועדו שנית מחר .

ראש המשלחת המצרית אמר , כי « החלפנו הַשְׁקָפוֹת(3) כלליות . זו היתה פגישתנו הראשונה והיא הוּקְדְּשָׁה(4) כולה לחילופי דברים כלליים » .

מר רובר , ראש המשלחת הצרפתית אמר לעתונאים כי האוירה בעת הדיון שנמשך שעה ושלשת רבעי השעה היתה « נִמּוּסִית(5) וגלויה » . הוא אמר כי זה היה « שלב בו שִׁקְּפוּ(6) שתי המשלחות בצורה כללית את הצעותיהן » .

רובר הוסיף כי המשלחת הצרפתית רואה בהַחֲרָמַת(7) הָרְכוּשׁ(8) הצרפתי במצרים את " הנקודה החשובה ביותר בשלב זה " .

המשלחת הצרפתית הגישה הערב אגרת למשלחת המצרית על פרטי הפגישה שנערכה היום — זאת נמסר מאוחר יותר ממקורות צרפתיים .

הוּבַן(9) כי האגרת נגעה בעיקר בבעית תפיסת הרכוש הצרפתי במצרים .

רכוש זה מוּעֲרָךְ(10) ב־100 מיליון לירות מצריות , רכוש זה אינו כולל את נִכְסֵי(11) חברת תעלת סואץ .

המשלחת המצרית תדון באגרת ותשגר אותה לקהיר . נמסר כי המצרים מקוים להשיב עליה מחר .

" הבקר " 27 . 8 . 1957

المفردات :

(١) يبعثان (٢) تقرير (٣) آراء (٤) كُرِّستْ (٥) تجاملية (٦) أبدوا (٧) في مصادرة (٨) الممتلكات (٩) فهم (١٠) يُقدَّر (١١) ممتلكات .

הערבים יעלו שאלת עומן בעצרת

קהיר , 21 (ע"ר) - בעקבות החלטת מועצת חבטחון מאמש לדחות את דרישת הערבים להעלות את בעית עומן על סדר יומה , אמר היום מקור מצרי רשמי , כי מדינות ערב יעלו את הבעיה בפני העצרת הכללית של האו"ם , כאשר תתכנס למושבה ה־12 ב־17 לספטמבר .

בִּתְגוּבָה(1) על ההחלטה השלילית של מועצת הבטחון הכריז היום האימאם של עומן , שעמד בראש המרד נגד שולטן מושקאט , כי בני עומן , ימשיכו במאבקם עד הסוף .

מקור מוּסְמָךְ(2) בלונדון אמר היום , כי בריטניה תתנגד לכל נסיון להעלות אה שאלת עומן על סדר יומה של העצרת הכללית הבאה של או"ם .

בריטניה תְּנְקוֹט(3) את אותו הַקַו(4) שהיא נקטה במועצת הבטחון .

כלומר שעניני עומן הם ענינינו הפנימיים של שולטן מושקאט ועומן .

רוב של שני שלישים לפחות של החברות בארגון האומות המאוחדות דרוש לשם העלאת הסעיף .

" הבקר " 22 . 8 . 1957

المفردات :

(١) رداً (٢) وثيق (٣) تسلك (٤) الخطة .

* * *

القسم السادس

قطع مختارة

من

الأدب العبري الحديث

חלק ששי

קְטָעִים נִבְחָרִים

מִן הַסִּפְרוּת הָעִבְרִית הַחֲדָשָׁה

١ — نماذج من النثر

ח. נ. ביאליק

שְׁלֹמֹה וְהַתּוֹר [1] הַמִּתְהַלֵּל [2]

וַיְהִי הַיּוֹם וּשְׁלֹמֹה יוֹשֵׁב בְּאַרְמוֹנוֹ [3] עַל־יַד הַחַלּוֹן וּפָנָיו אֶל הַגָּן. וּמִמַּעַל לַחַלּוֹן, בְּפִנַּתְגַּג, אֲרֻבַּת [4] יוֹנִים קְטַנָּה, קַן מִבְטַחִים [5] לְתוֹר וּבַת־זוּגוֹ. וַיָּבֹא בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ קוֹל הַתּוֹר בַּהֲגוֹתוֹ [6] לַחֲבֶרְתּוֹ לֵאמֹר:

— יוֹנָתִי, הֲשַׂמְתְּ לִבֵּךְ אֶל הָאַרְמוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ? הֲלֹא שַׂגִּיא [7] וְנִשְׂגָּב [8] הוּא בְּעֵינַיִךְ, בִּנְיַן עֲדֵי־עַד [9] — הַאֵין זֹאת? וְאוּלָם בְּעֵינַי — כָּמֹהוּ כְּרֹאשׁ שִׁבֹּלֶת. לוּ הוֹאַלְתִּי וָאֶפְגַּע בּוֹ [10] בִּקְצֵה מַקּוֹרִי — וְנֶהְפַּךְ [11] כְּרֶגַע [12] לְעִי מַפָּלָה [13], וְהָיָה כְּלֹא הָיָה.

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת־רֹאשׁוֹ מִן הַחַלּוֹן, קְרָאוֹ אֵלָיו וַיֹּאמֶר בְּזַעַף:

— הַאַתָּה תִתֹּץ [14] אֶת־אַרְמוֹנִי? אֵיכָכָה לֹא־בֹשְׁתָּ לְהִתְהַלֵּל בַּשָּׁוְא?

---

(١) ذكر الحمام (٢) المتباهي (٣)في قصره (٤) مأوى الحمام (٥) اطمئنان (٦)وهو يسجع (٧) عظيم (٨) وشامخ (٩) أبديّ (١٠) فأصيبه (١١) فأصبح (١٢) في الحال (١٣) كومة حطام (١٤) تحطمُ .

מְגֻעֶרֶת (1) הַמֶּלֶךְ נַחַת (2) הַתּוֹר , כִּמְעַט הִתְעַלֵּף (3) , וְאוּלָם עַד מְהֵרָה מָצָא אֶת־לִבּוֹ וַיֹּאמַר :

– חָכְמָתְךָ תְּסַעֲדֵנִי , אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ ! לְךָ הַבִּינָה (4) וְעִמְּךָ הַחֲנִינָה (5) . כִּי לִפְנֵי מִי הִתְהַלַּלְתִּי ? הֲלֹא לִפְנֵי אִשְׁתִּי . הֲיֶחֱטָא בַּעַל בְּהִתְפָּאֲרוֹ מְעַט לִפְנֵי אִשְׁתּוֹ ?

וַיְשַׂחֵק (6) הַמֶּלֶךְ לְמַעֲנֵה הַתּוֹר וַיִּפְטְרֵהוּ (7) בְּשָׁלוֹם , וְאוּלָם צִוָּהוּ לְבִלְתִּי יִשְׁנֶה עוֹד בְּאִוַּלְתּוֹ (8) וְאֶת־פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ יִשְׁמֹר .

וַיְהִי אַךְ שָׁב הַתּוֹר אֶל שׁוֹבְכוֹ , וּשְׁלֹמֹה שׁוֹמֵעַ שֵׁנִית :

– תַּמָּתִי , הֲיָדַעַתְּ לָמָּה קָרָא לִי הַמֶּלֶךְ ? הַטִּי (9) אָזְנֵךְ וְאֶלְחַשׁ לָךְ : הִפִּיל הִפִּיל לְפָנַי אֶת־תְּחִנָּתוֹ (10) , כִּי אָחוּס (11) עַל אַרְמוֹנוֹ וְלֹא אַשְׁחִיתֶנּוּ (12) , כִּי עַל כֵּן אַרְמוֹן מֶלֶךְ הוּא וְרַבַּת עָמְלוּ בוֹנָיו בוֹ . וַאֲנִי גַם אֲנִי , כְּשָׁמְעִי קוֹל תַּחֲנוּנָיו , רַךְ לְבָבִי וָאֶשָּׂא פָנָיו (13) . הִנֵּה כָזֹאת וְכָזֹאת שָׁאַל מֵעִמִּי הַמֶּלֶךְ וְכָזֶה עֲנִיתִיו . מָה הַדָּבָר בְּעֵינַיִךְ , יָפָתִי ?

כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹר לֹא רָגַז עוֹד וְלֹא שָׂחַק , כִּי אָמַר בְּיָגוֹן (14) , נָקֵל לְהַכְרִיעַ (15) שִׁבְעָה יְצָרִים (16) גְּדוֹלִים מֵהַכְרִיעַ יֵצֶר אֶחָד קָטָן .

---

(١) من انتهار (٢) نزع (٣) أغمي عليه (٤) الفطنة (٥) العفو (٦) فضحك (٧) وسرّحه (٨) بجهله (٩) أميلي (١٠) رجاؤه (١١) أشفق (١٢) أدمره (١٣) فكرّمتُ وجهه (١٤) بحزن (١٥) التغلب على (١٦) مخلوقات .

א. ז. רבינוביץ

תְּפִלָּה

יְיָ אֱלֹהַי, הַבּוֹרֵא וְהַיּוֹצֵר! הָבָה (1) לָנוּ מִכֹּחֲךָ הַגָּדוֹל וּמֵרְצוֹנְךָ הַכַּבִּיר לְהִשְׁתַּתֵּף עִמְּךָ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית (2).

כַּנָּהָר הַזּוֹרֵם תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, כַּפֶּרַח הַזּוֹלֵף (3) אֶת בְּשָׂמָיו (4) בְּאַהֲבָה וּבִנְדִיבוּת (5) כַּךְ נִהְיֶה גַּם אָנוּ שָׂשִׂים (6) וּשְׂמֵחִים תָּמִיד בַּעֲבוֹדַת הַיְצִירָה (7).

תֵּן בָּנוּ כֹּחַ לֶאֱהֹב אֶת חַיֵּינוּ בְּשִׂמְחָתָם וְדַאֲגָתָם, בַּעֲלִיָּתָם וּבִירִידָתָם! תֵּן לָנוּ עֹז (8), עֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמוֹעַ וְלֵב לְהַרְגִּישׁ (9) אֶת גְּדֻלַּת הַיְצִירָה שֶׁלְּךָ, שֶׁגַּם אֲנִי זָכִיתִי לִהְיוֹת חֵלֶק מִמֶּנָּה. נְטַע נָא בְּקִרְבֵּנוּ אֶת הַחֵפֶץ לִחְיוֹת חַיִּים מְלֵאִים, חַיֵּי עֲבוֹדָה יְשָׁרָה, חַיֵּי אַהֲבָה וְרֵעוּת (10) עִם בְּנֵי עַמֵּנוּ, עִם כָּל בְּנֵי הָאָדָם, עִם כָּל מַה שֶּׁיָּצַרְתָּ בְּעוֹלָמֶךָ. טַהֵר נָא אוֹתָנוּ מִכָּל אֱלִילִיּוּת (11) וְנַעֲבֹד אוֹתְךָ בְּלֵב שָׁלֵם. בְּשִׂמְחָה נְקַבֵּל אֶת מַתְּנוֹתֶיךָ הַגְּדוֹלוֹת וּבְשִׂמְחָה נְחַלְּקֵן בֵּינֵינוּ וּבֵין רֵעֵינוּ.

הִנֵּה בַּמָּקוֹם שֶׁהָאִכָּר פּוֹלֵחַ אֶת הָאֲדָמָה הַקָּשָׁה, שָׁם תִּגָּלֶה (12) אַהֲבָתְךָ וְנִדְבַת יָדְךָ בִּירַק דֶּשֶׁא (13) וְשִׁבֳּלֵי הַקָּמָה (14) וּבַמָּקוֹם

---

(١) هبْ (٢) التكوين (٣) ينشر (٤) أريجـه (٥) وبسخاء (٦) مبتهجون (٧) الخلْق (٨) قوة (٩) لنشعر (١٠) صداقة (١١) وثنية (١٢) تتجلى (١٣) عُشب (١٤) الحنطة .

שֶׁהוּא חוֹצֵב אֲבָנִים וְסוֹלֵל דְּרָכִים שָׁם תִּשְׁרֶה[1] שְׁכִינָתְךָ[2] ,
שְׁכִינַת הַסֵּדֶר וְהַהַרְמוֹנְיָה[3] .

הַשְׁכֵּן בְּתוֹכֵנוּ , אָבִינוּ וּמוֹרֵנוּ , אֶת מִדַּת הַחֶסֶד וְהַנְּדִיבוּת שֶׁבָּהּ יָצַרְתָּ עוֹלָמֶךָ , אֶת אַהֲבַת הַסֵּדֶר וְהַהַרְמוֹנְיָה שֶׁאוֹתָם הִשְׁלַמְתָּ בְּכָל חֻקֵּי הַיְצִירָה . הָאִירָה פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ וְנִוָּשֵׁעַ[4] ! הָאִירָה פָּנֶיךָ אֵלֵינוּ וְנִגָּאֵל[5] .

מנדלי מוכר ספרים

סוֹף קַיִץ

בַּאֲוִיר הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אוֹמֵר : « תִּשְׁעָה בְּאָב ! » עֵשֶׂב שָׂדֶה וִירַק דֶּשֶׁא נוֹבְלִים , עֵצִים כְּפוּפֵי[6] קוֹמָה מִזְדַּעַזְעִים לִפְנֵי רוּחַ וְאוֹמְרִים קִינוֹת[7] עַל הֶעָלִים , הַמַּתְחִילִים לְהִתְכַּמֵּשׁ[8] , וְעַל הַקָּרְחָה[9] בְּצַמַּרְתָּם[10] – עֲטֶרֶת[11] רֹאשָׁם . בַּעֲלֵי כָנָף אֲבֵלִים , עוֹמְדִים עֲצוּבִים אִישׁ עַל סִבְכוֹ[12] וְאִישׁ עַל סְעִיפוֹ[13] , מִתְגָּרְדִים בְּחַרְטֻמָּם תַּחַת כַּנְפֵיהֶם , נוֹשְׂאִים עַיִן וּמַבִּיטִים כֹּה וָכֹה , מְנַדְנְדִים[14] נוֹצָתָם וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ קִנֵּיהֶם[15] וִישֵׁנִים בְּלִי קְרִיאַת שִׁירָה שֶׁל עַרְבִית ...

---

(١) تستقرّ (٢)روحك (٣)والانسجام (٤) وتتخلص (٥) فنتحرّر (٦) منحنية (٧)مرثيات(٨)الآخذة في الذبول (٩)العُرْي (١٠)في ذروتها (١١) تاج (١٢)شجيرته (١٣) غصنه (١٤) يحركون (١٥) أعشاشها .

יָגוֹן (1) מְסַבִּיב !

רוּחַ עַצֶּבֶת חֲרִישִׁית (2) שׁוֹרָה (3) בַּחֲלַל (4) עוֹלָם . כָּל הַלְּבָבוֹת כּוֹאֲבִים וּמִתְגַּעְגְּעִים (5) וְהַנְּשָׁמָה מִשְׁתַּפֶּכֶת בְּלֹא אֹמֶר וּבְלֹא דְבָרִים וּבוֹכָה בַּמִּסְתָּרִים .

דוד פרישמן

שְׁנֵי גִבּוֹרִים

I

גִּבּוֹר הָיָה בָּאָרֶץ , אֲשֶׁר גְּרָמָיו(6) כִּמְטִילֵי(7) בַרְזֶל וְאֶגְרוֹפָיו(8) כַּעֲנָקִים וְעוֹרְקָיו כַּחֲבָלִים . וְהַגִּבּוֹר הַזֶּה מִלְּאָה אֶת כָּל חַדְרֵי לִבּוֹ רַק מַחֲשָׁבָה אַחַת : לִכְבֹּשׁ אֶת הָאָרֶץ וּלְהַדְבִּיר(9) אֶת כָּל הָאָדָם תַּחַת רַגְלָיו .

וְאֶל הֶהָרִים יָצָא הַגִּבּוֹר , וַיַּחְפֹּר בְּאַבְנֵי הַמַּתֶּכֶת(10) וַיַּחְצֹב(11) וַיְבַקֵּשׁ : אָז מָצָא אֶת אַדְמַת הַבַּרְזֶל .

וְאֶת אַדְמַת הַבַּרְזֶל הִבְדִּיל מִקֶּרֶב(12) הָאֶבֶן וּמִקֶּרֶב הַגִּיר וַיָּבֵא אוֹתָהּ אֶל תּוֹךְ הַכִּבְשָׁן(13) וַיַּבְעֵר בָּהּ אֵשׁ , וַיֵּצֵא הַבַּרְזֶל הַנִּתָּךְ(14) . וְאֶת הַבַּרְזֶל הַנִּתָּךְ הִבְעִיר וַיֵּצֵא הַבַּרְזֶל הַטָּהוֹר . וְאֶת הַבַּרְזֶל הַטָּהוֹר הִבְעִיר וַיִּצְרְפֵהוּ(15) וַיֵּצֵא בַּרְזֶל הָעֶשֶׁת(16) הַקָּשֶׁה .

אָז לָקַח הַגִּבּוֹר אֶת בַּרְזֶל הָעֶשֶׁת הַקָּשֶׁה , וַיְּפַלְּלֵהוּ וַתֵּצֵא — הַחֶרֶב .

וְעִם הַחֶרֶב יָצָא , וַיָּקָם לִכְבֹּשׁ בָּהּ אֶת הָאָרֶץ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עָלֶיהָ וּלְהַדְבִּיר אֶת כָּל הָאָדָם תַּחַת רַגְלָיו .

וְאוּלָם לַשָּׁוְא : לֹא נִצְּחָה(17) הַחֶרֶב וְלֹא כָבְשָׁה אֶת כָּל הָאָרֶץ .

---

(١) حزن (٢) صامتة (٣) تسيطر (٤) في فضاء (٥) ويشتاقون (٦) عظامه (٧) كقضبان (٨) وقبضتاه (٩) وإفناء (١٠) المعدن (١١) ونحت (١٢) من بطن (١٣) الأتون (١٤) المصهور (١٥) وصَهَرَهُ (١٦) السبيكة (١٧) لم تنتصر .

II

גִּבּוֹר הָיָה בָּאָרֶץ , אֲשֶׁר עֵינָיו הָיוּ מְאִירוֹת וְלִבּוֹ הָיָה חַם תָּמִיד . וְאֶת כָּל חַדְרֵי לִבּוֹ הַחַם הַזֶּה מִלְּאָה רַק מַחֲשָׁבָה אַחַת : לִכְבֹּשׁ אֶת הָאָרֶץ וְאֶת כָּל הַנְּשָׁמָה(1) אֲשֶׁר עָלֶיהָ .

וְאֶל הֶהָרִים יָצָא הַגִּבּוֹר , וַיַּחְפֹּר וַיַּעֲמֹל וַיְבַקֵּשׁ . אָז מָצָא אֶת הַבַּרְזֶל .

וַיְצָרֵף אֶת הַבַּרְזֶל , אֲשֶׁר מָצָא , וַיֵּצֵא בַּרְזֶל הָעֶשֶׁת .

אָז הֵבִיא אֶת בַּרְזֶל הָעֶשֶׁת אֶל בֵּית הַמְּלָאכָה(2) , וַיַּעֲבֹד וַיַּעֲמֹל בּוֹ וַיַּעַשׂ לוֹ מִמֶּנּוּ — עֵט בַּרְזֶל .

וְעִם עֵט הַבַּרְזֶל יָצָא הַגִּבּוֹר , לְבַעֲבוּר(3) כְּבֹשׁ אֶת הָאָרֶץ וְאֶת כָּל הַנְּשָׁמָה אֲשֶׁר עָלֶיהָ וּלְהַדְבִּיר אֶת כֹּל תַּחַת רַגְלָיו .

וְאֶת אֲשֶׁר חָשַׁב — מָצָא . נִצַּח הָעֵט וַיִּכְבֹּשׁ אֶת כָּל הָאָרֶץ .

יעקב כהן

אִמִּי

אִמִּי ! הַאַתְּ הִיא ? מָה הֶחֱרַשְׁתְּ לָבוֹא(4) אֶל חֶדְרִי וַתַּעַמְדִי עָלַי וְלֹא שָׁמַעְתִּי .

מִבֵּין כּוֹכְבֵי - הַנְּצָחִים(5) יָרַדְתְּ אֵלַי , לְבָנָה וְרַכַּת - אוֹר , וְרֵיחַ טוֹב מֵעֵדֶן הֵבֵאת אִתָּךְ .

---

(١) الروح (٢) العمل (٣) من أجل (٤) جئت الهوينى (٥) الأزل .

אִמִּי ! עָיֵף אָנֹכִי . שִׂימִי - נָא יָדֵךְ עַל מִצְחִי וּרְאִי , כַּמָּה לוֹהֵט(1) הוּא !

רְאִי , יָחִיד אֲנִי וְאֵין אִישׁ אִתִּי . חָפַצְתִּי לָנוּחַ וְעֵיר(2) , לָחוּשׁ אֶת - אֶצְבְּעוֹתַיִךְ הָרוֹצְפוֹת(3) שָׁלוֹם עַל תַּלְמֵי - רֹאשִׁי(4) .

זֶה יָמִים רַבִּים , רַבִּים מְאֹד , וְשִׂפְתוֹתַי לֹא הָגוּ(5) אֶת הַמִּלָּה הַקְּטַנָּה וְהַתְּמִימָה אִמִּי .

לֹא נְסוּגוֹתִי(6) אָחוֹר בְּחֶרְפָּה(7) בְּקוּם עָלַי מְקַנְּאִים(8) וּמְשַׂנְּאִים , כִּי אִם קָלַטְתִּי אַבְנֵיהֶם בְּיָדַי וְחִצֵּיהֶם(9) נִפְּצוּ(10) אֶל חָזִי וְאֶל שִׁרְיוֹן(11) זָהָבִי .

וְעִם - כָּל - זֶה אִוִּיתִי(12) , מָה אִוִּיתִי לִהְיוֹת עוֹד פַּעַם כְּעוֹלָל(13) הָרַךְ , אֲשֶׁר תְּאַלְּפֶנּוּ(14) אִמּוֹ רֵאשִׁית - צַעַד וַאֲשֶׁר יְיַלֵּל אַף יִזְעַק עַד קְצֵה - כֹּחוֹתָיו .

כַּמָּה פְּעָמִים חָפַצְתִּי לִבְכּוֹת , לִבְכּוֹת אֶל חֵיקֵךְ(15) אִמִּי , וְאוּלָם יָבְשׁוּ עֵינַי וְנַפְשִׁי שָׁכְחָה אֶת הַדִּמְעָה בֵּין חוֹמוֹת וַאֲנָשִׁים וְסוּפוֹת(16) הַחוֹל הַלּוֹהֵט אֲשֶׁר לַחַיִּים .

כַּמָּה פְּעָמִים חָפַצְתִּי לִבְכּוֹת , לִבְכּוֹת וְלִשְׁפּוֹךְ אֶת - כָּל - נַפְשִׁי אֶל חֵיקֵךְ , אִמִּי , כְּהִשָּׁפֵךְ(17) נָהָר לַיָּם .

---

(١) يحترق (٢) قليلاً (٣) التي تقطر (٤) خُصَل شعري (٥) ما لهجت (٦) تقهقرت (٧) بخزي (٨) حُسّاد (٩) وسهامهم (١٠) حُطّمتْ (١١) درع (١٢) اشتهيتُ (١٣) كالرضيع (١٤) تعلمه (١٥) حضنك (١٦) وعواصف (١٧) كانصباب .

וְאוּלָם אַתְּ לֹא הָיִיתְ אִתִּי , וּמִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע לִי וְיִרְצֶה אֶת נַפְשִׁי , אֶת־כָּל־נַפְשִׁי מִבַּלְעָדַיִךְ(1) ? !

אֶזְכְּרָה יָמִים בִּזְרֹחַ(2) שִׁמְשֵׁךְ עַל רֹאשִׁי וְעַל־פְּנֵי אַדְמָתִי הַקְּטַנָּה הִתְהַלַּכְתִּי וְלֹא יָדַעְתִּי דְּאָגָה .

כְּאַגָּדַת־תְּכֵלֶת רְחוֹקָה , לֹא רֵאשִׁית לָהּ וְלֹא סוֹף , הָיוּ חַיַּי , וְאַתְּ הִיא אֲשֶׁר קָסַמְתְּ(3) לִי אֶת הָאַגָּדָה .

יוֹם יוֹם חָשַׂפְתְּ(4) לִי אוֹצְרוֹת־חֶמְדָּה(5) חֲדָשִׁים וּמַתְּנוֹת־מֶלֶךְ לְאֵין סְפוֹרוֹת(6) הִכְבַּרְתְּ עָלַי .

כְּרוּבַי(7) זֹהַר רִפְרְפוּ וְרִנְּנוּ בַּמְּרוֹמִים(8) , לַהֲקוֹת(9) יוֹנִים שָׁחֲקוּ עַל שַׁדְמוֹת(10) פִּרְחֵי־פָז(11) . בְּאִמְרֵי־פִיךְ הַמְּתוּקִים בְּרָאת אוֹתָם וּבִנְשִׁיקוֹת(12) פִּיךְ .

כְּבֶן־מֶלֶךְ קָטָן תָּעִיתִי בֵּין אֵלֶּה , וְלֹא יָדַעְתִּי , מֵאַיִן הֵם לִי , עַד אֲשֶׁר חָרַב יוֹם אֶחָד כָּל־עוֹלָמִי .

הוֹי , מִי קָרַע אֶת צְעִיפַי(13) תְּכֶלְתִּי הַנָּאוִים(14) ? מִי גֵּרַשׁ אֶת כְּרוּבַי וַיִּשְׁחַט אֶת יוֹנֵי הַזַּכּוֹת ? הוֹי , מִי שָׁדַד אוֹתָךְ מֵאִתִּי , אִמִּי ?

★ ★ ★

---

(١) سواكِ (٢) عندإشراق (٣) سحرت (٤) كشفتِ (٥) كنوز بهية(٦)لاتحصى (٧) ملائكة (٨) في عليين (٩) أسراب (١٠) حقول (١١) إبريز (١٢) وبقبلات (١٣) حُجُب (١٤) الجميلة .

יעקב פיכמן

שׁוֹשַׁנִּים

רְצוֹנְכֶם , וַאֲסַפֵּר לָכֶם מַעֲשֶׂה בְּשׁוֹשַׁנִּים אֲדֻמּוֹת .

בַּיָּמִים הָהֵם לָמַדְתִּי בְּחֶדְרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב יוֹסֵי , הָרְחֹק-הָרְחֹק . מֵעוֹלָם לֹא רָאִיתִי עוֹד רְחוֹב עָגוּם(1) כָּזֶה . הַבָּתִּים כֻּלָּם הָיוּ אֲפוֹרִים , כֵּהִים , עֵירֻמִּים(2) בְּלִי חֲצֵרוֹת בְּלִי בְהֵמוֹת וְעוֹפוֹת . בְּכָל הָרְחוֹב לֹא נִשְׁמַע צִפְצוּף אֶפְרוֹחַ וּגְעִיַּת-עֵגֶל עֲלִיזָה(3) , וְלֹא הָיָה סִמָּן(4) לְיֶרֶק דֶּשֶׁא , לְעֵץ צוֹמֵחַ .

וְהִנֵּה בָּא יוֹם סִיוָן נִפְלָא . מֵאָז הַבֹּקֶר כִּסּוּ עֲנָנִים שְׁחוֹרִים את הַשָּׁמַיִם אַךְ רוּחַ לֹא הָיָה . הָעֲנָנִים נִתְלוּ(5) עַל גַּבֵּי הָרֹאשׁ מַמָּשׁ , וּכְאִלּוּ(6) קָפְאוּ(7) בָּאֲוִיר . בַּחֶדֶר הָיְתָה אֲפֵלָה , לֹא הָיָה אֲוִיר לִנְשֹׁם . הָרַבִּי וְהַתַּלְמִידִים יָשְׁבוּ וְנִמְנְמוּ(8) עַל הַגְּמָרוֹת . אֲנִי מִן הַבֹּקֶר לֹא יָדַעְתִּי אֶת נַפְשִׁי . לֹא שָׁמַעְתִּי אֶת הַלִּמּוּדִים וְלֹא הָגִיתִי(9) בָּהֶם . לִבִּי הָיָה מָלֵא חֵפֶץ אֶחָד : לִפְקֹד עַתָּה אֶת הַגַּן תַּחַת הָעֲנָנִים וְלִשְׁמֹעַ אֶת רִנַּת הָעֵצִים .

אַחַר הַצָּהֳרַיִם יָרַד גֶּשֶׁם רַךְ , מָהִיר , רֵיחָנִי , הָרַבִּי עָיֵף וְנִשְׁעַן(10) עַל הַשֻּׁלְחָן וְנָחַר(11) בְּקוֹל , וַחֲבֵרַי צָחֲקוּ(12) בְּשֶׁקֶט לְבַל יָעִירוּ(13) אֶת הָרַבִּי הַזּוֹעֵף (14) מִשְּׁנָתוֹ .

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְחַמַּקְתִּי(15) בַּסֵּתֶר וְיָצָאתִי הַחוּצָה .

אַךְ הַשּׁוֹשַׁנִּים עַל הַשִּׂיחִים(16) לֹא פָּסְקוּ מֵרְמֹז לִי וּמִקְרֹא בְּכָל מִינֵי תְּנוּעוֹת(17) חֵן . כַּאֲבוּקוֹת(18) אֲדֻמּוֹת הִתְנַעַנְעוּ עַל בַּדֵּיהֶן(19) וְאֶת רֵיחָן הַטּוֹב שָׁלְחוּ לִי : אֵלֵינוּ בֹּא , שׁוֹטֶה שֶׁבָּעוֹלָם ! אֵין דָּבָר אֲשֶׁר יִיף מִשּׁוֹשַׁנִּים אֲדֻמּוֹת . מָחָר אִם תָּבֹא - מִי יוֹדֵעַ - אוּלַי לֹא תִמְצָאֵנוּ עוֹד .

---

(١) كئيب (٢) عريانة (٣) بهيجة (٤) علامة (٥) تعلقت (٦) وكأنما (٧) تجمدت (٨) ونعسوا (٩) ولم أفكر (١٠) واتكأ (١١) وشخر (١٥) لعبوا (١٣) يوقظوا (١٤) الساخط (١٥) هربت (١٦) الشجيرات (١٧) حركات جميلة (١٨) كمشاعل (١٩) أغصانها .

מִי יוֹדֵעַ , כַּמָּה הָיִיתִי עוֹד נִשְׁאָר בַּגַּן . לוּלֵא הַגֶּשֶׁם הָעַז , שֶׁהִתְחִיל מַצְלִיף(1) עַל פָּנַי . קְפִיצָה אַחַת וְעוֹד קְפִיצָה - וַאֲנִי שׁוּב בַּחוּץ וְרַגְלַי נוֹשְׂאוֹת אוֹתִי בִּמְהִירוּת אֶל הַחֶדֶר .

אֶת דֶּלֶת הַחֶדֶר פָּתַחְתִּי לְאַט וְנִכְנַסְתִּי כְּמִתְגַּנֵּב(2) . הִרְגַּשְׁתִּי , שֶׁפָּנַי הַבּוֹעֲרִים אֲדֻמִּים כְּשׁוֹשַׁנֵּי הַגַּן אֲשֶׁר בְּכִיסַי , וָאֵשֵׁב אֶל קְצֵה(3) הַשֻּׁלְחָן לְבַל(4) יִתְּנוּ לֵב אֵלַי . הָרַבִּי הוֹסִיף לְנַמְנֵם וְהַתַּלְמִידִים לְצַחֵק , וַאֲנִי הֶאֱמַנְתִּי , כִּי נִצַּלְתִּי(5) . אַךְ בְּרֶגַע אֶחָד הִתְפַּשֵּׁט(6) רֵיחַ הַשּׁוֹשַׁנִּים הָרַעֲנָן בַּחֶדֶר הַמַּחֲנִיק , וְהַיְלָדִים הִרְגִּישׁוּ בַּשִּׁנּוּי שֶׁנַּעֲשָׂה בָּאֲוִיר .

— הוֹי , שׁוֹשַׁנִּים ! — הִתְחִילוּ מִתְלַחֲשִׁים(7) בֵּינֵיהֶם - מֵאַיִן זֶה בָּא רֵיחַ הַשּׁוֹשַׁנִּים אֶל הַחֶדֶר ? ..

נִכְנְסָה גַּם הָרַבָּנִית הַטּוֹבָה מִן הַמִּטְבָּח וּפָנֶיהָ מְאִירִים .

— רֵיחַ שׁוֹשַׁנִּים עוֹלֶה , בָּנַי ! — קָרְאָה בְּקוֹל שָׂמֵחַ : — עַד הַמִּטְבָּח הִגִּיעַ . מֵאַיִן זֶה בָּא רֵיחַ הַשּׁוֹשַׁנִּים אֶל הַחֶדֶר ?..

בָּרֶגַע הַהוּא הִתְעוֹרֵר גַּם הָרַבִּי מִשְּׁנָתוֹ וְהִתְחִיל שׁוֹאֵף(8) אֶת הָאֲוִיר שֶׁבַּבַּיִת .

— רֵיחַ שֶׁל שׁוֹשַׁנִּים ! — קָרָא בְּקוֹל זוֹעֵף , מִי זֶה הֵבִיא אֶת רֵיחַ הַשּׁוֹשַׁנִּים אֶל הַחֶדֶר ?..

הַיְלָדִים הִתְחִילוּ מַבִּיטִים(9) זֶה אֶל זֶה , וְעֵינֵיהֶם נָפְלוּ עָלַי . פָּנַי אָדְמוּ עוֹד יוֹתֵר . רָאִיתִי , כִּי אֵין לְהַסְתִּיר עוֹד אֶת סוֹדִי(10) . מִתּוֹךְ כִּיסַי בָּלְטוּ(11) שׁוֹשַׁנִּים אֲדֻמּוֹת , אֲשֶׁר בְּחָפְזִי לֹא הִרְגַּשְׁתִּי בָּהֶן .

- בֹּא הֵנָּה , שֶׁקֶץ(12) — צָעַק הָרַבִּי וְלָקַח אֶת הָרְצוּעָה(13) בְּיָדוֹ מַה זֶּה שָׁם בְּכִיסֶיךָ ?

בְּבִרְכַּיִם כּוֹשְׁלוֹת(14) נִגַּשְׁתִּי אֶל הָרַבִּי , וּמִכִּיסַי הִתְחִילוּ נוֹשְׁרוֹת(15) הַשּׁוֹשַׁנִּים הָאֲדֻמּוֹת , הַנִּפְלָאוֹת , רְטֻבּוֹת הֶעָלִים וּמְתוּקוֹת הָרֵיחַ . עִם כָּל שׁוֹשַׁנָּה

---

(١) يخبط (٢) كمتلصص (٣) طرَف (٤) لئلا (٥) نجوتُ (٦) انتشر (٧) يتهامسون (٨) يتشقق (٩) ينظرون (١٠) سرّي (١١) برزتْ (١٢) حشرة (١٣) السوط (١٤) متعثرتان (١٥) تسقط .

שֶׁנָּפְלָה מִכִּיסֵי הִתְפַּשְּׁטוּ הָרֵיחוֹת הַחֲרִיפִים יוֹתֵר בַּחֶדֶר . עֵינֵי הַיְלָדִים הֵאִירוּ מִגִּיל(1) . הָרַבָּנִית הַטּוֹבָה נָחֲנָה(2) עֲלֵיהֶן , הֵרִימָה אַחַת מֵהֶן , יִשְּׁרָה בְּאֶצְבְּעוֹתֶיהָ אֶת עָלֶיהָ הַקְּמוּטִים(3) וְהִגִּישָׁה אוֹתָהּ בִּזְהִירוּת אֶל אַפָּהּ .

— שׁוֹשַׁנִּים רַעֲנַנּוֹת(4) — מִלְמְלָה(5) וְעֵינֶיהָ נִמְלְאוּ דְמָעוֹת — בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה עוֹלֶה רֵיחַ הַשּׁוֹשַׁנִּים פֹּה בַּחֶדֶר ...

גָּחֲנוּ גַם הַיְלָדִים עַל עֲרֵמַת(6) הַשּׁוֹשַׁנִּים וְכָל אֶחָד הֵרִים אַחַת מֵהֶן , הִגִּישׁ אוֹתָהּ אֶל אַפּוֹ , נָשַׁק לָהּ וַיַּסְתֵּר אֶת עֵינָיו בְּתוֹךְ עָלֶיהָ(7) .

וְרָאֵה זֶה פֶּלֶא : גַּם פְּנֵי הָרַבִּי הַזּוֹעֲפִים רַכּוּ פִּתְאֹם . הָרְצוּעָה נָפְלָה מִיָּדָיו . כָּל הַבַּיִת נִמְלָא שׁוֹשַׁנִּים .

ר. כמאל

אַל-פָּארָאבִּי

אַבּוּ-נַצְר מֻחַמַּד אַל-פָּארָאבִּי נוֹלַד בְּעִיר פָּארָאבּ בִּשְׁנַת 873 וּמֵת בְּדַמֶּשֶׂק בִּשְׁנַת 950 . הוּא הָיָה מִגֶּזַע(8) טוּרְקִי אוֹ פַּרְסִי וְהָיָה מִגְּדוֹלֵי הַפִּילוֹסוֹפִים הָעַרְבִים . לָמַד פִּילוֹסוֹפְיָה עַל-יְדֵי יַרְעָנִים נוֹצְרִים . שָׁהָה(9) בְּבַגְדָּד וּבַחֲצַר סֵיף-אַדּוֹלָה מוֹשֵׁל(10) חַלַבּ . נִקְרָא בְּשֵׁם « הַמּוֹרֶה הַשֵּׁנִי » אַחֲרֵי אַרִיסְטוֹ . הוּא בַּעַל הַפִּילוֹסוֹפְיָה הָאִסְלָאמִית הַפְּלַטוֹנִית הַחֲדָשָׁה . הָיָה חָזָק בְּמָתֵימָטִיקָה וּבְמוּסִיקָה . חִבֵּר סְפָרִים רַבִּים בַּפִּילוֹסוֹפְיָה שֶׁתֻּרְגְּמוּ לְשָׂפוֹת שׁוֹנוֹת וְחֵלֶק מֵהֶם תֻּרְגַּם גַּם לַשָּׂפָה הָעִבְרִית .

---

(١) من ابتهاج (٢) انحنت (٣) المتجعدة (٤) نضرة (٥) تمتمت (٦) كومة (٧) أوراقها (٨) من أصل (٩) أقام (١٠) حاكم .

ר. כמאל

אִבְּן – סִינָא

אַבּוּ–עַלִי אַל–חֻסֵין אִבְּן–סִינָא ,, הַיָּדוּעַ בְּאֵירוֹפָּה בְּשֵׁם « אַבִיסֶן » נוֹלַד בְּקִרְבַת הָעִיר בּוּכָארָה בִּשְׁנַת 980 . הוּא הַסּוֹפֵר וְהַיַּדְעָן הָעַרְבִי שֶׁהִשְׁפִּיעַ(1) יוֹתֵר מִכָּל–הַסּוֹפְרִים הַמֻּסְלְמִים עַל הַמִּזְרָח וְעַל הַמַּעֲרָב גַּם יַחַד(2) . הוּא הָיָה מִגְּדוֹלֵי הַפִּילוֹסוֹפִים וְהָרוֹפְאִים הָעֲרָבִים , בִּהְיוֹתוֹ בֶּן שֶׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה רִפֵּא(3) אֶת מוֹשֵׁל בּוּכָארָה וְעָבַד בְּסִפְרִיָּתוֹ(4) . מִבּוּכָארָה נָסַע אֶל פָּרַס וְהָיָה יָמִים רַבִּים וָזִיר בַּחֲצַר מוֹשֵׁל הַמָּדָאן . בְּמוֹת הַמּוֹשֵׁל בָּרַח אֶל אַצְפַהָאן , מֵת בִּשְׁנַת 1037 וְנִקְבַּר עַל–יַד הַמָּדָאן .

אִבְּן–סִינָא חִבֵּר סְפָרִים רַבִּים בַּפִּילוֹסוֹפְיָה , וּבָרְפוּאָה . הוּא הִתְעַמֵּק בַּפִּילוֹסוֹפְיָה שֶׁל אַרִיסְטוֹ וְהֻשְׁפַּע גַּם בַּפְּלָטוֹנִית הַחֲדָשָׁה . חִבֵּר סֵפֶר אֶנְצִיקְלוֹפֶּדִי בִּשְׁמוֹנָה עָשָׂר כֶּרֶךְ(5) בְּשֵׁם « כִּתָאבּ אַ–שִׁפָא » , וְעָלָיו סָמְכוּ(6) דוֹרוֹת(7) רַבִּים בַּמַּעֲרָב עַד הַמֵּאָה הַתְּשַׁע עֶשְׂרֵה , וּבַמִּזְרָח עַד יָמֵינוּ .

סִפְרוֹ « אַל–קָאנוּן פִּי–טִבּ » תֻּרְגַּם לְעִבְרִית עַל–יְדֵי נָתָן הַמְּאתִי , וְהָיָה מִן הַסְּפָרִים הָעִבְרִיִּים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁנִּדְפְּסוּ(8) בְּנָאפּוֹלִי , בִּשְׁלוֹשָׁה כְּרָכִים , בִּשְׁנַת 1492 .

---

(١) الذي أثّر (٢) معاً (٣) داوى (٤) في مكتبه (٥) مجلّد (٦) اعتمدوا (٧) أجيالاً (٨) التي طُبعت .

מסגדי אצפהאן

אצפהאן עשירה במסגדים. העתיק במסגדי העיר הוא מסגד « אל-גמעה », יום התפלה למסלמים. מסגד השיך «לטף-אללה» קטן ממסגד השאה, אבל כפתו [1] גדולה ויפה מכפת מסגד השאה. בראשה, תוך המסגד, יש תמונת טוס [2], אשר זנבו פרוש [3] על פני כל-הכפה. הטוס הוא סמל ליזידיים, עובדי השטן.

מסגד « אל-ג'מעה » הוקם בימי חליפי בגדד הראשונים, קשטוהו [4] הסלטנים הסלג'וקיים ושריהם. כפת המסגד היא מתנת הוזיר הגדול נזאם אל-מלך, שהיה הקרבן הראשון לנקמת החששין.

מסגד « הארון » קשור [5] באגדה [6] יהודית: בית-כנסת יהודי היה בבית רחב זה. פעם עבר על פניו רוכב על סוסו תימור, מלך המונגולים העריץ [7]. אותו יום יום חג היה, והיהודים תקעו בשופר [8]. נבהל [9] הסוס בשמעו את קול השופר והפיל את רוכבו ארצה. תימור שבר את רגלו. כדי להתנקם מן היהודים, לקח תימור את בית-הכנסת והפך אותו למסגד. המסלמים אינם יודעים מי הוא אותו הארון שבשמו נקרא המסגד.

---

(١) قبّته (٢) طاووس (٣) مفروش (٤) رمز (٥) متصل (٦) بأسطورة
(٧) الطاغية (٨) بالبوق (٩) جفل.

א. בְּרָוֶר

מִסְגְּדֵי שִׁירָאז

שִׁירָאז מִתְגָּאָה [١] בְּמִסְגְּדֶיהָ וּבְגַנֶּיהָ . אִם אַתָּה רוֹצֶה לִרְאוֹת גַּן פַּרְסִי , בַּקֵּר בְּגַנֵּי הַבָּהָאִים בְּמוֹרַד [٢] הַכַּרְמֶל בְּחֵיפָה , וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ גַּן פַּרְסִי יָפֶה , אַךְ בְּלִי שֶׁפַע [٣] הַמַּיִם אֲשֶׁר בְּשִׁירָאז . הַפַּרְסִים יוֹדְעִים לֹא רַק לִנְטוֹעַ גַּנִּים יָפִים , אֶלָּא גַם לְכַנּוֹתָם [٤] בְּשֵׁמוֹת יָפִים .

בְּשִׁירָאז יֵשׁ כַּחֲמִשִּׁים מִסְגָּד . מִסְגַּד הַשָּׁאה הוּא הַגָּדוֹל בְּמִסְגְּדֵי הָעִיר . כִּפָּתוֹ דּוֹמָה [٥] לְאַסְפַּרְגֵל וּבָהּ קְבוּרִים שְׁנַיִם מִבְּנֵי מוּסָא , הָאִמָאם הַשְּׁבִיעִי , מִזֶּ ע הַנָּבִיא . הַקָּדוּם בְּמִסְגְּדֵי שִׁירָאז הוּא מִסְגַּד « אַל–ג׳אמֶע » שֶׁנִּבְנָה בְּסוֹף הַמֵּאָה הַתְּשִׁיעִית . בַּחֲצַר הַמִּסְגָּד יֵשׁ בִּנְיָן מְרֻבָּע דּוֹמֶה לַ « כַּעְבָּה » שֶׁבְּמֶכָּה . הַמִּסְגָּד הֶחָדָשׁ הָיָה אַרְמוֹן לְאֶחָד מִמּוֹשְׁלֵי פָּרַס הַסַּלְג׳וּקִיִּים . אִם יָקוּם הַבֵּן מִמַּחֲלָתוֹ [٦] . הַבֵּן הִבְרִיא [٧] וְהָאָב הָפַךְ אֶת אַרְמוֹנוֹ לְמִסְגָּד בִּשְׁנַת 1226 .

ישראל בן - זאב

הַתְּפִלָּה

ספר התפלה אשר עמנו כיום תפלות בו ותחנונים לבקר , לְמִנְחָה (7) ולערבית , תפלות לשבת , לימים טובים , לימים הנוראים .

---

(١) تتباهى (٢) في سفح (٣) غزارة (٤) تسميتها (٥) تشبه (٦) من مرضه (٧) برِئَ (٧) لصلاة العصر .

בְּקֹרֶת(1) רְצִינִית(2) בְּחֹמֶר(3) התפלה יש בה כדי לְהוֹכִיחַ(4) שאך בְּמִקְרֶה (5) נקבעו רב פרקי התפלה וחלקיה מהם לבקר ומהם למנחה ולערבית , כי אין בהם כדי לְהַבְלִיט (6)את ההבדלים בֵּין תפלה לתפלה . הן משותפות בסגנון , בַּתֹּכֶן (7) ובמאויים .

אנו מדברים על אידיאלים רמים — גם אלה מכרחים למצא להם בִּטּוּי (8) בתפלה .

התפלה מְחַנֶּכֶת (9) . לפיכך עלינו לשנות את הלך הרוח שבתפלה מן היסוד . גֹּעַל (10) ממלא את הלב , כשאנו חוזרים בְּלִי הֶרֶף (11) על צער וְהִתְרַפְּסוּת (12) לפני הבורא . האלהים איננו זקוק להתרפסות מוּזְמֶנֶת (13) גם השבחים צריכים להאמר בְּמִדָּה (14) ובטעם — את המתרפסים מְנָאֵץ (15)האלהים.עלינו להתפלל בקומה זְקוּפָה (16), כִּבְנֵי אדם מבוגרים,ולא כְתִינוֹקוֹת(17) הַמִּתְרַפְּקִים (18) על אביהם , או מתוך בכי שאינו פוסק או מתוך חֲנוּפָה (19) שאינה יודעת מדה .

צריך בהחלט להתאמץ שלא להרבות בשמוש הַמִּבְטָא (20) « אלהי ישראל » . יש בזה משום צמצום לְמוּשָּׂג (21) יוצר הַהֲוָיָה (22) . לְפָנִים (23) היה האלהים« אלהי ישראל »בלבד : לפנים בעוד כל העמים זולתנו היו עובדי אֱלִילִים (24) . אולם זה מאות בשנים שמליונים אנשים מאמינים באלהי ישראל . עתה אין

(١) تفقّد (٢) جدّية (٣) في مادة (٤) لإثبات (٦) على سبيل الصدفة (٦) لإبراز (٧) في المضمون (٨) تعبير (٩) تربي (١٠) اشمئزاز (١١) دون انقطاع (١٢) وتذلل (١٣) مبالغفيها (١٤) بقدر (١٥) يحتقر (١٦) منتصبة(١٧) كأطفال (١٨)يعتمدون (١٩) تملق (٢٠) العبارة (٢١) لمفهوم (٢٢) الكون (٢٣) قبلاً (٢٤) أوثان .

הוא אלהי ישראל בלבד , הוא אלהי ההויה והאנושיות כלה .

התפלה צריכה להיות מְגוּוֶנֶת עד למאד . תפלות הבקר , המנחה והערבית צריך שיהיו בהן תֵּאוּרֵי (2) טבע מתאימים לזמנם – נוסף על תַּחֲנוּנִים (3) , רגשות ותְבִיעוֹת (4) זמניות . תאורי טבע קלסיים צריכים לְהִשָּׁאֵב (5) לא רק מן הספרות העברית החדשה אלא גם מִמִּבְחַר (8) הספרות של הַמְּשֻׁבָּחִים שֶׁבָּעַמִּים (7) .

התפלה צריכה להיות אנושית כללית , בלי שֶׁמֶץ (8) של קְלָלָה (9) לאחרים , אלא בָּרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה , ברכה , רחמים ואהבה עד אין קץ לכל הברואים בְּצֶלֶם (10) אלהים .

* * *

---

(١) متلونة (٢) أوصاف (٣) توسلات (٤) ومطالب (٥) يجب استقاؤها (٦) من منتخب (٧) أفضل الشعوب (٨) ذرة (٩) شتيمة (١٠) في صورة .

٢ - نماذج من الشعر

ח. נ. ביאליק

מִשִּׁירֵי–עָם

יֵשׁ לִי גַּן וּבְאֵר יֵשׁ לִי,
וַעֲלֵי בְּאֵרִי תָּלוּי[1] דְּלִי:
מִדֵּי שַׁבָּת בָּא מַחֲמַדִּי[2]
מַיִם זַכִּים יֵשְׁתְּ מִכַּדִּי[3]

כָּל הָעוֹלָם יָשֵׁן – הַס!
נָם תַּפּוּחַ וַאֲגָס:
אִמִּי נָמָה, נִרְדָּם[4] אָבִי
עֵרִים[5] רַק אֲנִי וּלְבָבִי.

וְהַדְּלִי כִּלְבָבִי עֵר,
נוֹטֵף[6] פָּז[7] אֶל פִּי הַבְּאֵר,
נוֹטֵף פָּז וְנוֹטֵף בְּדֹלַח[8]:
דּוֹדִי הוֹלֵךְ, דּוֹדִי הוֹלֵךְ...

הַס, בַּגַּן נִזְדַּעְזַע נוֹף –
דּוֹדִי בָּא אִם פִּרְכֵּס[9] עוֹף?...
דּוֹדִי, דּוֹדִי! חוּשׁ[10] מַחֲמַדִּי,
אֵין בֶּחָצֵר אִישׁ מִלְּבַדִּי[11]...

---

(١) معلق (٢) مرادي (٣) من جرتي (٤) نام (٥) مستيقظان (٦) يقطر (٧) إبريز (٨) عطر (٩) انتفضَ (١٠) أسرعْ (١١) سواي .

אֶל הַשֹּׁקֶת[1] נֵשֵׁב אַט[2],
רֹאשׁ אֶל כָּתֵף, יָד אֶל יָד:
אֲחוּד חִידוֹת[3] לָךְ: מַדּוּעַ
רָץ הַכַּד אֶל הַמַּבּוּעַ?

וּמַדּוּעַ, הַגֶּד־לִי,
יֵבְךְּ בַּחֲשָׁאי[4], יֵבְךְּ הַדְּלִי –
טִיף, טִיף–וְכֹה בְּלִי הֶרֶף
מִן הָעֶרֶב עַד הָעֶרֶב?

וּמֵאַיִן בָּא הַכְּאֵב
כְּתוֹלַעַת[5] אֶל הַלֵּב?
הוֹי, הָאֱמֶת שָׁמְעָה אִמִּי,
כִּי לְבָבְךָ סָר[6] מֵעִמִּי?..

ש. טשרניחובסקי.

גַּעְגּוּעִים[7]

נָא הָשִׁיבוּ לִי יַלְדוּתִי
תּוֹר הַשִּׁירִים, גִּיל[8] עוֹלָמִים,
שַׁדְמוֹת[9] זָהָב וּשְׁמֵי טֹהַר,
וִימוֹת יֶלֶד, יֶלֶד תָּמִים.

רַבֵּי־קֶסֶם[10] וּשְׁלַל צֶבַע,
חֲלוֹמוֹתַי לִי הָשִׁיבוּ
פַּנְטַסְיָה לִי רִקְמָתָם[11],
הֵמָּה לִבִּי אָז הִרְהִיבוּ[12].

---

(١) الحوض (٢) قليلاً (٣) أحاجي (٤) بصمت (٥) كدودة (٦) حادَ (٧) أشواق حنين (٨) بهجة (٩) حقول (١٠) سحر (١١) تفويفها. رقشها (١٢) أنعشوا.

לִי הָשִׁיבוּ שִׁירֵי נֹעַם ,
רֵעַי אִתִּי בְטוֹב רָאוּ ,
תֹּר[1] הַנֹּעַר , שְׂחוֹק וְשִׂיחוֹת
מִלֵּב מָלֵא אָז נָבָעוּ .

עֵת עוֹד נַפְשִׁי גָרְסָה[2] לְחַיִּים ,
נָבְעוּ רְגָשַׁי בִּי כַּמַּעְיָן :
עֵת נָשָׂאתִי נַפְשִׁי לְתִקְווֹת ,
אֵין מַלְאוֹתָן שָׁנֵי דַּיָּן .

לִי הָשִׁיבוּ גַם דִּמְעוֹתַי ,
לִבִּי עַתָּה , כִּי יָשִׁיבוּ ,
וֶאֱמוּנָתִי גָלְתָה[3] מֶנִּי , –
פְּנָעִים[4] רוּחִי , כִּי יַעֲצִיבוּ .

מיכה יוסף לבנזון

הַיַּלְדוּת .

גַּן אֱלֹהִים עֵת הַיַּלְדוּת הַנָּוָה –
מוֹעֲדִים[5] כֻּלָּהּ אַךְ חַגִּים יָמֶיהָ ,
בַּגַּן הַזֶּה מַלְאֲכֵי־שָׁלוֹם יָטוּשׁוּ[6]
וּלְרַגְלָם פִּרְחֵי חֵן וָהוֹד יָפוּשׁוּ[7] ,
גִּילָה[8] וָתֹם[9] צָהֳלָה[10] אַף נִקְיוֹן רוּחַ
הֵם הַפְּרָחִים לַיֶּלֶד בָּם יָשׂוּחַ –

---

(١) دور (٢) تاقت (٣) زالت (٤) مصائب (٥) أعياد (٦) تحدق (٧) تكثر
(٨) بهجة (٩) وسذاجة (١٠) جذل .

שָׁמָּה בַּיְעָרִים צִפֳּרִים אַךְ שָׁרִים ,
שָׁם דְּמָמַת[١] עֵדֶן , אַל שָׁאוֹן[٢] מְעָרִים .
שָׁם בַּשָּׁמַיִם הַתְּכֵלֶת לְטֹהַר
הָאָרֶץ אַךְ הוֹד , אַךְ חֶמֶד וָזֹהַר ?
שָׁם דּוֹם כָּל נֶהִי[٣] , נֶאֱלָמָה הַזְּעָקָה ,
שָׁם לֹא עָדָה[٤] אֵבֶל[٥] , דָּרְכָה הַנְּאָקָה[٦] —
בַּגַּן הַזֶּה אֶזְכְּרָה אַף אֶהֱמָיָה[٧] ,
גִּילַת עֲדָנִים[٨] שָׁאַפְתִּי לִרְוָיָה !

י . ל . גורדון

הַשּׁוּעָל וְהָעֲנָבִים

שׁוּעָל מְזֻה(9) רָעֵב עָבַר דֶּרֶךְ כֶּרֶם ,
וַיַּרְא עִנְּבֵי חֶמֶד עַל רֹאשׁ עֵץ גֶּפֶן(10) ,
וַיֵּרֶד רִירוֹ(11) אֶל סַנְטֵרוֹ(12) כַּזֶּרֶם(13)
כִּי נִכְסַף(14) לֶאֱכֹל מֵהֵמָּה . וַיִּפֶן(15)
כֹּה וָכֹה , וַיַּרְא כִּי קָצְרָה יָדֵהוּ
לְשַׂבִּיעַ נַפְשׁוֹ הַשּׁוֹקֵקָה(16) כָּמוֹ ,
וַיְנוֹפֶף(17) אֶת יָדוֹ וַיֹּאמַר לָמוֹ :
עִנְּבֵי רוֹשׁ(18) הֵמָּה , גֶּפֶן סְדֹם(19) הִנֵּהוּ!!

---

(١) سكون (٢) ضوضاء (٣) عويل (٤) مرّ (٥) حُزن (٦) الأنين (٧) أهيم
(٨) لذّات (٩) نحيل (١٠) الكرمة (١١) لعابه (١٢) ذقنه (١٣) كالسيل (١٤) تاق
(١٥) فاتحه (١٦) المشتهية (١٧) فحرك (١٨) عنب حامض (١٩) رديء .

ז . שנאור

מַעֲשִׂיָּה

חֶדֶר צַר וּמָלֵא אֹפֶל(1)
עַל הָרִצְפָּה אִמָּא חוֹלָה ,
אֶצְלָהּ מוּטָל(2) יֶלֶד רָעֵב
הִיא לוֹחֶשֶׁת(3) , רוֹעֵד קוֹלָהּ :
הָיָה נָסִיךְ(4) רַע בָּאָרֶץ ,
בְּגָדָיו פְּנִינִים(5) , בֵּיתוֹ זָהָב ...

———

— כֵּן , אִם טוֹבָה ; רַע הַנָּסִיךְ ...
אַךְ , מִמֶּנּוּ רַע הָרָעָב ! ...

———

« וְלַנָּסִיךְ בַּת יְחִידָה :
תָּמִיד , תָּמִיד הָיְתָה שְׂמֵחָה :
וְלַבַּת גַּן מֻקָּף(6) בְּדֹלַח ,
וּבְתוֹךְ הַגִּנָּה בְּרֵכָה :
שָׁם הִתְהוֹלְלָה(7) , צָחֲקָה ,
וּפָנֶיהָ אִישׁ לֹא רָאָה » ...

———

— « כֵּן , הוֹרָתִי(8) , תָּמִיד שְׂמֵחָה ,
יַעַן רָעָב לֹא יָדָעָה » ...

———

— « חָלַם חֲלוֹם רַע הַנָּסִיךְ ,
— מִי לִי יִפְתֹּר(9) אֶת חֲלוֹמִי ,
בִּתִּי אֶתֵּן לוֹ לְאִשָּׁה .
אַחֲרַי יִירַשׁ(10) אֶת מְקוֹמִי" —
כָּכָה הוֹצִיא כְּרוֹז(11) הַנָּסִיךְ ,
אַךְ אֵין פּוֹתֵר וְאֵין פּוֹתֵר ...

———

— « אִמִּי ! טוֹבָה מַתְּנַת נָסִיךְ
אַךְ פַּת לֶחֶם טוֹבָה יוֹתֵר ! ...
« בְּנִי , הַשְׁקִיטָה(12) ... אַל תַּפְרִיעַ(13)!
וְלַנָּסִיךְ זָקֵן רֹכֵב ;
שָׁמַע אֶת הַחֲלוֹם וַיָּבֶן(14)
אֶת כָּל רָזָיו(15) וּמַעֲמַקָּיו .
בָּא הָרֹכֵב אֶל הַנָּסִיךְ
אָמַר : שִׂמְחָה , שַׂר ! אָנֹכִי ...

———

— « אִמִּי , אִמִּי , לִי לֶחֶם !
חָשְׁכוּ(16) עֵינַי . אָפֵס(17) כֹּחִי ! »

———

בָּאֲפֵלָה רֶגַע דְּמָמָה .
בָּאֲפֵלָה עוֹלָה בְכִיָּה ...
אֵם וְיַלְדָּהּ בּוֹכִים יַחְדָּו ...
פָּסְקָה , פָּסְקָה הַמַּעֲשִׂיָּה ...!

المفردات :

(١) ظلام (٢)ملقى (٣) تهمس (٤) أمير(٥)لآلىء (٦)محوط(٧) تباهت (٨) حاملتي ، أمي (٩) يحل(١٠) يرث (١١) إعلان (١٢) إهدأ (١٣)تشوش (١٤) فأدرك (١٥) أسراره (١٦) أظلمت (١٧) تلاشى .

י . ל . גורדון

הַנֶּשֶׁר וְהָעוֹרֵב

עוֹרֵב זוֹלֵל(1) עָמַד עַל גַּג הָרֶפֶת
וַיַּרְא נֶשֶׁר יוֹרֵד מִמַּעַל
וַיִּשָּׂא שֶׂה מֵהָעֵדֶר וַיַּעַל .
וַתְּהִי נַפְשׁוֹ גַּם הוּא נִכְסֶפֶת (2)
הִדַּמּוֹת(3) לַנֶּשֶׁר . וַיַּקֵּף(4)
הַקֵּף אוֹתוֹ פַּעֲמַיִם מִקָּצֶה ,
וַיַּרְא בּוֹ שֶׂה בַּעַל אַלְיָה וָפֶרֶד(5)
שָׁמֵן וָטוֹב לְקָרְבַּן אִשֶּׁה יֵרָצֶה .

וַיָּטַשׁ(6) פִּתְאֹם וַיֵּרֶד עָלֵיהוּ
וַיִּתְקַע בּוֹ צִפָּרְנָיו(7) וַיֹּאחֲזֵנוּ ;
אוּלָם מִשְׁקַל הַשֶּׂה כָּבֵד מִמֶּנּוּ .
וּכְמוֹ סִירִים(8) סְבוּכִים(9) סָבוּךְ צַמְרָהוּ,
וּבִקְוֻצּוֹתָיו(10) צִפָּרְנָיו אַף נָחוּ ,
נֶאֶחְזוּ שָׁם , מִמְּקוֹמָם לֹא יָזָחוּ(11) ,
עַד בָּאוּ הָרוֹעִים וַיִּקָּחֻהוּ
וּלְנַעֲרוֹתֵיהֶם לְשַׂחֵק בּוֹ נְתָנוּהוּ .

---

(١) شره (٢) تائقه (٣) التشبه (٤) فأحاط (٥) ودهن (٦) فارتمى (٧) براثنه (٨) شباك (٩) معقدة (١٠) وبتجاعيده (١١) تتزحزح .

מ . קרינסקי

הַזְּאֵב וְהַכֶּבֶשׂ

הַכֶּבֶשׂ שָׁתָה מִן הַנַּחַל(1)לִשְׁבּוֹר צִמְאוֹנוֹ(2)
וּזְאֵב פָּגַע(3) בּוֹ פִּתְאֹם לַאֲסוֹנוֹ(4)
כָּמוּבָן , הִתְנַפֵּל עָלָיו הַזְּאֵב לְשַׁסְּעֵהוּ(5)
אַךְ לְהַצְדִּיק(6) לְעֵינֵי הַתֵּבֵל(7) אֶת מַעֲשֵׂהוּ
קָרָא : אֵיךְ נוֹעַזְתָּ(8) נָבָל(9) עַד נֶפֶשׁ
לְדַלֵּחַ(10)מֵימֵי הַזַּכִּים בְּעַבְטִיט וְרֶפֶשׁ(11) ,
הֵי נַפְשִׁי , כִּי הִנְּךָ בֶּן מָוֶת !...
חִיל(12) אֲחָזוֹ אֶת הָאֻמְלָל הַכֶּבֶשׂ .
וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו וַיֹּאמַר : בִּי אֲדוֹנִי !
אֶת צִדְקָתִי(13) לְהוֹכִיחַ אָנָּא הַרְשֵׁנִי
הֵן בְּמוֹרַד(14) הַנַּחַל שָׁתָה עַבְדְּךָ ,
וּכְמֵאָה צַעַד(15) בֵּינִי וּבֵין כְּבוֹדְךָ(16)
וְאֵיךְ זֶה יָכֹלְתִּי מֵימֶיךָ לְעַכֵּר ?
– דֹּם ! (17)-הִרְעִים הַזְּאֵב-הֶאָנֹכִי אֲשַׁקֵּר?!..
נָבָל ! חוּצְפָּה(18) כָּזֹאת כְּלַפֵּי מִי ?!..
בְּרַם(19) זְכוּרַנִי עוֹד אֶשְׁתַּקַּד בְּאָבִיב
נוֹעַזְתָּ לְגַדֵּף(20) בַּמָּקוֹם הַזֶּה אֶת שְׁמִי !
הֲתַחְשֹׁב כִּי שָׁכַחְתִּי , יְדִיד חָבִיב ?...

— אֵיכָכָה ? הֵן לֹא עָבְרָה שָׁנָה
מִיּוֹם הִוָּלְדִי !.. — הַכֶּבֶשׂ עָנָה
— אִם לֹא אַתָּה — הָיָה זֶה אָחִיךָ !
— אֲבָל יָחִיד אֲנִי ! סְלִיחָה !..
— אִם כֵּן הָיָה זֶה קְרוֹבְךָ , בֶּן דּוֹדְךָ .
גּוֹאַלְךָ(21) , אוֹ אַחַד יְדִידֶיךָ !
גַּם אַתֶּם , גַּם רוֹעֵיכֶם וְכַלְבֵּיכֶם
כֻּלְּכֶם מְלֵאֵי עָוֹן(22) וָפֶשַׁע .
לְהַכְחִידֵנִי(23) מִן הָאָרֶץ כָּל מְזִמּוֹתֵיכֶם(24)
הוֹי שׁוֹאֲפֵי דָמִים וָרֶשַׁע !..
וּבַעֲוֹן כֻּלְּם אֶשְׁפֹּךְ עָלֶיךָ חֲמָתִי(25) !
— אוֹיָה(26) ! אֲבָל אֲנִי מֶה חָטָאתִי ?
— רַב ! הַלְבָרֵר(27) חַטֹּאתֶיךָ פְּנוּיָה שַׁעְתִּי?
עֲוֹנְךָ גָּדוֹל מִנְּשׂוֹא זֹאת יָדַעְתִּי ,
כִּי נִקְרֵיתָ(28) לְפָנַי עֵת בִּטְנִי רְעֵבָה .
קָא סַלְקָא דַעְתָּךְ(29)כִּי אֶחְשֹׂךְ נַפְשִׁי מִטּוֹבָה
וּכְדַבְּרוֹ , הִתְנַפֵּל עַל הָאֻמְלָל וַיִּסְחָבֵהוּ
שָׁם אֶל עָבִי הַיַּעַר וַיִּטְרְפֵהוּ !...

---

(١) الجدول (٢) عطشه(٣) أصاب (٤) لسوءحظه (٥) ليمزقه(٦)لتبرير(٧)العالم (٨) جرؤت (٩) شرير(١٠) لتعكير (١١) ووحل (١٢) فزع (١٣)استقامتي (١٤)في منحدر (١٥) خطوة (١٦) حضرتك (١٧) صه (١٨) وقاحة (١٩) لكن (٢٠) للشتم (٢١)قريبك (٢٢) إثم(٢٣) محوي(٢٤) حيلكم(٢٥) سخطي (٢٦)ويلاه (٢٧)ألتبرير (٢٨) ساقتك الصدفة (٢٩) أيخيل إليك .

القسم السابع

منتخبات

من

الأدب العبري الأندلسي

חלק שביעי

קְטָעִים נִבְחָרִים

מִן הַסִּפְרוּת הָעִבְרִית הַסְּפָרָדִית

نماذج شعرية

١ — في الوصف

فصل الربيع : עַל הָאָבִיב

لموسى بن عزرا

כָּתְנוֹת פַּסִּים[1] לָבַשׁ הַגָּן
וּכְסוּת רִקְמָה[2] מַדֵּי[3] דִשְׁאוֹ[4]
וּמְעִיל תַּשְׁבֵּץ[5] עָטָה[6] כָל-עֵץ
וּלְכָל-עַיִן הֶרְאָה פִּלְאוֹ[7] ;
כָּל-צִיץ[8] חָדָשׁ לִזְמָן חָדָשׁ
יָצָא שׂוֹחֵק[9] לִקְרַאת בּוֹאוֹ
אַךְ לִפְנֵיהֶם שׁוֹשָׁן עָבַר
מֶלֶךְ עַל כֹּל הוּרַם כִּסְאוֹ
יָצָא מִבֵּין מִשְׁמָר עָלָיו
וַיְשַׁנֶּה[10] אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ[11]
מִי לֹא יוֹדֶה[12] לָאֵל עָלָיו
הָאִישׁ הַהוּא יִשָּׂא חֶטְאוֹ .

(ר׳ משה אבן עזרא)

المفردات :

(١) متعددة الألوان (٢) زركشة (٣) ثياب (٤) عُشبه (٥) تفويف (٦) اكتسى (٧) أعجوبته (٨) بُرعم (٩) ضاحك (١٠) فبدّل (١١) سِجنه (١٢) يشكر .

ترجمة الأبيات

لقد لبس البستان في جَلَواتِهِ غداة انتفاضِ الطلّ أجملَ قمصانِ
فأما رداءُ العشب فهو مفوّفٌ وأما كُسى الأشجار فهي بألوانِ
ترى الروض يسترضي العيونَ فماله سوى أن يُديرَ الحسن في أكؤس البان
وفي البرعم المولود ترحيبُ ماجدٍ بفصل جديدٍ ضاحكِ اللون فتّانِ
وقد برز الوردُ المليكُ معظّماً ومسّ ذَرا (١) عرش الزهور بسلطان
وقد كان في سجنٍ فبدّل ثوبَهُ ومال بأزرار وماسَ بتيجانِ
فمن حمدَ الله الكريم فقد نجا ومن لم يبُح بالحمد باء بخسرانِ

نظمها بالعربية : **منذر شعار**

الطالب بكلية الآداب

(١) الذرا بفتح الذال الفناء والجانب .

في محاسن الطبيعة في مصر

עַל הֲדַר [١] הַטֶּבַע בְּמִצְרַיִם

ليهوذا اللاوي

הֲפָשַׁט [٢] הַזְּמַן בִּגְדֵי חֲרָדוֹת [٣]
וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו הַחֲמוּדוֹת ؟
וְלָבְשָׁה הָאֲדָמָה שֵׁשׁ וְרִקְמָה
וְעָשְׂתָה מִשְׁבְּצוֹת [٤] זָהָב רְפִידוֹת [٥]
וְכָל מִזְרַע [٦] יְאוֹר [٧] תַּשְׁבֵּץ כְּאִלּוּ
נְאוֹת [٨] גֹּשֶׁן [٩] בְּחֹשֶׁן [١٠] הֵן אֲפוּדוֹת [١١]
וּמַרְבַדֵּי [١٢] נְאוֹת מִדְבָּר [١٣] חֲטוּבוֹת [١٤]
וְרַעְמְסֵס [١٥] וּפִתֹם [١٦] פָּז רְבוּדוֹת [١٧]
וְלֵב יִפְתֶּה [١٨] וְיִשְׁכַּח אֶת זְקוּנָיו
וְיִזְכֹּר עוֹד יְלָדִים אוֹ יְלָדוֹת
כְּגַן־עֵדֶן בְּמִצְרַיִם בְּפִישׁוֹן [١٩] ,
בְּגַנּוֹת עַל שְׂפַת נָהָר וְשָׂדוֹת

---

(١) بهاء (٢) أخلع (٣) الفزع (٤) تراقيش (٥) طنافس (٦) مزرعة (٧) نهر النيل (٨) واحات (٩) الجيزة (١٠) في الصدر (١١) حلى (١٢) وبسط (١٣) صحراء (١٤) منحوتة (١٥) مدينة رعمسيس (١٦) والفيوم (١٧) مفروشة (١٨) يفتن (١٩) في نهر النيل .

וְהַקָּמוֹת (1) יְרַקְרַקּוֹת אֲדֻמּוֹת
וְלִרְקָמוֹת מְלֻבָּשׁוֹת בְּגָדוֹת
וְרוּחַ יָם תְּנִיפֵמוֹ (2) , וְנִרְאוּ
כְּמוֹ מִשְׁתַּחֲווֹת(3) אֶל־אֵל וּמוֹדוֹת(4)

(ר׳ יהודה הלוי)

ترجمة الابيات

هـل نضا الدهرُ ثياب القَلق — وارتدى ثوباً كلونِ الشفقِ
قد تردّت أرضُ مصر قُمُصاً — من نُضارٍ أصفرٍ أو وَرَقِ (٥)
فمروجُ النيـل ثوبٌ عَجَبٌ — ضاع مسكاً بالأريجِ العَبَقِ
ولدى الجيزةِ واحـات كما — زيّنَ الصدرَ سِوارُ العُنُقِ
نوّعتْ أقسامها وازّيّنتْ — بأفانينِ السنـا والألقِ
ورَعَمْسيسُ عليه لؤلؤٌ — والغيومُ البيض عنـد الأفُقِ
منظرٌ يجعـل من شيخٍ فتىً — ذا فؤادٍ مستطـارٍ شيّقِ
يذكر الولدانَ والغيدَ وما — ربحُهُ غيرَ الأسى والحُرَقِ
وَغـَدتْ مصرُ جِنـاناً بالذي — قد حوت من كل روضٍ مشرقِ
سـنبلات ههنـا مزدانةٌ — وهي صفراءُ بزهـرٍ مونِقِ

---

(١) والسنابل (٢) تحركها (٣) ساجدة (٤) وشاكرة (٥) النضار الذهب، والورق بكسر الراء الفضة .

حين تثنيها الصبا تحسبها كمكب يشكر الله تقي

نظمها بالعربية : **منذر شعار**

الطالب بكلية الآداب

البحر الهائج : יָם סוֹעֵר

ليهوذا اللاوي

הָמוּ (1) גַלִּים (2)
בְּרוּץ גַּלְגַּלִּים
וְעָבִים (3) וְקַלִּים
עַל פְּנֵי הַיָּם

קָדְרוּ (4) שָׁמָיו
וַיֶּחְמְרוּ (5) מֵימָיו
וְעָלוּ תְּהוֹמָיו (6)
וְנָשְׂאוּ דָכְיָם (7)

וְסִיר יַרְתִּיחַ (8)
וְקוֹל יַצְרִיחַ (9)
וְאֵין מַשְׁבִּיחַ (10)
לְהָמִין קָשְׁיָם .

וְרָפוּ (11) חֲזָקִים
וְנֶחְלְקוּ (12) אֲפִיקִים (13)
חֲצָיִם עֲמֻקִּים (14)
וְהָרִים חֲצָיִם .

---

(١) همت ، هاجت (٢) امواج (٣) وكثيفة (٤) اكفهرت (٥) وغلت (٦) لججه (٧) تلاطم أمواجها (٨) يغلي (٩) يصرخ (١٠) مسكن (١١) وفترت (١٢) وانقشعت (١٣) تيارات (١٤) وديان .

וְהָאֳנִי [1] חוֹלָה
יוֹרְדָה וְעוֹלָה
וְעַיִן תְּלָה [2]
לְחוֹבְלִים [3] אַיִּם [4]

וְלִבִּי מַחְשֶׁה [5]
אֲקַוֶּה [6] לְמַמְשֶׁה [7]
כְּעַל יַד־מֹשֶׁה
אַהֲרֹן וּמִרְיָם .

אֶקְרָא אֲדֹנָי
וְאִירָא עֲוֹנָי [8]
פֶּן תַּחֲנוּנָי [9]
יִהְיוּ טֹרַח [10]

שָׁחָה [11] קַרְנָם [12]
וְנִבְהַל [13] סַרְנָם [14]
וְנִלְאָה [15] תָּרְנָם [16]
לִפְרוֹשׂ [17] כְּנָפָיו .

יִרְתַּח [18] בְּלִי אֵשׁ
וְלֵב מִתְיָאֵשׁ
בְּעֵת הִתְבָּאֵשׁ [19]
בְּמָשׁוֹט [20] מְנִיפָיו [21] .

וְהָאֳנִי כְּשִׁכּוֹר [22]
יִתְעַתַּע [23] וַיֶּהְכּוֹר [24]
בְּלִי הוֹן [25] יִמְכּוֹר
שׁוֹכְנֵי כְתָפָיו .

---

(١) والسفينة (٢) متعلقة (٣) للملاحين (٤) اينهم (٥) يصمت (٦) آمل (٧) لمنجد
(٨) ذنوبي (٩) تضرعي (١٠) ترح (١١) تطأطأ (١٢) رأسها (١٣) وذعر (١٤) ربانها
(١٥) وعجز (١٦) قلوعها (١٧) لنشر (١٨) يغلي (١٩) كره (٢٠) بمجذاف (٢١) محركوه
(٢٢) كسكران (٢٣) يسخر (٢٤) يهزأ (٢٥) مال .

חֶה לִוְיָתָן (١)   וְיַד אֻקְיָנוֹס
בְּעַד יָם אֵיתָן (٢)   תֶּאֱהַב לִכְנוֹס (٦)
יַקְדִּישׁ (٣) כְּחָתָן   וְאָבַד מָנוֹס (٧)
לְמִשְׁתֶּה (٤) אֲסוּפָיו (٥)   וְאָפֵס (٨) מִבְרָח (٩) .

(ר׳ יהודה הלוי)

ترجمة الأبيات

بحارٌ كأطرافِ الجبال تثور   وموجٌ كأسراب السفين يسيرُ
فياربنـا اسودّت علينـا سماؤنا   وأضحتْ مياه الشاطئين تغورُ
فها هو قعرُ الماء يظهرُ واضحاً   وهاهي رغوات الميـاه تطيرُ
وقد رَجفَ البحر المحيطُ بوابلٍ   وشُقّقتِ الأمواهُ وهي تفورُ
فنصفٌ جبالٌ لا يُرام علوّهـا   ونصفٌ بأذيال الجبالِ يغورُ
ترى السفْنَ فيه صاعداتٍ هوابطاً   وليس لهـا بين الميـاه مُجيرُ
وأصبح قلبي في الأضالع ساكناً   وفي طيّه حب النجاةِ يـدورُ
وليس سوى موسى وهرونَ منقذٌ   إذا عزّ في الدنيـا عليّ نصيرُ
ومريمُ شدتني من الهُلكِ برّةً   فقرّ فؤادٌ كاد قبلُ يطـيرُ
إلهيَ أخشى أن يضيـع تَعبّدي   فرحماك .. ذنبي في الحياة كبيرُ

---

(١) حوت (٢) شديد القوة (٣) يدعو (٤) لوليمـة (٥) ومدعووه (٦) الاجتماع (٧) مناص (٨) وتلاشى (٩) مفر .

لقد مال أطرافُ القلوعِ ورأسُها ... فحارَ بهـا الرّبانُ وهو قديرُ
غداةَ على الماءُ الكثيرُ بلا لظىً ... ومجدافُ من رام النجاة كسيرُ
ومال بنا قلبُ السفينةِ وادّنتْ ... جموعُ منـايانا وجـاء نذيرُ
وقد فرحَ الحوتُ الكبير بما يرى ... وما الحوت إلا في الوحوش أميرُ
ومُدّت لنا أيدي المحيط طويلةً ... فكان لنـا هولٌ وكان مصيرُ

نظمها بالعربية : **منذر شعار**

الطالب بكلية الآداب

---

٢ ـــ في الغزل

قصيدة غزلية : שִׁיר יְדִידוּת (١)

ليهوذا اللاوي

מַה לָּךְ צְבִיָּה (٢) תִּמְנְעִי צִירַיִךְ (٣)
מְדוֹד (٤) צְלָעָיו (٥) מָלְאוּ צִירַיִךְ (٦) ؟
לֹא תֵדְעִי כִּי אֵין לְדוֹדֵךְ מִזְמָן
בִּלְתִּי שְׁמֹעַ קוֹל שְׁלוֹמוֹתַיִךְ ؟

(١) غزل (٢) ظبية (٣) رسائلكِ (٤) من محب (٥) ضلوعه (٦) أوجاعكِ

אִם הַפְּרִידָה [١] עַל שְׁנֵינוּ נִגְזְרָה [٢]

עִמְדִי מְעַט עַד אֶחֱזֶה [٣] פָּנַיִךְ .

לֹא אֵדְעָה אִם בֵּין צְלָעַי נֶעֱצַר [٤]

לְבִּי ، וְאִם יֵלֵךְ לְמַסָּעַיִךְ .

חֵי אַהֲבָה ! זִכְרִי יְמֵי חִשְׁקֵךְ [٥] ، כְּמוֹ

אֶזְכֹּר אֲנִי לֵילוֹת תְּשׁוּקוֹתַיִךְ [٦] .

כַּאֲשֶׁר דְּמוּתֵךְ [٧] בַּחֲלוֹמִי תַּעֲבֹר ،

כֵּן אֶעְבְּרָה נָא בַּחֲלוֹמוֹתַיִךְ ?

בֵּינִי וּבֵינֵךְ יַם דְּמָעוֹת ، יֶהֱמוּ [٨]

גַּלָּיו ، וְלֹא אוּכַל עֲבוֹר אֵלַיִךְ !

אַךְ לוּ פְּעָמַיִךְ [٩] לְעָבְרוֹ קָרְבוּ

אָז נִבְקְעוּ [١٠] מֵימָיו לְכַף רַגְלַיִךְ ...

בָּאתִי בְּאֵשׁ חִשְׁקֵךְ וּמֵי בִכְיִי ، אֲהָהּ !

לִבִּי בְדִמְעוֹתַי וְגֶחָלַיִךְ ! ...

מַרְאֵה דְמוּת אֹדֶם [١١] עֲלֵי סַפִּיר [١٢] בְּעֵת

אֶרְאֶה שְׂפָתַיִךְ עֲלֵי שִׁנַּיִךְ .

---

(١) الفراق (٢) تحتمت (٣) أشاهد (٤) إنحجز (٥) عشقك (٦) اشواقك (٧) طيفك
(٨) تهمي (٩) قدماك (١٠) انشقت (١١) ياقوت (١٢) لؤلؤ .

שֶׁמֶשׁ בְּפָנַיִךְ , וְלַיִל תִּפְרְשִׂי
עַל זָהֳרֵי עֳבִי[١] קְוֻצּוֹתַיִךְ[٢] .
מֶשִׁי[٣] וְרִקְמָה הֵם כְּסוּת גּוּפֵךְ , אֲבָל
הַחֵן[٤] וְהַיֹּפִי כְּסוּת עֵינַיִךְ .
לֹא אֶשְׁמְעָה קוֹלֵךְ , אֲבָל אֶשְׁמַע עֲלֵי
סִתְרֵי לְבָבִי קוֹל צְעָדוֹתַיִךְ[٥] .
פִּקְדִי[٦] בְּיוֹם פָּקְדֵךְ לְחַיּוֹת חֲלָלַי[٧]
חִשְׁקֵךְ , וְיוֹם בּוֹ יִחְיוּ מֵתַיִךְ
נַפְשִׁי לְהָשִׁיב אֶל גְּוִיָּהּ[٨] , כִּי בְּיוֹם
נָסְעֵךְ בְּצֵאתֵךְ יָצְאָה אַחֲרַיִךְ ...

ترجمة الادبيات

ياظبيةً منعت رسائل ودّها ... عني ومـلأتِ الضلوعَ لهيبا
ماللمحب سوى سماعِ تحيةٍ ... تلقينهـا فتردّه مشبوبا
وإذا الزمان قضى علينا بالنوى ... فقفي لألمح وجهك المحبوبا
أنالستُ أدريهل فؤاديَ في الحشا ... أم راح يسعى سعيكِ المكتوبا
وحياةِ ذا الحب العظيم تذكري ... ايام عشقكِ والمنا المغصوبا

---

(١) كثافة (٢) ضفائرك (٣) حرير (٤) البهاء (٥) خطواتك (٦) اذكري (٧) قتلى (٨) جسدها .

كتذكري ليلاتِ شوقك إنها فجرَتْ لديّ مدامعاً وندوبا
هل في خيالك لي مرادٌ مثلما لكِ في الفؤاد .. إذن رأيتُ عجيبا
بيني وبينك بحرُ دمعٍ حتّمتْ أمواجُهُ ألا أكونَ قريبا
لكن إذا شئتِ العبورَ وقطعَهُ شقّتْ إذن قدماكِ فيه دروبا
ولقد دخلتُ بماءِ عشقِك والبكا والقلبُ منشطرٌ لديّ قلوبا
واحسرتا .. في الماء يشقى واللظى دمعٌ وجمرٌ .. يالهُ منكوبا
شفتاكِ كالياقوتِ فوق لآلىء أشهى المنى أن تدنّي فأذوبا
والوجه كالشمسِ المنيرةِ ساطعٌ والشعرُ يفرشُ في الضياء غروبا
إن كان جسمُكِ من حريرٍ ثوبُهُ فعيونُكِ ارتدتِ البهاء قشيبا
ياليت لي سمعاً لصوتك إنما تركتْ خطاكِ على الشغاف طيوبا
فاذا بعثتِ من المماتِ وهولهِ صرعاكِ والقتلى ، وكنتِ طبيبا
فتذكري نفسي وعودتها فقد ذهبتْ وراءكِ إذ عزمتِ ذهوبا

نظمها بالعربية : **خالد مسلماني**

الطالب بكلية الآداب

أبيات متفرقة في الغزل

בָּתֵּי חָרוּז שׁוֹנִים בַּעֲגָבִים

אֱמֹר לְרוּחַ עָבְרָה עָלַי :
שָׁלוֹם שְׂאִי אֶל מַחֲמַד רוּחִי
(ר׳ יהודה הלוי)

יוֹנִים תְּעוּפֶינָה כְּעָב (1) אֶל מַעֲרָב
אִתְּכֶן בְּחֵי הָאַהֲבָה הִשְׁבַּעְתִּי (2)
לָשֵׂאת שְׁלוֹמִי אֶל יְדִידִים (3) רָחֲקוּ (4)
אַךְ בֵּין צְלָעַי אָהֳלָם (5) תָּקַעְתִּי (6)
וְאוֹמֶרֶת : זְנַח (7) אֶת־אַהֲבָתָם
וְהוֹקַר (8) רַגְלְךָ מִמִּשְׁכְּנֵיהֶם (9)
עֲנִיתִיהָ : בְּלִבִּי אָהֳלֵיהֶם
וְאֵיךְ אוּכַל לְהַתִּיר (10) מֵיתְרֵיהֶם? (11)

(ר' משה אבן עזרא)

ترجمة الابيات

حمائمُ طارت كالسحاب إلى الغَرب — حلفتُ عليها بالوفاء وبالحب
لحمل سلامي للأحبة إنهم — نأوْا وحِمامهم في ضلوعي وفي قلبي
وقائلةٍ أهملْ هواهم ولا تطأْ — مساكنهم والعذلُ أوجعُ في الصبّ
أيا هذه إنَّ الأحبة خيّموا — بقلبي ومالى فضلُ عزمٍ على الطُّنُبِ (١٢)

نظمها بالعربية : **منذر شعار**
الطالب بكلية الآداب

(١) كسحابة (٢) حلّفت (٣) أحباء (٤) بعدوا (٥) خيمتهم (٦) ضربتُ (٧) اهملْ (٨) ووقرْ (٩) من مساكنهم (١٠) أن أفكّ (١١) حبالهم (١٢) الطنب بضمتين الحبل وخفف هنا للضرورة .

וּלְאָנָה [1] וְאָנָה תִּפְנֶה [2] לִשְׁכּוֹן בָּאֳהָלִים ? וְהִנֵּה
בִּלְבָבִי לִשְׁכְנָה מַחֲנֶה [3] גָּדוֹל וּרְחַב יָדַיִם

(ר׳ יהודה הלוי)

צַר לִי עֲלֵי דּ.דִים לְבָבִי אָסְרוּ
בֵּין אַמְתְּחוֹתֵיהֶם [4] וְרָכְבוּ צָלְחוּ [5]

(ר׳ משה אבן עזרא)

אֵיךְ אַחֲרֶיךָ אֶמְצְאָה מַרְגּוֹעַ [6] ?
תָּנַע [7] – וְהַלֵּב עִמְּךָ יָנוּעַ

(ר׳ יהודה הלוי)

יוֹנָה תְּקַנֵּן [8] עַל אֲמִירֶיהָ [9]
יָמַר לְבָבִי לַאֲמָרֶיהָ [10]
כִּי אֶמְצְאָה מַכְאוֹב [11] כְּמַכְאוֹבָהּ
וַיִּקְרֵנִי [12] כֵּן כְּמִקְרֶהָ

(ر׳ יהודה הלוי)

ترجمة البيتين الأخيرين

وحمامةٍ تبكي على الأغصان يأسى الفؤاد لها وللأشجان
ياليت بلواها عليّ وليتَ ما يعرو عواطفها الرقاقَ عراني

نظم : محمود فاخوري
الطالب بكلية الاداب

---

(١) وأينا (٢) تتجه (٣) مضرب (٤) حقائبهم (٥) مروا (٦) راحة ، استقرار
(٧) تنقل (٨) تعشش (٩) قم الشجر (١٠) لأقوالها (١١) ألم (١٢) ويصيبني .

עֹפֶר (1) מְאוֹר (2) פָּנָיו יוֹבִישׁ (3) מְאוֹר בֹּקֶר
גַּם חַלְלֵי עֵינָיו רַבּוּ (4) לְאֵין חֵקֶר (5)

(ר׳ משה אבן עזרא)

ترجمة البيتين

رب عفراء وجهها يخجل الصبـ ح ووجناتها دم أو نار
قتلت عينها الكثير وأعيا كل عد جرحى هواها الكثار

نظم : **منذر شعار**

الطالب بكلية الآداب

יָפָתִי , לָמָּה עֵינַיִךְ לְעֵין כֹּל דּוֹרְכִים (6) קֶשֶׁת (7)
יִתְנוֹדְדוּ (8) כָּל־רוֹאֵי בָם יִהְיוּ כְּדָגִים תּוֹךְ רֶשֶׁת (9)

(ר׳ יהודה נג׳ ארה)

ترجمة البيتين

مالعينيك أضحتا مثل قوس نافذ في المشاهد المفتون
فهو يمشي كسمكة في شباك قلق الخطو مثقلا بالشجون

نظم : **عبد الكريم شقفة**

الطالب بكلية الآداب

---

(١) أعفر ، ظبي (٢) نور (٣) يخجل (٤) كثروا (٥) استقصاء (٦) تنصبان
(٧) قوساً (٨) يتأرجحون (٩) شبكة .

עַל לֶחְיֵךְ וּשְׂעַר רֹאשֵׁךְ
אֲבָרֵךְ : יוֹצֵר(1) אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ

(ר׳ יהודה הלוי)

וְגַן שׁוֹשָׁן עֲלֵי לֶחְיוֹ , וְהִפְקִיד(2)
לְשָׁמְרוֹ הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים(3)

(ר׳ משה אבן עזרא)

עֲלֵי מַה־זֶּה רֵעִי(4) , יְקוֹד(5) אֵשׁ
בְּצַלְעִי וּכְנַחַל(6) יִזְּלוּ(7) דְמָעַי ?

(ר׳ יהודה הלוי)

الحسناء والبدر : הַיָּפֶה־פִיָּה וְהַסַּהַר

ليهوذا الحريزي

יְדַמּוּהָ(8) אֱלֵי סַהַר , וְאֹמַר :
לְסַהַר אֵיךְ תְּדַמּוּ אֶת יְמִימָה ?
וְסַהַר יֶחְסַר(9) פַּעַם וְיוֹסִיף(10)
וְהִיא לָעַד(11) בְּלִי חֶסְרוֹן תְּמִימָה(12)

---

(١) خالق (٢) وعين (٣) الثعابين (٤) رفاقي (٥) لهيب (٦) وكنهر (٧) تسيل
(٨) يشبهونها (٩) ينقص (١٠) ويزداد (١١) على الدوام (١٢) كاملة .

וְסַהַר־עָב [١] תְּכַסֵּהוּ [٢] וְיֶחְשַׁךְ
וְהִיא תָּאִיר בְּבֵית מֶלֶךְ פְּנִימָה [٣]

וְסַהַר־יֵשׁ מְעַט אֹפֶל [٤] בְּתוֹכוֹ
וְעַל לֶחְיָהּ נְקֻדַּת מוֹר [٥] רְשׁוּמָה [٦]

וְסַהַר מַעֲלָה [٧]־גַּלְגַּל יְסֻבּוֹ [٨]
וְהִיא תָּסֵב לְחִשְׁרָהּ כָּל־נְשָׁמָה [٩]

וְסַהַר מַעֲלָה יִמְשֹׁל חֲלִיפוֹת [١٠]
וְהִיא תִמְשֹׁל אֲבָל לֹא נֶעֱלָמָה [١١]

וְעֵין כָּל־אִישׁ בְּסַהַר תִּשְׁלְטָה [١٢]، אַךְ
בְּגִנְזֵי [١٣] הַיֳּפִי הֵן הִיא חֲתוּמָה

וְסַהַר מַעֲלָה יָאִיר כְּזֹהַר [١٤]
פְּנֵי עַלְמָה [١٥]? וְאִם [١٦] כִּימָה [١٧] וְחַמָּה [١٨]?

---

(١) سحابة (٢) تحجبه (٣) داخلاً (٤) أفول (٥) شامة (٦) مرسومة (٧) السماء (٨) يديره (٩) روح (١٠) على التتالي (١١) تختفي (١٢) تتسلط (١٣) في مكامن (١٤) كازدهار (١٥) فتاة (١٦) وهل (١٧) الثريا (١٨) والشمس .

١ — في الحنين

الحمامة الباكية : הַיּוֹנָה הַבּוֹכִיָּה

لموسى بن عزرا

וּבֶן־יוֹנָה , בְּרֹאשׁ אָמִיר מְקַנֵּן
בְּגַן־בֹּשֶׂם[١] , עֲלֵי מַה־זֶּה יְקוֹנֵן[٢] ?
אֲפִיקָיו[٣] לֹא יְכַזְּבוּ לְמֵלוֹ[٤]
וְצֵל[٥] תָּמָר[٦] עֲלֵי רֹאשׁוֹ יְגוֹנֵן[٧]
וְאֶפְרוֹחָיו יְרַנְּנוּ לְפָנָיו
וְהוּא לָהֶם זְמִיר[٨] פִּיהוּ יְשַׁנֵּן[٩] !
בְּכֵה גָזוּל[١٠] , בְּכֵה נוֹדֵד[١١] , וּבָנָיו
לְמֵרָחוֹק , וְאֵין טַרְפָּם[١٢] מְכוֹנֵן[١٣] ,
וְהָבָה־[١٤] לוֹ אֲבָרֶיךָ[١٥] וְיָעוּף
אֲלֵיהֶם , וַעֲפַר אַרְצָם יְחוֹנֵן[١٦] !

(ר׳ משה אבן עזרא)

---

(١) عطر (٢) ينتحب (٣) جداوله (٤) أمامه (٥) وظل (٦) نخلة (٧) يحمي (٨) شدو (٩) يردد (١٠) سليب (١١) متشرد (١٢) غذاؤهم (١٣) يحضر (١٤) وهب (١٥) أعضاؤك (١٦) يحب .

ترجمة الأبيات

تلكَ الحمامةُ في الجنائنِ عشُها بين الأريجِ تخيّرَتْه ظليلا
والنخلُ في رِفقٍ يلامس عرشَها والأفق رَحبٌ لا يُعيق سبيلا
وفِراخُها من حولها طاحت بها تشدو الغناءَ وتسجع الترتيلا
فتظنُّها في فرحةٍ ومسرّةٍ لولا بكاءٌ صيّرته هديلا
فلِمَ النحيبُ هل افتقدتِ أحبةً أم أنتِ مثلي قد فقدتِ خليلا
فدعي النواحَ وغرّدي مسرورة وابكي إذا شئتِ النحيبَ قتيلا
إبكي شريداً تاهَ في آفاقها يرجو النجاةَ مجرّحاً وعليلا
إبكي سليباً غرّمتْه مصيبةٌ أحبابه فغدا غِناهُ عويلا
هاتي جناحاً كي أحطّ بأرضهم متمرّغاً في تربهم وذليلا

نظمتهابتصرف : **عفة وصال حمزة**
الطالبة بكلية الآداب

قلبي في المشرق : לִבִּי בְמִזְרָח

ليهوذا اللاوي

לִבִּי בְמִזְרָח וְאָנֹכִי בְּסוֹף מַעֲרָב–
אֵיךְ אֶטְעֲמָה אֵת אֲשֶׁר אֹכַל וְאֵיךְ יֶעֱרָב(١) ?

---

(١) يلذّ .

אֵיכָה אֲקַיֵּם אֶת נְדָרַי[١] וֶאֱסָרַי[٢] בְּעוֹד
צִיּוֹן בְּחֶבֶל[٣] אֱדוֹם, וַאֲנִי בְּכֶבֶל[٤] עֲרָב?
יֵקַל[٥] בְּעֵינַי כָּל־טוּב אֶרֶץ סְפָרַד, כְּמוֹ
יֵקַר בְּעֵינַי רְאוֹת עַפְרוֹת דְּבִיר[٦] נֶחֱרָב[٧]!

(ר׳ יהודה הלוי)

الحنين الى بيت المقدس

לְצִיּוֹן שָׁאֲפָה נַפְשִׁי

ليهوذا الحريزي

לְצִיּוֹן שָׁאֲפָה[٨] נַפְשִׁי וְרוּחִי
הֱיוֹת בָּהּ כָּל־יְמוֹת חַיַּי מְנוּחִי[٩],
בְּחִשְׁקָהּ יִנְעֲמוּ[١٠] לִי הַתְּלָאוֹת[١١]
וְאֶתֵּן בָּהּ לְמַכֶּה רֹאשׁ וְלֶחִי,
וְלֹא אֶתְאַו[١٢] לְבִלְתָּהּ[١٣] כָּל־יְמוֹתַי,
עֲדֵי אֶגְוַע[١٤] וְנָס[١٥] כֹּחִי וְלֵחִי[١٦]

---

(١) نذوري (٢) وعرماتي (٣) في مقاطعة (٤) في قيد (٥) يقل، يهون (٦) هيكل (٧) دارس (٨) تاقت (٩) راحتي (١٠) تهنأ (١١) المصائب (١٢) أصبو (١٣) لسواها (١٤) أموت (١٥) فيزول (١٦) قوة شبابي .

וְאֵיךְ אֶכְסֹף [1] לְטוּב רִקְחֵי[2] בְשָׂמִים ?

וְהִיא בִשְׂמִי וְטוּב רִקְחִי וְרֵיחִי !

אֲחוֹנֵן אֶת עֲפָרֶיהָ בְּכָל־עֵת ,

עֲדֵי יַשְׁאִיר עֲפָרָה אוֹת [3] בְּמִצְחִי ;

עֲפָרָה אֶעֱשֶׂה מַרְפֵּא [4] לְנִגְעִי [5]

וְאֶמְרַח [6] עַל־שְׁחִין [7] לִבִּי וְיֶחִי .

(ר׳ יהודה אלחריזי)

---

٤ — في الفخر

الحكمة : הַחָכְמָה

ليهوذا اللاوي

אֵיךְ אֶפְחֲדָה מֵאִישׁ–וְלִי נֶפֶשׁ

חַתּוּ [8] אֲרָיוֹת [9] מִכְּפִירֶיהָ[10] ?

אֵיךְ אֶדְאֲגָה [11] מֵרִישׁ[12]–וְהַחָכְמָה

תַּחְצֹב [13] פְּנִינִים [14] מֵהֲרָרֶיהָ ?

---

(١) اطمح (٢) ادهان (٣) علامة (٤) دواء (٥) لدائي (٦) وأدهن (٧) ورم (٨) فزعت (٩) آساد (١٠) من أشبالها (١١) أجزع (١٢) من فقر (١٣) تنحت (١٤) لآلىء .

אם אֶרְעֲבָה־הִנֵּה מְגָדֶיהָ(١)
אוֹ אֶצְמְאָה־אֶמְצָה(٢) נְהָרֶיהָ !
אֵיךְ אֶשְׁבָה שׁוֹמֵם(٣) – וְכִנּוֹרָהּ(٤)
אוֹתִי יְשַׁעְשַׁע(٥) בְּשִׁירֶיהָ ?
אֵיךְ אֶדְרְשָׁה רֵעַ יְשִׂיחֵנִי(٦) –
עֵת אֶשְׁמְעָה חָכְמַת דְּבָרֶיהָ ?
נִבְלִי(٧) וְכִנּוֹרִי בְּפִי עֵטִי
גַּנִּי וּפַרְדֵּסִי(٨) – סְפָרֶיהָ .
(ר׳ יהודה הלוי)

ترجمة الأبيات

لِمَ أفزَعنَّ وفيَّ نفسٌ أفزَعتْ أُسْدَ الفلاةِ كبارَها بصغارِها(٩)
والفقرَ لا أخشى وعنديَ حكمةٌ تسبي اللآلي البيضَ من أوكارها
فإذا سغبتُ قطعتُ من أثمارها وإذا ظمئتُ رشفتُ من أنهارها
وإذا انفردتَ حضنْتُها قيثارةً فرأيتُ سلوى العمر في أوتارها
وإذا رغبتُ إلى الجليس مؤانساً جادت بلؤلؤةِ النهى ومَحارِها
قيثارتي منها يراعي المنتشى وجنانُ خُلدي الخُضرُ في أسفارها

نظمها بالعربية : **منذر شعار**
الطالب بكلية الآداب

---

(١) ثمارها (٢) أرتشف (٣) وحيداً (٤) وقيثارتها (٥) يسلي (٦) يسامرني (٧) عودي (٨) وفردوسي (٩) الجار والمجرور متعلقان بأفزعت ، وكبارها بدل من أسد وبهذا يتسق اللفظ العربي مع النظم العبري .

كرامتي في مكاني : כְּבוֹדִי בִּמְקוֹמִי

لابراهيم بن عزرا

כְּבוֹדִי(١) בִּמְקוֹמִי   וְאִם אַשְׁפִּיל(٢) שִׁבְתִּי ,
וְלֹא אֶבְחַר(٣) מָקוֹם   כִּנְקָלִים(٤) בִּגְאוֹנָם(٥) ,
אֲשֶׁר הֵמָּה חוֹשְׁבִים   הֱיוֹתָם רֹאשׁ מוֹשָׁב(٦),
וְהַמּוֹשָׁב לָהֶם   יְכַסֶּה עֶלְבּוֹנָם(٧) :
אֲנִי הוּא הַמָּקוֹם   וְהַמָּקוֹם אִתִּי(٨) ,
וְהֵמָּה–הַמָּקוֹם   יְמַלֵּא חֶסְרוֹנָם(٩) !

(ר׳ אברהם אבן עזרא)

ترجمة الأبيات

كراميَ العزيزةُ في مكاني   ولو صغّرتُه أُخرى الزمانِ
ولستُ كمعشرٍ أصحابِ عُجْبٍ   صغارٍ في أماكنَ ذاتِ شأنِ
يظن الناس أنهمُ صدورٌ   ولولاها لباتوا في هوانِ
أنا الصدرُ الذي لاصدرَ غيري   ويملأ نقصهم صدرُ المكان

نظمها بالعربية : **عبدالكريم شقفة**
الطالب بكلية الآداب

---

(١) كرامتي (٢) أخفض (٣) أختار (٤) كأذلة (٥) في كبريائهم (٦) مجلس (٧) مهانتهم (٨) معي (٩) نقصهم .

٥ — في الرثاء

رثاء أخ : קִינָה עַל אָח

لشموئيل هناغيد

כְּבָר שָׁלְמוּ (١) יְמֵי אֶבְלִי (٢)
וְלֹא שָׁלְמוּ יְמֵי חֶבְלִי (٣) , —
אֲהָהּ (٤) , אַלְלַי (٥) , וְצַר־לִי צָר ,
וּמַר־לִי מָר , וְאוֹיָה (٦) לִי
עֲלֵי אָחִי וּבֶן אִמִּי ,
כְּלִיל (٧) רֹאשִׁי וּמַכְלָלִי (٨) !
הֲזֶה הָיָה מְנָת (٩) חֶלְקִי ,
הֲכֹה (١٠) עָלָה בְגוֹרָלִי (١١) ?
וְאִלּוּ צַר (١٢) אֲחָזָהוּ ,
הֲדַפְתִּיהוּ (١٣) בְּרֹב חֵילִי (١٤) ,
וְלוּ יָשׁוּב בְּמוֹ־כֹפֶר (١٥) —
פְּדִיתִיהוּ (١٦) בְּכָל־יֶשׁ־לִי (١٧) ,
אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם ,
וְאֵלֶּה מִשְׁפְּטֵי (١٨) אֵלִי (١٩) !

---

(١) انقضت (٢) حدادي (٣) ألمي (٤) آه (٥) ويلاه (٦) وويل (٧) تاج (٨) وتمامي (٩) نصيب (١٠) أهكذا (١١) بقرعتي (١٢) عدو (١٣) صددته (١٤) قوتي (١٥) بذات دية (١٦) فديته (١٧) بكل ماأملك (١٨) أحكام (١٩) إلهي .

رثاء ابن : קִינָה עַל בֵּן

لابراهيم بن عزرا

אֲבִי הַבֵּן, קְרָב לִסְפֹּד [1],
כִּי אֵל מִמְּךָ רָחַק [2]
אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ
אֲשֶׁר אָהַבְתָּ, אֶת יִצְחָק!
בָּכֹה אֶבְכֶּה בְּכָל־רֶגַע [3]
וְאֶשָּׂא נְהִי [4] נִהְיָה [5],
בְּזָכְרִי זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים
מוֹתוֹ בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה [6] –
וְצֵאתוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם,
וְנַפְשִׁי עָלָיו הוֹמִיָּה,
עַד שֶׁהֲבֵאתִיו אֶל בֵּיתִי
לַיְלָה וְיוֹמָם בּוֹכִיָּה;
כַּמָּה תְלָאוֹת מְצָאוּנִי –
וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת [7] יִצְחָק!

---

(١) للندبة (٢) أبعد (٣) لحظة (٤) نحيب (٥) مقدّر (٦) غريبة (٧) نتائج .

רֵעַי , הַרְפֵּה [1] מִמֶּנִּי ,
אִם תְּנַחֲמֵנִי [2] – תְּנִיעֵנִי [3] ,
מַחְמַל [4] נַפְשִׁי אַל תִּזְכֹּר
וּשְׁמוֹ אַל תַּשְׁמִיעֵנִי ,
שְׁמָמוֹת [5] עוֹלָם הֱשִׁמֵּנִי [6]
וַיִּקַּח מַחְמַד עֵינַי ,
כָּלָה [7] שְׁאֵרִי [8] וּלְבָבִי ,
כַּאֲשֶׁר כָּלָה יִצְחָק !

(ר׳ אברהם אבן עזרא)

---

٦ — في شكوى الزمان والحكم

قصيدة البؤس : שִׁיר תּוּגָה

لابراهيم بن عزرا

(א) אַשְׁכִּים [9] לְבֵית הַשָּׂר [10]
אוֹמְרִים : כְּבָר רָכָב ;

( ) تخلَّ (٢) تعزيني (٣) تهزّني (٤) مشتهي (٥) خراب (٦) أتلفني (٧) فني (٨) بقيتي (٩) أبكر (١٠) الأمير .

אָבֹא לְעֵת עֶרֶב אוֹמְרִים : כְּבָר שָׁכַב[١] .
אוֹ יַעֲלֶה מֶרְכָּב אוֹ יַעֲלֶה מִשְׁכָּב[٢] ,
אוֹיָה לְאִישׁ עָנִי , נוֹלָד בְּלִי כוֹכָב .

(ב) גַּלְגַּל[٣] וּמַזָּלוֹת[٤] בְּמַעֲמָדָם[٥]
נָטוּ[٦] בְּמַהֲלָכָם לְמוֹלַדְתִּי[٧] ;
לוּ יִהְיוּ נֵרוֹת[٨] סְחוֹרָתִי[٩]
לֹא יֶאֱסֵף[١٠] שֶׁמֶשׁ עֲדֵי מוֹתִי .

(ג') אִיגַע[١١] לְהַצְלִיחַ[١٢] וְלֹא אוּכַל
כִּי עִוְּתוּנִי[١٣] כּוֹכְבֵי שָׁמַי ;
לוּ אֶהְיֶה סוֹחֵר בְּתַכְרִיכִים[١٤]
לֹא יִגְוְעוּן[١٥] אִישִׁים בְּכָל־יָמַי .

(ד) אִלּוּ לְפִי אֵידִי[١٦] דְּמָעַי יִזְּלוּן[١٧]
לֹא דָרְכָה[١٨] רֶגֶל אֱנוֹשׁ[١٩] יַבֶּשֶׁת[٢٠]
אַךְ לֹא לְמֵי נֹחַ לְבַד כָּרַת[٢١] בְּרִית[٢٢]
כִּי גַם לְדִמְעִי נִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת[٢٣].

(ר' אברהם אבן עזרא)

---

(١) اضطجع (٢) مضجع (٣) قوس قزح (٤) والبروج (٥) في دورانها (٦) مالت (٧) إلى موطني (٨) شموع (٩) بضاعتي (١٠) يغيب (١١) أكلّ (١٢) للنجاح (١٣) أغوتني (١٤) بأكفان (١٥) يموتون (١٦) بؤسي (١٧) تسيل (١٨) وطئت (١٩) إنسان (٢٠) يابسة (٢١) قطع (٢٢) عهد (٢٣) القوس .

ترجمة الأبيات

أجيء إلى بيتِ الأميرِ مع الفجرِ لأرجوه من يانعِ الرغدِ النزْرِ
فأخبَرُ أن قد راح من قبلُ راكباً وما حيلتي فيه وما حيلةُ الصبرِ
وإن عدتُ في وقت الغروب رأيتُه وقد غمض الأجفان في نومه السحري
كذلك لا ألقاه إلا مُوزّعاً فإما على فرْشٍ وإما على مُهْرِ
فيا حسرةً لي من فقيرٍ مُعذّبٍ بلا راحة يمشي بلا كوكب يجري
وقد كان لي أبراجُ حظٍّ تهافتت ودولابُ سعدٍ مال في المهلك الوعرِ
فلو كنتُ بالشمعِ القليل متاجراً لما أفلتْ شمسُ النهارِ مدى عمري
كذلك لمّا أبلغِ النجحَ مرةً على أنني آتيهِ بالتعبِ المُرِّ
فلو كنتُ بالأكفان يوماً متاجراً لما سيقَ في عمري رجالٌ إلى القبرِ
فوالله لو سالتْ دموعيَ مرةً على قدْرِ بؤسي والتعاسةِ والنكرِ
لما وطىء الإنسانُ أرضاً ولا مشى جموعُ الورى إلا على لجِّ البحرِ
لطوفانِ نوحٍ كان قوسٌ وعهدةٌ كذلك أضحى لي بآخرة الدهرِ

نظمها بالعربية : **منذر شعار**
الطالب بكلية الآداب

أين القبور : אַיֵּה הַקְּבָרוֹת

אַיֵּה קְבָרוֹת אִישִׁים[1] מֵתוּ עַל הָאָרֶץ מִימֵי קֶדֶם ?
קֶבֶר נֶחְצַב[2] עַל־גַּב קֶבֶר , רוֹדֵם הָשְׁכַּב עַל־גַּב רוֹדֵם ,
חֹרֵי[3] עָפָר יַחַד שָׁכְנוּ אַבְנֵי גִיר[4] עִם־אַבְנֵי אֹדֶם[5] !

(ר׳ משה אבן עזרא)

ترجمة الابيات

نفسي تسائلُ بكرةً وأصيلا أين القبورُ ? لقد عجبتُ طويلا
تلك الخلائقُ كُدّستْ أشلاؤُها فتبدّلتْ ضمنَ الثرى تبديلا
حجرٌ من الياقوتِ صيغَ منمّقاً والجيرُ في غلظٍ عليهِ أُهيلا

نظمتها بتصرف : **عفة وصال حمزة**
الطالبة بكلية الآداب

فليذكر الانسان : יִזְכֹּר גֶּבֶר

יִזְכֹּר גֶּבֶר[6] בִּימֵי חַיָּיו , כִּי לַמָּוֶת הוּא לָקוּחַ

---

(١) رجالات (٢) حفر (٣) ثقوب (٤) جير (٥) ياقوت (٦) الانسان ، الجَبر.

וּלְאַט(١) יִסַּע כָּל־יוֹם מַסָּע ,   אָכֵן(٢) יַחְשֹׁב כִּי יָנוּחַ(٣) ,
דּוֹמֶה אֶל אִישׁ שׁוֹקֵט(٤) עַל צִי(٥)   אַךְ יִדֶּא(٦) עַל כַּנְפֵי רוּחַ !

(ר' משה אבן עזרא)

ترجمة الأبيات

فليذكرِ الإنسانُ في أيامه   أنّ الحياة تسوقهُ لمماتِ
في كلّ يومٍ يستجدُّ مراحلًا   تدنو به من فرقةٍ وشتاتِ
فكأنه رجلٌ بفلكٍ هادىء   لكنّ مجذافيه ريحٌ عاتي

نظم : محمود فاخوري
الطالب بكلية الآداب

---

٧ — في المدح

يهوذا اللاوي : יְהוּדָה הַלֵּוִי

ليهوذا الحريزي

לְלֵוִי כָּל יְקָר(٧) נָאוֶה(٨) וְנִלְוֶה ,
וְהוּא לִוְיַת(٩) פְּאֵר(١٠) עַל רֹאשׁ מְשִׁיחָיו .

---

(١) ورويداً (٢) حقاً (٣) يستريح (٤) هادىء (٥) سفينة (٦) يجذف (٧) وقار (٨) بهي (٩) إكليل (١٠) فخار .

וְאִם זָרַח בְּחוּג[١] מַעֲרָב מְאוֹרוֹ –
בְּמִזְרָח מָלְאוּ כָל־צַד רְקָחָיו .
וּבְקָרָב[٢] שִׁיר - שְׁבָחָיו[٣] שָׂם שְׁלָחָיו[٤]
לְהִלָּחֵם , וְשִׂיחָיו[٥] הֵם רְמָחָיו .
וְרַבִּים רוֹצְצוּ[٦] אַחֲרָיו – וְנִלְאוּ
מְצֹא דַרְכּוֹ וְלֹא יָדְעוּ אֳרָחָיו[٧] .
וְהוּא בָא בַחֲדַר הַשִּׁיר לְבַדּוֹ
עֲדֵי צֵאתוֹ וְסָגַר אֶת פְּתָחָיו[٨] .
וְהִצְמִיחַ[٩] בְּטַל מִלָּיו צְמָחָיו ,
וְהִפְרִיחַ[١٠] בְּמֵי שִׂכְלוֹ פְּרָחָיו .
וְיוֹם עָרְכוּ[١١] חֲכָמִים מִלְחֲמֶת שִׁיר –
יְהוּדָה הוּא אֲשֶׁר גָּבַר[١٢] בְּאֶחָיו .

(ר' יהודה אלחריזי)

ترجمة الأبيات

لصاحبنا اللاوي احترامٌ ورفعةٌ   فقد بات إكليلًا على الشعراءِ
إذا أشرقتْ في الغرب أضواءُ فضله   أضاءَت بأرض الشرق خيرَ ضياءِ
وقدحاول الأقوامُ ركضاً كركضه   فكلُّوا وبانت خطةُ الضعفاءِ

---

(١) ناحية (٢) وفي معركة (٣) مدائحه (٤) أسيافه (٥) وأقواله (٦) تراكضوا
(٧) طرقه (٨) أبوابه (٩) وأنبت (١٠) وأزهر (١١) أقاموا (١٢) تغلب .

فجاء إلى قصر القريض لوحده وأغلق باب القصر في خيلاء
له أيكة من لفظه وأزاهر من الحكمة الزهراء ذات بهاء
ويوم تبارى قادة الشعر بذهم فأمسى إمام الصحب والنظراء

نظمها بالعربية : **عبد الكريم شقفة**

الطالب بكلية الآداب

نوال الأمير ونوال الغمام

מַתַּת הַגְּבִיר וּמַתַּת הֶעָבִים

لتادروس أبي العافية

לוּלֵא אֲשֶׁר זָהָב מְרִיקִים[1]
וּפָז יָדָיו , וְהֶעָבִים – רְבִיבִים[2]
וְעֵת תִּתּוֹ יָגֵל[3] שֶׁמֶשׁ צְדָקָה
וְעֵת תִּתָּם מְאוֹר שֶׁמֶשׁ מְעִיבִים[4]
וּפָנָיו שׂוֹחֲקִים שָׂשִׂים[5] בְּתִתּוֹ
וְעֵת תִּתָּם פְּנֵיהֶם נֶעֱצָבִים[6]
וְגִשְׁמֵי הַזְּבוּל[7] עִתִּים מְרֵעִים[8]
וְגִשְׁמֵי הַגְּבִיר[9] תָּמִיד מְטִיבִים

(טדרוס אבו אל עאפיה)

---

(١) تهطل (٢) ديم (٣) يبدي (٤) تكسو بالغيوم (٥) مبتهجون (٦) متكدرون
(٧) السماء الرابعة (٨) تسيء (٩) الأمير ، السيد .

٨ — في الأحاجي والألغاز

القلم : הָעֵט

וְעָרֹם [١] מִבְּלִי מַלְבּוּשׁ וּמְכַסֶּה
וְלֹא חַיִּים וְלֹא נֶפֶשׁ בְּקִרְבּוֹ [٢]
וּמִפִּיו מַהֲלַךְ חָכְמָה וּבִינָה [٣]
וְהוּא הוֹרֵג כְּחֵץ [٤] שָׁנוּן [٥] בְּאָרְבּוֹ [٦]

(ר׳ שלמה בן גבירול)

וּמַה־צִּפּוֹר אֲשֶׁר יָקִיא [٧] שְׁחוֹר ם
יְשָׁרִים גַּם תְּמִימִים [٨] בַּעֲבָרִים [٩] ?
וְהוּא חַלָּשׁ [١٠] וְהוּא גִבּוֹר , וְהוּא דָל, [١١]
וְהוּא אִלֵּם [١٢] יְרַנֵּן כַּמְּהִירִים
וְהוּא לֹא חַי , וְגַם לֹא מֵת , וְדָמוֹ
יְשַׁו [١٣] מַרְפֵּא [١٤] לְמוֹ קֶטֶב מְרִירִים [١٥]

(ר׳ יהודה הלוי)

וּמַה־דַּקָּה , וְרַקָּה וַחֲלָקָה [١٦]
וְאִלֶּמֶת מְדַבֶּרֶת בְּחָזְקָה ?

---

(١) وعريان (٢) في جوفه (٣) وفطنة (٤) كسهم (٥) مسنن (٦) في مكنه (٧) يلفظ (٨) كاملون (٩) في الجوانب (١٠) ضعيف (١١) بائس (١٢) أبكم (١٣) يشبه (١٤) علاج (١٥) وباء فتاك (١٦) وناعمة الملمس .

וְהוֹרֶגֶת בְּנֵי אָדָם חֲרִישִׁית [1]
וְדַם אֵילִים [2] בְּמוֹ פִיהָ מְרִיקָה [3]

(ר׳ יהודה הלוי)

אֱמֹר מָה הוּא אֲשֶׁר יַעַן דְּבָרִים
בְּלִי לָשׁוֹן וְיָשִׁיב מַאֲמָרִים
וּמַאֲמָרָיו לְמֵרָחֹק שְׁמוּעִים
וְעֵדוֹ כָל־לְשׁוֹנוֹת הֵם קְצָרִים ؟

(ר׳ יהודה הלוי)

الرمانة : הָרִמּוֹן

ليهوذا اللاوي

אֱמָר־לִי מַה־דְּמוּת [4] בָּתִּים לְבָנִים
בְּתוֹךְ קִרְיָה [5] יְרַקְרֶקֶת סְתוּמָה [6]
וְיוֹשְׁבֶיהָ כְּעֵין אֹדֶם אֱמוּנִים [7]
בְּמַיִם וַעֲפַר אֶרֶץ וְחוֹמָה [8] ؟

---

(١) بصمت (٢) أيائل ، كبار القوم (٣) تسفك (٤) شبه (٥) مدينة (٦) مسدودة
(٧) ناشئون (٨) وقلعة .

תֵּבָה (١) דְּמוּת קֻבָּה מְתֻלַּעַת(٢)
כַּדּוּר (٣) עֲגֻלָּה (٤) לֹא מְרֻבַּעַת
קְנִים (٥) שְׁנַיִם גַּם שְׁלִישִׁים בָּהּ
נָאוִים כְּמוֹ חוֹתָם (٦) לְטַבָּעַת
מִגְדָּל עֲלֵי רֹאשָׁהּ לְתַלְפִּיּוֹת(٧)
תָּלוּל (٨) כְּכוֹבַע אוֹ כְמִגְבָּעַת (٩)
הַשּׁוֹכְנִים תּוֹכָהּ עֲרֻמִּים, לֹא
יִתְבּוֹשְׁשׁוּ (١٠) בֹּשֶׁת בְּנֵי דַעַת

(ר׳ יהודה הלוי)

المرآة : הַמַּרְאָה

لسليان بن جبيرول

כְּלִי מֵכִיל (١١) לְאֵין תַּכְלִית (١٢) וְקֵצֶה
וְהוּא קָטֹן, בְּיָדְךָ תֹּאחֲזֶהוּ
וְרָחוֹק מִמְּךָ לִתְפּוֹשׂ (١٣) אֲשֶׁר בּוֹ
וְאִם עַיִן בְּעַיִן תֶּחֱזֶהוּ (١٤)

(ר׳ שלמה בן גבירול)

---

(١) علبة (٢) ترتدي ثوباً قرمزياً (٣) كالكرة (٤) مستديرة (٥) أعشار (٦) حجر كريم (٧) كحصن (٨) حصين (٩) كقبعة (١٠) يخجلون (١١) يحتوي (١٢) حد (١٣) لتمسك (١٤) تشاهده .

نموذج نثري :

أفضلية الشعر العربي على الشعر العبري

מַעֲלַת הַשִּׁירָה הָעַרְבִית עַל הַשִּׁירָה הָעִבְרִית

ليهوذا الحريزي

« דְּעוּ כִּי הַשִּׁיר הַנִּפְלָא[1] , אֲשֶׁר בִּפְנִינִים מְלֻא הָיָה בַּתְּחִלָּה[2] לִבְנֵי עֲרָב לְנַחֲלָה[3] . וְהֵם חִזְּקוּ בוֹ כָּל־בֶּדֶק[4] , וַיִּשְׁקְלוּהוּ[5] בְּמֹאזְנֵי צֶדֶק[6] ... וְלָהֶם עַל מְשׁוֹרְרֵי[7] תֵבֵל[8] הַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה ... וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֻמָּה מְשׁוֹרְרִים ... כָּל שִׁירֵיהֶם[9] לְנֶגֶד[10] שִׁירֵי הַיִּשְׁמְעֵאלִים לֹא לְעֵזֶר וְלֹא לְהוֹעִיל ... כִּי אֵין הַשִּׁיר הַנָּעִים בְּמִבְטָאוֹ[11] , הֶעָרֵב[12] בְּמִקְרָאוֹ[13] ... כִּי אִם לִבְנֵי עֲרָב לְבַדָּם , וְכָל הַגּוֹיִם כְּאַיִן[14] נֶגְדָּם .

« גַּם מִבְּנֵי עַמֵּנוּ אַחֲרֵי גָלוּתָם מֵאַדְמָתָם , שָׁכְנוּ רַבִּים מֵהֶם עִם בְּנֵי עֲרָב בְּאַרְצוֹתָם , וְנָהֲגוּ[15] לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנָם וְלַהֲגוֹת[16] בְּהֶגְיוֹנָם[17] . וּבְהִתְעָרְבָם[18] עִמָּהֶם , לָמְדוּ מְלֶאכֶת[19] הַשִּׁיר מֵהֶם ... כִּי בְּעוֹד אֲבוֹתֵינוּ שׁוֹכְנִים בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ , לֹא נוֹדַע לָהֶם שִׁיר שָׁקוּל[20] בִּלְשׁוֹן קֹדֶשׁ . רַק סִפְרֵי אִיּוֹב וּמִשְׁלֵי[21] וּתְהִלִּים[22] הֵם פְּסוּקִים[23] קְצָרִים וְקַלִּים , וַיִּדְמוּ לַחֲרוּזֵי[24] שִׁיר , אֲבָל אֵין לָהֶם חָרוּז וְאֵינָם שְׁקוּלִים » .

(ר׳ יהודה אלחריזי)

---

(١) العجيب (٢) في البدء (٣) ملكاً (٤) ثغرة (٥) فوزنوه (٦) بموازين صادقة (٧) شعراء (٨) العالم (٩) أشعارهم (١٠) إزاء (١١) في لفظه (١٢) الحلو (١٣) في قراءته (١٤) كالعدم (١٥) وتعودوا (١٦) والتفكير (١٧) بتفكيرهم (١٨) وباختلاطهم (١٩) صناعة (٢٠) موزون (٢١) والأمثال (٢٢) والمزامير (٢٣) آيات (٢٤) الأبيات.

القسم الثامن

طائفة مختارة

من

الحكم والأمثال

חלק שמיני

קֹבֶץ נִבְחָר

שֶׁל נִיבִים וּמְשָׁלִים

حكم وأمثال : נִיבִים וּמְשָׁלִים

אֵין אֻמָּן (١) בְּלִי כֵּלִים .

אֵין הַקֹּמֶץ (٢) מַשְׂבִּיעַ אֶת הָאֲרִי .

אֵין חֲלוֹם בְּלֹא דְבָרִירם בְּטֵלִים .

אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה .

אֵין מְבִיאִין רְאָיָה (٣) מִן הַשּׁוֹטִים (٤) .

אֵין מַלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה שְׁתֵּי שְׁלִיחוּת .

אֵינוֹ דוֹמֶה שְׁמִיעָה לִרְאִיָּה .

אַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ .

אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי .

אִם אֵין צֹאן אֵין רוֹעֶה .

אֱמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה .

בֵּין הָרוֹעֶה וְהַשֶּׂה נִבְקַע הַשֶּׂה .

בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים הִשְׁתַּדֵּל (٥) לִהְיוֹת אִישׁ .

דָּבָר וְלֹא חֲצִי דָּבָר .

דִּירָה נָאָה (٦) וְאִשָּׁה נָאָה וְכֵלִים נָאִים מַרְחִיבִים דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם .

---

(١) صاحب صنعة (٢) الحفنة (٣) بينة (٤) الحمقى (٥) حاول (٦) جميلة .

סוֹפוֹ הוֹכִיחַ (١) עַל תְּחִלָּתוֹ .

הַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה (٢) מְרֻבָּה .

הַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ .

יֵשׁ רוֹצֶה וְאֵין לוֹ , וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵינוֹ רוֹצֶה .

פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מִצְטָרְפוֹת (٣) לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל .

מִי שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ , יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה .

לֹא דֻבִּים וְלֹא יַעַר .

לֹא הֵם וְלֹא שְׂכָרָם .

לֹא מְדֻבְשֵׁךְ וְלֹא מֵעֻקְצֵךְ (٤) !

לֹא כָל הָעִתִּים (٥) שָׁווֹת .

לֹא לְחִנָּם הָלַךְ הַזַּרְזִיר (٦) אֵצֶל הָעוֹרֵב כִּי מִמִּינוֹ (٧) הוּא .

לֹא רָאִיתִי–אֵינוֹ רְאָיָה .

לַמָּקוֹם שֶׁלִּבִּי אוֹהֵב שָׁם רַגְלַי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי .

מוּם (٨) שֶׁבְּךָ אַל תֹּאמַר לַחֲבֵרֶךָ .

תָּפַשְׂתָּ (٩) מְרֻבֶּה לֹא תָפַשְׂתָּ .

מַזָּל מַחְכִּים וּמַזָּל מַעֲשִׁיר .

מִי שֶׁטָּרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת יֹאכַל בְּשַׁבָּת .

מַעֲשֶׂיךָ יְקָרְבוּךָ וּמַעֲשֶׂיךָ יְרַחֲקוּךָ .

---

(١) دل (٢) والعمل (٣) تنضم (٤) من وخزك (٥) الظروف (٦) الزرزور (٧) من جنسه (٨) عيب (٩) أمسكت .

מַרְבֶּה נְכָסִים (١) מַרְבֶּה דְאָגָה (٢) .

נִכְנַס יַיִן יָצָא סוֹד .

נֵר לְאֶחָד נֵר לְמֵאָה .

נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת הֵן .

סוֹפְךָ טוֹב כֻּלְּךָ טוֹב .

צָרוֹת אַחֲרוֹנוֹת מַשְׁכִּיחוֹת אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת .

תּוֹכוֹ אָכַל , קְלִפָּתוֹ זָרַק .

הָאֲרִי נַעֲשֶׂה שׁוּעָל .

אֲרִי הָרוּג הָרַגְתָּ , קֶמַח טָחוּן טָחַנְתָּ .

הֱוֵי זָנָב לָאֲרָיוֹת וְאַל תְּהִי רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים .

הַגְּדָיִים נַעֲשׂוּ תְּיָשִׁים .

אוֹי לָהּ לַגְּדֻלָּה (٣) שֶׁמְּקַבֶּרֶת אֶת בְּעָלֶיהָ .

פִּרְצָה (٤) קוֹרְאָה לַגַּנָּב

הֲיִתְפָּאֵר (٥) הַגַּרְזֶן (٦) עַל הַחוֹצֵב בּוֹ ?

כָּל אָדָם שֶׁאֵין בּוֹ דֵּעָה אָסוּר לְרַחֵם עָלָיו .

דֵּעָה קָנִיתָ מָה חָסַרְתָּ ?

דֵּעָה חָסַרְתָּ מַה קָנִיתָ .

אֵין עָנִי אֶלָּא בְּדֵעָה .

דֶּרֶךְ אֲרֻכָּה וּקְצָרָה , דֶּרֶךְ קְצָרָה וַאֲרֻכָּה .

---

(١) أموال (٢) قلق (٣) للكبرياء (٤) ثغرة (٥) أيفخر (٦) الفأس .

אִם אֵין דֵּעָה-הַבְדָּלָה [1] מִנַּיִן ?

זוֹרְעֵי עָמָל יִקְצְרוּהוּ .

זוֹרֵעַ עַוְלָה [2] יִקְצָר אָוֶן [3] .

הַזּוֹרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה [4] יִקְצֹרוּ .

חֲמוֹר נוֹשֵׂא סְפָרִים .

עָלָה הַחֲמוֹר בְּסֻלָּם .

הַחֶרֶב אֵין שְׁמִירָתָהּ אֶלָּא תִּיקָהּ [5] .

כְּחָתָן בֵּין אֲבֵלִים , כְּאָבֵל בֵּין חֲתָנִים .

שׁוֹכֵן עִם טְמֵאִים [6] טָמֵא .

יָגַעְתִּי [7] וּמָצָאתִי תַּאֲמֵן , יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי אַל תַּאֲמֵן .

יָגַעְתָּ וּפָתַחְתָּ יָגַע וּסְתוֹם .

יֵשׁ זָרִיז וְנִשְׂכָּר , יֵשׁ זָרִיז וְנִפְסָד .

אֵין כֹּחוֹ אֶלָּא בְּפִיו .

אִם לֹא תִכָּנֵס הַמִּלָּה כֻּלָּהּ תִּכָּנֵס חֶצְיָהּ .

חֲבֵרְךָ מֵית-אַשֵּׁר , אִתְעַשֵּׁר-לָא תְּאַשֵּׁר .

מַעֲשֵׂה אָבוֹת סִמָּן [8] לְבָנִים .

לֹא מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם מְכַבְּדוֹ אֶלָּא אָדָם מְכַבֵּד אֶת מְקוֹמוֹ .

מְשַׁנֶּה מָקוֹם מְשַׁנֶּה מַזָּל .

כָּל הַנְּגָעִים [9] אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ .

---

(١) تمييز (٢) خطيئة (٣) إثم (٤) بغناء (٥) قرابها (٦) أنجاس (٧) كددت
(٨) علامة (٩) الآفات .

אֵינִי רוֹצָה בְּנַעַל גְּדוֹלָה מֵרַגְלִי .

יִקֹּב [١] הַדִּין [٢] אֶת הָהָר .

אֵין מְסִיחִין [٣] בִּסְעוּדָה .

בֵּין הַפַּטִּישׁ וְהַסַּדָּן .

אוֹי לִי מִכָּאן וְאוֹי לִי מִכָּאן .

סְיָג [٤] לְחָכְמָה שְׁתִיקָה .

פָּתַח בְּכַד וְסִיֵּם בְּחָבִית .

לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל [٥] .

לָאו עַכְבְּרָא גַּנָּב אֶלָּא חוֹרָא גַּנָּב .

אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ .

הִגִּיעוּ הַצָּרוֹת עַד פֶּה .

פִּזּוּר [٦] לָרְשָׁעִים הֲנָאָה [٧] לָהֶם וַהֲנָאָה לָעוֹלָם .

אֵין לְךָ צָרָה בָּאָה לָעוֹלָם שֶׁאֵין לַאֲחֵרִים בָּהּ רֶוַח .

צָרוֹת אַחֲרוֹנוֹת מְשַׁכְּחוֹת אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת .

צָרַת רַבִּים חֲצִי נֶחָמָה [٨] .

אַל תִּסְתַּכֵּל בְּקַנְקַן [٩] אֶלָּא בְּמַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ .

אֵיזֶהוּ שׁוֹטֶה הַמְאַבֵּד מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ .

יָפָה שְׁתִיקָה לַחֲכָמִים .

---

(١) يخرق (٢) القانون (٣) يتحادثون (٤) سياج (٥) عاثور (٦) تفريق (٧) فائدة (٨) عزاء (٩) في إبريق .

القسم التاسع

نصوص مختارة

من

العهد القديم

חלק תשיעי

פְּרָקִים נִבְחָרִים מִן הַתַּנַ"ךְ

العهد القديم وأسفاره

يطلق « العهد القديم » على الكتاب المقدس عند اليهود . ويسمى بالعبرية « תנ״ך » (تَنَخْ) . وكل حرف من هذه الكلمة يرمز إلى قسم من أقسامه الثلاثة . فحرف « ת » يرمز إلى « תּוֹרָה » (التوراة) ، وحرف « נ » يرمز إلى « נְבִיאִים » (الأنبياء) ، وحرف « כּ » — الذي قُلب في النطق العبري « כ » — يرمز إلى « כְּתוּבִים » (المكتوبات) .

(١) التوراة : תּוֹרָה

لفظ التوراة يعني في العبرية الشريعة والقانون والتعليم . وهي أعظم كتاب ديني لدى الاسرائيليين . وتنقسم التوراة إلى خمسة أسفار معروفة عندهم باسم « חוּמָשִׁים » (أخماس) ، مفردها « חוּמָשׁ » وهي :

١ — בְּרֵאשִׁית (سفر التكوين) : ويتضمن خبر خلق العالم ، وحياة الإنسان في بدء الخليقة ، وقصة آدم وحوّاء ، ونوح والطوفان ، وحياة إبراهيم الخليل وولديه اسماعيل واسحق عليهم السلام ، وتاريخ يعقوب وأبنائه الاثني عشر الذين كوّنوا فيما بعد أسباط بني إسرائيل . وينتهي بالحديث عن زيارة إخوة يوسف له وذهاب أبيه لرؤيته في مصر .

٢ — שְׁמוֹת (سفر الخروج) : ويحتوي على نشأة موسى في مصر ، وتاريخ العبرانيين في مصر وتعذيبهم على أيدي الفراعنة ، ثم خروجهم من أرض

مصر ، وإنزال الوصايا العشر على موسى ، وذكر لطائفة من الشرائع الدينية والمدنية التي تلقاها موسى .

٣ — וַיִּקְרָא (سِفر اللاويين) : « لاوي » من أولاد يعقوب وإليه ينسب اللاويون ، وهم الكهنة وسدنة الهيكل . ويبحث هذا السفر في العادات والشرائع الخاصة باللاويين والعبادة والقرابين .

٤ — בַּמִּדְבָּר (سِفر العدد) : ويحتوي تاريخ العبرانيين أثناء التيه في صحراء سيناء ، حتى وصولهم إلى أرض موآب .

٥ — דְּבָרִים (سِفر التثنية) : ويتضمن تكراراً لبعض ما ورد من وصايا وشرائع خاصة بالعبادة والصلوات والوصايا . وفيه خُطب سيدنا موسى وهو يعظ بني إسرائيل حين جمعهم في الصحراء قبيل وفاته .

(ب) الأنبياء : נְבִיאִים

وهو قسمان : נְבִיאִים רִאשׁוֹנִים أي الأنبياء الأوّلون و נְבִיאִים אַחֲרוֹנִים أي الأنبياء الأخيرون .

ويشمل القسم الأول أربعة أسفار :

١ — יְהוֹשֻׁעַ (سِفر يشوع) : ويحتوي على تاريخ بني إسرائيل بعد وفاة موسى ، وقيام يشوع خلفاً له ، وقيادته بني إسرائيل ، ويختتم السفر بوفاة يشوع .

٢ — שׁוֹפְטִים (سِفر القضاة) : ويحتوي على تاريخ الإسرائيليين في عهد القضاة الذين حكموا الشعب بعد وفاة القائد يشوع .

٣ — שְׁמוּאֵל א׳ (سِفر صموئيل الأول) و שְׁמוּאֵל ב׳ (سِفر صموئيل الثاني) ويحتويان على تاريخ حياة صموئيل النبي ، والملك شاؤول

الذي كان أول ملك تولى على الإسرائيليين ، والملك داود عليه السلام

٤ – מְלָכִים א׳ (سفر الملوك الأول) و מְלָכִים ב׳ (سفر الملوك الثاني) : ويحتويان على موت داود ، وحكم سليمان حتى بدء السبي البابلي وخراب الهيكل على يد نبوخذنصر عام ٥٨٧ ق٠م ٠

أما القسم الثاني فيحتوي على رسالات الأنبياء الأخيرين الثلاثة :

١ – יְשַׁעְיָה (إشعيا) ٠

٢ – יִרְמְיָה (إرميا) ٠

٣ – יְחֶזְקֵאל (حزقيال) ٠

كما يشتمل هذا القسم على رسالات اثني عشر نبياً آخرين يسمون عادة صغار الأنبياء ، لقلة ما أثر عنهم مثل : يوئيل ، وعاموس ، وعوبديا ، ويونس ، وناحوم ، وزكريا ٠

(م) المكتوبات : כְּתוּבִים

يحتوي هذا الجزء على مزامير داود (תְּהִלִּים) وعلى أمثال سليمان (מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה) وعلى تاريخ أيوب عليه السلام (אִיּוֹב) ٠

وفي هذا الجزء أيضاً خمسة أسفار تدعى مجلات (מְגִלּוֹת) :

(١) שִׁיר הַשִּׁירִים (نشيد الأناشيد) ٠

(٢) רוּת (راعوث) ٠

(٣) אֵיכָה (مراثي إرميا) ٠

(٤) קוֹהֶלֶת (الجامعة) ٠

(٥) אֶסְתֵּר (استير) ٠

وفيه ثلاثة أسفار أخرى هي : דָּנִיֵּאל (دانيال) و עֶזְרָא (عزرا) و נְחֶמְיָה (نحميا) .

وينتهي هذا الجزء بكتابين تاريخيين هما : (דִּבְרֵי הַיָּמִים א׳ (أخبار الأيام – الجزء الأول) و דִּבְרֵי הַיָּמִים ב׳ (أخبار الأيام – الجزء الثاني) .

ويحتويان تاريخ الإسرائيليين بإيجاز منذ الخليقة حتى عهد كورش ملك الفرس الذي أذن للاسرائيليين أن يعودوا من جلاء بابل لإعادة بناء الهيكل الذي خرّبه نبوخذنصر .

* * *

ב ר א ש י ת   א

١ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ : ٢ וְהָאָרֶץ
הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת
עַל־פְּנֵי הַמָּיִם : ٣ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר : ٤ וַיַּרְא
אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ :
٥ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר
יוֹם אֶחָד : ٦ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל
בֵּין מַיִם לָמָיִם : ٧ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם
אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן :
٨ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
שֵׁנִי : ٩ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם
אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן : ١٠ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ
וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב : ١١ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי
לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן : ١٢ וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ
דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ
לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב : ١٣ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
שְׁלִישִׁי : ١٤ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל
בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים ;

سفر التكوين

الاصحاح الأول

١ في البدء خلق الله السموات والأرض . ٢ وكانت الأرض خربةً وخالية
وعلى وجه الغمر ظلمة وروح الله يرفُّ على وجه المياه . ٣ وقال الله ليكن
نورٌ فكان نورٌ . ٤ ورأى الله النور أنه حسن . وفصل الله بين النور
والظلمة . ودعا الله النور نهاراً والظلمة دعاها ليلاً . وكان مساءٌ وكان صباحٌ
يوماً واحداً . ٦ وقال الله ليكن جَلَدٌ في وسط المياه . وليكن فاصلاً بين
مياهٍ ومياه . ٧ فعمل الله الجَلَد وفصل بين المياه التي تحت الجلد والمياه
التي فوق الجلد . وكان كذلك . ٨ ودعا الله الجلد سماءً . وكان مساءٌ وكان
صباحٌ يوماً ثانياً . ٩ وقال الله لتجتمع المياه تحت السماء إلى مكانٍ واحد
ولتظهر اليابسة . وكان كذلك . ١٠ ودعا الله اليابسة أرضاً . ومجتمع المياه
دعاه بحاراً . ورأى الله ذلك أنه حَسَن . ١١ وقال الله لتنبت الأرض عشباً
وبقلاً يُبزر بزراً وشجراً ذا ثمر يعمل ثمراً كجنسه بزره فيه على الأرض .
وكان كذلك . ١٢ فأخرجت الأرض عشباً وبقلاً يُبزر بزراً كجنسه وشجراً
يعمل ثمراً بزره فيه كجنسه . ورأى الله ذلك أنه حسن . ١٣ وكان مساءٌ
وكان صباحٌ يوماً ثالثاً . ١٤ وقال الله لتكن أنوارٌ في جلد السماء لتفصل بين
النهار والليل . وتكون لآياتٍ وأوقاتٍ وأيامٍ وسنين .

15 וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן :
16 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל
לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת הַכּוֹכָבִים :
17 וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ : 18 וְלִמְשֹׁל
בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלֲהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב :
19 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי : 20 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם
שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם :
21 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת
אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וְאֵת כָּל־עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים
כִּי־טוֹב : 22 וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים לֵאמֹר פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הַמַּיִם
וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ : 23 וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם חֲמִישִׁי :
24 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ
וְחַיְתוֹ־אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן : 25 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת הָאָרֶץ
לְמִינָהּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל־רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא
אֱלֹהִים כִּי־טוֹב : 26 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ
וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ : 27 וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ
בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם : 28 וַיְבָרֶךְ
אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ
וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ

١٥ وتكون أنواراً في جلد السماء لتنير على الأرض. وكان كذلك. ١٦ فعمل
الله النورين العظيمين. النور الأكبر لحكم النهار والنور الأصغر لحكم الليل
والنجوم. ١٧ وجعلها الله في جلد السماء لتنير على الأرض. ١٨ ولتحكم على
النهار والليل ولتفصل بين النور والظلمة. ورأى الله ذلك أنه حسن. ١٩ وكان
مساءٌ وكان صباحٌ يوماً رابعاً. ٢٠ وقال الله لتَفِض المياه زحّافاتٍ ذات
نفسٍ حيةٍ وليطر طير فوق الأرض على وجه جلد السماء. ٢١ فخلق الله
التنانين العظام وكل ذوات الأنفس الحية الدابة التي فاضت بها المياه كأجناسها
وكل طائر ذي جناح كجنسه ورأى الله ذلك أنه حسن. ٢٢ وباركها الله
قائلاً أثمري واكثري واملأي المياه في البحار. وليكثر الطير على الأرض.
٢٣ وكان مساءٌ وكان صباحٌ يوماً خامساً. ٢٤ وقال الله لتخرج الأرض
ذوات أنفسٍ حيةٍ كجنسها. بهائم ودباباتٍ ووحوش أرض كأجناسها.
وكان كذلك. ٢٥ فعمل الله وحوش الأرض كأجناسها والبهائم كأجناسها
وجميع دبابات الأرض كأجناسها. ورأى الله ذلك أنه حسن. ٢٦ وقال الله
نعمل الإنسان على صورتنا كشبهنا. فيتسلطون على سمك البحر وعلى طير السماء
وعلى البهائم وعلى كل الأرض وعلى جميع الدبابات التي تدبّ على الأرض.
٢٧ فخلق الله الإنسان على صورته. على صورة الله خلقه. ذكراً وأنثى
خلقهم. ٢٨ وباركهم الله وقال لهم أثمروا واكثروا واملأوا الأرض
وأخضعوها وتسلطوا على سمك البحر وعلى طير السماء وعلى كل حيوانٍ يدبّ
على الأرض.

29 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת-כָּל-עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר
עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ וְאֶת-כָּל-הָעֵץ אֲשֶׁר-בּוֹ פְרִי-עֵץ זֹרֵעַ זָרַע לָכֶם יִהְיֶה
לְאָכְלָה : 30 וּלְכָל-חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ
עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת-כָּל-יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה וַיְהִי-כֵן :
31 וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד וַיְהִי-עֶרֶב
וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי .

ב

1 וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צְבָאָם : 2 וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר עָשָׂה : 3 וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי
בוֹ שָׁבַת מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת : 4 אֵלֶּה
תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ
וְשָׁמָיִם : 5 וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ וְכָל-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה
טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל-הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן
לַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה : 6 וְאֵד יַעֲלֶה מִן-הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת-כָּל-פְּנֵי
הָאֲדָמָה : 7 וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עָפָר מִן-הָאֲדָמָה וַיִּפַּח
בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה : 8 וַיִּטַּע יְהוָה
אֱלֹהִים גַּן-בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר : 9 וַיַּצְמַח
יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה כָּל-עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ
הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע :

٢٩ وقال الله اني قد أعطيتكم كل بقلٍ يبزر بزراً على وجه كل الأرض
وكل شجر فيه ثمر شجر يبزر بزراً . لكم يكون طعاماً . ٣٠ ولكل حيوان
الأرض وكل طير السماء وكل دبابةٍ على الأرض فيها نفسٌ حيةٌ أُعطيت كل
عشبٍ أخضر طعاماً . وكان كذلك . ٣١ ورأى الله كل ما عمله فاذا هو
حسن جداً . وكان مساءٌ وكان صباحٌ يوماً سادساً .

الاصحاح الثاني

١ فأكملت السموات والأرض وكل جندها . ٢ وفرغ الله في اليوم
السابع من عمله الذي عمل . فاستراح في اليوم السابع من جميع عمله الذي عمل .
٣ وبارك الله اليوم السابع وقدّسه لأنه فيه استراح من جميع عمله الذي عمل
الله خالقاً . هذه مبادىء السموات والأرض حين خُلقت . يوم عمل الرب
الإله الأرض والسموات وكل شجر البرية لم يكن بعد في الأرض وكل عشب
البرية لم ينبت بعدُ . لأن الرب الإله لم يكن قد أمطر على الأرض ولا كان
إنسان ليعمل الأرض . ٦ ثم كان ضباب يطلع من الأرض ويسقي كل وجه
الأرض . ٧ وجبل الرب الإله آدم تراباً من الأرض ونفخ في أنفه نسمة حياةٍ .
فصار آدم نفساً حية . ٨ وغرس الرب الإله جنة في عدن شرقاً . ووضع
هناك آدم الذي جبله . ٩ وأنبت الرب الإله من الأرض كل شجرة شهية للنظر
وجيدة للأكل وشجرة الحيوة في وسط الجنة وشجرة معرفة الخير والشر .

10 וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת-הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה
לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים : 11 שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל-
אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר-שָׁם הַזָּהָב : 12 וּזֲהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם
הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם : 13 וְשֵׁם-הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֵת
כָּל-אֶרֶץ כּוּשׁ : 14 וְשֵׁם-הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא הַהֹלֵךְ קִדְמַת
אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְרָת : 15 וַיִּקַּח יְהֹוָה אֱלֹהִים אֶת-
הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן-עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ : 16 וַיְצַו יְהֹוָה אֱלֹהִים
עַל-הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ-הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל : 17 וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב
וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת : 18 וַיֹּאמֶר
יְהֹוָה אֱלֹהִים לֹא-טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה-לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ :
19 וַיִּצֶר יְהֹוָה אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה כָּל-חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל-עוֹף
הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל-הָאָדָם לִרְאוֹת מַה-יִּקְרָא לוֹ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא-לוֹ
הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ : 20 וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל-
הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא-מָצָא עֵזֶר
כְּנֶגְדּוֹ : 21 וַיַּפֵּל יְהוֹה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל-הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח
אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה : 22 וַיִּבֶן יְהֹוָה אֱלֹהִים אֶת-
הַצֵּלָע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם וַיְבִאֶהָ אֶל-הָאָדָם : 23 וַיֹּאמֶר הָאָדָם
זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי
מֵאִישׁ לֻקֳחָה-זֹּאת : 24 עַל-כֵּן יַעֲזָב-אִישׁ אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ וְדָבַק
בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד : 25 וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבֹּשָׁשׁוּ :

١٠ وكان نهر يخرج من عدن ليسقي الجنة . ومن هناك ينقسم فيصير أربعة
رؤوس . ١١ اسم الواحد فيشون . وهو محيط بجميع أرض الحَويله حيث
الذهب . ١٢ وذهب تلك الأرض جيد. هناك المقل وحجر الجزع . ١٣ واسم
النهر الثاني جيحون . هو المحيط بجميع أرض كوش . ١٤ واسم النهر الثالث
حِدّاقل وهو الجاري شرقي آشور . والنهر الرابع الفرات . ١٥ وأخذ الرب
الإله آدم ووضعه في جنة عدن ليعملها ويحفظها . ١٦ وأوصى الرب الإله آدم
قائلاً من جميع شجر الجنة تأكل أكلاً . ١٧ وأما شجرة معرفة الخير والشر
فلا تأكل منها . لأنك يوم تأكل منها موتاً تموت . ١٨ وقال الرب الإله ليس
جيداً أن يكون آدم وحده . فاصنع له معيناً نظيره . ١٩ وجبل الرب الإله
كل حيوانات البرية وكل طيور السماء . فأحضرها إلى آدم ليرى ما ذا يدعوها
وكل ما دعا به آدم ذات نفسٍ حيةٍ فهو اسمها . ٢٠ فدعا آدم باسماء جميع
البهائم وطيور السماء وجميع حيوانات البرية . وأما لنفسه فلم يجد معيناً نظيره .
٢١ فأوقع الرب الإله سباتاً على آدم فنام . فأخذ واحدةً من أضلاعه وملأ
مكانها لحماً . ٢٢ وبنى الرب الإله الضلع التي أخذها من آدم امرأةً وأحضرها
إلى آدم . ٢٣ فقال آدم هذه الآن عظم من عظامي ولحم من لحمي . هذه تدعى
امرأة لأنها من امرىء أُخِذَت . ٢٤ لذلك يترك الرجل أباه وأُمهُ ويلتصق
بأمرأته ويكونان جسداً واحداً . ٢٥ وكانا كلاهما عريانين آدم وامرأته
وهما لا يخجلان .

ג

١ וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָֹה אֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ
הַגָּן : ٢ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַנָּחָשׁ מִפְּרִי עֵץ־הַגָּן נֹאכֵל : ٣ וּמִפְּרִי
הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ
בּוֹ פֶּן־תְּמֻתוּן : ٤ וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת תְּמֻתוּן :
٥ כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וִהְיִיתֶם
כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע : ٦ וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל
וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל
וַתִּתֵּן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל : ٧ וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ
כִּי עֵירֻמִּם הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת : ٨ וַיִּשְׁמְעוּ
אֶת־קוֹל יְהוָֹה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָֹה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן : ٩ וַיִּקְרָא יְהוָֹה
אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה : ١٠ וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ
שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וָאִירָא כִּי־עֵירֹם אָנֹכִי וָאֵחָבֵא : ١١ וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד
לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה הֲמִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ
אָכָלְתָּ : ١٢ וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה־לִּי
מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל : ١٣ וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית
וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי וָאֹכֵל :

الاصحاح الثالث

١ وكانت الحية أحيل جميع حيوانات البرية التي عملها الرب الإله . فقالت
للمرأة أحقاً قال الله لا تأكلا من كل شجر الجنة . ٢ فقالت المرأة للحية من ثمر
شجر الجنة نأكل . ٣ وأما ثمر الشجرة التي في وسط الجنــة فقال الله لا تأكلا
منهُ ولا تمسّاهُ لئلاّ تموتا . ٤ فقالت الحية للمرأة لن تموتا . ٥ بل الله عالم أنهُ
يومَ تأكلان منهُ تنفتح أعينكما وتكونان كالله عارفين الخير والشر . ٦ فرأت
المرأة أن الشجرة جيدة للأكل وأنها بهجة للعيون وأن الشجرة شهية للنظر .
فأخذت من ثمرها وأكلت وأعطت رجلها أيضاً معها فأكل . ٧ فانفتحت أعينهما
وعلما أنهما عريانان . فخاطا أوراق تينٍ وصنعا لأنفسهما مآزر . ٨ وسمعا صوت
الرب الإله ماشياً في الجنة عند هبوب ريح النهار . فاختبأ آدم وامرأته من وجه
الرب الإله في وسط شجر الجنة . ٩ فنادى الرب الإله آدم وقال لهُ أين أنت .
١٠ فقال سمعت صوتك في الجنة فخشيت لأني عريان فاختبأت . ١١ فقال من
أعلمك أنك عريان . هل أكلت من الشجرة التي أوصيتك أن لا تأكل منها .
١٢ فقال آدم المرأة التي جعلتها معي هي أعطتني من الشجرة فأكلت . ١٣ فقال
الرب الإله للمرأة ما هــذا الذي فعلت . فقالت المرأة الحية غرّتني فأكلت .

١٤ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת אָרוּר אַתָּה
מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי
חַיֶּיךָ : ١٥ וְאֵיבָה אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ
הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב : ١٦ אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה
אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ
וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ : ١٧ וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ
וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה
הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן תֹּאכֲלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ : ١٨ וְקוֹץ
וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה : ١٩ בְּזֵעַת אַפֶּיךָ
תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוּבְךָ אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ כִּי־עָפָר
אַתָּה וְאֶל־עָפָר תָּשׁוּב : ٢٠ וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי
הִוא הָיְתָה אֵם כָּל־חָי : ٢١ וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ
כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם : ٢٢ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה
כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ
הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי לְעֹלָם : ٢٣ וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן
לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם : ٢٤ וַיְגָרֶשׁ אֶת־הָאָדָם
וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת
לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ־הַחַיִּים :

١٤ فقال الرب الإله للحية لأنكِ فعلتِ هذا ملعونة أنت من جميع البهائم
ومن جميع وحوش البرية . على بطنكِ تسعين وتراباً تأكلين كل أيام حياتكِ .
١٥ وأضع عداوةً بينكِ وبين المرأة وبين نسلكِ ونسلها . هو يسحق رأسكِ
وأنت تسحقين عقبهُ . ١٦ وقال للمرأة تكثيراً أكثّر أتعاب حبلكِ . بالوجع
تلدين أولاداً وإلى رجلكِ يكون اشتياقكِ وهو يسود عليكِ . ١٧ وقال لآدم
لأنك سمعت لقول امرأتك وأكلت من الشجرة التي أوصيتك قائلًا لا تأكل منها
ملعونة الأرض بسببك . بالتعب تأكل منها كل أيام حياتك . ١٨ وشوكاً
وحسكاً تنبت لك وتأكل عشب الحقل . ١٩ بعرق وجهك تأكل خبزاً حتى
تعود إلى الأرض التي أُخذت منها . لأنك تراب وإلى تراب تعود . ٢٠ ودعا
آدم اسم امرأته حوّاء لأنها أم كل حيٍّ . ٢١ وصنع الرب الإله لآدم وامرأته
أقمصة من جلد وألبسهما . ٢٢ وقال الرب الإله هو ذا الإنسان قد صار كواحدٍ
منا عارفاً الخير والشرّ . والآن لعله يمد يدهُ ويأخذ من شجرة الحيوة أيضاً
ويأكل ويحيا إلى الأبد . ٢٣ فأخرجه الرب الإله من جنة عدن ليعمل الأرض
التي أُخِذ منها . ٢٤ فطرد الإنسان وأقام شرقيّ جنة عدن الكروبيم ولهيب
سيف متقلب لحراسة طريق شجرة الحيوة .

ז

١ וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ בֹּא־אַתָּה וְכָל־בֵּיתְךָ אֶל־הַתֵּבָה כִּי־
אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה : ٢ מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה
תִּקַּח־לְךָ שִׁבְעָה שִׁבְעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה
הִוא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ : ٣ גַּם־מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר
וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ : ٤ כִּי לְיָמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי
מַמְטִיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וּמָחִיתִי אֶת־כָּל־
הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה : ٥ וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר־
צִוָּהוּ יְהוָה : ٦ וְנֹחַ בֶּן־שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מַיִם עַל־
הָאָרֶץ : ٧ וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה מִפְּנֵי
מֵי הַמַּבּוּל : ٨ מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה
טְהֹרָה וּמִן־הָעוֹף וְכֹל אֲשֶׁר־רֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה : ٩ שְׁנַיִם שְׁנַיִם
בָּאוּ אֶל־הַתֵּבָה זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ :
١٠ וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וּמֵי הַמַּבּוּל הָיוּ עַל־הָאָרֶץ : ١١ בִּשְׁנַת
שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־מַעְיְנוֹת
תְּהוֹם רַבָּה וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ : ١٢ וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה : ١٣ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ
וְשֵׁם־וְחָם וָיֶפֶת בְּנֵי־נֹחַ וְאֵשֶׁת נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם אֶל־הַתֵּבָה :

الاصحاح السابع

١ قال الرب لنوح أدخل أنت وجميع بيتك إلى الفلك . لأني إياك رأيت
باراً لديّ في هذا الجيل . ٢ من جميع البهائم الطاهرة تأخذ معك سبعةً سبعةً
ذكراً وأنثى . ومن البهائم التي ليست بطاهرة اثنين ذكراً وأنثى . ٣ ومن
طيور السماء أيضاً سبعةً سبعةً ذكراً وأنثى . لاستبقاء نسلٍ على وجه كل
الأرض . ٤ لأني بعد سبعة أيام أيضاً أمطر على الأرض أربعين يوماً وأربعين
ليلة . وأمحو عن وجه الأرض كل قائمٍ عملتهُ . ٥ ففعل نوح حسب كل ماأمره
بهِ الرب . ٦ ولما كان نوح ابن ست مئة سنة صار طوفان الماء على الأرض .
٧ فدخل نوح وبنوهُ وامرأته ونساءُ بنيه معهُ إلى الفلك من وجه مياه الطوفان
٨ ومن البهائم الطاهرة والبهائم التي ليست بطاهرة ومن الطيور وكل ما يدبّ
على الأرض . ٩ دخل اثنان اثنان إلى نوح إلى الفلك ذكراً وأنثى كما أمر الله
نوحاً . ١٠ وحدث بعد سبعة أيام أن مياه الطوفان صارت على الأرض .
١١ في سنة ست مئة من حيوة نوح في الشهر الثاني في اليوم السابع عشر من
الشهر في ذلك اليوم انفجرت كل ينابيع الغمر العظيم وانفتحت طاقات السماء .
١٢ وكان المطر على الأرض أربعين يوماً وأربعين ليلة . ١٣ في ذلك اليوم عينه
دخل نوح وسام وحام ويافث بنو نوح وامرأة نوح وثلاث نساء بنيه معهم
إلى الفلك .

١٤ הֵמָּה וְכָל-הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל-הָרֶמֶשׂ
הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ וְכָל-הָעוֹף לְמִינֵהוּ כֹּל-צִפּוֹר כָּל-כָּנָף :
١٥ וַיָּבֹאוּ אֶל-נֹחַ אֶל-הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל-הַבָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ
רוּחַ חַיִּים : ١٦ וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל-בָּשָׂר בָּאוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה
אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָֹה בַּעֲדוֹ : ١٧ וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם
עַל-הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ הַמַּיִם וַיִּשְׂאוּ אֶת-הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ :
١٨ וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבּוּ מְאֹד עַל-הָאָרֶץ וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל-פְּנֵי
הַמָּיִם : ١٩ וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל-הָאָרֶץ וַיְכֻסּוּ כָּל-הֶהָרִים
הַגְּבֹהִים אֲשֶׁר-תַּחַת כָּל הַשָּׁמָיִם : ٢٠ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה
גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיְכֻסּוּ הֶהָרִים : ٢١ וַיִּגְוַע כָּל-בָּשָׂר הָרֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ
בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל-הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל-הָאָרֶץ וְכֹל הָאָדָם :
٢٢ כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת-רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ :
٢٣ וַיִּמַח אֶת-כָּל-הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד-בְּהֵמָה
עַד-רֶמֶשׂ וְעַד-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן-הָאָרֶץ וַיִּשָּׁאֶר אַךְ-נֹחַ
וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה : ٢٤ וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם :

ח

1 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֵת כָּל-הַחַיָּה וְאֶת-כָּל-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ
בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל-הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם : 2 וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת
תְּהוֹם וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמָיִם וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן-הַשָּׁמָיִם : 3 וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם
מֵעַל הָאָרֶץ הָלוֹךְ וָשׁוֹב וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם :

١٤ هم وكل الوحوش كأجناسها وكل البهائم كأجناسها وكل الدبابات
التي تدب على الأرض كأجناسها وكل الطيور كأجناسها كل عصفور كل ذي
جناح . ١٥ ودخلت إلى نوح إلى الفلك اثنين اثنين من كل جسد فيه روح
حيوة . ١٦ والداخلات دخلت ذكراً وأنثى من كل جسد كما أمره الله
وأغلق الرب عليه . ١٧ وكان الطوفان أربعين يوماً على الأرض . وتكاثرت
المياه ورفعت الفلك . فارتفع عن الأرض . ١٨ وتعاظمت المياه وتكاثرت جداً
على الأرض . فكان الفلك يسير على وجه المياه . ١٩ وتعاظمت المياه كثيراً
جداً على الأرض . فتغطت جميع الجبال الشامخة التي تحت كل السماء . ٢٠ خمس
عشرة ذراعاً في الارتفاع تعاظمت المياه . فتغطت الجبال . ٢١ فمات كل ذي
جسد كان يدب على الأرض . من الطيور والبهائم والوحوش وعلى الزحافات
التي كانت تزحف على الأرض وجميع الناس . ٢٢ كل ما في أنفه نسمة روح
حيوة من كل ما في اليابسة مات . ٢٣ فمحا الله كل قائم كان على وجه الأرض
الناس والبهائم والدبابات وطيور السماء . فانمحت من الأرض وتبقى نوح والذين
معه في الفلك فقط . ٢٤ وتعاظمت المياه على الأرض مئة وخمسين يوماً .

الإصحاح الثامن

١ ثم ذكر الله نوحاً وكل الوحوش وكل البهائم التي معه في الفلك . وأجاز
الله ريحاً على الأرض فهدأت المياه . ٢ وانسدت ينابيع الغمر وطاقات السماء .
فامتنع المطر من السماء . ٣ ورجعت المياه عن الأرض رجوعاً متوالياً . وبعد
مئة وخمسين يوماً نقصت المياه .

4 וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה-עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל
הָרֵי אֲרָרָט : 5 וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי
בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רָאשֵׁי הֶהָרִים : 6 וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים
יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת-חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה : 7 וַיְשַׁלַּח אֶת הָעֹרֵב
וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד-יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ : 8 וַיְשַׁלַּח אֶת-
הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה : 9 וְלֹא-
מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף-רַגְלָהּ וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל-הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל-
פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל-הַתֵּבָה :
10 וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת-הַיּוֹנָה מִן-הַתֵּבָה :
11 וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלֵה-זַיִת טָרָף בְּפִיהָ וַיֵּדַע
נֹחַ כִּי-קַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ : 12 וַיִּיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים
וַיְשַׁלַּח אֶת-הַיּוֹנָה וְלֹא-יָסְפָה שׁוּב-אֵלָיו עוֹד : 13 וַיְהִי בְּאַחַת וְשֵׁשׁ-
מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיָּסַר נֹחַ
אֶת-מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיַּרְא וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה : 14 וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבְשָׁה הָאָרֶץ : 15 וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ
לֵאמֹר : 16 צֵא מִן-הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי-בָנֶיךָ אִתָּךְ : 17 כָּל-
הַחַיָּה אֲשֶׁר-אִתְּךָ מִכָּל-בָּשָׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ
הוֹצֵא אִתָּךְ וְשָׁרְצוּ בָאָרֶץ וּפָרוּ וְרָבוּ עַל-הָאָרֶץ : 18 וַיֵּצֵא-נֹחַ וּבָנָיו
וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי-בָנָיו אִתּוֹ : 19 כָּל-הַחַיָּה כָּל-הָרֶמֶשׂ וְכָל-הָעוֹף כֹּל רוֹמֵשׂ עַל-
הָאָרֶץ לְמִשְׁפְּחֹתֵיהֶם יָצְאוּ מִן-הַתֵּבָה :

٤ واستقر الفلك في الشهر السابع في اليوم السابع عشر من الشهر على
جبال أراراط . ٥ وكانت المياه تنقص نقصاً متوالياً إلى الشهر العاشر . وفي
العاشر في أول الشهر ظهرت رؤوس الجبال . ٦ وحدث من بعد أربعين
يوماً أن نوحاً فتح طاقة الفلك التي كان قد عملها . ٧ وأرسل الغراب .
فخرج متردداً حتى انشقت المياه عن الأرض . ٨ ثم أرسل الحمامة من عنده
ليرى هل قلّت المياه عن وجه الأرض . ٩ فلم تجد الحمامة مقراً لرجْلها .
فرجعت إليه إلى الفلك . لأن مياهاً كانت على وجه كل الأرض . فمد يدهُ
وأخذها وأدخلها عنده إلى الفلك . ١٠ فلبث أيضاً سبعة أيام أُخر . وعاد فأرسل
الحمامة من الفلك . ١١ فأتت الحمامة عند المساء وإذا ورقة زيتون خضراء في
فمها . فعلم نوح أن المياه قد قلت عن الأرض . ١٢ فلبث أيضاً سبعة أيام أُخر
وأرسل الحمامة فلم تعد ترجع إليه أيضاً . ١٣ وكان في السنة الواحدة والست
مئة في الشهر الأول في أول الشهر أن المياه انشقت عن الأرض . فكشف نوح
الغطاء عن الفلك ونظر فإذا وجه الأرض قد نشف . ١٤ وفي الشهر الثاني في
اليوم السابع والعشرين من الشهر جفت الأرض . ١٥ وكلم الله نوحاً قائلاً .
١٦ أخرج من الفلك أنت وامرأتك وبنوك ونساء بنيك معك . ١٧ وكل
الحيوانات التي معك من كل ذي جسد الطيور والبهائم وكل الدبابات التي تدب
على الأرض أخرجها معك . ولتتوالد في الأرض وتثمر وتكثر على الأرض .
١٨ فخرج نوح وبنوهُ وامرأته ونساءُ بنيه معهُ . ١٩ وكل الحيوانات كل
الدبابات وكل الطيور كل ما يدبّ على الأرض كأنواعها خرجت من الفلك .

20 וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף
הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ׃ 21 וַיָּרַח יְהוָה אֶת-רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל-לִבּוֹ לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת-הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר לֵב
הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו וְלֹא-אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת-כָּל-חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי׃ 22 עֹד
כָּל-יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ.

יב

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם לֶךְ-לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ
אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ׃ 2 וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וֶהְיֵה
בְּרָכָה׃ 3 וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה׃
4 וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן-חָמֵשׁ
שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן׃ 5 וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת-שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְאֶת-
לוֹט בֶּן-אָחִיו וְאֶת-כָּל-רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְחָרָן וַיֵּצְאוּ
לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן׃ 6 וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם
שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ׃ 7 וַיֵּרָא יְהוָה אֶל-אַבְרָם וַיֹּאמֶר
לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאֶה אֵלָיו׃ 8 וַיַּעְתֵּק
מִשָּׁם הָהָרָה מִקֶּדֶם לְבֵית-אֵל וַיֵּט אָהֳלֹה בֵּית-אֵל מִיָּם וְהָעַי מִקֶּדֶם וַיִּבֶן-שָׁם
מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה׃ 9 וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה׃
10 וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם כִּי-כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ׃

٢٠ وبنى نوح مذبحاً للرب . وأخذ من كل البهائم الطاهرة ومن كل الطيور
الطاهرة وأصعد محرقات على المذبح . ٢١ فتنسم الرب رائحة الرضى . وقال
الرب في نفسه لا أعود ألعن الأرض أيضاً من أجل الإنسان لأن تصور قلب
الإنسان شرير منذ حداثته . ولا أعود أيضاً أميت كل حي كما فعلت .
٢٢ مدة كل أيام الأرض زرع وحصاد وبرد وحر وصيف وشتاء ونهار
وليل لاتزال .

الاصحاح الثاني عشر

١ وقال الرب لأبرام اذهب من أرضك ومن عشيرتك ومن بيت أبيك إلى
الأرض التي أريك . ٢ فاجعلك أمة عظيمة وأباركك وأعظم اسمك .
وتكون بركة . ٣ وأبارك مباركيك ولاعنك العنه . وتتبارك فيك جميع
قبائل الأرض . ٤ فذهب أبرام كما قال له الرب وذهب معه لوط . وكان
أبرام ابن خمس وسبعين سنة لما خرج من حاران . ٥ فأخذ أبرام ساراي امرأته
ولوطاً ابن أخيه وكل مقتنياتهما التي اقتنيا والنفوس التي امتلكا في حاران .
وخرجوا ليذهبوا إلى أرض كنعان . فأتوا إلى أرض كنعان . ٦ واجتاز
أبرام في الأرض إلى مكان أورشليم إلى بلوطة مورة . وكان الكنعانيون حينئذ
في الأرض . ٧ وظهر الرب لأبرام وقال لنسلك أعطي هذه الأرض . فبنى
هناك مذبحاً للرب الذي ظهر له . ٨ ثم نقل من هناك إلى الجبل شرقي بيت ايل
ونصب خيمته . وله بيت ايل من المغرب وعاي من المشرق . فبنى هناك
مذبحاً للرب ودعا باسم الرب . ٩ ثم ارتحل أبرام ارتحالاً متوالياً نحو الجنوب .
١٠ وحدث جوع في الأرض . فانحدر أبرام إلى مصر ليتغرب هناك . لأن
الجوع في الأرض كان شديداً .

11 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרָיְמָה וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי
כִּי אִשָּׁה יְפַת־מַרְאֶה אָתְּ : 12 וְהָיָה כִּי־יִרְאוּ אֹתָךְ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ
זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֹתָךְ יְחַיּוּ : 13 אִמְרִי־נָא אֲחֹתִי אָתְּ לְמַעַן יִיטַב־לִי
בַעֲבוּרֵךְ וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ : 14 וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרָיְמָה וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים
אֶת־הָאִשָּׁה כִּי־יָפָה הִוא מְאֹד : 15 וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַרְעֹה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ
אֶל־פַּרְעֹה וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה : 16 וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי־לוֹ
צֹאן־וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַאֲתֹנֹת וּגְמַלִּים : 17 וַיְנַגַּע יְהוָה אֶת־
פַּרְעֹה נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת־בֵּיתוֹ עַל־דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם : 18 וַיִּקְרָא פַרְעֹה
לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִוא :
19 לָמָה אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וָאֶקַּח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח
וָלֵךְ : 20 וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־כָּל־
אֲשֶׁר־לוֹ .

טז

א וְשָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם לֹא יָלְדָה לוֹ וְלָהּ שִׁפְחָה מִצְרִית וּשְׁמָהּ
הָגָר : ב וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם הִנֵּה־נָא עֲצָרַנִי יְהוָה מִלֶּדֶת
בֹּא־נָא אֶל־שִׁפְחָתִי אוּלַי אִבָּנֶה מִמֶּנָּה וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרָי :
ג וַתִּקַּח שָׂרַי אֵשֶׁת־אַבְרָם אֶת־הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ עֶשֶׂר
שָׁנִים לְשֶׁבֶת אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לוֹ
לְאִשָּׁה .

١١ وحدث لما قرب أن يدخل مصر أنهُ قال لساراي امرأتهِ إني قد
علمت أنكِ امرأةٌ حسنة المنظر • ١٢ فيكون إذا رآكِ المصريون أنهم يقولون
هذه امرأتهُ • فيقتلونني ويستبقونكِ • ١٣ قولي إنكِ أختي • ليكون لي خيرٌ
بسببكِ وتحيا نفسي من أجلكِ • ١٤ فحدث لما دخل أبرام إلى مصر أن المصريين
رأوا المرأة أنها حسنة جداً • ١٥ ورآها رؤساء فرعون ومدحوها لدى فرعون
فأُخِذتِ المرأة إلى بيت فرعون • ١٦ فصنع إلى أبرام خيراً بسببها • وصار لهُ
غنمٌ وبقرٌ وحميرٌ وعبيدٌ وإماءٌ وأتنٌ وجمالٌ • ١٧ فضرب الرب فرعون وبيته
ضرباتٍ عظيمة بسبب ساراي امرأة أبرام • ١٨ فدعا فرعون أبرام وقال ماهذا
الذي صنعت بي • لماذا لم تخبرني إنها امرأتك • ١٩ لماذا قلت هي أختي حتى أخذتها
لي لتكون زوجتي • والآن هوذا امرأتك • خذها واذهب • ٢٠ فأوصى عليه
فرعون رجالاً فشيَّعوهُ وامرأتهُ وكل ما كان لهُ •

الاصحاح السادس عشر

١ وأما ساراي امرأة أبرام فلم تلد لهُ • وكانت لها جارية مصرية اسمها
هاجر • ٢ فقالت ساراي لأبرام هوذا الرب قد أمسكني عن الولادة • أدخل
على جاريتي ، لعلي أُرزق منها بنين ، فسمع أبرام لقول ساراي • ٣ فأخذت
ساراي امرأة أبرام هاجر المصرية جاريتها من بعد عشر سنين لإقامة أبرام في
أرض كنعان وأعطتها لأبرام رجلها زوجةً لهُ •

٤ וַיָּבֹא אֶל־הָגָר וַתַּהַר וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה וַתֵּקַל גְּבִרְתָּהּ
בְּעֵינֶיהָ: ٥ וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ אָנֹכִי נָתַתִּי
שִׁפְחָתִי בְּחֵיקֶךָ וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה וָאֵקַל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהֹוָה בֵּינִי
וּבֵינֶיךָ: ٦ וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־שָׂרַי הִנֵּה שִׁפְחָתֵךְ בְּיָדֵךְ עֲשִׂי־לָהּ
הַטּוֹב בְּעֵינָיִךְ וַתְּעַנֶּהָ שָׂרַי וַתִּבְרַח מִפָּנֶיהָ: ٧ וַיִּמְצָאָהּ מַלְאַךְ
יְהֹוָה עַל־עֵין הַמַּיִם בַּמִּדְבָּר עַל־הָעַיִן בְּדֶרֶךְ שׁוּר: ٨ וַיֹּאמַר
הָגָר שִׁפְחַת שָׂרַי אֵי־מִזֶּה בָאת וְאָנָה תֵלֵכִי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שָׂרַי
גְּבִרְתִּי אָנֹכִי בֹּרַחַת: ٩ וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהֹוָה שׁוּבִי אֶל־גְּבִרְתֵּךְ
וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ: ١٠ וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהֹוָה הַרְבָּה אַרְבֶּה
אֶת־זַרְעֵךְ וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב: ١١ וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהֹוָה הִנָּךְ
הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי־שָׁמַע יְהֹוָה אֶל־עָנְיֵךְ:
١٢ וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם יָדוֹ בַכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־
אֶחָיו יִשְׁכֹּן: ١٣ וַתִּקְרָא שֵׁם־יְהֹוָה הַדֹּבֵר אֵלֶיהָ אַתָּה אֵל רֳאִי
כִּי אָמְרָה הֲגַם הֲלֹם רָאִיתִי אַחֲרֵי רֹאִי: ١٤ עַל־כֵּן קָרָא לַבְּאֵר
בְּאֵר לַחַי רֹאִי הִנֵּה בֵין־קָדֵשׁ וּבֵין בָּרֶד: ١٥ וַתֵּלֶד הָגָר לְאַבְרָם
בֵּן וַיִּקְרָא אַבְרָם שֶׁם־בְּנוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָה הָגָר יִשְׁמָעֵאל: ١٦ וְאַבְרָם
בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֶדֶת־הָגָר אֶת־יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם.

יז

1 וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהֹוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים: 2 וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ
וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד: 3 וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר:

٤ فدخل على هاجر فحبلت ، ولما رأت أنها حبلت صغرت مولاتها في
عينيها . ٥ فقالت ساراي لأبرام ظلمي عليك ، أنا دفعت جاريتي إلى حضنك ،
فلما رأت أنها حبلت صغرتُ في عينيها ، يقضي الرب بيني وبينك . ٦ فقال
أبرام لساراي هوذا جاريتك في يدكِ ، افعلي بها ما يحسن في عينيك ، فأذلتها
ساراي ، فهربت من وجهها . ٧ فوجدها ملاك الرب على عين الماء في البرية ،
على العين التي في طريق شور . ٨ وقال يا هاجر جارية ساراي من أين أتيتِ ،
وإلى أين تذهبين ، فقالت أنا هاربة من وجه مولاتي ساراي . ٩ فقال لها
ملاك الرب ارجعي إلى مولاتكِ واخضعي تحت يديها . ١٠ وقال لها ملاك
الرب تكثيراً أكثر نسلكِ فلا يُعَدُّ من الكثرة . ١١ وقال لها ملاك الرب
ها أنتِ حبلى فتلدين ابناً ، وتدعين اسمهُ اسماعيل لأن الرب قد سمع لمذلتكِ .
١٢ وأنه يكون إنساناً وحشياً ، يدهُ على كل واحدٍ ويدُ كل واحدٍ عليه ،
وأمام جميع إخوته يسكن . ١٣ فدعت اسم الرب الذي تكلم معها أنت
ايل رُئي ، لأنها قالت أههنا أيضاً رأيت بعدَ رؤية . لذلك دُعيت البئر بئر
لحي رُئي . ها هي بين قادش وبارد . ١٥ فولدت هاجر لأبرام ابناً ، ودعا
أبرام اسم ابنه الذي ولدته هاجر اسماعيل . ١٦ وكان أبرام ابن ست وثمانين
سنة لما ولدت هاجر اسمعيل لأبرام .

الاصحاح السابع عشر

١ ولما كان أبرام ابن تسع وتسعين سنة ظهر الرب لأبرام وقال لهُ أنا الله
القدير ، سِرْ أمامي وكن كاملاً . ٢ فاجعل عهدي بيني وبينك وأكثرك
كثيراً جداً . ٣ فسقط أبرام على وجهه ، وتكلم الله معهُ قائلاً .

4 אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם : 5 וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ
אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אַב־הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ : 6 וְהִפְרֵתִי אֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד
וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ : 7 וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעֲךָ
אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ : 8 וְנָתַתִּי
לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֵת אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֵת כָּל־אֶרֶץ כְּנַעַן לַאֲחֻזַּת עוֹלָם וְהָיִיתִי
לָהֶם לֵאלֹהִים : 9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת־בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אַתָּה
וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם : 10 זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין
זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ הִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר : 11 וּנְמַלְתֶּם אֵת בְּשַׂר עָרְלַתְכֶם וְהָיָה
לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם : 12 וּבֶן־שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם
יְלִיד בָּיִת וּמִקְנַת־כֶּסֶף מִכֹּל בֶּן־נֵכָר אֲשֶׁר לֹא מִזַּרְעֲךָ הוּא : 13 הִמּוֹל יְלִיד
בֵּיתְךָ וּמִקְנַת כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם : 14 וְעָרֵל זָכָר
אֲשֶׁר לֹא־יִמּוֹל אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ אֶת־בְּרִיתִי הֵפַר :
15 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם שָׂרַי אִשְׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שָׂרָי כִּי שָׂרָה
שְׁמָהּ : 16 וּבֵרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן וּבֵרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם
מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ : 17 וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחָק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ
הַלְּבֶן מֵאָה־שָׁנָה יִוָּלֵד וְאִם־שָׂרָה הֲבַת־תִּשְׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד : 18 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם
אֶל־הָאֱלֹהִים לוּ יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ : 19 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבָל שָׂרָה אִשְׁתְּךָ
יֹלֶדֶת לְךָ בֵּן וְקָרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ לִבְרִית עוֹלָם
לְזַרְעוֹ אַחֲרָיו : 20 וּלְיִשְׁמָעֵאל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בֵּרַכְתִּי אֹתוֹ וְהִפְרֵיתִי אֹתוֹ
בִּמְאֹד מְאֹד שְׁנֵים־עָשָׂר נְשִׂיאִם יוֹלִיד וּנְתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל : 21 וְאֶת־בְּרִיתִי
אָקִים אֶת־יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לַמּוֹעֵד הַזֶּה בַּשָּׁנָה הָאַחֶרֶת : 22 וַיְכַל
לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם : 23 וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ
וְאֵת כָּל־יְלִידֵי בֵיתוֹ וְאֵת כָּל־זָכָר בְּאַנְשֵׁי בֵּית אַבְרָהָם וַיָּמָל אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתָם
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ אֱלֹהִים .

٤ أما أنا فهو ذا عهدي معك وتكون أباً لجمهور من الأمم . ٥ فلا يدعى
اسمك بعد أبرام بل يكون اسمك ابرهيم ، لأني أجعلك أباً لجمهور من الأمم .
٦ وأثمرك كثيراً جداً وأجعلك أمماً ، وملوك منك يخرجون . ٧ وأقيم
عهدي بيني وبينك وبين نسلك من بعدك في أجيالهم عهداً أبدياً ، لأكون
إلهاً لك ولنسلك من بعدك . ٨ وأعطي لك ولنسلك من بعدك أرض غربتك
كل أرض كنعان ملكاً أبدياً ، وأكون إلههم . ٩ وقال الله لإبرهيم
وأما أنت فتحفظ عهدي ، أنت ونسلك من بعدك في أجيالهم . ١٠ هذا هو
عهدي الذي تحفظونه بيني وبينكم وبين نسلك من بعدك ، يُختَن منكم كل ذكر
١١ فتُختَنون في لحم غرلتكم ، فيكون علامةَ عهدٍ بيني وبينكم . ١٢ ابن ثمانية
أيام يُختَن منكم كل ذكر في أجيالكم ، وليد البيت والمبتاع بالفضة من كل
ابن غريب ليس من نسلك . ١٣ يُختَن ختاناً وليد بيتك والمبتاع بفضتك ،
فيكون عهدي في لحمكم عهداً أبدياً . ١٤ وأما الذكر الأغلف الذي لا يختن
في لحم غرلته فتُقطع تلك النفس من شعبها ، إنهُ قد نكث عهدي .
١٥ وقال الله لإبراهيم ساراي امرأتك لا تدعو اسمها ساراي بل اسمها سارة .
١٦ وأباركها وأعطيك أيضاً منها ابنك . أباركها فتكون أمماً وملوك وشعوب
منها يكونون . ١٧ فسقط إبرهيم على وجهه وضحك ، وقال في قلبه هل يُولد
لابن مئة سنة وهل تلد سارة وهي بنت تسعين سنة . ١٨ وقال ابرهيم لله ليت
إسمعيل يعيش أمامك . ١٩ فقال الله بل سارة امرأتك تلد لك ابناً وتدعو اسمه
إسحق . وأقيم عهدي معهُ عهداً أبدياً لنسله من بعده . ٢٠ وأما إسمعيل فقد
سمعت لك فيه . ها أنا أباركهُ وأُثمرهُ وأُكثرهُ كثيراً جداً . اثني عشر رئيساً
يلد وأجعله أمةً كبيرة . ٢١ ولكن عهدي أُقيمه مع إسحق الذي تلده لك سارة
في هذا الوقت في السنة الآتية . ٢٢ فلما فرغ من الكلام معه صعد الله عن إبرهيم .
٢٣ فأخذ إبرهيم اسمعيل ابنهُ وجميع ولدان بيته وجميع المبتاعين بفضة كل
ذكر من أهل بيت ابراهيم وختن لهم غرلتهم في ذلك اليوم عينه كما كلمه الله .

24 וְאַבְרָהָם בֶּן־תִּשְׁעִים וָתֵשַׁע שָׁנָה בְּהִמֹּלוֹ בְּשַׂר עָרְלָתוֹ : 25 וְיִשְׁמָעֵאל
בְּנוֹ בֶּן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהִמֹּלוֹ אֵת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ : 26 בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
נִמּוֹל אַבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ : 27 וְכָל־אַנְשֵׁי בֵיתוֹ יְלִיד בָּיִת וּמִקְנַת־כֶּסֶף
מֵאֵת בֶּן־נֵכָר נִמֹּלוּ אִתּוֹ .

כא

1 וַיהוָה פָּקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר
דִּבֵּר : 2 וַתַּהַר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן לִזְקֻנָיו לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ
אֱלֹהִים : 3 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֶׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלַד־לוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָה־לּוֹ שָׂרָה
יִצְחָק : 4 וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ
אֱלֹהִים : 5 וְאַבְרָהָם בֶּן־מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֵת יִצְחָק בְּנוֹ : 6 וַתֹּאמֶר
שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק־לִי : 7 וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל
לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה בָנִים שָׂרָה כִּי־יָלַדְתִּי בֵן לִזְקֻנָיו : 8 וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל
וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־יִצְחָק : 9 וַתֵּרֶא שָׂרָה
אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק : 10 וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם
גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה הַזֹּאת עִם־יִצְחָק :
11 וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ : 12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
אֶל־אַבְרָהָם אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנַּעַר וְעַל־אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ
שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע : 13 וְגַם אֶת־בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי
אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא :

٢٤ وكان ابرهيم ابن تسعوتسعين سنة حين خُتن في لحم غرلته . ٢٥ وكان
اسمعيل ابنه ابن ثلث عشرة سنة حين خُتن في لحم غرلته . ٢٦ في ذلك اليوم
عينه حين ختن ابرهيم واسمعيل ابنه . ٢٧ وكل رجل بيته ولدان البيت
والمبتاعين بالفضة من ابن الغريب خُتنوا معه .

الاصحاح الحادي والعشرون

١ وافتقد الرب سارة كما قال . وفعل الرب لسارة كما تكلم . ٢ فحبلت
سارة وولدت لإبرهيم ابناً في شيخوخته . في الوقت الذي تكلم الله عنهُ .
٣ ودعا ابرهيم اسم ابنه المولود له الذي ولدتهُ لهُ سارة اسحق . ٤ وختن ابرهيم
اسحق ابنه وهو ابن ثمانية أيام كما أمره الله . ٥ وكان ابرهيم ابن مئة سنة حين
وُلد له اسحق ابنه . ٦ وقالت سارة قد صنع إليَّ الله ضحكاً . كل من يسمع
يضحك لي . ٧ وقالت من قال لإبرهيم سارة ترضع بنين . حتى ولدتُ ابناً في
شيخوخته . ٨ فكبر الولد وفُطم وصنع ابرهيم وليمة عظيمة يوم فطام إسحق .
٩ ورأت سارة ابن هاجر المصرية الذي ولدتهُ لإبرهيم يمزح . ١٠ فقالت لإبرهيم
اطرد هذه الجارية وابنها . لأن ابن هذه الجارية لا يرث مع ابني اسحق .
١١ فقبح الكلام جداً في عيني ابرهيم لسبب ابنه . ١٢ فقال الله لإبرهيم لا يقبح
في عينيك من أجل الغلام ومن أجل جاريتك . في كل ما تقول لك سارة اسمع
لقولها . لأنهُ باسحق يُدعى لك نسل . ١٣ وابن الجارية أيضاً سأجعله أُمةً
لأنه نسلك .

14 וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הָגָר
שָׂם עַל־שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע :
15 וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִם :
16 וַתֵּלֶךְ וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־אֶרְאֶה
בְּמוֹת הַיָּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ : 17 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
אֶת־קוֹל הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ
הָגָר אַל־תִּירְאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם : 18 קוּמִי
שְׂאִי אֶת־הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדֵךְ בּוֹ כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימֶנּוּ : 19 וַיִּפְקַח
אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם וַתַּשְׁקְ
אֶת־הַנָּעַר : 20 וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֶה
קַשָּׁת : 21 וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם :
22 וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ אֶל־אַבְרָהָם לֵאמֹר
אֱלֹהִים עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה עֹשֶׂה : 23 וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִּי בֵאלֹהִים
הֵנָּה אִם־תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִינִי וּלְנֶכְדִּי כַּחֶסֶד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמְּךָ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי
וְעִם־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־גַּרְתָּה בָּהּ : 24 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אָנֹכִי אִשָּׁבֵעַ : 25 וְהוֹכִחַ
אַבְרָהָם אֶת־אֲבִימֶלֶךְ עַל־אֹדוֹת בְּאֵר הַמַּיִם אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ :
26 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ
לִּי וְגַם אָנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי הַיּוֹם :

١٤ فبكر ابرهيم صباحاً وأخـــذ خبزاً وقربة ماء وأعطاهما لهاجر
واضعاً إياهما على كتفها والولدَ وصرفها . فمضت وتاهت في بريّـة بئر
سبـع . ١٥ ولما فرغ الماء من القربة طرحت الولد تحت إحدى الأشجار .
١٦ ومضت وجلست مقابلهُ بعيداً نحو رمية قوس . لأنها قالت لا أنظر
موت الولد . فجلست مقابلهُ ورفعت صوتهـــا وبكت . ١٧ فسمع
الله صوت الغلام . ونادى ملاك الله هاجر من السماء وقال لها مالكِ يا هاجر ؟
لا تخافي لأن الله قد سمع لصوت الغلام حيث هو . ١٨ قومي احملي الغـلام
وشدّي يدك به . لأني سأجعله أمـةً عظيمةً . ١٩ وفتح الله عينيها فأبصرت
بئر ماء فذهبت وملأت القربة ماءً وسقت الغلام . ٢٠ وكان الله مع الغلام فكبر .
وسكن في البرية وكان ينمو رامي قوس . ٢١ وسكن في برية فاران وأخذت
له أمهُ زوجة من أرض مصر . ٢٢ وحدث في ذلك الزمان أن أبيمالك وفيكول
رئيس جيشه كلما ابرهيم قائلين الله معك في كل ما أنت صانع . ٢٣ فالآن احلف لي
بالله ههنا أنك لا تغدر بي ولا بنسلي وذرّيتي . كالمعروف الذي صنعت إليك تصنع
إليّ وإلى الأرض التي تغرّبت فيها . ٢٤ فقال ابرهيم أنا أحلف . ٢٥ وعاتب
إبرهيم أبيمالك لسبب بئر الماء التي اغتصبها عبيد أبيمالك . ٢٦ فقال أبيمالك لم أعلم
من فعل هذا الأمر أنت لم تخبرني ولا أنا سمعت سوى اليوم .

27 וַיִּקַּח אַבְרָהָם צֹאן וּבָקָר וַיִּתֵּן לַאֲבִימֶלֶךְ וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית :
28 וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת־שֶׁבַע כִּבְשֹׂת הַצֹּאן לְבַדְּהֶן : 29 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ
אֶל־אַבְרָהָם מָה הֵנָּה שֶׁבַע כְּבָשֹׂת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ לְבַדָּנָה : 30 וַיֹּאמֶר
כִּי אֶת־שֶׁבַע כְּבָשֹׂת תִּקַּח מִיָּדִי בַּעֲבוּר תִּהְיֶה־לִּי לְעֵדָה כִּי חָפַרְתִּי אֶת־הַבְּאֵר
הַזֹּאת : 31 עַל־כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע כִּי שָׁם נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם :
32 וַיִּכְרְתוּ בְרִית בִּבְאֵר שָׁבַע וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ וַיָּשֻׁבוּ
אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים : 33 וַיִּטַּע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא־שָׁם בְּשֵׁם יְהוָה
אֵל עוֹלָם : 34 וַיָּגָר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים רַבִּים .

כב

1 וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי : 2 וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ
אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים
אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ : 3 וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח
אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים : 4 בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא
אֶת־הַמָּקוֹם מֵרָחֹק : 5 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר
וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם .

٢٧ فأخذ إبرهيم غنماً وبقراً وأعطى أبيمالك فقطعا كلاهما ميثاقاً .
٢٨ وأقام إبرهيم سبع نعاج من الغنم وحدها . ٢٩ فقال أبيمالك لإبرهيم
ما هي هذه السبع النعاج التي أقمتها وحدها . ٣٠ فقال إنك سبع نعاج
تأخذ من يدي لكي تكون لي شهادة بأني حفرت هذه البئر . ٣١ لذلك
دعا ذلك الموضع بئر سبع . لأنهما هناك حلفا كلاهما . ٣٢ فقطعا ميثاقاً
في بئر سبع . ثم قام أبيمالك وفيكول رئيس جيشه ورجعا إلى أرض
الفلسطينيين . ٣٣ وغرس إبراهيم أثلاً في بئر سبع ودعا هناك باسم الرب الإله
السرمدي . ٣٤ وتغرّب إبرهيم في أرض الفلسطينيين أياماً كثيرة .

الاصحاح الثاني والعشرون

١ وحدث بعد هذه الأمور أن الله امتحن إبرهيم ، فقال له يا إبرهيم
فقال هأنذا . ٢ فقال خذ ابنك وحيدك الذي تحبهُ اسحق واذهب إلى أرض
المُريّا وأصعدهُ هناك محرقة على أحد الجبال الذي أقول لك . ٣ فبكر إبرهيم
صباحاً وشدّ على حماره وأخذ اثنين من غلمانه معهُ وإسحق ابنهُ وشقق حطباً
لمحرقة وقام وذهب إلى الموضع الذي قال لهُ الله . ٤ وفي اليوم الثالث رفع
إبرهيم عينيه وأبصر الموضع من بعيد . ٥ فقال إبرهيم لغلاميه اجلسا أنتما ههنا
مع الحمار ، وأما أنا والغلام فنذهب إلى هناك ونسجد ثم نرجع إليكما .

6 וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת-עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל-יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ
אֶת-הָאֵשׁ וְאֶת-הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו : 7 וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-אַבְרָהָם
אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה
לְעֹלָה : 8 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה-לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם
יַחְדָּו ; 9 וַיָּבֹאוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר-לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם
אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת-הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת-יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ
מִמַּעַל לָעֵצִים : 10 וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת-יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת-הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט
אֶת-בְּנוֹ : 11 וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה מִן-הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם
וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי ; 12 וַיֹּאמֶר אַל-תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל-הַנַּעַר וְאַל-תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה
כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי-יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת-בִּנְךָ אֶת-יְחִידְךָ מִמֶּנִּי :
13 וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת-עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה-אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו
וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת-הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ ; 14 וַיִּקְרָא אַבְרָהָם
שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה ; 15 וַיִּקְרָא
מַלְאַךְ יְהוָה אֶל-אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן-הַשָּׁמָיִם : 16 וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם-
יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת-בִּנְךָ אֶת-יְחִידֶךָ ;
17 כִּי-בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת-זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר
עַל-שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו : 18 וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל
גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי :

٦ فأخذ إبرهيم حطب المحرقة وضعهُ على إسحق ابنهُ وأخذ بيده
النار والسكين ، فذهبا كلاهما معاً . ٧ وكلم إسحق إبرهيم أباهُ وقال
يا أبي ، فقال هأنذا يا بني ، فقال هو ذا النار والحطب ولكن أين
الخروف للمحرقة . ٨ فقال إبرهيم الله يرى لهُ الخروف للمحرقة يا ابني ،
فذهبا كلاهما معاً . ٩ فلما أتيا إلى الموضع الذي قال لهُ الله بنى هناك إبرهيم
المذبح ورتب الحطب وربط إسحق ابنهُ ووضعه على المذبح فوق الحطب .
١٠ ثم مدّ إبرهيم يدهُ وأخذ السكين ليذبح ابنهُ . ١١ فناداه ملاك الرب
من السماء وقال إبرهيم إبرهيم ، فقال هأنذا . ١٢ فقال لا تمدّ يدك إلى الغلام
ولا تفعل بهِ شيئاً ، لأني الآن علمت أنك خائف الله فلم تمسك ابنك وحيدك
عني . ١٣ فرفع إبرهيم عينيه ونظر وإذا كبش وراءهُ ممسكاً في الغابة بقرنيه ،
فذهب إبرهيم وأخذ الكبش وأصعدهُ محرقة عوضاً عن ابنهِ . ١٤ فدعا ابرهيم
اسم ذلك الموضع يَهْوَه يِرأه ، حتى أنهُ يقال اليوم في جبل الرب يُرَى .
١٥ ونادى ملاك الرب إبرهيم ثانية من السماء . ١٦ وقال بذاتي أقسمت يقول
الرب ، أني من أجل أنك فعلت هذا الأمر ولم تمسك ابنك وحيدك .
١٧ أباركك مباركة وأكثر نسلك تكثيراً كنجوم السماء وكالرمل الذي على
شاطيء البحر ، ويرث نسلك باب أعدائهِ . ١٨ ويتبارك في نسلك جميع أمم
الأرض ، ومن أجل أنك سمعت لقولي .

19 וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב
אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע : 20 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֻּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר
הִנֵּה יָלְדָה מִלְכָּה גַם־הִוא בָּנִים לְנָחוֹר אָחִיךָ : 21 אֶת־עוּץ בְּכֹרוֹ וְאֶת־
בּוּז אָחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל אֲבִי אֲרָם ; 22 וְאֶת־כֶּשֶׂד וְאֶת־חֲזוֹ וְאֶת־פִּלְדָּשׁ
וְאֶת־יִדְלָף וְאֵת בְּתוּאֵל : 23 וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת־רִבְקָה שְׁמֹנָה אֵלֶּה יָלְדָה
מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם : 24 וּפִילַגְשׁוֹ וּשְׁמָהּ רְאוּמָה וַתֵּלֶד גַּם־הִוא
אֶת־טֶבַח וְאֶת־גַּחַם וְאֶת־תַּחַשׁ וְאֶת־מַעֲכָה .

לז

1 וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן : 2 אֵלֶּה תֹּלְדוֹת
יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן־שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת־אֶחָיו בַּצֹּאן וְהוּא נַעַר
אֶת־בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־דִּבָּתָם רָעָה
אֶל־אֲבִיהֶם : 3 וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת־יוֹסֵף מִכָּל־בָּנָיו כִּי־בֶן־זְקֻנִים הוּא לוֹ
וְעָשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת פַּסִּים : 4 וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי־אֹתוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֶחָיו
וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם : 5 וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגֵּד לְאֶחָיו
וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ : 6 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
חָלָמְתִּי ; 7 וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי
וְגַם־נִצָּבָה וְהִנֵּה תְסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי : 8 וַיֹּאמְרוּ אֶחָיו
הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ עַל־
חֲלֹמֹתָיו וְעַל־דְּבָרָיו .

١٩ ثم رجع إبرهيم إلى غلاميهِ ، فقاموا وذهبوا معاً إلى بئر سبع ،وسكن
ابرهيم في بئر سبع . ٢٠ وحدث بعد هذه الأمور أن ابرهيم أُخبر وقيل لهُ
هو ذا ملكة قد ولدت هي أيضاً بنين لناحور أخيك . ٢١ عوصاً بكرهُ
وبوزاً أخاه وقموئيل أبا أرام . ٢٢ وكاسد وحزواً وفلداش ويدلاف وبتوئيل.
٢٣ وولد بتوئيل رفقة ، هؤلاء الثمانية ولدتهم ملكة لناحور أخي ابرهيم .
٢٤ وأما سرّيتهُ واسمها رؤومة فولدت هي أيضاً طابح وجاحم وتاحش ومعكة.

الاصحاح السابع والثلاثون

١ وسكن يعقوب في أرض غربة أبيهِ في أرض كنعان . ٢ هذه مواليد
يعقوب . يوسف إذ كان ابن سبع عشرة سنة كان يرعى مع أخوته الغنم وهو
غلامٌ عند بني بلهة وبني زلفة امرأتي أبيه . وأتى يوسف بنميمتهم الرديئة إلى
أبيهم . ٣ وأما إسرائيل فأحبّ يوسف أكثر من سائر بنيه لأنه ابن شيخوخته،
فصنع له قميصاً ملوّناً . ٤ فلما رأى أخوتهُ أن أباهم أحبهُ أكثر من جميع
إخوته أبغضوه ولم يستطيعوا أن يكلموه بسلام . ٥ وحلم يوسف حلماً وأخبر
إخوته فازدادوا بُغضاً له . ٦ فقال لهم اسمعوا هذا الحلم الذي حلمت .
٧ فها نحن حازمون حُزماً في الحقل ، وإذا حزمتي قامت وانتصبت فاحتاطت
حُزمكم وسجدت لحزمتي . ٨ فقال له أخوتهُ ألعلّك تملك علينا مُلكاً أم
تتسلط علينا تسلطاً ، وازدادوا أيضاً بغضاً له من أجل أحلامه ومن
أجل كلامه .

9 וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חָלַמְתִּי
חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי :
10 וַיְסַפֵּר אֶל־אָבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיִּגְעַר־בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם
הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה :
11 וַיְקַנְאוּ־בוֹ אֶחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר : 12 וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לִרְעוֹת
אֶת־צֹאן אֲבִיהֶם בִּשְׁכֶם : 13 וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אַחֶיךָ רֹעִים
בִּשְׁכֶם לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הִנֵּנִי : 14 וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ־נָא
רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת־שְׁלוֹם הַצֹּאן וַהֲשִׁבֵנִי דָּבָר וַיִּשְׁלָחֵהוּ מֵעֵמֶק
חֶבְרוֹן וַיָּבֹא שְׁכֶמָה : 15 וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תֹעֶה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאָלֵהוּ
הָאִישׁ לֵאמֹר מַה־תְּבַקֵּשׁ : 16 וַיֹּאמֶר אֶת־אַחַי אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ הַגִּידָה־נָּא
לִי אֵיפֹה הֵם רֹעִים : 17 וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֹמְרִים
נֵלְכָה דֹּתָיְנָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחַר אֶחָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדֹתָן : 18 וַיִּרְאוּ אֹתוֹ
מֵרָחֹק וּבְטֶרֶם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ אֹתוֹ לַהֲמִיתוֹ : 19 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ
אֶל־אָחִיו הִנֵּה בַּעַל הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא : 20 וְעַתָּה לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ
וְנַשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד הַבֹּרוֹת וְאָמַרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ וְנִרְאֶה מַה־יִּהְיוּ
חֲלֹמֹתָיו : 21 וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּלֵהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ :
22 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אַל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה
אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וְיָד אַל־תִּשְׁלְחוּ־בוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לַהֲשִׁיבוֹ
אֶל־אָבִיו :

٩ ثم حلم حلماً آخر وقصهُ على إخوته ، فقال إني قد حلمت حلماً
أيضاً وإذا الشمس والقمر وأحد عشر كوكباً ساجدة لي . ١٠ وقصهُ
على أبيه وعلى إخوته ، فانتهرهُ أبوهُ وقال له ما هذا الحلم الذي حلمت ، هل
نأتي أنا وأمك وإخوتك لنسجد لك إلى الأرض . ١١ فحسده إخوتهُ ، وأما
أبوهُ فحفظ الأمر . ١٢ ومضى إخوتهُ ليرعوا غنم أبيهم عند شكيم . ١٣ فقال
إسرائيل ليوسف أليس إخوتك يرعون عند شكيم ، تعال فأرسلك إليهم ،
فقال لهُ هأنذا . ١٤ فقال له اذهب انظر سلامة إخوتك وسلامة الغنم وردَّ
لي خبراً . فأرسله من وطاء حبرون فأتى إلى شكيم . ١٥ فوجدهُ رجل وإذا
هو ضالٌّ في الحقل . فسأله الرجل قائلاً ما ذا تطلب ؟ . ١٦ فقال أنا طالب
إخوتي ، أخبرني أين يرعون . ١٧ فقال الرجل قد ارتحلوا من هنا ، لأني
سمعتهم يقولون لنذهب إلى دوثان ، فذهب يوسف وراء إخوته فوجدهم في
دوثان . ١٨ فلما أبصروهُ من بعيد قبلما اقترب إليهم احتالوا له ليميتوهُ .
١٩ فقال بعضهم لبعض هو ذا هذا صاحب الأحلام قادم . ٢٠ فالآن هلمَّ
نقتلهُ ونطرحه في إحدى الآبار ونقول وحش رديء أكله ، فنرى ما ذا
تكون أحلامه . ٢١ فسمع راوبين وأنقذه من أيديهم ، وقال لا نقتله .
٢٢ وقال لهم راوبين لا تسفكوا دماً ، اطرحوه في هذه البئر التي في البريّة
ولا تمدوا إليه يداً . لكي ينقذه من أيديهم ليردّه إلى أبيه .

23 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כֻּתָּנְתּוֹ
אֶת־כְּתֹנֶת הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלָיו : 24 וַיִּקָּחֻהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה וְהַבּוֹר
רֵק אֵין בּוֹ מָיִם : 25 וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל־לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה
אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים בָּאָה מִגִּלְעָד וּגְמַלֵּיהֶם נֹשְׂאִים נְכֹאת וּצְרִי וָלֹט
הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרָיְמָה : 26 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־אֶחָיו מַה־בֶּצַע כִּי
נַהֲרֹג אֶת־אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמוֹ : 27 לְכוּ וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְיָדֵנוּ
אַל־תְּהִי־בוֹ כִּי־אָחִינוּ בְשָׂרֵנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו : 28 וַיַּעַבְרוּ אֲנָשִׁים
מִדְיָנִים סֹחֲרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף
לַיִּשְׁמְעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים כָּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיְמָה : 29 וַיָּשָׁב רְאוּבֵן
אֶל־הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין־יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו : 30 וַיָּשָׁב אֶל־אֶחָיו
וַיֹּאמַר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי־בָא : 31 וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת יוֹסֵף
וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכֻּתֹּנֶת בַּדָּם : 32 וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־כְּתֹנֶת
הַפַּסִּים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מָצָאנוּ הַכֶּר־נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ
הִוא אִם־לֹא : 33 וַיַּכִּירָהּ וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנִי חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ טָרֹף
טֹרַף יוֹסֵף : 34 וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שִׂמְלֹתָיו וַיָּשֶׂם שַׂק בְּמָתְנָיו וַיִּתְאַבֵּל
עַל־בְּנוֹ יָמִים רַבִּים : 35 וַיָּקֻמוּ כָל־בָּנָיו וְכָל־בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיְמָאֵן
לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־אֵרֵד אֶל־בְּנִי אָבֵל שְׁאֹלָה וַיֵּבְךְּ אֹתוֹ אָבִיו :
36 וְהַמְּדָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרָיִם לְפוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר
הַטַּבָּחִים .

٢٣ فكان لما جاء يوسف إلى إخوته أنهم خلعوا عن يوسف قميصه القميص
الملوّن الذي عليه . ٢٤ وأخذوهُ وطرحوه في البئر ، وأما البئر فكانت
فارغة ليس فيها ماء . ٢٥ ثم جلسوا ليأكلوا طعاماً ، فرفعوا عيونهم ونظروا
وإذا قافلة اسمعيليين مقبلة من جلعاد وجمالهم حاملة كثيراء وبلساناً ولاذَناً
ذاهبين لينزلوا بها إلى مصر . ٢٦ فقال يهوذا لاخوته ما الفائدة أن نقتل أخانا
ونخفي دمهُ . ٢٧ تعالوا فنبيعه للاسمعيليين ولا تكن أيدينا عليه لأنه أخونا
ولحمنا . فسمع لهُ إخوته . ٢٨ واجتاز رجال مديانيون تجار ، فسحبوا يوسف
وأصعدوهُ من البئر وباعوا يوسف للاسمعيليين بعشرين من الفضة ، فأتوا
بيوسف إلى مصر . ٢٩ ورجع رأوبين إلى البئر وإذا يوسف ليس في البئر ،
فمزّق ثيابهُ . ٣٠ ثم رجع إلى إخوته وقال الولد ليس موجوداً ، وأنا إلى
أين أذهب . ٣١ فأخذوا قميص يوسف وذبحوا تيساً من المعزى وغمسوا
القميص في الدم . ٣٢ وأرسلوا القميص الملوّن وأحضروهُ إلى أبيهم ، وقالوا
وجدنا هذا ، حقّق أقميص ابنك هو أم لا . ٣٣ فتحققهُ وقال قميص ابني ،
وحش رديء أكله ، افترُس يوسف افتراساً . ٣٤ فمزّق يعقوب ثيابه
ووضع مسحاً على حقويه وناح على ابنه أياماً كثيرة . ٣٥ فقام جميع بنيه
وجميع بناته ليعزوه فأبى أن يتعزى وقال اني أنزل إلى ابني نائحاً إلى الهاوية ،
وبكى عليه أبوه . ٣٦ وأما المديانيون فباعوه في مصر لفوطيفار خصي
فرعون رئيس الشُّرَط .

מלכים א י

1 וּמַלְכַּת־שְׁבָא שֹׁמַעַת אֶת־שֵׁמַע שְׁלֹמֹה יְהֹוָה וַתָּבֹא לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת :
2 וַתָּבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד גְּמַלִּים נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב־מְאֹד
וְאֶבֶן יְקָרָה וַתָּבֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר אֵלָיו אֵת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבָהּ :
3 וַיַּגֶּד־לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ לֹא־הָיָה דָּבָר נֶעְלָם מִן־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ :
4 וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֵת כָּל־חָכְמַת שְׁלֹמֹה וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה : 5 וּמַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ
וּמוֹשַׁב עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָו וּמַלְבֻּשֵׁיהֶם וּמַשְׁקָיו וְעֹלָתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית
יְהֹוָה וְלֹא־הָיָה בָהּ עוֹד רוּחַ : 6 וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר אֲשֶׁר
שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ וְעַל־חָכְמָתֶךָ : 7 וְלֹא־הֶאֱמַנְתִּי לַדְּבָרִים עַד אֲשֶׁר־
בָּאתִי וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא־הֻגַּד־לִי הַחֵצִי הוֹסַפְתָּ חָכְמָה וָטוֹב אֶל־
הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמָעְתִּי : 8 אַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד
הַשֹּׁמְעִים אֶת־חָכְמָתֶךָ : 9 יְהִי יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ לְתִתְּךָ
עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יְהֹוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם וַיְשִׂימְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה : 10 וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים כִּכַּר זָהָב וּבְשָׂמִים הַרְבֵּה
מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה לֹא בָא כַבֹּשֶׂם הַהוּא עוֹד לָרֹב אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא
לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה : 11 וְגַם אֳנִי חִירָם אֲשֶׁר־נָשָׂא זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיא מֵאֹפִיר
עֲצֵי אַלְמֻגִּים הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה : 12 וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְמֻגִּים
מִסְעָד לְבֵית־יְהֹוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים לֹא־בָא כֵן עֲצֵי
אַלְמֻגִּים וְלֹא נִרְאָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה : 13 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת־שְׁבָא
אֶת־כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאָלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר נָתַן־לָהּ כְּיַד הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַתֵּפֶן
וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ : 14 וַיְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה
אֶחָת שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ כִּכַּר זָהָב : 15 לְבַד מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים וּמִסְחַר
הָרֹכְלִים וְכָל־מַלְכֵי הָעֶרֶב וּפַחוֹת הָאָרֶץ :

١ وسمعت ملكة سبأ بخبر سليمان لمجد الرب فأتت لتمتحنهُ بمسائل. ٢ فأتت
إلى أورشليم بموكب عظيم جداً بجمال حاملة أطياباً وذهباً كثيراً جداً وحجارة
كريمة وأتت إلى سليمان وكلمتهُ بكل ما كان بقلبها . ٣ فأخبرها سليمان بكل
كلامها . لم يكن أمر خافيا عن الملك لم يخبرها به . ٤ فلمارأت ملكة سبأ كل
حكمة سليمان والبيت الذي بناهُ . ٥ وطعام مائدته ومجلس عبيده وموقف
خدّامه وملابسهم وسقاته ومحرقاته التي كان يصعدها في بيت الرب لم يبق فيها
روح بعد . ٦ فقالت للملك صحيحاً كان الخبر الذي سمعتهُ في أرضي عن أمورك
وعن حكمتك . ٧ ولم أصدق الأخبار حتى جئت وأبصرتْ عيناي فهو ذا
النصف لم أُخبر به . زدتَ حكمة وصلاحاً على الخبر الذي سمعته . ٨ طوبى
لرجالك وطوبى لعبيدك هؤلاء الواقفين أمامك دائماً السامعين حكمتك .
٩ ليكن مباركاً الرب إلهك الذي سرّ بك وجعلك على كرسي اسرائيل. لأن
الرب أحبّ اسرائيل إلى الأبدجعلك ملكاً لتجري حكماً وبرّاً . ١٠ وأعطت
الملك مئة وعشرين وزنة ذهب وأطياباً كثيرة جداً وحجارة كريمة . لم يأتِ
بعد مثل ذلك الطيب في الكثرة الذي أعطتهُ ملكة سبأ للملك سليمان . ١١ وكذا
سفن حيرام التي حملت ذهباً من أوفير أتت من أوفير بخشب الصندل كثيراً
جداً وبحجارة كريمة . ١٢ فعل سليمان خشب الصندل درابزيناً لبيت الرب
وبيت الملك وأعواداً ورباباً للمغنين . لم يأتِ ولم يُرَ مثل خشب الصندل ذلك
إلى هذا اليوم . ١٣ وأعطى الملك سليمان لملكة سبأ كل مشتهاها الذي طلبت
عدا ماأعطاها إياهُ حسب كرم الملك سليمان . فانصرفت وذهبت إلى أرضها
هي وعبيدها . ١٤ وكان وزن الذهب الذي أتى سليمان في سنة واحدة
ست مئه وستاً وستين وزنة ذهب . ١٥ ماعدا الذي من عند التجار وتجارة
التجار وجميع ملوك العرب وولاة الأرض .

١ וּבֶן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם קָבַץ אֶת־כָּל־חֵילוֹ וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם
מֶלֶךְ אִתּוֹ וְסוּס וָרָכֶב וַיַּעַל וַיָּצַר עַל־שֹׁמְרוֹן וַיִּלָּחֶם בָּהּ :
٢ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל הָעִירָה : ٣ וַיֹּאמֶר
לוֹ כֹּה אָמַר בֶּן־הֲדַד כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ לִי־הוּא וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ הַטּוֹ־
בִים לִי־הֵם : ٤ וַיַּעַן מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
לְךָ אֲנִי וְכָל־אֲשֶׁר־לִי : ٥ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ כֹּה־אָמַר
בֶּן־הֲדַד לֵאמֹר כִּי־שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ וְנָשֶׁיךָ
וּבָנֶיךָ לִי תִתֵּן : ٦ כִּי אִם־כָּעֵת מָחָר אֶשְׁלַח אֶת־עֲבָדַי אֵלֶיךָ
וְחִפְּשׂוּ אֶת־בֵּיתְךָ וְאֵת בָּתֵּי עֲבָדֶיךָ וְהָיָה כָּל־מַחְמַד עֵינֶיךָ יָשִׂימוּ
בְיָדָם וְלָקָחוּ : ٧ וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לְכָל־זִקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר
דְּעוּ־נָא וּרְאוּ כִּי רָעָה זֶה מְבַקֵּשׁ כִּי־שָׁלַח אֵלַי לְנָשַׁי וּלְבָנַי
וּלְכַסְפִּי וְלִזְהָבִי וְלֹא מָנַעְתִּי מִמֶּנּוּ : ٨ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל־הַזְּקֵנִים
וְכָל־הָעָם אַל־תִּשְׁמַע וְלוֹא תֹאבֶה : ٩ וַיֹּאמֶר לְמַלְאֲכֵי בֶן־הֲדַד
אִמְרוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֶל־עַבְדְּךָ בָרִאשֹׁנָה אֶעֱשֶׂה
וְהַדָּבָר הַזֶּה לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת וַיֵּלְכוּ הַמַּלְאָכִים וַיְשִׁבֻהוּ דָּבָר :
١٠ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו בֶּן־הֲדַד וַיֹּאמֶר כֹּה־יַעֲשׂוּן לִי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּ
אִם־יִשְׂפֹּק עֲפַר שֹׁמְרוֹן לִשְׁעָלִים לְכָל־הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָי : ١١ וַיַּעַן
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר דַּבְּרוּ אַל־יִתְהַלֵּל חֹגֵר כִּמְפַתֵּחַ : ١٢ וַיְהִי
כִּשְׁמֹעַ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְהוּא שֹׁתֶה הוּא וְהַמְּלָכִים בַּסֻּכּוֹת וַיֹּאמֶר
אֶל־עֲבָדָיו שִׂימוּ וַיָּשִׂימוּ עַל־הָעִיר :

١ وجمع بنهدد ملك أرام كل جيشهِ واثنين وثلاثين ملكاً معهُ وخيلاً
ومركباتٍ وصعد وحاصر السامرة وحاربها . ٢ وأرسل رسلاً إلى أخاب ملك
اسرائيل إلى المدينة وقال لهُ هكذا يقول بنهدد . ٣ لي فضتك وذهبك ولي
نساؤك وبنوك الحسان . ٤ فأجاب ملك اسرائيل وقال حسب قولك ياسيدي
الملك أنا وجميع مالي لك ٥ فرجع الرسل وقالوا هكذا تكلم بنهدد قائلاً
إني قد أرسلتُ اليك قائلاً إن فضتك وذهبك ونساءك وبنيك تعطيني إياهم .
٦ فاني في نحو هذا الوقت غداً أرسل عبيدي إليك فيفتشون بيتك وبيوت
عبيدك وكل ماهو شهيّ في عينيك يضعونه في أيديهم ويأخذونهُ . ٧ فدعا
ملك إسرائيل جميع شيوخ الأرض وقال اعلموا وانظروا ان هذا يطلب الشر
لأنه أرسل إليّ بطلب نسائي وبنيّ وفضتي وذهبي ولم أمنعها عنه . ٨ فقال له
كل الشيوخ وكل الشعب لاتسمع لهُ ولا تقبل . ٩ فقال لرسل بنهدد قولوا
لسيدي الملك إن كل ماأرسلتَ فيه إلى عبدك أولاً أفعلهُ . وأما هذا الأمر
فلا أستطيع أن أفعلهُ فرجع الرسل وردوا عليهِ الجواب . ١٠ فأرسل اليهِ
بنهدد وقال هكذا تفعل بي الآلهة وهكذا تزيدني إن كان تراب السامرة يكفي
قبضاتٍ لكل الشعب الذي يتبعني . ١١ فأجاب ملك اسرائيل وقال قولوا
لايفتخرَنَّ من يشدّ كمَن يحلّ . ١٢ فلما سمع هذا الكلام وهو يشرب مع
الملوك في الخيام قال لعبيده اصطفوا فاصطفوا على المدينة .

١ וַיֵּשְׁבוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵין מִלְחָמָה בֵּין אֲרָם וּבֵין יִשְׂרָאֵל :
٢ וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית וַיֵּרֶד יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל : ٣ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־עֲבָדָיו הַיְדַעְתֶּם כִּי־לָנוּ
רָמֹת גִּלְעָד וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים מִקַּחַת אֹתָהּ מִיַּד מֶלֶךְ אֲרָם : ٤ וַיֹּאמֶר
אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲתֵלֵךְ אִתִּי לַמִּלְחָמָה רָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט
אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ :
٥ וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל דְּרָשׁ־נָא כַיּוֹם אֶת־דְּבַר
יְהוָה : ٦ וַיִּקְבֹּץ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַנְּבִיאִם כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הַאֵלֵךְ עַל־רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמְרוּ
עֲלֵה וְיִתֵּן אֲדֹנָי בְּיַד הַמֶּלֶךְ : ٧ וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא
לַיהוָה עוֹד וְנִדְרְשָׁה מֵאוֹתוֹ : ٨ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט
עוֹד אִישׁ־אֶחָד לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה מֵאֹתוֹ וַאֲנִי שְׂנֵאתִיו כִּי לֹא־יִתְנַבֵּא
עָלַי טוֹב כִּי אִם־רָע מִיכָיְהוּ בֶּן־יִמְלָה וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אַל־יֹאמַר
הַמֶּלֶךְ כֵּן : ٩ וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר מַהֲרָה
מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָה : ١٠ וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה יֹשְׁבִים
אִישׁ עַל כִּסְאוֹ מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים בְּגֹרֶן פֶּתַח שַׁעַר שֹׁמְרוֹן וְכָל־הַנְּבִיאִים
מִתְנַבְּאִים לִפְנֵיהֶם : ١١ וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּה בֶן־כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בַרְזֶל
וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה בְּאֵלֶּה תְּנַגַּח אֶת־אֲרָם עַד־כַּלֹּתָם : ١٢ וְכָל־
הַנְּבִאִים נִבְּאִים כֵּן לֵאמֹר עֲלֵה רָמֹת גִּלְעָד וְהַצְלַח וְנָתַן יְהוָה
בְּיַד הַמֶּלֶךְ : ١٣ וְהַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ לִקְרֹא מִיכָיְהוּ דִּבֶּר אֵלָיו
לֵאמֹר הִנֵּה־נָא דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים פֶּה אֶחָד טוֹב אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהִי־נָא
דְבָרֶיךָ כִּדְבַר אַחַד מֵהֶם וְדִבַּרְתָּ טּוֹב : ١٤ וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ חַי־
יְהוָה כִּי אֶת־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֵלַי אֹתוֹ אֲדַבֵּר : ١٥ וַיָּבוֹא אֶל־
הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיכָיְהוּ הֲנֵלֵךְ אֶל־רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה
אִם־נֶחְדָּל וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֲלֵה וְהַצְלַח וְנָתַן יְהוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ :

١ وأقاموا ثلاث سنين بدون حربٍ بين أرام واسرائيل . ٢ وفي السنة
الثالثة نزل يهوشافاط ملك يهوذا إلى ملك إسرائيل . ٣ فقال ملك اسرائيل
لعبيده أتعلمون أن راموت جلعاد لنا ونحن ساكتون عن أخذها من يد ملك
أرام . ٤ وقال ليهوشافاط أتذهب معي للحرب إلى راموت جلعاد . فقال
يهوشافاط لملك اسرائيل مَثَلي مَثَلك . شعبي كشعبك وخيلي كخيلك .
٥ ثم قال يهوشافاط لملك اسرائيل اسأل اليومَ عن كلام الرب . ٦ فجمع ملك
إسرائيل الأنبياء نحو أربع مئة رجلٍ وقال لهم . أأذهب إلى راموت جلعاد
للقتال أم أمتنع . فقالوا اصعد فيدفعها السيدليد الملك . ٧ فقال يهوشافاط أما
يوجد هنا بعدُ نبي للرب فنسأل منهُ . ٨ فقال ملك اسرائيل ليهوشافاط أنهُ
يوجد بعدُ رجل واحد لسؤال الرب به ولكني أبغضه لأنه لايتنبأ عليّ خيراً
بل شراً وهو ميخا بن يملة . فقال يهوشافاط لا يقل الملك هكذا . ٩ فدعا
ملك إسرائيل خصياً وقال أسرع إليّ بميخا بن يملة . ١٠ وكان ملك اسرائيل
ويهوشافاط ملك يهوذا جالسين كل واحد على كرسيهِ لابسين ثيابهما في ساحةٍ
عند مدخل باب السامرة وجميع الأنبياء يتنبؤون أمامهما . ١١ وعمل صدقيا
بن كنعنة لنفسهِ قرني حديد وقال هكذا قال الرب بهذه تنطح الأراميين حتى
يفنوا . ١٢ وتنبأ جميع الأنبياء هكذا قائلين اصعد إلى راموت جلعاد وأفلح
فيدفعها الرب ليد الملك . ١٣ وأما الرسول الذي ذهب ليدعو ميخا فكلمهُ
قائلاً هو ذا كلام جميع الأنبياء بفم واحد خيرٌ للملك . فليكن كلامك مثل
كلام واحدٍ منهم وتكلم بخيره . ١٤ فقال ميخا حيٌ هو الرب إن مايقولهُ لي
الرب بهِ أتكلم . ١٥ ولما أتى إلى الملك قال لهُ الملك ياميخاأنصعدإلىراموت
جلعاد للقتال أم نمتنع . فقال لهُ اصعد وأفلحْ فيدفعها الرب ليد الملك .

מלכים ב כא

1בֶּן־שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְמָלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה
מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ חֶפְצִי־בָהּ ׃ 2 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהֹוָה
כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהֹוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ 3 וַיָּשָׁב
וַיִּבֶן אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר אִבַּד חִזְקִיָּהוּ אָבִיו וַיָּקֶם מִזְבְּחֹת לַבַּעַל וַיַּעַשׂ
אֲשֵׁרָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם
וַיַּעֲבֹד אֹתָם ׃ 4 וּבָנָה מִזְבְּחֹת בְּבֵית יְהֹוָה אֲשֶׁר אָמַר יְהֹוָה בִּירוּשָׁלִַם
אָשִׂים אֶת־שְׁמִי ׃ 5 וַיִּבֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל־צְבָא הַשָּׁמָיִם בִּשְׁתֵּי חַצְרוֹת
בֵּית־יְהֹוָה ׃ 6 וְהֶעֱבִיר אֶת־בְּנוֹ בָּאֵשׁ וְעוֹנֵן וְנִחֵשׁ וְעָשָׂה אוֹב וְיִדְּעֹנִים
הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהֹוָה לְהַכְעִיס ׃ 7 וַיָּשֶׂם אֶת־פֶּסֶל הָאֲשֵׁרָה
אֲשֶׁר עָשָׂה בַּבַּיִת אֲשֶׁר אָמַר יְהֹוָה אֶל־דָּוִד וְאֶל־שְׁלֹמֹה בְנוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה
וּבִירוּשָׁלִַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים אֶת־שְׁמִי לְעוֹלָם ׃
8 וְלֹא אסִיף לְהָנִיד רֶגֶל יִשְׂרָאֵל מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתָם רַק
אִם־יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִים וּלְכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה אֹתָם
עַבְדִּי מֹשֶׁה ׃ 9 וְלֹא שָׁמֵעוּ וַיַּתְעֵם מְנַשֶּׁה לַעֲשׂוֹת אֶת־הָרָע מִן־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הִשְׁמִיד יְהֹוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ 10 וַיְדַבֵּר יְהֹוָה בְּיַד־עֲבָדָיו
הַנְּבִיאִים לֵאמֹר ׃ 11 יַעַן אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ־יְהוּדָה הַתֹּעֵבוֹת
הָאֵלֶּה הֵרַע מִכֹּל אֲשֶׁר־עָשׂוּ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר לְפָנָיו וַיַּחֲטִא גַם־אֶת־יְהוּדָה
בְּגִלּוּלָיו ׃

الملوك الثاني

الاصحاح الحادي والعشرون

١ كان منسى ابن اثنتي عشرة سنة حين ملك وملك خمساً وخمسين سنة في
أورشليم . واسم أمه حفصيبه . ٢ وعمل الشرّ في عيني الرب حسب رجاسات
الأمم الذين طردهم الرب من أمام بني إسرائيل . ٣ وعاد فبنى المرتفعات التي
أبادها حزقيا أبوهُ وأقام مذابح للبعل وعمل سارية كما عمل أخاب ملك اسرائيل
وسجد لكل جند السماء وعبدها . ٤ وبنى مذابح في بيت الرب الذي قال الرب
عنهُ في أورشليم أضع اسمي . ٥ وبنى مذابح لكل جند السماء في داري
بيت الرب . ٦ وعبّر ابنهُ في النار وعاف وتفاءل واستخدم جاناً وتوابع
وأكثرَ عمل الشرّ في عيني الرب لاغاظته . ٧ ووضع تمثال السارية التي عمل
في البيت الذي قال الرب عنهُ لداود وسليمان ابنه في هذا البيت وفي أورشليم
التي اخترتُ من جميع أسباط إسرائيل أضع اسمي إلى الأبد . ٨ ولا أعود
أزحزح رجل اسرائيل من الأرض التي أعطيتُ لآبائهم وذلك اذا حفظوا وعملوا
حسب كل ما أوصيتهم به وكل الشريعة التي أمرهم بها عبدي موسى . ٩ فلم
يسمعوا بل أضلهم منسى ليعملوا ماهو أقبح من الأمم الذين طردهم الرب من
أمام بني اسرائيل . ١٠ وتكلم الرب عن يد عبيده الأنبياء قائلاً . ١١ من
أجل أن منسى ملك يهوذا قد عمل هذه الأرجاس وأساء أكثر من جميع الذي
عملهُ الأموريون الذين قبلهُ وجعل أيضاً يهوذا يخطىء بأصنامه .

מלכים ב כד

1 בְּיָמָיו עָלָה נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְהִי-לוֹ יְהוֹיָקִים עֶבֶד שָׁלֹשׁ שָׁנִים
וַיָּשָׁב וַיִּמְרָד-בּוֹ : 2 וַיְשַׁלַּח יְהוָה בּוֹ אֶת-גְּדוּדֵי כַשְׂדִּים וְאֶת-גְּדוּדֵי אֲרָם
וְאֵת גְּדוּדֵי מוֹאָב וְאֵת גְּדוּדֵי בְנֵי-עַמּוֹן וַיְשַׁלְּחֵם בִּיהוּדָה לְהַאֲבִידוֹ כִּדְבַר
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים : 3 אַךְ עַל-פִּי יְהוָה הָיְתָה בִּיהוּדָה
לְהָסִיר מֵעַל פָּנָיו בְּחַטֹּאת מְנַשֶּׁה כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה : 4 וְגַם דַּם-הַנָּקִי אֲשֶׁר
שָׁפָךְ וַיְמַלֵּא אֶת-יְרוּשָׁלַיִם דָּם נָקִי וְלֹא-אָבָה יְהוָה לִסְלֹחַ : 5 וְיֶתֶר דִּבְרֵי
יְהוֹיָקִים וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא-הֵם כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יְהוּדָה : 6 וַיִּשְׁכַּב יְהוֹיָקִים עִם-אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָכִין בְּנוֹ תַּחְתָּיו :
7 וְלֹא-הֹסִיף עוֹד מֶלֶךְ מִצְרַיִם לָצֵאת מֵאַרְצוֹ כִּי-לָקַח מֶלֶךְ בָּבֶל מִנַּחַל
מִצְרַיִם עַד-נְהַר פְּרָת כֹּל אֲשֶׁר הָיְתָה לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם : 8 בֶּן-שְׁמֹנֶה
עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלָיִם וְשֵׁם אִמּוֹ
נְחֻשְׁתָּא בַת-אֶלְנָתָן מִירוּשָׁלָיִם : 9 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר-עָשָׂה
אָבִיו : 10 בָּעֵת הַהִיא עָלָה עַבְדֵי נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל יְרוּשָׁלָיִם וַתָּבֹא
הָעִיר בַּמָּצוֹר : 11 וַיָּבֹא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַל-הָעִיר וַעֲבָדָיו צָרִים עָלֶיהָ :
12 וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ-יְהוּדָה עַל-מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְאִמּוֹ וַעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְסָרִיסָיו
וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה לְמָלְכוֹ : 13 וַיּוֹצֵא מִשָּׁם אֶת-כָּל-אוֹצְרוֹת
בֵּית יְהוָה וְאוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְקַצֵּץ אֶת-כָּל-כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה
מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל בְּהֵיכַל יְהוָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה : 14 וְהִגְלָה אֶת-כָּל-יְרוּשָׁלַיִם
וְאֶת-כָּל-הַשָּׂרִים וְאֵת כָּל-גִּבּוֹרֵי הַחַיִל עֲשָׂרָה אֲלָפִים גּוֹלֶה וְכָל-הֶחָרָשׁ וְהַמַּסְגֵּר
לֹא נִשְׁאַר זוּלַת דַּלַּת עַם-הָאָרֶץ : 15 וַיֶּגֶל אֶת-יְהוֹיָכִין בָּבֶלָה וְאֶת-אֵם
הַמֶּלֶךְ וְאֶת-נְשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְאֶת-סָרִיסָיו וְאֵת אֱוִלֵי הָאָרֶץ הוֹלִיךְ גּוֹלָה מִירוּשָׁלַיִם
בָּבֶלָה :

١ في أيامهِ صعد نبوخذناصر ملك بابل فكان لهُ يهوياقيم عبداً ثلاث سنين
ثم عاد فتمردَ عليه . ٢ فأرسل الرب عليهِ غزاة الكلدانيين وغزاة الأراميين
وغزاة الموابيين بني عمون وأرسلهم على يهوذا ليبيدها حسب كلام الرب الذي
تكلم بهِ عن يد عبيدهِ الأنبياء . ٣ إن ذلك حسب كلام الرب على يهوذا
لينزعهم من أمامه لأجل خطايا منسى حسب كل ما عمل . ٤ وكذلك لأجل
الدم البريء الذي سفكهُ لأنهُ ملأ أورشليم دماً بريئاً ولم يشأ الرب أن
يغفره . ٥ وبقية أمور يهوياقيم وكل ما عمل أما هي مكتوبة في سفر أخبار
الأيام لملوك يهوذا . ٦ ثم اضطجع يهوياقيم مع آبائهِ وملك يهوياكين ابنهُ
عوضاً عنهُ . ٧ ولم يعد أيضاً ملك مصر يخرج من أرضه لأن ملك بابل أخذ
من نهر مصر إلى نهر الفرات كل ما كان لملك مصر . ٨ كان يهوياكين ابن ثماني
عشرة سنة حين ملك وملك ثلاثة أشهر في أورشليم . واسم أمهِ نحوشتا بنت
الناثان من أورشليم . ٩ وعمل الشرَّ في عيني الرب حسب كل ما عمل أبوه .
١٠ في ذلك الزمان صعد عبيد نبوخذناصر ملك بابل إلى اورشليم فدخلت المدينة
تحت الحصار . ١١ وجاء نبوخذناصر ملك بابل على المدينة وكان عبيده يحاصرونها
١٢ فخرج يهوياكين ملك يهوذا إلى ملك بابل هو وأمهُ وعبيدهُ ورؤساؤه
وخصيانهُ وأخذه ملك بابل في السنة الثامنة من ملكهِ . ١٣ وأخرج من
هناك جميع خزائن بيت الرب وخزائن بيت الملك وكسر كل آنية الذهب التي
عملها سليمان ملك اسرائيل في هيكل الرب كما تكلم . ١٤ وسبى كل أورشليم
وكل الروساء وجميع جبابرة الناس عشرة آلاف مسبيٍّ وجميع الصناع والأقيان .
لم يبق أحد إلاَّ مساكين شعب الأرض . ١٥ وسبى يهوياكين إلى بابل وأمَّ
الملك ونساء الملك وخصيانهُ وأقوياء الأرض سباهم من أورشليم إلى بابل .

١ וַיְהִי בִשְׁנַת הַתְּשִׁיעִית לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ
בָּא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל הוּא וְכָל-חֵילוֹ עַל-יְרוּשָׁלִַם וַיִּחַן
עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב : ٢ וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד עַשְׁתֵּי
עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ : ٣ בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיֶּחֱזַק הָרָעָב
בָּעִיר וְלֹא-הָיָה לֶחֶם לְעַם הָאָרֶץ : ٤ וַתִּבָּקַע הָעִיר וְכָל-אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה הַלַּיְלָה דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין הַחֹמֹתַיִם אֲשֶׁר עַל-גַּן הַמֶּלֶךְ
וְכַשְׂדִּים עַל-הָעִיר סָבִיב וַיֵּלֶךְ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה : ٥ וַיִּרְדְּפוּ חֵיל-
כַּשְׂדִּים אַחַר הַמֶּלֶךְ וַיַּשִּׂגוּ אֹתוֹ בְּעַרְבוֹת יְרֵחוֹ וְכָל-חֵילוֹ נָפֹצוּ
מֵעָלָיו : ٦ וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל-מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה
וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ מִשְׁפָּט : ٧ וְאֶת-בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ שָׁחֲטוּ לְעֵינָיו וְאֶת-
עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ בַנְחֻשְׁתַּיִם וַיְבִאֵהוּ בָּבֶל : ٨ וּבַחֹדֶשׁ
הַחֲמִישִׁי בְּשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ הִיא שְׁנַת תְּשַׁע-עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבֻכַדְ-
נֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב-טַבָּחִים עֶבֶד מֶלֶךְ-בָּבֶל
יְרוּשָׁלָםִ : ٩ וַיִּשְׂרֹף אֶת-בֵּית יְהוָה וְאֶת-בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל-בָּתֵּי
יְרוּשָׁלַםִ וְאֶת-כָּל-בֵּית גָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ : ١٠ וְאֶת-חוֹמֹת יְרוּשָׁלַםִ
סָבִיב נָתְצוּ כָּל-חֵיל כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר רַב-טַבָּחִים : ١١ וְאֵת יֶתֶר
הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר וְאֶת-הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ עַל-הַמֶּלֶךְ בָּבֶל
וְאֵת יֶתֶר הֶהָמוֹן הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב-טַבָּחִים : ١٢ וּמִדַּלַּת הָאָרֶץ
הִשְׁאִיר רַב-טַבָּחִים לְכֹרְמִים וּלְיֹגְבִים :

الملوك الثاني — الاصحاح الخامس والعشرون

١ وفي السنة التاسعة لملكه في الشهر العاشر في عاشر الشهر جاءنبوخذناصر
ملك بابل هو وكل جيشه على أورشليم ونزل عليها وبنوا عليها أبراجاً حولها .
٢ ودخلت المدينة تحت الحصار إلى السنة الحادية عشرة للملك صدقيا . ٣ في تاسع
الشهر اشتد الجوع في المدينة ولم يكن خبز لشعب الأرض . ٤ فثُغرت
المدينة وهرب جميع رجال القتال ليلاً من طريق الباب بين السورَين اللذين نحو
جنة الملك . وكان الكلدانيون حول المدينة مستديرين . فذهبوا في طريق
البرية . ٥ فتبعت جيوش الكلدانيين الملك فأدركوه في برية أريحا وتفرقت
جميع جيوشه عنه . ٦ فأخذوا الملك وأصعدوه إلى ملك بابل إلى ربلة وكلموه
بالقضاء عليه . ٧ وقتلوا بني صدقيا أمام عينيه . وقلعوا عيني صدقيا وقيدوه
بسلسلتين من نحاس وجاءوا به إلى بابل . ٨ وفي الشهر الخامس في سابع
الشهر وفي السنة التاسعة عشرة للملك نبوخذناصر ملك بابل جاء نبوزردان
رئيس الشرَط عبد الملك بابل إلي أورشليم . ٩ وأحرق بيت الرب وبيت الملك
وكل بيوت أورشليم وكل بيوت العظماء أحرقها بالنار . ١٠ وجميع أسوار
أورشليم مستديراً هدمها كل جيوش الكلدانيين الذين مع رئيس الشرَط .
١١ وبقية الشعب الذين بقوا في المدينة والهاربون الذين هربوا إلى ملك بابل
وبقية الجمهور سباهم نبوزردان رئيس الشرط . ١٢ ولكن رئيس الشرط أبقى
من مساكين الأرض كرّامين وفلاحين .

תהלים א

1 אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד
וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב : 2 כִּי אִם־בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם
וָלָיְלָה : 3 וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל־פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ
לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ : 4 לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־כַּמֹּץ אֲשֶׁר־
תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ : 5 עַל־כֵּן לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים :
6 כִּי־יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד .

קב

1 תְּפִלָּה לְעָנִי כִי־יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ ; 2 יְהוָה שִׁמְעָה תְפִלָּתִי
וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָבוֹא ; 3 אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר־לִי אָזְנֶךָ בְּיוֹם
אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי : 4 כִּי־כָלוּ בְעָשָׁן יָמָי וְעַצְמוֹתַי כְּמוֹקֵד נִחָרוּ : 5 הוּכָּה
כָעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ לִבִּי כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי : 6 מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי
לִבְשָׂרִי : 7 דָּמִיתִי לִקְאַת מִדְבָּר הָיִיתִי כְּכוֹס חֳרָבוֹת ; 8 שָׁקַדְתִּי וָאֶהְיֶה
כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל־גָּג ; 9 כָּל־הַיּוֹם חֵרְפוּנִי אוֹיְבָי מְהוֹלָלַי בִּי נִשְׁבָּעוּ :
10 כִּי־אֵפֶר כַּלֶּחֶם אָכָלְתִּי וְשִׁקֻּוַי בִּבְכִי מָסָכְתִּי .

المزامير

المزمور الأول

١ طوبى للرجل الذي لم يسلك في مشورة الأشرار وفي طريق الخطاة لم
يقف وفي مجلس المستهزئين لم يجلس . ٢ ولكن في ناموس الرب مسرّته وفي
ناموسه يلهج نهاراً وليلاً . ٣ فيكون كشجرة مغروسة عند مجاري المياه .
التي تعطي ثمرها في أوانه . وورقها لايذبل . وكل مايصنعه ينجح . ٤ ليس
كذلك الأشرار لكنهم كالعُصافة التي تذريها الريح . ٥ لذلك لايقوم الأشرار
في الدين ولا الخطاة في جماعة الأبرار . ٦ لأن الرب يعلم طريق الأبرار . أما
طريق الأشرار فتهلك .

المزمور المئة والثاني

١ صلوة لمسكين إذا أعيا وسكب شكواهُ قدام الله . ٢ يارب اسمع
صلاتي وليدخل إليك صراخي . ٣ لاتحجب وجهك عني في يوم ضيقي .
أمل إليّ أذنك في يوم أدعوك . استجب لي سريعاً . ٤ لأن أيامي قد فنيت
في دخان وعظامي مثل وقيد قد يبست . ٥ ملفوح كالعشب ويابس قلبي حتى
سهوتُ عن أكل خبزي . ٦ من صوت تنهدي لصق عظمي بلحمي . ٧ أشبهت
فوق البرية . صرتُ مثل بومة الخرب . ٨ سهدتُ وصرت كعصفور منفرد
على السطح . ٩ اليوم كله عيرني أعدائي . الحنقون عليّ حلفوا عليّ ١٠ إني قد
أكلت الرماد مثل الخبز ومزجتُ شرابي بدموع .

11 מִפְּנֵי-זַעַמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי : 12 יָמַי כְּצֵל נָטוּי
וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב אִיבָשׁ : 13 וְאַתָּה יְהֹוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ לְדֹר : 14 אַתָּה
תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי-עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי-בָא מוֹעֵד : 15 כִּי-רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת-אֲבָנֶיהָ
וְאֶת-עֲפָרָהּ יְחֹנֵנוּ : 16 וְיִירְאוּ גוֹיִם אֶת-שֵׁם יְהֹוָה וְכָל-מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת-כְּבוֹדֶךָ :
17 כִּי-בָנָה יְהֹוָה צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבוֹדוֹ : 18 פָּנָה אֶל-תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה
אֶת-תְּפִלָּתָם : 19 תִּכָּתֶב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יְהַלֶּל-יָהּ : 20 כִּי-הִשְׁקִיף
מִמְּרוֹם קָדְשׁוֹ יְהֹוָה מִשָּׁמַיִם אֶל-אֶרֶץ הִבִּיט : 21 לִשְׁמֹעַ אֶנְקַת אָסִיר לְפַתֵּחַ
בְּנֵי תְמוּתָה : 22 לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהֹוָה וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלָיִם : 23 בְּהִקָּבֵץ
עַמִּים יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת-יְהֹוָה : 24 עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחוֹ קִצַּר יָמָי :
25 אֹמַר אֵלִי אַל-תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי בְּדוֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ : 26 לְפָנִים הָאָרֶץ
יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם : 27 הֵמָּה יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד וְכֻלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ
כַּלְּבוּשׁ תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלֹפוּ : 28 וְאַתָּה-הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ : 29 בְּנֵי-עֲבָדֶיךָ
יִשְׁכּוֹנוּ וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן .

קד

1 בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת-יְהֹוָה יְהֹוָה אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְּאֹד הוֹד וְהָדָר
לָבָשְׁתָּ : 2 עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה : 3 הַמְקָרֶה
בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל-כַּנְפֵי-רוּחַ : 4 עֹשֶׂה
מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט : 5 יָסַד-אֶרֶץ עַל-מְכוֹנֶיהָ בַּל-תִּמּוֹט
עוֹלָם וָעֶד : 6 תְּהוֹם כַּלְּבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל-הָרִים יַעַמְדוּ-מָיִם : 7 מִן-גַּעֲרָתְךָ
יְנוּסוּן מִן-קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן : 8 יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל-מְקוֹם
זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם :

١١ بسبب غضبك وسخطتك لأنك حملتني وطرحتني ١٢ أيامي كظل مائل وأنا
مثل الشعب يبستُ . ١٢ أما أنت يارب يارب فإلى الدهر جالس وذكرك إلى
دور فدور . ١٣ أنت تقوم وترحم صهيون لأنهُ وقت الرأفة لأنه جاء الميعاد.
١٤ لأن عبيدك قد سروا بحجارتها وحنوا الى ترابها . ١٥ فتخشى الأمم اسم
الرب وكل ملوك الأرض مجدك . ١٦ إذا بنى الرب صهيون يُرى بمجده .
١٧ التفتَ إلى صلوة المضطر ولم يرذل دعاءهم . ١٨ يكتب هذا للدور الآخر
وشعبٌ سوف يخلق يسبح الرب . ١٩ لأنه أشرف من علوّ قدسه الرب
من السماء إلى الأرض نظر . ٢٠ ليسمع أنين الأسير ليطلق بني الموت .
٢١ لكي يحدث في صهيون باسم الرب وبتسبيحه في أورشليم . ٢٢ عند اجتماع
الشعوب معاً والممالك لعبادة الرب ٢٣ ضعف في الطريق قوّتي قصر أيامي .
٢٤ أقول ياإلهي لاتقبضني في نصف أيامي . إلى دهر الدهور سنوك . ٢٥ من
قِدَم أسست الأرض والسموات هي عمل يديك . ٢٦ هي تبيد وأنت تبقى
وكلها كثوب تبلى . ٢٧ كرداء تغيرهنّ فتتغير . ٢٨ وأنت هو وسنوك لن
تنتهي . ٢٩ أبناء عبيدك يسكنون وذريتهم تثبت أمامك .

المزمور المئة والرابع

١ باركي يانفسي الرب يارب إلهي قد عظمتَ جداً . مجداً وجلالاً لبستَ .
٢ اللابس النور كثوبٍ الباسط السموات كشقةٍ . ٣ المسقف علاليهَ بالمياه
الجاعل السحاب مركبتهُ الماشي على أجنحة الريح . ٤ الصانع ملائكتهُ رياحاً
وخدامهُ ناراً ملتهبة . ٥ المؤسس الأرض على قواعدها فلا تتزعزع إلى الدهر
والأبد . ٦ كسوتها الغمر كثوب . فوق الجبال تقف المياه . ٧ من انتهارك
تهرب من صوت رعدك تفرّ . ٨ تصعد إلى الجبال . تنزل إلى البقاع إلى الموضع
الذي أسستهُ لها .

9 גְּבוּל־שַׂמְתָּ בַּל־יַעֲבֹרוּן בַּל־יְשֻׁבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ ׃ 10 הַמְשַׁלֵּחַ
מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן ׃ 11 יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ
פְרָאִים צְמָאָם ׃ 12 עֲלֵיהֶם עוֹף־הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן מִבֵּין עֳפָאִים יִתְּנוּ־קוֹל ׃
13 מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ ׃ 14 מַצְמִיחַ
חָצִיר לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ ׃ 15 וְיַיִן
יְשַׂמַּח לְבַב־אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב־אֱנוֹשׁ יִסְעָד ׃ 16 יִשְׂבְּעוּ
עֲצֵי יְהֹוָה אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע ׃ 17 אֲשֶׁר־שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה
בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ ׃ 18 הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְּעֵלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים ׃
19 עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ ׃ 20 תָּשֶׁת־חֹשֶׁךְ וִיהִי
לָיְלָה בּוֹ־תִרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָעַר ׃ 21 הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ
מֵאֵל אָכְלָם ׃ 22 תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל־מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן ׃
23 יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲדֵי־עָרֶב ׃ 24 מָה־רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ
יְהֹוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ ׃ 25 זֶה הַיָּם
גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם־רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם־גְּדֹלוֹת ׃ 26 שָׁם
אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה־יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק־בּוֹ ׃ 27 כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת
אָכְלָם בְּעִתּוֹ ׃ 28 תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב ׃
29 תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן. תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל־עֲפָרָם יְשׁוּבוּן ׃
30 תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה ׃ 31 יְהִי כְבוֹד יְהֹוָה
בְּמַעֲשָׂיו ׃ 32 הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד יִגַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ ׃ 33 אָשִׁירָה
לַיהֹוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי ׃ 34 יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי אָנֹכִי
אֶשְׂמַח בַּיהֹוָה ׃ 35 יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן־הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי
נַפְשִׁי אֶת־יְהֹוָה הַלְלוּיָהּ .

٩ وضعتَ لها تخماً لاتتعداهُ . لاترجع لتغطي الأرض . ١٠ المفجر عيوناً
في الأدوية . بين الجبال تجري . ١١ تسقي كل حيوان البرّ . تكسر الفراء
ظمأها . ١٢ فوقها طيور السماء تسكن . من بين الأغصان تسمع صوتاً .
١٣ الساقي الجبال من علاليه . من ثمر أعمالك تشبع الأرض . ١٤ المنبت عشباً
للبهائم وخضرةً لخدمة الإنسان لإخراج خبزٍ من الأرض . ١٥ وخمر تفرّح
قلب الإنسان لإلماع وجهه أكثر من الزيت وخبز يسند قلب الإنسان .
١٦ تشبعُ أشجار الرب أرز لبنان الذي نصبهُ . ١٧ حيث تعشّش هناك
العصافير . أما اللقلق فالسرو بيته . ١٨ الجبال العالية للوعول ، الصخورملجأ
للوبار . ١٩ صنع القمر للمواقيت الشمس تعرف مغربها . ٢٠ تجعل ظلمةً
فيصير ليلٌ . فيه يدبّ كل حيوان الوعر . ٢١ الأشبال تزمجر لتخطف ولتلتمس
من الله طعامها . ٢٢ تشرق الشمس فتجتمع وفي مآويها تربض . ٢٣ الإنسان
يخرج إلى عمله وإلى شغله وإلى المساء . ٢٤ ماأعظم أعمالك يارب . كلها بحكمة
صنعتَ ملآنة الأرض من غناك . ٢٥ هذا البحر الكبير الواسع الأطراف .
هناك دبابات بلا عدد . صغار حيوانٍ مع كبار . ٢٦ هناك تجري السفن .
لوياثان هذا خلقتهُ ليلعب فيه . ٢٧ كلها إياك تترجى لترزقها قوتها في حينه .
٢٨ تعطيها فتلتقط . تفتح يدك فتشبع خيراً . ٢٩ تحجب وجهك فترتاع . تنزع
أرواحها فتموت وإلى ترابها تعود . ٣٠ ترسل روحك فتخلقُ . وتجدد وجه
الأرض . ٣١ يكون مجد الرب إلى الدهر ، يفرح الرب بأعماله . ٢٣ الناظر
إلى الأرض فترتعد . يمسّ الجبال فتدخن . ٣٣ أغني للرب في حياتي . أرنم
لإلهي مادمتُ موجوداً . ٣٤ فيلذ لهُ نشيدي وأنا أفرح بالرب . ٣٥ لتبَد
الخطاة من الأرض والأشرار لايكونوا بعدُ . باركي يانفسي الرب . هللويا .

רוּת א

1 וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית
לֶחֶם יְהוּדָה לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו : 2 וְשֵׁם הָאִישׁ
אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם שְׁנֵי-בָנָיו מַחְלוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם
יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי-מוֹאָב וַיִּהְיוּ-שָׁם ; 3 וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֵר
הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ : 4 וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֹאֲבִיּוֹת שֵׁם הָאַחַת עָרְפָּה וְשֵׁם
הַשֵּׁנִית רוּת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים : 5 וַיָּמֻתוּ גַם-שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן
וַתִּשָּׁאֵר הָאִשָּׁה מִשְּׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ : 6 וַתָּקָם הִיא וְכַלֹּתֶיהָ וַתָּשָׁב מִשְּׂדֵי
מוֹאָב כִּי שָׁמְעָה בִּשְׂדֵה מוֹאָב כִּי-פָקַד יְהֹוָה אֶת-עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לָחֶם :
7 וַתֵּצֵא מִן-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה-שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ עִמָּהּ וַתֵּלַכְנָה בַדֶּרֶךְ
לָשׁוּב אֶל-אֶרֶץ יְהוּדָה : 8 וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לִשְׁתֵּי כַלֹּתֶיהָ לֵכְנָה שֹּׁבְנָה אִשָּׁה
לְבֵית אִמָּהּ יַעֲשֶׂה יְהוֹה עִמָּכֶם חֶסֶד כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עִם-הַמֵּתִים וְעִמָּדִי :
9 יִתֵּן יְהֹוָה לָכֶם וּמְצֶאןָ מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִישָׁהּ וַתִּשַּׁק לָהֶן וַתִּשֶּׂאנָה
קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה : 10 וַתֹּאמַרְנָה לָּהּ כִּי-אִתָּךְ נָשׁוּב לְעַמֵּךְ ; 11 וַתֹּאמֶר נָעֳמִי
שֹׁבְנָה בְנֹתַי לָמָּה תֵלַכְנָה עִמִּי הַעוֹד-לִי בָנִים בְּמֵעַי וְהָיוּ לָכֶם לַאֲנָשִׁים :
12 שֹׁבְנָה בְנֹתַי לֵכְןָ כִּי זָקַנְתִּי מִהְיוֹת לְאִישׁ כִּי אָמַרְתִּי יֶשׁ-לִי תִקְוָה גַּם
הָיִיתִי הַלַּיְלָה לְאִישׁ וְגַם יָלַדְתִּי בָנִים : 13 הֲלָהֵן תְּשַׂבֵּרְנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדָּלוּ
הֲלָהֵן תֵּעָגֵנָה לְבִלְתִּי הֱיוֹת לְאִישׁ אַל בְּנֹתַי כִּי-מַר-לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי-יָצְאָה
בִי יַד-יְהֹוָה : 14 וַתִּשֶּׂנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה עוֹד וַתִּשַּׁק עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וְרוּת
דָּבְקָה-בָּהּ : 15 וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל-עַמָּהּ וְאֶל-אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרֵי
יְבִמְתֵּךְ : 16 וַתֹּאמֶר רוּת אַל-תִּפְגְּעִי-בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרָיִךְ כִּי אֶל-אֲשֶׁר
תֵּלְכִי אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר תָּלִינִי אָלִין עַמֵּךְ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי :

راعوث

الاصحاح الاول

١ حدث في أيام حكم القضاة انه صار جوع في الأرض . فذهب رجل من بيت
لحم يهوذا ليتغرب في بلاد موآب هو وامرأته وأبناؤه . ٢ واسم الرجل أليمالك
واسم امرأته نعمي واسما ابنيه محلون وكليون . افراتيون من بيت لحم يهوذا
فاتوا الى بلاد موآب وكانوا هناك . ٣ ومات أليمالك رجل نعمى وبقيت هي وابناها ٤
فأخذ لها امرأتين موآبيتين اسم احداهما عرفة واسم الأخرى راعوث وأقاما هناك
نحو عشر سنين . ٥ ثم ماتا كلاهما محلون وكليون فتركت المرأة من ابنيها ومن رجلها .
٦ فقامت هي وكنتاها ورجعت من بلاد موآب لأنها سمعت في بلاد موآب ان
الرب قد افتقد شعبه ليعطيهم خبزاً ، ٧ وخرجت من المكان الذي كانت فيه
وكنتاها معها وسرن في الطريق للرجوع الى أرض يهوذا ، ٨ فقالت نعمي لكنتيها
اذهبا ارجعا كل واحدة الى بيت أمها . وليصنع الرب معكما إحساناً كما صنعتما
بالموتى وبي . ٩ وليعطكما الرب أن تجدا راحة كل واحدة في بيت رجلها . فقبلتهما
ورفعن أصواتهن وبكين . ١٠ فقالتا لها اننا نرجع معك إلى شعبك . ١١ فقالت نعمي
ارجعا يابنتي . لماذا تذهبان معي . هل في أحشائي بنون بعد حتى يكونوا لكما
رجالاً . ١٢ ارجعا يابنتي واذهبا لأني قد شخت عن أن أكون لرجل . وإن قلت
لي رجاء أيضاً بأني أصير هذه الليلة لرجل وألد بنين أيضاً ، ١٣ هل تصبران لهم حتى
يكبروا . هل تنحجزان من أجلهم عن أن تكونا لرجل . لا يابنتي فاني مغمومة
جداً من أجلكما لأن يد الرب قد خرجت علي . ١٤ ثم رفعن أصواتهن وبكين
أيضاً ، فقبلت عرفة حماتها وأما راعوث فلصقت بها . ١٥ فقالت هوذا قد رجعت
سلفتك إلى شعبها وآلهتها ، إرجعي أنت وراء سلفتك . ١٦ فقالت راعوث لا تلحي
علي أن أتركك وأرجع عنك لأنه حيثما ذهبت أذهب وحيثما بت أبيت . شعبك
شعبي وإلهك إلهي .

17 בַּאֲשֶׁר תָּמוּתִי אָמוּת וְשָׁם אֶקָּבֵר כֹּה יַעֲשֶׂה יְהֹוָה לִי וְכֹה יֹסִיף
כִּי הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֵךְ ; 18 וַתֵּרֶא כִּי־מִתְאַמֶּצֶת הִיא לָלֶכֶת אִתָּהּ
וַתֶּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ : 19 וַתֵּלַכְנָה שְׁתֵּיהֶם עַד־בּוֹאָנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבֹאָנָה
בֵּית לֶחֶם וַתֵּהֹם כָּל־הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי : 20 וַתֹּאמֶר אֲלֵיהֶן
אַל־תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי קְרֶאןָ לִי מָרָא כִּי־הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד ; 21 אֲנִי
מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי יְהֹוָה לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַיהֹוָה עָנָה בִי
וְשַׁדַּי הֵרַע־לִי ; 22 וַתָּשָׁב נָעֳמִי וְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה כַלָּתָהּ עִמָּהּ הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵי
מוֹאָב וְהֵמָּה בָּאוּ בֵּית לֶחֶם בִּתְחִלַּת קְצִיר שְׂעֹרִים .

רות ב

1 וּלְנָעֳמִי מֹידַע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ
בֹּעַז ; 2 וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה אֶל־נָעֳמִי אֵלְכָה־נָּא הַשָּׂדֶה וַאֲלַקֳטָה בַשִּׁבֳּלִים
אַחַר אֲשֶׁר אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בִתִּי ; 3 וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתְּלַקֵּט
בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקֹּצְרִים וַיִּקֶר מִקְרֶהָ חֶלְקַת הַשָּׂדֶה לְבֹעַז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת
אֱלִימֶלֶךְ : 4 וְהִנֵּה־בֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים יְהֹוָה עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ
לוֹ יְבָרֶכְךָ יְהֹוָה ; 5 וַיֹּאמֶר בֹּעַז לְנַעֲרוֹ הַנִּצָּב עַל־הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה
הַזֹּאת ; 6 וַיַּעַן הַנַּעַר הַנִּצָּב עַל־הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמַר נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׁבָה
עִם־נָעֳמִי מִשְּׂדֵי מוֹאָב ; 7 וַתֹּאמֶר אֲלַקֳטָה־נָּא וְאָסַפְתִּי בָעֳמָרִים אַחֲרֵי
הַקּוֹצְרִים וַתָּבוֹא וַתַּעֲמוֹד מֵאָז הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה זֶה שִׁבְתָּהּ הַבַּיִת מְעָט ;
8 וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל־רוּת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי אַל־תֵּלְכִי לִלְקֹט בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגַם
לֹא־תַעֲבוּרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבָּקִין עִם־נַעֲרֹתָי ; 9 עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר־יִקְצֹרוּן
וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת־הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגְעֵךְ וְצָמִת וְהָלַכְתְּ אֶל־הַכֵּלִים
וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים ; 10 וַתִּפֹּל עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתֹּאמֶר
אֵלָיו מַדּוּעַ מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירֵנִי וְאָנֹכִי נָכְרִיָּה ; 11 וַיַּעַן בֹּעַז וַיֹּאמֶר
לָהּ הֻגֵּד הֻגַּד לִי כֹּל אֲשֶׁר־עָשִׂית אֶת־חֲמוֹתֵךְ אַחֲרֵי מוֹת אִישֵׁךְ וַתַּעַזְבִי
אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְאֶרֶץ מוֹלַדְתֵּךְ וַתֵּלְכִי אֶל־עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעַתְּ תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם .

١٧حيثما متِّ أموت وهناك أندفن. هكذا يفعل الرب بي وهكذا يريد، إنما
الموت يفصل بيني وبينكِ . ١٨فلما رأت أنها مشددة على الذهاب معها كفّت عن الكلام
إليها . ١٩ فذهبتا كلتاهما حتى دخلتا بيت لحم وكان دخولهما بيت لحم أن المدينة كلها
تحركت بسببها وقالوا أهذه نعمى ، ٢٠ فقالت لهم لا تدعوني نعمي بل ادعوني مرّة
لأن القدير قد أمرّني جداً ، ٢١إني ذهبتُ ممتلئة وارجعني الرب فارغة. لماذا تدعونني
نعمي والرب قد أذلني والقدير قد كسّرني ، ٢٢فرجعت نعمي وراعوث الموآبية كنتها
معها التي رجعت من بلاد موآب ودخلتا بيت لحم في ابتداء حصاد الشعير .

الاصحاح الثاني

١ وكان لنعمي ذو قرابة لرجلها جبار بأسٍ من عشيرة أليمالك اسمهُ بوعز ،
٢فقالت راعوث الموابية لنعمي دعيني أذهب إلى الحقل والتقط سنابل وراءَ من
أجد نعمة في عينيهِ . فقالت لها إذهبي يابنتي ، ٣فذهبت وجاءت والتقطت في
الحقل وراء الحصادين . فاتفق نصيبها في قطعة حقل لبوعز الذي من عشيرة أليمالك .
٤ وإذا ببوعز قد جاء من بيت لحم وقال للحصادين الرب معكم . فقالوا لهُ يباركك
الرب ، ٥فقال بوعز لغلامه الموكل على الحصادين لِمَنْ هذه الفتاة ، ٦فأجاب الغلام
الموكل على الحصادين وقال هي فتاة موآبية قد رجعت مع نعمي من بلاد موآب
٧وقالت دعوني التقط وأجمع بين الحُزَم وراء الحصادين . فجاءت ومكثت من
الصباح إلى الآن . قليلاً مالبثت في البيت .

٨فقال بوعز لراعوث ألا تسمعين يابنتي ، لاتذهبي لتلتقطي في حقل آخر
وأيضاً لا تبرحي من ههنا بل ههنا لازمي فتياتي ، ٩عيناكِ على الحقل الذي يحصدون
واذهبي وراءهم . ألم أوصِ الغلمان أن لا يمسوك . وإذا عطشت فاذهبي إلى الآنية
وأشربي مما استقاهُ الغلمان. ١٠فسقطت على وجهها وسجدت إلى الأرض وقالت لهُ
كيف وجدتُ نعمة في عينيك حتى تنظر إليّ وأنا غريبة ، ١١فأجاب بوعز وقال
لها إنني قد أُخبِرْتُ بكل مافعلتِ بحماتكِ بعد موت رجلكِ حتى تركت أباكِ
وأمكِ وأرض مولدكِ وسرت إلى شعب لم تعرفيه من قبل .

איוב א

١ אִישׁ הָיָה בְאֶרֶץ-עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם
וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע : ٢ וַיִּוָּלְדוּ לוֹ שִׁבְעָה בָנִים וְשָׁלֹשׁ
בָּנוֹת : ٣ וַיְהִי מִקְנֵהוּ שִׁבְעַת אַלְפֵי-צֹאן וּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי גְמַלִּים
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת צֶמֶד-בָּקָר וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲתוֹנוֹת וַעֲבֻדָּה רַבָּה מְאֹד
וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָּדוֹל מִכָּל-בְּנֵי-קֶדֶם : ٤ וְהָלְכוּ בָנָיו וְעָשׂוּ
מִשְׁתֶּה בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וְשָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לִשְׁלֹשֶׁת אַחְיֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל
וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם : ٥ וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב
וַיְקַדְּשֵׁם וְהִשְׁכִּים בַּבֹּקֶר וְהֶעֱלָה עֹלוֹת מִסְפַּר כֻּלָּם כִּי אָמַר אִיּוֹב
אוּלַי חָטְאוּ בָנַי וּבֵרְכוּ אֱלֹהִים בִּלְבָבָם כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל-
הַיָּמִים : ٦ וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל-יְהֹוָה
וַיָּבוֹא גַם-הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם : ٧ וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל-הַשָּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא
וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת-יְהֹוָה וַיֹּאמַר מִשּׁוּט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ :
٨ וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל-הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל-עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין
כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע : ٩ וַיַּעַן
הַשָּׂטָן אֶת-יְהֹוָה וַיֹּאמַר הַחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב אֱלֹהִים : ١٠ הֲלֹא-אַתָּה
שַׂכְתָּ בַעֲדוֹ וּבְעַד-בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ מִסָּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו
בֵּרַכְתָּ וּמִקְנֵהוּ פָּרַץ בָּאָרֶץ : ١١ וְאוּלָם שְׁלַח-נָא יָדְךָ וְגַע בְּכָל-
אֲשֶׁר-לוֹ אִם-לֹא עַל-פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ : ١٢ וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל-הַשָּׂטָן
הִנֵּה כָל-אֲשֶׁר-לוֹ בְּיָדֶךָ רַק אֵלָיו אַל-תִּשְׁלַח יָדֶךָ וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן
מֵעִם פְּנֵי יְהֹוָה :

أيوب

الاصحاح الأول

١ كان رجلٌ في أرض عوص اسمهُ أيوب. وكان هذا الرجل كاملاً ومستقيماً
يتقي الله ويحيد عن الشرّ . ٢ ووُلد لهُ سبعةُ بنين وثلاث بنات . ٣ وكانت
مواشيه سبعة آلاف من الغنم وثلاثة آلاف جمل وخمس مئة فدان بقر وخمس
مئة أتان وَخدَمهُ كثير جداً . فكان هذا الرجل أعظم كل بني المشرق .
٤ وكان بنوهُ يذهبون ويعملون وليمة في بيت كل واحدٍ منهم في يومه
ويرسلون ويستدعون أخواتهم الثلاث ليأ كلنَ ويشربنَ معهم . ٥ وكان لما
دارت أيام الوليمة أن أيوب أرسل فقدّسهم وبكر في الغد وأصعد محرقاتٍ
على عددهم كلهم . لأن أيوب قال ربما أخطأ بنيّ وجدّفوا على الله في قلوبهم .
هكذا كان أيوب يفعل كل الأيام . ٦ وكان ذات يومٍ أنهُ جاء بنو الله ليمثلوا
أمام الرب وجاء الشيطان أيضاً في وسطهم . ٧ فقال الرب للشيطان من أين
جئتَ . فأجاب الشيطانُ الربّ وقال من الجولان في الأرض ومن التمشي
فيها . ٨ فقال الرب للشيطان هل جعلتَ قلبك على عبدي أيوب . لأنه ليس
مثلهُ في الأرض . رجلٌ كامل ومستقيم يتقي الله ويحيد عن الشرّ . ٩ فأجاب
الشيطانُ الربّ وقال هل مجاناً يتقي أيوب الله . ١٠ أليس أنك سيجتَ حوله
وحول بيتهَ كل مالهُ من كل ناحية . باركتَ أعمال يديهِ فانتشرت مواشيهِ
في الأرض . ١١ ولكن ابسط يديك الآن ومسّ كل مالهُ فانهُ في وجهك
يجدّف عليك . ١٢ فقال الرب للشيطان هو ذا كل مالهُ في يدكَ . وإنما إليه
لاتمدّ يدك . ثم خرج الشيطان من أمام وجه الرب .

١٣ וַיְהִי הַיּוֹם וּבָנָיו וּבְנֹתָיו אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם
הַבְּכוֹר : ١٤ וּמַלְאָךְ בָּא אֶל-אִיּוֹב וַיֹּאמַר הַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת
וְהָאֲתֹנוֹת רֹעוֹת עַל-יְדֵיהֶם : ١٥ וַתִּפֹּל שְׁבָא וַתִּקָּחֵם וְאֶת-הַנְּעָרִים
הִכּוּ לְפִי-חָרֶב וָאִמָּלְטָה רַק-אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ : ١٦ עוֹד
זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר אֵשׁ אֱלֹהִים נָפְלָה מִן-הַשָּׁמַיִם וַתִּבְעַר
בַּצֹּאן וּבַנְּעָרִים וַתֹּאכְלֵם וָאִמָּלְטָה רַק-אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ :
١٧ עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר כַּשְׂדִּים שָׂמוּ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים
וַיִּפְשְׁטוּ עַל-הַגְּמַלִּים וַיִּקָּחוּם וְאֶת-הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי-חָרֶב וָאִמָּלְטָה
רַק-אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ : ١٨ עַד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר
בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר : ١٩ וְהִנֵּה
רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר וַיִּגַּע בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַבַּיִת וַיִּפֹּל
עַל-הַנְּעָרִים וַיָּמוּתוּ וָאִמָּלְטָה רַק-אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ : ٢٠ וַיָּקָם
אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת-מְעִלוֹ וַיָּגָז אֶת-רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ :
٢١ וַיֹּאמֶר עָרֹם יָצָתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָּה יְהֹוָה נָתַן
וַיהֹוָה לָקָח יְהִי שֵׁם יְהֹוָה מְבֹרָךְ : ٢٢ בְּכָל-זֹאת לֹא-חָטָא
אִיּוֹב וְלֹא-נָתַן תִּפְלָה לֵאלֹהִים :

איוב ב

1 וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל-יְהֹוָה וַיָּבוֹא גַם-הַשָּׂטָן
בְּתֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל-יְהֹוָה ; 2 וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל-הַשָּׂטָן אֵי מִזֶּה תָּבֹא וַיַּעַן
הַשָּׂטָן אֶת-יְהֹוָה וַיֹּאמַר מִשֻּׁט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ :

١٣ وكان ذات يومٍ وأبناؤهُ وبنـاتهُ يأكلون ويشربون خمراً في بيت
أخيهم الأكبر . ١٤ أن رسولاً جاء إلى أيوب وقال . البقر كانت تحرث والأتن
ترعى بجانبها . ١٥ فسقط عليها السبئيون وأخذوها وضربوا الغلمان بحد السيف
ونجوتُ أنا وحدي لأخبرك . ١٦ وبينما هو يتكلم إذ جاء آخر وقال ، نار الله
سقطت من السماء فأحرقت الغنم والغلمان وأكلتهم ونجوت أنا وحدي لأخبرك .
١٧ وبينما هو يتكلم إذ جاء آخر وقال ، الكلدانيون عينوا ثلاث فِرَق
فهجموا على الجمال وأخذوها وضربوا الغلمان بحد السيف ونجوتُ أنا وحدي
لأخبرك . ١٨ وبينما هو يتكلم إذ جاء آخر وقال ، بنوك وبناتك كانوا يأكلون
ويشربون خمراً في بيت أخيهم الأكبر . ١٩ وإذ ريحٌ شديدة جاءت من عبر
القفر وصدمت زوايا البيت الأربع فسقط على الغلمان فماتوا ونجوتُ أنا وحدي
لأخبرك . ٢٠ فقام أيوب ومزّق جبته وجزّ شعر رأسهِ وخرّ على الأرض
وسجد . ٢١ وقال عرياناً خرجتُ من بطن أُمي وعرياناً أعود إلى هناك .
الرب أعطى والرب أخذ فليكن اسم الرب مباركاً . ٢٢ في كل هذا لم يخطىء
أيوب ولم ينسب لله جهالة .

أيوب — الاصحاح الثاني

١ وكان ذات يومٍ أنه جاء بنو الله ليمثلوا أمام الرب وجاء الشيطان أيضاً
في وسطهم ليمثل أمام الرب . ٢ فقال الرب للشيطان من أين جئتَ . فأجاب
الشيطانُ الربّ وقال من الجوَلان في الأرض ومن التمشي فيها .

3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל-עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ
בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע וְעֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ וַתְּסִיתֵנִי
בוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם : 4 וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת-יְהוָה וַיֹּאמַר עוֹר בְּעַד-עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר
לָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ : 5 אוּלָם שְׁלַח-נָא יָדְךָ וְגַע אֶל-עַצְמוֹ וְאֶל-בְּשָׂרוֹ
אִם-לֹא אֶל-פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ : 6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךָ אַךְ אֶת-
נַפְשׁוֹ שְׁמֹר : 7 וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵאֵת פְּנֵי יְהוָה וַיַּךְ אֶת-אִיּוֹב בִּשְׁחִין רָע
מִכַּף רַגְלוֹ עַד קָדְקֳדוֹ : 8 וַיִּקַּח-לוֹ חֶרֶשׂ לְהִתְגָּרֵד בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ
הָאֵפֶר : 9 וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ עֹדְךָ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתֶךָ בָּרֵךְ אֱלֹהִים וָמֻת :
10 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת-הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת
הָאֱלֹהִים וְאֶת-הָרָע לֹא נְקַבֵּל בְּכָל-זֹאת לֹא-חָטָא אִיּוֹב בִּשְׂפָתָיו : 11 וַיִּשְׁמְעוּ
שְׁלֹשֶׁת רֵעֵי אִיּוֹב אֵת כָּל-הָרָעָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלָיו וַיָּבֹאוּ אִישׁ מִמְּקֹמוֹ
אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וּבִלְדַּד הַשּׁוּחִי וְצוֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיִּוָּעֲדוּ יַחְדָּו לָבוֹא לָנוּד-לוֹ
וּלְנַחֲמוֹ : 12 וַיִּשְׂאוּ אֶת-עֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא הִכִּירֻהוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ
וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִלוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל-רָאשֵׁיהֶם הַשָּׁמָיְמָה : 13 וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ
לָאָרֶץ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לֵילוֹת וְאֵין-דֹּבֵר אֵלָיו דָּבָר כִּי רָאוּ כִּי-גָדַל
הַכְּאֵב מְאֹד :

٣ فقال الرب للشيطان هل جعلتَ قلبك على عبدي أيوب . لأنه ليس مثلهُ
في الأرض . رجل كامل ومستقيم يتقي الله ويحيد عن الشر . وإلى الآن هو
متمسك بكماله وقد هيّجتني عليه لأبتلعهُ بلا سبب . ٤ فأجاب الشيطان الرب
وقال . جلدٌ بجلدٍ وكل ماللانسان يعطيه لأجل نفسه . ٥ ولكن أبسط الآن
يدك ومسَّ عظمهُ ولحمهُ فانهُ في وجهك يجدف عليك . ٦ فقال الرب للشيطان
هاهو في يدك ولكن احفظ نفسهُ . ٧ فخرج الشيطان من حضرة الرب
وضرب أيوب بقرحٍ رديء من باطن قدمه إلى هامته . فأخذ لنفسه شقفةً
ليحتك بها وهو جالس في وسط الرماد . ٩ فقالت لهُ امرأتهُ أنت متمسك بعدُ
بكمالك بارك الله ومُتْ . ١٠ فقال لها تتكلمين كلاماً كإحدى الجاهلات
الخير تقبل من عند الله والشرّ لانقبل . في كل هذا لم يخطيء أيوب بشفتيه .
١١ فلما سمع أصحاب أيوب الثلاثة بكل الشر الذي أتى عليه جاءوا كل واحدٍ
من مكانه . اليفاز التيماني وبلدد الشوحي وصوفر النعماني وتواعدوا أن يأتوا
ليرثوا لهُ ويعزّوهُ . ١٢ ورفعوا أعينهم من بعيد ولم يعرفوهُ فرفعوا أصواتهم
وبكوا ومزّق كل واحدٍ جبتهُ وذرّوا تراباً فوق رؤوسهم نحو السماء .
١٣ وقعدوا معهُ على الأرض سبعة أيامٍ وسبع ليالٍ ولم يكلمهُ أحد بكلمةٍ
لأنهم رأوا أن كآبتهُ كانت عظيمة جداً .

שיר השירים א

١ שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה : ٢ יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־
טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן : ٣ לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ
עַל־כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ : ٤ מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָּרוּצָה הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ
חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ מִיַּיִן מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ :
٥ שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלָיִם כְּאָהֳלֵי קֵדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה :
٦ אַל־תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ־בִי
שָׂמֻנִי נֹטֵרָה אֶת־הַכְּרָמִים כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי : ٧ הַגִּידָה לִּי
שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם שַׁלָּמָה אֶהְיֶה
כְּעֹטְיָה עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ : ٨ אִם־לֹא תֵדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים
צְאִי־לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת־גְּדִיֹּתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים :
٩ לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי : ١٠ נָאווּ לְחָיַיִךְ
בַּתֹּרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים : ١١ תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה־לָּךְ עִם נְקֻדּוֹת
הַכָּסֶף : ١٢ עַד־שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ : ١٣ צְרוֹר
הַמֹּר דּוֹדִי לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין : ١٤ אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר דּוֹדִי לִי בְּכַרְמֵי
עֵין גֶּדִי : ١٥ הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים : ١٦ הִנְּךָ
יָפֶה דוֹדִי אַף נָעִים אַף־עַרְשֵׂנוּ רַעֲנָנָה : ١٧ קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים
רַהִיטֵנוּ בְּרוֹתִים :

نشيد الانشاد

الاصحاح الأول

١ نشيد الانشاد الذي لسليمان . ٢ ليقبلني بقبلات فمهِ لأن حبك أطيب
من الخمر . ٣ لرائحة أدهانك الطيبة اسمك دهن مهراق ، لذلك أحبتك العذارى
٤ اجذبني وراءك فنجري • أدخلني الملك إلى حجالهِ • نبتهج ونفرح بك • نذكر
حبك أكثر من الخمر . بالحق يحبونك . ٥ أنا سوداء وجميلة يابنات أورشليم
كخيام قيدار كشقق سليمان . ٦ لاتنظرن إليّ لكوني سوداء لأن الشمس
قد لوّحتني • بنو أمي غضبوا عليّ • جعلوني ناطورة الكروم • أما كرمي فلم
أنطرهُ • أخبرني يامن تحبهُ نفسي أين ترعى أين تربض عند الظهيرة • لماذا أنا
أكون كمقنّعة عند قطعان أصحابك . ٨ إن لم تعرفي أيتها الجميلة بين النساء
فاخرجي على آثار الغنم وارعى جداءك عند مساكن الرعاة . ٩ لقد شبهتك
ياحبيبتي بفرس في مركبات فرعون . ١٠ ماأجمل خدّيكِ بسموط وعنقكِ
بقلائد . ١١ نصنع لك سلاسل من ذهبٍ مع جمانٍ من فضة . ١٢ ما دام
الملك في مجلسهِ أفاح ناردينى رائحته . ١٣ صرّة المرّ حبيبي لي بين ثديي يبيت
١٤ طاقةُ فاغية حبيبي لي في كروم عين جدي . ١٥ ها أنت جميلة يا حبيبتي
ها أنتِ جميلة • عيناكِ حمامتان . ١٦ ها أنتِ جميل ياحبيبي وحلو وسريرنا
أخضر . ١٧ جوائز بيتنا أرزٌ وروافدنا سروٌ •

שִׁיר הַשִּׁירִים ג

١ עַל-מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו
וְלֹא מְצָאתִיו : ٢ אָקוּמָה נָּא וַאֲסוֹבְבָה בָעִיר בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחֹבוֹת
אֲבַקְשָׁה אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו : ٣ מְצָאוּנִי
הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי רְאִיתֶם : ٤ כִּמְעַט
שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצָאתִי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֲחַזְתִּיו וְלֹא
אַרְפֶּנּוּ עַד-שֶׁהֲבֵיאתִיו אֶל-בֵּית אִמִּי וְאֶל-חֶדֶר הוֹרָתִי : ٥ הִשְׁבַּעְתִּי
אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַםִ בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם-תָּעִירוּ
וְאִם-תְּעוֹרְרוּ אֶת-הָאַהֲבָה עַד-שֶׁתֶּחְפָּץ : ٦ מִי זֹאת עֹלָה מִן-
הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל :
٧ הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל : ٨ כֻּלָּם
אֲחֻזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ עַל-יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת :
٩ אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן : ١٠ עַמּוּדָיו
עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת
יְרוּשָׁלָםִ : ١١ צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה
שֶׁעִטְּרָה-לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ :

نشيد الإنشاد — الإصحاح الثالث

١ في الليل على فراشي طلبتُ منْ تحبهُ نفسي طلبتهْ فما وجدتهُ.
٢ إني أقوم وأطوف في المدينـة في الأسواق وفي الشوارع أطلب من
تحبهُ نفسي . طلبتهُ فما وجدتهُ . ٣ وجدني الحرس الطائف في المدينة
فقلتُ أرأيتم من تحبهُ نفسي . ٤ فمـا جاوزتهم إلا قليلًا حتى وجدت
من تحبهُ نفسي فأمسكتهُ ولم أرخهِ حتى أدخلتهُ بيت أمي وحجرة من
حبلت بي . ٥ أُحلفكنّ يابنات أورشليم بالظبـــاء وبأيائل الحقل ألاّ
تيقّظن ولا تنبهن الحبيب حتى يشاء . ٦ مَن هـذه الطالعة من البرية
كأعمدة من دخان معطرة بالمرّ واللبان وبكل أذرّة التاجر . ٧ هو ذا
تخت سليمان حولهُ ستون جباراً من جبابرة إسرائيل . ٨ كلهم قابضون
سيوفاً ومتعلمون الحرب . كل رجل سيفهْ على فخذهِ من هول الليل .
٩ الملك سليمان عمل لنفسهِ تختاً من خشب لبنان . ١٠ عمل أعمـدتهُ
فضة وروافدهُ ذهباً ومقعده أرجواناً ووسطهُ مرصوفاً محبـةً من بنات
أورشليم . ١١ أُخرجن يابنات صهيون وانظرنَ الملك سليمان بالتاج الذي
توّجتهُ به أمهُ في يوم عرسه وفي يوم فرح قلبه .

١ בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם-בְּשָׂמִי אָכַלְתִּי
יַעְרִי עִם-דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם-חֲלָבִי אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ
דּוֹדִים ׃ ٢ אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי-לִי אֲחֹתִי
רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא-טָל קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה ׃
٣ פָּשַׁטְתִּי אֶת-כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת-רַגְלַי אֵיכָכָה
אֲטַנְּפֵם ׃ ٤ דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן-הַחוֹר וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו ׃ ٥ קַמְתִּי
אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ-מוֹר וְאֶצְבְּעֹתַי מוֹר עֹבֵר עַל כַּפּוֹת
הַמַּנְעוּל ׃ ٦ פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה
בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי ׃ ٧ מְצָאֻנִי
הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת-רְדִידִי מֵעָלַי
שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת ׃ ٨ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלָיִם אִם-תִּמְצְאוּ
אֶת-דּוֹדִי מַה-תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי ׃ ٩ מַה-דּוֹדֵךְ מִדּוֹד
הַיָּפָה בַּנָּשִׁים מַה-דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ ׃ ١٠ דּוֹדִי צַח
וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה ׃ ١١ רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים
שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב ׃ ١٢ עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל-אֲפִיקֵי מָיִם רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב
יֹשְׁבוֹת עַל-מִלֵּאת ׃ ١٣ לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים
שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת מוֹר עֹבֵר ׃ ١٤ יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים
בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים ׃ ١٥ שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי
שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל-אַדְנֵי-פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר כָּאֲרָזִים ׃ ١٦ חִכּוֹ
מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם ׃

نشيد الانشاد ـ الاصحاح الخامس

١ قد دخلت جنتي يا أختي العروس . قطفتُ مرّي مع طيبي . أكلتُ
شهدي مع عسلي . شربتُ خمري مع لبني . كلوا أيها الأصحاب ، اشربوا
واسكروا أيها الأحباء . ٢ أنا نائمة وقلبي مستيقظ . صوت حبيبي قارعاً .
افتحي لي يا أختي ياحبيبتي يا حمامتي يا كاملتي لأن رأسي امتلأ من الطلّ وقُصصي
من ندى الليل . ٣ قد خلعتُ ثوبي فكيف ألبسهُ . قد غسلتُ رجليَّ فكيف
أوسخهما . ٤ حبيبي مدّ يدهُ من الكوّة فأنّت عليهِ أحشائي . قمتُ لأفتح
لحبيبي ويدايَ تقطران مرّاً وأصابعي مرّ قاطر على مقبض القفل . ٦ فتحتُ
لحبيبي لكن حبيبي تحوّل وعبر . نفسي خرجت عندما أدبر . طلبتهُ فما وجدتهُ
دعوتهُ فما أجابني . ٧ وجدني الحرس الطائف في المدينة . ضربوني جرحوني .
حفظةُ الأسوار رفعوا إزاري عني . ٨ أحلفكنّ يا بنات أورشليم إن وجدتنّ
حبيبي أن تخبرنهُ بأني مريضةٌ حباً . ٩ ما حبيبكِ من حبيبٍ أيتها الجميلة بين
النساء ، ما حبيبكِ من حبيبٍ حتى تحلفينا هكذا . ١٠ حبيبي أبيض وأحمر .
معلمٌ بين ربوة . ١١ رأسهُ ذهب إبريز . قصصهُ مسترسلة حالكة كالغراب .
١٢ عيناهُ كالحمام على مجاري المياه مغسولتان باللبن جالستان في وَقبيهما .
١٣ خدّاه كخميلة الطيبِ وأتلام رياحين ذكية . شفتاهُ سوسن تقطران مراً
مائعاً . ١٤ يداهُ حلقتان من ذهب مرصعتان بالزبرجد. بطنهُ عاج أبيض مغلف
بالياقوت الأزرق . ١٥ ساقاهُ عمودا رخام مؤسستان على قاعدتين من إبريز
طلعتهُ كلبنان فتيّ كالأرز . ١٦ حلقهُ حلاوةٌ وكلهُ مشتهياتٌ . هذا حبيبي
وهذا خليلي يا بنات أورشليم .

שִׁיר הַשִּׁירִים ו

١ אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ
עִמָּךְ : ٢ דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט
שׁוֹשַׁנִּים : ٣ אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים : ٤ יָפָה אַתְּ
רַעְיָתִי כְּתִרְצָה נָאוָה כִּירוּשָׁלָיִם אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת : ٥ הָסֵבִּי עֵינַיִךְ
מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן-הַגִּלְעָד :
٦ שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן-הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת
וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם : ٧ כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ :
٨ שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר :
٩ אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ
רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ : ١٠ מִי-זֹאת
הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ-שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת :
١١ אֶל-גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה
הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים : ١٢ לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת
עַמִּי נָדִיב :

نشيد الإنشاد — الاصحاح السادس

١ أين ذهب حبيبكِ أيتها الجميلة بين النساء أين توجه حبيبكِ فنطلبهُ معكِ
٢ حبيبي نزل إلى جنتهِ إلى خمائل الطيب ليرعى في الجنات ويجمع السوسن .
٣ أنا لحبيبي وحبيبي لي . الراعي بين السوسن . ٤ أنتِ جميلة يا حبيبتي كترصة
حسنة كأورشليم مرهبة كجيش بألوية . ٥ حوّلي عني عينيكِ فإنهما قد غلبتاني .
شعركِ كقطيع المعز الرابض في جلعاد . ٦ أسنانكِ كقطيع نعاج صادرة
من الغسل اللواتي كل واحدة متئمٌ وليس فيها عقيم . ٧ كفلقة رمانة خدّكِ
تحت نقابكِ . ٨ هنّ ستون ملكة وثمانون سرّية وعذارى بلا عددٍ .
٩ واحدة هي حمامتي كاملتي . الوحيدة لأمها هي . عقيلة والدتها هي . رأتها
البنات فطوّبنها . الملكات والسراري فمدحنها . ١٠ من هي المشرقة مثل
الصباح جميلة كالقمر طاهرة كالشمس مرهبة كجيش بألوية . ١١ نزلتُ إلى
جنة الجوز لأنظر إلى خضر الوادي ولأنظر هل أقعل الكرم هل نوّر الرمان .
١٢ فلم أشعر إلاّ وقد جعلتني نفسي بين مركبات قوم شريف .

القسم العاشر

سفر يونس

شرح كلماته وتحليلها

ومقارنتها بأشباهها في اللغات السامية

חלק עשירי

סֵפֶר יוֹנָה

בֵּאוּר מִלָּיו, נִתּוּחָן וְהַשְׁוָאָתָן עִם מִלִּים דּוֹמוֹת בִּשְׂפוֹת הַשֵּׁמִיּוֹת

יונה א

א וַיְהִי דְּבַר-יְהֹוָה אֶל-יוֹנָה בֶן-אֲמִתַּי לֵאמֹר : ב קוּם לֵךְ
אֶל-נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ כִּי-עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי :
ג וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהֹוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֳנִיָּה
בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי
יְהֹוָה : ד וַיהֹוָה הֵטִיל רוּחַ-גְּדוֹלָה אֶל-הַיָּם וַיְהִי סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם
וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר : ה וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל-
אֱלֹהָיו וַיָּטִלוּ אֶת-הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל-הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם
וְיוֹנָה יָרַד אֶל-יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם : ו וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב
הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל-אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֵּׁת
הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד : ז וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ לְכוּ וְנַפִּילָה
גוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְּמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל
עַל-יוֹנָה : ח וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה-נָּא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי-הָרָעָה
הַזֹּאת לָנוּ מַה-מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן תָּבוֹא מָה אַרְצֶךָ וְאֵי-מִזֶּה עַם
אָתָּה : ט וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת-יְהֹוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר-עָשָׂה אֶת-הַיַּבָּשָׁה : י וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה
גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה-זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי-יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי-מִלִּפְנֵי
יְהֹוָה הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם : יא וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה-נַּעֲשֶׂה
לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר : יב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם

שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל-הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר
הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם : יג וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל-הַיַּבָּשָׁה
וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם : יד וַיִּקְרְאוּ אֶל-יְהֹוָה
וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהֹוָה אַל-נָא נֹאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל-תִּתֵּן
עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי-אַתָּה יְהֹוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ : טו וַיִּשְׂאוּ
אֶת-יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל-הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ : טז וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים
יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת-יְהֹוָה וַיִּזְבְּחוּ-זֶבַח לַיהֹוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים :

ב

1 וַיְמַן יְהֹוָה דָּג גָּדוֹל לִבְלֹעַ אֶת-יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה
יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת : 2 וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל-יְהֹוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה :
3 וַיֹּאמֶר קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל-יְהֹוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ
קוֹלִי : 4 וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל-מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ
עָלַי עָבָרוּ : 5 וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט
אֶל-הֵיכַל קָדְשֶׁךָ : 6 אֲפָפוּנִי מַיִם עַד-נֶפֶשׁ תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סוּף חָבוּשׁ
לְרֹאשִׁי : 7 לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ בַעֲדִי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת
חַיַּי יְהֹוָה אֱלֹהָי : 8 בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי אֶת-יְהֹוָה זָכָרְתִּי וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ
תְּפִלָּתִי אֶל-הֵיכַל קָדְשֶׁךָ : 9 מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי-שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ : 10 וַאֲנִי
בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה-לָּךְ אֲשֶׁר נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יְשׁוּעָתָה לַיהֹוָה : 11 וַיֹּאמֶר
יְהֹוָה לַדָּג וַיָּקֵא אֶת-יוֹנָה אֶל-הַיַּבָּשָׁה :

ג

١ וַיְהִי דְבַר-יְהֹוָה אֶל-יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר : ٢ קוּם לֵךְ אֶל-
נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת-הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר
אֵלֶיךָ : ٣ וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל-נִינְוֵה כִּדְבַר יְהֹוָה וְנִינְוֵה הָיְתָה
עִיר-גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים : ٤ וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא
בָעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה
נֶהְפָּכֶת : ٥ וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים וַיִּקְרְאוּ-צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ
שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד-קְטַנָּם : ٦ וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל-מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם
מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל-הָאֵפֶר : ٧ וַיַּזְעֵק
וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה
הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל-יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל-יִרְעוּ וּמַיִם אַל-יִשְׁתּוּ :
٨ וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ אֶל-אֱלֹהִים בְּחָזְקָה
וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן-הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם : ٩ מִי-
יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד : ١٠ וַיַּרְא
הָאֱלֹהִים אֶת-מַעֲשֵׂיהֶם כִּי-שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים
עַל-הָרָעָה אֲשֶׁר-דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת-לָהֶם וְלֹא עָשָׂה :

ד

א וַיֵּרַע אֶל־יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר לוֹ׃ ב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה
וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה הֲלוֹא־זֶה דְבָרִי עַד־הֱיוֹתִי עַל־אַדְמָתִי עַל־כֵּן
קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה אֵל־חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ
אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה׃ ג וְעַתָּה יְהוָה קַח־נָא אֶת־
נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כִּי טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי׃ ד וַיֹּאמֶר יְהוָה הַהֵיטֵב חָרָה
לָךְ׃ ה וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם
סֻכָּה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה־יִּהְיֶה בָּעִיר׃
ו וַיְמַן יְהוָה־אֱלֹהִים קִיקָיוֹן וַיַּעַל מֵעַל לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל־
רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל־הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃
ז וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר לַמָּחֳרָת וַתַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן
וַיִּיבָשׁ׃ ח וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חֲרִישִׁית
וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר
טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי׃ ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה־לְךָ
עַל־הַקִּיקָיוֹן וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־לִי עַד־מָוֶת׃ י וַיֹּאמֶר יְהוָה
אַתָּה חַסְתָּ עַל־הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר לֹא־עָמַלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתּוֹ שֶׁבִּן־
לַיְלָה הָיָה וּבִן־לַיְלָה אָבָד׃ יא וַאֲנִי לֹא אָחוּס עַל־נִינְוֵה הָעִיר
הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֶשׁ־בָּהּ הַרְבֵּה מִשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא־
יָדַע בֵּין־יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה׃

شرح ما ورد في سفر يولس من كلمات

وتحليلها ومقارنتها بما يماثلها في اللغات السامية

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	א — ا
אָב	أبٌ ، وجمعه אָבוֹת — وإذا أُضيف إلى اسم ظاهر قيل : אֲבִי יוֹסֵף (أبو يوسف) ، وإن أُضيف إلى الضمير قيل : אָבִי , אָבִיךָ , אָבִינוּ , אֲבִיכֶם الخ .. — في العربية أبٌ — وفي الآرامية أو الكلدانية אַב , אַבָּא . وتطلق هذه الكلمة في جميع اللغات السامية على من كان سبباً في إيجاد شيء أو إصلاحه .
אָבַד	بادَ ، ضاعَ ، هلكَ — مستقبله יֹאבַד — في العربية بادَ : هلكَ ، وبادت الشمس بُيوداً : غابت ، وأبدت البهيمة : توحّشت ، وأبد الشاعرُ : أتى بالعويص في شعره ومالا يُعرف معناه . وفي الآرامية אֲבַד .
אָדָם	إنسانٌ ، آدميٌ ، رجل . — لا جمعَ لهذا الاسم من لفظه ، بل يقال : בְּנֵי אָדָם (بنو آدم) ومفردها בֶּן אָדָם . — في العربية آدمُ : أبو البشر ، ويطلق على أفراد الجنس ، والجمع

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	أوادم ، والنسبة آدميّ . – وفي الآرامية אֱדָם .
אֲדָמָה	أرْض ، تُراب ، وجمعها אֲדָמוֹת . – في العربية الأدَمَةُ : باطن الأرض ، وأديمُ الأرض : ما ظهر منها . والإيدامة : الأرض الصُلبة بلا حجارة . – وفي الآرامية أو الكلدانية אַדְמְתָא .
אַדֶּרֶת	مِئزر ، رداء ، قوّة ، والجمع אַדָּרוֹת . – وفي العربية الأزْر : الإحاطة والقوّة ، والإزار والمِئزَر : الملحفة . – وفي الآرامية אַדַּרְתָּא فالدال في العبرية والآرامية زاي في العربية .
אוּלַי	عسى ، لعلّ – كلمة ترجٍ وتوقّع .
אֶחָד	واحدٌ ، أحدٌ . مؤنثه אַחַת ، وفي حالة الوقف אֶחָת . – في العربية الأحد : بمعنى الواحد ، ولا يوصف به إلا الله سبحانه لخلوص هذا الاسم له تعالى . – وفي الآرامية חַד للمذكر و חֲדָא للمؤنث . وفي الفينيقية אַחַד .
אַחֵר	آخر . والمؤنث אַחֶרֶת : أُخرى ، وجمع الذكور : אֲחֵרִים ، والإناث : אֲחֵרוֹת . – في العربية الآخَر : أحد الشيئين ، ومؤنثه أُخرى – وفي الآرامية אָחֳרָן .
אֵי	اسم استفهام بمعنى أيّ أو أين . – في العربية أيّ : للاستفهام عن العقلاء وغيرهم ، وأين : للاستفهام عن المكان . – وفي الآرامية אֵידֵין للمذكر ، و אֵידָא للمؤنث .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
אַיִן	اسم استفهام بمعنى أين . ولا يستعمل إلا مسبوقاً بالميم فيقال : מֵאַיִן : من أين . ــ وفي الآرامية אִימְכָא .
אִישׁ	رجلٌ ، إنسانٌ ، شخصٌ . والجمع אֲנָשִׁים . وقد يجمع على אִישִׁים إذا أُريد به التعظيم . والمؤنث אִשָּׁה وجمعها נָשִׁים وقد تجمع على אִשּׁוֹת على سبيل الذمّ . ــ في العربية إنسان ، أُناس ، ناس ، إنس – وفي الآرامية אֱנָשׁ , נָשׁ والجمع אֱנָשִׁין , נָשִׁין .
אַךְ	كلمة استدراك بمعنى « لكن » .
אַל	حرف نهي . ــ في العربية « لا » الناهية . ــ وفي الآرامية לָא .
אֶל	حرف جر بمعنى إلى ، نحوَ ، حتى . وورد استعمال אֱלֵי في الأساليب القديمة . وعندما يلحقها الضمير يقال : אֵלַי , אֵלֶיךָ אֵלֵינוּ , אֲלֵיכֶם . ــ في العربية إلى . ــ وفي الآرامية والفينيقية לְ .
אֱלֹהַּ	ربّ ، مولى ، الله . والجمع אֱלֹהִים على سبيل التعظيم . في العربية « الله » اسم الذات الواجب الوجود ، والإله المعبود مطلقاً . ــ وفي الآرامية אֱלָהּ . ــ وهذه الكلمة في جميع اللغات السامية مشتقة من אֵל بمعنى القوة والقدرة . – وفي العربية الإلّ : الربوبيّة ، والأصل الجيد ، واسم الله تعالى ، وكلّ اسم آخِرُه إل أو إيل فمضافٌ إلى الله تعالى . ويرى

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	النحاة العرب أن الميم التي تلحق لفظ الجلالة هي عوضٌ عن حرف النداء ، ويرون أنه لايجوز الجمع بين العوَض والمعوّض عنه ، وشذّ في نظرهم قول الشاعر :
	إني إذا ما حادثٌ ألمّا أقول : يا اللهم يا اللهما
	مع أن هذه الميم هي من أصل אֱלֹהִים الذي زيدت عليه علامة الجمع « ים » على سبيل التعظيم .
אמן (הֶאֱמִין)	آمنَ ، أيقَن ، صدّق ، وثِقَ . ـ المستقبل יַאֲמִין ، والأمر הַאֲמֵן ، واسم الفاعل מַאֲמִין ، والمصدر לְהַאֲמִין . وفي الآرامية הֵימֵן : آمَن ـ وفي الكلدانية הֵימַן .
אָמַר	قال ، أمَر ـ المستقبل יֹאמַר ، والأمر אֱמֹר ـ في العربية أمَرَ ـ وفي الفينيقية אָמַר ـ وفي الآرامية אֲמַר .
אָנָּא , אָנָּה	كلمة رجاء ودعاء . وقد يقتصر فيها على נָא ونون التوكيد بنوعيها في العربية تفيد التعنيف والتحضيض و נָא تفيد التوسّل والرجاء في العبرية .
אֲנִי	أنا ، وجمع المتكلمين אֲנַחְנוּ و נַחְנוּ و אָנוּ . أما נִי و נוּ فهما ضميران متصلان للدلالة على المفعول به . ـ في العربية أنا ونحن وفي الآرامية القديمة אֲנָא و אֲנַחְנוּ و נַחְנוּ .
אֳנִיָּה	سفينة ، مركب . والجمع אֳנִיּוֹת و אֳנִי : أُسطول . ـ وفي العربية الإناء : الوعاء والجمع آنية . ـ في الآرامية אִלְפָא والجمع אִלְפַיָּא .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
אָנֹכִי	أنا . — في الآشورية אֲנָכוּ . — و אָנֹכִיּי : محبّ نفسه ، وهي كلمة عبرية حديثة .
אַף	أنفٌ ، غضبٌ ، سُخطٌ . يثنى ويجمع على אַפַּיִם ، أصله אַנְף وهو غير مستعمل . ولذا أُدغمت النون في الفاء عند التثنية فشددّت الفاء . ويظهر هذا الإدغام كذلك عند إضافة هـذه الـكلمة إلى الضمير فيقال : אַפִּי و אַפְּךָ الخ . — في العربية أنفٌ وهو عضو حاسّة الشمّ . والأنف من كل شيء : أوّله أو أشدّه . ورجل حميّ الأنف : أنِفٌ يأنَف أن يُضام . ويقال للمنخرَيْن : الأنْفان ، ويقابلها אַפַּיִם في العبرية . ويقال للشَرِس السريع الغضب : קְצַר אַפַּיִם ، وللحليم : אֶרֶךְ אַפַּיִם . — وفي الآرامية אַנְפָּא , אַפָּא والجمع אַנְפִּין , אַפִּין , אַפּוֹת .
אָפַף	أحاطَ ، حفّ ، اكتنَف ، ويرادفها חָפַף بالمعنى ذاته . — وفي العربية حفّهُ بالشيء ، أحاط به ، ومنه الحديث الشريف: « الجنة محفوفة بالمكاره » . — وفي الآرامية אֲפַף و חֲפַף .
אֵפֶר	رمادٌ ، تُرابٌ . ويرادفها עָפָר بمعنى تُراب . — وفي العربية عفَره في التراب : مرّغه ودسّه فيه ، والعَفَر : ظاهر التراب — وفي الآرامية אַפְרָא و עַפְרָא .
אַרְבָּעִים	أربعون . — في الآرامية אַרְבְּעִין . — و רֶבַע و רְבִיעִית : رُبعٌ . — في الآرامية רְבִיעָאָה .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
אֶרֶץ	أرضٌ ، بَرٌّ ، بلادٌ ، بقعةٌ . الجمع אֲרָצוֹת في العربيةأرض . فالصاد في العبرية مبدلة ضاداً في العربية . ـ وفي الآرامية אֲרַע و אַרְעָא .
אֲשֶׁר	اسم موصول للمذكر والمؤنث ، وللمفرد والجمع ، وللعاقل وغيره . وقد تسبقه أحرف النسب مثل : בַּאֲשֶׁר : أينما ، حينما ، و כַּאֲשֶׁר : كما ، حينما .
אֶת	حرف يسبق الاسم المعرّف للدلالة على أنه مفعول به .
אַתָּה	أنتَ ، للمؤنثة אַתְּ ، وندرَ استعمال אַתִּי . لجمع الذكور : אַתֶּם ، وللاناث : אַתֶּן . ويلاحظ تشديد التاء عوضاً عن النون المحذوفة . ويرى جمهور النحاة العرب أنّ « أنْ » هي ضمير المخاطَب في قولك : أنتَ وأنتِ وأنتما وأنتم وأنتنّ ، وأن التاء فيهذه الكلمات هيحرف خطاب . ـ وفيالآرامية אַנְתְּ أنتَ ، אַתְּ أنتِ ، אַנְתּוּן و אַתּוּן أنتم ، אַנְתֵּין و אַתֵּין أنتنّ .

ב ـ ب

בְּ ... בַּ ...	بِ .. ، في ، عندَ ، بجانب ، بقُرب . ـ في العربية بِ .
בִּ .. בֶּ .. בָּ	وتفيد في كلتا اللغتين معاني الاستعانة أو السببية أو المقابلة أو التبعيض أو الإلصاق أوالظرفية . ـ وفيالفينيقية والآرامية בְּ .
בְּהֵמָה	بهيمة ، مواشٍ ، حيَوانٌ . ـ في العربية البهيمة : كل ذوات أربع قوائم من دوابّ البرّ والماء . ـ في الآرامية בְּהֶמְתָּא .

الشرح والتحليل والمقارنة	الكلمة
جاء ، باء ، رجع ، دخلَ . المستقبل יָבוֹא . والأمر בֹּא . ـ في العربية باءَ إليه : رجع ، والمباءةُ والبيئةُ : المنزل . ـ وفي الآرامية בָּא ومرادفه في العبرية والعربية والآرامية : אָתָה وأتى و אֲתָא .	בָּא (בּוֹא)
بَطنٌ ، جَوفٌ . معدة ، وهو اسم مؤنث سماعاً . ـ في العربية البطن : خلاف الظهر ، وجوف كل شيء . يقال : ألقت الدجاجة ذات بطنها : باضت . ـ وفي الآرامية בִּטְנָא .	בֶּטֶן
بَلعَ ، أتلفَ ، افترسَ . ـ في العربية بلع الشيءَ : أنزله من حُلقومه إلى جوفه . في الآرامية בְּלַע .	בָּלַע
ابن . والجمع בָּנִים . ـ في العربية ابن . ـ وفي الآرامية בַּר و בְּרָא و בַּרְנָשׁ . ـ وفي العربية : ما أدري أيّ البَرْنساءِ هو : أي أيّ الناس . ويقال إنها لفظة مستعارة من النبطية ،	בֵּן
بينَ و בֵּין أكثر استعمالاً . ـ في العربية بينَ . ـ وفي الآرامية בֵּין و בֵּי و בֵּינֵי و בֵּינָת .	בֵּן
بقرٌ ، ماشية ـ وبقر و בָּקָר : اسم جنس واحده بقرةٌ . في العربية ، وتقع على الذكر والأنثى . ـ في العبرية פָּרָה والذكر שׁוֹר : ثورٌ . ـ وفي الآرامية תּוֹר و תּוֹרָא .	בָּקָר
هربَ ، فرّ ، أبقَ . ـ في العربية بَرِح المكان ومنه : زال عنه وبرح الصيدُ : مرّ عن يمينك . ويرادف בָּרַח : עָרַק . ـ وفي العربية عرّق الطريق : قطعه ، وعرقَ في الأرض : ذهب	בָּרַח

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	فيها . — وفي الآرامية עֲרַק .
בְּרִיחַ	مِزلاج ، مِرتاج ، عِرْباض . الجمع בְּרִיחִים . — في الآرامية בְּרִיחָא .
	ג — ج
גָּדוֹל	كبير ، عظيم ، جليل — في العربية الجندَل : الصخر العظيم ، والجُنادِل : القويّ العظيم .
גָּדַל	كَبُرَ ، عظُمَ ، نما . — و גִּדֵּל : كبّرَ ، عظّمَ ، نمّى ، وسّعَ .
גּוֹרָל	نصيب ، قضاء ، قُرْعَة . — الجمع גּוֹרָלוֹת . وفي العربيـة الجرْوَل : الأرض ذات الحجارة .
גַּל	موْجة ، لجـّة . الجمع גַּלִּים . — في العربية اللـُجّة : معظم الماء واللـَجّة : الجلبة وكثرة الأصوات . — وفي الآرامية גַּל و גַּלָּן .
גֵּרַשׁ	طردَ ، أبعَد ، نفى . — و נִגְרַשׁ : طُرِدَ ، نُفِي . — وفي العربية كَرِش الجلدُ : مسّتهُ النـــارُ فتقبّضَ . — وفي الآراميـة גְּרַשׁ .
	ד — د
דָּבַר	نطقَ ، قالَ ، أنبأ . ويغلب استعماله مزيداً بالتضعيف דִּבֵּר بالمعاني ذاتها . — في العربية دبرَ الحديثَ عن فلان : حدّثَ عنه بعد موته . — وفي الآرامية דְּבַר .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
דָּבָר	كلمة ، حديث ، قول ، شيء ، أمر . — وفي الآرامية דְּבַר דִּבְרָא .
דָּג	سمكة ، سمك . ـ في الآرامية נוּנָא . ـ وفي العربية النّونة : السمكة ، والنون : الحوت . ولُقب يونس عليه السلام بذي النون .
דָּם	دَمٌ ـ في العربية دمٌ ـ وفي الآرامية דַּם ، דְּמָא .
דֶּרֶךְ	طريق ، سبيل ، أُسلوب ، وسيلة . ـ في العربية الدَّرَك : اللحاق ، والدِراكُ : المتلاحق والمتصل . يقال سير دِراكٌ : متواصلٌ . — و דֶּרֶךְ وطريق من الأسماء التي تُذكَّر وتؤنث في كلتا اللغتين .

ה — ه

הַ ، הָ ، הֶ	أداة التعريف في العبرية . ولها ضوابط خاصة وردت في بحث أداة التعريف [1] . وهي ، في معظم الأحيان ، تشكل بالفتحة مع تشديد الحرف الأول من الاسم الذي يليها ، ذلك لأن أصل أداة التعريف في العبرية הַל « هل » ، وهي لغة في «أل» التعريف عند بعض القبائل العربيــة . وسبب تشديد الحرف الذي يليها هو إدغام اللام المحذوفة في الحرف الأول من الاسم المعرّف . ـ وأداة التعريف في العربية والعبرية تكون إما عهدية ، وإما جنسية وإما اسماً موصولاً وهي الداخلة

(١) ص ١٠٦ .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	على المضارع الذي يفيد الاستمرار التجددي (انظر ص ١٤٦) وقد يستعمل حرف הַ حرف نداء أو تنبيه كما في العربية (انظر ص ١١١) .
הֲ ، הַ ، הֶ	حرف استفهام للتصور أو للتصديق . وله ضوابط خاصّة وردت في بحث أدوات الاستفهام (انظر ص ١٠٩) ـ في العربية همزة الاستفهام ويلاحظ إبدال الهمزة هاء في العبرية . وقد تُبدل في العربية هاء كقول الشاعر : وأتى صواحبُها فقُلنَ هذا الذي منح المودّة غيرنا وجفانا ?
ָה	تلحق آخر الاسم وتفيد معنى حرف الجر « إلى » مثل : הָלַכְתִּי הָעִירָה (ذهبت إلى المدينة) . ويقابل ذلك المنصوب على نزع الخافض في العربية (انظر ص ٢٤١) .
ָה	تلحق الفعل المضارع أو فعل الأمر فتفيد الرجاء مثل : תֵּלְכָה و לְכָה . وتقابلها نون التوكيد الخفيفة ـ التي تلحق المضارع أو الأمر في العربية ـ عند الوقف .
הָא	ها ، هوذا ، خُذْ . ـ في العربية ها : اسم فعل بمعنى خُذْ ، ها الكتابَ : خذهُ . ـ في الآرامية הָא ، הֵא .
הֶבֶל	نفَسٌ ، لغوٌ ، بطلان . ـ في العربية الهَبالة : فقد العقل والتمييز
הוּא	هُو . הִיא : هي . הֵם : هُم . הֵן : هنّ . ـ في الآرامية הוּא ، הִיא ، הִנּוּן ، הִנִּין .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
הָיָה	كان ، جرى ، حدَث ، صار . المستقبل : יִהְיֶה و יְהִי وفي حالة الوقف יֶהִי . والأمر הֱיֵה – ويرادفها הָוָה – وفي الفينيقية הָוָא – وفي الآرامية הֲוָא , הֲוָה – وفي العربية هَوى: سقطَ ، حدَث .
הֵיכָל	هيكل ، معبد ، قصر . والجمع הֵיכָלִים و הֵיכָלוֹת . – في العربية الهيكل : البناء المرتفع ، وموضع صدر الكنيسة يُقرّب فيه القربان . – في الآرامية הֵיכַל .
הָלַךְ	ذهبَ ، مشى ، فنيَ . – في العربية هلكَ المالُ : ذهبَ ، والهُلاّك: المنتجعون الذين ضلوا الطريق . – في الآرامية הֲלַךְ .
הָפַךְ	قلبَ ، رجع ، أهلك ، صيّر . المستقبل יַהְפֹּךְ أو יַהֲפֹךְ . – في العربية أفكهُ عن رأيه : صرَفه وقلبَ رأيه. والمؤتفكات: المدن التي أبادها الله تعالى وقلبها على أهلها . – وفي الآرامية הֲפַךְ .
הַר	جبلٌ ، طوْد ، ويرادفه צוּר . – في العربية الطّور : الجبل. – وفي الآرامية والكلدانية טוּר , טוּרָא .
הַרְבֵּה	كثير ، كثيراً . – في العربية ربا الشيءُ : زادَ . – وفي الكلدانية רְבָה .

٦ – و

וְ , וַ , וָ , וֶ , וּ	حرف عطف – تقابل واو العطف في العربية . وتفيد في كلتا اللغتين مطلق الجمع ، وتستعمل في العبرية استعمال واو الحـال

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	وواو رُبَّ . ولها ضوابط خاصة (انظر ص ١٢٥) . وقد تأتي الـ ו في العبرية قالبة ، فتقلب معنى الفعل الماضي إلى مستقبل ، أو معنى الفعل المستقبل إلى ماض (انظر ص ١٢٦) — وفي الآرامية ו .
	ז — ز
זֹאת	هذه . — في العربية ذات : اسم إشارة للمفردة المؤنثة .
זָבַח	ذبحَ ، جزرَ ، ضحّى ، والمستقبل יִזְבַּח . — في العربية ذبح — وفي الآرامية דְּבַח . ـ זֶבַח : ذبحٌ ، ذبيحٌ ، وليمة . والجمع זְבָחִים .
זֶה	ذا ، هذا .
זָכַר	ذكرَ ، تذكّرَ . المستقبل יִזְכֹּר ـ في العربية ذكرَ الشيءَ : حفظه في ذهنه ، وذكر لفلانٍ حديثاً : قاله له . — وفي الآراميـة דְּכַר .
זַעַף	هيَجان ، غضبٌ ، نوْءٌ . ـ من זָעַף : حنِق ، غضب .
זָעַק	زَعق ، صرَخ ، دَعا . ـ في العربية زعقَ : صاحَ ، وزعقَ بالدابة : ساقهابأن صاح بهاصياحاًشديداً . ـ وفي الآرامية זְעַק .
	ח — ح
חָבַשׁ	حبسَ ، سجنَ ، عصبَ . المستقبل יַחְבֹּשׁ ـ المطاوع منه في الماضي נֶחְבַּשׁ : حُبس . ـ في العربيـة حبس . — وفي الآرامية חֲבַשׁ .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
חוֹבֵל	بحريّ ، ملاّح و רַב חוֹבֵל : رُبان ، قبطان . ـ في العربية الحِبْل : العالم الفطن الداهية ، والحابِل : الصائد لنصبه الحِبالة ـ في الآرامية רַב מַלָּחִין .
הֵחֵל (חול)	بدأ . ـ في العربية حالَ الشيءُ : تحوّل من حال إلى حال .
חָס (חוס)	رحِمَ ، أشفقَ . المستقبل יָחוּס . ـ في العربية التحوّس : التوجّع للشيء . ـ وفي الآرامية חָס .
חָזְקָה	قوة ، شدة ، قسوة . ـ من חָזַק : اشتدّ ، قوِيَ . ـ في العربيــة حزَقَ الوتر : ربطه بشدّة .
חַיִּים	حياة ، عُمْر ، صحّة . ـ من חָיָה حَيِيَ ، عاشَ ، أقامَ . المستقبل יִחְיֶה . والمصدر الميمي מִחְיָה . ـ في العربية حَيِيَ ـ وفي الآرامية חַיָּא . و חַיּוּתָא : حياة .
חָמָס	ظُلم ، جَوْر ، قسْوة . من חָמַס : أساء ، ظلم ، آذى . ـ في العربية حَمِس الأمر : اشتدّ . ـ وفي الآرامية : חֲמַס .
חַנּוּן	حنّان ، رؤوف . مشتقّ من חַן (חנן) : حَنّ . و חֵן : حَنان ، جمال ، نِعمة . ـ وفي العربية حنّ عليه : عطفَ وشفِقَ فهو حَنون . والحنان : الرحمة . ـ وفي الآرامية חֲנַן .
חֶסֶד	فضلٌ ، رحمة ، نعمة . ـ وفي العربية الحسد : تمني زوال نعمة الغير . ـ وفي الآرامية חִסְדָּא .
חָפֵץ	رغب ، شاء ، اشتهى . المستقبل יַחְפֹּץ . ـ في العربية حفِظ

الشرح والتحليل والمقارنة	الكلمة
الشيءَ : منعه من الضياع ، والحفيظة : الحميّة في الشيء الذي ينبغي أن يُحفظ . ـ في الآرامية חֲפַץ .	
احترقَ ، احتدّ ، سخط . ـ في العربية حرَنَ البغل : وقف ولم ينقد . ـ في الآرامية חֲרַן .	חָרָה
غيظ ، غضبٌ ، سخطٌ . ـ في العربية الحُرون والحِران : عدم الانقياد . ـ وفي الآرامية חֲרוֹנָא .	חָרוֹן
هادىء ، ساكن . و חֲרִישִׁית : بهدوء ، خفيةً ، سراً و הֶחֱרִישׁ : صمتَ ، سكتَ ، تأمّل .	חֲרִישִׁי
فكرَ ، حسبَ ، حَسَبَ . و חִשֵּׁב مزيد بتضعيف عينه بالمعنى نفسه . و חָשַׁב و חִשֵּׁב قد يفيدان المقاربة مثل : הָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר : أوشكت السفينة أن تنكسر . ـ في العربية حسَبَ الشيء : عدّه وحسبه : ظنّه . ـ في الآرامية חֲשַׁב .	חָשַׁב
حفَرَ ، جذّف ـ المستقبل יַחְתֹּר . ـ في العربية حتَرَ الشيء : شدّه وأحكمه . ـ وفي الآرامية חֲתַר .	חָתַר
ط ـ ט	
طابَ ، جادَ ، صلحَ . المستقبل יִיטַב . ـ في العربية طابَ الشيء : لذّ وحلا وحسُنَ . في الآرامية טְאַב .	טב
طيّب ، حسنٌ ، جيّد . ـ הֵיטֵב : جيداً ، حسناً . ـ في العربية طيبٌ . ـ وفي الآرامية טָב , טָבָא .	טוֹב

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
טָעַם	طَعِمَ ، ذاقَ . ـ في العربية طَعِمَ الشيء : ذاقه . وطعِمَ الطعامَ : أكله . ـ وفي الآرامية : טְעַם .
טַעַם	طعمٌ ، ذوقٌ ، إدراكٌ ، سبب . — מִטַּעַם : بسبب . ـ في العربية الطُعْم : الطعام والقدرة ، والطِعمة : جهة الارتزاق والمكسب وفي الآرامية טַעְמָא .

ي — י

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
יָבֵשׁ	يبسَ ، جفَّ . والمستقبل ייבַשׁ . ـ في العربية يبس الشيء : كان رطباً فجفَّ . ـ وفي الآرامية יְבִשׁ .
יַבָּשָׁה	يابسة ، برٌّ ، قارّة . — في العربية يَبسٌ . ـ وفي الآرامية יַבֶּשְׁתָּא .
יָד	يدٌ ، كفٌ ، قُدرة . ـ في العربيةاليد : الكفُ أومن أطراف الأصابع إلى الكتف واليد : النعمة والإحسان ، والقدرة والسلطان يقال : مالك عليه يدٌ : أي ولاية ، ومالي بفلان يدان : أي طاقة . ـ وفي الآرامية יַד ، יְדָא ، אִידָא .
יָדַע	عرفَ ، علمَ ، درَى . — المستقبل יֵדַע . والأمر דַּע . والمصدر الميمي מַדָּע . وفي الآرامية יְדַע ومصدره الميمي מַדְעָא . — وفي الكلدانية מַנְדַּע .
יְהֹוָה	يهوه ، لفظ الجلالة بالعبرية . رُوعي في وضع هذه اللفظة الدلالة على كينونة الذات الإلهية في الأزل والأبد والحال . הָוָה : كان . المستقبل יֶהֱוֶה ، والحال הֹוֶה . — في العربية

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	هَوى : سقطَ ، حدثَ . ـ وفي الآرامية הֲוָה .
יוֹם	يوم ، نهار ، الوقت مطلقاً . الجمع יָמִים . ـ في العربية اليوم : الوقت من طلوع الفجر إلى غروب الشمس ، والوقت مطلقاً تقول : ذخرتك لهذا اليوم : لهذا الوقت . ـ יוֹמָם : نهاراً . في الآرامية יוֹם , יוֹמָא , יְמָמָא .
יָכֹל	استطاع ، قهرَ . المستقبل יוּכַל . ـ في العربيـة وكلَ إليه الأمر : سلمهُ وفوّضه إليه ، وتوكل بالأمر : ضَمَن القيام به ، والوكل والوُكلة والتُكلة : العاجز الذي يَكِل أمره إلى غيره . ـ יְכֹלֶת : مقدرة – في العربية الوَكال : العجز .
יָם	بحْر ، نهر ، جهة الغرب. الجمع יַמִּים . ـ في العربية اليَمّ : البحر . وقد يطلق على النهر ، قال تعالى : (فإذا خفتِ عليهِ فألقيهِ في اليَمّ) . ـ وفي الآرامية יַם , יַמָּא .
יָמִין	يَمين ، الجنوب . ـ في العربية اليمين : ضد اليسار للجهة والجارحة . ـ תֵּימָן : جنوب . ـ وفي العربية التَيْمَن : الجنوب . ـ وفي الآرامية יְמִין , יְמִינָא .
יָסַף (הוֹסִיף)	أضافَ ، زادَ ، نما . ـ وفي العربية أضاف الشيءَ إلى الشيء : أماله وضمّه . – وفي الآرامية אוֹסֵף .
יָצָא	خرجَ ، ظهرَ ، ذهبَ . المستقبل . יֵצֵא والأمر צֵא . ـ في العربية وَضُؤَ الشيء : صار نظيفاً حسناً . ـ وفي الآرامية יְעָא .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
יָרֵא	خشيَ ، خافَ ، اتقى . المستقبل יִירָא . ـ في العربية تورّى عنه : استتر . ـ יָרֵא : خائف ، خاشٍ و יִרְאָה : خوف ، خشية ، تُقىً .
יָרַד	نزلَ ، هبطَ ، انحدرَ ، سالَ . المستقبل יֵרֵד والأمر רֵד . في العربية وردَ الماء : نزلَ إليه ودالاه . ـ في الآرامية יְרַד
יַרְכָה	طرفٌ ، جانبٌ ، جوفٌ . المثنى יַרְכָתַיִם . ـ في العربية الورِك : ما فوق الفخذ ، والورْك : جانب القوس . ـ في الآرامية יַרְכָא .
יֵשׁ	يوجد . ـ في العربية أيسَ : فعل الكون المات وليس : فعل ماض أصله ليس فسُكنت تخفيفاً ، أو أصله لا أيْس ، طُرحت الهمزة وألزقت اللام بالياء يقال : ائتني من حيث أيْسَ وليسَ : أي من حيث هو موجود أو غير موجود . ـ في الآرامية אִית : وُجد وإذا دخلت عليها לָא قيل לֵית : ليس . والأصل לָא אִית . ـ في العربية لاتَ : من الحروف المشبهة بليسَ .
יָשַׁב	جلسَ ، عاشَ ، أقامَ . المستقبل יֵשֵׁב والأمر שֵׁב ـ في العربية الحميرية وثب بمعني جلسَ ، والشائع استعمالها بمعنى قفزَ . ـ وفي الآرامية יְתֵב .
יְשׁוּעָתָה	معونة ، خلاص ، نجاة . ـ הוֹשִׁיעַ (ישע) : خلصَ ، أعان في العربية غاثه : أعانه ونصره والغوْث : المعونة . ـ في الآرامية : יְשׁוּעָתָא .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	כ ـ ك
כָּ,כְּ,כַּ,כ,כִּ	حرف تشبيه بمعنى الكاف أو مثل . وقد تفيد الظرفية الزمانية مثل : וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ (وكانَ إذ أشرقت الشمس) . ـ في العربية كاف التشبيه . ـ وفي الآرامية כ .
כִּי	لأنّ ، كي ، حتى ، حينما .
כֹּל , כָּל	كلّ ،جميع ،كلية . ـ في العربية كلّ : لاستغراق أفراد المتعدد أو لعموم أجزاء الواحد . ـ في الآرامية כֹּל , כֹּלָּא , כֻּלָּא .
כְּלִי , כֶּלִי	وعاء ، إناء ، أداء ، آلة . ـ في العربيـــة الكَيْلَة : وعاء يُكال به .
כֵּן	هكذا ، حرف جواب بمعنى نَعم .
עַל כֵּן	لذلك .
כִּסֵּא	كرسيّ ، عَرْش . الجمع כִּסְאוֹת . ـ في العربية الكرْسيُّ : ما يقعَد عليه ، وربما قالوا كِرْسي بالكسر . ـ في الكلدانية כָּרְסָא . ـ وفي الآرامية כָּרְסֵי , כּוּרְסֵי .
כִּסָּה	غطى ، سترَ ، أخفى ، و הִתְכַּסָּה : تغطى ، استتر . ـ في العربية كساهُ الثوبَ ألبسه إياه . ـ وفي الآرامية כְּסָא , כַּסִּי .
כַּף	كفّ ، يدٌ ، راحةُ اليد ، كِفة الميزان (اسم مؤنث) . ـ في العربية الكفّ : اليد أو الراحة مع الأصابع (مؤنثة) . ـ في الآرامية כַּף , כַּפָּא .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	ל ـ ل
לְ , לָ , לֵ (לַ , לִ , לֶ)	ل ، إلى ، نحوَ ، لأجل ، داخل ، بحسب . ـ في العربية لِ . ـ وفي الآرامية ל .
לֹא	لا ، كلا ، ليس ـ في العربية لا ـ وفي الآرامية לָא .
לֵב , לֵבָב	قلبٌ ، جَوْفٌ ، لبٌ ، إدراك . الجمع לִבּוֹת و לְבָבוֹת . في العربية اللبّ : خالصُ كل شيء، والعقلُ الخالص من الشوائب، والقلب . واللب من الجوز واللوز ونحو ذلك : ما في جوفها ـ في العبرية الفينيقية לֵב و לֵבָה ـ وفي الآرامية לֵב و לִבָּא .
לָבַשׁ	لبسَ ـ المستقبل יִלְבַּשׁ ـ في العربية لبسَ الثوب : استتر به ـ وفي الآرامية לְבֵשׁ .
לְבוּשׁ	لباسٌ ، ثوبٌ . ـ في العربية اللبوس : ما يلبس ، وقوله تعالى (وعلمناه صنعة لَبوسٍ لكم) أي الدرع . وفي الآرامية לְבוּשׁ לְבוּשָׁא .
לַיְלָה	ليلٌ ، ليلة ، مساء . الجمع לֵילוֹת . ـ في العربية الليل : من مغرب الشمس إلى طلوع الفجر . وفي الآرامية לֵיל , לֵיל , לֵילְיָא .
לָקַח	أخذَ ، تناول ، تسلمَ ، ابتاعَ . المستقبل יִקַּח والأمر קַח . ـ في العربية لَقِحَت الناقة ونحوها : قبلت اللقاح أو حملت . ـ وفي الآرامية לְקַח .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	מ ـ م
מִ , מֵ	مِنْ ، منذ ، ـ في العربية مِنْ ، وقد يقتصر على الميم وحدها بحذف النون كقول الشاعر : وما أنسَ مِلأشياءِ لا أنسَ قولها وقد قرّبتْ نِضوي : أمصرَ تريدُ وفي الآرامية מִן .
מְאוּמָה	شيء ما ، أي شيء ـ وفي الآرامية מְדַעַם .
מָה , מַה , מֶה	ما ، ما ذا ، شيء ما ، لماذا ، كيف . ـ في العربية « ما » . ـ وفي الآرامية מָא , מָן , מָנָא .
מָוֶת	مَوْت ، وفاة . الجمع מִיתוֹת . ـ اشتُقّ من מֵת : ماتَ ، تُوفيَ . المستقبل יָמוּת . وفي الآرامية מִית : ماتَ . יְמוּת : سيموت .
מָחָר	غداً . الغد . و מָחֳרָת بالمعنى ذاته . ـ في العربية المَحارة: الرجوع ، والمكان أو الزمان الذي يُحار فيه أو إليه .
מַיִם	ماءٌ ، ينبوعٌ . ـ من الأسماء القليلة التي تأتي على صيغة التثنية ويراد بها الجمع ، وجمع جمعه מֵימֵים و מֵימוֹת . ـ في العربية ماء ، وجمعه مياهٌ وأمواه . ـ وفي الآرامية מַיִין , מַיָּא .
מְלָאכָה	شُغلٌ ، عملٌ . الجمع מְלָאכוֹת . ـ في العربية الألوكة والمألُكة وتفتح اللام : الرسالة . ـ وفي الآرامية מְלָאכְתָא . و מַלְאָךְ : مَلكٌ أو ملاك . ـ في العربية الملك أصله مألك

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	أو مَلأك ، والألوك : الرسول . من ألكَ الرسالة : بلغَها وألِكني إلى فلان : أبلغهُ عني (أصله أ'لأكَ) .
מֶלַח	مِلح – في العربية ملحٌ – وفي الآرامية מְלַח , מִלְחָא .
מַלָּח	مَلاّح ، بحري . – في العربية الملاّح : بائع الملح أو صاحبه أو السفّان الذي يُجري السفينة . – وفي الآرامية מַלָּח , מַלָּחָא .
מָלַךְ	ملكَ ، حكم ، رعى . المستقبل יִמְלֹךְ . – في العربية مَلكَ على القوم : استولى عليهم . – وفي الآرامية מְלַךְ .
מֶלֶךְ	ملكٌ ، حاكم ، متسلط . الجمع מְלָכִים – في العربية ملكٌ – وفي الآرامية מְלֵךְ , מַלְכָּא .
מַלְכוּת	مملكة ، ملكوت – في العربية الملكوت : الملك العظيم ، والعزّ والسلطان . – وفي الآرامية מַלְכוּ , מַלְכוּת , מַלְכוּתָא .
מִי	أنظر מְ , מֶ .
מָנָה	حَسَبَ ، عدّ ، أحصى . المستقبل יִמְנֶה . والمزيد منه بتضعيف عينه מִנָּה : عيّن ، أعدّ . – في العربية منا الرجلَ : ابتلاه واختبره . والمَنا : كيلٌ أو ميزان يساوي رطلين . – في الآرامية מְנָה .
מֵעַיִם	أمعاء ، أحشاء . وورد أيضاً מֵעִים מֵעוֹת . في العربية المعْيُ والمِعى والمعاء : مُصران البطن . – وفي الآرامية מְעָא والجمع מְעִין מְעַיָּא .
מָצָא	وجدَ ، لقيَ ، حصلَ ، اكتسبَ . المستقبل יִמְצָא . – في

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	العربيــة مضى الشيء يمضي مُضياً : ذهبَ وخــلا ، ومضى على الأمر : داوَمــه ، وأمضى الأمرَ : أنفذه ، والمضّاء : الشديد العزم . ــ في الآرامية מְטָא : حدثَ ، نفذَ .
מְצוּלָה	عمقٌ ، غورٌ . ــ في العربية الظُـلة : المظلة الضيقة ، ومايستظل به من الحرّ أو البرد . والظَليلة : مستنقع الماء في أسفل الوادي ــ في الآرامية מְצוּלְתָא .
מִשְׁבָּר	تيّار ، لجـّة ، شدّة . الجمع מִשְׁבָּרִים . ــ في العربية التيّار والثـُبور : الهلاك . ــ وفي الآرامية מִתְבְּרָא .

ב — ن

נָא	حرف رجاء يلحق الفعل المستقبل أو الأمر مثل : תֵּשֶׁב־נָא و שֵׁב־נָא . وقد يسبق هذا الحرف الفعل مثل : אַל נָא תֵלֵךְ . ــ تقابله في العربية نون التوكيد التي تلحق المضارع أو الأمر ، إلا أنها في العربية تفيد التحضيض والزجر ، وهي في العبرية تفيد الرجاء والتوسل .
נָבַט	نبتَ ، أزهرَ . ــ في العربية نبتَ . ــ وفي الآرامية נְבַט . הִבִּיט : نظرَ تطلع .
נָבִיא	نبيّ والجمع נְבִיאִים . ــ في العربية النبيء والنبيّ : المخبر عن الغيب أو المستقبل بوحي من الله . وجمعه أنبياء ونبيون . وفي الآرامية נְבִיא .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
נגד (הִגִּיד)	قال ، حكى ، أخبرَ . ـ في العربية أنجده : أعانه ، وأنجدَ الدعوة : أجابها .
נָגַע	لمسَ ، ضربَ ، أصاب ، بلغَ . المستقبل יִגַּע والأمر גַּע . ـ في العربية نجعَ فيه الدواء أو الطعام أو الكلام : دخلَ فأثر فيه . ونجعَ البلدَ : أتاه . ونجع القومُ الكلأ : ذهبوا لطلبه في مواضعه . ـ وفي الآرامية נְגַע .
נָדַר	نذرَ . المستقبل : יִדֹּר . ـ في العربية نذرَ لله كذا نذْراً : أوجب على نفسه ما ليس بواجب . ـ وفي الآرامية נְדַר .
נֶדֶר	نذْر . تقدمة ، قربان . ـ في العربية نذْرٌ . ـ في الآرامية נְדַר ، נִדְרָא .
נָהָר	نهرٌ ، مجرى ، جدول . الجمع נְהָרִים و נְהָרוֹת . ـ في العربية النهر : الماء الجاري المتسع . والنهرَ السعة ولغة في النهْر . ـ في الآرامية נַהֲרָא .
נָחַם	ندمَ ، تابَ . ـ في العربية انتحمتُ على كذا : اعتزمت عليه . فالمعنى بين اللغتين متضادٌ : فهو في العبرية دالٌ على الإحجام وفي العربية على الإقدام . وفي الآرامية נְחַם .
נָטַל	أخذَ ،نالَ ،قذفَ المستقبل יִטֹּל ، والأمر טוֹל وأكثر استعماله مزيداً : הִטִּיל . في العربية نتل الشيء : جذبه إلى الأمام ، ونتل الجراب : استخرج ما فيه . ـ وفي الآرامية נְטַל .
(נכה) הִכָּה	ضرب ، خبط . ـ في العربية نكأ القَرحة : قشرها قبل أن تبرأ ، ونكأ العدوّ وفي العدوّ : قتل فيهم وجرح وأثخن . ـ وفي الآرامية נְכָה .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
נָפַל	سقطَ ، هبطَ ، حدث . المستقبل : יִפֹּל والأمر פֹּל . ـ في العربيــة نفلَ الرجلَ : أعطاه نافلةً من المعروف ، ويقال : انفُل عن نفسك إن كنت صادقاً : إنفِ ما قيل فيك . ـ وفي الـكلدانية נְפַל .
נֶפֶשׁ	نفْسٌ روح ، رغبة ، إنسان . الجمع נְפָשׁוֹת وقد تجمع على נְפָשִׁים . ـ في العربيــة النفسُ : الروح ، والدم . ويقال : هو عظيم النفْس : الجسد . ـ وفي الآرامية נְפַשׁ ، נַפְשָׁא . وفي جميع هذه اللغات تستعمل هذه اللفظة للتوكيد المعنوي .
(נצל) הִצִּיל	نزعَ ، خلَص ، أنقذَ ، حرر . ـ في العربية نصلَ من كذا خرجَ . يقــال : نصل السهمُ من نصْله ونصلَ الطريق من موضع كذا ونصلت الخيل من الغبار . ونصلَ من بين الجبال: ظهرَ . وأنصلَ الشيء من الشيء : أخرجــه . و הִתְנַצֵּל : تبرأ ، اعتذرَ . ـ في العربية تنصل إلى فلان من الجناية : خرجَ وتبرّأ عنده منها .
נָקִי ، נָקִיא	نقيٌّ ، صافٍ ، طاهر ، نظيف ، بريء . الجمع נְקִיִּם . ـ في العربية النقيّ : النظيف ، وجمعه نقاء وأنقياء ونُقواء . ـ وفي الآرامية נַקִיא ، נַקִי ، والمؤنث נַקִיאָה .
נָשָׂא	رفعَ ، تناول ، حمل . المستقبل יִשָּׂא والأمر שָׂא . ـ في العربية نسأ الدابة : زجرها وساقها ، ونسأ الشيء : أخّره . والنُسأة والنسيئة : التأخير والتأجيل . ـ وفي الآرامية נְשָׂא .
נָתַן	أعطى ، منح ، وضع ، سلم . المستقبل יִתֵּן والأمر תֵּן . ـ

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	في العربية أنطى : أعطى . ـ وفي الآرامية נְתַל : أعطى ، إلا أنه لا يستعمل إلا في صيغتي الاستقبال والمصدر . أما الماضي فيستعمل فيه الفعل יְהַב : وهبَ وهو في العبرية יָהַב بالمعنى ذاته .
	ס ـ س
סָבַב	دار ، أحاطَ ، سبّب . المستقبل יָסֹב و יִסֹּב . ـ في العربية سبّ الحبل : قطعه ، وسبّب الأسباب : وجدها ، وأسباب السماء : مراقيها أو نواحيها . ـ في الآرامية סְבַב .
סוֹף	آخر ، نهاية ، نتيجة . ـ في العربية سوف : حرف استقبال أطول زماناً من السين . والسَواف والسُواف : مرض المواشي وهلاكها يقال : وقع في المال سَواف : أي موت والسيفة : البعد . ـ في الآرامية סוֹף .
סֻכָּה	مظلة ، خيمة ، كوخ . الجمع סֻכּוֹת . في العربية السَكّ والسُكّ : البئر الضيقة ، وجُحْر العقرب . ـ وفي الآرامية מְטַלְּתָא : مظلة ، كوخ . ـ وفي العربية المظلة : البيت الكبير من الشعر .
סָעַר	عصف ، غضب . ـ في العربية سَعَر النار : أشعلها ، وسُعر البعيرُ : جُنَّ ، واستعر الشرّ : انتشر . ـ وفي الآرامية סְעַר .
סַעַר , סְעָרָה	عاصفة ، نوء . ـ في العربية السُعْر : الحرّ والجوع الشديد ، والسُعُر : الجنون ، والسَعْرة : أول الأمر وحدّته . ـ وفي الآرامية סַעֲרָא .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
סְפִינָה	سفينة ، مركبٌ . ـ في العربية السفينة . ـ وفي الآرامية אִלְפָא وتجمع على אִלְפַיָּא .
	ע ـ ع
עָבַר	مرَّ ، عبرَ ، ذهبَ ، زالَ ، فاضَ . ـ في العربية عبرَ السبيل مرَّ كأنه شقها وقطعها، ومات ومضى ، وعبرَ النهرَ أو الوادي: قطعه وجازه . ـ وفي الآرامية עֲבַר .
עִבְרִי	عبريّ . المؤنث עִבְרִיָּה وجمع المذكر עִבְרִיִּים وجمع المؤنث עִבְרִיּוֹת .
עַד , עֲדֵי	حتى ، نحوَ ، إلى ، ريثما . ـ وفي الآرامية עַדְמָא ووردت « عَتّى » في العربية بمعنى حتى .
עוֹד	أيضاً ، بعدُ ، أكثرَ ، أثناء . ـ في العربية عاد الشيءَ عَوْداً: بدأه وباشره ثانياً . ويقال : رجعَ عَوْداً على بدء : لم يتمّ ذهابهُ حتى وصلهُ برجوعه . والعيد : الموسم ، قيل إنه سُمّيَ كذلك لأنه يعود كلَّ سنة بفرح مجدَّد وأصله عَوْد ، جاءت الواو ساكنة بعد كسر فقلبت ياء .
עוֹלָם	عالم ، كوْن ، دنيا الجمع עוֹלָמִים و עוֹלָמוֹת . לְעוֹלָם : على الدوام ، إلى الأبد . ـ وفي العربية العالم : الخلق كله وجمعه عوالِم ، وعالمون وعلاَلم . ـ وفي الآرامية עָלְמָא وتجمع على עָלְמִין . ـ وفي الكلدانية עָלַם .
עָזַב	تركَ ، هجرَ ، المستقبل יַעֲזֹב والأمر עֲזֹב . ـ في العربية عزَبَ الرجلُ : لم يكن له أهلٌ وعزَبَ الشيءُ عُزوباً : بعُد

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	وغاب وخفيَ ، وعزّبت الأرضُ : لم يكن بها أحد . ـ وفي الآرامية עֲזַב .
עָטַף	غطّى ، سترَ ، ضعُف . و הִתְעַטֵּף : ضَعُف ، عجزَ ، أعيا ـ وفي العربية عطف وتعطف الشيءُ : انحنى ومال . ـ وفي الآرامية עֲטַף .
עַיִן	عينٌ ، نبعٌ . الكلمة مؤنثة . المثنى والجمع للعين الباصرة עֵינַיִם وللعين الجارية עֲיָנוֹת و עֵינוֹת . وتطلق עַיִן مجازاً على المراقب وعلى الحسد . ـ في العربية العين الباصرة والجارية . ويقال : فلانٌ عينٌ على فلان أي ناظرٌ عليه . ـ وفي الآرامية עֵינָא .
עִיר	مدينة ، بلدة . كلمة مؤنثة ، والجمع עָרִים . ـ وفي العربية العير : القافلة ، مؤنثة ، أو الإبل تحمل الميرة .
עַל , עֲלֵי	على ، عن . ـ في العربية على : حرف جرّ . وقد تأتي עַל في العبرية اسماً بمعنى فوق بعد حرف מ مثل מֵעַל : من فوق . ـ وفي الآرامية עַל و מֵעַל . وفي العربية من عَلُ ومن علٍ مبنياً على الضم إذا أُريد به المعرفة ومعرباً إذا أُريد به النكرة .
עָלָה	صعد ، ارتفعَ ، ارتقى ، جاءَ ، هجمَ . المستقبل יַעֲלֶה والأمر עֲלֵה . ـ في العربية علا الشيءُ والنهار : ارتفعَ ، وعلا المكانَ : صعده ، واعتلى الشيءَ : قوي عليه وعلاهُ . وتعالَ : فعل أمر بمعنى « هلمّ » . وغلّ في الشي : دخلَ . ـ وفي الآرامية עֲלַל .
עָלַף	سقمَ ، ذبُلَ . و הִתְעַלֵּף أُغميَ عليه ، غُشيَ عليه . ـ في العربية غلف الشيء : غشّاه وغطاه .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
עם	معَ ، بينَ ، عند . ـ في العربية معَ ، وعَمَّ المطرُ الأرض : شملها . ـ في الآرامية עִם .
עָם	شعبٌ . قومٌ ، أمة . الجمع עַמִּים و עֲמָמִים . ـ في العربية العمّ : الجماعة الكثيرة : والعمم: الكثرة والاجتماع ، والعامة: ضد الخاصة . ـ وفي الآرامية עַם و עַמָּא .
עָמַד	وقفَ ، نهضَ ، بقيَ ، ظلّ . في العربيـة عمدَ السقفَ : أقامه بعماد ودعمه . ـ وفي الآرامية עֲמַד .
עָמַל	اشتغلَ ، كدّ . ـ في العربيـة عَمِلَ : صنعَ ومهن ، وعملَ على الصدقة : سعى في جمعها . ـ وفي الآرامية עֲמַל .
עָנָה	أجابَ ، أرضى ، غنّى . ـ في العربيـــة عنى بما قاله كذا : أراده وقصدهُ . ـ وفي الآرامية עֲנָה .
עָשָׂה	عملَ ، فعلَ ، صنعَ ، أعـدّ ، مكـثَ . ـ المستقبل יַעֲשֶׂה والأمر עֲשֵׂה . ـ في العربيـة عَسى : فعل جامد من أفعال الرجاء . وسعى . عملَ ومشى وعدا . ـ وفي الآرامية עֲשָׂה .
עָשַׁת	سَمَنَ ، غلظ و הִתְעַשֵּׁת : افتكرَ . ـ وفي العربية عسا النباتُ : غلظ وصلب .
עֵת	وقتٌ ، حين . الجمع עִתִּים و עִתּוֹת . و עַתָּה : الآن : بعد قليل ، من الآن فصاعداً . وهذه الـكلمة الأخـــيرة من الألفاظ القليلة التي يستشهد بها على وجود الإعراب الذي اختفى وتبقت منه آثار ضئيلة في العبرية ، لا سيا في حالة النصب .
	פ ـ ف
(פלל) הִתְפַּלֵּל	صلّى ، تضرّع ، دعا . תְּפִלָּה : صلاة ، تضرع . בֵּית תְּפִלָּה:

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	معبدٌ . ـ وفي العربية صلّى . ـ وفي الآرامية צַלִּי , צַלֵּי ومنه צְלוֹת و צְלוֹתָא : صلاة .
פָּנִים	وجهٌ ، سطحٌ ، ناحية . לְפָנִים : قديماً . בִּפְנֵי : أمامَ و לִפְנֵי قبلَ و מִפְּנֵי لأن . עַל כָּל פָּנִים : على كل حال . و פָּנָה : اتجهَ ، التفتَ . ـ في الآرامية פְּנָה , פְּנֵי . ـ في العربية الفِناء : الساحة أمام البيت ، وجمعه أفنيةٌ .

צ ـ ص

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
צֹאן	غنمٌ ، معزٌ ، مواشٍ . وهذا الاسم موضوع للجنس يقع على الذكور والإناث وعليهما جميعاً . ـ في العربية الضأن : اسم جنس لخلاف الماعز من الغنم . ـ وفي الآرامية עָאן . ـ وفي العربية العانة : القطيع من حمر الوحش .
צָם (צוּם)	صامَ ، المستقبل יָצוּם . ـ في العربية صام : أمسكَ عن الطعام والشراب والكلام والسير وغير ذلك . ـ وفي الآرامية צָם .
צֵל	ظل ، خيال ، سِتر . الجمع צְלָלִים . ـ في العربية الظلّ : الفيء . الجمع ظِلالٌ وأظلالٌ وظُلول . والظَلال والظِلال : ما أظلك كالسحاب ونحوه . والظَليل : ذو الظل أو الدائم الظلّ . ـ وفي الآرامية טְלָלָא .
צָרָה	شِدّة ، ضيقٌ ، غمٌ ، ضَرّةُ المرأة . ـ في العربية الضَرّ والضُرّ والضرَرَ : ضد النفع ، والشدّة والضيق ، وضَرّة المرأة امرأة زوجها ، وهما ضَرّتان والجمع ضرائر . ـ وفي الآرامية צָרְתָא .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	ק - ق
קָדִים	مقدّم الشيء ، الشرق ، الصّبا (الريح الآتيـــة من الشرق) – في العربية القادمة واحدة القوادِم : الريشات التي في مقدّم الجناح . والقُدّام : من يقدم النـاس بالشرف . والقَيْدام : مقدّم الشيء وصدره . קָדִימָה : إلى الأمام . – في العربية هو يمشي القُدُميّة والتقْدُمية : إذا مضى في الحرب وكان مقداماً على العدوّ أو إذا تقدّم في المكارم والمعالي . – وفي الآرامية קְדָם .
קָדַם	سبقَ ، تقدّم . والمزيد منه קִדֵּם : تقدمَ ، سبقَ ، لاقى . في العربية قَدَم وقدّم القومَ : سبقهم ، وقدّمهُ : ضدّ أخره . – وفي الآرامية קְדַם و קַדֵּם .
קֶדֶם	الشرق ، قِدمٌ . מִקֶּדֶם : تجاهَ ، قبلًا . – في العربية القُدْمُ والقُدُم : المضيّ أمامُ ، يقال مضى قُدُماً : لم يعرّج ولم ينثنِ . – وفي الآراميـة קְדָם .
קָדַשׁ	قُدّس ، تقدّس . تطهرَ . المزيد منه بالتضعيف קִדֵּשׁ : قدّس ، مجّد . في العربية قدُس الشيء : طَهُر وتباركَ . وقدّس الله فلاناً : طهّره وباركَ عليه وقدّس لله : طهر نفسه له ومنه « نحن نسبّح بحمدك ونقدّس لك » . – في الآرامية קַדֵּשׁ . ومنـه קָדוֹשׁ : مقدّس ، قدوس ، قِدّيس ، شهيد . في العربية القدُوس والقُدّوس : من أسمائه تعالى أي المنزّه عن كل نقص أو عيب . – وفي الآرامية קַדִּישׁ . ومنه קֹדֶשׁ : قداسة ، طهارة ، قُدْس . – في العربية القُدْس

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	والقُدْس مصدران من « قدُسَ » . والقُدْس : بيت المقدس – وفي الآرامية קוֹדֶשׁ , קוּדַשׁ , קוּדְשָׁא .
קוֹל	صوتٌ ، نداء ، ضوضاء . الجمع קוֹלוֹת . בַּת קוֹל : صدىً . קוֹל אֶחָד : بالإجماع . קוֹל קוֹרֵא : إعلان إنذار . בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת : بجلبة ، بضجيج . – في العربية قوْلٌ وقالٌ . فالقول : الكلام في الخير ، والقالُ والقيلُ والقالة في الشر – وفي الآرامية קָל .
קָם (קוּם)	قامَ ، وقفَ ، نهضَ ، طلعَ ، استيقظَ . المستقبل יָקוּם والأمر קוּם – في العربية قامَ الشيء : انتصبَ . وتقول للماشي « قُمْ لي » أي قِفْ لي . وقامَ الحقّ : ظهرَ وثبتَ وفي الآرامية קָם .
קָטֹן , קָטָן	صغيرٌ ، قليلٌ ، يسيرٌ ، طفيف . الجمع קְטַנִּים . – في العربية القطانيّ : الحبوب التي تطبخ كالعدس والحمّص والفول ، وهي صغيرة الحجم . – وفي الآرامية קְטַנָּא .
קָא (קִיא)	قاءَ ، لفظَ . والمزيد منه הֵקִיא بالمعنى ذاته . – في العربية قاءَ ما أكله : ألقاهُ من فمه ، وقاءت الأرض الكمأة : أخرجتها ويرادفها في العبرية פָּלַט ، وهي في الآرامية פְּלַט ، ويقابلها في العربية ، بالقلب المكاني ، لفظَ النواة : طرحها من فمه .
קִיקָיוֹן	قرْعٌ (نوع من الخضر) دُلاّع ، يقطينٌ . وفي الآرامية קָרָא , קָרֵי , דִּלַעַת .
קַל (קלל)	قلّ ، صغُر ، ذلّ . المزيد منه הֵקַל : أقلّ ، خففَ ، حقّر قلّ الشيء : ضد كثرَ ، وأقلّ الشيءَ : جعله قليلاً . – وفي

الشرح والتحليل والمقارنة	الكلمة
الآرامية קַל : خفّ ، صغر و אַקֵל : خفف ، احتقر .	
شكل ، هيئة ، طرف ، حضيض . الجمع קְצָבִים . ـ في العربية القصبة : القرية أو وسطها ، والبئر الحديثة الحفر . وقصبة الإصبع : أنملتها . ـ وفي الآرامية קִצְבָּא .	קֶצֶב
دعا ، صرخ ، سمّى ، قرأ ، صلى . المستقبل יִקְרָא . ـ في العربية قرأ الكتاب : نطق بالمكتوب فيه . قرأ عليه السلام : أبلغه إياه . ـ في الآرامية קְרָא .	קָרָא
قرب ، دنا ، اقترب . المستقبل יִקְרַב . ـ وفي الآرامية קְרֵב , קְרִיב .	קָרַב
ومنه הִקְרִיב : قرّب،ضحى . ـ في الآرامية אַקְרֵב , קָרֵב .	
ومنه קָרוֹב : قريب . ـ في الآرامية קָרִיב , קְרִיבָא . ـ في العربية القريب : خلاف البعيد ، وذو القرابة .	
ومنه קָרְבָּן : تقدمة ، قربان ، ضحية . الجمع קָרְבָּנוֹת . ـ وفي العربية قربه وقرُب منه وإليه : دنا منه . والقُربان : ما يتقرّب به إلى الله تعالى . ـ وفي الآرامية קוּרְבָּן .	
ר ـ ر	
رأى ، نظر ، أدرك ، وجد . المستقبل יִרְאֶה والأمر רְאֵה ـ في العربية رأى : نظر بالعين أو بالعقل . وأصل يرى يَرْأى ولا تستعمل على أصلها إلا نادراً . ـ ويرادف רָאָה في العبرية חָזָה . ـ في الآرامية חֲזָא . في العربية حزا : أنبأ ،تكهن .	רָאָה
رأس ، زعيم ، رئيس ، قمة ـ . في العربية الرأس ما يلي الرقبة من أعلاها في الإنسان ومن مقدمها في الحيوان ويطلق	ראש

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	على أعلى الشيء وسيّد القوم . ـ وفي الآرامية רֵישׁ ، רֵישָׁא .
רַב	كثير ، غزير ، عظيم ، سيّد ، ربّاني . الجمع רַבִּים . ـ في العربية ربّ النعمة : زادها ، وربّ القومَ : ساسَهم وكان فوقهم . والربّ : المالك والسيّد ، والربّ : من أسمائه تعالى ـ وفي الآرامية والكلدانية רַב . ـ و רַב חוֹבֵל : رئيس الملاّحين ، وهو في العربية رُبّان .
רִבּוֹ	ربوة ، عشرة آلاف ، عدد عظيم . ويرادفها . רְבָבָה والجمع רְבָבוֹת . ـ في الآرامية רִבּוֹא . ـ في العربية الربّة : الجماعة الكثيرة ، والربوة الجماعة العظيمة ، نحو عشرة آلاف .
(רדם) נִרְדַּם	نعَس ، نامَ ، رقَد . لا يستعمل إلا مزيداً . ـ في العربية ردَم الثلمة أو البابَ : سدّهما . ـ وفي الآرامية דְּמַךְ : نام.
רוּחַ	هواء ، ريحٌ ، نسيمٌ ، روحٌ . الجمع רוּחוֹת . يستعمل مذكراً ومؤنثاً . ـ وفي العربية الرّيح : الهواء ونسيم كل شيء . والرّوح : ما به حياة الأنفس ، يذكّر ويؤنث . ـ وفي الآرامية רוּחַ ، רוּחָא .
רַחוּם	رحيم ، رؤوف ، حنّان ، صيغة مبالغة من רָחַם : أحبّ . والمزيد منه רִחֵם . ـ في العربية الرحمة : الرقة والمغفرة . والرُّحم : العطف والمحبة واللين ، يقال ألقى عليه رَحمَه . أي عطفه ورحمت المرأة ولدَها : لاعبته . و רַחֲמִים و רַחֲמָנוּת : رحمة ، شفقة ، عطف . ـ وفي الآرامية والكلدانية רַחֲמִין وصيغة المبالغة فيها : רַחְמָן و רַחְמָנָא ، والفعل רְחֵם ، רְחִים : أحبّ .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
רֵעַ	صديقٌ ، صاحبٌ ، قريبٌ . الجمع רֵעִים . في العربية الرغْرَع والرّعراع : اليافع الحسنُ الاعتدال مع حُسن شباب . يرادفها חָבֵר : رفيق ، صاحبٌ ، زميل ، عشير . — في العربية الحَبْر والحِبْر : السرور والنعمة، والعالم الصالح — وفي الآرامية חֲבֵר ، חֲבַר ، חַבְרָא .
רָעָה	رَعى (الغنم) ارتعى ، أطعمَ ، قادَ . — في العربية رعت الماشية الكلأ : سرحت فيه وأكلته . ورعى الماشيةَ : سرحها في الكلأ . ورعى الأمير رعيّته : ساسها وتدبر شؤونها . في الآرامية רְעָא .
רַע (רעע)	ساءَ ، خافَ ، حطم . المستقبل יֵרַע . — وفي العربية الرّعْرُع : الجبان . والرّعاع : سفلة الناس . المزيد منه הִתְרוֹעֵעַ : تحرّك ، ارتجّ ، تزعزعَ . — في العربية ترعرعت السّنّ : قلقتْ وتحركتْ .
	ومنه רָעָה : إثم ، شرّ ، بلية . — في العربية الرّعْرعة : اضطراب الماء الصافي على وجه الأرض .
	ש — ش
שָׁאַל	سأل ، طلبَ ، أرادَ ، استعار . المستقبل יִשְׁאַל — وفي العربية سألَ . — وفي الآرامية שְׁאַל ، שְׁאֵל .
	שְׁאוֹל : جهنم ، الهاوية ، قبرٌ . — وهذه الكلمة استعيرت من الآرامية שְׁיוֹל ، ثم انتقلت إلى سائر اللهجات السامية .
שָׁבַר	كسرَ تبرَ . المستقبل יִשְׁבֹּר . — في الآرامية תְּבַר . وفي العربية تبرَ : كسرَ . وتبّر : كسّر ، دمّرَ ، والتّبار:

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	الملاك ، ومثله الثُّبور . ومنه מִשְׁבָּר : موج عاتٍ .
שָׁוְא	غُرور ، كذبٌ ، حُزنٌ ، غمٌّ . לַשָּׁוְא باطلًا ، عبثاً . في العربية ساء الأمر فلاناً : أحزنه ، وساءَ به ظناً : ظنَّ به السوء. والسوء : الشرّ والفساد . والسَّوْءَة : الخلّة القبيحة .
שָׁב (שוב)	عادَ ، رجعَ ، آضَ ، تابَ ، ندمَ . — في العربيــة ثاب : عاد وثابَ المريض : رجعت إليه الصحة ، وتابَ إلى الله : رجعَ عن معصيته إليه . وتابَ الله عليه : غفر له ورجعَ عليه بفضله . — وفي الآرامية תָּב .
שָׁע (שוע)	صرخَ ، زعقَ . المزيد منه بالتضعيف שִׁוַּע : استنجدَ ، صاح زعقَ . — في العربية غوّث الرجل : قال واغوثاه . ويلاحظ هنا الإبدال والقلب المكاني بين שִׁוַּע وغوّث . — في الآرامية גְּעָא : صرخ — في العبرية גָּעָה . — في العربية الجعجعة : أصوات الجمال إذا اجتمعتْ .
שַׁחַר	ضياء ، فجْر . — في العربية السحَر : قُبيل الصبح . والسَّحور ما يؤكل ويشرب عند السَّحر . — في الآرامية צְפַר , צַפְרָא שְׁפַרְפָּרָא , שְׁפַרְפֵּרָא .
שַׁחַת	(مؤنث) حفْرة ، قبرٌ ، جهنم ، فساد . في العربية السحت : ما خبث من المكاسب فلزم عنه العار كالرشوة . ومالٌ سُحت : متلف هالك . — وفي الآرامية שַׁחְתָּא .
שָׁכַב	رقدَ ، نامَ ، استراح . المستقبل יִשְׁכַּב والأمر שְׁכַב . — في العربية شخرَ النائم : صاتَ من حلقه أو أنفه .
שָׂכָר	أجرة ، كِراء ، ثواب ، جائزة . — وفي العربية الشاكِريٌّ :

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
	الأجير والمستخدم . والشاكرية : أجرة الشاكريّ : – وفي الآرامية אַגְרָא : أجْر .
שֶׁל	خاصة . (مختزلة من שֶׁ : اختصار اسم الموصول אֲשֶׁר وحرف النسب לְ الذي يفيد الاستحقاق والملك . שֶׁלִּי : مَتاعي ، مُلكي . בְּשֶׁל : لأجل ، بسبب .
שָׁלַךְ	رمى ، طرحَ . المزيد منه הִשְׁלִיךְ : ألقى ، طردَ . — في العربية سَلَخه بالسيف : قطعه . والشلخ : نجل الرجل أو نطفته . يقال « هو شلخ سوء » . وفي الآرامية רְמָא : رمى ، ألقى .
שָׁלַם	تمّ ، كمُلَ ، سَعدَ . في العربية سلم من آفةٍ : نجا وبرىءَ منها . المزيد منه بالتضعيف שִׁלֵּם : دفعَ أدّى ، كافأ ، منح – في العربية سلمهُ الشيءَ فتسلمه : أعطاه إياه فتناوله . – وفي الآرامية שְׁלֵם , שְׁלֵים ، والمزيد منه שַׁלֵּם .
שָׁלֹשׁ	للمؤنث ، שְׁלֹשָׁה للمذكر : ثلاث ، ثلاثة . – وفي الآرامية תְּלָת , תְּלָתָא . שְׁלִישִׁית : ثلث . – في الآرامية תְּלִיתָאָה .
שָׁם	هناك . – في العربية ثَمّ وثمّةَ : اسم يشارُ به إلى البعيد بمعنى هناك . و שָׁמָּה : إلى هناك ؛ من الألفاظ القليلة التي يستدل بها على وجود الإعراب قديماً في العبرية ، لاسيما في حالة النصب وهنا النصب على نزع الخافض لأن שָׁמָּה بمعنى אֶל שָׁם . – وفي الآرامية תַּמָּן .
שְׂמֹאל	شمال ، اليد اليسرى . – في العربية الشمال : ضدّ اليمين . – وفي الآرامية סְמָאל , שְׂמָאל .
שָׂמַח	فرِح ، سُرّ . المستقبل יִשְׂמַח . שִׂמְחָה : فرحٌ ، سُرور . – في العربية شمتَ بفلان : فرحَ ببليته .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
שָׁמַיִם	السماء ، السموات . ـ في العربية السماء : ما يحيط بالأرض من الفضاء الواسع ، وكل ما علاكَ فهو سماء ، والجمع سموات ، وسميّ وأسمية . ـ وفي الآرامية שְׁמַיָּא .
שָׁמַע	سمعَ ، أصغى ، أطاعَ ، أدركَ . المستقبل יִשְׁמַע والأمر שְׁמַע . ـ في العربية سمعَ الصوت : أدركه بحاسّة الأذن وسمعَ له الله : أجابه ، وسمع إليه : أصغى . ـ وفي الكلدانية والآرامية שְׁמַע .
שָׁמַר	حفظ ، صانَ ، سهرَ . المزيد منه بالتضعيف שִׁמֵּר : عظم ، حفظ ، حذر . ومنه שִׁמּוּרִים : سهرٌ ، يقظة . ـ في العربية السمر : الليل وسواده . والسمَرَ والسَمَرة : الأحدوثة في الليل .
שֶׁמֶשׁ	(مذكر ومؤنث) : الشمس . ـ في العربية شمس (مؤنث) ـ وفي الآرامية שְׁמֵשׁ , שִׁמְשָׁא (مذكر ومؤنث ، ويغلب عليه التذكير .
שְׁנַיִם	اثنان ، שְׁתַּיִם ثنتان ، اثنتان ـ في العربية اثنان للمذكر ، واثنتان وثِنتان للمؤنث . وفي الآرامية תְּרֵין للمذكر و תַּרְתֵּין للمونث ـ في العبرية שֵׁנִי : ثانٍ و שֵׁנִית : ثانياً ، ثانيةً .
שְׁנֵים ־ עָשָׂר	اثنا عشر שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה : اثنتا عشرة . ـ في الآرامية תְּרֵי עֲשַׂר : اثنا عشر للمذكر و תַּרְתָּא עַשְׂרֵי : اثنتا عشرة للمؤنث .
שַׂק	كيس ، غِرارة ، جِراب . الجمع שַׂקִּים . ـ في العربية الشقة : ما شقّ من ثوب أو نحوه . والكيس : ما يُخاط من خِرق فتجعل فيه الدراهم أو الحبوب . ـ وفي الآرامية סַק , סַקָּא . وقد استعيرت هذه الكلمة من اللهجات السامية واستعملت في الإغريقية واللاتينية ، ثم في اللغات الأوروبية الحديثة .

الكلمة	الشرح والتحليل والمقارنة
שָׁתָה	شرِب ، المستقبل יִשְׁתֶּה . ـ في العربية شَتا القوم : دخلوا في الشتاء ، وشتا بالبلد : أقام فيه شتاءً . ـ وفي الآرامية שְׁתָא , שְׁתֵי , אִשְׁתֵּי .
שָׁתַק	سكت ، صمت ، هدأ . المستقبل יִשְׁתֹּק . ـ في العربية سكت. صمت ، وسكت الغضب : سكن . ويرادف שָׁתַק : שָׁלָה : سلا ، هدأ . ـ في الآرامية שְׁלֵי , שְׁלִי . ـ في العربية سلا الشيء : ذهل عن ذكره وهجره .
	ת ـ ت
תְּהוֹם	هُوّة ، لجة ، وهدةَ . ـ في العربية التهمه : الأرض المتصوّبة إلى البحر ، وتِهام : وادٍ باليمامة . ـ وفي الآرامية תְּהוֹם תְּהוֹמָא .
תּוֹדָה	اعتراف ، حمْد ، شُكر ، ثناء . (الواو في תּוֹדָה منقلبة عن ياء) . ـ في الآرامية אוֹדָאָה , אוֹדִיתָא . ـ وفي العربية اليد : النعمة والإحسان .
תּוֹלַעַת	دودة . (الواو في هذه الكلمة منقلبة عن ياء) יָלַע : امتصّ ـ في العربية ولَغ الكلب في الإناء : شربَ ما فيه بأطراف لسانه ، أو أدخلَ فيه لسانه وحرّكه . ـ وفي الآرامية תּוֹלַעְתָּא : دودة .
תַּחַת	تحتَ ، أسفل . وعند إضافة هذه الكلمة إلى الضمير يقال : תַּחְתַּי , תַּחְתֶּיךָ , תַּחְתָּיו . ـ في العربية تحتَ : ضد فوقَ وتلزم الإضافة ، وإذا قُطعت عنها بُنيتْ على الضم فيقال : جاء من تحتُ . ـ وفي الآرامية תְּחוֹת .

مراجع الكتاب

أ — مراجع عربية

الأساس ، في الأمم السامية ولغاتها ، وقواعد اللغة العبرية وآدابها ، تأليف الدكتور علي العناني ، وليون محرز ، ومحمد عطية الابراشي .

مدارج القراءة والإنشاء في اللغة العبرية ، تأليف الدكتور عبد العزيز برهام.

الكنز في قواعد اللغة العبرية ، لمحمد بدر .

أستاذ العبرية ، لمراد فرج .

التوطئة في اللغة العبرية ، لفؤاد حسنين .

المفصل ، في قواعد اللغة السريانية وآدابها ، والموازنة بين اللغات السامية ، تأليف محمد عطية الإبراشي .

تاريخ اللغات السامية ، للدكتور إسرائيل ولفنسون .

فقه اللغة ، للدكتور علي عبد الواحد وافي .

علم اللغة ، للدكتور علي عبد الواحد وافي .

الآداب السامية ، تأليف محمد عطية الابراشي .

ترجمة العهد القديم ، لفان دايك .

القاموس المحيط ، لمجد الدين الفيروزابادي .

ب — مراجع عبرية

תַּלְמוּד לָשׁוֹן עִבְרִי	יהודה ליב בן־זאב
הַדִּקְדּוּק הַמַּעֲשִׂי	מ. מ. מנסוביץ
הַדִּקְדּוּק הָעִבְרִי	ל. שצקי
תּוֹרַת הַלָּשׁוֹן	י. טילר
מוֹרֵה הַלָּשׁוֹן	חיים צבי לרנר
תּוֹרַת הַנִּקּוּד	י. ח. טביוב
לִמְדוּ עִבְרִית	ל. שפר
לָשׁוֹן וָסֵפֶר	יעקב פיכמן
מִלּוֹן שִׁמּוּשִׁי	יהודה גור
תּוֹלְדוֹת עַמֵּנוּ	ב. אביבי–נ. פרסקי
הַדִּבּוּר הָעִבְרִי	מ. קרינסקי
תּוֹרַת הַשִּׁירָה הַסְּפָרָדִית	דוד ילין

ج — مراجع باللغات الأخرى

William R. Harper : Elements of Hebrew by an Inductive Method .

William Henry Green : Grammar of The Hebrew language.

Gustavus Bickell : Outlines of The Hebrew Grammar.

William R. Harper : Introductory Hebrew Method and Manual .

Th. Nœldeke : Die Semitischen Sprachen.

Bauer - Leander : Historische Gram. .d. Hebraischen Sprache .

William Wright : Lectures on the Comparative Grammar of the Semitic Languages. Jewish Encyclopedia. Vol. XI. P. 184-192.

Th. Nœldeke : Encyclopedia Britanica, Vol. XXIX. Article on Semitic Languages.

Margolioth : Relations between Arabs and Israelites prior of the rise of Islam.

P. Derenbourg : Le Livre des Parterres Fleuris. Grammaire Hebraïque en arabe d'Aboul walid Marwan Ibn Djanah .

Joseph Klausner : History of Modern Hebrew Literature.

الفهرس

القسم الأول

في اللغات السامية واللغة العبرية وآدابها

القسم الثاني

الأجرومية العبرية

(قواعد وتطبيق)

القسم الثالث

قصص وفكاهات

القسم الرابع

العبرية الحديثة في الحياة اليومية

(محاورات وتمارين)

القسم الخامس

مقتطفات من الصحف العبرية

القسم السادس

قطع مختارة من الأدب العبري الحديث

القسم السابع

منتخبات من الأدب العبري الأندلسي

القسم الثامن

القسم التاسع

نصوص مختارة من العهد القديم مع مايقابلها بالترجمة بالعربية

القسم العاشر

سفر يونس بالعبرية

ثم موازنة كلماته بما يماثلها في اللغات السامية

مع شرحها وتحليلها وفق الحروف الأبجدية

جدول الخطأ والصواب

صفحة	سطر	خطأ	صواب
٢٩	١٤	سامة	سامية
٧٧	٢	אֱעֱבֹד	אֶעֱבֹד
٨٨	١	פַּתָּח	פִּתַּח
٩١	١٦	הַחֱסְכוֹן	הַחִסָּכוֹן
٩٤	٣	נַעַד	נַעַר
١٠١	٣	ֶפֶן	גֶּפֶן
١٠١	٦	קְבָרִם	קְבָרִים
١٠١	١٣	זקֵנָה	זְקֵנָה
١١٣	١٦	*קָד	קַר
١١٤	١٤	עַיי	עַיִן
١٢٧	١٥	וּבָנת	וּבָנוֹת
١٢٧	١٦	וּמְשָׁרֵת	וּמְשָׁרֵת
١٢٨	٩	עַנִי	עָנִי
١٤٤	١١	عند	وعند
١٤٥	٦	הַהֵם	הָהֵם
١٦١	٢١	וְהִתְרָחֵק	וְהִתְרַחֵק
٢١٥	٣	אִנָּפֵל	אֶנָּפֵל
٢٢٢	٨	כְּאֱבוֹת	כְּאֵבוֹת
٢٣٦	١٧	הַרְבֵּה	הַרְבֵּה
٢٣٧	٨	אֵיכָכָה	אֵיכָה
٢٤٠	٢٢	אֲבַל	אֲבָל
٢٥١	١١	שֶׁיַּכִּר	שֶׁיַּכִּיר
٢٦٤	٨	בֶּמֶה	בַּמֶּה
٢٨١	١١	עֲנָבִם	עֲנָבִים
٢٩٨	٤	לבם	לכם
٣٠١	٥	חֵן	חֵן חֵן
٣٠٢	١٣	רואה	רוצה
٣١٦	٤	הִגִּישׁ	הִגִּישׁ
٣٣٧	١٤	חוֹזֶה	חוֹזֶה
٣٥٣	١٧	וו	זו
٣٧٢	١٨	וּבַמוּסִיָקה	וּבַמּוּסִיקָה
٣٧٤	٦	מִכּפַּת	מִכְפַּת
٣٨٦	١٣	יָלָיו	עָלָיו
٣٩٨	٤	דדִים	דוֹדִים
٤٠٣	١٦	יעָרב	יֶעֱרַב
٤١٧	٨	שְׁחוֹרם	שְׁחוֹרִים
٤٢٤	١٠	הֱוִי	הֱוֵי
٥٠٠	٥	מֵישֶׁרִים	מֵישָׁרִים
٥١٢	١٤	מֵחֲרוֹי	מֵחֲרוֹן

٣٧٥ بعد السطر ١٣ إضافة السطر التالي :

כַּאֲשֶׁר חָלָה בְנוֹ נָדַר הַמּוֹשֵׁל לַהֲפוֹךְ אֶת אַרְמוֹנוֹ לְמִסְגָּד